

ЛУАНШИЯ ГРЕЕР ДОБРА НАДЕЖДА

Превод от френски: Румяна Колева, 1993

chitanka.info

1.

Вдигнал жило, готов за нападение, скорпионът се движеше между пламъците и коша.

Върху обърнат кош, в средата на огнения кръг, едва пазеше равновесие малкият босоног седемгодишен мулат Жан-Жак. Затвореният в кръга скорпион ситнеше с голяма бързина.

— Блъсни го, Сюзан! Хайде, блъсни го! — крещеше с изтънял от възбуда глас Клара.

— Ти го блъсни. Страх ме е.

Сюзан отмести погледа си от момчето, което въпреки сълзите предизвикателно беше вдигнало глава.

— Виж, страх го е! — извика отново Клара. — Страх те е от едно малко скорпионче.

Жан-Жак се опита да изтрие с ръка сълзите си.

— Не мисли, че това ще ми направи впечатление. Няма смисъл да плачеш — подиграваше се Клара.

Тя блъсна коша и Жан-Жак едва не падна.

— Скорпионът няма да те удари, ако скочиш. А може и да те удари — присмиваше се Клара.

— Прюданс, кажи ѝ да престане! — провикна се Сюзан.

Прюданс скоро беше навършила девет години. Дванадесетгодишната Клара, най-голямата от трите сестри, изглеждаше необикновено зряла за възрастта си. Прюданс погледна Сюзан, след това и Клара, но не каза нищо.

— Скачай! Покажи ни, че можеш да скочиш. Искаш ли да ти помогна? — Клара започна да шиба с пръчка босите крака на момчето.

Прюданс и Сюзан се спогледаха. Това вече не е игра. И трите се готвеха да избягат, но изведнъж спряха.

Баща им, Жак Бовилие, спря с коня си пред тях. С изкривено от гняв лице, той скочи, тръгна към Клара и дръпна пръчката от ръката ѝ.

— Какво, по дяволите, правиш?

После стъпка огъня, покри с пясък жаравата, смачка скорпиона с ботуша си и взе на ръце уплашеното дете.

— Можеше да го убиеш!

Притисна нежно детето до себе си и изтри очите му.

— Добре ли си, Жан-Жак?

— Ние само си играехме, татко — каза Клара, като се изчерви от погледа на баща си.

— Играехте ли си? С огъня и скорпиона? Не ви е за първи път, Клара. Той е само едно дете, а ти все го измъчваш.

Жак остави момчето на земята.

— Е, майка му би трябвало да се грижи по-добре за него — отсече Клара и инстинктивно се отдръпна, тъй като Жак се приближаваше към нея заплашително. Но момичето устоя на погледа му.

— Ако не майка му, то баща му!

Това предизвикателство го накара да замълчи, но като продължаваше да я разкъсва с поглед, той я принуди най-сетне да сведе очи. После каза спокойно и твърдо:

— Идете всички в стаите си!

Клара погледна момченцето, което отново наведе глава.

— А той къде ще отиде, татко? В колибата, където живеят копелетата ли? Или при робите, за да намери майка си?

— Това, което каза, не е достойно за едно възпитано момиче. Бъди по-сдържана или ще си останеш затворена в стаята, където няма да ни досаждаш с глупостите си.

Думите му нараниха Клара.

Сюзан дръпна Клара, която продължаваше да гледа баща си предизвикателно. Жан-Жак наблюдаваше сцената със страх.

— Ела, Клара, моля те... — едва чуто каза Сюзан.

Прюданс се приближи към баща си, като не отместваше погледа си от него. Думите ѝ бяха ясни, но не остри като на Клара.

— Кой е той, татко?

Тя отвърна очи пред погледа на баща си.

— Кой е?

— Син на робиня, Прюданс. Нали, татко?

Думите на Клара засегнаха Жак право в сърцето, но той отговори със същия спокоен тон:

— Да, той е син на робиня.

— Казват, че е незаконен — Прюданс произнесе тези думи с наивността на дете, което не знае значението им. Жак я улови за ръката и коленичи, за да ѝ отговори.

— Знаеш ли какво значи „незаконен“, Прюданс?

— Това означава, че е копеле — отговори Клара остро.

Пренебрегвайки упорстващото предизвикателство на Клара, Жак следеше Прюданс с поглед.

— Да, той е незаконен. Вярно е, че е син на робиня. Но кой ти каза това, Прюданс? — продължи Жак с мек и насърчителен тон.

— Клара — отговори Прюданс.

Без да се обръща към нея, Жак усети погледа на Клара. Той почувства настойчивост в думите ѝ:

— А кой е баща му, татко?

Преди Жак да успее да отговори, тя се обърна студено към Жан-Жак:

— Кой е баща ти, малкия?

Заслепен от гняв, Жак я удари и веднага съжали за това. Момичето залитна от силата на удара, но бързо се съвзе. Тя стоеше пред него с гордо вдигната глава, въпреки сълзите, които замрежваха погледа ѝ, въпреки болката, причинена от яростта. Страната ѝ носеше червения отпечатък на плесницата. Защо не можеше да разбере?

— Няма да търпя повече такава жестокост — каза Жак с негодувание. — Приберете се в стаята си.

Той обърна гръб на дъщерите си, наведе се да вземе Жан-Жак и му каза:

— Ела.

Прюданс докосна ръката на Клара и тръгна към къщи. Сюзан я последва с наведена глава. Клара остана неподвижна за миг. Прюданс се обърна към нея и извика. Почака я да ги настигне и трите сестри послушно продължиха към къщи.

— Мразя го! — каза Клара предизвикателно.

Жак гледаше дъщерите си. С вдигнатите си качулки, които прикриваха срама им, те приличаха на три малки монахини. Не, те криеха неговия срам. Но що за срам беше това? Какъв срам можеше да има в това малко момченце, вкопчило се в него? Малкото му тъмнокожо момченце, чиято майка толкова обичаше! Това беше любов

така различна от тази, която изпитваше към жена си Емили, майката на неговите дъщери, но извираща от скритите дълбини на душата му. Обичта му се коренеше в земите на тази отречена африканска страна, която единствена му носеше утеха.

Беше тръгнал към мизерните колиби на робите, когато погледна към собствената си къща. Това беше една чудесна бяла къща с островърх покрив, сгушена сред околните планински възвишения. По склоновете се простираха лозя, които той обработваше с любов. Погледнати отдалече, те приличаха на огромен зелен свод, натежал от едни черни гроздове, които даваха вино, достойно и за най-изисканите дворци. Това грозде бе родено от Добра Надежда — късче земя, напоено с потта на челото му. Добра Надежда — това беше гордостта му. Тези лозя бяха едни от най-добрите в областта. Но Добра Надежда му пречеше. Ако тази земя можеше да узнае, че сърцето му е останало във Франция!

Когато момичетата стигнаха до ъгъла на къщата, Клара се затича към едно голямо варосано преддверие, където беше окачена камбаната за робите.

— Не казвайте нищо на майка! — прошепна тя на сестрите си. — Идвам веднага.

След като се увери, че баща ѝ е тръгнал към селището на робите, Клара изтича зад къщата.

Али беше там. Тя знаеше, че ще го намери. Щом го погледна, той сведе надолу тъмните си очи.

— Видя ли какво стана, а?

Али не я гледаше. Това беше израз на уважение сред себеподобните му. При все че Али беше човек като другите, той си оставаше роб. Дори на това малко момиченце дължеше почит. Та тя беше дъщерята на господаря!

— Следващия път ще ви намеря по-голям скорпион, госпожице Клара. И ще ви запаля по-голям огън.

Али говореше разпалено, като предвиждаше окончателната победа, но Клара рязко го спря:

— Следващия път ще кажа на татко, че ти си ме накарал да направя това.

Лицето на Али посърна от уплаха.

— Не, госпожице Клара! Няма да е хубаво, ако кажете това на господаря. Никак няма да е хубаво — каза той с тъжен и смирен глас. — Госпожице Клара, не трябва да го казвате. Недейте!

Но дори и в крайното положение, до което беше стигнал този човек — да моли едно дете, се проявяваше достойнството на неговата раса.

— Значи си ме излъгал, че татко е бащата на това момче! — каза Клара, като не щадеше достойнството му.

— Не съм ви излъгал, госпожице Клара. Това, което ви казах, е истина — отговори Али с вдигната глава. — Спомнете си — вие бяхте там, видяхте!

Клара винаги се стараеше да отблъсне спомените, които днес Али възкресяваше. Спомените, които изплуваха на повърхността, а след това внезапно се замъгляваха. Спомените, които я съкрушаваха и смразяваха. Тя ясно виждаше баща си...

Денят беше започнал с голямо оживление. В кухнята атмосферата беше кипяща. Тя се виждаше отново до масата, докато икономката Мария приготвяше свинското. Беше на шест години и когато се надигаше на пръсти, главата ѝ стигаше до масата. Очите ѝ бяха на височината на очите на прасето. Тя се питаше дали е още живо. То сякаш я гледаше. Докато му изтърбушваше корема с големия кухненски нож, Мария се смееше на протестите на Клара.

— Мислите, че го боли? И смятате, че правя всичко това на едно нещастно живо малко прасенце.

Тя беше навела голямото си черно лице към Клара и се смееше.

— Но ако не излезете веднага от кухнята, госпожице Клара, ще си послужи с ножа срещу вас — и тя го размаха на шега.

Клара се зарадва, като си спомни за Мария. Навсякъде в кухнята я преследваше мисълта за нея. Тя обичаше да я предизвиква само заради удоволствието да види как подскочат големите ѝ гърди. Те се клатеха като желе нагоре-надолу, наляво-надясно. Но този ден нямаше време за губене, нито да се забавлява с гърдите на Мария. Денят беше специален и щеше да завърши с банкет.

Клара не знаеше какво точно означаваше банкет. Тя само беше разбрала, че вечерта ще дойдат много хора у тях и че ще са облечени с

най-хубавите си дрехи. Щяха да вечерят с най-вкусните ястия, да опитат от най-фините вина на Добра Надежда и цяла нощ щяха да танцуват. И най-важното — баща ѝ щеше да облече тъмния си костюм. Тя беше докоснала дрехите на баща си и другите му вещи, които носеха неговия мирис. Този чудесен аромат, който винаги ѝ донасяше успокоение! И странно — дори я вълнуваше. Това не беше онзи, силният мирис на пот и коне, на земя и лозя. Това бе мирисът на мъж, който може да изгони призрак само с едно пощракване на пръстите. Той я гледаше с нежните си кафяви очи, усмихваше ѝ се с крайчеца на голямата си уста. Това беше усмивка, предназначена само за нея. Тя си спомняше силните му ръце, мускулестото му тяло. Той ѝ казваше със смешния си френски акцент: „Как е малкото ми момиченце днес?“ Как го обичаше тя!

— Ще ми подадеш ли четката за коса, Клара?

Майка ѝ я изтръгна от спомена, който беше предизвикал костюмът на баща ѝ. Клара веднага се подчини. Тя обожаваше майка си. Но това беше друго. Имаше чувството, че ролите им са разменени. Клара я закриляше.

— Да среща ли косите ви, мамо? Може ли? — весело беше попитала Клара, вземайки чудесната четка от инкрустирано сребро.

— Не, сега е мой ред — прекъсна ги Сюзан, изправена между майка си и фризьорката.

Да срещат косите на майка си — това беше удоволствие, за което винаги се караха. Днес Клара бе решила да отстъпи на Сюзан. Тя беше много малка, за да разбере, че тази вечер е изключителна.

Подхвърли четката на Сюзан, но тя я изпусна и се наведе, тропайки с крак, да я вземе.

— Ти я изтърва!

— Не, ти — каза Клара и избяга от стаята, за да види дали я очакваше нещо вълнуващо.

— Махнете си пръстите оттам! — извика госпожица Търстън със строгия си глас, защото Клара искаше да вземе великолепната кристална чаша. — Вижте какво сте направили с пръстите си, детето ми.

Госпожица Търстън беше права. Върху блестящата чаша имаше две малки петънца — едното — от отпечатъка на показалеца ѝ, във вътрешността на чашата, а другото, по-голямо от палеца, беше на

външната страна. Госпожица Търстън продължаваше да мърмори по адрес на чашата:

— Мястото ви не е тук. Ще счупите нещо или още по-зле — ще се порежете. Ако искате да играете, излезте навън.

Клара беше очарована от начина, по който госпожица Търстън разговаряше с предметите. Когато Клара се държеше лошо по време на молитва, тя смяташе, че Библията е отговорна за недоброто ѝ поведение. Тогава се спираше за миг с очи, вперени в Библията, сякаш очакваше отговор. Клара винаги си задаваше въпроса, дали тя някой ден ще ѝ отговори. Но изпитваше силно съмнение, защото, ако това, което казваше госпожица Търстън, беше вярно, то Господ и тя винаги са били на едно мнение. Но този път не беше така, защото Библията не бе в обсега на ръката ѝ. Клара можеше да се измъкне, като с това щеше да обиди само госпожица Търстън. Тази вечер Клара се изкъпа и си легна без да я молят. Тя знаеше, че след като извърши вечерните си задължения, може да се посвети на важни неща: да наблюдава тайно идването на гостите с колите, да гледа последните приготовления на голямата маса в трапезарията, и най-важното — да не изпуска от поглед баща си.

Той стоеше с майка ѝ на прага на къщата и се покланяше на дамите. Жените го харесваха. Но това, което те не знаеха, мислеше си Клара, беше, че баща ѝ ѝ принадлежеше. Той е нейният баща. Никога и нищо не можеше да промени значението, което имаше за него дъщеря му.

Тя беше първородната му дъщеря. Наблюдавайки го, застанал до майка ѝ, тя можа да обхване цялото пространство, което ги разделяше.

— Клара! Елате веднага тук, преди баща ви да ви е видял!

В случай като този гласът на госпожица Търстън ставаше още по-остър. Когато имаше гости, смяташе, че ролята ѝ е особено важна. Тя беше гувернантка, единственият отговорник за дисциплината на домочадието. И използваше този коз, за да накара гостите да завиждат на семейство Бовилие.

— Идете в стаята си. Ще дойда за молитвата.

Тази вечер тя трая цяла вечност. Ако госпожицата не изчакваше Сюзан да произнесе всяка дума... а на Сюзан ѝ беше невъзможно да каже всичко от първия път. Трябваше да започват отново, така че

молитвата беше повторена поне десетина пъти. Прюданс, която беше още съвсем малка, не бе засегната от този ритуал.

Клара би намерила начин да не участва във вечерните молитви заедно с по-малките си сестри. Би било безкрайно. „Да бъде волята ти както на небето, така и на земята!“. През рамото на госпожица Търстън Клара беше хвърлила поглед към Библията, която гувернантката държеше до себе си. И искаше да разбере колко дълъг е псалмът, който трябваше да цитират тази вечер. Госпожицата я спря с едва забележимо раздражение — белег на истинско достойнство: „... во век и веков, амин“.

— Уф! — въздъхна тихо Клара.

Но госпожица Търстън продължи: „Нека Бог благослови нашите родители, да ги дари със здраве и...“

Музикалните акорди долитаха от салона. Скоро гостите щяха да започнат да танцуват. Би трябвало това да се види. Но музиката сякаш замря, защото Клара, разкъсана от погледа на гувернантката, трябваше смирено да довърши молитвата си: „Нека Бог благослови къщата и земята ни, труда на нашия баща и да ни помогне да живеем като добри християни. Амин!“

Най-после госпожица Търстън беше до вратата със свещник в ръка. Клара и Сюзан лежаха завити в леглата си. А мъничката Прюданс сладко си гукаше в люлката.

— А сега, деца, не ставайте до утре сутринта. Лека нощ, Сюзан.

— Лека нощ, госпожице Търстън — отговори Сюзан с глас, приглушен от завивките, които стигаха чак до брадичката ѝ и влизаха в устата ѝ.

— Лека нощ, Клара.

Клара не отговори. Очите и устата ѝ останаха затворени. Госпожица Търстън се върна и я освети със свещта. Клара отвори очи и видя строгото лице, чиито черти се бяха изострили още повече от трепкащата светлина.

— Казах „лека нощ“, Клара!

— Но, госпожице, нощта днес не е хубава — опита се да се защити Клара.

— Какво не ѝ е хубаво?

Светлината на свещта се отразяваше в очите ѝ така, че те искряха.

— Ние сме в леглата си, докато мама и татко танцуват. Не е справедливо!

— Вашите родители нямат ли право да приемат приятели?

— Бих искала да ги видя.

Но защо госпожица Търстън не можеше да разбере това? Защото беше стара?

— Вие сте едно глезено дете — продължи гувернантката.

— Но татко ми каза, че мога да гледам.

Блясъкът в очите на госпожица Търстън, който тези думи запалиха, засенчи светлината на свещта.

— За щастие аз се занимавам с вас, а не баща ви. Лека нощ, Клара! И ако ви намеря извън леглото, ще бъдете наказана. Лека нощ!
— отнасяйки свещника, тя изчезна в тъмнината.

В мрака Клара стоеше седнала на ръба на леглото си. Подът изскърца, когато тя стъпи с босите си крака.

— Клара!

Шепотът на Сюзан беше изпълнен със страх.

— Шт! — отговори Клара и прекоси стаята на пръсти.

— О!

Гледката беше твърде великолепна, за да може да сдържи възклицанието си. Полилеите блестяха. Лачените обувки на мъжете водеха тесните дамски обувчици. През полуотворената врата, легнала на пода, Клара шареше с поглед и търсеше да открие обувките на баща си.

Ето ги! От лачените обувки погледът ѝ успя да достигне до тъмния панталон. Над черното му сако и тясната черна вратовръзка се виждаше усмихнатото му лице. Той танцуваше с майка ѝ. Колко хубав беше! Разбира се, майка ѝ беше чудесна, но колко хубав беше баща ѝ! Те си говореха, докато танцуваха, но Клара не можеше да чуе думите им. Необикновена музика, идваща от чудновати инструменти, направени от черни роби! Клара потъна в съзерцание на празника.

— Какво прави господин Клодел? — питаше се тя, виждайки го да се приближава към баща ѝ и да поднася извиненията си на майка ѝ.

Тя се надигна, за да долови някоя дума, но без успех. Преди да е разбрала какво става, родителите ѝ напуснаха дансинга. Той излезе сам през голямата врата.

Клара веднага изостави наблюдателния си пост. После изтича в кухнята. Мария беше толкова заета, че не я видя как премина през стаята и излезе навън. Африканската нощ веднага я прегърна в топлите си обятия. Познатите звуци от песента на робите, която те изпълняваха с метален тембър, замести музиката от бала. Пронизителното цвърчене на щурците изостряше мислите ѝ. Къде отиваше баща ѝ? Дали нещо не беше в ред? Може би само той можеше да го уреди. Господин Клодел, който беше изоставил баща ѝ, вървеше с големи крачки към жилищата на робите. Тя се спря за момент, като си помисли, че баща ѝ ще се разгневи, като я види навън по нощница, изложена на погледите на робите. Но не искаше да го изгуби от очи. Изтича боса след него, без да предизвика и най-малкия шум във влажната трева. Скри се зад едно дърво, когато той се обърна. Дали я беше видял? Изчака той да се отдалечи. „Трябва да има нещо“ — мислеше си тя. Когато нещо не вървеше, само той се наемаше да го оправи.

Външната стена, която ограждаше селището на робите, беше грапава, напукана и олющена. Клара инстинктивно изтри ръцете си в нощницата. Сигурно се е изцапала. Тя обиколи наоколо, за да види какво става навътре, като се стараеше да не бъде забелязана. Изведнъж се спря. Какъв беше този шум? Някой стенеше. Това беше стенение, породено от болка. Човек би казал, че идва от животно. Тя се отдръпна леко, за да се предпази от един светлинен лъч, проникнал от малък процеп в стената. След това погледна през него. Формите се разместваха пред очите ѝ. В къщата беше запален огън. На огнището имаше тенджерата с вряща вода. Една стара жена, черна като нощта, беше седнала до огъня. Парцаливите дрехи, с които беше облечена, не отнемаха и частица от гордата ѝ осанка. Отново се чу стенение, този път по-слабо, но по-страшно.

— Ева...

Това беше гласът на баща ѝ, тих и нежен. Този глас, който толкова често я беше утешавал.

— Всичко ще мине добре, Ева.

Клара се беше надигнала, за да види откъде идваше гласът. Баща ѝ стоеше до една очарователна робиня. Баща ѝ милваше тази жена, баща ѝ държеше ръката на тази жена, баща ѝ се беше навел и целуваше челото на тази жена. Жената крещеше.

Клара се отдръпна, затвори очи, запуши ушите си, но не можеше да понесе мрака и тишината, в които беше потънала. Погледна отново и замръзна на мястото си. Един друг шум долетя от стаята. Странен звук, нещо като мяукане. Не, не беше това. Но какво всъщност? Клара, изпълнена с мистерия, се вгледа по-внимателно през процепа, формата, която ѝ пречеше да вижда, се отмести леко. И там тя съзря баща си. Баща ѝ, който държеше едно мъничко тъмнокожо бебе. Той го вдигна до лицето си. Малките му свити юмручета се бяха разтворили. Тогава баща ѝ промълви тези две думи:

— Сине мой!

Клара не помнеше как се е върнала. Не си спомняше нищо, освен това, че баща ѝ беше произнесъл две думи, които я бяха убили. Той беше държал в ръцете си малко тъмнокожо бебе. Никога не беше виждала в очите му толкова любов. Той беше казал: „Сине мой!“

— Не, не си спомням! — извика Клара на Али, сякаш за да прогони спомените.

Трябва да изгони Али. Той придаваше образ на спомена. Но Али не се помръдна. Опита се да я докосне, за да я успокои. Черната му ръка се протегна към нея, но тя рязко се отдръпна.

— Не ме докосвай! — извика Клара.

Али се подчини. Той посрещна тази грубост с пълно примирение. Но трябваше да ѝ попречи да говори на баща си, неговия господар. А за това имаше само едно средство.

— Следващия път ще ви запаля по-голям огън, госпожице Клара. Ще ви намеря по-голям скорпион.

Той продължаваше да стои с наведена глава.

— И майка му ще си го вземе — добави с усмивка, която разкри чудесните му зъби.

Клара го погледна изпитателно. С наведена настрани глава, тя мислеше за тази възможност, която би ѝ позволила да се откъсне от спомените си.

— Сигурен ли си в това?

Али убедително кимна с глава.

— Да, госпожице Клара. Щом детето го е страх, и тя ще се страхува. Затова ще си го вземе.

— Къде?

Цинизмът на Клара го изненада.

— Далече, много далече. Няма никога да ги видите.

— А баща ми?

— Той също не ще може да ги види.

Клара се остави думите да проникнат в съзнанието ѝ. Те бяха като балсам за душата. Точно това имаше нужда да чуе. Но този път ще трябва да действа по-разумно.

— Ще те извикам, когато имам нужда от тебе — каза тя като властна дама. След това изчезна. Мина през кухнята, за да се прибере в стаята.

Освободен от присъствието ѝ, Али погледна към робското селце. Господарят му беше там с Ева, хубавата Ева, която Али мечтаеше да вземе за жена.

— Те са само деца, Ева. Малки момичета, които не знаят какво правят.

Жак гледаше Ева, която переше ризката на сина си в един леген. Жан-Жак стоеше прав в дъното на тъмната стая. Слабичкият му силует се виждаше в един ъгъл.

— Те го мразят — каза тя.

Всичко у Ева изразяваше съвършена простота — жестовете ѝ, думите.

— Нищо не може да се направи — добави тя.

Жак знаеше, че Ева е права, но не можеше да приеме тази истина. Не искаше да я приеме. А не искаше да рискува и да я загуби.

— Искаш ли да яздиш кон, Жан-Жак? — попита той, за да смени темата.

Използваше своето малко мълчаливо момченце, за да постигне целта си.

— Можеш да се качиш пред мене — предложи той, въпреки че желаше само топлината на Евиното тяло до своето.

— Няма да можете — каза простичко Ева.

Жак я погледна изпитателно.

— Той няма да е първото малко момче, което ще науча да язди кон. В това не виждам нищо необикновено.

— Той не е малко момче като другите.

Както винаги Ева каза истината.

— Ева, скъпа моя Ева!

Жак се приближи до нея и я прегърна. Топлината, която излъчваше тялото ѝ му причини болка. Дългите ѝ черни копринени коси падаха на гърба в тежка плитка.

— Обичам те. Имам нужда от тебе — каза той.

Тези думи се сляха с косите на Ева. Той ги повдигна, за да докосне гладката тъмна кожа на шията ѝ. Целуна я нежно, после страстно впи зъби в нея. Затаила дъх, Ева изведнъж се обърна към него. Тя хвърли предпазлив поглед към Жан-Жак, който се беше сгушил в един ъгъл. Жак разбра.

— Ела, Жан-Жак — каза той, като го улови за ръката. — Ще яздиш Шива.

— Шива! — възкликна момчето, което не можеше да овладее вълнението си.

Той се отправи към вратата, преди майка му да каже „не“.

— Всичко ще е наред! — каза Жак с цялата си нежност.

Той я погледна в очите и се усмихна. И тя не успя да сдържи усмивката си.

— Да, господарю.

Али се беше скрил и чакаше Жак да се отдалечи с момчето, за да отиде при Ева. Капки пот блестяха по челото му, но не от топлината.

— Ева, трябва да ти говоря.

Али се надяваше, че по гласа му тя ще разбере, че става дума за нещо спешно.

— Знам, Али. Господарят ми разказа — отговори Ева, като излезе на прага. Тя вдигна ръката си, за да се предпази от палещото слънце, и хвърли поглед към конюшните точно когато Жак влизаше вътре.

— Те няма вече да му причиняват зло — добави тя.

— Госпожица Клара няма да се откаже. Трябва да се махнеш от тук. Ела с мене — каза той с глас, който беше умоляващ като погледа му.

— Али, никога няма да стана твоя жена!

Ева отговори на въпроса, който той не бе посмял да ѝ зададе.

— Страхувам се за тебе — каза Али, който не искаше да чуе отговора ѝ. — Животът ти е в опасност тук.

Ева го погледна с доброта и нежно го погали.

— Зная — каза тя и влезе тихо в стаята.

Докато изцеждаше ризката на сина си, тя задържа за известно време поглед върху сапунената вода в легена. Нямахте право да задава въпроси на Жак. Той беше неин господар. Не бяха малко робините, които господарите използваша за удоволствие, които мълчаливо се подчиняваха на желанията им. Ева нямаше какво да премълчи. Тя обичаше Жак. Имаше чувството, че към нея е по-взискателен, отколкото към собствената си жена. Към нея може би изпитваше по-силна страст, но не и по-малко уважение. Как Али не можеше да разбере, че бялата кожа на Жак не представлява заплаха за нея. Тя прикриваше мъж, който не беше различен от другите, поне в очите ѝ.

После насочи погледа и мислите си към голямата бяла къща, която се намираше на прилично разстояние от робското селище. Там беше госпожа Емили Бовилие — съпруга на Жак и господарка на Добра Надежда. Това беше една изискана жена, толкова бледа, колкото Ева беше мургава. Кожата ѝ бе фина като порцелан. Под нея прозираха тънките светлосини вени, които подчертаваха крехката ѝ красота. Докато ръцете на Ева бяха силни, гъвкави и тъмни, нейните притежаваха нежността на птичите крила. Тя никога не се е допирала до сапунена вода, за да изпере дрехите на децата си. „Дали милва гърба на мъжа си, когато той я обладава?“ — питаше се Ева.

Тя изтръска ризата, за да прогони последните капки вода, както и мислите си. Беше робиня. Тялото ѝ принадлежеше на Жак Бовилие. Бе му дарила и душата си, но заради сигурността на сина си той не трябваше да узнае това.

— Мога ли да взема една Библия, мамо?

Емили Бовилие се обърна към вратата на салона, откъдето Клара беше любезно задала въпроса си.

— Имате Библия в стаята си — каза госпожица Търстън, преди Емили да отговори.

— Искам семейната Библия. Това е най-добрият начин да науча френски.

Клара не се страхуваше вече от госпожица Търстън. Това започна от деня, когато беше чула баща си, като ѝ казва да не забравя общественото си положение. Тогава тя разбра, че да бъдеш гувернантка, значи да прислужваш на децата.

— Мога ли, мамо? — настояваше Клара, обърнала гръб на госпожица Търстън.

— Разбира се. Доволна съм, че учиш френски. Това ще достави голямо удоволствие на баща ти.

Емили взе голямата стара Библия на семейство Бовилие и се приближи към Клара.

— Сигурна ли си, че можеш да я носиш? Тежка е.

— Да, мога — каза Клара. В момента, когато майка ѝ се обърна, тя откачи един голям ключ от стената и ловко избяга.

Госпожица Търстън беше отишла до прозореца и леко повдигна пердето, за да избегне близостта на Емили. Трудно ѝ беше да крие чувствата, които ѝ вдъхваше Клара. Особено сега моментът не беше подходящ да ги показва.

— Какво става с това дете — спокойно попита госпожица Търстън.

— Кое дете?

Емили се приближи до нея и погледна през прозореца. Тя пое дълбоко въздух.

— Толкова е топло днес — каза тя. — Спуснете пердето. Не мога да понасям слънцето да грее върху мебелите. Поврежда ги.

Емили знаеше за кое дете говореше госпожица Търстън. За детето на робинята. Детето, което в този момент мъжът ѝ учеше да язди кон. Детето на онази хубава и млада робиня Ева.

— То не е лошо и вашият съпруг е особено внимателен с него.

— Той е добър с всички деца — отговори Емили, която не подозираше какво знае госпожица Търстън. — Защо да се отнася с него по-различно, отколкото с другите?

— Няма защо, наистина. Но, струва ми се, че дъщерите ви не го обичат. Особено Клара. Видях я веднъж как злобно го закачаше — продължи госпожица Търстън, която не осъзнаваше как наранява Емили. — Тя така се държи с него, че се питам дали има причина...

— Това е чисто и просто неприязън.

Емили се върна до прозореца, повдигна отново пердето. И задържа поглед върху мъжа си, който се виждаше в далечината. Той яздеше покрай лозята. Беше възседнал Шива. Пред себе си държеше сина на робинята.

Емили се обърна и пусна пердето. Не искаше повече да гледа това.

— Вие сте гувернантка на Клара от времето, когато тя се учеше да говори. Може би по-добре от мене трябва да знаете причината за нейната злонамереност, Ами.

Емили държеше изправена русокосата си глава. Светлосините ѝ очи разглеждаха госпожица Търстън без злоба. Обръщението с малкото име на гувернантката беше достатъчно да свали високия градус на напрежението.

— Ах — въздъхна тя, — как бих искала това слънце да спре да прежуря!

— Как се чувствате, Емили? — попита госпожица Търстън, която познаваше Емили още от детството ѝ.

— Много съм добре. Само слънцето ме изморява, но иначе съм добре.

— Наистина ли? — продължи гувернантката, като се приближи до Емили.

— Знаете как мразя горещината. Никога, откакто пристигнахме в Африка, не съм се чувствала напълно добре.

Емили прехвърли разговора от малкото момче към собственото си здраве, а госпожица Търстън я слушаше все така внимателно.

— Да, знам, и това ме безпокои. Както всичко, което се докосва до тази страна, така и слънцето, изглежда, носи враждебност, която не успявам да разбера.

Госпожица Търстън докосна челото на Емили, сякаш тя все още беше дете.

— Много сте гореща. Сигурна ли сте, че ви е добре?

— Сега у дома е пролет — каза Емили и отхвърли мисълта за болест. — Щом притворя очи, виждам пътеката, която води към къщи. А от двете ѝ страни са цъфналите череши. Спомняте ли си?

— Как да не си спомням?! Камбанките, лютичето...

— И непрестанният дъжд — изкикоти се Емили.

Най-после беше отдалечила госпожица Търстън от разговора за момчето.

— Представете си реакцията на бедните хора, които са се преселили тук! Нямали са никаква представа, какво ще намерят. Казали са им, че климатът в Източна Африка е умерен като в Англия.

— И очевидно не са им казали и дума за войниците, струпани на границата. Срамно е! За какво всъщност мисли правителството? Да изпраща тук невинни хора, които да служат в региона на Добра Надежда за човешко укрепление!

Госпожица Търстън попадна в любимата си тема на разговор. Емили я слушаше с престорен интерес, тъй като мислите ѝ бяха заети изцяло от мъжа ѝ.

— Това са смели хора. Правят каквото могат. Заслужават да знаят истината. Те не са като онези каторжници, които изпращат в Австралия. Това са смелчаци, които дават всичко за империята. А те никак не се отнасят справедливо към тях. Но — добави госпожица Търстън, изправяйки глава, сякаш подкрепена от нова увереност — Господ ще ги пази, както пази и нас.

— Да, ще ги пази — отговори Емили, която втрещено гледеше гувернантката със светлосините си очи — напук на всяка омраза, която може да разделя децата.

Госпожица Търстън веднага сведе очи. Въпреки че Емили си оставаше дете за нея, тя не забравяше уважението, което дължеше на своите работодатели.

— Не трябваше да засягаме тази тема. Моля за извинение.

— Обичам съпруга си — каза Емили като докосна леко слепоочието си, сякаш за да влее увереността в съзнанието си. — Обичам го много, за да намеря силите, от които се нуждая сега.

— Не, не е възможно — каза госпожица Търстън ужасена.

Въпреки че беше стара мома, тя знаеше какво чувства Емили. А Емили ѝ отговори просто с усмивка:

— А защо не? Всяка година лозята раждат плод. Трябва ли да означавам по-малко за него от тези африкански лозя, за които той напусна Франция?

Тя замълча за малко.

— Обичам го — продължи Емили.

Напрежението на госпожица Търстън се издаваше от вцепенението ѝ. Тя обърна гръб на господарката си като средство за защита.

— Трябва да бъда честна, Емили.

Емили очакваше думите ѝ в мълчание. Госпожица Търстън застана срещу нея.

— Обича ли ви той? — произнесе със страх тя.

Емили се обърна. Госпожица Търстън я следеше, като я задължаваше да я слуша, макар да знаеше, че това не е нейна работа. Но ако все пак трябваше да говори, тя щеше да го направи.

— Прародителите на мъжа ви са избягали от Франция, за да се спасят от преследванията на католиците. Те, а не той. Дошъл е тук заради Добра Надежда, а не от любов. А днес, ако е тук, то не е заради вас. Когато ви срещна, той имаше нужда от пари, за да възвърне състоянието на имота, който му беше оставил неговият чичо. И ето!

— Не искам да ви слушам — каза Емили и се отдалечи.

— Защото казвам истината?

— Не е земята тази, в която намирате враждебност, а в мъжа ми.

— Да, нека Господ ми прости, но е така.

— Жак достатъчно е страдал, без вие да...

— Неговите прадеди са страдали, а не той — прекъсна я госпожица Търстън. — Те са се заселили на тази земя и са построили това имение от нищо.

— И той е дошъл да го спаси, когато те са умрели без нищо — отговори Емили, която се стараеше да защити мъжа си. — Не смятате ли, че Европа му липсва така, както на нас Англия? Не чувствате ли, че ѝ той копнее за суровия климат през зимата и за ведрото лятно небе? Както копнее и за син!

Госпожица Търстън не можа да намери отговор на последния въпрос. Тя я гледаше както майката, която вижда детето си, надвесено над пропаст, но е твърде далече, за да го спре.

— Обичам го.

Последва тишина, която се наруши от шумоленето на полата на госпожица Търстън, която беше тръгнала към вратата; от скърцането на бравата, като се завъртя; от лекото докосване на вратата, която се отвори, и от блъскането, когато се затвори.

Емили погледна вратата, през която госпожица Търстън беше преминала. Тя отиде до прозореца. Мъжът ѝ все още яздеше с малкия роб.

Тя отметна назад глава, притвори очи и тихо се обърна към Бога.

— Господи, дари ме със син, а Жак — с наследник!

Миг тишина, и тя наведе смирено пред Бога глава.

— Нека бъде волята Ти!

Клара седеше с кръстосани крака на леглото си. Прюданс и Сюзан бяха легнали по корем напреки, с вдигнати нагоре, преплетени крака. Клара им четеше Библията. Не семейната Библия, която стоеше на земята, с големия ключ върху нея, а тази, която госпожица Търстън използваше при молитвите.

— И Сара погледна новородения син на Абрахим, чиято майка беше египтянката Агар, и каза на Абрахима: „Изгони тази робиня и сина ѝ, защото не трябва този робски син да стане наследник наравно със сина ми Исак.“

Прюданс погледна Библията, която лежеше на пода.

— Мислех, че ще четеш от тази.

Тя протегна крак, за да достигне ключа, и го хвана с пръсти.

— Какво е това?

— Не го пипай!

Клара скочи от леглото и измъкна ключа от пръстите на крака ѝ.

— Защо да ви чета от нея, като не разбирате френски?

— Ни повече, ни по-малко от другите, с изключение на татко — отговори Прюданс, свивайки рамене.

— Е, би трябвало да го научите — отговори Клара.

— Но той говори английски.

На Прюданс не ѝ правеше никакво впечатление властта, която Клара налагаше като най-голяма. Тя не я разбираше. „Може би, защото ставаше жена...“ — мислеше си тя. Прюданс погледна корсажа на Клара. Под него ясно се забелязваха наболите ѝ гърди — малки, но видими. Питаше се дали и Сюзан има. Тя самата още нямаше. Тялото ѝ не беше се променило и това я радваше. Но и нейните гърди един ден щяха да се забелязват и тя не можеше да не се замисли какъв ефект

щеше да предизвика този неизбежен факт. Тогава тя нямаше да може да види пръстите на краката си, без да се наведе.

— Слушаш ли ме, Прюданс? — попита Клара, като заби коляното си в хълбока ѝ, след което се върна в предишното си положение.

Тя постави голямата семейна Библия върху леглото и размаха ключа пред очите ѝ.

— Ето ключа, който прадедите на баща ни са донесли тук, след като са избягали от Франция и католиците. Това е ключът от къщата им в Ним. За тази къща ние ще претендираме един ден.

— Къде се намира Ним? — попита Сюзан.

— Във Франция — отговори Клара.

— Значи там липсва един ключ! — избухна в смях Прюданс и чак падна от леглото.

Клара сложи крака на гърдите ѝ.

— Ако се осланяме на нашите деди във Франция, трябва да докажем, че сме достойни да бъдем християни — обяви Клара сериозно.

— Но ние сме протестанти! — възрази Прюданс и я погледна уплашено. — Ти каза, че те не обичат протестантите и че католиците ги убиват.

— Ще ме слушаш ли?

Клара почака. Прюданс се съгласи, а Сюзан се приближи до тях. Както винаги тя слушаше. Както винаги беше уплашена, но внимателна.

— Продължавай, Клара! — каза тя.

Дори и Прюданс слушаше излегната на земята.

— Но какви претенции можем да имаме сега, щом като този езичник Жан-Жак е жив?

— Добре — каза Прюданс.

Тя се обърна по корем, изправи се и погледна в корсажа си. Там нямаше нищо особено. Качи се отново на леглото и легна напърно на Сюзан.

— Ти си тази, която твърди, че той е син на татко.

— Но той си е такъв. Бог казва: „... Синът на една робиня... не може да наследи...“ Нали чухте?

— Ставаше дума за някаква египтянка — отбеляза Прюданс.

— А пък аз говоря за нас — отвърна яростно Клара.
На Прюданс ѝ стана ясно, че е по-добре да си мълчи.

Това впечатление бе потвърдено от погледа, който ѝ хвърли Сюзан.

— Ние сме истинските деца на татко — продължи Клара. — Като Исак. Трябва да подпишем с кръвта си един договор.

— С кръвта си? — учуди се Сюзан и рязко се отдръпна от Клара.

— Каква кръв? — попита Прюданс, като подскочи в леглото.

— Нашата. Това момче представлява едно петно, което трябва да се изтрие от семейството ни.

Клара пхна ръка в джоба на престилката си. Сюзан и Прюданс следяха всяко нейно движение. Тя извади оттам едно малко ножче без дръжка, което можеше да реже. Такова те не бяха виждали. Клара го постави върху семейната Библия, до ключа. После вдигна очи към сестрите си и каза спокойно:

— Трябва да се закълнем, като слеем кръвта си.

— Защо? — попита Прюданс и инстинктивно скри ръката си.

Сюзан изглеждаше като вкаменена. Клара ѝ взе ръката, погледна я в очите и каза:

— Няма да боли. Виж!

И тя прекара ножчето върху собствената си китка. Появиха се няколко капки кръв. Прюданс гледаше като омагьосана. „Сюзан протегна ръка, сякаш беше хипнотизирана, омаяна от Клара“ — помисли си Прюданс.

— Прюданс — каза Клара и спря погледа си върху нея, — не те е страх, нали?

— От какво? — попита обидена най-малката сестра. — Порязвала съм се много по-лошо върху бъчвата с вино. Ето тук.

Тя протегна ръката си до тази на Сюзан, но със затворени очи.

Клара бързо рязна китката на Прюданс, после на Сюзан. След това тя долепи ръката си до ръцете на сестрите си. Прюданс беше зашеметена. Не болеше, но все пак кръвта продължаваше да капе и от трите. Може би цялата им кръв щеше да се излее върху Библията.

Гласът на Клара прекъсна бляновете ѝ:

— Заклеваме се...

Тя почака сестрите ѝ да повторят след нея:

— Заклеваме се.

— ... върху светата Библия... — продължи тя.

Прюданс се вгледа в една капка кръв, която падна върху ключа. След това бавно се плъзна по Библията и се съсери. Клара я бутна с лакът, за да продължи.

— ... нека синът на баща ни, мулатът Жан-Жак, не бъде вече петно за семейството ни.

Прюданс не можеше да откъсне очи от капката върху Библията. Сюзан също я гледаше и трепереше.

— Ние обещаваме... — продължи Клара.

Тя почака сестрите си да повторят след нея. И те повториха спокойно:

— ... да освободим семейството от това момче или да умрем, ако изменим на клетвата си.

Сюзан отдръпна бързо ръката си, без да произнесе нито дума. Клара я погледна и повтори:

— Или да умрем, ако изменим на клетвата си!

Сюзан наведе очи над кръвта, която върху Библията изглеждаше по-тъмна:

— Или да умрем, ако изменим на клетвата си.

Гласът ѝ едва се чуваше.

— Кога? — попита наивно Прюданс.

— Ако ние... — започна Клара.

— Кога ще го направим? — повтори въпроса си Прюданс.

— Когато поискаме.

Клара взе Библията и я притисна до сърцето си.

Прюданс я наблюдаваше с любопитство.

— Защо мразиш татко? — попита тя.

— Не го мразя — каза Клара, като се завъртя на токовете си. — Не го мразя. Аз...

Без да довърши изречението си, тя остави Библията и погледна последователно Прюданс и Сюзан.

— Ние се заклехме, защото обичаме татко и искаме да го предпазим — завърши тя, усмихвайки се.

2.

Денят беше великолепен. Лекият морски бриз смекчаваше жаркото слънце. Планините се открояваха на фона на небесната синева. Земята имаше мек червеникав цвят. Леки облаци прах се издигаха над нея като мъгла. Далече се извисяваше розов облак, който Жак съзерцаваше с вълнение. Той прегърна раменете на Ева, която стоеше права до него, обхваната от тревожно напрежение.

— Всичко ще мине добре. Ще стане добър ездач — каза гордо той.

— Малък е още.

Ева сдържа една кратка въздишка. Тя следеше с очи облака прах, който носеше шума на приближаващите се конски копита. Когато видя своето мъничко момченце да язди към тях, Ева се усмихна. То сякаш се беше сляло с Шива. Щом като краката на животното се изпъваха при галоп, Жан-Жак леко се повдигаше на гърба му, като че ли плаваше заедно с него.

— Гледай! Роден е за ездач — извика Жак възбудено.

Преминавайки като вихър, Шива леко ги докосна.

Ева размаха ръка, а Жак изпрати радостен вик за поздрав, като стегна прегръдката около раменете ѝ.

— Казах ти, че не трябва да се страхуваш. Ездата за него е толкова естествена, колкото и дишането.

Ева изрева. Изпълнена с безсилен ужас, тя видя как синът ѝ се отделя от гърба на коня и слабицкото му телце описва във въздуха опасен скок. Миг след това то легеше сгърчено на земята.

Тя се хвърли към Жак, който стоеше неподвижен. И двамата мълчаха. Шива се спря малко по-далеч и се обърна назад като поразена. Какво ли може да се е случило на малкия ѝ ездач?

Ева се обърна. Жак се наведе и докосна детската ръчица, разперена в праха. Той я доближи до косите на момчето, чието лице беше заровено в пясъка.

— Жан-Жак!

Той погледна Ева, но тя тутакси обърна поглед настрани.

— Жан-Жак!

Леко повдигна главата му и я обърна към себе си. Момчето отвори очи и сви устните си в усмивка:

— Малко оставаше да не падна, господарю — каза то.

„Само да се беше убил! — мислеше си Клара, изтичвайки от храста, зад който се бе скрила. — Всяко животно, което е било достатъчно глупаво, да позволи на някого да го язди, може да бъде само опасно. Защо не го уби?“

— Разчитайте на мене, госпожице Клара.

Това беше гласът на Али, изникнал изневиделица. Клара се обърна наоколо, за да го търси из лозята. Той се беше свил така, че да не бъде забелязан. Момичето видя един чер крак, който се показваше измежду главините на лозята, с разперени пръсти и суха напукана кожа.

— Иди си! — каза тя.

Клара се затича, без да се интересува дали баща ѝ ще я види.

— Ако баща ми разбере, че го следиш, ще те обеси.

— Огънят, госпожице Клара — прошепна Али.

Тя се спря и се престори, че маха лозова пръчица от полата си.

— Да? Какво имаш да кажеш? — попита тя тихо.

— Кажете на Ева, че господарят ѝ заповядва да си отиде. Аз ще ви помогна, госпожице Клара. Огънят ще я накара да си тръгне.

Али говореше, без да я гледа.

— Тя няма да ми повярва — отговори Клара, счупвайки стеблото, което ѝ пречеше да мине. — Кажи ѝ го ти!

— Ще ѝ го кажа, госпожице Клара. Ще я накарам да си замине — обеща Али.

Клара започна да обикаля в кръг. Предложението я заинтересува.

— Ти също ли ще заминеш. Али? И ти ли я обичаш?

— И аз ще замина, госпожице Клара — отговори той.

Клара се спря и треперейки, сведе очи към него. Той се беше спотаил сред лозята.

— Правил ли си нещо с нея?

Очаквайки отговора му, тя почувства, че отвращението ѝ нараства.

— Правил ли си нещо с нея, Али?

— Не, госпожице Клара — отговори бързо той. — Не.

— Е, би трябвало...

Клара говореше така, сякаш знаеше точно какво означава това. Веднъж тя бе видяла едни роби да го правят. Черните им тела блестяха и се гърчеха преплетени едно в друго. Чуваше се само лекото задъхване и стенание на жената. Те бяха на брега и тя ги беше видяла. При този спомен почувства как полъх на топлина изчервява лицето ѝ.

— Нямам време за губене с тебе! — каза тя и избяга.

Да тича — беше единственият начин да притъпи усещанията, които я бяха обхванали. Това беше същата онази тръпка, която бе почувствала, гледайки как двамата роби правят любов. Тя предполагаше, че и баща ѝ прави същото с Ева.

Клара се спря чак до плевнята. След като намери подслон в полумрака на тази постройка, тя се отпусна върху сеното неподвижна, с вдигнати зад главата ръце и разтворени крака. Живо усещаше пулсиране в слабините си. Тя постави ръката си върху топлото леко заоблено тупкащо място. Надигна глава, за да погледне. Младите ѝ гърди изведнъж се втвърдиха. С другата си ръка тя ги докосна и погали. Зърната ѝ бяха настръхнали. Едва сдържайки дъха си, тя помилва нежната плът между бедрата си. Лекото потръпване от това място се разнесе по цялото ѝ тяло. Отвори уста и пое топъл въздух. След това отпусна глава настрани, затвори очи и тихо заплака.

От тайното си скривалище в плевнята Прюданс гледаше сестра си с широко отворени очи.

Когато си легна тази вечер, тя наблюдаваше формите на тялото ѝ, които се виждаха под завивката. И най-лекото движение, което Клара правеше на сън събуждаше у Прюданс подозрение. Преди няколко седмици тя беше сравнявала телата на двете си по-големи сестри. Това беше преди случката в плевнята. Сюзан не приличаше на Клара. Тя изглеждаше учудена от младото ѝ тяло, омаяна от едно ново откритие в очакване на чудото, което неминуемо щеше да стане: превръщане на малкото момиче в жена. Дори лицето на Сюзан беше различно.

Страните ѝ бяха розови, два светлорозови кръга. Очите ѝ блестяха, сякаш блясъкът им идваше отвътре.

Клара бе съвсем друга, напрегната. Гласът ѝ бе станал по-плътен, очите ѝ искряха. Те прекараха дълги часове във взаимно разглеждане. Прюданс сметна това за глупаво, по-скоро за притесняващо. Още повече че тя самата беше лишена от това, което те изследваха. Защо, по дяволите, стояха прави над едно огледало и търсеха някакъв отвор между краката си? Ако някога на Прюданс ѝ се случи да открие такъв, то тя се надяваше, че той скоро ще се затвори. Най-накрая беше решила да не им обръща внимание. И особено да не се занимава с тялото си. Но какво правеше Клара в плевнята? Само мисълта за това ѝ беше непоносима.

Вратата се отвори и госпожица Търстън показва глава, сякаш беше проникнала в мислите на Прюданс. Почувствало се виновно, момичето призна:

— Мислех си, госпожице Търстън, но заспивам веднага.

— Добре, Прюданс, лека нощ.

Гувернантката напусна стаята.

Прюданс отвори още веднъж очи, за да се увери, че нищо не се е случило в леглото на Клара, нито в това на Сюзан. И двете спяха. Най-после Прюданс заспа спокойно.

Жак се чувстваше уморен. Денят беше много горещ и той от сутринта бе работил в лозята. Господин Клодел му беше предложил да посади нови лозови пръчки черно вино. Отначало Жак не искаше, макар да знаеше, че господин Клодел е прав, но после се съгласи.

Господин Клодел беше прекарал заедно с Жак в Добра Надежда не малко години. Но Жак не го познаваше добре. Той беше по-възрастен от него, сдържан, с особения характер на човек, който не се предава лесно. Жак знаеше, че той не одобрява връзките му с Ева, макар да не беше ставало дума за нея. Това беше една мълчалива присъда, която не пречеше на Жак да се възхищава от работата му на винар.

Той беше дошъл от Франция, посъветван от далечен роднина. Жак считаше Франция за своя родина. Въпреки че смяташе да не се

върща вече там. Завиждаше на господин Клодел за това, че той ще се завърне някой ден в отечеството си.

През последните години положението се беше изменило. Шарл Х бе свален. Луи-Филип се беше възкачил на трона. Наричаха го краля гражданин. Господин Клодел очакваше да види как ще се развият събитията.

В Африка, сякаш за да затвърдят заплахата срещу протестантите, бяха дали еднакви права на католици и християни от колонията на Добра Надежда. Още повече че в свободния печат все по-често се повдигаше въпросът за освобождението. То неизбежно ще дойде. Разбира се, Жак щеше да бъде засегнат финансово от него, но това, което го караше да страда най-много, бяха чувствата. Той не приемаше поробването на човешко същество, каквото и да е то. И въпреки че не одобряваше съседите си, които искаха да запазят правата си над робите, Жак мълчеше. Но в противоречие с хуманните му чувства, робството закриляше една част от живота му, на която той държеше особено много — Ева и техния син.

Жак искаше да забрави за всичко — за лозовите пръчки, за освобождението и да заспи.

Той угаси фенера и се приготви да влезе в стаята си. Смяташе, че ще намери Емили заспала както обикновено. Но тя не се чувстваше добре. Беше прекалено нежна, за да може да живее в Африка. Той знаеше това и се измъчваше, но го приемаше. Защото така можеше да се радва на Ева без угризения на съвестта. Той силно обичаше Емили и мислеше, че госпожица Търстън не се досеща за нищо. Нейната британска студенина го забавляваше. Понякога му се случваше да забележи топлинка в сивите ѝ очи, но когато те се отправяха към него, възвръщаха смразяващата си строгост. При всяка бременност на Емили той трябваше да понася тежестта на този поглед — обвинителен, осъдителен и накрая безразличен, докато въпросното дете не се роди, без това да убие крехката му майка.

Някога, когато Емили беше бременна и те правеха любов, се смееха от сърце, защото това за госпожица Търстън беше грях. Един път стигаше според нея. Но за тях удоволствието беше безкрайно, докато един ден изчезна заместено от нежни грижи. От много години Жак не спеше в едно легло с Емили. Тя имаше нужда от покой. Той отвори вратата на спалнята, погледна към леглото ѝ, докосна го, за да

стигне до своето, и изведнъж се спря, усещайки ръката на Емили да докосва бедрото му. Той се обърна. Тя му се усмихна от хладната вдлъбнатина на възглавницата си.

— Мислех, че си заспала — прошепна Жак. — Имаш ли нужда от нещо?

— Имам нужда от тебе, Жак.

Ръката ѝ се вдигна по бедрото му, докато намери неговата. Те вплетоха пръсти — това беше жест, изпълнен с нежност, топлина и внимание. Емили се любеше със същата всеотдайност, както преди.

Докторът беше минал да посети Емили сутринта. Жак не беше при нея, тъй като тя го бе уверила, че се чувства добре. Оплакваше се от слънчево изгаряне. Жак не очакваше да се сблъска с каменния поглед на госпожица Търстън, когато се върна вкъщи.

Бременна? Той нито за момент не беше мислил за възможността да имат още едно дете и разбра, че не го иска. Раждането на Жан-Жак беше удовлетворило желанието му да има син, но Емили не знаеше това. А присъдата, която прочете в погледа на госпожица Търстън, го задължи да засвидетелства пред своята нежна Емили, че е щастлив от това събитие. Дали ще има син, или дъщеря — нямаше значение. Всичко, което искаше, беше майката и детето да са добре.

— Ще бъде син — му каза Емили от леглото си. Тя му се усмихна с доверие. — Знам, защото... знам.

Тя се усмихна още по-широко.

— Наистина ли?

Жак се наведе над нея и я прегърна.

— Няма значение. Още една дъщеря — би било чудесно.

— Но, Жак, важно е. Трябва ти син. Някой, който да те замести, когато вече няма да сме живи. Един син, който...

Жак ѝ запуши устата с ръка.

— Всичко, от което имам нужда, е една здрава и щастлива жена.

— Аз съм такава.

Тя се засмя.

— Как беше госпожица Търстън?

— Съмнявам се дали ще ми проговори — отвърна Жак с усмивка.

Погледът на Емили издаде желанието ѝ. Той я потупа по върха на носа.

— Трябва да внимаваме за бебето — каза той.
— О, Жак, но госпожица Търстън няма да се усъмни.
Тя го издърпа към себе си и го прегърна силно.
— Ще те даря със син. Обещавам.

— Мамо, татко! Вярно ли е? — викаше възбудено Сюзан. —
Вярно ли е, че ще имате бебе?

— Как ли е разбрало малкото ми момиченце? — попита Жак,
като се усмихваше.

— Защото госпожица Търстън е разярена. Тя говори и на чашата
си, и на чинията. Сигурно ще ги счупи — отговори весело Сюзан.

— Какво ли им казва? Че баща ти е лош?

Сюзан потвърди:

— Много лош. Тя каза на чинийката си, преди да остави чашата
върху нея: „Още едно дете! Нали ти бях казала? Налага се, скъпата ми
Емили, още една бременност. Той е...“

Сюзан се спря, а Жак повдигна въпросително вежди:

— Какъв? — попита той.

— Тя не знаеше, че я слушам. Иначе не би го казала, татко.

Сюзан погледна майка си с надежда:

— Вярно ли е, мамо?

Емили кимна утвърдително. Сюзан се хвърли на леглото и я
прегърна.

— Внимавай, Сюзан — пошегува се Жак. — Не искаш да
задушиш братчето или сестричката си, нали?

— Братчето! — твърдо реши Сюзан, без да пуска майка си.

Емили се засмя, като вдигна очи към Жак:

— Всичко е решено, както виждаш.

— Какво става?

Прюданс стоеше на вратата, а Клара беше зад нея. Погледна
баща си и попита:

— Защо Сюзан е толкова доволна? Да не сте й дали нещо?

— Не, малка пресметливке. Щастieto не зависи само от
подаръците, които получавате, а и от съществата, които ви даряваме.

Жак отиде до вратата и застана между Клара и Прюданс. Той ги
прегърна и Клара веднага се притисна до него.

— Семейството скоро ще се увеличи.

— Ще се увеличи ли? — попита Прюданс изумена. — Вие очаквате бебе?

— Момче ли ще бъде? — заинтересува се Клара.

Никога Жак не беше я виждал толкова лъчезарна. И тя се е променила. Един ден ще бъде очарователна.

— Майка ви казва, че ще е момче. Трябва да я целунете.

Те се отскубнаха и се втурнаха от двете страни към леглото на Емили. Сюзан дръпна за миг завивката на майка си.

— Сюзан — смъмри я Клара. — Отмести се.

— Мамо, не мога да ви видя. Махни се. Сюзан — заподсмърча Прюданс.

Но Сюзан не се помръдна. Тя остана твърдо на поста си, бранейки мама. Емили сияеше. „Какво събитие е да се роди синът ми!“ — мислеше си тя. Най-последно безоблачно щастие изпълни къщата. По-късно ентузиазмът утихна. Слава богу!

Жак почувства нежна топлина при вида на тези скъпи негови създания, свързани от любовта. Но щастиято, което изпитваше, не пропъждаше мислите му за Ева и Жан-Жак. Той си спомни за земята, от която бяха произлезли, червеникавата земя, която му беше донесла душевен мир.

Било, защото беше забелязала леката тъга, преминала през погледа на мъжа ѝ, или едва уловимото потрепване на брадичката му, но Емили знаеше какво чувства той. Жак се смяташе изключен от своето собствено семейство. Въпреки надеждата, че ще се върне отново, привлечен от един бъдещ син, съмнението си оставаше като постоянен дразнител. Той беше болен от неизлечима тъга.

Клара излезе забързана от къщи, за да търси Али.

Али отговаряше за робите. Тъй като работеше по-рядко, човек винаги знаеше къде може да го намери, особено в такова лошо време.

Реката беше придошла. Зимните дъждове настъпиха по-рано тази година. Въздухът бе влажен. Мъгла се стелеше над планините. На такова разстояние силуетът на Али приличаше на наведено над водата дърво. От светлината кожата му сякаш ставаше по-тъмна.

Клара се спря до една пързалка, където Али стоеше с две деца — момче на около шестнадесет години и едно момиченце със сопливо носле. Това сигурно бяха неговите деца. Тя никога не се бе питала дали той има деца, или не. Знаеше, че Али притежава няколко роби, най-вече деца. Той беше добър търговски посредник, който заемаше роби на баща ѝ. Клара беше чула големите да спорят по въпроса за робството. „Али сигурно си има мнение — казваше си тя. За него робството имаше същия смисъл, както и за Жак — Ева. Възможността да отдели достатъчно пари, за да купи свободата си. С тази свобода той можеше да купи Ева.“

Момчето беше забелязало Клара, преди тя да го види. То се приближи до Али, който стоеше до брега, и се наведе да му каже нещо. Али веднага издърпа въдицата си, сведе глава и тръгна към Клара за да я посрещне.

— Идвате да ме видите, госпожице Клара? — попита той, без да я погледне.

Клара не можеше да откъсне очи от момчето. То имаше черна като смола кожа. Очите му бяха с цвят на черен кехлибар. Момчето я гледаше — нещо съвсем необичайно за един негър. Тя чувстваше изгарящия му поглед през роклята си. Без да му обърне внимание, каза на Али:

— Ела малко по-далече от тези деца.

Като се върна назад по пътя, тя направи знак на Али да тръгне след нея.

Али я последва.

Момчето направи същото, само че с поглед.

— Ти ми каза, че тази Ева ще замине с тебе — каза Клара, като отметна леко глава, за да вижда едновременно и момчето. — Така ли?

Али кимна. При всяко кимане той навеждаше все повече главата си, което беше знак на покорство.

— Да, госпожице Клара. Щом ѝ кажете...

Очите на момчето не се отместваха от Клара. Може би то беше на повече от шестнадесет години, високо и добре сложено.

— Тази вечер? — каза Клара, като отвърна за миг поглед от него за да погледне Али.

— Да, когато всички заспят — потвърди Али.

— Кой е този? — попита тя, като погледна през рамото му.

— Синът ми — отговори Али и се обърна.

— Как се казва?

— Сънди.

Али отново се беше обърнал към нея и я попита със сведени очи:

— Желаете ли госпожица Клара синът ми да работи за нея?

— Какво искаш да кажеш? — заинтересува се тя, като зае надменна поза. — Какво да прави?

— Да работи въщи. Мария казва, че Сънди е добро момче. Ако вие кажете, той може да остане в къщата. Ще бъде на ваше разположение, когато имате нужда от него.

— Как смееш? — викна Клара със святкащи очи. — Как смееш?! Кажи му да не ме гледа така!

Али сви рамене. Яростта на Клара я беше ожесточила. Тя изрева:

— Махни този негър оттук! Не искам да виждам черните му очи.

Тя се обърна назад. Али погледна сина си. Те се разбраха без дума. Момчето тръгна в обратна посока, а Али се върна към Клара.

— Съжалявам, госпожице Клара — каза той, като сведе още пониско глава. — Тази вечер ще бъда готов.

Клара го изгледа студено.

— Добре — каза тя.

Тя бавно тръгна към къщи по продължението на реката. Знаеше, че момчето продължава да я гледа. Чувстваше очите му. Вървеше колкото се може по-бавно. Защо да не разкъса недостъпната с поглед?

Клара намери Прюданс в избата. Тя беше прекарала там целия ден, за да гледа как работи господин Клодел. На него му беше приятно това присъствие, защото никой, освен Жак, не се интересуваше от занаята му, а пък и обичаше да има с кого да си поговори за живота.

— Помислете за всички, които са живели тук преди нас, Прюданс. Помислете колко суров е бил животът им — заградени отвсякъде с враждебност.

Той се усмихна с лека горделива усмивка.

— Е, по-голямата част от тях не са били добри земеделци.

Изкикоти се и продължи:

— Лозето... Съмнявам се дали някой от тях е имал някаква представа, какво прави. Едва ли са познавали вкуса на виното...

Той дълбоко пое въздух и продължи трескаво:

— Истинско чудо става в гроздовия сок. Загадъчна метаморфоза! И тази ферментация... Как ли са се омайвали?

— И как става това? — попита Прюданс с изгарящи от любопитство очи.

— А! — възкликна господин Клодел, който винаги се прикриваше с удоволствие зад мистериите на виното. — По същия начин, по който е ставало от хиляди години насам. А едва днес ние започваме да го разбираме.

Той се беше приближил до едно голямо буре и почти с нежност бе сложил ръката си върху него.

— Тайната е може би вътре.

Той поклати глава.

— Не, тя се намира в познанията на винаря. Дори и лозарят не знае всичко — каза господин Клодел, като се усмихна гордо на Прюданс.

— И не знаете какво правите? — попита Прюданс с ококорени очи.

— Преструвам се, че знам — пошегува се господин Клодел.

Той сви рамене и продължи:

— Има едно необяснимо равновесие между инстинкта и разума, Прюданс.

Тя изглеждаше спокойна.

— Тогава ще ме научите ли?

— Питам се дали това ще ви бъде полезно, малко момиченце. Вие сте като баща си — каза той, като я потупа галовно по главата. — Когато пораснете, може би ще ви науча на някои основни неща: как да постъпвате практически, хигиена...

— Не, не, сега искам да знам!

Господин Клодел завиждаше на младежкия ентусиазъм, на упорството на едно дете, което знае какво иска и започва да го прави, макар и да не знае как.

— Да, мило момиченце, един ден ще ви науча...

Сега на господин Клодел му се искаше тя да си отиде. Прюданс беше загубила вече не малко от времето му, което той би посветил на гроздето.

— ... когато пораснете — прибави той.

— Но сега съм по-голяма от първия път, когато ви бях помолила. Прюданс замълча, защото видя Клара да влиза в избата.

„Чудесно! Клара се намесва точно навреме“ — мислеше си господин Клодел, който не можеше дълго да се радва на малките момичета.

Прекъсването ядоса Прюданс.

— Какво правиш тук, Клара? — попита тя, като отметна главата си назад. — Нали ми каза, че не обичаш избата?

— Татко те предупреди да не идваш тук — отговори Клара.

Тя мразеше миризмата в избата. Това, което за Прюданс беше вълшебно изпарение, за Клара бе само миризма на гнило грозде.

— Трябва да ти говоря — каза Клара грубо, като здраво хвана ръката на сестра си. — Веднага!

— Ще се върна! — извика Прюданс на господин Клодел, докато Клара я дърпаше навън.

Господин Клодел се усмихна, поклати глава и потъна в своя личен свят сред бъчвите...

— Защо винаги ми пречиш, когато съм заета? — възнегодува Прюданс. — Имах важна работа.

— Важно е това, което искам — отвърна Клара, издърпвайки сестра си от мрачния хлад на избата към жаркото слънце навън. — Много важно! — добави тя.

— Няма нищо по-важно от това да науча как се прави вино — измърмори Прюданс. — Нали за това сме тук.

— А мама? — каза Клара, която се спря, за да прониже с поглед сестра си. — За тебе виното ли е по-важно от мама?

Прюданс нищо не каза.

Двете сестри намериха Сюзан там, където Клара я беше оставила. Тя чакаше послушно идването на Прюданс, защото предстоеше много важно съвещание.

— Защо Сюзан е тук? — попита Прюданс, като забеляза сестра си под едно дърво в градината пред къщи.

След това се спря рязко и изгледа сестра си подозрително.

— Няма да се събличам — отсече тя.

— Не бъди глупава, Прюданс — отвърна Клара, която седна в краката на Сюзан. Тя даде знак и на двете да направят като нея. — Искам да поговорим преди уроците. Тайна е.

— Щом е тайна, защо трябва да стоим пред къщи, където всеки може да ни види? Това е глупаво — каза Прюданс.

Тя нямаше никакво желание да остане и безспорно пречеше на Клара.

— Защото тъй.

„Клара е досадна като госпожица Търстън“ — си мислеше Прюданс. „Защото тъй!“ — бе казала тя. Това не означаваше нищо, само по себе си, но хората го употребяваха, за да изразят нещо безспорно. Най-вече възрастните... „Когато Клара порасне, ще бъде точно като повечето от тях“ — реши Прюданс.

— Спомняте ли си нашия кръвен договор? — попита Клара.

Тя погледна къщата. Усмихна се неочаквано и даде знак на някого. При тези думи Сюзан и Прюданс подскочиха и се обърнаха виновно към къщи. Майка им беше на верандата. В отговор тя им махна с ръка. Русите ѝ коси блестяха като ореол около лицето ѝ. Прюданс и Сюзан също махнаха с ръце. Но какво правеше Клара? Как се осмеляваше да говори за кръвния договор пред майка им?

— Майка има нужда от нашата помощ. Когато една жена очаква дете, тя най-много се нуждае от спокойствие. Трябва да я пазим от всякакви неприятности — каза Клара, сякаш отговаряше на мислите им.

„С всеки изминал ден тя все повече започва да се изразява като госпожица Търстън“ — каза си Прюданс.

— Знам — прекъсна я тя. — Тогава защо да говорим за това? Ако тя знаеше, щеше да ѝ бъде неприятно.

— Но тя няма да го узнае. Мама нищо няма да разбере за това момче. Ето защо — каза Клара, като погледна майка си, която се прибираше вкъщи — ще го направим тази вечер.

— Какво ще направим? — попита Сюзан, която беше пребледняла.

— Ще ги изплашим. Ще ги изгоним. Още тази вечер! И те ще си заминат — прибави тя, като се наведе към сестрите си.

— Но те не могат — отговори простиичко Прюданс. — Те са роби и не могат да си заминат.

— Ще си заминат — възрази Клара и легна в тревата. — Не казвайте на никого нищо. Но когато си легнем тази вечер, не трябва да заспивате.

„Да заспят?! Че как можеха да заспят?“ — питаше се Прюданс.

Клара сгъна крака и пхна широката си пола между коленете, откъсна стръкче трева и го лапна. Сюзан и Прюданс я наблюдаваха. Сюзан се изправи изведнъж и си вдигна полата.

— Ох! — извика тя и започна да гони нещо от крака си, подскачайки. — Махай се, махай се!

— Но това е само един скакалец — каза спокойно Клара.

— Ужасно е! — каза Сюзан, като гледаше подскачащото насекомо.

Тя почака малко, като се питаше къде ли може да е отишъл скакалецът. Върху нея, разбира се. В това диво място всичко скачаше по нея. И всичко неприятно приемаше образа на скакалец. Тя се отдалечи от сестрите си и от скакалеца.

— Връщам се — каза Сюзан. — Госпожица Търстън сигурно ни чака.

— Не забравяй за тази вечер — каза Клара, без дори да я погледне.

Прюданс се приближи до скакалеца и започна да се забавлява, като го караше да подскача.

— Колко е миличък! — каза тя.

Клара се обърна по корем и се вгледа в скакалеца, който стоеше на едно място. След това стана, вдигна десния си крак, като го задържа за момент върху насекомото, след което изведнъж го стъпка.

— Не забравяй за тази вечер! — каза тя на Прюданс, сякаш нищо не е било, и се затича към къщи.

— Клара, Прюданс!

Това беше госпожица Търстън, която ги викаше. Щяха да имат урок по аритметика. Прюданс мразеше аритметиката. Как би искала да върне живота на това бедно скакалче!

Излегната на леглото, Прюданс се утешаваше с настъпването на вечерта, като си казваше, че за днес се е отървала от аритметиката.

— Будна ли си, Сюзан? — попита тихо тя.

— Да — отговори едва чуто Сюзан.

— Шт! — обади се Клара.

Нощта бе тиха и мрачна. Африканските нощи поглъщаха всичко. Единствено щурците продължаваха да пеят. Понякога можеше да се чуе хиена. Все по-рядко наплашените деца се стряскаха от лъв или леопард. Но майките им ги успокояваха, че дивите животни са изчезнали в дълбините на Африка. Прюданс си беше казала, че един ден ще отиде там, отвъд планините, които ограждаха Добра Надежда. Какво се криеше зад тези планини? Тя бе чувала да казват, че и други хора живеят там. Но не хора като тях, не и черни като робите, а чудновати хора, дребни, жълтокожи. Тя беше чула това от едни познати на баща ѝ, които веднъж бяха отишли да ги ловят с коне. Наричаха ги бушмени. Но как можеха да се ловят хора, та дори те да са дребни и жълти? Беше се унесла в сън, мислейки за тях, но изведнъж се стресна от страх. И тя реши един ден да прекоси тези планини.

— Будна ли си, Сюзан?

— Да.

— Шт! — процеди Клара.

И Прюданс заспа.

Сюзан чакаше нервно, докато Клара разтърсваше Прюданс. Тя не беше мигвала.

— Събуди се, Прюданс, събуди се! — шепнеше Клара.

Но Прюданс, която не искаше да се събуди, само измърмори нещо.

— Събуди се де! — и Клара я разтърси още по-силно.

— Кой е? Какво има? Тъмно е още.

Прюданс се опита да остане в леглото, но Клара я сграбчи за раменете.

— Ето ти палтото, навличай го!

То стоеше на нощното шкафче. Клара ѝ го метна на главата. Обгърната от сладката топлина на съня, Прюданс си спомни, че трябваше да се събуди за нещо специално. Коледа ли беше? Или какво? Тя се сети и макар че още не беше се събудила, седна в леглото.

— Вече?

— Обличай си палтото! — заповяда Клара.

Къщата беше потънала в мрак, когато трите момичета с тиха стъпка тръгнаха към входната врата. Паркетът скърцаше, но те познаваха опасните места и ги заобикаляха. Вратата беше заключена. Знаеха, че баща им използваше цялата си сила, за да дръпне

мандалото, затова излязоха през кухнята. На ниската градинска стена беше окачен факел. Вървейки забързана, Клара го взе.

— Кой го е сложил? — попита Прюданс.

— Шт! — каза Клара вместо отговор. — Ела! — обърна се тя към Сюзан, която не бързаше да ги стигне, но се покори насила.

Ева спеше с малкото си момченце. Осветена от трепкащата светлина на факела, стаята изглеждаше по-малка, отколкото през деня. Всичко беше наредено грижливо: дървата за печката, рибата, месото, кухненските съдове. Всичко стоеше на мястото си.

Леглото беше малко. Въпреки мръсните стени, завивките блестяха от чистота. „Дори и Жан-Жак изглежда чист — мислеше си Клара. — Толкова чист, колкото може да бъде един мулат.“ Но тя се сети как той се беше родил, и се спря.

— Може би не трябва да си правим труда да ги будим — прошепна Клара, размахвайки факела из стаята. — Никой няма да разбере кой е направил пожара.

— Но ти не ни каза, че ще подпалваме къщата — възкликна Сюзан.

При шума от гласовете Ева се размърда. Миг след това тя беше вече будна. Светлината я накара да присвие очи. Инстинктивно дръпна Жан-Жак към себе си.

— Татко ни изпраща. Той заповяда да си заминавате — каза студено Клара.

Жан-Жак се разбуди, започна да си търка очите и да се притиска до майка си. А после, сякаш раздвижен от биенето на сърцето ѝ, той отвори очи.

— Каза, че трябва да си отидете. Сега! — произнесе Клара убедително, макар че гласът ѝ трепереше. — Чуваш ли? Не разбра ли какво ти казвам? Баща ни каза, че трябва да си заминете. Трябва да вземеш и детето си!

— Не съм свободна да замина.

Простотата на Евините думи и спокойствието ѝ вбесиха Клара. Тя приближи факела до нея и извика по-силно:

— Каза, че ти трябва да си заминеш. И той също — добави тя, като посочи Жан-Жак с глава. — Той иска да сте заминали, преди да е

съмнало и преди другите да са станали.

— Ще си замина, когато господарят ми каже — отговори тихо Ева.

— И спориш? Как смееш? Казах ти, че баща ми иска да си отидеш.

Жан-Жак се отдръпна пред яростта на Клара.

— Когато господарят ми каже, ще замина — повтори Ева със същия тон.

Сюзан дръпна Клара за ръкава.

— Остави я, Клара. Това не е хубаво.

— Не е хубаво ли? — Клара стрелна сестра си с пламтящ поглед.
— Но погледни го! Погледни това малко черно копеле и ми кажи пак, че не е хубаво.

Прюданс тръгна към вратата. Клара се обърна и насочи към сестра си светлината на факела.

— Аз си отивам — каза Прюданс.

— И ще ги оставиш да причиняват злини на мама и на бебето?!

Сюзан се приближи до Прюданс. И двете стояха срещу сестра си, безмълвни, после се обърнаха и изчезнаха.

Клара отиде по-близо до Ева:

— Баща ми ще се отърве от тебе! Ще видиш!

След това тя изтича след Сюзан и Прюданс.

Жан-Жак, притиснат до майка си, гледаше в тъмнината, която трите сестри оставиха след себе си. Присъствието ѝ го успокояваше. Тя прошепна:

— Не се безпокой, Жан-Жак. Няма нищо.

— Сега тя никога няма да си отиде! Не ви е грижа за мама!

Клара тичаше след Прюданс и Сюзан, които отстъпваха назад, към къщи.

Сюзан се обърна към Клара в момента, когато факелът ги освети.

— Ти искаше да ги убиеш... — каза тя.

— Не! — отрече Клара.

— Искаше! — настояваше Прюданс.

След това тя се втурна след Сюзан вкъщи. Клара хвърли на земята факела и ги последва. Пламъкът се сгърчи в пясъка, сякаш се

бореше за живот. Али безшумно изникна от сянката. Той се сливаше с тъмнината на нощта. Взе факела, погледна към селцето на робите и тръгна натам с тихи стъпки.

Чувствайки се на сигурно място в леглата си, Сюзан и Прюданс се завиха презглава, но Клара, все така решително, им дръпна завивките.

— Връщаме се! — процеди тя. — Тя трябва веднага да си замине.

— Не! — каза Сюзан като се вкопчи в завивката си.

— Ще дойдеш! — и Клара отново я отви.

— Ако упорстваш, ще викам — предупреди Прюданс. Очите ѝ излъчваха гняв.

Клара се изправи срещу нея, но Прюданс не се уплаши от това. Сюзан скри лицето си под одеялото.

— Много добре! — каза Клара и се върна на леглото си.

Изведнъж тя се промени. Усмиваше се в мрака и тази усмивка издаваше гласът ѝ:

— Припомнете си, че само смъртта може да ни избави от клетвата.

— Ева, трябва!

Али не можеше да разбере защо тя отказва да тръгне с него.

— Те ще ви убият. Виждаш ли това? — каза той и размаха факела. — Следващия път ще запали всичко. Сигурен съм. Този път ѝ попречих. Попречих на госпожица Клара — излъга той.

Ева обърна очи към Жан-Жак и Али се възползва от това да ѝ се полюбува. Твърде хубава беше, за да я остави на господаря. С него тя ще живее само в унижения.

— Ще се грижа за тебе — настояваше той.

Ева гледаше четирите стени, които образуваха единствения дом, който някога е имала. Четирите груби стени... Но те изчезваха, когато Жак е с нея, когато чувстваше тежестта му върху себе си и дъха му в шията си. Тя се страхуваше за него. За себе си никога не се беше плашила, но за Жак се страхуваше. Беше като чужд сред своите. Той бе много силен, но твърде различен от всички белокожи, които тя познаваше. Силата му беше примесена със състрадание, което можеше

да се обърне срещу него. Той плачеше заедно с нея. Когато тя се смееше, смееше се и той. Те се разбираха без думи. Това бяха две същества, коренно различни, които животът бе поставил в съвсем различни положения — господар и робиня, но образуваха едно цяло.

Тя погледна сина си. Той толкова приличаше на Жак, но му липсваше закрилата на бялата кожа. Детето има повече нужда от нея, отколкото любимият ѝ. Те трябва да заминат. Тя трябва да го отведе оттук. Али има право.

— А ако ни хванат? — попита тя, защото той очакваше отговора ѝ.

Али поклати глава:

— Не, няма да ни хванат.

— Но все пак, ако ни хванат?

— Ще те заведа далече оттук — обеща той. — Много далече.

Празнотата, която Ева и Жан-Жак оставиха след себе си, не можеше скоро да се запълни. Те тръгнаха бързо. Не притежаваха нищо, което да им тежи. Имаха само дрехите, които бяха на гърба им, и гордостта. Това никой не можеше да им отнеме. Те вървяха в нощта, като се отдалечаваха от Добра Надежда, когато Ева изпита силно желание да се върне в имението. Невидимо в нощта, останало зад нея, тя продължаваше да го вижда. Тогава пред нея изникна образът на Жак. Тя прошепна тихо „сбогом“ и тръгна отново, като държеше малката ръчица на Жан-Жак в своята.

— Бързо! — подканваше Али. — Трябва да сме далече преди изгрев-слънце.

Клара непрекъснато се мятеше в леглото си. Тя беше извадила ръцете си над завивката и гледаше с широко отворени очи в тъмнината, без да намери покой. Тя не знаеше, че Жан-Жак е вече далече. Щеше да го научи едва утре сутринта.

Жак тръгна към лозята, без да забележи отсъствието на Али. Той се беше отказал да внушава на хората си представата за час. Дълбоко в себе си мислеше, че те имат право — продължителността на деня зависи от свършената работа. Същото се отнася и за нощта. Какво

значение има времето, ако един негов поглед може да накара любимите му същества да се усмихнат? Усмивката им с един замах само изтрива целия робски живот. Как да им държи сметка за времето?

За жена му Емили закуската протече както обикновено. Тя не ядеше нищо, защото сутрин ѝ ставаше лошо. Но държеше да седне на масата с дъщерите си. Сутринта беше единствената част от деня, която хладината правеше поносима. Само на закуска тя можеше да чувства децата изцяло нейни, защото госпожица Търстън не закусваше с тях.

— Какво ще правите днес, деца? — попита Емили, като сложи една лъжица от плодовата салата, която Мария беше приготвила, в топлата им овесена каша.

Прюданс се прозина и протегна чинията си.

— Не си ли спала добре, Прюданс?

— Не искам да закузвам, мамо — каза Клара, преди Прюданс да отговори. — Мога ли да стана?

— Не, Клара. Ако не си гладна, не яж, но знаеш много добре, че не искам да ставаш от масата, преди закуската да е свършила.

Тя беше напълнила догоре чинията на Прюданс. Плодовият сок бе образувал вдлъбнатини в кашата. Прюданс както винаги наблюдаваше това явление.

— Можеш да седнеш пак, Прюданс.

— Да, мамо.

След тази нощ Прюданс беше много уморена, за да гледа Сюзан и Клара.

— Усетих бебето да мърда снощи.

За миг думите на Емили останаха във въздуха.

— Къде? — попита Сюзан.

Емили се усмихна, като гледаше трите си дъщери, които едновременно се бяха обърнали към нея.

— То ме ритна с крачетата си. Много леко, но ме ритна.

— Защото момчетата ритат — заключи Прюданс с усмивка.

— Да — съгласи се Емили.

И закуската премина в топла семейна обстановка. Колко щастливо се чувстваше семейството. Бебето беше ритнало майка си. Целият свят бе топъл като пашкул.

— Бързо! Трябва да вървим по-бързо. Слънцето изгря — обърна се Али към Ева, която едва креташе зад него с Жан-Жак.

Детето беше изморено. След като цяла нощ бе ходило, краката започнаха да го болят. Пътят, който следваха, беше неравен, защото трябваше да вървят настрани от главния път. Така смяташе Али. Забити в твърдата земя, острите камъни нараняваха босите му крачка. Детето вървеше последно.

— Не може да си починеш, момчето ми, побързай.

Ева се питаше дали Али се страхува за себе си, или за тях.

Изведнъж тя видя нещо, което блестеше далече, много далече. Това бе една светеща синя безкрайност, която се губеше в хоризонта. „Какво ли е това?“ — питаше се тя.

Али се върна, за да я подкани.

— Морето — каза той. — Там отиваме.

— Морето... — прошепна Ева. — Жан-Жак, гледай!

Тя го вдигна на ръце.

— Виждаш ли морето? — попита тя.

— Хайде! — каза Али, като ги побутна напред.

Ева пусна сина си и продължи. Но тя не изпускаше от очи морето. Изведнъж се почувства сигурна.

— Вече можеш да се върнеш, Али — каза тя, без да го погледне.

Той поклати глава.

— Не, ти имаш нужда от мене. Ще се грижа за тебе и детето.

— Върни се. Мога да се грижа сама за себе си и сина ми.

Али я погледна. Да, той беше все още там, в дълбините на очите й.

— Сама ли ще се сблъскаш с бъдещето? По-добре ли ще ти е, отколкото с мене? — попита той.

Ева кимна утвърдително. Тя направи само един жест. Али нямаше нужда от повече, за да разбере. Погледът ѝ изгубен в морския безкрай, гордо вдигнатата ѝ глава — всичко в нейното държание изразяваше решителност. Белият господар беше победил.

— Как ще закриляш детето си?

Той не искаше да се признае за победен.

— Ще го закрилям.

— И от баща му ли? — попита Али, неспособен да прикрие гнева си.

За пръв път Ева отвърна очи от морето и го погледна.

— Да, и от баща му.

Али отстъпи леко назад. Изпълнен с недоверие, той вдигна ръцете си, след което ги отпусна безпомощно.

— Те ще ви убият, ако ви открият — каза той, отстъпвайки пред погледа ѝ. — Виждам смъртта, надвиснала над вас, Ева.

— Е, добре, заминавай си! — каза Ева като за първи път повиши глас. — Заминавай. Али, преди да са разбрали, че те няма — настояваше тя, но вече спокойно. Отново устреми поглед към морето и стисна по-силно ръката на Жан-Жак. — Не съм твоя жена — добави тя.

Едва привършила закуската си, Клара вече бързаше към селцето на робите. Щеше да покаже на тази жена, че не се смята за победена. Като пристигна пред колибата, нарочно започна да си пее. Пееше „Една зелена мишка“, като беше променила думите на „Двама черни роби“. Беше забавно и Ева щеше да разбере. Облегнала глава на стената, пееше тихо, със затворени очи.

— Те не са тук — прекъсна я един глас.

Клара отвори очи. Пред нея стоеше Сънди — онова шестнадесетгодишно момче.

— И баща ми замина.

— Кога? — попита тя, за да прикрие страха си.

Сънди повдигна рамене. Този път той сведе очи пред погледа на Клара. Тя се приближи до вратата и я блъсна с крак. Стаята беше празна. Втурна се вътре, забравяйки, че момчето я наблюдава. Бяха заминали.

Клара излезе като вихър. Мина край Сънди, без да го погледне, прекоси неравния път до плевнята, профуча край избите и влезе в двора. Мина тичешком край конюшните, близо до камбаната за робите и се вмъкна през кухненската врата и прелетя пред изумения поглед на Мария.

— Внимание, госпожичке! — каза ѝ тя радостно.

Най-после беше в стаята си. Сама. Лек ветреца раздвижваше тънките дантелени пердета през широко отворения прозорец. Тя изтича до него и вдигна очи към небето. Лицето ѝ беше лъчезарно.

„Благодаря ти, Боже, че отвърна на молбите ни и ги изгони“ — отправи тя своята благодарност към безкрайното синьо небе. Всяка нейна дума изразяваше победа.

Ева вървя цял ден, без да отдели очите си от морето. Когато някое възвишение го скриваше за миг, тя вземаше Жан-Жак на ръце и бързаше, докато го види отново. Момченцето непрекъснато протестираше. Беше горещо, чувстваше умора и глад. То я молене да се върнат. Мислене си за Шива. Нямаше да я види повече и тази мисъл му беше непоносима.

— Няма да продължа — каза то и се свлече.

Майка му го издърпа за ръката, но то беше като парцалена кукла. Краката му се влачеха по земята, като отказваха да го държат.

— Не искам да продължа. Не!

— Искаш ли да ти повторя какво ще стане, ако ни хванат?

Жан-Жак я погледна втренчено.

— Господарят няма да ме убие! — каза то.

Неспособна да се въздържа повече, Ева му удари плесница. Жан-Жак се изправи на крака и я погледна с премрежени от гневни сълзи очи. Виждаше само едно — тя го изтръгваше от Шива и то я мразеше.

— Господарят няма да ме убие, преди да съм спечелил надбягванията — извика детето.

Ева решително му протегна ръка. То я гледаше, разбирайки добре, че ако я вземе веднъж, с Шива е свършено. Завинаги щяха да отлетят обещанията за надбягванията. Тя държеше още ръката си, протегната към него. Жан-Жак наведе малката си главица и неохотно подаде своята.

— Довиждане, Шива — прошепна той.

Жак не обичаше звуците, които издаваше пианото под пръстите на Клара, но както обикновено се преструваше на доволен. Противно на робите, които правеха музика от нищо, само със собствените си

гласове и оркестри от бидони, всеки натиснат от нея клавиш доказваше, че Клара не е музикална. Той стоеше със застинала усмивка, като се стараяше да не слуша. За щастие някой почука на вратата.

— Господарю, Али иска да ви види — каза Мария, след като се поклони.

— Извинете ме — и Жак премина през вратата само с един скок.
— Продължавай, Клара.

„Защо Али се беше върнал?“ — мислеше си Клара с тревога.

— Мамо, извинете ме, ще си лягам — каза тя, като набързо изостави пианото и целуна майка си за лека нощ.

— Не сте свършила етюда, Клара — смъмри я госпожица Търстън.

Но момичето беше вече далеч.

Емили се чувстваше уморена и се възползва от случая, за да се обърне към Сюзан и Прюданс, които седяха в един ъгъл, погълнати от книгите си:

— Време е да си лягате, деца.

— О! — изохкаха те.

— Хайде — настоя Емили.

Сюзан се приближи до нея и я целуна следвана от Прюданс.

— Лека нощ, мамо.

— Това всичко ли е? — попита госпожица Търстън.

„Да се отървем по-скоро“ — казваше си Прюданс. И тя бързо целуна сухите устни, окичени с венец от редки мустачки.

— Лека нощ, госпожице Търстън — казаха в хор двете сестри и се втурнаха навън.

— Мисля и аз да се оттегля — каза Емили.

— Изглеждате по-добре — заяви гувернантката.

Емили се обърна:

— Щастлива съм — добави тя с усмивка.

Изведнъж в къщата нахлуха викове. Ревове на ужас прекосиха стените и разбиха спокойствието на вечерта. Емили сякаш беше стегната от стоманен обръч.

— Какво става? — попита тя, като забърза към прозореца, за да вдигне пердето.

Дъхът ѝ секна. Един роб с отметната назад глава и зееща като гроб уста ревеше, а Али го налагаше по гърба с камшик. Съпругът ѝ Жак присъстваше на тази ужасна сцена. Лицето му беше безизразно, безмилостно, без следа от състрадание, което да смекчи чертите му.

— Къде са жената и детето? Къде са? — крещеше той.

Робът вдигна към господаря пълните си с див ужас очи. Жак кимна на Али. Камшикът изплющя върху окървавения гръб.

— Къде заминаха? Кажи! — извика отново Жак.

Емили спусна пердето.

— Доведете веднага децата тук — нареди тя на госпожица Търстън, след което се затича към вратата и извика: — Мария, Мария!

— Какво става? — попита гувернантката.

Тя тъкмо щеше да вдигне пердето, когато Емили се обърна рязко:

— Казах ви да потърсите децата.

После се завтече към вратата, тъй като Мария тъкмо влизаше като поразена в стаята.

— Залости прозорците, Мария, след това излез и спусни капациите.

— Трябва да изляза? — попита икономката, треперееща като лист.

Емили я побутна към прозорците и отчаяно извика:

— Децата, госпожице Търстън!

Гувернантката излезе като вихър. Беше зашеметена, а навън шумът нарастваше.

— Не, господарю! Не!

При тези думи ревът се разнесе отчайващо под разкъсващия плътта камшик.

Емили си запуши ушите, за да избяга от тази външна агресия, а Сюзан изникна на вратата точно в момента, когато госпожица Търстън я стигна.

— Мамо! — простена тя, като се хвърли в ръцете на Емили последвана от Прюданс. — Той ги убива!

— Не, детето ми — отвърна Емили и силно притисна дъщерите до себе си.

— Къде е Клара? Госпожице Търстън, намерете Клара!

— Какво става? — попита Прюданс, като гледаше майка си. — Защо татко кара да бият тези роби? Какво са направили.

— Няма нищо, Прюданс — Емили се стараеше да я утеши, вместо да успокои самата себе си.

Мария залости и последния прозорец и излезе да спусне капациите, като си приказваше припряно. Паниката правеше думите ѝ неразбрани:

— Отче наш, който си на небето, да бъде свято името ти. Да дойде царството ти. Да бъде волята ти, както на земята, така и на небето...

Сюзан и Прюданс погледнаха майка си, която тихо се молеше:

— Прости нашите прегрешения, както ние прощаваме на тези, които са ни оскърбили. Не ни оставяй да се поддаваме на изкушението. Освободи ни от злото, защото твои са царството, силата и славата.

Момичетата се присъединиха към молитвата, но очите им още бяха пълни с ужас.

— Клара, отдръпнете се от прозореца! — каза твърдо госпожица Търстън, като влезе в стаята.

Клара се обърна към нея с предизвикателна усмивка.

— Нямам дори сега право да гледам през прозореца?

Госпожица Търстън хвана пердето, уж да го спусне, но докато правеше това хвърли поглед навън, за да види каква е причината за безпокойството. Тя видя Жак забързано да крачи към малката врата на ниската постройка, която подслоняваше мъжете роби. Той блъсна с крак вратата, после рязко се обърна към Али, а след това отново към вратата. В отговор на неизказаната заповед на господаря си, Али се наведе и влезе вътре. После се показа отново, като влачеше един млад негър.

— Къде са жената и детето? — попита Жак със заплашителен тон.

Младежът се сви. Жак взе камшика.

Госпожица Търстън пусна пердето, преди той да е докоснал плътта.

— Майка ви иска да сте до нея.

Гувернантката се запъти към вратата, но видя, че Клара не я последва и дори си позволява да ѝ се усмихва високомерно.

— Правете каквото ви се казва! — заповяда тя и посочи вратата с жест, който не търпи възражение.

— Защо се страхувате? Баща ми има задължението да наказва от време на време робите. В противен случай те ще ни убият в леглата — отвърна Клара с ирония.

Тя излезе, а госпожица Търстън затвори старателно вратата след нея като по този начин заглуши за малко виковете.

Гувернантката въздъхна, щом се намери отново в спокойната атмосфера, която Емили създаваше с молитвата си. Думата „амин“ донесе със себе си тишина. Трябваше им малко време, за да си дадат сметка, че и навън беше настъпила тишина.

Прюданс погледна изпитателно майка си:

— Спря ли?

Мария отново нахлу в стаята.

— Господарят тръгва някъде на кон. Той си отива... Може би ще постъпи непочтено... ох... — започна да се вайка тя.

— Успокой се, Мария — каза Емили, като се приближи до нея със сигурността, която носеше спокойният човек. — Няма за какво да се страхуваме.

— Но робите... господарят каза, че те могат... лошо е това, грозно е...

— Мария — каза Емили като я улови здраво за черните и месести рамене, — успокой се!

Сюзан погледна Прюданс. Как майка им може да говори за спокойствие в такъв момент? Как Клара може невъзмутимо да седне пред пианото и да си свири нотите? Клара отвърна на погледа им и тогава те разбраха причината. Ева и Жан-Жак си бяха заминали...

Жак се метна на седлото в момента, когато Али изкарваше коня си от конюшната. Той се качи, без да се спира дори.

— Изкарай Шива! — извика Жак на Али.

Али го погледна озадачен.

— Шива! — заповяда той повторно.

Али наведе глава и се върна в конюшната. Жак се обърна към робите, които бяха вързани един с друг и плачеха още след наказанието, което им беше наложил не със собствената си ръка, но по

негова заповед, изпълнено от техен брат по съдба. Али излезе тичешком с Шива, която изцвили недоволно, но като видя своя господар, направи една танцова стъпка, сякаш беше разбрала положението.

— Ела, Шива! — насърчи я той.

Жак ѝ махна юлара.

— Затвори ги — каза той, като с едно движение на главата посочи робите. Невъзможно му беше да ги погледне отново. — И внимавай за жените.

Той пришпори коня си и потъна в нощта, без да се обърне. Али го следеше неподвижно. Облакът прах, който беше вдигнал след себе си, изчезна в мрака. Единствено отекваха конските копита.

— Сега всичко е наред, госпожо. Робите са затворени — обяви Мария.

Но за Емили тази новина означаваше нови въпроси.

— Разбра ли какво е станало? — попита тя.

— Някаква жена е избягала. Господарят тръгнал да ги търси.

— Да ги търси?

Въпросът на Емили не изненада само Мария. Клара, Сюзан и Прюданс също го бяха чули ясно. Единствено госпожица Търстън, която смъркаше от едно шишенце със соли, не беше забелязала нищо.

— За младата жена с детето ли става дума? — попита Емили.

За момент настъпи тишина. Тогава за всички стана ясно, че Емили знае тайната, която се бяха опитали да скрият от нея. Вземайки за отговор всеобщото мълчание, Емили напусна стаята.

— Изведнъж се почувствах много уморена. Моля ви, сложете децата да спят — каза тя.

Движейки се като автомат в коридора, за да намери стаята си и покоя, от който имаше толкова нужда, Емили се молеше: „Помогни ми, Господи, умолявам те. Болката, която изпитвам, не може да бъде справедлива, но ако не си отвърнал очи от нас, дари ме със син, който да бъде изцяло мой!“

Намерила сигурност в стаята си. Емили довърши молитвата с перо и мастило. Тя написа в своя дневник: „Но ако това не е по волята

Ти, дай на семейството ми смелостта да го приемат, а на мене — великодушието да простя.“

— Престани, Сюзан! — гласът на Клара отекна сред тихите ридания, които идваха от леглото на Сюзан. — Все пак това е благополучен край за момчето. А може би го искаш за брат? — подметна тя в мрака.

— Стига, Клара! — извика Прюданс, като хвърли една възглавница към нея. — Ти си жестока и няма вече да те слушам.

— Наистина ли?

Гласът на Клара беше звънлив. Като взе възглавницата, тя се приближи до леглото на Прюданс.

— Ти си обвързана от нашия договор. Припомни си! Не можеш вече да се откажеш.

— Не! — извика Сюзан — Нищо не сме направили и с нищо не сме свързани.

— Но ние го подписахме с кръвта си, Сюзан — възрази спокойно Клара.

— Все ни е едно! — отвърна Прюданс. — Прави каквото искаш.

— Аз ли? — Клара хвърли възглавницата на леглото и се обърна със смях. — Но ние се заклехме над Библията!

Страхопочитанието пред Бога, което им беше втъпявано още от рождение, накара Сюзан и Прюданс да онемаят.

Жак яздеше в нощта и теглеше след себе си Шива. Всякакви предположения се въртяха в главата му. Но по-късно ще мисли. Първо трябваше да намери Ева и Жан-Жак. Щом в мрака изникнеше някое дърво, леко приведено от вятъра, Жак започваше да вика:

— Ева! Жан-Жак!

Но той знаеше, че са далече, въпреки че вървяха пеша. Пришпори коня си. Шива ги следваше. Той обхождаше с поглед околността, като търсеше някаква следа. Една капка роса блестеше на утринната светлина върху сухо стръкче трева. Жак знаеше, че имат нужда от вода.

— Ева! Жан-Жак!

Планинското ехо връщаше гласа му, но отговор не последва. Той язди цяла сутрин, продължи и през най-горещите часове на деня.

— Ева! — викаше той. — Ева!

Като чу гласа му, тя се обърна назад. Жан-Жак отвори широко очи. Но тя продължаваше да го тегли по-нататък и по-бързо. Въпреки че вървяха отдавна, морето изглеждаше далечно.

— Ева!

Гласът идваше от близо. За миг Ева бе обзета от паника. Пред нея се простираше морето, което щеше да ѝ донесе утеха. След нея вървеше мъжът, когото тя обичаше.

— От тук, Жан-Жак — каза тя и го повлече към един гъст храст, който растеше по билото на планината. Тикна момчето в бодливия храст и бързо го последва. Трябваше да се навежда, за да избегне бодлите.

— Продължавай! — насърчаваше го тя.

Жак вървеше по следите в подножието на планината, като оглеждаше околностите, сякаш търсеше нещо, което не беше сигурен, че ще намери. Бе престанал да мисли.

— Хей! — извика той.

Конят се спря. Жак погледна близкия храст. На един голям бодил висеше копринена нишка. Той веднага позна късчето коприна от Евиния шал, който тя носеше винаги ниско до челото си. Откачи го и го нави около пръста си. Измери с поглед гъстите храсти, които се изкачваха по планинското било.

— Ева!

Сега тя щеше да го чуе.

При този повик Ева тласна Жан-Жак навътре в храстите, като търсеше пътечка. В склона под тях имаше тесен процеп, който се разширяваше в долина. Тя се впусна напред бързо, колкото малките крачета на Жан-Жак позволяваха. Да можеше само да стигне до тази долина, там щяха лесно да се скрият! Той нямаше да ги види зад скалите.

Жак вървеше напред и чувстваше, че са близо. Но какво щеше да направи, когато ги намери? Ако ги върне в Добра Надежда, трябваше да ги накаже. Напрежението в този край беше нараснало, носеха се слухове за освобождение. При това положение съседите му ще очакват от него да я обеси. Не само за да послужи за пример пред робите, но и

пред британското правителство. Това би било най-ясното потвърждение, че белите могат да правят каквото си поискат с техните роби. Той трябваше да се справи с тази трудност, когато застане пред нея. А жена му Емили... Каквото и да стане сега, тя ще разкрие истинските му отношения с Ева. Същото се отнасяше и за децата. Клара ще узнае всичко. Колкото по се стараеше да прогони мислите си, толкова по-натрапчиви ставаха те.

Тогава той забеляза нещо. Едно мигновено движение надолу, в долината. След това — нищо. Храстите бяха неподвижни. Струваше му се, че му се е привидяло, когато изведнъж Шива се изправи на задните си крака, измъквайки юлара от ръката му, и се впусна в галоп към долината.

— Шива! — извика Жан-Жак и се втурна към коня.

— Не, Жан-Жак! — шепнеше Ева, но напразно.

Шива отново се изправи на два крака и изцвили от радост, че е намерила малкото си приятелче. Жан-Жак притисна лице до хълбока ѝ и започна да я гали. Ева излезе от скривалището си и се огледа. Жак идваше насреща им.

Тя го слушаше как я моли да се върне с него, докато яхнал Шива, Жан-Жак описваше кръгове около тях, сякаш да ги затвори в любовта си. Истината се наложи и той трябваше да застане пред нея. Най-после тя вдигна глава и го погледна в очите.

— Ако искате да се върна, господарю, защо не ме убиете веднага?

Както винаги простите ѝ думи засягаха дълбоко.

Жак отговори, че никой нищо няма да узнае. Той я държеше здраво за раменете.

— Обичам те, Ева. Не мога да живея без тебе.

— А той? — и тя посочи с очи малкото момченце, което яздеше около тях. — Трябва ли цял живот да страда? По-добре да е умрял.

Изведнъж тя сграбчи карабината, която беше окачена за седлото и се прицели в Жан-Жак. Жак стоеше като поразен. Момченцето спря Шива и впери поглед в майка си и оръжието. Показалецът на Ева натискаше леко спусъка, когато Жак скочи, хвана я здраво и блъсна пушката от ръцете ѝ. Гърмежът отекна в планините в момента, когато карабината се удари в земята. Ева изрева, неспособна да се владее повече:

— Милост! Не ни карайте да страдаме, господарю...

Тя се бе свлякла в краката му и го умоляваше:

— Господарю?

Гласът на детето привлече веднага вниманието на Жак. Големите невинни кафяви очи бяха насочени към него.

— Господарю, вие ли сте моят баща?

Ева трепереше в краката на Жак. Той наведе поглед към нея, след това вдигна очите си към Жан-Жак, който го гледаше втренчено от гърба на Шива.

— Да, аз съм твоят баща.

— Ще ме убие ли?

Жак поклати глава.

— Тогава не ме е страх — каза момчето с усмивка.

Като сви зад избата, Клара забеляза Али, който седеше под едно дърво наблизо. Цял ден го беше търсила. Свит, с наведени надолу очи, негърът сякаш бе слят с кората на дървото, на което се беше облегал.

Клара се спря до него.

— Искам да направя нещо — каза тя.

Али бавно вдигна глава, но тъжните му очи не срещнаха нейните.

— Искам да отидеш при съседите ни Ботма и да им кажеш, че татко има нужда от тях. Разкажи им какво се е случило. Че има неприятности с робите и че се нуждае от помощта им.

Тя каза това с безизразен глас.

Али вдигна очите си и я погледна с ужас. Той знаеше какво иска и бавно поклати глава.

— Баща ви няма да ги доведе.

— Но това ще направят съседите ни и те ще ги обесят. И то ще послужи за предупреждение пред другите роби.

Клара беше изказала най-искреното си желание.

— Не — отвърна спокойно Али.

— Отказваш? — извика тя предизвикателно.

— Жената ще убие детето и себе си, преди да се върне тук.

Той я гледаше така, сякаш виждаше самия дявол.

— Виждам непрогледен мрак.

— Да — отсече Клара.

Принуждавайки го да сведе очи, тя спокойно произнесе една—
единствена дума:

— Иди!

3.

Те връхлетяха мълниеносно в Добра Надежда. Конете, двуколки, товарни коли и хора. Железните колела затъваха в калта. Колите скърцаха, конете шумно галопираха. Мъжете, предвождани от господин Ботма, изглеждаха решителни.

Като ги видя да се приближават, Клара почувства огромна възбуда. Тя се обърна и забърза към къщи, минавайки по един таен път, който пресичаше лозята. Никой не трябваше да узнае, че е изпратила да търсят господин Ботма.

Госпожица Търстън първа ги чу да идват към двора.

— Какво, по дяволите, означава всичко това? — извика тя.

Емили отиде до прозореца и видя, че къщата е обградена. Прахът, който бяха вдигнали, стигаше чак до стаята.

— Господин Ботма? — прошепна тя с уплаха.

Емили изправи глава и решително се устреми към вратата.

— Ще ида да видя какво искат.

— Не може! — извика госпожица Търстън, като се приближи до нея. — Това са грубияни, Емили. Оставете на мене.

— Те са наши съседы — каза госпожа Бовилие и отвори вратата.

— Съседы...

Отвращението, с което госпожица Търстън произнесе тази дума, учуди Емили.

— Ще изясня причината за присъствието им тук — каза твърдо тя и напусна стаята.

Гувернантката се върна до прозореца. Тя се досещаше за причината, която ги беше довела тук. Няколко конника бяха обградили двора, други наблюдаваха къщата от каруците си. В изражението им имаше нещо ужасно.

— Убедена съм, че мъжът ми ще може да се справи сам, господин Ботма.

Емили стоеше права до входната врата. Тя му говореше много учтиво, като го гледаше право в очите, за да не издаде чувствата си.

— Много любезно от ваша страна — продължи тя, — че ни се притичват на помощ, но уверявам ви, че не е необходимо.

— Могат да се очакват вълнения след завръщането му.

Тъй като беше холандец, господин Ботма говореше английски със силен акцент.

— Къде са другите роби? — попита той и така огледа разстоянието до селцето на робите, сякаш очакваше да види плъхове.

— Моят мъж нареди да ги затворят, преди да замине. Виждате, че нямаме нужда от помощта ви — каза Емили с усмивка. — Всичко е наред. Мъжът ми се е погрижил за това. Благодаря за вашата любезност.

Господин Ботма я наблюдаваше с пронизващи очи. Зад учтивостта ѝ той усещаше нещо друго. Нещо в нея го караше да се чувства по-нисш — спокойният ѝ тон, съвършеният английски, гордо вдигнатата ѝ глава. Той все пак настоя:

— Вашият съпруг ме изпрати да търся, госпожо Бовилие. Сигурно има нужда от помощ.

Емили изглеждаше учудена.

— Не разбирам, господин Ботма! Той не е тук от снощи. Как може да ви е изпратил?

— Един от робите ви ми предаде съобщението.

Той се огледа наоколо, като че ли искаше да докаже, че не лъже. Али стоеше настрани, до камбаната за робите.

— Ей, ти, ела! — заповяда господин Ботма.

Той се обърна към Али на африкаанс, но по тона му госпожа Бовилие разбра какво му казваше. Али го гледаше невинно с големите си очи.

— Ей, ти там, ела тук! — повтори господин Ботма.

Емили видя как Али се приближава до него. Вървеше предпазливо, с наведена глава. Уилям Ботма го изчака да дойде и се обърна на африкански:

— Ти ми каза, че господарят ти ме е търсил.

Али потвърди с глава.

— Говори! — изрева господин Ботма, този път на английски.

Скрита зад ъгъла на къщата, Клара ги наблюдаваше като вцепенена.

Какво ли щеше да стане, ако Али проговори?

— Господарят ти, господин Бовилие, търсил ли ме е? — повтори Ботма.

— Да — отговори Али, без да вдига очи.

— Но съпругът ми замина преди два дни — тихо отбеляза Емили и се усмихна на господин Ботма.

— Сигурно грешиш — обърна се тя към Али.

Али я погледна.

— Отидох с господаря да намерим робите, бегълците. И той каза да потърся помощ от господин Ботма.

Емили млъчеше. Клара си отдъхна. Господин Ботма даде знак на Али да се маха. Да му правят очна ставка с един негър — това беше прекалено! Няма да понася повече нищо от страна на тази англичанка. И той решително ѝ обърна гръб.

— Мъжът ви знае, че когато се завърнат, ще има вълнения. Ще го чакаме.

Той се отдалечи, без да каже довиждане, и се присъедини към тълпата от хора, които чакаха до конете и каруците си.

Емили го наблюдаваше, докато говори с младежа, който държеше коня му. Това беше синът на господин Ботма — едно хубаво момче, което понякога си играеше с дъщерите ѝ. Господин Ботма прошепна нещо на Тис и като се смееше, продължи нататък. Погледът на Емили премина през морето от лица, което заливаше двора. Лица, набраздени от ужасното слънце на Африка — мислеше си тя. Едва ги беше поздравила, но те го забелязваха. Тя ги смяташе за груби и по-нисши от себе си. Обърна се съвсем спокойно към Сюзан и Прюданс, които стояха зад нея:

— Приберете се къщи, деца.

— Но мамо... — възрази Сюзан, която не откъсваше очи от младия Тис Ботма. Той също я гледаше.

Емили я хвана леко за раменете и я обърна към къщи.

— Сюзан, моля те...

В този момент Емили забеляза Клара зад къщата. Тя спокойно се беше облегнала на стената и очарована, съзерцаваше тълпата.

— Клара! — извика сухо тя. — Върни се веднага!

Клара се подчини и с отвращение последва Сюзан и Прюданс. Най-после Емили затвори вратата пред външния свят, знаейки, че децата ѝ са на сигурно място зад нея.

— Човек би си помислил, че му доставя удоволствие да стоим тук — каза един мъж по адрес на Ботма и искаше всички да го чуят.

Но Ботма не държеше на това и се приближи до сина си Тис. Той му каза, че ще чакат до завръщането на господин Бовилие, дори и да са дошли напразно.

Тъй като Мария излезе и започна нервно да затваря капациите на прозорците, той разбра до каква степен присъствието им е неприятно за англичанката. Но успя да обуздае гнева си. Ще остане, защото в днешно време това е дълг на всеки съсед.

— Майка ви е права, деца. Трябва да останем въщи, докато тези хора си отидат — каза госпожица Търстън, която се чувстваше зле като Емили, дори повече от нея.

— Но в какво ги упреквате? — попита Сюзан. — Те са ни съсед и идват да ни помогнат.

— Опасни са — отговори Емили спокойно. — Но нямаш ли днес уроци? — добави тя, като се обърна към госпожица Търстън.

— Но Тис е наш приятел. Баща му е приятел на татко. Не разбирам — упорстваше Сюзан.

— Те са твърде обикновени и вулгарни — преувеличи Клара.

— Клара! — недоволно извика Емили.

— Това, че Тис Ботма ти е приятел, не го прави ни най-малко по-различен от тях — продължаваше Клара.

Емили усети презрението, с което Клара произнесе „тях“. Каквито и да са чувствата ѝ, тя винаги се е старала да внуши у децата си уважение към съседите.

— Време е децата да пороботят малко, госпожице Търстън — каза тя.

Гувернантката знаеше, че Емили желае да остане сама и разбираше това. Тя хвана Прюданс за ръката и се обърна към Сюзан и Клара:

— Защо да не се позанимаваме малко с география?

— География? — проплакаха и трите в хор.

— А защо не?

Госпожица Търстън ги задържа към вратата. Емили притвори очи. Тя имаше нужда от този отдих, нужда да остане сама с Бог.

Уилям Ботма и другите се отдалечиха от къщата, за да търсят сянка. Мария им беше донесла голяма кана със студена цитронада. Те пиха в стъклени чаши. Ботма внимаваше да не счупят някоя чаша. Денят беше безкраен. Той седна и се вгледа в сина си. Тис се беше отделил от другите и гледаше към къщата. Лицето на Сюзан Бовилие се показва на един прозорец. Господин Ботма знаеше, че синът му обича това момиче. Всъщност той го разбираше много добре — тя беше станала вече красива.

Те бяха все още деца, но господин Ботма съзря първите кълнове на любовта. Това не му харесваше. За Уилям Ботма Сюзан беше една чужденка, дошла в Африка, докато Тис се бе дълбоко вкоренил в тази топла червеникава земя, която момичето сякаш не беше докосвало с крак.

— Не мога да чакам тук цял ден.

Тези думи, произнесени на африкаанс, откъснаха Уилям Ботма от мислите му.

— Имам работа — продължи човекът.

— Трябва да останем — каза Ботма, без самият да знае причината.

— Защо? — попита друг. — Защото не вярвате повече от нас на Бовилие?

— А може би ние трябва да му търсим робинята! — подхвърли някой на шега.

— И да я използваме като него!

Тис слушаше грубите смехове. Той се питаше защо обиждат бащата на Сюзан, щом претендират, че са дошли да му помогнат. Тис често беше забелязвал как родителите му си шушукат нещо, когато говорят за Бовилие. Тогава лицата им изразяваха отвращение. Те говореха и за Сюзан, че командвала сина им, че се подигравала с него. Те казваха, че дрехите ѝ били прекалено хубави, а обноските — твърде изтънчени, и би било учудващо едно крехко дете като нея да се превърне в жена, способна да ражда деца. Тя не подходдала на сина им и не била създадена за него. Но като я гледаше през прозореца, Тис чувстваше, че Сюзан е единственото същество в света, което може да му донесе щастие.

Полумракът, създаден от пуснатите капаци, донесе успокоение на Емили. Мислите ѝ бушуваха в главата. Тя се страхуваше от бъдещето. Усети едва уловимо движението на бебето и това ѝ напомни, че бог е чул молбата ѝ. Дори неговите пътища да се раздалечават от нейните, тя му имаше доверие.

Вниманието ѝ беше привлечено от конски галоп. Тя се приближи до прозореца и се вслуша. През капациите до нея достигна гласът на Жак. Той говореше на Уилям Ботма спокойно, почти приветливо:

— Добър ден, Уилям.

Емили веднага тръгна към входната врата. Тя знаеше, че мъжът ѝ се нуждае от подкрепата ѝ, а това означава и от присъствието ѝ.

Той сигурно се питаше как ще го приеме тя сега. А тя, както винаги, беше до него.

— Страхувам се, приятелю, че напразно сте се безпокоили.

Жак скочи от коня си в момента, когато Емили се показва на прага. Тя забеляза, че Ботма леко наведе глава, преди да изгледа въпросително Жак.

— Не ги ли намерихте?

— Напротив, намерих ги — отговори Жак почти студено.

Той видя Емили и отново погледна Ботма.

— Те бяха вече мъртви. Жената беше убила детето си и си бе прерязала гърлото.

Смаяна, Емили притвори очи. Но Уилям Ботма гледаше Жак, сякаш нищо не се беше случило.

— Благодаря, че дойдохте, но страхувам се, че сте си загубили времето — каза небрежно Жак, като избягваше да срещне погледа му.

Но Ботма и другите не го изпускаха из очи.

— Има ли още нещо, Уилям? — попита Жак. — Нямам нужда от вас — обърна се той към останалите, които мълчаливо го наблюдаваха. — Благодаря, че дойдохте.

— Телата им щяха да послужат за урок пред другите роби — каза спокойно Ботма.

— Да — съгласи се Жак, — но ги зарових там, където ги намерих.

— Защо? — попита Ботма.

— Защо? — каза Жак, като се приближи до него.

Беше започнал да губи търпение.

— Искате да нося в тази горещина трупове на коня си? Какво искате да кажете, Уилям?

— Казах това, което исках да кажа — отвърна хладно Ботма.

Внезапен гняв обзе Жак. Той дръпна рязко торбата, която висеше на седлото, развърза кожената връв и я изпразни.

— Това достатъчно ли ви е?

От торбата падна една детска ризка, изцапана с кръв.

— А това? — продължи той, като измъкна шал, напоен със съсирена кръв.

После хвърли в краката на Ботма един окървавен нож, чието острие издрънча от удара. Ботма не го погледна, а Емили отмести поглед настрани, неспособна да понесе гледката. Изведнъж Жак се обърна към всички и изрева:

— Ако искате, идете там, откъдето се връщам, и изровете труповете. Хайде!

След това хвана здраво юздите и тръгна към конюшните. В този момент забеляза Али, който се опитваше да се скрие сред тълпата.

— Али! — изкрещя той. — Ти можеш да надушиш телата, за да ги изровят. Заведи ги и не се връщай повече!

Али изтича след него и извика с дрезгав глас:

— Господарю, господарю!

— Махай се от земята ми! Иди си! — изговори Жак, без да се обръща.

Али се спря и остана за миг неподвижен между Жак и Ботма, сякаш заграден от омразата, която ги разделяше, без да може да се измъкне.

— Мария!

Викът на Емили прекъсна напрежението.

— Изгори тези неща!

Тя се обърна и забърза към къщи, а Мария с готовност се подчини. Но преди да стигне до вратата, тя извика към Уилям Ботма и другите с цялото си хладнокръвие, което можа да събере:

— Мъжът ми ви каза, че няма нужда от вас. Аз също.

След което потъна в къщата.

Уилям Ботма се приближи до коня си, даде знак на останалите да направят като него и извика:

— Тис!

Като погледна към прозореца, където стоеше Сюзан, Тис за миг обгърна с очи нейното лице, около което позлатените ѝ коси образуваха ореол. Тя плачеше.

— Тис! — извика отново баща му.

Тогава той се метна на коня си и се впусна след другите. Но Тис мислеше само за това, как да утеши Сюзан.

Жак остана в конюшните до идването на нощта. Той имаше нужда да бъде сам, да успокои мислите и вълненията си, преди да види Емили. Образите на Ева и Жан-Жак го преследваха. Два силуета на фона на един безкраен пейзаж, които се отдалечаваха от него. Завинаги. Той им беше казал, че им връща свободата, че ще убие спомена за тях и че никога повече няма да ги види. В този момент Ева го бе погледнала както никога преди, сякаш за последен път искаше да го изпие с очи. А синът му Жан-Жак го наблюдаваше с любопитство.

— Ами Шива? — беше попитал той.

— Твоя е.

Жак му беше подарил коня и това ги свърза безкрайно силно. Той бе повторил на детето, знаейки, че не може да бъде другояче.

— Иди си сега, Жан-Жак, и си спомняй, че за мене ти си мъртъв.

Жан-Жак беше кимнал с глава, но какво разбираше той? Детето не се и съмняваше, че в себе си Жак ги убива. Това беше единственият начин да се върне при семейството си, като им предложи възможността за спасение.

Хвърляйки на земята окървавените дрехи, той беше приел смъртта на Ева и Жан-Жак. Но останал сам в мрака, разбираше, че една значителна част от него самия, беше мъртва като спомена.

— Госпожице Клара! — викаше Али.

Той тичаше през лозята, защото знаеше, че тя се крие там винаги, когато има неприятности. Там се беше скрила като малка, когато Жан-Жак се роди.

— Госпожице Клара! — извика отново той.

— Баща ми ти каза да се махнеш от тук.

Гласът на Клара идваше някъде зад лозовите листа.

— Да, госпожице Клара — каза той, като я търсеше сред натежалите от плод лози.

Забеляза я. Тя беше седнала на земята със свити крака.

— Но искам да му говорите — умоляваше я той, като се навеждаше към нея. — Госпожице Клара, моля ви!

— За какво?

Тя се изправи и си изтупа полата. Не беше вече дете.

— Трябва да му кажете, че Али ще умре, ако замине.

Клара разглеждаше черното му лице. Капки пот се стичаха по слепоочията. Черната му кожа лъщеше. Тя я привличаше и отвращаваше едновременно.

— Говорете на баща си, помолете го да не пъди Али.

„Плаче без сълзи. Странно.“ — мислеше си Клара.

— А за какво да го направя? — попита тя и се отдръпна леко назад. — Трябваше да помислиш по-рано.

— Тогавя ще го кажа сам на господаря. Ще кажа, че вие ме изпращате.

Клара бавно се обърна и го изгледа. Очите ѝ бяха ледени. Али се отдръпна.

— Бях прозрял смъртта им — прошепна той. — Сега сте вие.

Той бързо отстъпи назад.

— Смъртта е над вас. Надвесила се е като майка, която кърми детето си.

В очите на Клара искряха мълнии. Той се обърна и избяга по малките пътечки, които минаваха през лозята.

Няколко крачки по-нататък се спря и извика на своя език:

— Проклинам ви със смъртта им!

Но Клара разбра всяка дума.

Тръпки от страх я побиха. Тя рязко се обърна, вдигна очи към безкрайното синьо небе и промълви с ужас:

— О, не, моля ви!

Дълбоко в себе си тя знаеше, че никой не я слуша.

— Татко!

Жак вдигна очи и видя Прюданс да се приближава в мрака на конюшната. Силуетът ѝ се открояваше на нощната светлина.

— Тук ли сте, татко?

Тя изведнъж го забеляза и забърза към него, но не се хвърли в обятията му, както правеше обикновено. Прюданс стоеше малко настрана и го видя как се обляга на стената.

— Добре ли сте, татко? — запита тя тихо, пронизвайки мрака.

Жак кимна с глава. Тя мълчаливо го наблюдаваше. След това се огледа наоколо и попита:

— Къде е Шива?

Жак наведе глава. Беше му невъзможно да я гледа.

— Да не ѝ се е случило нещо? — настояваше тя.

Жак все още не можеше да отговори.

— Нали я взехте с вас, татко?

Той вдигна поглед. Тя му се усмихваше.

— Не се притеснявайте. Само аз го забелязах.

— Стъпи накриво — каза Жак и срещна смеещите се очи.

— И трябваше да я убиеете?

— Да.

Усмивката ѝ застина. Тя му протегна ръка.

— Мръсен сте. Трябва да се измиете.

Жак взе ръката ѝ в своята. Малките пръсти се свиха в голямата му длан. Тя отново му се усмихна.

— Ние пак ви обичаме, татко!

Върху тази любов Жак щеше да изгради живота си. Една любов, захранена от Емили и предадена чрез децата им. Изглежда и Клара е преоткрила чувствата си към него. Сякаш всички те знаеха, че за да възстановят баща си, е необходимо съзидание от сляпа любов; любов, породена от прошката на Емили. Тогава той ги заобича по-силно. Чувството му за вина се стопи заедно със събуждането на страстта му към Добра Надежда.

— Дори и от Констанс? — господин Клодел се смееше, докато Жак отпиваше от виното, което смяташе за най-доброто в Добра Надежда. — Ласкаете ме, Жак, но приемам.

Както винаги, когато бяха сами, те говореха на френски. Жак се огледа наоколо. Избата беше мрачна. С обонянieto си той усещаше мирис на бъчви, който беше станал част от него самия.

— Но може би и вината няма да спасят имението...

Клодел знаеше какво иска да каже Жак, но веднага отхвърли тази мисъл.

— Никога!

Той се приближи до едно голямо буре.

— Хубавото вино никога няма да умре — каза той и погали бурето. — Добра Надежда няма да загине.

Освен качествата на добър винар, Жак ценеше у господин Клодел факта, че той никога не задаваше въпроси.

— Много се безпокоите — продължи Клодел. — Забравете за вълненията. Англичаните тук са рискували много пари, за да си позволят сега да ги загубят.

— В Антилите това вече стана — каза Жак и се облегна на грапавата стена. — Законът скоро ще бъде представен в Парламента. Всъщност аз съм привърженик на движението за освобождение.

— Ха!

Възклицанието на Клодел показваше ясно чувствата му.

— Англичаните — продължи той — дават с едната ръка, а вземат с другата и това ще им запази облагите от робството. Не се смущавайте от привидната им хуманност. А колкото до вас самия... Е, робите са ви необходими — и той се усмихна съучастнически на Жак.

— Мислели ли са американците да връщат свободата на робите си? Не! — добави Клодел. — Но този проблем не стои пред вас, а пред съседите ви Ботма. Аз намирам, че вие сте чужд на техните нрави и вяра, както и англичаните.

Жак поклати глава, защото беше невъзможно да му противоречи.

Господин Клодел се приближи до него:

— С тази страна никога няма да имам нищо общо, но вие... децата ви са свързани с нея.

Жак отново се съгласи.

— А за да живеете, трябва да си създадете място — господин Клодел беше навлязъл в любимата си тема — между англичаните и бурите.

— Не — възрази Жак.

— Но вие сте се установили тук!

— Ще дойде може би време, когато ще трябва да избирате, Жак — каза господин Клодел, като повдигна предизвикателно вежди.

Жак се усмихна:

— Аз съм французин. Няма какво да избирам — и той се отправи към вратата, защото предпочете да избегне тази тема. — Сигурен ли сте, че утре няма да дойдете с нас?

— Не, не. Имам много неща да свърша.

Клодел беше като паяк, скрит в избата. Жак си задаваше въпроса, дали човешките страсти могат да се задоволят единствено от професията. Беше ли Клодел толкова сигурен, че един ден ще се върне във Франция? Жак пропъди веднага тези мисли и се запъти към къщи, където го очакваше вечерята.

Възбудата, с която момичетата говореха за следващия ден, доставяше удоволствие на Жак, но не и на госпожица Търстън. Тя също беше малко развълнувана, но английската ѝ сдържаност не позволяваше това да бъде в ущърб на благоприличието. Дори и в навечерието на празника, когато щяха да присъстват на надбягванията!

— Прюданс! За какво служат ножовете? — извика гувернантката, шокирана от това, че малкото момиченце си служеше с пръст, за да свърши по-бързо.

— Да се хвърлят по дамите по време на карнавала! — отвърна Прюданс с напевното си гласче.

Сюзан се засмя.

— Ще има ли карнавал, татко? — попита тя.

— Може би.

— Да заведем ли Тис?

— Не — отговори моментално Жак на наивния ѝ въпрос.

— Защо?

— Рано ли ще тръгнем? — запита госпожица Търстън, за да смени темата.

— Би било забавно да пренощуваме в Щеленбош — добави Клара.

— Ще тръгнем много рано. Да, но... — каза Жак и стана от масата. — Първо трябва да се уверя, че майка ви е съгласна да остане сама.

— О, да.

— Съгласна е.

— Тя го каза — извикаха всички едновременно.

— Ще я попитам сам — каза той, като се готвеше да излезе от стаята. — И си лягайте веднага щом се навечеряте. Преди ден като утрешния ще имаме нужда от много сън — добави той и се обърна към вратата.

— Да, татко — запяха в един глас момичетата.

Когато Жак влезе в стаята, Емили му отправи усмивка пълна с топлина. Тя изглеждаше винаги щастлива да го види.

— Какво оживление! От тук ги чувам.

Тя го повика при нея. Жак седна и автоматично постави ръката си върху корема ѝ. Беше много натежала и той чувстваше как коремът ѝ мърда.

— Не знам дали трябва да те оставяме — каза Жак.

— Бебето е силно като мене, пък и не му е дошло още времето. Освен това не можеш да разочароваш момичетата и госпожица Търстън.

— Госпожица Търстън? — и Жак я погледна с любопитство. — Тя също ли се вълнува?

— Предполагам, че е направила икономии за този ден — каза, смеейки се, Емили.

— Защо? — попита Жак, като облегна глава на гърдите ѝ.

— За облози — отговори Емили и прекара пръсти през косите му.

Той седна и я погледна недоверчиво.

— Госпожица Търстън?

— Изглежда, гарнизонът ѝ дава точни сведения.

Жак зарови лице в нея, като избухна в смях. Усети мириса на тялото ѝ — мирис на спокойствието.

— А освен това Мария ще се грижи за мене.

Тя отново прокара пръсти през косите му. Той стоеше неподвижно, заслушан в равномерното туптене на сърцето ѝ. После леко се отдръпна назад и я погледна.

— И никога нищо не ми каза, Емили. Съвсем нищо!

— Прошката е най-големият дар, който Бог ни е направил.

Тя замълча и добави:

— Приеми го.

Ръцете ѝ докоснаха лицето му. Лицето, излъчващо сила, кафявите пламенни очи, правият нос, волевите му челюсти... Лицето, което никога не я оставяше безразлична. Нежно погали с пръст брадата му и се вгледа в него така, сякаш искаше да съхрани завинаги образа в съзнанието си.

Дългата плажна ивица кипеше от оживление. Сякаш изникнали през нощта от чистия пясък, големи разноцветни палатки със знамена и ленти, развени от морския вятър, образуваха заслепителна панорама. Синята морска шир се разгръщаше безспир, вълните се диплеха, като образуваха бели гребени, а след това се разбиваха с грохот на брега в изобилие от пяна. Децата се гмуркаха пред тях с възторжени викове, като вдигаха поли и панталони. Веднъж стъпили на твърда земя, те тръгваха отново в търсене на приливи, които се огъваха, готови да посрещнат следващата вълна.

Амбулантните търговци викаха с пълно гърло, за да примамят мъже, жени и деца. В този единствен ден на годината всички бяха облекли най-хубавите си дрехи. Конете и ездачите им вече пристигаха, въпреки че надбягванията трябваше да закрийт празненството. Това беше най-очакваното събитие.

Жак се разхождаше през шумната тълпа с Клара и Прюданс от двете му страни, а Сюзан помагаше на госпожица Търстън да задържи шапката си. Въпреки че непрестанно недоволстваше, гувернантката се усмихваше.

— Да купим ли една, татко? — попита Клара, когато минаваха край един млад малаец, който продаваше дини.

— На хубавите дини, моля!

Младежът се усмихваше, показвайки белите си блестящи зъби.

— Сладки ли са? — попита Жак.

— Сочни ли са? — попита Клара.

— Сладки и сочни — потвърди младият малаец, който непрестанно се усмихваше.

— Ще трябва здраво да се пазарим — рече Жак и направи гримаса.

— Откъде ще започнем? — попита Клара.

Като се наведе, Жак взе една от най-големите дини, които стояха в краката на продавача.

— От това, дали е узряла — каза той и почука по главата на момчето.

От дребното кафяво лице грейна усмивка.

— Хубава ли е, а?

— Не — отговори Жак, като я остави и взе друга. Прюданс почука главата си, като се питаше как момчето не престава да се смее.

— Тази е хубава — каза то на Жак, който вземаше нова диня.

Жак още веднъж го чукна по главата, а то го гледаше с крайчеца на очите си и широко му се усмихваше.

— Вземате ли я?

— Да — каза Жак и си даде вид, че заминава с динята. Момчето го хвана за крачола и му протегна ръка, като не сваляше усмивката от лицето си.

— Хубава ли е?

— Да — отвърна Жак.

Момчето отново протегна ръката си напред с още по-широка усмивка:

— Два пенса.

— Какво?

— Едно пени за диня. Две опитвания — два пенса — отговори момчето.

Клара прихна:

— Не се пазарихте достатъчно, татко.

— Гледайте — намеси се Сюзан развълнувана. — Риболовни кораби! Елате, госпожице Търстън, елате!

Сюзан и Прюданс се втурнаха следвани от гувернантката, която преплиташе крака в пясъка.

— Чакайте ме! — викаше тя.

Клара гледаше как баща ѝ плаща на младия малаец. Тя му се любуваше в гръб. Неговият мощен гръб, когото би познала между стотина други!

Завтече се към него:

— Ще ви помогна.

Опитаха се да носят динята заедно, но тя им се изплъзна от ръцете и се зарови в пясъка. Клара избухна в смях. Докато я чистеше

от праха, тя не сваляше очите си от него. Жак се наведе да ѝ помогне.

— Готова ли си?

— Да.

Той ѝ се усмихваше. Сега тя чувстваше баща си изцяло неин. Те вдигнаха динята, но изведнъж Клара я пусна и се хвърли на врата му.

— Щастлива съм, татко! Толкова съм щастлива!

Жак сведе глава на рамото ѝ.

— Аз също, Клара — прошепна ѝ той.

Клара знаеше, че той е искрен. Прегърна го по-силно и в този миг динята отново се заби в пясъка. Обзет от радостен порив, Жак вдигна дъщеря си и я завъртя във въздуха. Да, миналото беше заличено.

Емили бе потънала в блажено спокойствие. Мария полагаше за нея майчински грижи. Сега тя подреждаше стаята. Като я видя да взема дневника ѝ, Емили каза:

— Дай ми го, ако обичаш.

Мария го погледна с любопитство и ѝ го донесе.

— Какво пишете в него всеки ден, госпожо?

— Мислите и чувствата си. Ще дръпнеш ли пердетата?

Полегатите лъчи на слънцето проникваха през прозореца.

— Да, госпожо. Но защо е толкова тайно? — попита Мария.

— Защото чувствата са интимни.

Мария сподави смеха си. Тялото ѝ потреперваше като планина от шоколад.

— Не си ли съгласна? — попита Емили, заразена от смеха ѝ.

— Не, госпожо. Чувствата са създадени, за да се споделят.

Облегната на възглавниците си, Емили я гледаше.

— О, Мария, ти и аз принадлежим на два толкова различни свята — каза тя развеселена.

Мария се приближи до леглото ѝ и нежно я погледна.

— Имате ли нужда от нещо друго, госпожо?

— Не, иди да си починеш — отвърна Емили.

— Благодаря, госпожо. Скоро ще се върна.

Мария се поклони и напусна стаята. Тогава погледът на Емили се спря на тетрадката, която държеше. Тя я отвори и се загледа в празната

страница. Имаше чувството, че тази страница е особено важна и че трябва да я изпише. Да, със съкровени мисли и чувства. Тя съзнаваше, че африканците, та били те и роби, имат по-свободна душа от нейната. Започна да пише. Да можеше да излее душата си! Важно беше, особено днес.

Конете дефилираха пред тълпата на фона на морето. Хората викаха възбудено, а колите премерваха скорост с ездачите. Войниците съперничеха на робите в ездата. Докато двама войника си оспорваха първото място, Клара, в свръхнапрегнато състояние, беше сграбчила ръката на баща си. Госпожица Търстън едва можеше да говори от вълнение. Прюданс я погледна.

— Ето го вашият! — извика тя.

— Давай! — крещеше Сюзан.

— Размърдай се, дявол да те вземе! — добави госпожица Търстън.

Всички викаха, а войниците препускаха безспирно в галоп. Гувернантката изглеждаше съкрушена, с отпуснати рамене и издадена напред долна устна.

— Ето докъде ме доведоха съветите на гарнизона — процеди тя, като скъса едно малко листче хартия.

Жак се обърна към нея усмихнат:

— Направили ли сте облог за следващото надбягване, госпожице Търстън?

— Те се готвят! — извика Прюданс, като видя в далечината една непълна редица от коне и ездачи, готови да стартират. Слънцето залязваше зад тях. Морето и небето се сливаха.

— Тръгнаха! — извика Жак, който беше вдигнал малкия си бинокъл, за да вижда по-добре. — Е, за кого сме? — той пусна бинокъла си и погледна госпожица Търстън с насмешка.

— Все едно — отговори тя като сви рамене.

Жак взе отново бинокъла си и остана като вкаменен. Погледът му засече Жан-Жак. Той беше сред другите ездачи възседнал Шива.

Клара весело се обърна към баща си:

— Може ли? — и тя взе бинокъла.

Прюданс извика:

— Гледайте, има едно малко момче. Гледайте!

Клара веднага видя и позна Жан-Жак. Тя свали бинокъла и го върна на баща си, без да го погледне. Тълпата беше станала на крака и всички ревяха. Малкият Жан-Жак бе изпреварил другите ездаци. Той беше трети. Сюзан и Прюданс викаха с всички:

— Давай, давай!

Жак се обърна и срещна погледа на Клара. Тълпата около тях се взриви. Жан-Жак бе спечелил надбягването с Шива.

— Видяхте ли този малък чифликчия, татко? — започна Прюданс. — Той...

Думите ѝ се разпръснаха, тъй като баща ѝ се обърна настрани.

— Татко, какво става? — питаше тя, докато Клара го тикаше в обратна посока.

Прюданс се отправи към госпожица Търстън.

— Какво има?

Гувернантката и Сюзан гледаха пред себе си, без да кажат дума. Жан-Жак, който ясно можеше да се разпознае върху Шива, размахваше победоносно ръце към ликуващата тълпа. Шива се приближи до зрителите с младия си ездач. Жан-Жак забеляза баща си. След това видя госпожица Търстън, Сюзан и Прюданс. Той не помръдна, а само сведе очи, докато Шива направи танцова стъпка върху пясъка.

— Заведете децата вкъщи, госпожице Търстън — каза Жак глухо.

След това обърна поглед към Жан-Жак и добави:

— Ще дойда след малко.

Госпожица Търстън не се помръдна.

Жак повтори:

— Отведете децата вкъщи!

Гувернантката взе за ръка Сюзан и Прюданс и се отдалечи, като мърмореше:

— Къде е Клара? Откъде е минала?

Сюзан и Прюданс още веднъж се обърнаха към Жан-Жак. Той гледаше баща им.

— Клара, Клара — извика госпожица Търстън като я забеляза малко по-далеч. — Връщаме се вкъщи. Хайде.

Тя ги повлече забързано към колите. Защо ден като днешния трябваше да бъде развален?

— Като се приберем вкъщи, няма да говорим за това на майка ви — каза гувернантката, когато се качваха в колата. — Нищо няма да кажем. Ясно ли е?

И тя направи знак на кочияша да им помогне да се качат.

— Защо си дошъл? — попита Жак сина си.

Шива лъщеше от пот. Дрипавите панталони на момчето бяха влажни. То наведе глава.

— Когато ви оставих живи, аз убих спомена си за вас — каза Жак със суров поглед.

— Искях да спечеля — отговори просто малкото момченце, като гледаше баща си с големите си очи. — Заради вас.

Жак сведе поглед. Мислите му се насочиха към Ева.

— Къде е майка ти?

— Тя не знае, господарю — каза детето, като се оправдаваше. — Тя не знае, че съм тук.

Жак вдигна ръка и докосна шията на коня.

— Искях да спечеля заради вас — повтори спокойно Жан-Жак.

Когато колата потегли, оставяйки назад карнавала и магията на плажа, нито госпожица Търстън, нито някое от трите момичета погледнаха назад.

Мария влезе безшумно в стаята. Емили беше заспала над дневника си. Негърката го взе от ръцете ѝ, без да я буди. Страницата беше изписана. Затвори тетрадката и я сложи на място. Като видя спуснатите пердета, тя се приближи до прозореца и ги вдигна, тъй като вече се здрачаваше. Мария погледна безразлично през прозореца, чу вик, вик на ужас, който идваше отвън. Вгледа се в полумрака, за да види какво става. Силует на жена, приличен на привидение, се приближаваше. Хората се отдръпваха от нея. Мария се напрегна, за да види. Беше Ева. Призракът на Ева се беше върнал от страната на мъртъвците. Мария изрева. Емили се събуди и подскочи.

— Какво има?

Мария се махна от прозореца и избяга от стаята ужасена.

— Какво има? Какво става? — попита Емили изплашена.

Като погледна към прозореца, тя стана и се отправи натам предпазливо. Под силата на шока почувства силен гърч, който изпъна цялото ѝ тяло. Тя се улови за ръба на прозореца. Отвори уста и вик на болка разкъса нощта. Нов непоносим болезнен пристъп я прониза. Като чу този вик, Ева се огледа наоколо и я видя да се поваля пред прозореца. Виждайки Мария да бяга от къщи и от нея, тя извика:

— Тя има нужда от помощ! Госпожа Бовилие има нужда от помощ.

Но Мария беше изчезнала, както и всички останали. Ева се озърна, без да знае какво да прави. След това погледна към стаята на Емили и забърза към нея.

Намери я лесно и влезе вътре. Емили лежеше на пода, не издаваше никакъв звук, но тялото ѝ се гърчеше в родилни болки. Ева се обърна към вратата и извика:

— Мария!

Но отговор не последва. Тя отново погледна Емили. Трябваше да се направи нещо, за да ѝ се помогне. Искаше да избяга, но се приближи и с мъка успя да я повдигне. Емили отвори очи и се вгледа втренчено в Ева, която я държеше в ръцете си. Тя се усмихна и затвори клепачи. Тялото ѝ потрепери от нова контракция. Чу се стенание. Ева я издърпа до леглото и я постави на него. Гледаше като обезумяла около себе си.

Беше попаднала в клопка. Все пак имаше изход. Очите ѝ се отправиха към вратата. Искаше да стане и да си отиде. Тя просто беше дошла да търси сина си, който беше изчезнал и според селяните е отишъл да участва в надбягване заради баща си. Но трябваше да се махне оттук. Отново очите ѝ се спряха на Емили, която я гледаше с далечен поглед. Без страх, без заплаха тя молеше за помощ.

Ева протегна ръцете си към Емили, която я сграбчи за китките, без да я пусне. Смутена и объркана, тя за миг затвори очи, но бързо ги отвори, защото Емили я беше стиснала по-силно от приближаващата се болка.

— Не се безпокойте, госпожо Бовилие. Аз ще ви помогна.

Тя се приближи до нея и ѝ каза:

— Напънете се.

Очите ѝ инстинктивно се спряха между бедрата на Емили, които се разтваряха, когато тя започна да вика. Ева бързо реагира. Една малка главичка, влажна и лъщяща, се появяваше на бял свят.

— Напънете се! — извика Ева, а силните ѝ ръце хванаха главата на бебето. — Напънете се!

Като усети нещо лепкаво, тя се спря. Главичката беше топла, почувства туптене в дланите си. Изведнъж тялото на Емили се изпъна. Ева извика:

— Трябва да се напънете! Дишайте и дайте напън!

Тя чакаше, като държеше малката главица в ръцете си. Чакаше Емили да започне да диша.

— Трябва да дишате, моля ви!

Изтече една минута, която ѝ се стори вечност. Емили не дишаше. Изведнъж паниката, която беше обхванала Ева, изчезна. Трябваше да извади бебето. Бързо. Тя вкара ръцете си там, където се зараждаше нов живот. Хвана здраво главата и задърпа. Бебето не се движеше — Емили също. Ева притвори очи, сякаш животът ѝ зависеше от живота на малкото същество, което държеше в ръцете си. Изведнъж бебето се плъзна заедно с поток от кръв. То се раздвижи леко, след това проплака. Ева гледаше Емили с усмивка.

— Живо е — прошепна тя.

Сълзите бяха намокрили лицето ѝ. Повтори шепнешком, макар да знаеше, че Емили е мъртва.

— Бебето ви е живо.

Слънцето изгряваше зад планините, когато колата с госпожица Търстън и момичетата пристигна пред къщата. Те бяха пътували цяла нощ, без да си кажат и една дума, вгледани в празното пространство. Кочияшът зави по дългия пращен път, който водеше към Добра Надежда. Листата на младите дъбове бяха започнали да падат. Есента бе дошла — мислеше си госпожица Търстън.

— Есента приближава — каза тя на момичетата, които не отговориха.

Жак яздеше Шива, а Жан-Жак седеше пред него. Той бързаше и пришпорваше коня, защото знаеше, че Ева е в Добра Надежда. Воден

от момчето, той стигна до едно малко рибарско селце, където намериха подслон. Там им казаха, че Ева е заминала да търси сина си.

— Във фермата, от която е дошла — казаха им, без да подозират нищо.

„Трябваше да пристигнем по-бързо“ — мислеше си той, без да знае какво го очаква. Не искаше да мисли за нищо. Трябваше да се върне. И най-вече преди госпожица Търстън и момичетата.

Клара, Прюданс и Сюзан започнаха да разтоварват колата, а гувернантката забърза към къщи, защото искаше по-скоро да види майка им. Тя беше решена да постъпи така, че Емили да не узнае какво се бе случило.

Като влезе вътре, тя се спря да си поеме дъх и да събере мислите си. След като се съвзе, оправи роклята си и сваляйки бонето си, каза високо и спокойно, колкото ѝ беше възможно:

— Ето ни, Емили!

После влезе в стаята, спря се на прага и погледна към леглото. Емили лежеше неподвижна със скръстени на гърдите ръце. Бяха ѝ необходими няколко минути, за да разбере какво се е случило.

— Емили — каза тихо тя.

Дъхът ѝ секна, когато чу Ева да отговаря:

— Тя е мъртва.

Това стана точно в момента, когато я видя. Ева седеше неподвижно и държеше един малък вързоп, увит в шал.

— Излезте! Излезте от тук! — изрева госпожица Търстън извън себе си.

При този вик момичетата, които все още бяха навън, вдигнаха глави. Те изпуснаха това, което държаха, и се втурнаха към къщи като влязоха в стаята, без да забележат Жак, който идваше в галоп. Той скочи от коня и се затича след тях като извика на Жан-Жак:

— Остани там!

Клара първа пристигна. Спря се на прага и видя госпожица Търстън да се изправя с протегнати ръце пред Ева.

— Дайте ми детето! — заповяда тя.

— Майко! — изрева Сюзан и се хвърли към леглото на Емили, като блъсна Клара и ритна Прюданс.

— Майка ви е мъртва — каза госпожица Търстън, без да знае какво да прави.

— Не! Мамо! Мамо! — изкрещяха Сюзан и Прюданс, които се строполиха върху майка си, разтърсвайки я, за да я върнат към живот.

Жак влезе в стаята в момента, когато Ева подаваше бебето на гувернантката. Тя го погледна за миг, а Жак отвърна очи към дъщерите си, които ридяха над тялото на майка си.

— Емили? — промълви Жак.

След това погледна госпожица Търстън, която, като посочи с очи Емили, каза с равен глас:

— Жена ви е мъртва.

— А детето? — попита Клара толкова спокойно, че тонът ѝ прозвуча ужасяващо на фона на объркването, което заобикаляше Жак.
— Момче ли е?

Госпожица Търстън поклати глава. Тя не знаеше и се обърна към Ева.

— Момиче е — каза тя.

Клара погледна остро Ева, после Жак. След това бавно се обърна към тялото на мъртвата си майка. И изведнъж се хвърли към вратата, като се опитваше да отблъсне баща си. Жак я задържа. Тя се завъртя и като котка му одраска лицето. Когато ноктите ѝ се забиха в страната му, той я пусна. Тя се измъкна през вратата и извика:

— Мразя ви!

Последва пълна тишина. Дори Сюзан престана да плаче. Тя видя баща си да протяга ръце към госпожица Търстън. А тя държеше бебето в скута си, устоявайки на безмълвната му молба. Ева с наведени очи тихо напусна стаята.

— Мога ли да видя детето си? — попита Жак, като все още протягаше ръце към госпожица Търстън.

Тя с неохота му подаде бебето, а след това се приближи към Сюзан и Прюданс.

— Елате, деца — каза тя, като събра цялото си хладнокръвие.

— Не! — извикаха двете малки момичета, здраво вкопчени в трупата на майка си.

— Хайде, моля ви...

Гувернантката ги хвана здраво и ги изведе навън. Обляна в сълзи, Прюданс се обърна към баща си, който стоеше до прозореца и държеше бебето в ръце. Госпожица Търстън леко я побутна навън.

Жак стоя така минути, които му се сториха часове. Мъничкото човешко създание, което държеше в ръцете си, леко се раздвижи. Ръчичките му отблъснаха шала, с който беше повито, и се протегнаха към лицето му със смешни движения. Едно пръстче го докосна. Той го погледна, а сякаш и то го гледаше. Малкото пръстче остана до страната му. Жак отмести очи към жена си. Косите ѝ описваха на възглавницата дългата руса плитка, а лицето ѝ изразяваше спокойствие.

Жак се приближи до леглото с бебето в ръце и се вгледа в тялото. Една сълза бавно се плъзна по страната му и падна. Малката ръчица продължаваше да го милва по лицето, а сълзите се стичаха свободно. Жак притисна бебето до себе си и зарови лице в хладината на шала.

— Емили — прошепна той.

4.

Емили беше почти на седем години. Не се отличавахе с красота, напротив, беше малко грозновата, но нейната жизненост ѝ придаваше нещо много по-ценно от красотата. Косите ѝ бяха меки и уроците по сресване, които ѝ налагаше госпожица Търстън, рядко преминаваха без сълзи. Гувернантката бе единствената майка за Емили и тя я обожаваше. А и възрастната госпожица Търстън беше запазила за момиченцето специално кътче в сърцето си. Според нея Емили изглеждаше много по-малка, отколкото другите на нейната възраст. Но нито една от тях не беше така жизнерадостна и щедра. Истинско удоволствие бе да накараш малката Емили да се труди.

Но нещата не бяха толкова прости. Детето растеше самотно. Сестрите ѝ, много по-големи от нея, бяха станали почти жени — млади и независими госпожици. Клара се държеше най-грубо с нея. Тя не я обичаше и я упрекваше за смъртта на майка им.

— Какво става, Клара? — попита Емили, тъй като тя бе връхлетяла в стаята и я гледаше яростно. — Ела и погледни през прозореца. Жан-Жак язди кон и прескача препятствията. Виж.

— Би трябвало да работиш, Емили — скара ѝ се тя, — вместо да гледаш през прозореца.

— Но аз свърших.

Усмивката ѝ угасна, когато видя Клара да поставя пред нея семейната Библия и с яд да я отваря.

— До довечера ще четеш Библията!

— Но аз вече съм я чела — отвърна Емили съкрушена. — Госпожица Търстън най-напред ме кара нея да чета.

— Е, добре, ще започнеш отначало.

— Ти не обичаш френския.

— Ще се занимаваш с това по-късно, а сега ще четеш Библията, докато се научиш на подчинение.

Като каза това, Клара напусна стаята.

Емили гледаше дебелия книга и си мислеше, че Клара има право. Тя я упрекуваше за смъртта на майка им. Защо иначе все още ѝ дава Библията? Очевидно Емили трябваше да спечели прощката. Тя се огледа наоколо. Чувстваше, че ѝ е невъзможно да остане повече затворена, докато Жан-Жак стоеше навън, на слънце, и яздеше Шива. Прюданс беше на любимото си място — в избата, а Сюзан би трябвало да е отишла някъде с Тис.

Емили реши да не стои повече вътре и безшумно отвори прозореца. Вдигна полата и фустата си, праметна през прозореца малкото си краче, обуто в тънка ботинка, хвърли за последен път поглед към вратата и изчезна навън, на слънце, към своето убежище.

Надгробният камък беше скромнен — само един кръст. Но гравиранията върху него думи бяха необикновени. Това бе първото нещо, което Емили се научи да чете сама. Беше изминала една седмица оттогава, когато всичко, на което я бе научила госпожица Търстън, си дойде на мястото. Драскулките се бяха превърнали в думи, думите бяха създали образи, а образите — майка ѝ. На камъка беше написано: „Емили Бовилие — обична съпруга на Жак Бовилие и майка на Клара, Сюзан, Прюданс и Емили. Нека Бог я прегърне милостиво.“

Под тези думи стояха датите 1788–1827. Като си помагаше с пръсти, Емили сметна, че майка ѝ трябва да е била на около четиридесет години, когато я е родила и когато е умряла. Но от какво е починала? Дори дневникът ѝ, който преди години беше намерила на тавана сред старите вещи, не даваше обяснение. Емили се приближи до една малка канара недалече от гроба на майка си. Тъкмо се канеше да я повдигне, когато съзря Жан-Жак на Шива.

— Жан-Жак! — извика Емили и се впусна към него.

Момчето спря коня си и скочи на земята.

— Госпожице Емили — каза той и леко се поклони.

— Яздиш толкова добре, Жан-Жак. Кой те научи? — попита тя с нежна усмивка.

— Баща ви, господарят — отговори той със сведени очи.

Емили застана пред него:

— Погледни ме!

Момчето се подчини. Тя сви рамене малко притеснена, защото искаше да му разкрие една тайна.

— Къде е майка ти, Жан-Жак? — попита протичко тя.

— Замина преди години — отговори той като отново наведе глава.

Емили разбра, че той правеше това инстинктивно. Тя се любуваше на наклонената му глава, на блестящите му черни коси, на тънкия му нос, на очите, които под спуснатите мигли изглеждаха много тъмни. Жан-Жак имаше по-мургава кожа от нейната.

— Защо? Защо е заминала майка ти?

— Баща ви ѝ върна свободата.

— А ти?

— Ще стана свободен, когато навърша двадесет и пет години.

Емили повярва, макар да знаеше, че скоро всички роби ще бъдат свободни. Къщата постоянно беше пълна с хора, които говореха само за това. Но единствено баща ѝ намираще робството за несправедливо. Как можеше едно човешко същество да притежава друго?

— Говори ми за майка си — каза Емили. — Къде живее тя?

— На брега на морето — отговори само Жан-Жак.

— Хубава ли е?

— Да.

— Искам да ти покажа нещо — каза тя и го хвана за ръката.

Той леко се отдръпна, но тя здраво го държеше. Погледна го. Той беше много по-голям от нея.

— Това е тайна, но искам да ти я разкрия.

Тя го задърпа към семейната гробница. Жан-Жак рязко се спря.

— Не мога да отида там — каза той.

— Но трябва. Трябва да съм до гроба на майка ми, за да ти го кажа.

— Не — упорстваше момчето. — Нямам право да се приближавам до гроба на госпожа Бовилие.

— Клара ли ти го каза? — попита Емили, като го гледаше право в очите.

Жан-Жак кимна утвърдително.

Емили тръгна отново, правейки му знак да я последва.

— Искам да ти покажа нещо и затова трябва да съм до майчиния ми гроб.

Тя се спря и се обърна. Жан-Жак стоеше на същото място.

— Сега, когато се научих да чета, разбрах всичко.

Той се поколеба за миг.

— Твоят баща е и мой баща, не се страхувай — каза тя усмихната, когато тъмните му очи срещнаха нейните.

Тя хвана ръката му и този път той я последва. Когато стигнаха до гроба, Емили се приближи до една канара, внимателно я повдигна и под нея се показа една черна книга. Това беше дневникът на майка ѝ. Тя го отвори, а Жан-Жак я гледаше сдържано, дори с недоверие.

— В тази стара книга се говори за теб — каза Емили, като отправи очи към него.

— Какво е това?

Жан-Жак не разбираше какво иска да каже Емили.

— Това е дневникът на мама. Сега, когато мога да чета, вече знам всичко.

Тя бързо се огледа наоколо и прошепна пак с усмивка:

— Нали на никого няма да кажеш?

Момчето бавно поклати глава. То не отместваше поглед от дневника.

Не разбираше какво толкова може да има в тази книга и защо ставаше въпрос за него.

Сякаш за да отговори на мислите му, тя каза:

— За тебе е написано отделно, Жан-Жак.

След това започна да чете, като наблягаше на всяка дума: „Детето се роди тази нощ — тя погледна Жан-Жак. — Беше 7 март, а годината 1820 — Емили му се усмихна и отново върна очи към дневника. — Това се случи в нощта на бала. Детето на моя съпруг е родено от една робиня, Ева. Нарекоха го Жан-Жак.“

Момчето слушаше объркано.

— Ти си това! — каза Емили възхитена и сложи пръста си върху страницата, да не забрави докъде е стигнала.

Тя продължи да чете: „Болката, която изпитвам, не може да бъде справедлива. О, Господи, ако не сте отвърнали от нас очи, дарете ме със син.“

— Но той не е отговорил на молбата ѝ — каза Емили.

Тя се спря, за миг срещнаха погледи, след което продължи:

— Майка ми е умряла, когато съм се родила, защото не съм била момче.

— Не! — отсече Жан-Жак. — Не е вярно.

— Тогава защо е умряла?

— Емили! Къде сте, детето ми? Емили! — извика госпожица Търстън, като с това прекъсна разговора им.

Емили хвърли бърз поглед наоколо и веднага скри дневника под канарата.

— Нали няма да говориш за това? — попита го тя умоляващо.

Жан-Жак поклати глава.

— Емили! Би трябвало да учите сега.

Гласът на гувернантката се приближаваше. Момичето хвърли още веднъж поглед на брат си, след което се обърна и започна да тича.

— Идвам, госпожице Търстън.

Жан-Жак погледна канарата, където беше скрит дневникът, а след това малкото момиченце, което, изглежда, се интересуваше от него и дори го обичаше като брат. Той почувства как сърцето му трепна и се затича към Шива. Най-после имаше някой, освен баща му, който знаеше истината за неговия произход и я приемаше с топлина.

— Но какво означава „дневник“? — попита Емили госпожица Търстън, когато се прибраха вкъщи.

— Тетрадка, в която човек описва това, което се е случило през деня — отговори гувернантката.

— А мислите си? — искаше да узнае момиченцето.

— Да. Защо не? — отвърна госпожица Търстън, поглеждайки Емили. — Но защо ме питате за това?

— Защото искам да си водя дневник — каза радостно момичето, като пхна малката си ръчица в нейната.

— Я виж ти! Точно като майка си!

Страницата беше съвършено чиста, миришеше на хубаво. „Дори мастилото, в което съм потопила перото си, издава приятен мирис“ — мислеше Емили, като започна да пише в горната част на страницата. Беше 27 октомври 1834 година. Перото на Емили старателно изписа буквата Ж.

Жан-Жак се огледа, когато чу да го викат. Емили тичаше и размахваше една малка тетрадка. Като стигна до него, тя се спря задъхана и му я предаде.

— Виж, Жан-Жак, имам дневник!

Момчето го погледна за миг и се усмихна.

— И вече писах в него. Гледай! — продължи тя.

Тя прелисти страниците и пак му я подаде:

— Ето какво съм написала за днес.

Изчака да го прочете, но вместо това той наведе очи. Изражението ѝ се промени.

— Не можеш ли да четеш?

Жан-Жак поклати глава. Емили взе дневника, погледна го внимателно и започна да чете на глас: „Жан-Жак ме обича.“

Тя отново му подаде малката книжка и нежно му се усмихна.

— Нали е вярно? — попита тя.

Той кимна утвърдително.

— Жан-Жак! — чу се гласът на Жак Бовилие.

— Татко е — каза Емили, като затвори дневника и го притисна до гърдите си. — Ако искаш, ще те науча да четеш. Искаш ли?

— О, да — отговори Жан-Жак, преди да се отдалечи.

След това той се спря и се обърна.

— Благодаря — добави той и се затича през лозята към баща си.

Жак беше забелязал от известно време в погледа на сина си особен блясък. Оформяше се като хубав младеж и Жак виждаше в него искрите на щастието.

— Имам нужда от хора — каза му той и посочи един малък склон с лозя. — Овцете са влезли там. Трябва нещо да се направи.

Жак мразеше овцете, които съседите му бяха започнали да отглеждат, страхувайки се, че ще дойде освобождението на робите.

— Ще отида да потърся хора, господарю.

— Трябва да ми казваш татко — каза Жак и докосна рамото на сина си.

— Татко — прошепна момчето и се затича към работниците.

Бащата се любуваше на стройното тяло на сина си, който скачаше като козле през лозята. Животът все още беше труден за

всички тях, но Жак виждаше, че момчето расте и това го правеше щастлив. Той възседна коня си. „Да, имаше право“ — мислеше си Жак.

Беше приел смъртта на Емили като божия знак. Ева беше отказала да остане, но Жак можеше да задържи сина им. Въпреки чувството на вина, което не я напускаше, тя обичаше господаря си и той бе сигурен в това. Но знаейки, че присъствието ѝ би засилило омразата на Клара, в името на сина си тя беше решила да си отиде. Добра Надежда бе домът на друга жена съпругата на Жак. Една жена, чието дете тя бе извадила на бял свят; една нежна жена, която беше умряла в ръцете ѝ; жената на Жак, към която Ева изпитваше дълбоко уважение. И тя се беше върнала в крайбрежното селце...

Въпреки че с течение на годините Клара охладня към баща си, той вярваше, че един ден тя ще приеме Жан-Жак. Но се лъжеше. От момента, когато беше открила, че още обича баща си, и видяла, че тази любов се разбива от Жан-Жак, омразата ѝ нямаше граници. Сякаш най-чистият миг от живота ѝ беше изтръгнат.

Клара беше станала очарователна. Висока и стройна, с лице, обгърнато от блестящи черни коси, тя имаше бадемови очи и чувствена уста. Клара съзнаваше чувствеността, притаена в нея, и понякога това ѝ пречеше. Тогава тя освобождаваше инстинктите си в гняв.

Имаше хармонична походка и като че ли се плъзгаше по земята. Често, както и днес, ѝ се случваше да се разхожда в някое имение на Добра Надежда. Причините за това бяха различни.

Днес тя търсеше Сюзан. Не я викаше, просто ходеше и се оглеждаше настрани, знаейки, че ще я намери.

Господин Ботма и един друг човек бяха дошли да видят баща ѝ. Синът му Тис не беше с тях, значи трябва да е със Сюзан. Клара чу крясък на птица. Тя се усмихна и се отправи безшумно в посоката, откъдето идваше звукът.

Сюзан също го беше чула. Застанала под едно дърво, тя чакаше Тис.

— Тис? — извика тя.

Сюзан бе прелестна със златните си коси и идеалното си лице. Нищо в неговото изражение и форма не можеше да отнеме лъчистата

му красота.

При втория вик Сюзан се обърна. Шумът идваше зад нея. Това беше Тис. Тя не можеше да свикне с неговата хубост. Колко го обичаше! Дъхът ѝ секна, когато ръцете му я обгърнаха. Силните му, сигурни и нежни ръце!

— Сюзан! — каза той с въздишка.

Тя зарови глава под брадичката му. Той се наведе, извърна леко лицето си и докосна страната ѝ, преди да достигне устните.

— Баща ти там ли е? — попита Сюзан.

— М-м — отговориха устните му върху нейните.

— Защо?

— Робите — каза той.

Клара ги беше видяла, но не ги извика. Тя остана там, където си беше, без те да могат да я видят. Гледаше ги напрегната, сякаш ръцете на Тис милваха нея, а не Сюзан.

Сюзан хвана ръката на Тис, която се беше плъзнала в дантеления ѝ корсаж. Едно малко седефено копче изхвъркна. Тя прошепна нещо с негодувание, но се дръпна назад, защото пръстите му достигнаха до гърдите ѝ.

— Не! — извика тя.

— Сюзан! — въздъхна той. — Сюзан!

Ръката ѝ отмести неговата.

— Не! — повтори тя, когато той я повали на земята и се наведе над нея.

Тис чувстваше как бие сърцето ѝ, търсеше с поглед очите ѝ. Тя поклати глава. Тогава той се усмихна и се опита да закопчее корсажа ѝ, но едно копче липсваше.

— Къде ми е копчето? — попита тя с насмешка.

Тис ококори невинно очи. Сюзан го блъсна и той се търкулна по гръб.

— Къде ми е копчето?

Тис повдигна рамене и дръзко се усмихна.

— Къде ми е копчето? — смееше се Сюзан.

Той я привлече към себе си и силно я прегърна.

— Ще го потърсим твоето копче — каза Тис, преди устните им да се срещнат.

Клара стоеше неподвижна, но се обърна, когато чу острия глас на Уилям Ботма. Той беше вбесен и му бе все едно дали жените можеха да го чуят.

— Да, Жак, щом ви питам! Решението, което вземате, от какво е продиктувано — от общите ни интереси или от вашия пенис?

Жак не обърна внимание на обидата.

— Заставам на страната на правосъдието, Уилям — дори то да е между краката ми.

Човекът, който беше с Ботма, Йоханес Вантер, се усмихна и се облегна на стената на плевнята.

Уилям Ботма сниши глас и прониза с очи Жак.

— Значи няма да се борите за правата ни? — каза той треперещ от гняв. — И няма да се намесите, когато англичаните съдят Силие.

— Ако Силие не е малтретирал робите си, няма от какво да се страхува — отвърна спокойно Жак.

— Той е господар на тези роби! — заяви Ботма яростно. — С какво право ще го съдят? Както земята му принадлежи, така и робите са негови!

— Робът не е парче земя, което може да се притежава. Да го тъпче с крака! — извика Жак с негодувание. — Не може да господства над душата му, Уилям!

— Душата ли? Робите нямат душа. Но къде е вашата, приятелю? — каза той, като присви очи. — Прокълната от всевишния!

Той си тръгна, за да се опита да успокои гнева си, но това му беше невъзможно и се върна обратно.

— Робите ни бяха продадени от англичаните, Жак. Купихме ги доста скъпо и се разполагахме с тях. Да не би англичаните да са ги хранили? Не — ние!

В гнева си Уилям Ботма беше започнал да говори на африкаанс.

— Добре, нека ни ги вземат! Но чуйте добре какво ще ви кажа. Вие също ще загубите. Всичко това — и той протегна широко ръце — ще се превърне в едно нищо.

— Става дума за хора, Уилям.

— За роби! — възрази Ботма.

— Много добре — извика на свой ред Жак — но роби, за които сме обезщетени.

— А, и вие вярвате на англичаните? — изръмжа Уилям, разярен до крайност.

— Да — отговори Жак.

— Ние сме ипотекирали тези роби. Стимулирани от англичаните, сключихме заем въз основа на цялата стойност, а сега — ето че ни предлагат само половината. И казвате, че това е приемливо и справедливо! Но ние ще сме им длъжници, приятелю! Ще им дължим пари, които нямаме и които не ще можем да спечелим без работна ръка.

Той отново посочи Добра Надежда с гняв.

— Кажете сбогом — подхвана той, като гледаше втренчено Жак.

— Кажете сбогом на всичко това, което е било вашият труд!

Жак не се помръдна. Дали Ботма имаше право, или не — той не отстъпи.

— Бихме могли да говорим с тях — предложи той.

— Да говорим! — избухна Ботма. — Да им говорим ли? — повтори той като погледна другия човек и се изсмя. — Ние им говорихме вече. Но вие бяхте там, когато „говорихме“ на важния английски губернатор. Та той не ни изслуша дори — каза Ботма, наблягайки на всяка сричка. — Чуват ли се гласовете ни в хубавия им Парламент?

Жак мислено призна, че Уилям Ботма беше прав.

— Няма да чакам да ми вземат земята, за да защитавам това, което ми принадлежи — продължи Ботма. — Няма да ми отнемат езика!

Той си тръгна, но изведнъж рязко се обърна към Жак:

— Не забравяйте. Жак, че за „тях“ ние сме само чужденци. Чужденци в собствената си страна!

Като стигна до коня си, той погледна Йоханес Вантер и попита:

— Къде е Тис?

— С момичето — отговори безразлично Йоханес.

— Тис! — изрева с отвращение Ботма.

Тис наостри уши, като чу гласа на баща си, но не се помръдна и не отговори. Седеше на земята, а Сюзан се беше облегнала на коленете

му. Тис процеждаше песъчливата земя между пръстите си, а тя падаше върху полата на Сюзан.

— Всичко е тук, в тази земя, Сюзан. Всички чудеса и цялата красота на страната ни са тук.

Сюзан търкаляше малкото седефено копче върху една купчинка пръст, като оформяше пътечка.

— Когато говориш за това, забравям страха си — каза тя.

— От какво се страхуваш?

— От Африка.

Тис я прегърна силно, притискайки я до коленете си.

— Но Африка е чудесна — каза той.

— Такава е, когато ти говориш за нея.

— Какво искаш да кажеш?

— Ти говориш така, сякаш си част от нея, сякаш си излязъл от земята ѝ.

— Да, оттам съм излязъл. Ти също, Сюзан.

— Може би това ще стане един ден благодарение на тебе.

Тя отметна назад главата си, за да му се любува. Погледнат отдолу нагоре, изглеждаше много смешен.

Тя замълча, а той безмълвно я съзерцаваше.

— Мисля, че те обичам, Тис, но се страхувам.

— Тис, къде си? — извика отново Ботма.

Тя се обърна и го погледна.

— Омразата е обзела сърцата на хората, Тис. Тя разделя дори и бащите ни.

Той я целуна по нослето, а гласът на баща му отново отекна:

— Тис, тръгваме!

Тис беше хванал с ръце лицето на Сюзан. Пръстите му си играеха със златните ѝ коси.

— Утре ще се видим ли? — попита той.

Сюзан кимна с глава. След това стана много сериозна и каза:

— Няма да ме насилваш, нали, Тис?

Той замълча.

— Обичам те, но трябва...

Целувката му ѝ попречи да продължи.

— Когато поискаш, аз ще разбера — каза той.

— Да, Жак, аз ви изслушах — каза Ботма от коня си. — Жалко, че сте се оставили на жените от вашето семейство да ви поставят под английско влияние. Когато загубите всичко, ще признаете, че съм имал право.

Той още веднъж се огледа около себе си предизвикателно и извика:

— Къде е?

— Дано се лъжете, Уилям — каза спокойно Жак. — Надявам се да е така.

— Надеждата никога не е съзидавала нацията! — отвърна Уилям и видя сина си да тича към него. Сюзан ги наблюдаваше отдалече.

— Каза ли довиждане — подхвърли той на Тис, който го гледаше недоумяващо — на това момиче? — обясни Ботма, посочвайки Сюзан с едно повдигане на брадата.

След като каза това, той грубо дръпна юздите на коня си и тръгна в обратна посока, като остави след себе си облак от прах.

— Довиждане! — каза решително той на Жак, преди да потегли в галоп, следван от Йоханес.

Тис се метна на седлото.

— Говорете на баща си, Тис. Насилието няма да реши проблема.

Младежът не отговори. Той се чувстваше притиснат между баща си и Жак.

— Ще му говоря — каза той, като погледна Сюзан и последва Ботма.

— Какво ще правите?

Жак се обърна при въпроса на Прюданс. Косите ѝ бяха в безпорядък, а дрехите изцапани. Целия ден тя беше прекарала в избата.

— Молил съм те да не ходиш в избата — каза Жак.

Тя беше станала хубава девойка със здраво тяло и енергично лице.

— Но защо, татко? Това е, което обичам.

— Не си вече дете! — отговори грубо баща ѝ, изкарвайки на нея лошото си настроение.

— Но уча се да се занимавам с имота. Господин Клодел ми показва...

— Стой настрани от мъжете, Прюданс! — извика той.

Той си тръгна, но тя го последва.

— И какво да правя? Да стоя безучастна по баловете? Или да се занимавам с шев? Мразя това!

— Ти си жена! — отвърна Жак, сякаш тази констатация изчерпваше въпроса.

Откритото лице на Прюданс изразяваше дълбоко учудване.

— Това, че съм жена, трябва ли да ми попречи да обичам работата?

— Но това е мъжка работа!

— А жените да вървят по дяволите!? Не, татко.

Той се беше отдалечил, за да избегне спора, но тя не го пускаше.

— Искам да ви помогна да управляваме един ден Добра Надежда.

Жак се спря и я погледна:

— Управлението ще се извършва от тези, които са годни да се заемат с това.

— От Жан-Жак ли искате да кажете? — попита Прюданс с треперещ от гняв глас.

Жак кимна утвърдително и си тръгна.

— Защото е мъж ли?

Тя хвана баща си за ръкава и го дръпна назад, но когато срещна погледа му се поколеба. Най-накрая, като отметна назад глава каза предизвикателно:

— Когато мъжете говорят само за предстоящата разруха, жените се подготвят да я възпрат. Добра Надежда ще продължи да живее, аз ви го казвам, напук на Ботма и всеки друг! Дори и на вас!

Тя се обърна, за да се върне към избата, но изведнъж се спря и показва заплашително с пръст вратата на постройката:

— Там ще се науча как да спася Добра Надежда.

Прюданс изчезна в избата, а Жак отпусна глава. Беше твърде изморен, за да продължи спора. Прюданс го изморяваше повече от всеки друг, дори и от човек като Ботма. Тази мисъл го наведе на размисъл: „Прюданс, която нямаше още осемнадесет години, беше силна като мъж. Но какво значение имаше това? Тя си беше жена и

дори да не си даваше сметка за това, тялото ѝ го разкриваше пред мъжете.“

Облегната на стената на избата, Прюданс се мъчеше да възвърне спокойствието си като дишаше дълбоко. Все още се страхуваше от баща си. Думите ѝ не го показваха, но като малко момиченце трепереше пред гнева му. Но защо баща ѝ трябваше да избере за нея пътища, за които тя не искаше и да знае?

Сюзан изпита пред Клара същото объркване. Клара беше изникнала пред нея веднага след като Тис си бе заминал.

— Обичам го и ми е все едно какво мислиш за него — извика ѝ тя в лицето.

— Обичаш ли го? Знаеш ли поне значението на тази дума? — попита Клара с подигравателен тон.

— Не, Клара, тази дума за тебе няма значение. Ти, която смяташ, че Ботма са по-нисши от нас! Но нека се огледаме. С какво ги превъзхождаме, ако любовта е непознато чувство за нас?

— Може би там е причината — каза Клара.

Сюзан смаяна гледаше сестра си.

— Ти изопачаваш всичко, което ти кажа. Човек не може да говори с тебе.

Тя искаше да избяга, но Клара я хвана за ръката.

— Ти не разбираш ли, че искам да те предпазя?

— От Тис ли? — попита Сюзан, като се освободи насила.

— И от чувствата ти, Сюзан. Те са фалшиви... Това, което изпитваш към Тис, е съчувствие, а не любов.

— О, не — отговори Сюзан, бавно поклащайки глава.

Никога досега тя не се беше осмелявала да се противопостави на сестра си, но любовта ѝ към Тис я изпълваше със сила, защото беше чиста и истинска.

— Обичам го с цялото си същество. Той е завладял мислите ми. Когато ме докосне... когато ръцете му...

Клара реагира така, сякаш я бяха изнасилили. Тя замахна и удари Сюзан. Силата на Сюзан се стопи. Сълзите изгаряха очите ѝ.

— Видях те с този представител на бурите! — изрева Клара. — Видях ви като животни, водени от нагона.

— Обичам го! — извика Сюзан.

— Както баща ни обичаше онази робиня — отвърна Клара.

Тишината падна между тях. Клара бе стигнала до своя предел. Гласът ѝ се смекчи, сякаш за да утеши Сюзан:

— Не е различно, Сюзан. Опитай се да го разбереш.

— Ти смяташ, че Тис не струва повече от един роб?

Думите се бяха изплъзнали от устата, като че ли „истинската“ Клара изведнъж се беше появила. Клара обходи с поглед корсажа на сестра си. Усмихна се, като видя конца, където липсваше малкото седефено копче и внимателно приближи двата края на корсажа.

— Няма да ме промениш — каза Сюзан, която не искаше да се предаде пред красноречивото мълчание на сестра си.

Най-после Клара вдигна очи и се вгледа в Сюзан.

— Но неговото семейство ще успее може би.

Думите на Клара заплашваха да се превърнат в реалност у семейство Ботма. Тис беше седнал до грубата дървена маса, която заемаше средата на стаята. Баща му, наведен към него, говореше, изразяваше се бавно, но атмосферата беше наелектризирана.

— Сюзан не е този род момиче, което на драго сърце бих приел вкъщи.

Господин Ботма отмести лактите си от масата, тъй като жена му Тереза поставяше купа с храна пред него. Тя също беше напрегната.

— Когато станеш по-голям, ще разбереш, че съм имал право.

— Не, татко — каза спокойно Тис. — Когато стана по-голям ще се ожения за Сюзан.

От печката, където пълнеше друга купа за Тис, Тереза отместваше поглед от сина си към Уилям. Застанали прави до майка си, дъщерите наблюдаваха сцената и чакаха да бъдат обслужени мъжете. Те предполагаха, че баща им ще избухне, но това не стана. Ботма въртеше с показалец купата си.

— Е, добре, ще говорим за това друг път — заяви той, като погледна сина си в момента, когато Тереза слагаше пред него вечерята.

Но Тис не погледна храната, а отправи поглед към майка си, която пълнеше купата на една от сестрите му, Тарси. Тя беше още дете — крехка, руса и напълно различна от Анна, по-голямата от тях. Анна беше тъмнокоса като всички в семейството. Тис имаше слабост към по-малките си сестри. Той мислеше за тях, докато баща му казваше молитвата. Повече от него те бяха жертва на тесногръдието на

родителите си, затворени в тази малка къщичка — бедна, но чиста, където всяко кътче блестеше. Това беше изява на вътрешна гордост.

— Не разбирам защо не я обичате — каза Тис, който беше започнал да се храни. — Защото господин Бовилие не е съгласен с вас ли?

Баща му прекъсна вечерята си.

— Храни се, Уилям — каза тихо жена му, която беше седнала до него, но той не ѝ обърна никакво внимание.

Облегнал лакти на масата, той говореше безкрайно бавно:

— Защото не искам синът ми да прекъсне връзката с близките си и да бъде предател на Божията дума.

— Кога Бог е казал, че не трябва да обичам Сюзан, татко? — попита Тис, който не можеше да скрие, че му е забавно. — Кажи!

— Иди да потърсиш Библията! — извика той.

Жена му и двете му дъщери сякаш се смалиха на столовете си.

— И ти се осмеляваш да ми говориш за момиче, чийто баща спи с робиня, сякаш Господ не осъжда този грях!

Ботма стана и отиде да търси голямата семейна Библия. Донесе я и я хвърли на масата. Жена му и двете дъщери хванаха здраво купите си, за да не се разлеят, когато Библията с трясък се стовари до тях.

— Гледай тук и чети добре! Това е Старият завет, Тис. Исус Навин, 9! Второзаконие, 7! Ездра, 9!

— Храни се, Уилям — каза Тереза, като тикна пред него чиста купа и отиде да събира парчетата от другата.

— А какво казва Новият завет, татко?

Тис постави ръка на Библията. Ботма го наблюдаваше. Тис вдигна поглед към него, след което отново сведе очи към Библията. Отвори я и потърси страницата. Майка му беше права, а момичетата стояха с наведени глави.

— Послание към Ефисяните, 2. „Понеже той е нашият мир — прочете Тис, — той от два народа направи един, като разруши преградата, която ни разделяше.“

Тис погледна баща си.

— Кажи му, майко — процеди Уилям през зъби, — разкажи на сина си греха на това семейство.

— Не ме интересува семейството, татко, а единствено Сюзан.

— Ти не искаш ли разкоша и изтънчеността на Бовилие? — попита подигравателно Ботма.

— Искам да живея в мир в тази страна. Със Сюзан — добави Тис след малко.

— И ти вярваш, че англичаните ще ти позволят? Мислиш ли, че те ще ни позволят да бъдем богоизбрани, каквито сме, за да живеем в тази страна.

Уилям блъсна стола и се отправи към ъгъла на стаята, откъдето откачи една карабина.

— Това е причината, поради която ще дойдеш с мене — отсече Ботма.

— Не се месея във вашата война, татко — каза Тис и се обърна към храната си.

— Наистина ли?

Ботма се приближи до сина си и се наведе над него.

— Не е ли това и твоя война?

— Не — отговори Тис.

Ботма се изправи. Той го погледна с презрение. Жена му и дъщерите чакаха уплашени. Уилям се запъти към вратата. Там спря и се обърна, сякаш искаше да му даде последна възможност, но Тис не каза нищо.

— В този случай ти не си вече част от семейството.

И излезе. Вратата се затвори с трясък след него. Последва продължителна тишина. Най-накрая майката на Тис я наруши:

— Иди да намериш баща си, Тис.

Той поклати глава.

Ако Сюзан знаеше какво се беше случило в къщата на Тис тази вечер, нямаше да отиде при Жан-Жак и да търси помощ от него. Жан-Жак обичаше Сюзан. Той си припомни, че като дете тя беше сдържана, когато го закачаха. Отначало той не знаеше какво да й отговори. Сюзан искаше да се срещнат в конюшната същата вечер, за да я заведе във фермата на Ботма. Щеше да избяга с Тис. Тя се страхуваше от Клара и точно това възпираше Жан-Жак. Но той беше решил да й помогне, когато тя му каза: „Сега разбирам баща ми и майка ти, Жан-Жак. Нищо не може да спре любовта.“

Когато в полунощ Жан-Жак влезе в конюшната, не знаеше, че Клара го чака. Тя стоеше скрита зад ъгъла.

— Здравей, Шива — прошепна Жан-Жак и помилва коня си. После се приближи до един друг кон, който беше приготвил за Сюзан, и го заведе в средата на конюшната. Шива изцвили, сякаш да привлече вниманието му.

— Ти също ще дойдеш.

Жан-Жак отиде да търси седло за Сюзан.

— И ти като мене обичаш нощта, нали, Шива?

Той се спря, защото му се стори, че чу някакъв шум.

— Госпожице Сюзан? — извика той съвсем тихо.

Доближи се до вратата и погледна навън. Нямаше никой. Момчето се върна при коня на Сюзан, за да завърже юздите. Другият кон се изправи на задните си крака. Жан-Жак го хвана за юлара.

— Какво има? Успокой се!

Опита се да го успокои, но не успя. Сега пък Шива започна да рита. Жан-Жак се огледа да види дали някоя змия не се е промъкнала в конюшната, но почувства нещо и се спря. След това чу шум и се обърна. Малки пламъчета горяха под сламата. Жан-Жак се впусна към коня на Сюзан, хвана го за юлара след това и другия и ги повлече към вратата.

— Елате, елате — викаше им той.

— Жан-Жак!

При този вик на ужас той се спря на вратата. Беше Сюзан. Под качулката ѝ се виждаха широко отворените ѝ от уплаха очи.

— Гледай, Жан-Жак, гледай!

Той се обърна и видя как пламъците се изкачват до тавана като огромни огнени пипала. Те проникваха навсякъде. Искаше да се върне в горящото помещение.

— Не! Не можеш да отидеш там! — извика Сюзан, но не успя да го спре.

— Шива!

— Жан-Жак!... Къде си? — викаше Сюзан сред бъркотията от пушек, пламъци и цвилене на коне.

Жан-Жак изкара конете, като си предпазваше лицето с ръце. Когато видя Шива, започна да шляпа и да вика:

— Хайде, Шива! Излизай!

Шива не мърдаше. Момчето се опита да я избута напред, но безуспешно. Въпреки задушавашите пламъци Жан-Жак сграби юлара и я задърпа. Но конят се съпротивляваше и отказваше да се помръдне.

— Шива! — молеше я момчето. — Трябва да дойдеш!

— Остави! — извика Сюзан, мъчейки се да проникне през дима, въпреки изгарящата топлина, която я отблъскваше. — Излез, Жан-Жак. Трябва да излезеш! — ревеше тя и сълзите сподавяха гласа ѝ. — Ела... Моля те...

Шива изтръгна с глава юлара от ръцете на Жан-Жак, който загуби равновесие и се олюля назад.

— Излизай! Излизай! — пищеше Сюзан, без да забележи Клара, която се беше промъкнала в мрака и се връщаше вкъщи. Тя изтърва по пътя един изгорял факел.

Като стигна до ъгъла на къщата, се спря за миг и погледна назад. Горещата конюшня я накара да се усмихне, но бързо изчезна, когато Жак рязко отвори вратата и хукна към мястото на бедствието.

— Жозюа, Септембр! Бързо! — викаше той и тичаше към камбаната за робите. После яростно я заби.

Забеляза Сюзан на прага на конюшната, която беше като сянка на фона на пламъците, и се забърза към нея.

— Махни се, Сюзан! Всичко ще се срути! — извика той и я дръпна назад.

— Жан-Жак е вътре, татко! — каза Сюзан.

Жак погледна натам и тласна момичето към външната камбана.

— Звъни да дойдат мъжете! — заповяда ѝ той, като ѝ дръпна палтото, за да се покрие, и влезе в конюшната.

В първия момент той нищо не можа да различи. Горещината беше непоносима, пламъците — задушавачи.

— Жан-Жак! — извика той.

Погледна жаравата. Една огненочервена стена започваше да се пропуква. Изпълнен с ужас, Жак забеляза сина си. Въпреки че гърбът му бе в пламъци, той не преставаше да тегли Шива за юлара. Жак си метна палтото на Сюзан и се хвърли в огнената стихия.

Навън камбаната кънтеше с всяка сила. Той сграбчи сина си, покри го с палтото и го измъкна навън.

— Не! — крещеше момчето. — Шива е още вътре. Не!

Мъчеше се да се освободи, за да се върне, но Жак го държеше здраво. От всички страни робите се стичаха към конюшната, викаха и търсеха вода. Мария наблюдаваше ужасена гледката от прага на къщата. Прошарената ѝ коса беше настръхнала. Сега тя изглеждаше състарена. Погледна госпожица Търстън, която беше застанала до нея.

— Боже мой, какво става? — попита глупаво тя.

Мария отговори просто:

— Пожар.

Сюзан изтича към баща си, който увиваше Жан-Жак в палтото ѝ.

— Шива... — шептеше момчето.

Жак гледаше момчето с умоляващи очи.

— Стара беше, Жан-Жак. Дошло ѝ е времето.

Със стон на пребито животно Жан-Жак падна и се сви в краката на баща си. Жак се наведе да го утеши, но мисълта да докосне живата рана на това болезнено отчаяние, го възпря.

— Конете... конете спасени ли са? — попита малката Емили, която беше дотичала от къщи придружена от Прюданс.

— О, не! — проплака Прюданс, като видя Жан-Жак.

— Как е той, татко? — попита Емили, виждайки любимия си брат, свит пред баща си.

— Цял и невредим — отговори Жак.

— Но той е в шоково състояние, татко — каза Прюданс като гледаше момчето с жалост. — Трябва да го отнесем вкъщи. Ще ви помогна. Хайде!

Но преди да е направила и едно движение, един голям къс от пламтяща греда падна и се сля с изгорелите остатъци. Прюданс подскочи. Там, като изникнала от развалините, Клара стоеше неподвижна. Тя погледна Жан-Жак, после баща си и попита:

— Ранен ли е?

— Да. Прюданс, помогни ми!

— Внимавайте, татко — каза Сюзан. — Пламъците са засегнали гърба му. Видях.

— Значи си била тук — забеляза Клара с чист като кристал глас.

Сюзан я погледна за миг. Клара се обърна.

— Няма ли да попитате какво са правили Сюзан и това момче през нощта в конюшната, татко?

Всяка дума тежеше от намеци:

— Няма ли да ги попитате, татко? — повтори тя.

— Трябва веднага да го пренесем. Хайде — каза Прюданс, без да обръща внимание на Клара.

— Какво казваш? — попита Сюзан спокойно, като се приближи до Клара. — Какво искаш да кажеш?

— Че след всичко това не за Тис Ботма трябва да си загрижена — процеди Клара, преди да изчезне към къщи.

Когато Сюзан погледна баща си, тя разбра, че Клара е постигнала целта си. Жак я гледаше учуден.

— Какво правеше, Сюзан? — попита той.

— Не е вярно това, татко — отрече Сюзан, въпреки че нищо не беше казано. — Не вярвайте на Клара. Не е вярно!

Тогава Жак погледна сина си. Той седеше неподвижно, вперил очи в горещите развалини, които представляваше конюшната. Робите изливаха кофи вода. Жан-Жак гледаше гроба на Шива.

— Какво правеше със Сюзан? — попита баща му.

Не получи отговор. Повтори въпроса си с обвиняващ тон.

— Какво правеше вътре със Сюзан?

Жан-Жак се обърна към него озадачен от държанието му.

Сюзан се приближи, наведе се и му каза:

— Кажи, Жан-Жак. Няма значение. Можеш да му кажеш.

Но той нищо не каза.

Тогава Сюзан се обърна към баща си:

— Бях го помолила да ме отведе до фермата на Ботма, за да се срещна с Тис. Трябваше да замина с него.

— Вярно ли е? — попита Жак сина си.

Жан-Жак не отговори.

— Трябва ли да сметна, че Сюзан лъже? Вярно ли е, Жан-Жак?

— Но аз ви казах — защитаваше го Сюзан. — Казах ви какво се случи. Вярно е.

— Той не си е глътнал езика, нали?

Жак не изпускаше от очи момчето. Емили, по нощница, присъстваше на сцената и изпитваше ужас. Прюданс си отиде, за да не бъде замесена в драмата.

— Говори! — изкрещя Жак и удари сина си.

Емили отскочи настрани.

— Не! — извика тя. — Спрете!

— Чуйте ме, татко! — каза Сюзан и му хвана ръката, за да му попречи да продължи. — Трябва да ме изслушате. Той щеше да ме заведе...

— Кажете ми истината! — викаше Жак, без да слуша. — Искан да чуя истината, Жан-Жак!

— Госпожица Сюзан ви я каза — отговори момчето с пламтящ поглед.

— Кажете ми я ти! — изрева Жак. — Тебе искам да чуя!

За пръв път в живота си Жан-Жак видя в очите на баща си тази осъдителна искра, която често виждаше в погледа на другите белокожи. Присъдата, която се основаваше единствено на цвета на кожата му. Все пак той намери смелост да отговори:

— Ако не вярвате, значи не искате да повярвате.

След като каза това, Жан-Жак отново обърна очи към конюшната. Това, че беше се заклел в живота на майка си никога и на никого да не казва, че е завел Сюзан при Тис, не беше обяснение за мълчанието му. Истинската причина бе предубеждението за неговата вина, което четеше в очите на баща си. Той ясно беше прозрял мислите му и нищо не можеше да каже.

Ако болката, която изпитваше на ранения си гръб, беше силна, то тази, която разкъсваше сърцето му, бе непоносима. Мислите му се върнаха към Шива — меката уста, топлият дъх, ухаещ на сено, нежните очи, които го гледаха с толкова доверие! Жан-Жак плачеше без сълзи. Плачеше тихо с душата си.

5.

— Как се пише „варвам“, госпожице Търстън? — попита Емили, която пишеше нещо в дневника си.

Гувернантката разпределяше дрехите на Емили. Правеше това два пъти в годината. Кое не ставаше вече на малкото момиченце, тя даваше на децата на робите. Доставяше ѝ удоволствие да вижда как всяка подарена дрешка озарява с радост малките личица.

— В-я-р-в-а-м — отговори госпожица Търстън, която беше разгънала една малка рокличка. — Сигурна ли сте, че това не ви става вече? — тя смяташе, че роклята е твърде хубава, за да бъде подарена.

— Да — отвърна Емили, която усърдно продължаваше да пише.

— Напълно ли сте сигурна? — настояваше гувернантката, приближавайки се към момичето с раздиплената рокличка.

Емили скочи като пружина, за да я премери.

— Колко жалко! — въздъхна гувернантката за умалялата рокля и погледът ѝ се спря върху дневника на Емили.

— Какво пишете?

— Нищо особено, просто си попълвам дневника — отговори момичето и отново потъна в тетрадката си.

— Наистина е много красива — каза госпожица Търстън и отнесе роклята.

Емили продължи: „Не разбирам защо татко не иска да повярва нито на Жан-Жак, нито на Сюзан. Какво си мисли той?“

После спря за миг, защото гласът на гувернантката пресече мислите ѝ.

— Тези фусти са пожълтели! Трябва да предупредя Мария — мърмореше тя.

Емили отново хвана писалката: „През целия ден Сюзан се беше затворила в стаята си. Не разбирам защо стана всичко това. Какво лошо има двамата да са заедно?“

— Тези хора не знаят как се пере — продължаваше да мърмори госпожица Търстън.

Затворена в стаята си, Сюзан се чувстваше добре. Така можеше да избегне другите, особено Клара. Като чу ключът да се завърта в бравата, погледна към вратата. Това, че беше заключена, не пречеше някой да влезе — си мислеше със съжаление тя. Беше Клара. Щом я видя, Сюзан се обърна към прозореца.

— Смятам, че е време да ти припомня нещо — каза Клара, сякаш считаше за свое право да бъде там. — Спомняш ли си кръвния договор, който подписахме, когато бяхме малки, Сюзан? — продължи тя, като спокойно седна на леглото.

Сюзан се обърна, а Клара продължаваше:

— Договор, който единствено смъртта може да наруши?

Сюзан я погледна презрително, без да каже нищо. Тя мислеше, че единствено мълчанието е уместно, но това не притесняваше Клара.

— Най-последно можем да изтрием петното, което остави това момче, Сюзан. За първи път се съмнявам в чувствата на татко към него, за първи път той не му вярва. Трябва да се възползваме от това.

— Ти си била... — каза Сюзан съвсем спокойно, защото беше прозряла истината. — Ти... — повтори тя и се отправи към сестра си тласната от това внезапно откритие. — Ти си направила пожара! Ти ни накара да попаднем в тази клопка.

— Не говори глупости! — отвърна Клара с негодувание. — Ти му постави капан, за да възбудиш желанието му да има една белокожа жена. Знаеш много добре, че е така!

— Не се случва за пръв път. Опитвала си се вече да ги погубиш с пожар и нищо няма да те спре! — извика Сюзан.

Тя се втурна към вратата, блъсна я и без да я е грижа, че някой ще я чуе започна да крещи:

— Излизай! Махай се от стаята ми!

— Сюзан, моля те, успокой се — повтаряше Клара, като се опитваше да я укроти от страх да не привлече вниманието на другите.

— Излез! — изрева отново Сюзан.

Клара си тръгна. Трябваше да чака друг случай.

— Скоро ще разбереш — каза тя и се измъкна с усмивка.

Когато вратата се затвори, Сюзан се облегна на нея, сякаш за да се увери, че Клара никога няма да мине от тук. Но потресена от това, което току-що беше открила, сърцето ѝ заби силно. Трябваше да види Тис. Трябваше веднъж завинаги да се махне от Клара.

При шума на ключа в бравата се обърна и се вслуша в затихващите стъпки на Клара.

Имаше начин — трябваше да привлече вниманието на Емили. На нея единствено тя имаше доверие. Сюзан погледна през прозореца. Очакваше да я види. Прюданс стоеше пред избата с баща си. Тя отново се запита защо не искаше той да повярва. Как можеше да остави Клара да се подиграе с истината?

И самият Жак не знаеше. В дъното на душата си той се съмняваше.

— Но какво може да направи Жан-Жак, че да му повярвате, татко? — го попита Прюданс. — Сюзан ви каза, че той е искал да ѝ помогне да отиде при Тис. Защо не можете да повярвате в това?

Тя замълча, погледна баща си и продължи:

— Ако има някой, който би трябвало да разбере, това сте вие.

Жак избягваше умоляващия ѝ поглед. Тя имаше право, той трябваше да разбере. Но не разбираше ли много добре, че любовта му към Ева беше заплаха за цялото семейство и въпреки това той не можеше да се откаже от нея. Как плътските страсти можаха да го доведат дотам, че да не се интересува от нищо, да смесва доброто със злото, да пренебрегва съвестта за сметка на капризите на тялото си? Жан-Жак беше младо момче, което живееше сред очарователни момичета, — неговите собствени дъщери. Беше твърде възможно той и Сюзан да са открили заедно удоволствието.

Кръвосмешението не беше онова, което Жак не можеше да понесе, а мисълта, че Жан-Жак е спал със Сюзан. „Как бих могъл да го повярвам?“ — питаше се той. Защо? След това той прогони мислите си, защото не можеше да надмогне силата им.

— Тъй като е ваш син — каза Прюданс в отговор на незададените му въпроси, — трябва да повярвате, татко.

Лекото почукване на вратата накара Сюзан да се отдръпне от прозореца. Знаеше, че това не е Клара, просто защото Клара никога не чукаше.

— Кой е? — прошепна тя до вратата.

— Аз съм, Емили — обади се едно малко гласче. — Как си, Сюзан? — попита детето неспокойно.

— Трябва да видя Тис! — отговори Сюзан, долепила чело до вратата. — Трябва да го видя, Емили. Мислиш ли, че можеш да уредиш това?

— Но как? — запита Емили, вече възбудена от тази идея. — Не знам пътя за тяхната къща. Искаш ли да потърся ключа от стаята ти? Така ще мога да те измъкна.

— Ако отидеш днес на реката, ще го видиш на мястото, където се срещаме обикновено. Иди и му кажи какво се е случило.

— Искаш ли да го доведе? — попита Емили.

— Не. Не е възможно. Клара...

— Тя няма да узнае нищо — прекъсна я детето. — Нищо няма да й кажа, Сюзан. Ще я отведа от тук, така, че да не го види. Ще ида да потърся ключа и да доведе Тис в стаята ти.

Гласът на Емили трепереше от вълнение, докато описваше този таен план. Тя се чувстваше съучастница в приключението на Сюзан и Тис.

— Отивам и ще го доведе.

— Емили! — извика Сюзан, но момичето беше заминало.

— Емили! — повтори тя, изправена зад вратата.

Тя дишаше вече спокойно, защото знаеше, че малката ѝ сестра ще намери начин да доведе Тис. Това беше всичко, което желаше. Той ще я разбере и ще я притисне в обятията си.

— О, Емили, доведи ми Тис — промълви тя на един дъх.

Скалите по крайбрежието бяха покрити с искрящо от белота пране. На Емили, която тичаше насам, гледката се стори изключително хубава. Наведени над реката, облечените в шарени дрехи жени удряха прането срещу камъните, а песните им се носеха към планините. Онези планини с цвят на пурпур, които изведнъж потъмняваха, ако перачките загърбят слънцето, а после грейваха в миг със сребриста ослепителност погледнати срещу светлината му.

Никой не се виждаше да идва от фермата на Тис. Емили трябваше да го чака, но това ѝ беше безразлично. Тук, сред жените, тя можеше да си играе на какви ли не игри, сред тези жени, чиито лица грейваха винаги, когато я видят.

— Госпожице Емили! Как е днес госпожица Емили?

— Добре съм. Много съм добре — отговори момичето. — А вие?
— Добре сме, госпожице Емили.

С този сърдечен отговор ѝ отвръщаха винаги те. Емили се питаше как бебетата, които бяха вързани на гърбовете на майките си, не падаха в реката. Сякаш висяха над водата, която можеше да ги удави за миг. Въпреки това те не изглеждаха изплашени. „Техните малки тъмни личица са винаги толкова сериозни“ — мислеше Емили, приближи до едно от тях и го погъделичка по брадичката.

— Здравей, бебчо! — каза тя, а бебешките очички веднага се свиха, за да се усмихнат.

После малкото лице разцъфна от възхищение, докато Емили стоеше наведена над него, като го принуждаваше да се откъсне от съзерцаването на водата, която до този момент бе изцяло погълнала вниманието му.

— Бау! — каза Емили и скочи на една отдалечена от брега скала.
— Гледайте ме! — извика тя на всички бебета и техните майки.

— О! — отвърнаха майките благосклонно, но с отсянка на упрек.
— Внимавайте, госпожице Емили!

— Гледайте ме! — повтори момичето със смях.

И тя подскачаше от една скала на друга, като внимаваше да не докосне с крак простряното пране. Жените подхванаха отново своята песен и скоро Емили се присъедини към тях.

Тис отдалече забеляза Емили. Той не беше изненадан от това. Често я намираше тук, когато идваше да се срещне със Сюзан, но никога Емили не беше ги виждала. Той тъкмо щеше да отклони коня си към тайния път, по който се срещаха, когато Емили го съзря.

— Тис! — извика тя.

Тис подкара коня си срещу нея.

— Чаках те — каза задъханото момиченце, когато стигна до него.
— Трябва да ти говоря.

Тя погледна към жените, за да се убеди, че не могат да я чуят. Своята тайна би споделила само с Тис.

— Много е важно — добави тя.

Тис погледна малкото сериозно лице, което се беше повдигнало към него.

— Толкова ли е сериозно, малка Емили? — каза той и леко се изкикоти. — Какво става? Рибка ли си видяла?

— Сюзан... — отговори бързо Емили. — Трябва да я видиш, но не е лесно. Ще отведа Клара и ще ти дам ключа. Бъди дискретен, защото никой не бива да те види.

— Успокой се, Емили — каза любезно Тис. — И повтори отново всичко.

— Става дума за Сюзан — започна тя пак, втренчила големите си сини очи в него, сякаш за да се увери, че той разбира сериозността на нещата. — Миналата нощ изгоря конюшната. Сюзан беше там с Жан-Жак, но татко не иска да повярва на това, което тя му каза.

— Какво искаш да кажеш? Какво не вярва баща ти?

Тис слезе от коня и коленичи пред Емили.

— Кажи ми какво се е случило. Не разбирам за какво говориш.

— Сюзан каза, че щяла да те види. Каза също, че Жан-Жак трябвало да я доведе до вас, но татко не вярва и я заключи в стаята за цял ден, а може би и завинаги.

Думите се блъскаха в устата на Емили.

— Трябва да те види. Искат да ти говори. Ела.

Тя сграбчи ръката му и изведнъж запита:

— Какво става? Ти също ли не й вярваш?

Тис поклати глава и се метна на коня.

— Обичаш ли Сюзан? — попита простичко Емили. — Имаш ли й доверие?

Тис потвърди с усмивка и лицето на Емили се проясни.

— Добре, тогава всичко ще е наред.

— Ела — каза Тис, като й протегна ръка.

Емили му подаде своята възбудена от предстоящия момент, който тя толкова много харесваше. Дали ще е баща ѝ, Жан-Жак или Тис, преживяването беше вълшебно. Здравите ръце я вдигаха във въздуха, тя сякаш летеше, докато я метнат пред себе си на коня. Емили не познаваше по-чудесно усещане.

— Трябва да направя така, че Клара да отиде някъде далеч от къщи — повтори тя. — След това ще потърся ключа и ти ще отидеш в стаята на Сюзан... Никой не бива да те вижда.

Тис се усмихна и кимна с глава. След това пришпори коня, който тръгна в галоп към къщата. Седнала пред Тис, Емили имаше готовност

да изпълни важната си задача.

Емили се учуди от лекотата, с която установи тайната връзка между Тис и Сюзан. Тя откачи ключа от кухнята, без някой да я види, дори и Мария. Изтича зад плевнята и даде на Тис ключа, като прошепна:

— Тя те чака. И бъди внимателен!

— А Клара? — попита Тис.

Емили се усмихна съучастнически.

— Не се притеснявай за нея.

Тя се затича към къщи, но изведнъж се спря:

— И не забравяй, ще останеш тук, докато ме видиш да излизам с Клара.

След като даде разпорежданията си, Емили тръгна отново.

Тис гледаше ключа в ръката си. Снощи и баща му беше заключил пътната врата. След това погледна към къщата, в която Сюзан беше затворничка. Знаеше ли тя, че през изминалата нощ той беше взел своето решение? Баща му можеше да направи каквото си поиска, за да ги раздели със Сюзан, но той бе решил да не допусне това, дори и да скъса със семейството си. Но сега, докато чакаше Емили да се появи с Клара, Тис усети, че нещо го измъчва. Той си спомни думите на Емили: „Сюзан беше там с Жан-Жак... Сюзан щеше да те види...“ Та тя нищо не му беше казала за това.

Когато Емили се върна вкъщи, срещна баща си, който излизаше. От облеклото му се виждаше, че отива надалеч. Той погледна строго Клара:

— Ще се върна веднага щом е възможно.

— Вие си въобразявате, че майка му ще разкрие истината, щом вие не успяхте? — каза Клара с предизвикателен тон като мина пред Емили, за да излезе с Жак. Емили ги последва.

— Какво може да разбере майка му? — продължаваше Клара.

— Ти оставащ да пазиш семейството, Клара — каза Жак, без да обърне внимание на думите ѝ.

Той се отправи към колата, до която чакаше Жан-Жак.

— А вие ще пазите него — отбеляза сухо Клара.

Жак се спря и я изгледа. Емили усети потока от яростни думи, готови да бликнат от устата му, но той остана безмълвен и се обърна към най-малката си дъщеря:

— Помагай на Клара, Емили. Бъди послушна.

И се приближи до колата на Жан-Жак.

Изправена до сестра си, Емили ги гледаше как се качват. Когато прекосиха двора и излязоха на пътя, тя хвърли поглед към Клара.

— Искам да ти покажа нещо много важно. Ще дойдеш ли да го видиш? — попита Емили и широко се усмихна.

— Имам работа — отговори Клара, като си тръгна.

Емили изтича след нея и я хвана за ръката.

— Но татко каза, че ти отговаряш за нас — упорстваше Емили.

— Изчезвай! — отвърна сухо Клара, освобождавайки ръката си.

— Но това е част от моята работа. Много важно е да се трудя, нали ти го каза?

Тя замълча за миг, след което извика:

— Моля те, Клара.

— В името на бога, за какво става дума?

Тя беше бясна, но Емили се усмихваше. Бе получила това, което искаше. Клара тръгна насила. Далеч от плевнята, далеч от къщи!

— Става дума за един хамелеон — обясни Емили и двете се отправиха към мястото, където момиченцето беше оставило въпросния хамелеон.

Като видя Тис да прекосява двора и да влиза в къщата, Емили се усмихна на Клара и здраво я хвана за ръката, казвайки:

— Ти знаеш всичко. Затова имам нужда от тебе.

Когато Тис отключваше външната врата, Сюзан затаи дъх.

— Тис! — промълви тя, като го видя да влиза. После се хвърли на шията му. — Тис, Тис!

Той затвори вратата и ѝ даде знак да мълчи. След това се вслуша. Сюзан го гледаше оживена от вълнението, което ѝ носеше неговото присъствие. Той се обърна към нея. Тя отново щеше да се спусне към него, но усети някаква задръжка от негова страна.

— Какво има? Какво става? — попита тя смутена.

— Искях само да се убедя, че няма никой наоколо — отговори Тис, като че ли се извиняваше.

Отиде да погледне през прозореца, а Сюзан стоеше неподвижна. Той се обърна към нея.

— Сюзан, какво има? — каза Тис, гледайки разстроено й лице.

— И ти не ми вярваш!

Тис се приближи до нея, а тя отстъпи.

— Клара е знаела... Знаела е, че никой няма да повярва на истината — добави Сюзан.

— Каква истина? Разкажи ми.

Сюзан гледаше твърдо.

— Искях да избягам, да дойда при тебе, да живея с теб и твоето семейство. Искях да сме заедно завинаги. Вярваш ли ми? — попита тя, силно развълнувана.

— Да! — отговори Тис и я привлече към себе си.

Той прокара пръсти през косите й, наклони главата й назад, за да вижда по-добре лицето й.

— Сюзан! — въздъхна той.

— Да?

— Но това нямаше да е възможно.

— Защо? Обичам те, Тис. Не мога да живея без теб — промълви тя.

Тис допря лице до нейното и я притисна по-силно.

— Трябва да си намерим друго място, Сюзан.

Тя се отдръпна и го погледна неразбираща.

— Това ще направим — каза той и потърси устните й.

Тис почувства в тялото си желанието, заради което се беше противопоставил на баща си, и каза:

— Ще намерим начин, Сюзан.

— Е, и? — каза Емили, сякаш не разбираше нищо от това, което Клара й беше обяснила. — Ако той си сменя цветовете според терена, какво става, когато има няколко цвята?

Тя повдигна пръстчето си, на което беше закрепил малкото зелено хамелеонче, и го доближи до лицето на Клара, която веднага се дръпна назад.

— Ето, виж. Той е още зелен, а пръстът ми не е зелен. Какво ще стане сега, ако го забележи сокол?

— Сигурно ще се нахвърли върху него и ще го изяде! — отговори Клара.

Въпросите на Емили я отегчаваха, пък и не обичаше да вижда под носа си хамелеон.

— Но това е страшно! — извика Емили ужасена, наблюдавайки хамелеона на пръста си. — Не ти вярвам!

Емили знаеше, че единствено спорът, последван от мъмрене, можеха да задържат Клара.

— Би било несправедливо — подхвана Емили, — ако едно толкова малко и интелигентно същество като хамелеона се остави да бъде изядено от сокол. Ти ме лъжеш.

— Не бъди глупава! — каза Клара, готова да ѝ се скара.

Но Емили знаеше, че това ще отнеме време.

— Щом ми задаваш въпрос, и аз ти отговарям — продължи Клара — нямаш интерес да казваш, че лъжа. Това показва лошо възпитание, независимо от факта, че съм по-голяма от тебе и че ми дължиш уважение. Чудя се... чудя се понякога на какво те учи по цял ден госпожица Търстън. Явно не на добри обноски!

Клара не ѝ се кара много, тъй като Емили я слушаше внимателно. Но това трая докато видя Тис да излиза крадешком от къщата и да изчезва. Достатъчно дълго беше задържала Клара. Тя ѝ се усмихна.

— Съжалявам, Клара. Няма да правя повече така — извини се Емили, за да скрие радостта си, че е успяла.

Морските вълни се разбиваха в скалите, превръщайки се в безброй сияйни капчици, преди с грохот да се върнат обратно във водата, от която се раждаха. Чайките се плъзгаха по вълните носени от вятъра. Жак викаше, за да заглуши шума от морето. Искаше Ева да го разбере.

— Имам нужда от тебе, Ева. Когато беше с мен, ме измъчваше чувството за вина, сега страдам от раздялата. Имам нужда от тебе.

— Не, Жак. Не мога да бъда с вас.

— Омъжи се за мен.

Тя не отговори.

— Омъжи се за мен, Ева — повтори той.

Ева отмести очи от него и погледна Жан-Жак, който стоеше при рибарите недалече от тях.

— Вие отказвате да повярвате на нашия син — каза тя, без да го гледа. — Отнасяте се с него като с роб.

След това се обърна и го погледна право в очите.

— Вярно ли е? — попита тя.

— Да. Искях да го убия.

Жак направи последно усилие да ѝ обясни:

— Не разбираш ли какво ти казвам? — извика той и я сграбчи с двете си ръце. — Без тебе не съм полезен нито на сина ни, нито на някой друг.

Притисна я силно до себе си. Усещайки, че трепери, той стягаше все по-силно прегръдката си. Тя продължаваше да тръпне.

— Никога господар не е прегръщал роб. Обичаш ли ме, Ева?

Тя се обърна и погледна Жан-Жак.

— Нашата любов — каза тя — носи смърт. Страхувам се за сина ни.

Жак улови ръцете ѝ.

— Никога повече няма да му се случи нещо лошо — каза той. — Заклевам се.

— А вие? — погледна го тя изпитателно. — Вие също ли няма да му причините зло?

Жак я пусна, отдалечи се, но после се обърна към нея.

— Вие сте чули истината, Жак, а не сте искали да повярвате.

— Знам.

— Вие се отрекохте от сина ни.

— Да.

— Вие направихте от него лъжец, Жак.

— Той не искаше да ми отговори.

— Не, вие не сте искали да му повярвате!

Той трепна от нейния тон. За първи път Ева беше разгневена.

— Не сте искали да повярвате на сина си, защото сте се страхували — продължи тя.

Жак погледна момчето, после втренчи очи в Ева.

— Да, страхувах се.

— От него ли?

— От мене самия.

Той грубо я сграбчи и я притисна.

— Без тебе изпитвам страх от себе си — добави Жак.

— А Жан-Жак? — каза тя, като поклати бавно глава. — Той може да бъде приет само ако сме разделени. Заради него ние не трябва да живеем заедно.

— Не! — Жак я притискаше все по-силно. — Или ми кажи, че не чувстваш нищо! Кажи, че съм те взел против волята ти, като животно. Само тогава ще те пусна.

Ева не отговори.

— Кажи ми това и никога повече няма да се върна.

— Обичам ви.

При тези думи той я пусна. Погледите им мълчаливо се срещнаха за миг. Миг, който трая цяла вечност.

— Обичам ви, Жак — повтори тя.

Коприненият шал, вързан на шията ѝ, се вееше от вятъра. Един блестящ кичур коса докосна лицето му.

— Приемам да не се омъжиш за мене, Ева — каза най-сетне той, — както приемам любовта ти.

После той се обърна и изтича към сина им. Виждайки ги заедно, сина и мъжа, които обичаше, Ева почувства, че я обхваща страх. Беше се отдалечила от Жак, за да предпази сина си, но сега, когато бяха близо един до друг, тя се питаше дали нещо може да спаси Жан-Жак от хора като Клара.

Когато се върнаха, Клара избягваше баща си и Жан-Жак. Усещаше, че пукнатината, която ги разделя, може да ѝ помогне да постигне целта си. Трябваше да чака.

Въпреки че Жан-Жак беше избрал да остане с баща си в Добра Надежда, тя не се заблуждаваше. Нещо между тях се беше променило. Взаимното доверие, което годините бяха изградили, сега бе разбито. Жан-Жак работеше покорно, говореше учтиво на баща си, но под тази спокойна привидност той страдеше от дълбока неувереност. Освобождението беше далече. Дори един ден да бъде свободен, за да действа по своя воля, и дори баща му непрестанно да му повтаря, че винаги е бил свободен и че изборът на неговото бъдеще е лесен, Добра Надежда ще бъде негова.

Единствено Емили се досещаше за болката, която му причиняваше страдание. Той не ѝ бе казал нещо, но тя беше забелязала, че блясъкът в очите му е изчезнал след нощта на пожара.

Емили не знаеше как е преминала срещата между Тис и Сюзан, която сама беше уредила. Сюзан нищо не позволяваше да се разбере. Тя държеше Емили настрана от света на „големите“, защото за момента нямаше нужда от посредник. Освен това тя беше свободна да излиза от стаята си.

Клара си оставаше все същата — най-голямата сестра, която бдеше зорко. Емили сравняваше очите ѝ с тези на сокола, който заплашваше малкия хамелеон. Нищо не можеше да ѝ убегне, с изключение на Прюданс, която беше непроницаема. Дните ѝ преминаваха в избата на господин Клодел. Въпреки волята на баща си, тя работеше с мъжете. И Клара решително се противопоставяше срещу това.

Емили стоеше до входа на избата, без да бъде забелязана от господин Клодел и Прюданс. Тя се превърна цялата в слух, за да разбере какво толкова привличаше сестра ѝ в тази изба. Може би виното я съблазнява?

Господин Клодел правеше дегустация. Емили се намръщи. Веднъж досега беше опитвала вино и това ѝ бе достатъчно. Прюданс не изпускаше Клодел от погледа си и чакаше да чуе мнението му, но без да каже нещо, той се наведе да види бъчвата и да разбере какво е виното.

— Какво ще кажете? — попита нетърпеливо Прюданс.

Господин Клодел я изгледа безмълвно.

— Кажете де! — настояваше тя.

— Превъзходно е!

Прюданс заподскача от радост. Никога досега Емили не беше виждала сестра си в такова състояние. И всичко това заради една капка вино...

— Добре направихме, че поправихме бъчвите — каза Прюданс, сияеща от радост. — Имах право.

— Да — потвърди господин Клодел, — вие също ставате чудесна като виното.

Емили инстинктивно се отдръпна, щом господин Клодел постави ръката си на гърба на Прюданс.

— Станали сте прелестна — добави той, а ръката му се плъзна до талията на сестра й.

— Благодаря — каза Прюданс и се дръпна. — Господин Клодел — продължи тя с твърд тон, макар на Емили да се бе сторило, че гласът й трепери. — Вие сте винар и смятам, че ще направите по-добре да държите чашите си, отколкото талията ми...

Тя замълча за малко, след което продължи:

— Освен ако не искате да говоря за това на баща си.

Клодел започна да се смее.

— Как този изблик ви запали очите! Обичам темпераментните жени — каза той, без да я докосва.

Емили забеляза, че страните на Прюданс бяха пламнали. Миг преди сестра й да стигне вратата, Емили успя ловко да се измъкне. Прюданс се обърна към Клодел и му извика:

— Имате късмет, че не сте роб! Баща ми може веднага да ви изгони, без да чака освободението.

Като каза това, тя излезе бързо от избата. Емили изтича след нея, нехаейки за това, че ще я видят.

— Какво правеше тук? — попита Прюданс.

— Шт! — отвърна Емили като я хвана за ръката, за да тича заедно с нея. — Веднага ли ще кажеш това на татко?

Прюданс се спря и хвана Емили за раменете.

— Нищо няма да кажа на татко, ти — също!

Емили отвърна:

— Но ти каза на господин Клодел, че щом като не е роб, татко може...

— Емили! — прекъсна я Прюданс. — Знаеш колко важно е да се науча на този занаят, за да управлявам имотите.

Това не изглеждаше убедително за Емили, но тя кимна с глава и каза:

— Да. Сигурно затова стоиш по цял ден в избата.

— За мене това е най-важното нещо на света, но ако татко научи какво е станало, ако имаше и най-малка представа за това, което направи господин Клодел, той никога няма да ми позволи да вляза там.

— Защо?

— Защото...

Прюданс се чудеше как да обясни на малката си сестра това, което още и на нея не беше станало ясно.

— Защото — продължи тя — не обича да ме вижда с мъже. Той, изглежда, мисли, че една жена не трябва да остава сама с мъж.

— Искаш да кажеш като Сюзан и Тис?

— Защото съм жена, а не мъж. Защото... Слушай... Не го разбираш още.

Тя замълча за малко и продължи:

— Просто защото съм жена.

— Да — отвърна Емили, питайки се защо сестра ѝ поднасяше така грубо нещата.

— Татко мисли, че само мъжете трябва да работят. Не му минава и през ум, че знам какво да правя.

— Наистина ли знаеш?

Прюданс кимна, после излезе и погледна към избата.

— Знам много повече, отколкото татко предполага — заяви тя.

— Можехте ли само да предположите, че Прюданс е водила тези книги, госпожице Търстън? — попита Жак.

Той разгръщаше страниците на една счетоводна книга.

— Какви книги? — запита гувернантката, сякаш се обръщаше към носната кърпичка, която бродираше.

— Книги с подробните сметки на имението — продължи Жак, чието учудване нарастваше заедно със страниците, които беше прегледал.

— Прюданс винаги е имала буден ум и, доколкото си спомням, беше много добра по математика.

— Помагали ли сте ѝ?

Жак не можеше да повярва, че Прюданс сама е направила толкова сложни изчисления.

— Но аз нищо не разбирам от това — отговори госпожица Търстън, като за пръв път погледна Жак. — Би трябвало да сте доволен, че тя се е заела с това. Така ще ви облекчи.

Жак стана от бюрото си. Всичко това не му харесваше. Явно изпускаше от контрол дъщерите си. Замислено погледна госпожица

Търстън. След смъртта на жена му те бяха прекарвали много вечери заедно, но без да говорят за нещо друго, освен за децата и времето. Все пак Жак имаше нужда да поговори с някой възрастен човек, само не и съсед. Той наблюдаваше гувернантката, тънката права линия, която образуваха устните ѝ, защото, когато тя шиеше, имаше навика да си хапе страните отвътре. Сивите ѝ коси бяха прибрани на кок. Тя си убоде пръста. Единствената ѝ реакция беше лошият поглед, който отправи към иглата.

— Уили Ботма сигурно е прав като казва, че освободението ще ни доведе до разруха.

— Той не може да каже друго нещо! — отвърна госпожица Търстън, без да вдигне поглед. — Но робството е лошо нещо.

— И аз така мисля, но противопоставянето рискува да се настани между нас. Така семействата могат да се разделят, дори и нашето.

— Не вярвам да се стигне дотам — промълви едва чуто госпожица Търстън.

Жак се приближи до нея, използвайки случая, който му предлагаше подозрението за уязвимост, доловено в гласа ѝ.

— От много години вие сте част от нашето семейство, госпожице Търстън. Разчитам на вас да ме осведомявате за дъщерите ми. Трябва да разберете това. Вие сте тази, към която те се обръщат.

Гувернантката сведе очи. Жак усети, че тя иска да му каже нещо, приближи се и зачака.

— Какво има?

— Вие все още обичате майката на това момче, нали?

Тези няколко думи оставиха Жак без глас.

Възползвайки се от това, тя бързо добави:

— Никога няма да ви разбера, но Емили ви разбираше. Тя умря, опитвайки се да ви дари със син. Никога не ви е упреквала. Беше приела да обичате тази жена, както никога не сте я обичали.

Сълзите променяха гласа на госпожица Търстън. Спомените ѝ се връщаха така, сякаш всичко е било вчера.

— Тя ви прости.

— Това беше най-големият божи дар — каза Жак, като гледаше настрани.

Госпожица Търстън, която се опитваше да скрие вълнението си, не го изпускаше от погледа си.

— Емили ми беше казала, че прошката е най-големият божи дар, госпожице Търстън.

— Да — отвърна тя, като се опитваше да изтрие сълзите си и да се съвземе. — Жалко! — и тя отново се върна към ръкоделието. — Жалко, че Клара не е наследила това от майка си. Толкова е жестока, господин Бовилие — добави тя като продължаваше да го гледа, като че ли най-после можеше да каже всичко, което ѝ тежеше на сърцето. — Всички ни заплашва с омраза. Не е естествено за едно младо момиче.

Като видя, че Жак ѝ е обърнал гръб, тя замълча. Глухи ридания го разтърсваха. Разбра, че той плаче.

— Съжалявам — каза госпожица Търстън, която, подсмърчайки, взе отново ръкоделието си. — Съжалявам, че говорих така. Съжалявам, но не знам какво да кажа.

— Права бяхте, госпожице — отговори Жак, без да се обърне към нея.

Тя дълго го наблюдава. Искаше ѝ се да се приближи до него, да го прегърне и да го утеши, както би го направила може би майка му. Или жена му. Вместо това тя се изправи и след като се убеди, че лицето ѝ е сухо, тръгна тихо към вратата с ръкоделието си.

— Лека нощ, господин Бовилие.

Жак дълго стоя тази нощ, преди да си легне, а когато легна, не можа да заспи. Гледаше празното легло до него. После мислите му се върнаха към Ева. Затвори очи, като се опитваше да си спомни какво беше казала госпожица Търстън. Всичко беше вярно.

Никой в семейството на Ботма не мигна през нощта, когато Тис беше заявил на родителите си, че ще замине за Добра Надежда.

— Ние тръгваме в обратна посока — каза Уилям. — Ще се срещнем в малките часове на деня.

— Аз няма да дойда, татко — отговори Тис, опитвайки се да запази спокойствие.

— Дадох ти това — продължи бащата, сякаш нищо не беше чул, и посочи карабината, окачена в другия край на стаята.

— Татко, казах, че отивам в Добра Надежда.

— В торбата има хляб, Тис. Сложих и едно одеяло — обади се майка му. — Тази вечер ще е студено.

— Най-последно ще ме чуе ли някой? — извика Тис, като гледаше умопително ту майка си, ту баща си. — Казах, че няма да дойда с вас.

Без да каже дума, майката отиде при момичетата и ги изведе навън. Сигурно щеше да се разрази буря. Тя бе видяла облаци по лицето на мъжа си.

— Каза Добра Надежда, така значи... — и Уилям Ботма присви очи.

— Да.

— Защо?

— За да спечеля достатъчно пари, с които да си купя ферма.

Ботма не отговори, а тръгна към вратата. Като се върна в стаята, жена му се спря. Тя погледна мъжа си, после сина си. Ботма се обърна към Тис:

— Разчитам на тебе.

— Кажете ми първо какво печелите с това, че мразите англичаните, татко? Кръв, още кръв... Това ли искате в замяна на робите?

— Нямах вече нищо общо с Бурите — заключи Ботма.

— Не съм такъв — отговори Тис. — Аз съм африканец.

— А не съм ли и аз? — попита Уилям, чиято ярост най-последно избухна. — Но ти не каза какво смяташ да правиш в Добра Надежда, само че аз го знам! Ти ще се продадеш. Ще продадеш душата и близките си заради тази англичанка!

— Като обединя командосите? — попита объркано Тис. — Ще получавам заплата, татко.

— Не заплата, а трийсет сребърника! — изрева Ботма. — Ти ще продадеш близките си на неприятеля! — изсъска той.

— Те не са ни врагове — възрази Тис.

— Не мога да споря с теб — каза Ботма. — Ти говориш като тях.

— Кои „тях“?

— Мястото им не е тук.

— Какво ще правите вие и вашите приятели? Ще убивате всеки срещнат англичанин, нали?

— Да, ще сваля всеки, когото видя — изкрещя от гняв Ботма.

— А те ще изпратят други английски войници, които после ще ви убият — каза Тис, гледайки тъжно баща си.

— И ти ще сложиш пръста си на спусъка, нали?

Думите на Ботма звучаха във въздуха дълго след като беше излязъл, за да потъне в нощта с другите шестима бунтовници в тяхната собствена страна.

Майката на Тис не каза нищо повече. Тя стоеше между два огъня, между мъжа си и сина си. Дори когато на следващата сутрин замина, тя не му промълви и една дума.

В Добра Надежда отсъствието на Тис беше забелязано от Клара. Тя мислеше, че е успяла да разруши това, което толкова много ѝ пречеше — любовта между Тис и Сюзан.

Единствена Сюзан знаеше тайната, която прикриваше зад усмихнатите си очи. Тис беше постъпил в английската армия.

1 декември 1834 година — денят на Освобождението, но никой не му обърна внимание, освен робите. Облечени с най-хубавите си дрехи, те приеха свободата си като корона и празнуваха с песни през целия ден.

За Жак Бовилие този ден не се отличавахе от другите. В Англия се бяха задоволили само да обнародват закона, без да се грижат за останалото. Но нещата не бяха толкова прости. Цареше пълен хаос. Господарите и робите бяха жертва на един идеал.

В продължение на много години беше противозаконно да се бият робите, да не говорим пък за обесване. Но въпреки това никой не може да твърди, че тези закони са прилагани. Страната беше прекалено голяма, за да може този идеал да се вкорени в сърцата на хората.

Много бяха тези, които се възползваха от анархията. По пътя за Добра Надежда беше пълно с търговски посредници, които предлагаха за съвсем малък процент да съберат паричните помощи, обещани от английското правителство. Те първо поздравяваха Жак за робите му, на което той отвърщаше:

— Не е учудващо, аз съм ги обучил.

След това те веднага идваха на целта:

— Ще е във ваш интерес, господин Бовилие, да се заема с паричните ви помощи, тъй като се занимавам с жалбите в този район.

Всички тези хора си приличаха, мислеше си Жак. Бяха англичани, твърдо решени да му направят голяма услуга.

— В Лондон ще търсите парите, така ли? — питаше Жак.

Всички отговаряха утвърдително.

— А аз ще ги видя ли?

— Господине, държа на думата си!

Жак се удивляваше на внезапното увеличение на тези честни хора. Той знаеше, че те много лесно ще пленят жертвите си. Например жени като госпожа Ботма, останала сама с дъщерите си във фермата, докато мъжът ѝ беше отишъл да дири отмъщение срещу англичаните, а синът ѝ — зачислен в британската армия. Но когато Жак отиде при нея, за да ѝ предложи помощта си, удари на камък. Гибелните резултати от противопоставянето в едно семейство бяха налице. Той не можа нищо да направи за нея. Тя не вярваше вече в никого и беше запазила робите си като семейството. Госпожа Ботма носеше отговорност за тях. Отговорност, която Господ беше стоварил на раменете ѝ, и която никой никога не можеше да ѝ отнеме.

Жак знаеше, че убежденията на хората, които мислеха като госпожа Ботма, не бяха взети под внимание от английския парламент. Така че много роби заминаха на север със своите господари, оставяйки зад себе си страната, в която се прилагаше законът на британците.

Робите от Добра Надежда бяха ангажирани по взаимно договаряне като чираци за пет години. Всъщност малко неща се бяха променили. Практически Жан-Жак беше един от тези чираци, макар че Жак никога не го бе считал за роб. Не бе ли той предвидил, че един ден синът му ще си поиска свободата, която сега му беше законно върната?

Други промени в околностите интересуваха повече Жак. На север от Добра Надежда той имаше нови съседи.

Заселниците Уестбъри, късно пристигнали от Англия, бяха опитали първо късмета си по източната граница на колонията. Те бяха работили непосилно, но неплодородната земя ѝ враждебността на нацията Кхуза ги пропъдили. В търсене на по-добър живот те се заселиха в цивилизованите околности на Добра Надежда и се сдобиха с едно изоставено от бившите африкански собственици лозе. Семейство Уестбъри бяха решени да създадат голямо лозарско стопанство в Добра Надежда. Веднъж постигнали тази цел мястото им в това общество щеше да бъде сигурно, при това щяха да имат много

по-високо обществено положение, отколкото в Англия или на Изток. Госпожа Уестбъри се бе заела с този проект за социално издигане.

Семейството имаше само едно дете — дъщеря на име Полин. Тя беше на деветнадесет години и английската ѝ походка бе заинтригувала Емили още първия път, когато я видя. Имаше много светла кожа и розови страни. Човек би казал, че никога не се е показвала на слънце. Емили смяташе, че преди всичко тя е здрава. Не беше хубава като Сюзан, нито изваяна като Клара, но имаше някаква привличаща особеност, сякаш бе намерила друг начин да задържа вниманието върху себе си. Емили бе вече голяма, за да не забележи начина, по който тя гледаше Жан-Жак, макар и прикрито.

— Аз съм Емили, а ето Жан-Жак — ѝ беше казала тя по най-пленителен начин, когато баща ѝ влезе у тях с господин и госпожа Уестбъри.

— Добър ден, аз съм Полин — беше отговорила сърдечно девойката, без да погледне дори към Емили.

Дрезгавият английски глас, изглежда, галеше слуха на Жан-Жак. Емили забеляза, че той се отдръпна. Можеше да е свенливост, но тя знаеше, че не е от това. В действителност за пръв път една жена гледаше Жан-Жак като мъж. На седемнадесет години, той безспорно беше такъв.

Емили бързаше към дома на Уестбъри, където стопанката ги беше поканила на чай. Между Полин и Жан-Жак тя се чувстваше излишна.

Чаят беше поднесен в хубав сервиз от английски порцелан. Предпазливостта, с която госпожа Уестбъри се докосваше до сервиза, доказваше до каква степен държи на него. Тя бе извикала само Полин и Емили, а Жан-Жак явно не беше поканен — факт, който притесни сестра му. Тя мислеше да си отиде, след като изгълта чая, когато забеляза, че Полин беше набързо изпила своя и изчезнала. Емили реши, че е по-добре да остане. Тя не следеше разговора, а разсеяно оглеждаше стаята, която беше малка, и въпреки че нямаше много мебели, всичко в нея отразяваше британския вкус на семейството. Креслото, в което седеше, беше тапицирано с памучен плат на щамповани шарки. Забеляза, че страничната облегалка беше закърпена. Погледна отблизо, но едва се виждаше откъде започва и къде свършва кръпката, толкова прецизно беше направена. Дори като

прекара пръстите си отгоре, тя не можа да усети грапавостта на закръпеното място. Напразно госпожица Търстън се беше опитвала да я научи да прави това.

— Не, нямам работна ръка — отговори господин Уестбъри на въпроса на Жак. — Не съм от хората, които възлагат работа на другите, пък и имението не е голямо.

Емили забеляза, че той говори със странен английски акцент — равен и монотонен.

— Не може човек да им има доверие — заяви госпожа Уестбъри като добър познавач. — Ако не искат да работят, започват да чупят. Искате ли още чай? — попита тя Жак любезно.

— Наричам се Жак — отбеляза той, като си подаваше чашата.

— Джек — каза тя и я пое от ръцете му.

Чашата се разклати върху чинийката, но тя веднага я закрепил.

— Имам братовчед, който се казва Джек — заяви тя.

— Жак — уточни Бовилие с усмивка. — Произношението е френско.

— О! — възкликна госпожа Уестбъри, която явно не разбираше за какво става дума. — Наричам се Мери, а моят съпруг — Джон.

След като най-после разрешиха проблема с малките си имена, Емили се надяваше, че няма да атакуват произношението на Бовилие. Тя вече беше забелязала, че госпожа Уестбъри старателно избягваше да се обръща към тях с фамилното им име. Господин Джон Уестбъри спаси положението, като погледна навън през стената на къщата. Емили бе смаяна от тази способност, която беше присъща на възрастните хора. Докато господин Уестбъри говореше за Жан-Жак, сякаш го виждаше през стената, тя изследваше непрозрачната повърхност.

— Той чирак ли е?

— Моля? — попита Жак.

Емили с облекчение установи, че баща ѝ не може да вижда през стената.

— Вашият роб.

— А, да — отвърна Жак. — Той вероятно може да ви помогне. Познава всичко, що се отнася до земята в тази област. Добър работник е.

— Моля да ме извините — каза Емили и стана.

Тя се поклони на господин и госпожа Уестбъри и се отправи към вратата. Не би останала нито миг повече в тази стая. Баща ѝ беше оставил Уестбъри да мислят, че Жан-Жак е роб! Не им каза, че той е негов син. Тогава тя почувства необходимост да си отиде.

— Какво очарователно момиченце! — каза госпожа Уестбъри на Жак, докато му предлагаше още една чаша чай. — И има добри маниери.

Емили чу последното изречение в момента, когато беше стигнала до вестибюла. Тя се изплези. Ако можеха да виждат през стената, сигурно езикът ѝ нямаше да остане незабелязан.

Но щом излезе навън, се запита дали нямаше да е по-добре, ако беше останала вътре. Полин разговаряше с Жан-Жак, който стоеше изправен до разпрегнатия кон. Той никога не си оставяше конете впрегнати. Веднъж обясни на Емили, че е все едно да накараш някого да се изправи, без да му дръпнеш стола, на който е седял. На Емили ѝ се стори забавно това сравнение. Но днес не ѝ беше до смях. Чувстваше се притеснена. Полин гледаше Жан-Жак по начин, който Емили не познаваше. Тя направо го събличаше с поглед. А може би кожата му я привличаше... До нея той изглеждаше още по-тъмен. Вероятно това вълнуваше Полин. За нея Жан-Жак беше роб. Дори собственият му баща не беше го опровергал. Емили бе възмутена.

Най-сетне Жак излезе от къщата заедно с Уестбъри. Като искаше да ускори заминаването, Емили отиде при Жан-Жак да му помогне да впрегне коня.

— Извинете ме — каза тя, като застана между двамата. — Готови сме! — весело извика Емили на баща си.

Тя не знаеше защо най-много искаше да си замине. Защото интересът на Полин към Жан-Жак я притесняваше? Защото Уестбъри рискуваха всеки момент да се опитат да произнесат името им? Или защото баща ѝ ги беше оставил да мислят, че брат ѝ е роб? Но каквато и да беше причината, Емили искаше да си тръгне колкото се може по-скоро. Като ги наблюдаваше от колата, тя си помисли, че някой ден може би ще ги заобича, но не сега. Сигурно първо трябва да им каже кой е Жан-Жак.

Едва късно вечерта в дневника си Емили можа да изрази истинските си чувства: „Татко ги поправи за произношението на името си, но не и за заключението им за Жан-Жак.“ Спря за миг и се взря в

трепкащата светлина на свещта, поставена на малката маса, на която беше седнала да пише. „Но, интересно, Жан-Жак, изглежда, има желание да работи за тях. Обича ли той Полин, или това е, защото татко направи така, че той да се чувства само роб?“

Жан-Жак искаше да се сближи с Полин. Емили усети това няколко дни по-късно, като го гледаше как се приготвя да излезе. Той се изми основно цели три пъти. После облече най-хубавата си риза. Трябваше да отиде да работи при Уестбъри, а се обличаше като за църква. Тя не знаеше какво е направила Полин, но явно беше успяла.

— Хайде на обед!

Гласът на Мери Уестбъри достигна до Джон и Жан-Жак, които работеха на малкото лозе върху хълма.

— Къде е Полин? — извика тя.

— Не знам, не съм я виждал — отговори мъжът ѝ.

Жан-Жак не каза нищо, въпреки че я беше видял. Дори и сега я виждаше. Тя стоеше сред едни дървета, вляво от лозето.

— Ще обядваме — каза Джон на Жан и се отправи към жена си и кошницата за пикник, поставена върху една покривка в подножието на хълма.

— Да — съгласи се Жан-Жак и тръгна към куртката си, хвърлена на земята.

Както обикновено той си носеше обяд и както обикновено нито господин, нито госпожа Уестбъри му предложиха да обядва с тях. Но Джон се обърна към него и го попита:

— Сигурен ли си, че имаш достатъчно за ядене? Тук има всичко.

Нежността на гласа му изненада Жан-Жак.

— Да, имам достатъчно. Благодаря, господарю.

— Къде си, Полин?

Гласът на Мери Уестбъри се разнесе по хълма. Момчето не се помръдна, макар че като идваше насам, бе видял през дърветата синята пола на Полин.

Трепетно желание премина през него, когато я видя да му се усмихва.

— Майка ми не дава да се приближавам до тебе.

Зелените ѝ очи искряха.

— Да — отвърна той. Взе малката торбичка с храна, вързана в бяла кърпа, и седна върху куртката си под дърветата. Стараеше се да не я гледа.

— Може би тя знае какво чувствам, когато съм с теб — каза Полин, като докосна гърба му с полата си. — Ако дойдеш тук, няма да ни види.

— Трябва да се подчинявате на родителите си — каза Жан-Жак, докато тялото му искаше обратното.

— Защо? — попита тя и леко го бутна с крак в гърба. — Отдръпни се малко, моля те.

Жан-Жак влезе навътре под дърветата. Той не я погледна от страх да не изпита отново това странно усещане.

— Сега те не могат да ни видят — каза той.

— Добре — съгласи се Полин и седна на земята до него. — Не искаш ли да знаеш какво чувствам? — попита тя усмихната.

— Не — веднага отговори Жан-Жак.

Полин се изкикоти. Гласът ѝ беше топъл и дрезгав.

Жан-Жак обичаше този глас.

— За съжаление не мога да променя чувствата на майка ми — продължи тя, — но мисля, че това е, защото си тъмнокож.

Тя отново се изкикоти.

— Нервен си — каза Полин и прекара пръст по ръката му.

Тънка бяла линия се появи на тъмната му кожа и остана там за известно време.

— Ти изпитваш същото като мене, дори малко те е страх — като мене.

— Полин!

Гласът на майка ѝ се чуваше отблизо. Жан-Жак вдигна поглед и видя госпожа Уестбъри да се изкачва по хълма и да идва към тях. Той се обърна към Полин виновно.

— Не ме видя. Не се притеснявай — каза тя и влезе навътре в гората. — Храни се и се дръж така, сякаш нищо не се е случило. Ще те видя утре.

— Утре няма да дойда — отговори Жан-Жак, без да се обръща.

Госпожа Уестбъри се чуваше отблизо:

— Знам, че си тук, Полин — извика тя задъхана.

— Ще те чакам — прошепна девойката, без да обръща внимание на думите му, и изчезна с шума на листата.

— Виждал ли си дъщеря ми? — попита госпожа Уестбъри Жан-Жак, като стоеше на разстояние от него.

— Вашата дъщеря? — каза само той, за да не излъже.

В този момент тя забеляза Полин, която се беше затичала към мястото на пикника.

— Викахте ли ме, мамо? — попита тя весело.

— Майка ти е горе, Полин — каза баща ѝ.

Момичето се обърна и погледна към хълма.

— Какво правите там, мамо?

Госпожа Уестбъри обърна бързо гръб на Жан-Жак и заслиза, мърморейки:

— Баща ти ще ти даде да се разбереш, момичето ми!

Останал сам с храната си, която вече нямаше желание да вкуси. Жан-Жак погледна към пикника, от който беше изключен. Обърна поглед към Полин, която, като стигна майка си отметна назад глава и избухна в смях.

— Какво ви прихвана да ме търсите горе, мамо? — извика високо тя. — Какво си мислехте, че мога да правя с него?

Жан-Жак отхапа коричка хляб. Той легна на земята и погледът му се изгуби сред свода и листата, наведени над него. Утре нямаше да дойде.

Но все пак дойде. Идваше всеки ден, въпреки че нещо в него го предупреждаваше. Знаеше, че си играе с огъня, но му беше невъзможно да устои.

Това, което в началото беше за Полин просто едно любопитство, се промени в нещо друго, дори и за нея. Малката палавница беше станала сериозна. Играта, която играеше с майка си, също се промени, защото госпожа Уестбъри знаеше, че не става вече дума за игра.

Жан-Жак се чувстваше вплетен в нещо, което надхвърляше силите му, но не търсеше начин да се освободи. Единствено Емили го беше забелязала. Тя бе написала в дневника си: „Жан-Жак е влюбен в Полин Уестбъри. Това е опасно, защото те го смятат за роб.“

Дали той ѝ беше брат, или роб, нямаше значение. Госпожа Уестбъри виждаше в него само цвета на кожата му.

6.

Най-после денят на бала дойде. Щеше да се състои в двореца, за да се отпразнува коронясването на кралица Виктория. Госпожица Търстън бе побързала да украси с портрета ѝ всяко свободно местенце по стените.

— Не е много хубава — отбеляза Жак.

— Наистина не е. Но каква кралска осанка има само!

На Жак това не беше му направило никакво впечатление.

Емили бе твърде малка, за да отиде на бала. Тя е вече на дванадесет години, но най-интересните неща бяха винаги отлагани за следващата година. Наистина, много неприятно!

— Колко бавно се расте! — заяви тя на гувернантката.

Госпожица Търстън ѝ каза, че самата тя е твърде стара, за да отиде, и че би било по-добре Емили да се радва на детството си, преди да е отлетяло завинаги. И тя точно това правеше. Нищо не бе в състояние да помрачи доброто ѝ настроение — нито обстоятелството, че госпожица Търстън е много възрастна, нито това, че тя е още малка.

Приготовленията за нея бяха истински празник. Когато гувернантката учеше сестрите ѝ на гавот, тя беше там. Ядосваше се, ако пропуснат някоя стъпка, а това се случваше често. Прюданс явно нямаше дарба за танцорка. Госпожица Търстън ѝ бе казала, че и двата ѝ крака са леви, на което Прюданс беше отговорила, че няма да отиде на бала, защото едва ли ще намери някой левокрак войник, с когото да танцува.

Трите бални рокли, поръчани шест месеца по-рано, стояха закачени от няколко седмици, покрити с бели чаршафи. Емили тайно им се възхищаваше. Това, което най-много я беше заинтригувало, бе малкият надпис, зашит на всяка рокля: „Произведено в Англия“. Напомняше ѝ за порцелановия сервиз на госпожа Уестбъри. Балните рокли сякаш бяха част от една вълшебна приказка, каквато беше Англия. Тази далечна страна, за която често слушаше да се говори и чиято кралица беше Виктория.

Белите коприни и златните нашивки си съперничеха по блясък. Тънките талии бяха подчертани от ефирна коприна. Корсажите бяха украсени с най-фините френски дантели, които някога е виждала. Франция! Това беше другата далечна страна, за която баща ѝ говореше понякога. Емили реши да посети един ден тези две страни. Тя се питаше коя от сестрите ѝ ще бъде най-хубава. Сигурно Сюзан.

Като ги гледаше да се обличат, тя разбра, че е била права. Тази вечер очите на Сюзан излъчваха особена светлина. В тях имаше тайна искрица, която Емили забеляза веднага. Да, Сюзан беше най-хубавата.

Емили гледаше зад отдалечаващата се кола и махаше радостно с ръка. И баща ѝ в черния си костюм и високата си бяла яка изглеждаше по-красив от всякога. Тя продължаваше да маха дори когато колата се бе изгубила от погледа ѝ. После се затича към къщи, защото нямаше търпение да се пренесе мислено в празника.

Докато колата се носеше по неравния път, Жак гледаше дъщерите си. Той намираше, че Сюзан е малко нервна, което беше напълно обяснимо, защото и за трите това е първият бал. Тя гледаше през прозореца, а Жак докосна ръката ѝ:

— Сюзан, ти ще бъдеш най-хубавата девойка на бала!

След това погледът му се пренесе върху Прюданс и Клара, седнали срещу него.

— Моите дъщери ще бъдат най-пленителните госпожици, които са стъпвали някога в двореца.

— Добър вечер, господин Бовилие — каза майорът, като се поклони учтиво, преди да се представи: — Лорд Чарлз Марздън, от 5-и полк.

Докато правеше своя реверанс, той забеляза Клара.

— Мога ли да ви представя дъщерите си, лорд Марздън... Клара, Прюданс и...

Жак се огледа наоколо, но не намери Сюзан.

Прюданс прошепна:

— Тя отиде да си сложи пудра.

— Дъщеря ми Сюзан ще дойде след малко — каза Жак.

Вниманието на лорд Марздън беше привлечено от Клара, но той се обърна към Жак:

— Не мога да твърдя, че не съм чувал да се говори за дъщерите ви, господин Бовилие. Всички от гарнизона сме слушали за тях, както и за вашето вино, към което впрочем имаме слабост — каза той с усмивка.

— Благодаря — отвърна Жак на комплимента.

На Клара ѝ беше направила впечатление походката на лорда и тя я наблюдаваше с интерес. Сигурно е по-възрастен от нея, си помисли тя. Не беше много хубав. Имаше изтънчени черти, почти женствени, но под тази външност се чувстваше друго нещо — силата, която пораждаше изключителната му самоувереност. У него имаше нещо аристократично, което Клара не беше още срещала и което веднага я привлече. Тя премести погледа си от лицето към останалата част от неговата особа, която беше пристегната в червена туника с позлатени нашивки. Белият му, безупречно чист панталон се губеше във високите кожени ботуши, които се отличаваха с изключителна елегантност. Униформата подчертаваше неговия авторитет и дори го правеше хубав. Самото му присъствие налагаше респект, а когато говореше, гладкият му стил приковаваше цялото внимание на Клара.

— Ще ми направите ли честта за първия танц, госпожице Бовилие? — попита той с лек поклон.

Клара дори и не помисли да се обърне към баща си за разрешение. Лорд Марздън нямаше нужда от ничие позволение.

— С удоволствие — отговори Клара.

Под искрящата светлина на полилеите те стигнаха до дансинга, заобиколени от мъже в ослепителни униформи и жени в бални рокли. Лорд Марздън отново се поклони. Оркестърът засвири гавот. Лордът протегна ръката си, върху която Клара нежно постави своята, гледайки го право в очите. Никога досега лорд Марздън не беше виждал подобна чувственост в очите на жена. Когато го докосваше по време на танца, обещанията на погледа се потвърждаваха.

Сюзан не беше отишла да се пудри. Тя стоеше права до входа на балната зала и гледаше от високо двора на замъка, от който я отделяха стълбищни площадки. Тя явно не знаеше къде да отиде и нервно се оглеждаше наоколо. Изведнъж чу птичия вик на Тис и се обърна към посоката, откъдето идваше звукът. Не можа да различи нищо през

плътната сянка, която обгръщаше ниските постройки в другия край на двора, които приличаха на забранена обител, защитена от бели колони. Нещо се раздвижи. Сюзан отново чу птичия вик и се обърна инстинктивно. Беше нервна, страхуваше се, защото не биваше да стои тук.

— Тис! — прошепна тя.

Бързо слезе по стълбата отдясно, спусна се през двора, като повдигаше надиплените си поли, за да тича по-лесно, и се спря пред редицата от колони. Обезумяла, тя се обръщаше на всички посоки, сякаш бе попаднала в капан.

— Къде си, Тис? — шепнеше тя, ужасена при мисълта, че той не е тук, въпреки че се бяха уговорили.

— Сюзан!

Гласът на Тис идваше от мрака на терасата. Тя се обърна в момента, когато той изникна зад една колона, за да я грабне на ръце.

— Сюзан, Сюзан — повтаряше той.

Хладният му дъх, който тя усети на откритите си рамене, я накара нежно да потръпне. Той потърси ръката ѝ и я поведе през дълбините на криволичещите пътеки.

Най-после Сюзан беше в неговите ръце. Откога копнееше за прегръдката му! Телата им се сляха, сякаш никога не са се отделяли.

— Искаш ли да танцуваш? — попита Тис с широка усмивка.

Той галантно ѝ подаде ръка, която Сюзан погледна за миг, преди очите ѝ да потънат в неговите и да се хвърли в обятията му.

— Мислех, че никога няма да те видя — каза тя, като зарови лице в него.

Усещаше мириса на кожа от куртката му. Вкопчени един в друг, те танцуваха между колоните. Тя се спря и леко отстъпи назад.

— Толкова ми липсваше — прошепна Сюзан. — О, как те обичам, Тис! Тис? — каза тя с колебание.

Нещо се беше променило в изражението му. Той гледаше към балната зала.

— Какво има, Тис?

— Баща ти тук ли е?

— Не, ти не можеш...

Той я прекъсна с целувка, нежно хвана лицето ѝ и я погледна в очите.

— Ще му поискам ръката ти. Сега.

Искаше да я отведе в салона.

— Ела — каза той.

— Но не можеш да отидеш, Тис — каза тя, като се опитваше да го задържи.

С решителна стъпка той я заведе до стълбата. Сюзан се спря.

— Кога, ако не сега? — попита Тис.

Прюданс се отегчаваше. Отказваше на всички мъже, които я канеха да танцува. Жак я попита какво ѝ е, на което тя отговори, че просто предпочита да гледа.

— Но, Прюданс, трябва да танцуваш! Дошла си да се забавляваш.

— Не мога да танцувам гавот — отвърна тя. — Военните едва ли имат желание да им настъпвам краката.

— Госпожица Търстън сигурно те е учила да танцуваш гавот, нали?

— Вие танцували ли сте с нея?

Жак се засмя.

— Уверявам ви, че гавотът на госпожица Търстън е малко различен от този.

Прюданс предпочиташе да излъже, отколкото да танцува. Тя погледна Клара и лорд Марздън.

— Колко хубаво танцува Клара, нали, татко? Вижте я — каза тя, за да отклони вниманието на баща си.

— Къде е Сюзан? — попита Жак.

Той беше започнал вече да се безпокои.

— Ще я потърся — побърза да отговори Прюданс.

Най-после тя намери подходящо извинение пред военните, които я канеха:

— Трябва да намеря сестра си. Съжалявам.

Тя тръгна, но се спря. Тис и Сюзан бяха в балната зала.

— Извинете ме, татко — каза Прюданс и тръгна към тях, като предчувстваше неизбежната катастрофа.

— Тис, какво правите тук? Сюзан, татко те търси.

Тис се отправи към Жак като не пускаше ръката на Сюзан. Прюданс затаи дъх. Гледката, която представляваше Тис в тази куртка, беше достатъчна.

Лорд Марздън забеляза Тис преди Жак и се извини на Клара. Командосите не бяха поканени на бала. Трябваше да изгони този, преди присъствието му да е опетнило блясъка на празника.

— Какво прави той тук? — попита Клара, която веднага го беше видяла.

— Може би носи съобщение. Моля да ме извините — отговори лорд Марздън, като направи знак на един войник да изведе Тис.

— Господин Бовилие, мога ли да говоря с вас? — каза Тис, преди войниците да бъдат при него.

— Извинете ни, сър — казаха войниците на Жак, които бяха хванали Тис от двете страни.

Лорд Марздън и Клара бяха междувременно пристигнали.

— Приемете моите искрени извинения, господин Бовилие — каза лорд Марздън, като направи знак на един друг войник да дойде и помогне за изгонването на Тис от залата.

Сюзан се приближи до баща си, докато любимият ѝ беше най-безцеремонно отведен.

— Но, татко. Тис искаше да ви говори. Какво правят те? Спрете ги, татко! — извика тя.

— Стига, Сюзан!

Жак беше притеснен и се страхуваше нещата да не отидат подалеч и докато овладее положението, Клара попита:

— Това английски войник ли е, лорд Марздън?

— Той е командос, причислен към британската армия — отговори лордът, като смяташе инцидента за приключен.

— Тис Ботма причислен към британската армия?!

Учудването, което се долавяше в гласа на Клара, не убягна на лорд Марздън. Той погледна Сюзан.

— Моля да ме извините, но явно е, че вие го познавате.

— Да го познавам? Да — отговори Клара, — ето защо трябва да призная, че съм учудена.

— Клара! — извика Жак. После се обърна към вратата и поведе Сюзан. — Ще бъдете ли така любезен да извикате колата ни, лорд Марздън?

Лордът веднага натовари с това един млад войник.

— Мога ли да попитам нещо лорд Марздън, татко? — каза предизвикателно Клара. — Нормално ли е — продължи тя, като се обърна към лорда — синът на един бунтовник, принадлежащ към Бурите, да бъде включен в британската армия?

— Клара — извика Прюданс и бързо се приближи до нея, — татко иска да отидем до колата. Моля, извинете ни, лорд Марздън. Вечерта беше чудесна.

И като задърпа Клара, измърмори:

— Не изпускаш случай, а?

— Това се отнася по-скоро за Сюзан — отвърна Клара. След това се обърна с очарователна усмивка към лорд Марздън: — Ще ни доставите ли удоволствието да ни посетите в Добра Надежда? Съжалявам за всичко това — добави тя и направи жест на безпомощност.

— Стига си привличала вниманието върху нас! — процеди Прюданс през зъби, когато стигнаха до вратата.

— Мисля, че вече го направихме — каза Клара, явно очарована.

Колата спря пред тях. Жак държеше Сюзан за ръката. Тя плачеше, а сълзите на дъщерите му винаги го разстройваха.

— Сюзан, престани да плачеш — й каза той, когато кочияшът им отвори вратата.

Тя примирено се качи, но се обърна, щом чу гласа на Тис:

— Моля ви, господин Бовилие! — извика Тис, като се опитваше да се отскубне от войниците, които му пречеха да стигне до колата. — Трябва да ме изслушате!

— Клара, Прюданс! — извика Жак, без да му обръща внимание.

И той помогна на дъщерите си да се качат пред него.

— Нека ви обясня! — изрева Тис, когато вратата се затвори и колата потегли. — Искam да се оженя за дъщеря ви, господин Бовилие! Обичам Сюзан!

Думите му се изгубиха в облака прах, който се вдигна зад колата. Тис не знаеше, че лорд Марздън го наблюдаваше от стъпалата, докато не го чу да казва с безчувствен глас:

— Ботма, ще ви чакам утре в канцеларията ми точно в осем часа.

В кабинета на лорд Марздън се чувстваше миризмата на кожа и восък. На прозорците бяха окачени пердета от тъмnochервено кадифе. Всички дървени мебели лъщяха, както и ботушите на лорда. С наведени очи Тис ги разглеждаше внимателно, а не се и съмняваше, че лорд Марздън го наблюдава с любопитство.

— Вие знаехте, че командосите не са поканени на бала, нали?

— Да, сър.

— Все пак не се съобразихте. И това не ви попречи да влезете.

— Трябваше да говоря с господин Бовилие, сър.

— А, да, малката сцена, на която присъствах — каза лорд Чарлз Марздън, като обърна гръб на Тис и се отпрати към прозореца. — И дали ще ви одобри за дъщеря си?

— Става по-скоро дума за отношенията му с баща ми, сър.

— М-м, да.

Лордът отново се изправи с лице към Тис. Устата му образуваше права линия, която подчертаваше дълбоките бръчки, които се спускаха от носа към брадичката му.

— Имам сведения за баща ви. Изглежда, че госпожица Клара Бовилие е права. Той е щял да се присъедини към група бунтовници.

— Да, сър.

Откровеният отговор на Тис изненада лорд Марздън, но той продължи:

— Това ми дава основание да се учудвам, че вие сте се причислили към командосите.

Тис не отговори нищо. Лордът се приближи до него и продължи с по-спокоен тон:

— За какво се бунтува баща ви? Срещу какво? Срещу кого?

— Не мога да отговарям вместо баща си, сър.

— Но можете да отговаряте за себе си.

— Да, сър.

— Тогава защо сте постъпили в британската армия?

— За да служа на отечеството си, сър.

Лорд Марздън поклати глава. Той се обърна, седна на бюрото си и вдигна очи към Тис с израз на човек, който очаква да чуе важна информация.

— Знае ли баща ви, че сте на британска страна, Ботма?

— Бъдещето ми не зависи от миналото на баща ми.

— А мислите ли, че бъдещето на баща ви не противоречи на английските закони?

— Всички народи имат бъдеще. Всички хора имат право на благополучие, на мир и независимост.

— А това благополучие не включва ли случайно брак с госпожица Бовилие?

Тис замълча, а лорд Марздън очакваше отговора му с повдигнати вежди.

— Бовилие са богати хора, Ботма. Семейството им е едно от най-състоятелните в Добра Надежда.

— Сюзан няма нищо общо с избора ми на униформа, сър — отговори Тис.

— Тогава защо я носите? — въпросът беше директен.

— Защото смятам, че ако всички, които живеем в Африка, не се съюзим, ще оставим след себе си само една опустошена земя.

Тис гледаше лорда право в очите.

— Ще ми позволите ли да се изразя от името на баща ми, сър? Това ще ви помогне да разберете.

Лорд Марздън вдигна рамене, с което искаше да покаже, че няма нищо неуместно в това.

— Робите са били инструментът, с който той самият и неговите деди са обработвали тази земя. Не е освободението причината, накарала го да действа противозаконно, а тяхното издигане до равенство с християните, което е в разрез с Божиите закони и естествените различия между расите. Така вижда той нещата, сър и затова ще се бие до смърт.

Тис замълча, защото смяташе, че лорд Марздън ще вземе думата, но лордът също чакаше. Най-накрая, с облегната на дланта си глава, той заяви:

— В краката на Бога се поставят толкова въпроси, че се питам как успява да ги разреши. А вие какво мислите за това?

— Вярвам в свободата на всички Божии чада.

— Вярвате ли в Бог?

— Да.

— Бихте ли се присъединили към нашите редици, ако Бог беше англичанин?

— Той е един от Бурите, сър.

Лорд Марздън се съгласи и леко се усмихна.

Тис се закашля за малко и продължи:

— Трудно ми е да забравя, сър, кой първи продаде негрите, за да направи от тях роби.

Лека светлина проблесна в погледа на лорда. Той прониза с очи Тис.

— Искате да кажете англичаните, нали?

Тис издържа погледа му. Лорд Марздън потъна в креслото си, усмихна се широко, когато погледна отново момъка пред него.

— Виждам, че нищо не сте загубили с вашата бурска откровеност.

— Ако съм смятал, че постъпването ми в британската армия би ми причинило и най-малката загуба на бащиното наследство, никога не бих се зачислил в нея.

— А ако баща ви тръгне срещу вашите командоси, Ботма?

Лордът се наведе над бюрото си и вдигна поглед към Тис.

— Какво ще направите? — продължи той.

— Ще се боря — отговори Тис.

— Това е всичко, което исках да узная, Ботма — каза лорд Марздън и стана.

Тис козирува, преди да излезе.

— Още нещо — каза лордът, като го спря. — Допускам, че господин Бовилие е в течение на това, което ми казахте.

— Нищо не съм му говорил по този повод, сър.

— А може би трябва да го направите. Може би.

После, след като смени темата, каза:

— На господин Бовилие сигурно му е трудно да има три дъщери, около които обикалят толкова мъже — и лорд Марздън се усмихна.

Тис също не можа да сдържи усмивката си.

— Те са четири, сър. Той има четири дъщери.

Лордът продължи:

— А най-голямата още не е омъжена. Клара Бовилие е най-голямата сестра, нали?

— Да, сър.

— И вие ги познавате, откакто се помните, доколкото знам?

— Да, сър. Познавам Клара — отговори Тис, който много добре знаеше защо му беше зададен този въпрос.

Лорд Марздън се усмихна и се обърна към прозореца.

— Смятам скоро да отида в Добра Надежда. Ще ги успокоя относно вашата съдба.

Като каза това, той се обърна към Тис и сложи отново авторитетната си маска.

— Но ще ви държа под око, знаете защо.

— Да, сър.

Тис козирува втори път и напусна стаята.

След като вратата се затвори, лорд Марздън стана и отиде в средата на кабинета си. Той отметна дръзко глава и изправи рамене. Да, скоро щеше да отиде да види бащата на Клара и да го успокои за Тис Ботма.

— Обичам Тис, татко! — каза Сюзан през сълзи. Тя беше седнала на леглото си. — Обичам го така, както никого не съм обичала.

— Знам, Сюзан — отговори Жак, който стоеше настрани.

Той се чувстваше уморен. Бяха разисквали това през целия път. Клара се беше показала много злобна към Сюзан и Тис. Прюданс, както винаги, бе запазила спокойствие, но не без да покаже отвращението, което ѝ вдъхваше Клара. Тя прояви това така, както и думите не биха го изразили.

— Защо беше този гняв, татко? Защо ме изтръгнахте от него? — попита умоляващо Сюзан.

— Дъщеря ми се крие на тъмно и се прегръща с някакъв мъж, а ти ми задаваш въпроси, Сюзан!

— Къде бих могла да го видя, ако не на тъмно? Клара го презира. Тя говори за Тис и семейството му, сякаш те са по-нисши и от животните.

— Моите чувства нямат нищо общо с Клара.

— А какви са вашите чувства, татко?

Самият Жак не знаеше това. Единственото, което знаеше, е, че се беше почувствал неудобно в двореца. Не ставаше дума само за инцидента със Сюзан и Тис, мястото беше също причина. Дори и сега, когато англичаните, изглежда, го бяха приели като свой, без съмнение заради богатството му, той се чувстваше изолиран, както и Тис.

— Като баща, единственото, което ме интересува, е щастието на дъщерите ми, Сюзан — отговори той, вместо да обясни чувствата си.

— Но моето щастие е Тис!

Една внезапна мисъл я накара да замълчи. Тя изглежда любопитно баща си.

— Това, че се е присъединил към англичаните ли е причина?

— Той е избрал своята страна, както е направил и баща му — каза Жак, без да я погледне.

— А вие? Направили ли сте вашия избор?

Едва произнесла тези думи Сюзан съжали. Тя стана от леглото си и отиде при баща си.

— Съжалявам, татко.

— Не, Сюзан — каза той и допря глава до нейната. — Имаш право. Не знам вече кой съм. Разбирам Бурите, но сърцето ми е с англичаните. Знам защо Уилям Ботма и себеподобните му се страхуват. Страх ги е от тях самите. Преследването се е отпечатало в паметта на поколенията.

Той се отдръпна от нея, повдигна брадичката ѝ и изтри една сълза, която се стичаше по страната ѝ.

— Но има нещо, в което съм сигурен, Сюзан. Това са чувствата ми към тебе.

— Тогава трябва да разберете, че без Тис нямам причина да живея.

Жак не отговори веднага. Той мислеше за Ева. От една гледна точка той също нямаше причина да живее без нея.

— Разбирам те — отговори простичко той, обърна се и се отправи към вратата.

— Ще говоря с Клара — каза Жак.

— Татко!

Той се обърна.

— А Жан-Жак? Клара го мрази като Тис — каза Сюзан и наведе глава.

Жак намери Клара в градината. Тя се занимаваше с розите, които беше посяла. Баща ѝ беше обхванат от ярост, каквато не бе изпитвал от много години. Ярост, насочена срещу Клара, но не и по-малко към него

самия. Тя отказа да влязат вкъщи, така че Жак я атакува навън, без да го е грижа, че някой ще ги чуе.

— Не. Това не е нещо, което може да почака, Клара — каза той, гледайки я как откъсна една роза. — Става дума за поведението ти и болката, която то причинява на Сюзан. Това не може да чака!

— Мислех си, че поведението на Сюзан ви е разтревожило повече, татко.

— Тревожа се за Сюзан и те моля да се съобразяваш с положението ми на глава на семейството.

Когато стоеше пред Клара, Жак не можеше да не изрече по някоя високопарна дума, лишена от смисъл. Непринудената ѝ арогантност му отнемаше силите.

— Разбираш ли? — попита той.

— Не съвсем, татко. Уважението трябва да се заслужи, а семейството скоро може да го загуби.

Тя откъсна още една роза.

— В този случай ти можеш да ни напуснеш, Клара.

Един бодил ѝ убоде пръста.

— Защото присъствието ми ви притеснява! — каза тя и го погледна проникателно. — Защото ви напомням мама, затова ли?

— Нека Господ ми прости, но нищо в тебе не ми напомня за майка ти.

Жак произнесе думите, които отдавна преглъщаше. Те засегнаха чувствително Клара.

— Вярвате ли — избухна тя, — че Бог прощава всичко, което вършите? Сладострастието с една робиня? А раждането на това момче? Не, татко, вашият син не е приет пред очите на Бога. Религията ви тежи, тя ви обвинява.

Клара се обърна и хвана убодения си пръст, като пусна розите. Жак не помръдна от мястото си. Той погледна младия градинар, който работеше наблизо до тях. Знаеше, че ги е чул, макар да не беше вдигнал глава от работата си. Гневът на Жак бе достигнал връхната си точка, но каза съвсем спокойно:

— Синът ми Жан-Жак ще работи с господин Клодел. Няма да го оставя повече в лозята да живее разделен от семейството си, от моето семейство.

Клара се обърна с искрящи от бяс очи.

— Ще трябва да го приемеш въщи — продължи Жак, — защото той ще живее тук. Ще се храни с нас на масата и ще участва в молитвите.

— Никога!

Гласът на Клара беше спокоен като този на баща ѝ.

— Настоявам да се подчиниш, Клара!

— А ако откажа? — попита тя, като отметна предизвикателно глава назад.

— Ще забравя, че някога си била моя дъщеря — каза категорично Жак.

Той знаеше, че думите му са чути. Сега се чувстваше по-силен от всякога, защото бе решил да погледне истината в очите.

Клара гледаше след него. Лицето ѝ остана безизразно. Тя наведе очи, видя падналите рози и започна да ги тъпче една след друга. Забеляза градинаря и го позна. Това беше Сънди, синът на Али. Той я наблюдаваше.

— Стига си ме гледал! — изрева Клара.

Жан-Жак не предполагаше дори какво се беше случило през отсъствието му. Нощта на бала той прекара заедно с Полин. Призори я очакваше в тайното им скривалище — селцето на робите в стопанството на Уестбъри. Това бе единственото място, където майката на Полин не би отишла да ги потърси. Освен това се намираха твърде далече от къщи, за да ги чуят. Полин знаеше, че майка ѝ няма да стъпи тук, защото тя не би пипнала нещо, до което се е докосвал негър. В началото държанието на майка ѝ я забавляваше.

— Мамо — беше казала тя на смях, — страх ви е да не ви прокълнат.

— По дяволите, тяхното проклетие! — беше отговорила госпожа Уестбъри, докато търкаше пода на кухнята. — Говоря за болест.

— Каква болест? Черна чума ли?

— Може да си се смееш, дъще, но чуй какво ще ти кажа — освен зло, тези хора не могат да направят нищо.

— Какво зло? — Полин обичаше да вбесява майка си. — Омагьосване ли? Ей, че интересно!

— Стига! — прекъсна я майка ѝ, като я гледаше строго, даже изплашено. — Няма смисъл да спорим. Баща ти ще разруши жилищата при първа възможност.

Но още нищо не беше направил. Докато се измъкваше от къщи, за да отиде на срещата, Полин се питаше как е възможно едно толкова изоставено място, източник на злини, както майка ѝ беше казала, да приюти трепетната радост, която изпитваше.

— Тук съм, Полин — каза Жан-Жак, защото от прага на ниската врата тя бе видяла, че в стаята е тъмно.

Той се приближи до нея и я погледна с грейнало лице.

— Всичко съм изчистил — каза той и се обърна да покаже резултата от своята работа.

Полин влезе в полумрака, като присви очи. Стаичката беше променена. Отпадъците бяха събрани в един ъгъл, а подът бе покрит с някаква постелка. Тя я погледна и попита:

— Къде я намери?

— Откраднах я — отговори той с усмивка.

— Браво!

Тя скочи отгоре и като го погледна, прокара пръсти по тъканта.

— Меко е — каза тя.

Повдигна единия край на постелката и го допря до лицето си.

— Мирише на овца — отбеляза Полин, без да отделя очи от Жан-Жак.

— Откъде познаваш миризмата на овцете? — попита я той.

Тя му протегна ръка.

— В Англия гледахме овце, глупако.

Дръпна го, а той се олюля, падна и се търкулна по гръб. Тя прихна, скочи върху него и като го възседна, притисна раменете му до земята.

— Не си мисли, че само в Африка има животни. Имаме си и в Англия — крави, овце, кози...

— А змии? — пошегува се той.

— Да — отговори тя и се отпусна до него, — смокове, пепелянки. Спомням си, когато бях малка, веднъж чичо ми ме заведе на риболов и...

Като усети настойчивия му поглед, тя замълча.

— Какво има?

— Много си хубава.

— Глупости...

— Много си хубава — повтори Жан-Жак.

— Често казват, че Полин е най-безличното момиче, толкова безлично, че...

Погледът на Жан-Жак я накара да млъкне.

— Много е хубава! — каза той пак.

Полин се почувства хубава за пръв път в живота си. Тя не възрази, когато той се облегна на лакът и започна да я съзерцава. Просто не знаеше какво да прави. Често досега се беше случвало да се намира в подобно положение до Жан-Жак, но този път изведнъж стана различно.

— Наистина ли мислиш така?

Той кимна. Тя го привлече към себе си. Започнаха да се боричкат, както често правеха, но всичко вече се беше променило. Погледна го втренчено и изпита страх.

— Не — прошепна тя.

Но какво отказваше? Жан-Жак се обърна рязко и ръцете му неволно докоснаха гърдите ѝ. Тя усети, че нещо я изгаря в тях. Погледна корсажа си, сигурна, че това, което бе почувствала, щеше да се види. А когато усети тръпка между бедрата си, тя скочи, отиде в най-далечния ъгъл на малката стаичка и извика инстинктивно:

— Не!

Забеляза, че Жан-Жак стоеше безмълвен. Бяха изправени лице срещу лице в двата края на стаята. Мина дълго време, докато се погледнат.

Изведнъж Полин се спусна към него.

— Да — каза тя.

Това беше най-естественото нещо на света. Всичко стана така, сякаш още от рождението си телата им знаеха да се любят...

Полин беше легнала в прегръдките му. Той усети, че една сълза се стича по шията му.

— Какво ти е? — попита Жан-Жак, изплашен при мисълта, че може да ѝ е причинил болка. — Полин, защо плачеш?

— Не знам — отвърна тя, смеейки се през сълзи. — Не знам.

— Не трябва — каза той, като изтри сълзите й.

— Все още ли съм хубава?

Той се усмихна. Да, тя беше хубава, дори повече отпреди.

Ето вече цял ден, откакто Емили очакваше Жан-Жак. Тя знаеше, че снощи е заминал да работи при Уестбъри, но беше неспокойна, защото не си бе идвал цяла нощ. Притеснението й бе толкова голямо, че не смееше да каже каквото и да било на баща си, който бе заповядал на Мария, на дъщеря й, на Розита, на Сънди и другите да изчистят единствената свободна стая — мансардата — и да донесат нещата на Жан-Жак в нея.

— Ходи ли той днес у Уестбъри? — попита Жак Емили.

— Да — отговори веднага момиченцето. — Да им кажа ли къде да сложат вещите му? Къде отивате? — попита тя, като видя баща си да се запътва към конюшните.

— Ще ида да го потърся — отвърна Жак.

— Не, защо да не го изненадаме?

— Мисля, че трябва да поговоря с Джон Уестбъри. Жан-Жак достатъчно работи за тях, и то много тежка работа.

— Но те го считат за роб, защото вие не им казахте истината.

Жак се спря. И Емили замръзна на мястото си, като почувства погледа на баща си.

— Сега ще узнаят кой е той. Един роб може ли да живее в къщата на господарите си?

Емили взе ръката на баща си и я стисна силно. Жак се вгледа в най-малката си дъщеря — детето, чийто живот беше започнал със смъртта на майка му. Емили толкова приличаше на майка си — преливаща от любов и светлина.

— Обичаш Жан-Жак, нали? — попита баща й, като отмести от челото й един рус кичур.

Докато чакаше тя да му отговори, той се остави да го сгрее вътрешната й топлина. Усмихна се и добави:

— Да, ще го изненадаме.

Всичките страхове на Емили изчезнаха. Не, той не беше слаб. Не изпитваше нито страх, нито срам, както тя си мислеше. От него се

излъчваше спокойствие. Той не спореше, не се опитваше да защити Жан-Жак с думи, пък и нямаше защо. Достатъчно бе присъствието му.

Жан-Жак се огледа наоколо. Очите му се спряха на малкия вързоп от вещи, които съставляваха цялото му имущество. Те не бяха в хармония с тази стая.

Емили виждаше добре, че той е напрегнат, и скочи върху леглото, за да разчупи леда.

— Ще ти наредя стаята, без Клара да знае — каза тя весело. — Тук намерих дневника на мама, нали го знаеш?

— Клара не ме иска — каза Жан-Жак като гледаше Емили, която беше седнала на леглото. — Не мога да спя тук — добави той и се приближи до нея.

— Не се занимавай с Клара.

Емили скочи от леглото, прегърна го през кръста и зарови лице в него.

— Това е твоята стая. Татко нареди да бъде така и Клара няма какво да казва.

Жан-Жак нежно отстрани ръцете на Емили и се приближи до таванския прозорец. Една розова роза се полюшваше на дългото си стъбло. Никога не беше виждал Добра Надежда от къщата. Беше чудесно.

— Не, не мога — каза той на Емили. — Ще говоря на татко.

— Защо? — попита тя и застана до вратата, за да не го пусне. — Защо всички се страхувате от Клара? Всички ги е страх от нея. Защо?

— Аз не се страхувам.

Жан-Жак се опита да я заобиколи и да мине, но тя му попречи.

— Емили, пуснете ме, моля ви.

— Не.

— Моля ви.

— Наистина ли искаш да си отидеш, Жан-Жак? — попита тя тъжно.

— Не.

— Тогава трябва да останеш тук, вкъщи.

— Знам къде ми е мястото.

— При робите ли? Но ти не си роб, Жан-Жак. Никога не си бил такъв.

— Трябва ли да се срамувам от това, което съм? От майка си, от баба? — попита той с леко настъпателен тон.

— Заради Полин... — каза изведнъж Емили.

Жан-Жак се обърна. Тя го заобиколи и застана пред него.

— Но ти можеш да я виждаш — каза Емили и отново го прегърна. — Аз мога да пазя тайна.

Замълча за миг, след което продължи:

— Съжалявам, наистина съжалявам.

Останалата част от вечерта Емили прекара в лозята, без да прави нищо. Ту вървеше, ту се спираше, като не преставаше да мисли. Имаше толкова неща, които не разбираше и които трябваше да обмисли. „Знам къде ми е мястото“ — думите на Жан-Жак не излизаха от главата ѝ. Какво искаше да каже с това? Дали не намекваше за цвета на кожата си, която в неговите очи беше причина той да е слуга? Не, не е това. Може би Полин? Емили беше разбрала, че са влюбени, но още не бе видяла резултата от тази любов. При Сюзан беше ужасно. Тя не можеше дори да говори с нея. След бала беше станала неузнаваема. Емили се питаше защо любовта променя до такава степен хората.

Един звук, подобен на птича песен, я накара да вдигне очи. Познаваше този звук не по-малко от сестра си. Отдалеч я видя да тича към реката. Сигурно Тис е дошъл да я види.

Емили забърза към къщи. Беше чула да се говори за драмата, станала на бала и реши да се увери дали Клара е заета.

Тис чакаше Сюзан, изправен до коня си, а тя бързаше покрай реката, която в този час на деня изглеждаше много тъмна. Той пусна юздите и се затича към нея веднага, щом я видя. Вдигна я на ръце и я притисна до себе си. Лицата им се докосваха, а краката на Сюзан не достигаха земята. Тя беше лъчезарна.

— Татко ни разбира, Тис! Той ни разбира!

Тя нежно го целуна, той ѝ отвърна, а после целувката им стана по-пламенна. Когато устните им се разделиха, Тис се огледа наоколо,

хвана я за ръката и се доближи до седлото, качи я на коня и се метна зад нея.

— Къде отиваме? — попита тя.

— Никъде.

Сюзан се обърна назад и очите ѝ потънаха в неговите. След това обхвана шията на коня. Яздеха покрай реката.

— Ще паднеш — каза ѝ нежно Тис.

— Ти ще ме хванеш.

Доверието, което му засвидетелстваше, сгръвяше сърцето му. Той не беше убеден, че е права, но това му доставяше удоволствие. Наведе се и погали косите ѝ, които се спускаха свободно. Златните ѝ къдрици го докосваха по лицето и се смесваха с гривата на коня.

— Тук ли си още? — попита той.

Сюзан се изправи със смях. Конят се движеше бавно. Тя долавяше движенията му чрез тялото на Тис.

— Татко ще каже „да“. Тис.

— Да — каза Тис, като я прегърна силно и хвана юздите.

— Кога ще го помолиш?

— Вече го направих.

— Кога?

Тис знаеше за какво пита тя. Кога ще се оженят, кога ще заживеят заедно? Самият той не преставаше да мисли за това. И беше вече решил.

— Искаш ли утре?

— Утре ли? — попита Сюзан, като не престана да се смее.

— Вдругиден?

— Но баща ми ще иска голяма сватба. Ще трябва да почакаме малко повече.

— Тогава следващата седмица — каза Тис.

Сюзан се преметна така, че да застане с лице към него. Той беше толкова хубав! Дори червената лента около шапката му, единствената „униформа“, която показваше, че е командос от британската армия, му отиваше много.

— Можем да почакаме. Отсега нататък нищо не ще ни раздели.

Той ѝ се усмихна и я целуна по носа.

— Кажи името ми, Тис, моля те.

— Сюзан? — произнесе той учудено.

Тя кимна с глава.

— Сюзан — повтори той и гласът му я погали.

— Как свириш? — попита тя. — Човек би казал, че наистина е птица.

— Баща ми ме научи.

За миг Сюзан усети, че очите му се натъжават. Тя знаеше какво се беше случило между Тис и баща му.

— Можеш ли да ме научиш? — попита тя, за да го откъсне от мислите му.

Той не отговори.

— Хайде! — помоли тя.

Сюзан го ошипа по устните, за да го подкани.

— Покажи ми.

Тис свирна. От изненада тя отметна назад глава. Очите ѝ се смееха.

— Направи го пак.

Той още веднъж свирна.

— Сега е твой ред.

Сюзан се опита, но не се чу нищо.

— Ето така — каза Тис.

Той отново изсвири, а тя го наблюдаваше внимателно. Опита се още веднъж. От устата ѝ не излезе звук. Тис се засмя и изсуши устните ѝ с целувка.

— Когато го чуеш, ела — каза той.

И Тис свирна отново.

На километри оттук изсвирването бе получило отговор.

Куриерът беше много млад. Лорд Марздън огледа дребния и блед човек, който му връчи официално писмо. Той беше изнемощял... Лицето му бе изпръскано с кал, панталонът му — раздран, а дрипите, задържани от съсирена кръв, покриваха раната.

Лордът прочете писмото и погледна младежа.

— За колко време стигнахте дотук? — попита той.

— За четири дни, сър.

Момчето се олюля, но после се изправи, готово да изпълни всяка заповед.

— Добре ли сте? — попита лорд Марздън.

— Да, сър — отвърна младежът, който благодарение на военните тренировки се държеше още на крака.

— Можете ли да ми кажете какво се случи?

Очите на младия куриер се премрежиха, сякаш отказваха да си спомнят. Лордът забеляза това и се приближи до него.

— По-късно — каза той като сложи ръцете си на раменете на младежа. — Първо трябва да се погрижат за вас.

Той се беше запътил към вратата, когато безжизненият глас на момчето го задържа.

— Те изникнаха изневиделица. Ние спяхме. Имаше само двама часовои. Капитанът беше казал, че това не е границата. Не се чу никакъв шум дори когато прерязаха гърлата на часовоите.

— Успокойте се, момчето ми.

Марздън се опитваше да го спре, но напразно.

— Изникнаха изневиделица, сякаш бяха сенки, сякаш не докосваха земята. Животни! Прерязаха им гърлата...

Гласът на младия куриер отпадна. Той започна да плаче, но продължи разказа си:

— Моят приятел беше обезглавен. Стоеше до мене, но главата му я нямаше вече. Аз не се помръднах. Те ме стъпкаха.

Той вдигна поглед към Марздън и извика:

— Бяха толкова безшумни!

— Нищо ли не си говореха?

— Бяха толкова безшумни! — изрева момчето.

— Тъмнокожи ли бяха?

Момчето силно поклати глава.

— Бури? — попита Марздън.

Момчето кимна утвърдително и отметна назад глава. Марздън се отпрати към вратата, отвори я и извика войника:

— Сержант, отведете този мъж и наредете да го лекуват! — заповяда той.

Лордът се върна следван от войник, който набързо козирува.

Куриерът представляваше само една хълцаща маса, но продължаваше да повтаря:

— Толкова безшумни...

— Какво се е случило, сър? — попита войникът, като се приближи до куриера.

— По-късно, сержант.

Докато сержантът влачеше младежа към вратата, Марздън отиде до бюрото си. Взе писмото и седна. Беше написано набързо. Единственото официално нещо беше хартията, на която то бе надраскано. „Преди изгрев — 20 убити. Служили са си с нож.“ Писмото завършваше с една дълга права линия.

Лордът внимателно сгъна писмото и го сложи пред себе си на бюрото. Не го изпускаше из очи, говорейки сам на себе си:

— Сега ще видим какъв е вашият цвят, Тис Ботма.

Когато британските групи проникнаха в земите на Добра Надежда, техните хубави червени униформи се открояваха на фона на белите постройки, на сивите планини и зелени лозя. Жак ги беше видял отдалеч, но не обърна никакво внимание. Често в далечината се виждаха да преминават групи. Но когато там, в двора, се видя обграден от войници, възседнали конете си, той разбра, че нещо не е наред.

Едва слязъл от коня си, лорд Марздън се обърна към Жак с обичайната си любезност. Но щом Жак забеляза Тис сред групата командоси, която придружаваше редовните войници, той почувства, че работата е сериозна.

— Съжалявам, че ви безпокоя, господин Бовилие — каза лорд Марздън. — Но страхувам се, че трябва да претърся тези места.

— Защо? — попита Жак, чийто поглед отново се спря на Тис. Той му изглеждаше притеснен. — Това не е ли Тис Ботма?

— Наистина е той — отговори лорд Марздън, като направи знак на Жак да го последва и той охотно се подчини. В този момент Прюданс излезе тичешком от избата.

— Какво става? — попита тя.

Жак бързо се обърна към нея:

— Задръж сестрите си вътре, Прюданс.

Той се върна при лорда, а Прюданс се забърза към къщи.

— Може би ще ми кажете защо трябва да претърсвате владението ми. Това не е обичайно.

— Наложително е — отвърна натъртено лордът. — И вярвайте ми, че това не ми доставя ни най-малко удоволствие, господин Бовилие. Но за съжаление не мога да си позволя да правя никакво изключение. Английски войници са били зверски убити.

Той замълча и погледна Жак. Чертите му се бяха изострили.

— Била е група от бурските бунтовници — каза той.

Лорд Марздън нямаше нужда да каже нищо повече.

Жак отново погледна Тис, който кротко стоеше на коня си, после се обърна към Марздън:

— Позволявам ви да направите обиск.

Едва бе тръгнал и лорд Марздън заповяда на войниците си да слязат от конете си. Тис се отправи към плевнята, както му бяха наредили. Лордът се обърна към Жак в момента, когато Клара и Сюзан излязоха от къщи, въпреки изричната заповед на Прюданс и на госпожица Търстън.

Емили, която стоеше в плевнята с едно агънце, родено тази нощ, също беше чула шума. Но тя бе останала на мястото си, за да не изплаши агънцето. Усещаше, че то е неспокойно, и се стараше да го успокои.

— Не се безпокой — каза му нежно тя, като зарови лице в козината му. — Навън има хора, немирни хора. Не знам какво искат, но ние ще се направим, че не сме ги чули.

Момичето видя как двама мъже се приближават до плевнята и блъскат силно вратата. Единият от тях беше Тис.

— Тис! — извика тя. — Уплаши ме.

— Излез! — каза той с безизразно лице.

Емили стоеше объркана. Тя забеляза до Тис един войник в червена униформа. Той не го изпускаше от очи.

После тя видя нещо друго.

— Имаш пушка... — каза тя.

— Навън! — извика грубо Тис.

Емили се изправи с агънцето в ръце и се вгледа в непознатия. Имаше чувството, че никога не го беше виждала преди и мина тичешком край него, но се спря до вратата, погледна го още веднъж и каза:

— Сюзан знае ли, че си тук?

— Ботма! — извика строго войникът, който придружаваше Тис.

Тис нахлу в плевнята, докато Емили излизаше от нея. Червените униформи блестяха на слънцето. Виждаха се навсякъде. Бяха пръснати като плъхове.

— Какво става? Защо тези войници са тук, татко?

— Това е само една военна операция — каза Жак.

— Много странна — отбеляза Клара, която се беше присъединила към тях. — Бурските бунтовници са убили английски войници, Емили. Ето защо са тук. Търсят убийците.

— Моля ви, Клара! — каза госпожица Търстън.

— Тук? — попита Емили.

Тя се обърна, когато Тис излизаше от плевнята с другия войник.

— Никой няма тук, сър.

— Благодаря.

Лордът се обърна тогава към един друг войник, който идваше на кон откъм избата. Той се смееше, а господин Клодел тичаше след него, като викаше на френски:

— Бягайте от избата ми! Вие сте жалки смукачи на бира. Гадни английски копелета!

Лорд Марздън каза на Жак:

— Моля да ме извините, господин Бовилие.

После погледна Клара, която наблюдаваше сцената с върховно удоволствие.

— Не по този начин мислех да ви посетя. Надявам се да ви видя скоро — каза той и се поклони.

По заповед на Марздън войниците тръгнаха към конете си. Преди да яхне своя кон, Тис погледна към Сюзан, която стоеше като вкаменена. В погледа му се четеше отчаяние. Отчаяние, застанало между нея и него.

— Стопанството на Ботма би трябвало да обискирате! — извика Клара на лорда.

— Точно там отиваме — й отговори той.

Марздън дръпна юздите и потегли в галоп.

— С него ли?

Подигравката на Клара засегна Сюзан, но това чувство беше заглушено от тропота на копитата. Сюзан забърза към къщи. Жак и Емили се спогледаха. Той я хвана за ръката.

— Трябва да се връщаме, Емили — каза баща ѝ, без да обръща внимание на Клара.

Той заведе момичето при госпожица Търстън като я помоли да се грижи за нея.

— Елате, Емили — и гувернантката нежно я прегърна. — Свърши се вече.

— Какво ще направят, татко, ако открият бунтовниците? — попита малката му дъщеря.

— Не знам — отговори Жак, който отново бе потънал в мислите си.

Клара се усмихна и тръгна след Емили и госпожица Търстън.

— Може да ги обесят — прошепна тя.

Изведнъж се появи Прюданс. Тя беше също ядосана като господин Клодел.

— Как се осмелиха да влязат? — процеди през зъби тя, без да помисли за Ботма, когото цялата британска армия търсеше. После влезе в избата и се спря ужасена. Господин Клодел се бореше с едно буре, като се опитваше да спре изливация се поток от вино. Той плуваше до коляно в червено вино и ругаеше на френски:

— Английски свини! Английски прасета! Английски мръсници!

Като видя Прюданс извика на английски:

— Продупчи я със сабя. Заслужаваше да се удави тук!

— Не, господин Клодел — отвърна спокойно Прюданс, която запрятваше ръкави, за да му помогне. — Виното ни е твърде хубаво, да удави подобен тип.

И тя на свой ред се потопи във винената локва, за да му се притече на помощ.

Госпожа Тереза Ботма мълчаливо наблюдаваше сцената заобиколена от двете си дъщери. Войниците с червени туники, които тя мразеше толкова много, ровеха навсякъде, без да се съобразяват с нищо. Нейното мълчание смути лорд Марздън. Смущението му нарасна още повече, когато видя и Тис да участва в обиска. Човек би казал, че това не е неговата къща, че за първи път влиза тук. Лордът не виждаше очите му, но знаеше какво може да види в тях — унинието на предател, принуден да погледне в лицето този, когото е предал.

Лорд Марздън забрави за къщата на Ботма. Странно беше, мислеше си той, Бовилие и Ботма да са приятели. Те нямаха нищо общо. Бовилие беше французин с добро възпитание. Жилището на Ботма бе малко. Пушекът, който излизаше от комина, се издигаше високо нагоре. Това беше жалък пушек, извисяващ се към синевата, която никога нямаше да достигне, а щеше да се разпръсне в ясното африканско небе.

Когато Тис излезе от една разнебитена плевня недалеч оттам, кокошките го заобиколиха.

— Няма нищо вътре, сър — каза той на сержанта.

Като чу тези думи, Марздън погледна Тис. Какво ли изпитваше, когато казваше „Няма нищо вътре, сър“, след като знаеше, че търсят собствения му баща? Лордът се обърна към госпожа Ботма. Той намери смелост да се приближи до тази дребна женица, която стоеше на прага на къщата си с безстрашието на гигант. Нищо не трепна в нея, дори очите ѝ.

— Ако знаете къде се намира мъжът ви, ще направите по-добре да ни кажете и ние ще ви оставим на спокойствие — каза Марздън, колкото можеше по-внимателно.

Тя не отговори, не го погледна дори. Двете ѝ дъщери също.

— Съжалявам, че ви безпокоихме — добави лордът, съзнавайки безполезността на тези думи, но той просто не можеше да намери други.

Приблужи се до Тис, който стоеше прав до своя кон. Той гледаше майка си. Марздън му каза:

— Можете да говорите с майка си, Ботма.

След което даде знак на другите да се качат на конете. Изведнъж зад къщата се появиха черни лица с огромни очи, които наблюдаваха сцената. Тяхната поява смути Марздън толкова, колкото и Тис, който беше тръгнал към майка си. Той се спря пред нея:

— Добре ли сте, майко?

Госпожа Ботма гледаше пред себе си, без да реагира.

— Има ли какво да ядете? — попита той и погледна сестрите си.

Малката русокоса Терси му се усмихна. Това беше слънчев лъч, прокраднал се през черните облаци. Тис извади от джоба си пари и ги подаде на майка си.

— Ще ви нося всеки месец.

— Какво ще направиш, ако намерят баща ти? — попита тя.

— Той е знаел какво прави — отвърна Тис с равен тон.

— А ти знаеш ли какво правиш? — прониза го тя с този въпрос, след което погледна парите в ръката на сина си.

— Не искам твоите пари. Не искам да те виждам повече — добави тя след малко.

Тя хвана дъщерите си и ги заведе вкъщи. Тис не се помръдна.

Стоеше навън с протегната длан, в която държеше парите, отхвърлени като него самия. Усети остра болка в гърба си, която го задуши. Зад къщата един тъмнокож му правеше знаци крадешком. Когато съзря черното лице с усмихнати очи, сълзи се стекоха по страните му. Това беше старият Питърс, когото Тис познаваше, откакто се помни.

— Ботма!

Гласът на лорд Марздън застана между тях. Усмивката на Питърс превзе цялото му лице. Той му кимна за кураж. Тис се обърна и тръгна към коня си, за да последва останалите.

Лорд Марздън не можеше да се въздържа да не гледа Тис. Той не го разбираше. Беше го поставил на изпитание, на което Тис устоя. Но как? Видя го да се спира, но лордът продължи пътя си. Ако Тис не тръгне след него, щеше да го разбере.

Лорд Марздън се обърна едва когато се беше достатъчно отдалечил от стопанството на Ботма. Спря коня си и погледна назад. Там долу, сред долината, заобиколена от хълмове, малката къщичка се гушеше сред дърветата. Пушечната лента, която се издигаше от комина, образуваше облак в чистото небе. Нищо не трепваше наоколо. Лордът реши да не обръща внимание на отсъствието на Тис. Той разбра. Тъкмо мислеше да подкара коня си отново, но се спря. Тис се появи от лъкатушещия път, който водеше към върха на хълма. Държеше изправена главата си и от лицето му бяха изчезнали следите от сълзи. В кабинета на лорд Марздън Тис Ботма е бил напълно искрен.

— Какво ще направят, когато намерят бунтовниците? — попита Полин с уплашен глас.

— Страх ли те е? — отговори Жан-Жак.

Те седяха един до друг в тяхното скривалище.

Жан-Жак беше избегнал войниците, забелязвайки Тис сред тях. Без да знае точно защо, той го почувства много близък, сякаш Тис беше неговото второ аз. После тайно се беше измъкнал към Уестбъри и като по инстинкт тичаше към скривалището им. Сега, когато живееше в къщата, му беше трудно да излиза. Докато чакаше Полин, се питаше защо войниците не бяха дошли и в стопанството на Уестбъри. Може би защото бяха англичани. И той си спомни, че когато беше малък, при липсата на най-малкото нещо цялото робско селище бе претърсвано, но не и къщата.

— Винаги ме е било страх от войниците — каза Полин.

Жан-Жак остана изумен. Не мислеше, че тя може да се страхува от каквото и да било.

— Защо? — попита той.

Полин избухна в смях:

— От тях изпитвам по-малко страх, отколкото ти от мене.

Никога не би му казала, че последния път, когато видя дядо си, той носеше британска униформа. Тогава беше много малка, но споменът ѝ бе жив. Майка ѝ беше казала, че турците и египтяните са го убили. Турците? Египтяните? Тя едва можеше да си ги представи.

— Нали? — настояваше тя злорадо.

— Да ме е страх от тебе? — каза Жан-Жак усмихнат. — А трябва ли?

— Не знам — отвърна Полин и се наведе над него. — Поне...

Тя замълча и постави ръката си върху неговата.

— Това смущава ли те? — тя гледаше бялата си ръка върху тъмната кожа на Жан-Жак.

— Не — отговори той, като плъзна ръката си под нейната.

— Майка ми пак ми говори за тебе — каза Полин с ирония. — Сигурно и днес ще започне отново.

— Ти какво ѝ каза?

— Направих се, че не разбирам за какво ми приказва — отговори Полин през смях. — Когато правя така, тя побеснява. Виждал ли си някога разярена жена?

— Защо?

— Когато са разгневени, те бълват змии и гущери.

И Полин започна да имитира майка си, но това не разсмя Жан-Жак.

— Защо трябва да се страхувам от тебе? — подхвана той.

— Защото ми се струва, че не смееш да се любим отново.

Жан-Жак извърна поглед. Тя го помилва по страната.

— Страх ли те е?

— Искам да се оженя за тебе — каза той.

— Страх ли те е? — повтори му тя на ухото, като го целуна. —

Мене не ме е страх.

Жан-Жак се обърна към нея, повали я на земята и всичко беше забравено в любовния шемет.

Вечерта обещавахе да бъде чудесна. Това бе една от тези вечери, които Емили обичаше най-много. Сутринта задуха студен вятър. Заваля. Валеше като из ведро, а небето си оставаше мрачно, като че ли обещавахе още дъжд. Семейството се беше събрало пред огъня и Емили гледаше Жан-Жак. Той винаги сядаше до нея, за да се чувства по-сигурен. И тя споделяше това чувство. Емили усещаше вкусната миризма на кнедли, която идваше от кухнята. Винаги добавяха към тях и малко сирене.

— Те са топли и хрупкави отвън, а меки отвътре — каза тя на Жан-Жак и си взе една.

Такава вечер за него беше непозната.

В този момент вратата се отвори и влезе господин Клодел. Той бе прекарал деня в региона на Добра Надежда и носеше новини. Ботма бил заловен.

Сюзан нададе вик и избяга от стаята. Прюданс запази спокойствие. Само наведе глава, без да се докосне до вечерята. Жан-Жак и Емили се спогледаха мълчаливо. Кнедлите им бяха изстинали. Жак се приближи до господин Клодел.

— Арестували ли са го? — попита той, сякаш не вярваше. — Сигурен ли сте?

Клодел кимна с глава.

— Ето една добра новина! — извика Клара, която си бодна нова кнедла с видимо удоволствие.

— Клара! — извика Жак.

Тя бързо добави:

— Поне войниците няма да ни досаждат. Няма да дойдат пак, за да ни обърнат фермата наопаки.

— Какво ще стане сега? — попита Емили баща си. — Тис знае ли? Къде са го намерили? Ранен ли е?

— Емили, запази спокойствие... — каза Клара, като избягваше да гледа Жан-Жак.

Откакто младежът живееше при тях, Клара се държеше така, сякаш той не съществува.

— Иди да си легнеш, Емили — каза й тя. — Къде е госпожица Търстън? Какво ли прави?

— Болна е — отговори Емили и се спусна към баща си. — Татко, какво ще стане?

— Иди да спиш, Емили — каза той объркан, но знаеше какво ще се случи.

— Ще го обесят ли? — попита детето с ужас.

— Не — отговори баща й.

— Няма ли? — учуди се Клара.

— Ще го съдят — каза Жак. — А сега, Емили, иди да спиш.

Той обхвана с поглед цялото семейство и продължи:

— Смятам, че такива нощи е по-добре да се прекарват в леглото.

После излезе с господин Клодел, като преди това каза на Клара:

— Моля те, занимай се с Емили.

— Хайде, Емили — и тя й протегна ръката си, без да погледне Жан-Жак.

Емили я изгледа безмълвно и без да си подаде ръката, избяга от стаята.

— Мога и сама да си легна.

— Чакай! — извика Клара и изтича след нея.

Емили се спря на прага.

— Сюзан е нещастна — каза тя. — Трябва някой да й поговори.

— Няма да си ти — отвърна Клара, като я хвана и отведе със себе си.

Емили погледна през рамо това, което беше останало от чудесната, дъждовна и ветровита вечер, прекарана пред огъня с кнедли.

— Лека нощ, Жан-Жак — каза тя тъжно.

— Лека нощ, Емили — отговори той и стана. Не беше се докоснал до вечерята си.

— Лека нощ — каза той на Прюданс и се отправи към вратата.

— Жан-Жак!

Той се спря, като я чу да го вика.

— Харесва ли ти работата, която вършиш с господин Клодел?

— Да, госпожице Прюданс.

— Ако искаш, ще те науча на всичко, което знам. Ако искаш — повтори тя и наведе глава.

— Не съм молил да работя с господин Клодел, госпожице Прюданс.

— Знам, но татко държи на това, защото си момче. Негов син! Не виждам нищо неподходящо, Жан-Жак — каза тя и мило се усмихна. — И моля те, не ме наричай „госпожице Прюданс“.

— Лека нощ, Прюданс.

Когато отиде във вестибюла, Жан-Жак погледна към пътната врата. Тя беше повалена от вятъра и дъжда, които заплашваха да съсипят цялата къща заедно с всичките ѝ обитатели. Питаше се дали Полин е в течение на новините. Ако знаеше какво се е случило, дали е почувствала същото като него — една безкрайна самота? При мисълта за Тис душата му се забулваше в самота. Той изтича до задната част на къщата и се изкачи по стълбата, която водеше до неговата мансарда. Когато минаваше край стаята на Сюзан, той я чу да плаче. Запуши си ушите и избяга към своята стая.

Като чу стъпките на Жан-Жак, Емили погледна тавана. Клара, сякаш не забелязала това се отправи към вратата, отнасяйки свещта със себе си.

— Моля те, остави свещта — каза Емили.

— Време е за сън.

— Няма да обесят господин Ботма — заяви Емили.

Клара нищо не отговори. Тя завъртя дръжката на вратата. Емили я проследи с очи. Дори погледната в гръб Клара издаваше необикновена възбуда.

— Сюзан плаче — каза тихо Емили.

Без да отговори, Клара отвори вратата.

— Какво ще стане с Тис? — попита Емили още по-тихо.

Клара се обърна. Свещта осветяваше лицето ѝ отдолу. Тя повдигна рамене.

Щом затвори вратата, Емили скочи от леглото си, втурна се към малката масичка и отвори дневника си. Не виждаше нищо. Не знаеше коя дата е, нито на коя страница е отворила, но написа в мрака: „С едно повдигане на раменете Клара изгони Тис Ботма от нашия живот.“

7.

— Да — започна лорд Марздън.

Седнал зад бюрото си, той избягваше да гледа Тис, който седеше прав пред него. Никога досега не бяха го карали да върши такава досадна работа.

— Съдът се произнесе — каза той.

После стана и отиде до голямата библиотека, която се намиреше зад него. Обходи с поглед кожените подвързии, без да чете заглавията.

Тис чакаше. Той не можеше да зададе въпроса, който го измъчваше, защото предчувстваше отговора. Чертите му се бяха изострили, лицето му изглеждаше мъртвешко.

— Баща ви е признат за виновен, Ботма — каза Марздън, като рязко се обърна, сякаш за да си даде кураж. — Ще бъде обесен.

— Да, сър.

Този отговор обърка лорда. Тис не показваше, че изпитва и най-малкото вълнение. Той козирува, за да си тръгне.

— Ботма, командосите от региона трябва да присъстват на обесването.

Марздън долови леко потреперване в погледа на Тис.

— Но вие може да се извините по семейни причини.

Отново се върна пред книгите. Твърдите им корици му даваха известна сигурност.

— Би било напълно разбираемо — добави той.

— Вие казахте, че командосите ще бъдат там, сър.

Лорд Марздън, чийто поглед изразяваше едновременно изумление и любопитство, се обърна бавно към него.

— Ще бъда с тях, сър.

— Искаше ли да видите баща си?

— Мога ли да ви задам един въпрос, сър? — Тис го гледаше право в очите. — Баща ми признал ли е обвиненията срещу себе си?

— Той каза, че не е убил достатъчно английски войници.

Марздън се поколеба и след като се върна на бюрото си, произнесе с безразличие:

— Каза също, че би искал и вие да сте в това число.

Тис дълго мълча, а лордът очакваше отговора.

— Искам да го видя — каза най-после той.

Когато пристигна в тъмницата на замъка, Тис изпитваше чувството, че всички светлини в неговия живот са угаснали изведнъж. И не защото в килията, където стояха затворниците преди екзекуцията, беше непрогледно, а защото надеждата му започна да се стопява. Мракът, в който беше хвърлен баща му, напомняше на яма, от която не може да се измъкне.

Уилям Ботма не вдигна главата си, когато стражата отвори железната врата.

— Ботма — каза грубо пазачът, — синът ви иска да ви види.

Тис се спря до вратата, докато очите му свикнат с тъмнината. Баща му седеше на земята със свити крака и наведена глава. Уилям Ботма не обърна внимание на сина си, дори не го погледна.

— Искате ли да кажа нещо на майка?

Тис знаеше, че тези думи са лишени от смисъл, както и всичко друго при подобни обстоятелства. Той бе вперил очи в сянката, която представляваше баща му сега.

— Не това исках, татко.

При тези думи Уилям Ботма вдигна очи. Един слаб лъч светлина проникваше през отворената врата на килията и осветяваше дясната половина на лицето му.

— Ти плачеш — каза спокойно той на сина си.

Ботма отново наведе глава и потъна в собствената си сянка.

— Нямах право да плачеш, синко — добави той.

Тис се отдръпна от вратата и се облегна на каменната стена. Беше невъзможно да сдържи сълзите си.

— Трябва да отида, татко! — молеше Сюзан. — Трябва да ми позволите да отида. Защо се опитвате да ме спрете?

— Защото не искам да идеш. Това не е място за едно младо момиче — заяви Жак, за да приключи въпроса.

— Да присъстваш на едно обесване не е приятно за никой, но това ще е публично обесване, нали? Тис трябва да бъде там, а аз искам да съм с него. Моля ви! — и тя се хвърли в прегръдките на баща си.

Заплака, без да може да спре, а вълнението я караше да говори несвързано:

— Ако не съм с него... Ако го оставя сега... О, татко, това е толкова страшно!

Жак я притисна в обятията си. Той не знаеше как да утеши съкрушеното момиче. Куклите на Сюзан, които бяха останали от детството ѝ и които сега украсяваха нейната стая, го гледаха със стъклените си очи.

— Разбирам — каза той, въпреки че нищо не разбираше.

С какво едно публично обесване можеше да върне живота на английските войници? Как бе възможно Уилям Ботма да ги убие хладнокръвно? Как можеше да се случи всичко това?

— Трябва да си с Тис. Да, Сюзан — прошепна Жак.

В стаята на Прюданс разговорът се въртеше около същата тема. Клара говори за това цяла вечер, като използва всичките си хитрини, за да убеди Прюданс да отиде. Прюданс ѝ обърна решително гръб и си легна, с което искаше да сложи точка на спора.

— Можеш да си говориш цяла нощ, Клара, но няма да ме накараш да присъствам на обесването, където впрочем нямаш място и ти. Извини ме и лека нощ.

Тя се опъна на леглото точно когато Клара възнамеряваше да седне, така че остана права.

— Щом е публично обесване, значи има смисъл да се отиде! — подхвана отново Клара. — Хората трябва да разберат какво рискуват, ако престъпят закона.

— Тогава защо трябва да ходим?

— За да покажем, че сме на страната на закона и реда.

— Иди си, Клара! — извика Прюданс. — Прави каквото искаш, но моля те, върви си.

— Виждам само, че не те интересува правосъдието — продължи Клара, която явно нямаше намерение да я остави. — Не те е грижа за справедливостта, Прюданс!

— Всъщност не знам за каква справедливост говориш. А сега ме остави. Уморена съм и ми се спи.

— Спи ли ти се? — подсмихна се Клара. — Трябва ли да спим, когато ограбват страната ни, а английските войници са избивани от Бурите? Не разбираш ли, че всъщност само англичаните могат да възстановят реда в тази страна и да премахнат всякаква форма на предателство? Те са ни единствената надежда.

— По дяволите, англичаните! — извика Прюданс.

Тя седна, като дръпна завивките си и хвърли гневен поглед на сестра си.

— По дяволите! Всички! — добави тя.

— Това си е твой начин да гледаш на нещата — каза Клара през смях.

— Ти ми говориш за политиката на англичаните и Бурите. Да или не?

— Да.

— Ако политиката можеше да направи така, че гроздето да узрее, и да го превърне във вино, щеше да ме интересува. Ако не — лека нощ, Клара.

Прюданс легна отново, зави се и обърна гръб.

— Да, виждам — каза Клара.

— Какво? — попита Прюданс, без да се обърне.

— Нищо — отговори Клара и се отправи към вратата.

— Ще ти кажа аз какво виждам.

Клара се спря, а Прюданс седна в леглото си.

— Виждам, че правиш всичко възможно, за да впечатлиш лорд Марздън с проанглийското ти отношение.

— Нямам нужда от това.

— Нямах ли? — засмя се Прюданс. — Но сигурно ще му направи впечатление, ако си там в момента, когато въжето стегне гърлото на Уилям Ботма.

Клара тръгна към вратата.

— Не съм ли права? — попита Прюданс.

— Не се страхувам да покажа какво мисля, ако това искаш да кажеш — отговори Клара.

— Е, добре, покажи го — каза Прюданс, като си легна отново, — но не се опитвай да повлечеш след себе си цялото семейство. Аз няма да отида. Лека нощ!

Думите, които Емили написа тази вечер в дневника си, бяха просто едно описание на фактите, но изразяваха също чувствата ѝ: „Татко каза, че само Сюзан може да отиде. Прюданс напусна стаята, а аз не отговорих нищо.“

Чу се нещо като драскане, което идваше от прозореца. Озадачена и малко нервна, тя се приближи. От няколко седмици шумът около обесването я беше направил страхлива. Свещта, която държеше в ръка, осветяваше лицето ѝ и го отразяваше в стъклото. Това ѝ пречеше да различи каквото ѝ да било.

— Кой е? — попита тя при вида на собственото си лице. — Полин, ти ли си?

— Аз съм.

Емили веднага позна гласа на Полин и отвори.

— Трябва да видя Жан-Жак — каза тя.

— Сега? — прошепна Емили неспокойно. — Не мога да го търся сега. Много е късно.

— Моля ви.

Никога досега Емили не беше виждала Полин толкова изплашена.

— Много е важно — настояваше тя. — Моля ви!

Без да знае защо, Емили се обърна и хвърли поглед в стаята си. После каза тихо:

— Чакайте го в плевнята.

Тя затвори прозореца и отвори тихо вратата, която все пак изскърца. Почака за миг, да се увери, че никой не е чул, и се изкачи безшумно до стаята на Жан-Жак.

От вратата Полин наблюдаваше внимателно плевнята. Тя носеше малка свещица в стъкло от лампа, което тайно бе взела от трапезарията, докато излизаше. Това беше една от вещите, на която майка ѝ държеше най-много, защото имаше сребърна основа.

Единственото, което искаше Полин, беше стъклото да запази пламъка на свещта, докато тичаше към Жан-Жак...

Полин се преоблече за вечеря. Свали памучната си рокля, която носеше навън, за да облече друга, приготвена ѝ от госпожа Уестбъри, когато вратата се отвори зад нея.

— Полин!

Беше майка ѝ, при чието влизане Полин инстинктивно отстъпи назад.

— Обличам се — каза тя с тон, който не позволи на майка ѝ да се приближи.

— Виждам, Полин, но исках да ти говоря за утре.

Госпожа Уестбъри гледаше как дъщеря ѝ нахлува роклята си.

— Казват, че главната улица е мястото, където се срещат младите хора от Добра Надежда. Всички ходят там.

После замълча. Полин се обърна към майка си, докато опитваше да се закопчее.

— Продължавайте, слушам ви.

— Май че си напълняла, Полин.

Младото момиче замръзна на мястото си. Майка ѝ се приближи до нея и се помъчи да я закопчее.

— Станала си по-пълна. Не бях го забелязала.

Тя упорито я стягаше, но се спря при вика на дъщеря си, която изведнъж се беше отдръпнала.

— Оставете ме на мира, майко! Значи съм дебела — каза през сълзи Полин.

— И затова ли плачеш? — попита майка ѝ, обхваната от подозрение.

Полин погледна майка си. Това сякаш не беше същата жена. Изглеждаше обзета от някаква мисъл. Стана, приближи се до шкафа, където дъщеря ѝ държеше нещата си, и отвори едно чекмедже. Там Полин нареждаше превръзките, които майка ѝ приготвяше всеки месец. Госпожа Уестбъри остана като вкаменена. Чекмеджето беше пълно с превръзки. Тези от последните два месеца стояха непокътнати.

Полин я погледна втренчено и изведнъж изрева:

— Вървете си!

— Полин!

Гласът на Жан-Жак я изтръгна от мислите ѝ. Тя се обърна и го видя изправен на прага.

— Какво има, Полин? Нещо не е ли наред?

Когато той се приближи до нея, тя се обърна.

— Не е ли чудесно? — каза тя, като посочи агънцето.

Жан-Жак сложи ръце на раменете ѝ и я накара да го погледне. Лицето ѝ беше червено от плач, а очите ѝ — подутти.

— Полин, какво става?

— Очаквам дете, Жан-Жак — каза бързо тя. Дръпна се рязко и избяга в един ъгъл на плевнята.

— Защо ме гледаш така? Това е твое дете, твоето бебе.

— Полин, обичам те — каза нежно Жан-Жак и отиде до нея.

— Не! — извика тя. — Ти не разбираш.

— Разбирам и съм щастлив.

— Но моите родители няма да го приемат никога. Те знаят и никога няма да го приемат.

— Това е нашето дете. Какво значение има дали ще го приемат, или не?

— Не! — възрази решително тя.

Лицето на Жан-Жак се промени.

— Не разбирам — каза той най-накрая.

Полин се обърна. Той я притисна в ъгъла.

— Това дете е наше. Ние ще се оженим и никой не може да има нещо против това.

— Чуй ме! — извика Полин.

Жан-Жак замълча, но не заради вика, а заради това, което виждаше в погледа ѝ.

— Той ми забрани да те виждам. Никога повече! Сякаш не сме се познавали.

Жан-Жак не каза нищо.

— Разбираш ли какво ти казвам?

— Детето е мое. Не могат нищо да променят — каза той.

— Но те не мислят така.

Шумът от проливния дъжд се изгуби в оглушителната тишина, която разделяше Жан-Жак и Полин, чиито думи бяха паднали като тежко олово на сърцето му.

Небесната дъга се простираше над планините. Тази картина често можеше да се види в дъждовните утрини. Дъгата беше вълшебна. Пурпурът преминаваше в яркозелено, оранжевото — в жълто, а жълтото — в розово. Тези цветни ленти се извиваха в дъга, която сякаш повдигаше земята и превръщаше хоризонта в люлка.

Жак Бовилие яздеше към фермата на Ботма. Мислите му бяха объркани. Не можеше да си представи какво ще каже госпожа Ботма. Не беше дори сигурен дали тя ще му отговори, но поне трябваше да опита. Беше решил да отиде със Сюзан на обесването. Според господин Клодел той нямаше друг избор.

В противен случай един ден изборът ще бъде направен без него.

Жак знаеше, че той е прав. Но присъствието му на смъртното наказание можеше да има смисъл само със съгласието на госпожа Ботма.

— Да, господин Бовилие, бих искала да отидете.

Тези толкова обикновени думи, които Жак не очакваше да чуе, го трогнаха дълбоко. Но трябваше да се увери, че не се основават на някаква илюзорна надежда, затова каза веднага:

— Разбирате добре, Тереза, че помилване няма да има и аз нищо не мога да направя.

— Вие бяхте приятел на Уилям.

Това, че госпожа Ботма се изрази в минало време, обърка още повече Жак. Не е ли бил винаги приятел на Уилям? Без съмнение не беше съгласен с него — това, което Уилям бе направил, му изглеждаше невероятно, но той си оставаше негов приятел. Донякъде те бяха еднакви, въпреки че Жак се чувстваше равен с лорд Марздън.

— Бяхте ли приятел на Уилям? — попита Тереза, като прекъсна мислите му.

Тя очакваше отговора на Жак, който кимна с глава. Лека светлина озари тъжните очи на Терси, малкото русокосо момиченце.

— Ако отидете, поне ще знам, че съдебното решение е изпълнено.

— Тереза — каза Жак, който най-после намери смелост да я погледне в очите, — знаете ли какво искате от мене?

— Няма друг, от когото да го поискам — каза любезно тя, след което вдигна гордо глава. Очите ѝ блестяха. — Искам да разберете дали мъжът ми ще бъде погребан по християнски...

След това тя се обърна, за да се прибере с двете си дъщери, но изведнъж се спря и каза:

— Моля ви, господин Бовилие, кажете на сина ми, че тук няма вече място за него.

— Тереза, мога ли да направя нещо друго за вас? От какво точно имате нужда?

— Господ е с мен — отговори тя. — Ще отида на север и нашите роби ще ме последват.

Изведнъж изражението ѝ се промени. Сякаш пред нея стоеше самият лорд Марздън.

— Въпреки че ми е невъзможно да попреча мъжът ми да бъде обесен, никой не ще ме спре да замина, да избягам от законите, които противоречат на Божиите.

— Англичаните също са християни, Тереза — каза тихо Жак.

Тя поклати глава и прегърна дъщерите си.

— Семейството — продължи тя — е в центъра на християнството. Англичаните няма да ми го разбият. Нито един член от нашето семейство — добави тя, като погледна към тримата роби, които правеха четириколка от грубо издялано дърво.

— Може би ви е мъчно да го чуете, Тереза, но англичаните не искат да разбиват никого. Те само освобождават един народ от робство.

— Имат ли право да освобождават тези, които Бог ни е дал? — каза тя, поклащайки глава. — Фактът, че обесват мъжа ми, няма да ме накара да наруша клетвата си към Всевишния, господин Бовилие. Нашите роби ще заминат с нас.

Тежките удари на барабана отекваха бавно в ритъма на смъртта. Петима затворника стояха прави в една двуколка, теглена от биволи. Оковани в тежки вериги, те гледаха право пред себе си. Приближаваха се към многолюдна тълпа, която бе образувала полукръг. Недалеч се виждаха бесилките, издигнати близо една до друга. Разделени от

войници в червени униформи, бурските командоси бяха възседнали конете си с пушки на рамо. Единствено червените ленти на шапките им се открояваха на фона на жълто-кафявия цвят на униформите им.

И Тис беше сред тях. Той гледаше в земята.

Срещу войниците и командосите стояха лорд Марздън, неговият помощник и един полковник. Той имаше безупречен вид и се наричаше Дрюмон. Не изпускаше от очи колата със затворниците. Лордът го погледна за миг, след което погледът му се отправи към Тис. Изведнъж някой от тълпата привлече вниманието му. Беше Клара.

Тя небрежно държеше разтворения си бледолилав чадър, с който се пазеше от слънцето. Роклята ѝ беше виолетова, сякаш дискретно загатваше за предстоящата смърт. Клара срещна погледа на лорд Марздън. Той отвърна очи, въпреки че би могъл да я гледа безкрайно. Жак Бовилие стоеше до нея в тъмен костюм. Беше навел глава и прегърнал през раменете Сюзан, която наблюдаваше Тис. Тя не се отличаваеше от останалите жени. На главата си носеше шал и беше облечена в скромна черна памучна рокля.

Лорд Марздън отмести погледа си от нея, като чу скърцането на колата, която се приближаваше. Тя се спря пред тях. Уилям Ботма го гледаше.

Полковник Дрюмон даде знак на войниците, придружаващи колата, да свалят затворниците и да ги отведат до бесилката. Докато се придвижваха към нея, те минаха край Тис, който не сваляше поглед от баща си.

Окован във веригите си, Уилям погледна втренчено сина си:

— Не плачеш ли вече?

Тис гледаше пред себе си. Уилям Ботма се изплю в лицето му, но един войник го блъсна в гърба.

— Върви! — извика той.

Полковник Дрюмон пришпори леко коня си, който веднага препусна към бесилките, където се спря точно когато осъдените пристигнаха. Всички вдигнаха очи към петте примки. Само Ботма гледаше полковника. Дрюмон направи знак на войника, който стоеше до бесилката. Той се качи на сандъка, поставен под първото въже и зачака да доведат първия от Бурите. Постави примката около шията му, като направи същото и с останалите затворници. Никой от тях не показва и най-малкия признак на страх, разкаяние или съпротива.

Полковник Дрюмон се обърна към свещеника, който стоеше наблизко. Той се приближи до бесилките с отворена библия. Тогава един грубоват човек се отдели от тълпата. Полковникът го стрелна с поглед.

— Това е техният пастор, сър — побърза да каже лорд Марздън.

Против волята си полковникът му направи знак да започне.

— Въпреки че вие сте признати за виновни от английския съд и пред Бога, Господ ще благоволи да чуе молбите ви за прошка — започна свещеникът.

Той погледна пастора, който цитираше на африкаанс псалм 23. Като се обърна към бесилките, свещеникът продължи на английски. Двата гласа се сливаха, като издаваха странно и мистериозно звучене.

— О, небесни отче — каза свещеникът, — молим ви да се вслушате в молбите ни.

— Макар че тръгвате в сенките на смъртта, не се страхувайте от зло — отвърна другият глас на африкаанс.

Полковник Дрюмон даде сигнал. Биенето на барабаните заглуши пасторите. Със спокойно и изискано движение полковникът извади меч си и го размахна.

Той проблесна на слънцето. Тис погледна баща си, после меч и очите му се притвориха. Сюзан се вкопчи в ръката на Жак и скри лице в рамото му. Баща ѝ се обърна към нея и прошепна:

— Шт!

Клара ги гледаше с ледено изражение.

Мечът разцепи въздуха. Войниците, които стояха зад бесилките, ритнаха сандъците. Телата на осъдените се люшнаха напред. Въжетата се стегнаха около шиите им. Времето замря. После четирите тела политнаха назад, докато петото, на Уилям Ботма, се повали на земята. Въжето се беше скъсало.

Викът, който се изтръгна от тълпата и изплаши конете, се превърна в шепот на учудване. Някой извика: „Амин!“. Друг отправи очи към небето и извика: „Слава Богу!“

Тис отвори очи и погледна към бесилките. Баща му се изправяше на крака.

Тълпата избухна и необуздано се втурна към Уилям Ботма. Възседнал коня си, Тис гледаше и не вярваше на очите си.

— Какво става? — попита Сюзан, без да вдигне глава.

Хората пееха и викаха.

— Жив е — каза Жак смаяно, като погледна Тис. — Това е Божията ръка — добави той шепнешком.

Един изстрел възвърна тишината. Полковник Дрюмон гледаше тълпата с присвити очи. Той се обърна към палачите и заповяда:

— Пригответе ново въже!

— Не — извикаха спонтанно всички.

— Ще го бесим, докато умре! — изрева полковник Дрюмон.

Лорд Марздън се приближи с коня си до него.

— Извинете ме, сър.

— Наредете на хората си да отстранят тълпата! — процеди полковникът.

— Задръжете ги! — извика бързо лорд Марздън, след което отново се обърна към полковник Дрюмон. — Не можете да направите това, сър.

— Наистина ли, майоре?

— Не, сър. Това действие противоречи на закона и може да предизвика бунт, както е ставало преди.

Полковник Дрюмон погледна към войниците, които се мъчеха да спрат непокорната тълпа. Той даде знак на този, който стоеше най-близо до него, да насочи оръжието си към Ботма. Войникът се подчини. Тълпата затаи дъх, а Тис гледаше, без да може да повярва.

Лорд Марздън отново взе думата, този път по-убедително:

— Народът никога не ни е прощавал, сър. Това нещо не може да стане!

— Ако тогава не са разбрали, майоре, ще разберат сега.

И като се обърна към бесилката, извика:

— Сменете въжето! Пригответе осъдения!

Отново отекнаха барабанните удари. Лорд Марздън погледна към Тис, чието лице не потрепваше.

Изведнъж една жена се отскубна от тълпата и завика:

— Мръсни англичани! Бог върна свободата на този човек и вие пристъпвате неговата повеля.

Следвайки заповедта на полковник Дрюмон, един войник стовари пушката си върху гърба на жената.

Жак усети как гневът го превзема. Неспособен да се сдържа повече, той остави Сюзан и се нахвърли срещу полковника.

— Тя има право, сър. Бог е отсъдил свобода на този човек.

— Вие оспорвате моята заповед! — каза студено полковник Дрюмон.

— Оспорвам вашата справедливост — извика Жак.

— Върнете се на мястото си, преди да съм ви обесил с него!

Жак сграбчи меча, който полковникът държеше. Опитва се да го свали от коня си, но войникът го удари с пушката си в тила. Жак падна и изгуби съзнание. Сюзан се втурна към баща си.

— Дръжте тази жена! — изрева полковникът.

Хаосът достигна до заплашителни размери. Той не можеше вече да контролира положението, което беше станало по-опасно от всякога.

— Ще има бунт, сър — предупреди лорд Марздън.

— Аз отговарям за това. Махнете този мъж! — заповяда той, като показва Жак, до когото беше коленичила Сюзан.

Барабанните удари станаха по-силни. Полковникът отново вдигна меча си. Уилям Ботма, на когото бяха сложили ново въже, неподвижно гледаше пред себе си, сякаш вече беше мъртъв.

— Не! — извика Сюзан, когато мечът проблесна във въздуха.

Краката на Ботма се люлееха, после изведнъж се изпънаха...

— Не! — изкрещя отново Сюзан и скри лице в гърба на баща си.

Лорд Марздън не изпускаше от погледа си Тис. Чуваше се само поскръцването на седлата, тропота на копитата, после вик на птица в далечината.

В тишината гласът на Тис се извиси до хоризонта. Това беше вик на агония, от който кръвта се смразяваше. Прекъсвайки редиците, той подкара коня си право към полковник Дрюмон като размахваше пушката си. Погледна войника, който стоеше най-близо до него, и той отстъпи. Когато стигна до полковника, стовари пушката си върху раменете му и го повали от коня.

Тис огледа военните редици и тези, които го заобиколиха, смаяни от удивление. Той погледна тялото на баща си, после Сюзан и баща ѝ. Очите му се напълниха с гневни сълзи. Обхванат от общото напрежение, конят му започна да танцува.

— Дори това да ми струва живота, ще убивам всеки срещнат англичанин — изрева той. — Ще ви избия всичките, докато не остане и един, който да мърси земята ни с варварството си!

— За стрелба! — изкомандва Марздън войниците си.

Те хванаха оръжието си в готовност и безмълвно наблюдаваха, а Тис не отделяше очите си от тях. Конят му не спираше своя танц. Изведнъж той внезапно се обърна и избяга. Един залп отекна в гърба му.

— Тис! — извика Сюзан, тичайки след него в праха, който вдигаше коня му. — Тис!

Като я забеляза, лорд Марздън заповяда:

— Спрете огъня!

Един английски войник се приближи до него:

— Рисуваме да засегнем момичето, сър.

Полковник Дрюмон беше стъпил на крака. Той объркано гледаше около себе си. А когато видя войника, който галопираше след Сюзан и Тис, се обърна рязко към Марздън:

— Какво прави този войник? Стреляйте, по дяволите! Майоре, дайте заповед за стрелба.

— Кого трябва да повалим първо, сър, момчето или момичето? — попита студено Марздън.

Войникът настигна Сюзан и я вдигна на коня пред себе си, обърна се за миг, след което тръгна в галоп след Тис.

— Спрете го! — изрева обхванатият от лудост полковник Дрюмон, като сочеше с пръст войника.

Но събитията го бяха преварили. Марздън спокойно слезе от коня си и тръгна към Жак Бовилие, който все още беше на земята.

— Трябва да изчакаме резултатите от това обесване, сър.

— Ще направя рапорт, майоре! — заплаши полковник Дрюмон.

— Аз също — отвърна Марздън.

Жак направи леко движение, после погледна към бесилките. Лордът каза на един войник:

— Отвържете телата!

— Оставете ги там! — отсече полковникът с леден тон.

Лорд Марздън се обърна към него.

— Те ще останат там, докато се разложат — добави Дюмон.

— В ада ли, сър? Заедно с нас ли? — попита Марздън.

Настана продължителна тишина. Тълпата наблюдаваше конфликта между двамата. За миг почувствал смущение, полковникът се огледа наоколо несигурно, след което изрева:

— Ще ми платите за това, майор Марздън!

— Без съмнение ще плащаме всички — отговори лордът, който обърна поглед към облака прах, където бяха изчезнали Тис, Сюзан и войникът.

Препускайки в галоп, Тис шепнеше през сълзи: „Оставете ме...“
Беше видял Сюзан и войника, които го следваха, и пришпори коня си. Войникът също ускори ход, а Сюзан мислеше само за Тис.

Като достигна до едно скалистو възвишение, Тис скочи от коня си и изчезна. Чувахе как заобикалят скалите под него. Вдигна карабината си готов за стрелба.

— Тис! Искам да дойда с тебе!

Гласът на Сюзан достигна до него, преди да я види.

Ръката му се отпусна, когато тя се появи. Прикладът се удари в земята с лек шум. Войникът вдигна поглед и забеляза Тис. Сюзан го видя в същия момент. Тя скочи от коня и запълзя нагоре по скалата.

— Остани там, Сюзан!

Тя застина на мястото си.

— Тис, трябва да ти говоря...

— Няма да се върна назад.

— Тогава взemi me със себе си. Обичам те...

Войникът чакаше в подножието на хълма, слезе от коня и се огледа. Чувахе ясно разговорите им. Тис хвана отново оръжието, като се прицели във войника. Сюзан го наблюдаваше.

— Предпочитам да ме убиеш — каза тя.

— Сюзан, ти принадлежиш на твоя народ, както аз на моя. Иди при тях! — говореше той сдържано, отпуснал карабината.

— А той? — отвърна Сюзан, като посочи войника, който я беше довел дотук.

Войникът ги гледаше. Тис стана и се приближи до коня си.

— Ще те обичам винаги, Тис — каза Сюзан с равен глас.

Той яхна коня, но остана за миг неподвижен.

— Никога няма да престана да те търся — добави Сюзън.

Тис се отдалечи.

— Довиждане, Тис.

Той се наведе над гривата на коня, след което се изправи и дръпна юздите. Конят потегли, а Тис не се обърна.

Войникът се изкачваше към Сюзан, за да ѝ подаде ръка, когато тя каза съвсем спокойно:

— Ще го открия.

Бяха необходими три часа, за да заровят мъртвите под палещото обедно слънце. Жак беше издигнал голям дървен кръст на гроба на Ботма. Клара го наблюдаваше изпод дърветата, без да се приближи до него. Тя решително избягваше баща си и Сюзан, които я притесняваха.

Когато Сюзан се завърна с войника, лорд Марздън предложи на нея и на сестра ѝ да ги закара в Добра Надежда с колата на Бовилие. Жак отказа всякаква медицинска помощ за удара, който беше получил в главата си. Марздън усети как между тях се отваря пропаст. Пропаст между него и всички хора. Жак искаше да остане сам. Той гледаше в далечината към морето, към Ева.

Клара се беше показала много любезна към лорд Марздън и признателна за помощта, която им е оказал в такъв момент. За да демонстрира сестринска загриженост, обгърна Сюзан през раменете. А тя се отдръпна, за да се доближи до войника, който ѝ бе показал приятелски чувства.

Докато колата се връщаше към Добра Надежда с лорд Марздън и двете девойки. Сюзан не изпускаше от очи войника, който яздеше встрани, водейки коня на лорда за юздите. Тя беше завладяна от нова вътрешна сила, която ѝ вдъхваше присъствието му.

— Наистина е много любезно от ваша страна да ни доведете вкъщи, лорд Марздън — каза усмихната Клара.

— Това е най-малкото, което мога да направя — отвърна той и леко се поклони — жест, който му беше станал обичаен по време на разговор и който очарова Клара.

— Баща ми каза ли къде отива? — попита тя.

— Нищо не е казал.

— А! — възкликна Клара и поклати глава.

Тя погледна през прозореца войника, който ги придружаваше. След това се обърна към Марздън и попита:

— Защо постъпи така?

— Моля? — попита лордът с усмивка.

— Войникът — уточни Клара, като го показва през прозореца с кимване на главата — познава ли Тис Ботма? Дали са приятели?

— Не — отговори лорд Марздън, като на свой ред го погледна. — Мисля, че просто е завел Сюзан при мъжа, когото тя обича.

— А!

Настъпи мълчание. Сюзан не беше чула какво си казаха и не обърна внимание на тишината. Тя бе потънала в собствения си свят. Свят, в който един ден отново ще намери Тис.

— Обесването ви разстрои, нали? — попита изведнъж Клара.

— Да, както и повечето от моите хора — отговори лорд Марздън. — Този човек изрази чувствата на повечето от нас — добави той, като посочи войника.

— Но вие не отричате, че той заслужава да бъде обесен, че всички го заслужават. Та те убиха тези английски войници по ужасен начин.

— Често съм се питал... Когато някой е убит, има ли значение начинът? — каза той с лека усмивка.

— Не вярвам това вече случайно да се е скъсало — заяви Клара. — Тези бури са много големи хитреци.

— Не мисля така.

— Когато ги опознаете повече, моите намеци ще ви се сторят по-малко учудващи — каза Клара с очарователна усмивка. — Но можете да бъдете сигурен, че с повторното обесване на господин Ботма Божията воля не е била незачетена.

Лорд Марздън се усмихна на Клара. Най-после той беше там, където желаше да бъде. Срещу нея. Виждаше добре, че тя не е самата нежност, знаеше, че е създадена от стомана, но имаше нещо в нея, което не го оставяше безразличен. Погледът ѝ беше пълен с обещания. А колкото до обесването — той можеше да го забрави. В него имаше голяма доза британски фатализъм. Пък и това е чужда страна. Какво да се прави?

Докато Жак и двете му дъщери отсъстваха, госпожица Търстън направи всичко възможно да се занимава повече с Емили. Но това не беше лесно. Мислите на малкото момиченце бяха другаде, а не в

учението. Тя мислеше за Тис и Уилям Ботма. Не говореше за обесването, но явно мислите ѝ бяха там през цялото време.

— Имам една идея! — весело предложи гувернантката. — Защо да не излезем с мрежата и да ловим пеперуди?

— Не, това не е хубаво — отговори Емили.

— Но вие сте хванали вече не малко очарователни пеперуди. Това помага при изучаването им. Хайде, елате!

— Не — повтори Емили, — не искам да убивам повече.

— Но те са толкова много...

— Толкова, колкото господин Ботма ли? — попита Емили, преди да зададе въпроса, който ѝ тежеше на сърцето. — Какво ще стане с Тис и Сюзан?

— Не знам, детето ми.

Госпожица Търстън обичаше да дава кратки отговори. Погледна часовника, закачен на корсажа ѝ.

— Късно е — обяви тя и се приближи до прозореца. Стъклата бяха счупени от дъжда.

— Пак вали — каза тя.

— Прюданс все още ли е в избата, госпожице Търстън?

— Боже мой! Прюданс да е по това време в избата! Баща ви трябва да ѝ поговори.

Прюданс стоеше в избата още от сутринта. Тя наблюдаваше господин Клодел. Смесването на по-силни с по-слаби вина е тази фаза от винопроизводството, която най-много ѝ харесваше. Господин Клодел беше изключителен винар и тя бе решила да се възползва максимално от знанията му.

Застанала права до него, тя не бе забелязала какво става. Мислеше за нещо друго. Господин Клодел също не беше обърнал внимание на това колко близо са един до друг докато се почувства възбуден от допира си с нея. Постара се да не обръща внимание на това. Няколко пъти този ден се беше въздържал, но изведнъж усети, че му е невъзможно повече да се контролира. Малкото момиче, което стоеше по цели дни при него, бе станало жена. Той се остави тялото му да докосне Прюданс.

— Господин Клодел — каза тя, като го погледна учудено и леко се отдръпна. — Съжалявам — добави тя с притеснена усмивка. — Много съжалявам.

— Наистина ли, Прюданс? Не е ли това причината да работите тук с мен, когато баща ви го няма? — попита той с раздразнение.

— Тъй като баща ми не иска да работя тук, мога да го правя само в негово отсъствие — отвърна Прюданс, която не разбираше за какво говори той. — Но един ден ще ми позволи, защото ще съм доказала това, което съм.

Господин Клодел се приближи отново и впи очите си в нея. Прюданс погледна към вратата. В погледа му имаше нещо, което я плашеше.

— Жан-Жак ще дойде скоро тук — каза бързо тя.

Господин Клодел се усмихна и я погали по косата, като поклати глава.

— Жан-Жак не е тук, Прюданс, нито баща ви. И вие би трябвало да сте другаде, но не сте. Приятно ви е да стоите тук, нали? — той продължи да я гали, а Прюданс грубо го отблъсна.

— Не, не за това съм дошла.

И тя се обърна, за да избяга. Той я хвана за ръката и я притисна в гръб. Изведнъж Прюданс усети нещо твърдо. Гърлото ѝ се сви. Клодел ѝ запуши устата и се опита да я повали на земята. Целият беше червен. Приличаше на луд.

Тя го ритна, опита да се изплъзне, но той се възползва от това движение и пхна ръката си под полата ѝ. Тя извика, но викът ѝ бе приглушен. Ухапа ръката му, но Клодел я измъкна, напипа колана си, извади го от панталона и я удари през лицето, за да я накара да млъкне. От силата на удара тя падна на земята.

Той се нахвърли върху нея и я изнасили. Тя искаше да изкрещи от болка, но той отново ѝ запуши устата. С рамото си грубо я натискаше към земята, мятеше се върху ѝ целият облян в пот и с лице, което се изкривяваше в гримаси.

Той се повдигаше и отново потъваше все по-дълбоко. Болката ѝ стана непоносима, чувстваше се разкъсана, изкормена. Болеше я сърцето. Тя едва дишаше, повръщаше от отвращение, но Клодел продължаваше да я мачка и раздира отвътре. Изглеждаше уродлив, страшен, истинско чудовище.

Изведнѣж тялото му се отпусна. Прюданс помисли за миг, че е умрял. Беше я страх да се помръдне. Клодел изстена, отскубна се и избяга от избата.

Тя дълго остана неподвижна. Беше ѝ невъзможно да направи някакво движение. Краката ѝ сякаш бяха чужди.

— Не! — изрева тя и едва се довлече до големите бѣчви, за да избяга от света, от себе си, от ужасната болка и срама.

Дѣждѣт беше завалял няколко часа след тази драма. Госпожица Търстѣн бе отбелязала равнодушно: „Пак вали.“

Развихри се буря. Светкавиците и грѣмотевиците беснееха. Проблясъкѣт на мѣлнията на няколко пѣти освети вътрешността на избата. Простряна на земята под бѣчвите, Прюданс се надяваше тя да стигне до нея и да я порази.

Преди вечеря госпожица Търстѣн реши, че Прюданс е наистина закъсняла...

— Идете да я потърсите, Емили — каза тя.

Емили изтича навѣн щастлива от мисѣлта, че може да излезе по време на бурята.

— Облечете си палтото — препорѣча ѣ гувернантката.

Но Емили не чуваше. Навѣн небето беше черно. Не само нощта носеше мрака, но и гѣстите облаци и водната вихрушка, която се сипеше от небето. Емили подскачаше над леещите се на двора потоци. Вдигна глава и извика от радост. Една светкавица озари небесните дълбини. Спря се, за да изчака грѣмотевицата. Тя дойде много скоро, а земята затрепери от нея. Емили се уплаши повече, отколкото си мислеше, и притича до избата.

— Прюданс! — извика тя задѣхана, след като влезе вътре. — Мокра съм като мишка. Госпожица Търстѣн ще побеснее. Прюданс, къде си?

Тя вървеше напред и се оглеждаше. Лампите бяха запалени, но въпреки това беше мрачно.

— Време е за вечеря. Госпожица Търстѣн ще се сърди.

Като забеляза краката на Прюданс, които се подаваха зад бѣчвите. Емили застина.

— Прюданс!

Когато видя по-добре сестра си, Емили отстъпи назад. Лицето ѝ беше подуто. По полата ѝ имаше кръв. Кръв имаше и на земята около нея.

— Какво се е случило? — попита Емили ужасена.

— Няма нищо — отвърна Прюданс, която се мъчеше да изглежда хладнокръвна. — Искях само да отида под бъчвите...

Тя замълча при вида на Емили, която очевидно не вярваше нито дума на това, което ѝ говореше.

— Опитах се да отида зад тази бъчва. Знам, глупаво е. Порязах се.

Емили гледаше с ужасени очи. Прюданс бързо се приближи до нея и я прегърна.

— Нищо не казвай.

— Но ти си ранена.

— Не казвай нищо, моля те, Емили.

— Но тук има кръв...

— Емили — каза тя, като я прегърна през раменете и я погледна право в очите. — Моля те!

— Имаш нужда от помощ. Трябва да предупредя госпожица Търстън.

— Не! — извика Прюданс, отдалечи се за миг, после се върна при Емили и отново я прегърна. — Забрави всичко това. Забрави! — каза тя, като я разтърси.

Емили я гледаше изплашена. Прюданс престана да я разтърсва. Емили почака един момент.

— Къде е господин Клодел? — попита тя и се огледа наоколо. Едва когато видя Прюданс да отвръща очи при споменаването на името му, Емили разбра, че се е случило нещо неестествено.

— Той? — прошепна тя, без да знае какво иска да каже.

Прюданс кимна с глава. Нов гръм разтърси избата.

— Това, което се случи, трябва да бъде забравено — каза Прюданс. — Татко никога не трябва да го узнае — добави тя, като избърса една струйка кръв от устата си.

Емили гледаше кръвта.

— Разбираш ли какво ти казвам, Емили?

— Затова татко не иска да работиш с мъже — отговори тя.

— Мислиш ли, че можеш да ми помогнеш да стигна вкъщи, без госпожица Търстън да ни види? Кажи й, че съм си легнала и че ме боли главата.

Емили й се усмихна. Тя искаше да помогне на сестра си. Толкова много я обичаше. Може би сега, когато я виждаше по-слаба, чувствата й бяха по-силни.

Когато изтичаха през двора, бурята още бушуваше. Те се вмъкнаха вкъщи, без някой да ги види.

В душата на Жан-Жак също имаше буря. Той стоеше пред плевнята, гледайки господин Уестбъри, който влизаше вътре. Жан-Жак бе мокър до кости.

— Трябва да ви говоря за Полин, господарю.

— Нямаме повече нужда от услугите ти — каза Уестбъри като се дръпна от него.

Жан-Жак го проследи с поглед, но остана на прага. Уестбъри се приближи до коня си с намерение да го тимари, въпреки че нямаше нужда. Обърна се към Жан-Жак и го изгледа. В очите му проблясваше нежност, която обаче не се усещаше в гласа му.

— Влез — каза той. — Обичаш ли Полин?

— Да, обичам я.

Уестбъри отвърна поглед настрани.

— Обичам я — повтори Жан-Жак.

Без да сваля очите си от коня, Уестбъри каза:

— Остави я на мира.

Като опря главата си на хълбока му, той продължи:

— Съветвам те да заминеш. Връщам ти свободата и си отивай.

— Къде?

Една гръмотевица заглуши гласа му.

— Къде, господарю? — повтори той. — Каква свобода?

— Където искаш. Започни нов живот.

— Защо?

За да избегне отговора, господин Уестбъри се приближи до него. Чертите на лицето му бяха изострени, а гласът му — дрезгав.

— Слушай, моето момче, обичам дъщеря си. Обичам я повече от всичко на света. Не искам да й причинят зло.

— Няма да позволя да ѝ сторят и най-малкото зло.

— Глупак! — процеди Уестбъри. — Ти не си господар на живота си — каза той с малко по-сдържан глас. — Как би могъл да ръководиш живота на дъщеря ми?

— Аз не съм роб, господин Уестбъри.

Но Жан-Жак знаеше, че не в това беше проблемът, а в цвета на кожата му. Изведнъж той се почувства обзет от отчаяние, което промени звученето на гласа му.

— Ще я отведа далече оттук. Ще се оправим двамата.

— А ние? Жена ми и аз? — прошепна Уестбъри обезумял. — Ние заслужаваме прилично бъдеще в тази страна. Работили сме много, за да го постигнем.

— Като мене.

Господин Уестбъри замълча. Жан-Жак се обърна, за да си тръгне, но после се спря. Под дъжда изглеждаше като забулен със сребърна покривка.

— Бъдещето на Полин е с мене — каза той, преди да се впусне към дъждовната завеса.

— Полин никога не те е срещала! — извика Уестбъри, като излезе под дъжда. — Разбираш ли какво ти казвам?

Жан-Жак се спря. Те се изгледаха през водната вихрушка.

— Тя носи моето дете.

Започна да тича и скоро изчезна в мрачния дъжд.

— Няма свобода за мене без Полин и детето ми! — извика той.

Госпожа Уестбъри се отдръпна от прозореца. Тя разбра, че мъжът ѝ не може да уреди проблема. Изправи се и реши, че утре ще оправи всичко, ако трябва и сама.

Емили спусна пердетата. Бурята беше утихнала. Приближи се до масата, където стоеше дневникът ѝ, отвори го и започна да пише, както правеше всяка вечер: „Никога не трябва да говоря за господин Клодел.“

Ако някой прочете тези думи, сигурно няма да разбере. Но когато някой ден отвори тази страница, дори и след години, тя ще си спомни точно какво се беше случило тази вечер.

„Това сигурно има нещо общо с Жан-Жак“ — добави тя.

Емили затвори дневника си. Не знаеше защо написа последното изречение, но чувстваше, че трябва да го напише.

8.

Клара, Сюзан, лорд Марздън и войникът стигнаха в Добра Надежда сутринта. Емили се втурна да посрещне баща си, но се спря, като видя лорда. Той помогна на Клара да слезе от колата с такава галантност, че Емили остана потресена. Сюзан не изчака да ѝ подаде ръка. Лорд Марздън и Клара се държаха така, сякаш нищо неприятно не се бе случило.

— Бих ли могъл да дойда отново, за да ви видя, госпожице Бовилие? — попита лордът.

— Ще бъда очарована — отвърна Клара с пленителна усмивка. — Ще закусите ли с нас?

Той прие и те седнаха около масата в трапезарията, за да опитат от пушената херинга. Изглежда, никой не забеляза отсъствието на Сюзан и Прюданс. Лордът направи много силно впечатление на госпожица Търстън. Тя се суетеше в желанието си закуската да бъде идеална. Непрекъснато стоеше над главата на Мария, защото според нея сребърните прибори не бяха лъснати така, че човек да се огледа в тях.

А лорд Марздън едва забеляза гувернантката.

Като ги слушаше как разговарят изискано, Емили си каза, че човешките същества са наистина странни. Те бяха способни да говорят за всичко и за нищо с такава убедителност! Всички обсъдиха предстоящото отплаване за Ню Йорк на първия английски параход. Какво общо имаше той с това, което ставаше около тях? Но благодарение на този факт Марздън направи откритието, че пътуването с параход до Ню Йорк се е превърнало в главна цел на много хора от английското виеше общество. Господин Ботма беше ли мъртъв?

Тъй като тънките кости от херингата ѝ залепваха на езика, небцето и зъбите, Емили се учуди от начина, по който лорд Марздън се освобождаваше от тях. С невероятна сръчност, с едно леко докосване на салфетката до устните и — хоп! — костите изчезваха. В ръкава му ли отиваха?

Като забеляза как го гледа Клара, Емили реши, че той разиграва тези номера с намерението да ѝ направи впечатление. Какво ли е станало с Тис?

— Ловджийските кучета изглеждат по-добре от чакала — каза лорд Марздън. — Опашката им не е толкова красива, нито толкова гъста, като на лисицата, но имат по-силно обоняние.

Разговорът се пренесе върху лова на чакали, който станал много популярен сред обществото на Добра Надежда. И въпреки че лорд Марздън не одобри носенето на розово при убиването на чакали, той добави:

— Това е допустимо, доколкото човек може да стреля като джентълмен.

„Може ли да се убива джентълменски, пък било то чакал или лисица?“ — питаше се Емили.

Церемонията около закуската беше към своя край, а тя все още не бе узнала нищо за господин Ботма, за Сюзан, Тис и баща си.

— Може би ще научите нещо за баща ни — каза само Клара.

Лорд Марздън отговори, че положително ще се информира и веднага ще я уведоми.

Най-накрая той замина на кон заедно с войника, който беше изял своята херинга навън. На него, без съмнение, му се е усладила най-много, защото е можел да яде с ръка и да си плюе свободно костите.

Най-после Емили разбра от Клара какво се беше случило на обесването на господин Ботма. Тя прекара часове пред вратата на Сюзан, но Сюзан не я пусна, не каза дори и една дума. Емили говори с Прюданс, без да научи какво мисли да прави с Клодел. Но когато я видя да слага нараните си пудра, тя разбра, че Прюданс няма да остави нещата така.

Когато почувства, че може да излиза отново, Прюданс се завърна в избата, където завари господин Клодел. Той ѝ обърна гръб, а тя спокойно се приближи до него, въпреки че само от вида му я побиваха тръпки.

— Какъв хубав ден, господин Клодел!

Тъй като не получи отговор. Прюданс продължи:

— Не е ли хубав денят, господин Клодел?

Тя криеше нещо зад гърба си.

— Да, хубав е — съгласи се той, насърчен от усмивката ѝ.

Тогава тя извади един дървен прът и му нанесе такъв страхотен удар в слабините, че той изрева от болка и се свлече на земята.

— Сега ви остава да разберете каква е разликата между европейските и момичетата от Добра Надежда. Когато тях ги учат да яздят кротки кобили, тук ние изтощаваме конете.

Преди да си тръгне, тя го заплаши:

— Ако се осмелите да ме погледнете само веднъж, нищо няма да кажа на баща си, но ще ви убия със собствените си ръце.

Господин Клодел не излезе от избата през целия ден. Той се чувстваше беззащитен. Трябваше да замине при първа възможност, без да събужда подозрения, а дотогава щеше да живее в постоянен страх да не би Прюданс да каже на баща си какво се беше случило, или, което бе по-вероятно, да не си отмъсти. Съкрушен от собствената си постъпка, Клодел реши, че когато Жак се върне, ще трябва да намери претекст да си отиде.

Жак вървя цяла нощ и през по-голямата част от следващия ден. Той измина километри, преди да стигне до малайския квартал на малкото рибарско селце, в което Ева беше избрала да живее. Тя остана смаяна, когато го видя заобиколен от деца и измършавели кучета, които скачаха и джафкаха около него. Лицето на Жак беше мръсно, а засъхналата рана на главата му я уплаши. Дрехите му висяха на парцали, а краката му трепереха от изтощение. Не би могъл да направи и една крачка повече. Тя веднага го заведе в жилището си. Никога преди не беше го виждала толкова отчаян.

— Народът ни е разделен завинаги. Свършено е! — каза той.

Лъскавите ръце на Ева успяха да го съвземат за три дни. Той възвърна душевния си мир до момента, в който заговори за брак.

— Ти ще бъдеш господарка на Добра Надежда, Ева. Жан-Жак ще заеме мястото, на което има право.

— Имайте милост и не ме задължавайте да живея там — отвърна тихо тя.

— Обичам те — каза Жак и прегърна Ева, която стоеше на края на леглото. — Трябва да закриляме Жан-Жак и ако се оженим, той ще бъде мой законен син и наследник. Ще подпиша официалните документи и всичко ще бъде уредено.

— Не, Жак. Обичам ви, но няма да се омъжа за вас. Не ме карайте да живея в къща, която е принадлежала на друга жена.

В този миг пред нея изникна образът на Емили, неговата съпруга, която завинаги ще си остане господарка на Добра Надежда. Тя беше необикновена. Ева си спомни как бе държала новороденото, което поемаше първата си глътка въздух.

— Как е малката Емили? — попита тя.

— Много е добре — отговори Жак, като нежно я целуна по рамото и отново се изтегна на леглото.

Той още усещаше болките си, но сега беше щастлив.

— Слушах те внимателно, Ева, но ще ти докажа, че няма от какво да се страхуваш.

Но Жак не знаеше, че не от страх Ева стоеше далеч от Добра Надежда, а от уважение към съпругата му.

— Твоето място не е тук, а в Добра Надежда, при мене.

— А къде е мястото на Жан-Жак? Той не ни принадлежи. Любовта ни е тежък кръст за него. Вие говорехте за разделения народ. За него няма такъв.

— Но той има нас двамата.

— Не, ако ние желаем наистина да е свободен.

Ева се обърна и погледна Жак в очите. Тя толкова го обичаше, че се чувстваше длъжна да го закриля. Той беше неин господар, но имаше нужда от любовта ѝ. Ева се усмихна и отметна назад косите, които се спускаха върху лицето ѝ. Жак си оставаше все така силен, а на нея силата му ѝ бе необходима.

— Ще се омъжа за вас, Жак — каза тя, — но няма да живея в Добра Надежда.

В отсъствието на Жак Прюданс се беше заела с имението. Господин Клодел я избягваше. Тя откри, че Жан-Жак има вроден усет към виното, но и също, че се бе променил. Човек би казал, че е обезумял.

— Какво те измъчва? — го попита тя, докато вървяха към работниците.

— Нищо — отговори Жан-Жак.

— А аз се измъчвам — отвърна тя и му се усмихна.

Те стигнаха до едно самотно дърво, под което няколко мъже стояха на сянка.

— Не правят това, което ги карам. Не искат и да се помръднат — тя го погледна и добави, — защото съм жена.

— Те се подчиняват само на господаря — каза Жан-Жак.

— А ти ще ме слушаш, нали?

— Да.

— Благодаря ти — отвърна Прюданс, като му се усмихна отново. — Трябват ми в лозята, където искам да се посадят розови храсти.

— Розови храсти ли? — учуди се Жан-Жак.

— Това е моя идея.

— Но мястото на розовите храсти не е в лозята.

— Не и на листните въшки, нали? Това ме накара да се замисля. Ако посадим розов храст в двата края на редовете, ще бъдем предупредени по-рано.

— За какво?

— За нападението на листните въшки — отвърна радостно Прюданс. — Те се нахвърлят първо на розовите храсти. Не виждаш ли колко е просто, Жан-Жак?

Той поклати глава, защото не бе изненадан от това. Никога не беше мислил, че мъжете превъзхождат жените.

— Ще изпратя работниците в лозята — каза той.

— Благодаря — отвърна Прюданс, но преди да се отдалечи, тя се обърна и му каза: — За пръв път в живота си разбирам какво си чувствал, Жан-Жак — после погледна към работниците и продължи: — Никой не вижда у тебе нещо повече от цвета на кожата ти, както у мене това, че съм жена.

Тя замина, а Жан-Жак бързо тръгна към работниците, за да не мисли за това, което ще се случи между Полин и него. Той знаеше, че когато Уестбъри го погледнат, те не виждат бащата на тяхното внуче, нито проклятието, което ще тегне над дъщеря им, затова че се е любила с мъж, преди да се ожени. Те виждат единствено цвета на кожата му.

— Той я обича — каза господин Уестбъри, който беше застанал срещу жена си.

— И това, което направи той на дъщеря ни, ти наричаш любов?

Спорът продължаваше вече дни, а Полин избягваше родителите си и Жан-Жак. Тя бе разстроена, струваше ѝ се, че губи контрол над себе си.

— Тя носи детето на мъжа, когото обича, Мери. Полин го иска и ние трябва да го приемем.

— Но той е роб!

— Той е син на Жак Бовилие.

— Да, копеле, родено от робиня! Мислиш ли, че това е причина да го приемем? По-лошо е дори.

Мери Уестбъри се отдалечи от мъжа си и отиде в другия край на стаята. Тя беше решила да поеме работата в свои ръце. Тогава точно Джон Уестбъри осъзна истинските чувства, които изпитваше жена му към Жак Бовилие. От деня, когато тя разбра, че момчето, което считаше за роб, е негов син, любезността ѝ към баща му не беше нищо повече от една формалност, която дължеше на всеки богат и влиятелен човек.

— И дума не може да става да позволя на дъщеря ни да има дете от роб. Не бих могла да понеса този срам да падне върху нашето семейство. Нямам какво да кажа повече — заяви тя.

— Говориш така, сякаш детето не съществува — каза Джон с глас, който издаваше изумление.

— За Полин то няма да съществува — след тези думи настъпи тишина. — Аз ще го родя — добави тя.

Полин влезе безшумно в стаята. Баща ѝ я видя, но не каза нищо.

— Ще бъде много просто — продължи Мери, която не беше видяла дъщеря си. — Ще се погрижа за това всички да мислят, че аз очаквам дете. Полин ще си остане вкъщи, далече от хората, и те ще смятат, че тя се грижи за мен.

Джон Уестбъри не изпускаше дъщеря си от очи. Той видя как под въздействието на тези думи страхът изкривява лицето ѝ.

— Това е наш дълг — завърши госпожа Уестбъри. — Наш дълг е да закриляме дъщеря ни.

— Невъзможно е... — каза той, сякаш на себе си. — Не можеш да направиш това!

— Няма друго средство.

— Никой не ще приеме този слух за истина. Как можеш...

— Няма да оставя дъщеря ми да носи детето на един мулат — прекъсна го сухо тя.

— Нищо не можеш да сториш. Това е факт.

— Ще направя всичко, което е по силите ми, този факт да не ни доведе до разруха! — извика жена му. — Това ще бъде мое дете и няма какво повече да добавя.

— А ако то не е бяло?

Настана продължителна тишина. Тези думи никой не би искал да чуе:

— Тогава ще е мъртво раждане.

— Не! — извика Полин.

Обхваната от страх, майка ѝ се обърна в момента, когато Полин се спусна към нея и изкрещя:

— Вие искате да убиете детето ми!

— Полин! — господин Уестбъри се приближи до нея.

Тя се свлече в ръцете му.

— Няма да я оставите да убие детето ми, нали? Искам го! Обичам Жан-Жак.

— Много си млада, за да знаеш какво искаш, Полин — каза госпожа Уестбъри.

Тя запази самообладание и се отправи към дъщеря си. В момента, когато се готвеше да я докосне, Полин се дръпна и се приближи до баща си.

— Трябва да ни имаш доверие — продължи тя. — Ние знаем какво е най-добре за тебе.

Докато Мери с очи молеше за подкрепата му, Джон Уестбъри сведе глава и изведе дъщеря си навън.

— Можеш да ми имаш доверие, Полин — каза той.

Клара получи бележка от лорд Марздън и я прочете с гняв и срам. Тя извика Прюданс, с която трябваше да разпределят задълженията си в отсъствието на баща им.

— Жан-Жак накара хората да работят и всичко върви добре — успокои я Прюданс. — Татко ще остане доволен.

— Не мисля, че го е грижа — отговори Клара, като ѝ подаде бележката. — Сега той се интересува от друго.

Прюданс изглеждаше заинтригувана. Бележката бе написана върху военна бланка.

— Кой го е открил в малайския квартал? — попита тя, като обърна листа, търсейки подпис. — Не разбирам защо са го търсили.

— Лорд Марздън го е намерил — каза Клара, като отметна предизвикателно глава.

— Така ли? — отвърна Прюданс. — Виждам — добави тя със съучастническа усмивка, — че го бива повече за друго, отколкото да вади незабелязано костите на херингата.

— За какво говориш?

— Емили... — засмя се Прюданс, като си спомни какво ѝ беше разказала тя. — Беше ѝ направило голямо впечатление, но не съм сигурна, че това е здрава основа за един брак.

— Колко си глупава, бедна моя Прюданс! — извика гневно Клара. — Можеш ли да си представиш само какво си мисли той?

— Татко ли? Да. Сигурна съм, че никак не му е било приятно да бъде търсен от армията.

— Не мисля, че лорд Марздън е очаквал да открие баща ни в малайския квартал! — каза разпалено Клара.

— Ако това ти е толкова неприятно, трябваше сама да го потърсиш.

— Никога няма да ми стъпи кракът на такова място — каза Клара, която парадираше с достойнството си. — Искях просто да те уведомя, че от днес аз поемам управлението на Добра Надежда.

Тя дръпна бележката от ръцете на Прюданс и заяви равнодушно:

— Жан-Жак ще напусне къщата.

— Моля?

— Аз ще се заема със семейството.

— Но не и с него.

— Присъствието на това момче вкъщи е оскърбление! — продължи Клара. — Ще се върне там, откъдето е дошъл.

— Кога ще видиш отново лорд Марздън? — попита Прюданс и седна. — Предполагам, че с това искаш да му направиш впечатление.

Но не разбирам как изгонването на Жан-Жак ще изтрие в съзнанието ти спомена за татко в малайския квартал.

— Ще го успокоя — каза Клара.

— Значи го виждаш... Не те ли остави в малайския квартал с татко? — попита Прюданс. Яростта на Клара я изкара от кожата ѝ. Тя беше готова да ухапе като скорпион.

— Що се отнася до мъжете, Прюданс, бях искала да знам дали още важничиш пред господин Клодел.

Прюданс остана като вцепенена. Нима Емили ѝ беше казала? Не. Тя знаеше, че малката ѝ сестра заслужава доверие.

— Не важнича пред мъжете, Клара — отговори Прюданс на удара с удар, — а ти!

Клара гледаше Прюданс, готова да забие жилото си.

— Тогава защо прекарваш толкова време с него? Не допускаш ли, че това може да изглежда странно?

— Всичко ти изглежда странно, Клара.

След като каза това, Прюданс, която не беше сигурна, че ще успее да прикрие разтреперването си, предизвикано от споменаването на Клодел, се отправи към вратата.

— Но позволи ми да ти кажа нещо — добави тя. — Произходът на Жан-Жак няма да се промени, ако го изгониш от къщи. По-лесно ще бъде лорд Марздън да го приеме като наш брат.

— Никога! — изсъска Клара, сякаш сама се беше ужилила.

Кръвта ѝ бушуваше. Като погледна бележката, която представяше нейното бъдеще, тя се приближи до вратата и извика:

— Мария! Розита! Елате да ми помогнете да пренесем някои неща!

Докато освобождаваха мансардата на Жан-Жак от вещите му, за да ги натъпчат в малката му стая в работническото селище, той се опитваше да спаси единствената част от съществуването си, която смяташе за важна — Полин и детето. Той искаше отдавна да говори с нея, но тя ловко го избягваше. Днес Жан-Жак се беше скрил в храстите край пътя, откъдето Полин минаваше всеки ден. Очакваше я, за да я хване и привлече там. Тя извика, но той я накара да замълчи.

— Трябва да поговорим — каза той, като отмести ръката си, с която ѝ беше запушил устата.

Жан-Жак беше сигурен, че тя няма да вика повече, защото не се страхува от него.

— Трябва да дойдеш с мене, Полин — започна той. — Трябва заедно да започнем нов живот.

— Къде? — попита тя. — Как?

— Ще намерим решение.

— Чуй ме, Жан-Жак — каза тя, като търсеше лицето му. — Не можем да се виждаме повече. Никога!

Тези думи го пронизаха. Той я пусна, като се питаше защо ли беше дошъл тук. Тя бе толкова хладна.

— Това искаш, нали? — прошепна той.

Полин не отговори.

— Кажи ми! — настояваше той.

— Да, това искам — каза Полин, без да го погледне.

Накара я насила да се обърне към него, като ѝ държеше лицето с двете си ръце.

— Повтори го. Погледни ме и кажи, че това искаш.

— Това е единственият шанс за детето ни, Жан-Жак — отвърна тя с насълзени очи. — Единствената му възможност е да живее без нас. Нямаме друг избор.

— Родителите ти, нали? — промълви Жан-Жак ужасен. — Те ли?

— Ако искаме детето ни да живее, трябва да го изоставим.

Жан-Жак не си спомняше как е избягал, нито как се е върнал в Добра Надежда. Той дори не реагира, когато Емили го посрещна на вратата със зачервено от плач лице:

— Клара те изпъди, Жан-Жак, но аз протестирах. Не се безпокой!

Той не чу и не изпита нищо даже когато Клара му каза:

— Счетох, че присъствието ти вкъщи е неуместно. Отсега нататък ще живееш при другите работници и няма да стъпваш вкъщи, освен ако работата не го налага.

Означаваше ли нещо за него думата „дом“, щом като детето му може би няма да има право на живот?

Жан-Жак се върна в старата си стая, без да се оплаква. Не искаше и да знае дали ще бъде роб, или брат. Той беше само човек, който губеше една значителна част от себе си.

Емили му говореше за своите планове, как да се върне вкъщи.

— Когато татко си дойде, ще се върнеш — повтаряше тя.

Но Жан-Жак чуваше само риданията на сърцето си. С какво право искат да му отнемат детето?

Тис беше изминал безброй мили след обесването на баща си. Той знаеше, че английските войници го търсят, но искаше да направи още нещо, преди да тръгне към свободата — да види майка си.

Когато наближи къщата, нещо го изненада — коминът не пушеше. Той пришпори коня си. Колкото повече се приближаваше, толкова подробностите се изясняваха. Фермата беше изоставена. Малкото добитък, който имаха преди, бе изчезнал, а също и пилетата, които по-рано ровеха земята, за да си търсят храна. Нямаше никой.

Тис скочи от коня си и тръгна към къщи. Вятърът блъскаше вратата. Той влезе. До стените бяха натрупани камари от пепел. Лек шум го накара да се обърне. Тис тихо излезе, но не видя никой. Безшумно отиде до коня си, откачи карабината от седлото и тръгна натам, откъдето идваше шумът.

Вратата на плевнята беше затворена, но той долепи за миг ухото си до нея. После погледна към планините, където може би войниците се бяха скрили, за да го чакат. Отново се вслуша пред вратата и чу някой да се движи вътре. Отвори с крак и се вмъкна вътре, след което рязко се обърна и видя някой да се измъква бързо зад него. Тъй като виждаше само сянка. Тис скочи върху нея, сграбчи я и повали един човек на земята.

— Не ме бийте... Моля ви, не ме бийте...

Тис се спря. Това беше гласът на Питърс, стария роб, когото обичаше толкова много и под чиято закрила бе израснал. От него се стичаше кръв. Бяха го били очевидно.

— Господарю Тис!

Питърс заплака от радост, когато го видя, а Тис го прегърна.

— Какво ти се е случило? — попита той и го отмести, за да го види по-добре.

— Войници дойдоха. Те търся вас. Те мене не вярват.

Тис рязко се обърна, после се върна при стареца, когото бяха били заради него.

— Аз добре — каза Питърс, като се усмихваше. — А вие добре?

Тис кимна. Той отново почувства сърдечността, която се излъчваше винаги от Питърс и широката му усмивка. След това погледна към къщата и тъкмо мислеше да попита къде е майка му, когато Питърс изпревари въпроса му.

— Тя заминала. Ваша майка заминала с двуколката, добитък и пилета. Тя казала няма никога да се върна.

— А другите? — попита Тис, който мислеше за сестрите си.

— Тя отвела малки госпожици и роби.

— А ти защо не си заминал? Можеше да тръгнеш с тях, Питърс.

— Замина, аз? — каза Питърс и лицето му се набръчка от широката усмивка. — Аз много стар. Тя заминала много далече, господар Тис.

Той поклати глава, но без да изтрие следата от усмивката.

— Питърс много стар да отиде там — добави той, макар да знаеше, че не след дълго ще отиде още по-далече.

— Но трябва да се махнеш от тук. Това не е сигурно място за тебе. Войниците ще се върнат — каза Тис.

— Аз замина? Защо? Аз родил се тук, тук умра.

— Иди в Добра Надежда. Там ще се погрижат за тебе.

Като произнесе Добра Надежда, Тис разбра, че не се е върнал, за да види майка си. Искаше да разбере какво бе станало със Сюзан. Гореше от желание да я види, но не можеше.

— Ще отидеш ли там? Аз не мога да остана тук, нито да се погрижа за тебе.

— А! — възкликна Питърс и радостта отново сбръчка лицето му. — Вие винаги прилича на малкото момче, който аз учих на лов — очите му грееха на фона на черното му лице. — Вие помните? — добави той.

— Да — отговори Тис, — но времената се промениха, Питърс.

— Вярно е — съгласи се старецът. — И ваше семейство разбито — добави той и погледна Тис. — Аз отида в Добра Надежда. Вие иска това, нали?

Тис кимна с глава.

— Но обещавайте на мен, млади господарю Тис, че когато вие върнете тук, няма забравите мой гроб.

— Обещавам ти. Но ела по-близо, ела да ти изчистя лицето.

— Не — отвърна Питърс и леко го отблъсна, — вие заминете. Те вас търсят. Аз мия мое лице сам. Вие трябва заминете.

Когато Тис обгърна за последен път с поглед къщата, която пазеше вълшебството на детските му години, а сега беше погребала неговите спомени, Питърс му махна с ръка за сбогом. Опрян на бастуна си, той пое пътя към Добра Надежда и Сюзан, при която Тис никога не ще може да се върне. Той се надяваше, че старият му приятел ще помогне на любимата му да го разбере. Връзката между тях бе секнала едновременно с живота на баща му. Сърцето на Тис го връщаше назад, а разумът му го тласкаше напред, към едно бъдеще, в което нямаше да има място за Сюзан.

Госпожица Търстън успя да се вмъкне в стаята на Сюзан, когато тя беше излязла за малко да хвърли нощното си гърне. Седнала на леглото си, Сюзан я слушаше измъчена от това, че са нарушили самотата ѝ. Никога нищо няма да ѝ попречи да открие Тис и да сподели живота му. Не се чувствуваше нещастна, защото беше изпълнена с решителност. Тя остави госпожица Търстън да ѝ говори, сякаш можеше с нещо да я утеши.

— Виждате ли, Сюзан — заяви гувернантката, която непрекъснато си играеше с кувертюрата, — ако се откъснете от света, това нищо няма да реши. Понякога съм мислила, че животът не си струва усилието да бъде изживян. Дори сега се питам дали съществуването ми не е свършило. Разбирам, че привилегията, която съм имала, да споделя живота на вашето семейство, не може да трае винаги. Но аз съм се подготвила. Слушате ли ме, Сюзан?

Сюзан никога не беше чувала госпожица Търстън да говори така.

— Аз също съм била влюбена — каза гувернантката, която не отделяше очи от кувертюрата. — Той е мъртъв и погребан в Англия. Онова парвеню Наполеон е отговорен за това. Но трябваше да продължа да живея. Както трябва и сега. И имам нови планове. Искате ли да ви ги кажа? Аз ги споделих с малката Емили и тя намира идеята ми за чудесна. Но, разбира се, нищо няма да предприема, преди тя да е

завършила образованието си. Решила съм — обяви госпожица Търстън, като се усмихна на Сюзан — да открия девическо училище в Добра Надежда. Ще уча момичетата на обноски, добри маниери и грация, всичко това, което те трябва да знаят.

Докато слушаше, Сюзан бе станала и се приближила до прозореца.

— Вие получихте добро английско възпитание — продължи госпожица Търстън. — Дори тук, в колониите, не пропуснахте нищо от обучението. Но малко са момичетата, които са имали шанс като вашия.

Тя замълча, след което продължи, сякаш говореше на кувертиурата:

— И това бие на очи. А ето че сега старата дама прави проекти, за да се впусне в нов живот. Мисля, че и вие трябва да постъпите така.

Сюзан изведнъж се дръпна от прозореца и се втурна към вратата.

— Сюзан!

Но тя беше заминала.

— Е — каза госпожица Търстън по-скоро на себе си, отколкото на кувертиурата, — поне успях да я изкарам от стаята.

Но Сюзан избяга, защото през прозореца беше видяла едно познато лице, лицето на Питърс, стария роб, когото Тис обичаше толкова много.

— Ти ли си? — извика радостно Сюзан. — О, Питърс, какво ти е? Ранен си! — каза Сюзан и отстъпи назад.

— Не ранен, госпожице. Млад господар Тис изпрати мене тук.

— Какво? Какво ти каза той?

— Той каза вие да не измъчвате ваше сърце, госпожице Сюзан — и Питърс замълча, мислейки за лъжата, в която искаше да я накара да повярва. — Един ден той ще дойде. Каза, обича вас.

Госпожица Търстън беше уверена, че промяната на Сюзан се дължи единствено на нея. Тя не се криеше вече в стаята си, лицето ѝ грееше, но когато видя, заедно с гувернантката, Прюданс и Емили дългата редица от роби, които гладът бе накарал да нахлуят в имението на Добра Надежда, тя остана, както и другите, потисната.

— Господи! — въздъхна гувернантката.

— Къде е той сега, госпожице Търстън? — попита Прюданс, като гледаше веригата от сломени хора. — Къде е Бог сега?

— Трябва да им помогнем. Те са гладни — каза Сюзан.

— Ще ида да потърся храна — извика Емили и изтича нанякъде.

— Кажи им да си намерят място и да седнат — каза Прюданс на Жан-Жак, който наблюдаваше сцената малко по-далече. — Кажи, че ще им дадем нещо за ядене.

Клара видя робите от къщи и реши, че докато намери начин да се отърве от тях, няма да им обръща внимание. Но когато забеляза суматохата в кухнята, тя поиска обяснение.

— Много просто, ще ги нахраним — отговори Прюданс.

— Знаеш добре, че не можем да си позволим да храним всички изоставени роби в областта — отвърна Клара.

— Хората умират от глад, Клара — защити ги Сюзан. — Не можем да постъпим другояче.

— Не ние, а робите, чиито бурски господари са пристъпили британските закони.

— Това са човешки същества — каза само госпожица Търстън. — Къде останаха християнските закони, на които сме ви учили, дете? — попита тя като беше устремила строгия си поглед към Клара.

— Аз написах нови, когато осъзнах суровата действителност на живота, госпожице Търстън. Тези роби няма да бъдат нахранени от нас.

— Те умират от глад, Клара! Ще ги нахраним! — отговори предизвикателно гувернантката.

Клара бързо се обърна към нея.

— Как смееете да ми говорите така? Забравили сте къде ви е мястото, госпожице Търстън!

— Моето място ли?

Страните на гувернантката пламнаха. Емили сведе очи, защото ѝ беше вече невъзможно да понесе това.

— Може би трябва да ме научите къде ми е мястото.

— Къде е то според вас?

Емили забеляза, че тя трепери.

— Вие сте прислужница.

— Клара! — извика Емили.

— Разбирам — каза гувернантката в усилието си да запази своето достойнство, — може би поради тази причина не съм могла да ви науча на добро държание. Това не може да се възприеме от някой, когото считате за слуга. Извинете ме, — добави тя, като се отправи към вратата, — но докато ние тук спорим, хората умират от глад.

Тя напусна стаята.

— Ще им кажеш да си отидат, Прюданс! — нареди Клара, която беше готова да излее лошото си настроение върху сестра си.

— Не, Клара. Нямам и най-малкото намерение. Госпожица Търстън е права — отговори Прюданс и ѝ обърна гръб.

— Няма ли да направиш това, което ти казвам?!

— Не — заяви Прюданс и излезе след госпожица Търстън.

— Аз съм на същото мнение като госпожица Търстън — каза Сюзан и излезе от стаята.

— А ти? — попита Клара и погледна тази, която беше останала, — малката Емили. — И ти ли ще затичаш след една старица, чиито идеи надхвърлят положението ѝ?

— Не — отговори Емили и я погледна право в очите.

— Добре — и Клара се обърна със задоволство, — заповядай на Жан-Жак да ги изгони.

— Не!

Клара я прониза с очи, а Емили устоя безстрашно на погледа ѝ. Тя беше видяла как сестра ѝ потъпква достойнството на жената, която считаше за своя майка.

— Ако толкова много искаш да изпъдиш тези хора, ще го направиш ти, а не Жан-Жак, за когото няма място в нашето семейство. Ти, а не госпожица Търстън, която е прислужница.

Като каза това, Емили излезе като вихър, преди Клара да има време да я задържи.

Признателността, бликаща от очите на тези нещастници, които вземаха малките купички със супа и коричка хляб, озари нощта. Почти всички бяха нахранени. Прюданс и госпожица Търстън знаеха, че това ще продължава дълго. Вече бяха изтекли няколко седмици, откакто им даваха храна. Жан-Жак помагаше, а също и старият Питърс. Сюзан се приближи до него с купата:

— Трябва да се храниш сега, знам, че още нищо не си ял.

— Всичко наред, госпожице.

Тя седна до него, усмихна му се и както всяка вечер го върна в миналото:

— Разкажи ми още нещо за Тис, когато е бил малък.

Когато се убеди, че никой не го гледа, Жан-Жак се приближи до Емили:

— Баща ни иска да ни види. Той ме предупреди — каза момчето, като посочи един мъж, който стоеше наблизко.

— Къде е той? — попита развълнувана Емили.

— С майка ми е.

Лицето на Емили грейна. Тя никога не беше виждала майката на Жан-Жак. Най-после щеше да я види.

— Ще ме заведеш ли, Жан-Жак? — попита тя.

Той кимна с глава.

— Кога?

— В четвъртък. Той е казал, че иска да отидем в четвъртък.

— Четвъртък... — повтори тя и се огледа уплашено. — Къде ще кажем, че отиваме?

— Не знам.

— Сетих се! Госпожица Търстън ходи често в града заради училището. Тя ще ни заведе или пък ще те намеря там и никой няма да разбере нищо.

Емили забеляза как Жан-Жак поглежда към къщата, и го хвана за ръката:

— Клара е вечно с лорд Марздън — каза тя и избухна в смях. — Той я учи да се разхожда.

Жан-Жак я погледна с недоумение.

— Да ходи — обясни Емили. — Той явно намира, че тя не върви както би трябвало и сега я учи на това.

Долитаха звуците на военния оркестър. Докато се разхождаха по широката улица, оградена от млади дръвчета, дамите въртяха небрежно своите чадъри, а широките им поли се полюшваха на всяка крачка. От време на време те поглеждаха кавалерите, които бяха хванали под ръка и се смееха звучно. Лорд Марздън не проявяваше

интерес към зъбите на Клара, но очите му бяха привлечени от онази необикновена гънка, за която тя се грижеше да не остане скрита. Погледът му си позволяваше едно вълшебно пътуване по тази тайнствена пътечка, разделяща пищните ѝ гърди, които всеки момент можеха да прелеят над тесния корсаж.

— Мисля, госпожице Бовилие, че вие сте по-силна, отколкото предполагам. Учуден съм, че можете да управлявате цялото това имение в отсъствието на баща ви — каза лорд Марздън, за да ѝ направи комплимент, докато си мислеше колко ли са топли гърдите ѝ, които без съмнение биха изпълнили ръцете му, ако ги хване.

— Понякога се питам дали ще продължа — каза Клара, като въздъхна дълбоко, но не толкова, за да си поеме дъх, колкото да повдигне бюста си. — Често си казвам, че няма дълго да устоя на трудностите, свързани с имението, нито на сестрите си.

— Как е Сюзан, госпожице Бовилие? — попита лорд Марздън.

— Моля ви, милорд, наричайте ме Клара — отговори тя с усмивка.

— Клара — каза той, като отмести поглед от чудесните ѝ гърди, погледен от интимното звучене на името ѝ, — как е Сюзан?

— По-скоро зле. И на всичко отгоре госпожица Търстън се готви да ни напусне. Тя отиде днес в града с Емили, защото смята скоро да открие девическо училище.

— Това е чудесна идея — каза одобрително лорд Марздън за изненада на Клара.

— Но тя ще ни липсва ужасно на всички, така че ще се сърдя на себе си, ако я насърча.

— След всичко това, което трябва да вършите, вие намирате време и за тези грижи!

— Иначе не би било справедливо — отговори Клара, като хвана погледа му точно в момента, в който се отделяше от гърдите ѝ.

Тя се усмихна, с което искаше да му покаже, че го е забелязала.

— Тя е толкова отдавна в нашето семейство, че вече е станала част от него.

Като стигнаха до края на улицата, лордът се спря за миг и се обърна кръгом, а Клара се завъртя с такава грация, сякаш танцуваше.

— Колко сте силна! — каза той, когато тръгнаха отново сред чадъри, униформи и нежните цветове на роклите.

— Аз не ѝ дължа по-малко — добави Клара.

„Каква съпруга ще стане от нея един ден...“ — мислеше си лорд Марздън. А и не само това... Тя няма да представлява този род жени, за които родителите му искаха да го оженят в Англия, а съпруга, която ще задоволява и най-съкровениите му желания. Погледът му се върна към любимата му гледка.

— Разбирам — каза той, усещайки топлина, понеже очите му се плъзнаха отново по гънката, която разделяше гърдите на Клара.

— Емили...

Жак ѝ хвана ръцете през масата и ги задържа в своите.

— Толкова много приличаш на майка си...

— По какво?

Емили обичаше да го слуша да ѝ говори за майка ѝ.

— Ти усещаш всичко със сърцето си като нея, а мисля, че и виждаш с него.

Емили се почувства смутена и отвърна поглед встрани. Очите ѝ обходиха бързо тази странна стая, където баща ѝ се чувстваше толкова удобно.

Върху малките кръгли масички имаше бродирани покривки. Кувертюрите на леглата бяха от дантела, толкова нежна, че сякаш бе изтъкана от паяк. В стаята миришеше на нещо особено.

— Какво е това? — попита тя, като разтвори широко ноздри.

— Тамян.

Той замълча, без да откъсва очи от дъщеря си.

— Емили, ще се ожения за нея.

— За Ева ли?

Още не беше я видяла. Сега тя чакаше Жан-Жак на плажа, за да му говори, както Жак правеше с Емили. Вече разбра всичко.

— Татко, обичам ви — каза тя с усмивка.

— Обичаш ли го? — попита Жан-Жак майка си.

Морските вълни милваха босите им крака.

— Да — отговори Ева. — Нищо не се е променило.

— Къде ще живеете?

Жан-Жак чувстваше, че майка му не иска да живее в Добра Надежда, и я разбираше добре.

— Ще се омъжа за него, но ще остана тук.

— Заради мене ли ще го направиш?

Той знаеше, че откакто се е родил, майка му е вършила всичко заради него. Като гледаше дългата ѝ шия, черните блестящи коси, които се спускаха в тежка плитка по гърба ѝ, Жан-Жак осъзна, че красотата не е само от чертите ѝ. Тя излъчваше благородство, което животът ѝ на робиня и любовта към Жак не бяха заличили.

— Заради мене ли ще се омъжиш? — попита той отново.

— Защото го обичам. Това ще ти позволи да бъдеш негов законен син.

Той не казваше нищо, лицето му беше безизразно, но Ева усещаше, че нещо не е наред.

Когато беше малко момченце, тя винаги разбираше само като чуеше стъпките му, кога Клара му е причинила болка. Всичко в държанието му тогава го показваше. И сега почувства промяна в него. Излъчването му не беше същото.

— Какво има, Жан-Жак?

Той набързо се усмихна и отговори:

— Нищо.

— Какво те е натъжило?

— Но няма нищо — повтори той.

Вървяха известно време, без да си кажат дума. Тя го погледна, после се обърна към морето, което винаги ѝ носеше успокоение.

— Можеш всичко да ми кажеш, Жан-Жак.

— Нищо няма.

— Ще ми го кажеш, когато можеш — каза Ева, като го докосна по ръката.

Емили не отиде в джамията за сватбената церемония. Беше ѝ забранено да влиза там, а ѝ самата Ева не можеше да присъства на собствената си сватба. Двете седяха в малката стаичка.

Емили беше опиянена от мириса на тамян и от вълнението на Ева. Баща ѝ я обичаше и тя беше най-красивата жена, която някога е

виждала. В лицето ѝ откриваше чертите на Жан-Жак. Той имаше нейните очи.

— Но сега ти си жена на татко, Ева. Трябва да дойдеш да живееш с нас в Добра Надежда — каза Емили.

— Не — отвърна Ева.

Емили поклати глава, защото знаеше, че е безполезно да настоява. Тя се възхищаваше от чудесната рокля, която носеше Ева. Беше бяла, с позлата, в долния ѝ край имаше разпръснати цветя.

— Трябва ли да стоиш тук седем дни? — попита Емили, която беше чула, че това се прави според мюсюлманската традиция.

— Наистина, така е според обичая, но ние ще го отпразнуваме в тесен кръг.

Ева отиде в другия край на стаята и донесе един красиво опакован пакет, завързан с бяла и розова панделка на възел, който приличаше на цвете.

— Това е за вас — каза тя.

Емили се изчерви и се поколеба, но Ева го сложи в ръцете ѝ.

— Моля ви.

Винаги е вълнуващо да отваряш подаръци, но този сякаш съдържаше тайнство, загадката на Ева. Защо Емили я чувстваше толкова близка? Преди да го отвори, тя я погледна. Ева ѝ се усмихна насърчително. Емили развърза възела и дръпна хартията.

Вътре имаше дантелена фуста, която тя извади и разгърна пред себе си. Виждаше се, че е изработена с любов.

— Ти ли си я направила?

— Да, отдавна. Мисля, че сега ще ти стане.

— Защо отдавна?

Емили си спомни за разговорите вкъщи, които секваха, щом тя се появеше. Никога не можеше да узнае истината.

— Мислех си за вас. Аз ви видях.

— Значи е истина, че ти си била там, когато съм се родила?!

Емили зададе въпроса, който отдавна премълчаваше.

— Аз първа ви видях.

— Ти си ми спасила живота?

Ева хвана ръката ѝ.

— Но не и майка ви. Съжалявам.

— Не, няма за какво да се упрекваш.

Изведнъж Емили усети прегръдката на жената, която отдавна искаше да срещне.

— Не е твоя вината. Не говори така — каза Емили.

— Но колко болка има в това — въздъхна Ева, която нежно люлееше малкото момиченце в ръцете си.

Емили плачеше, но не от тъга. Тя беше открила своята приятелка, тази, която бе видяла нейното раждане и смъртта на майка ѝ.

— Щастлива съм — каза Емили, като се притисна до Ева, без да се страхува, че ще измачка фустата. — Щастлива съм, че ти си жена на татко.

— Татко се върна! Върна се! — викаше малката Емили.

Тя на никого не беше казала, че баща ѝ се е оженил за Ева, не бе споменала и дума, въпреки че се изкушаваше да сподели с Прюданс и Сюзан. Дори и госпожица Търстън повярва, че Емили е отишла с Клара да види баща си. А колкото до Клара, тя си мислеше, че са отишли с гувернантката на гости. Никой не можеше да си представи, че са заминали заедно с Жан-Жак при баща си.

Клара и Прюданс закусваха, когато до тях достигна гласът на Емили. Клара се оплакваше, че никой не спазва часовете за хранене.

— Жан-Жак трябва да обядва навън, нали така му заповяда! — отговори Прюданс. — Сигурно си доволна.

Както стоеше с опрени лакти на масата и хванала брадичката си в ръце, тя добави:

— Кажи ми Клара, титлата му ли те съблазнява, или той самият? Клара я погледна, без да разбира.

— Лорд Марздън — уточни Прюданс.

— Той е джентълмен, но въобще не ме съблазнява.

— Но ти по цял ден си с него. Дори пренебрегна задълженията си.

— Мислиш ли, че неговите благородни титли ще компенсират лошото поведение на татко?

Прюданс упорстваше, възползвайки се от всеки миг:

— С какво толкова ти е неприятен лорд Марздън, Прюданс?

— На мене ли? — отговори тя през смях. — Питам се само дали можеш да обичаш човека в него?

— Татко се върна!

Това беше гласът на Емили. Прюданс веднага скочи, но не устоя на удоволствието да подхвърли на Клара:

— Сигурно ще трябва да изпратиш татко да живее с Жан-Жак. Така ще можеш да кажеш на лорд Марздън, че си се отрекла и от него.

Жак намигна съучастнически на своята малка Емили. Тя запази тяхната тайна, както баща ѝ я беше помолил. Той погледна към Жан-Жак, който вкарваше коня си в конюшната. Жак знаеше какво е направила Клара в негово отсъствие.

— Жан-Жак, искам да те видя заедно с останалите — каза той със същия съучастнически поглед.

Емили изтича и хвана ръката на брат си, за да го заведе вкъщи.

Прюданс се забърза да посрещне баща си следвана от Сюзан. Клара не излезе. Жак забеляза господин Клодел, който веднага изчезна. Това му направи впечатление, но вниманието му бе отвлечено от Прюданс, която тъкмо го целуваше.

— Посях розови храсти, татко. Розови храсти сред лозята.

— Така ли?

— Да, ще обясня защо.

— По-късно — каза Жак, докато влизаха всички вкъщи.

Той погледна Сюзан. Тя изглеждаше по-спокойна, отколкото очакваше.

— Добре ли си, Сюзан?

— Да, татко — каза тя и топло му се усмихна.

Тя си спомни как баща ѝ се беше опълчил срещу полковник Дрюмон. Изправил се сам срещу британската армия, единствено ударът в главата можа да го спре.

— Радвам се, че се върнахте, татко — каза тя.

Клара беше в салона. Тя нямаше намерение да отиде и посрещне баща си като другите, но докато чакаше права и изпълнена с решителност, усети, че трепери. Винаги, щом трябваше да се изправи пред баща си, чувстваше смущение, сякаш не беше тя. Наблюдаваше го, когато той каза спокойно, като че ли нищо особено не се е случило:

— Признах Жан-Жак за мой законен син. Сега той е член на семейството ни, дори и пред закона.

Но като видя, че Клара почервениява, попита:

— Нещо не е ли наред?

Тя не отговори.

— Добре, разчитам на тебе да се отнасяте с него като с брат, както и да уважавате жена ми.

— Жена ви?

Ужасът, който се изписа по лицето на Клара издаде чувствата й.

— Оженихте ли се за нея?

— Да.

— И смятате да я доведете да живее тук с нас? На мястото на мама?

— Не. Жена ми предпочита да не живее в тази къща. Но тя е моя съпруга и искам да я уважавам.

— Да я уважавам ли? — изкрещя Клара. — А какво уважение ще ви засвидетелстват съседите?

— Не ме интересува тяхното мнение повече от твоето.

— Разбира се, както не се интересувахте и от това на майка ми.

Клара се втурна навън, а Сюзан, Прюданс и Емили не отделяха поглед от баща си. Той отиде до вратата и се спря до Жан-Жак.

— Донеси си нещата вкъщи.

— Добре, господарю.

— Татко!

— Ще ти помогна, Жан-Жак — каза Емили, която излезе тичешком заедно с него.

Жак се обърна към Сюзан и Прюданс. Той очакваше те да кажат нещо, защото не беше сигурен, че техните чувства са по-различни от тези на Клара. Сюзан се усмихна, а Прюданс се приближи до него.

— Радвам се, че се върнахте — каза тя, като го погледна право в очите, без да крие какво чувства.

Докато нареждаше дрехите на Жан-Жак в чекмеджето, Емили не преставаше да бърбори. Тя искаше да узнае нещо, но не смееше да го попита направо.

— Сега Прюданс и Сюзан са щастливи. Всички са щастливи, освен Клара, но на нея никой не ѝ обръща внимание. Майка ти беше загрижена за тебе. Защо?

Жан-Жак остави малката кутия, в която беше пренесъл единствените си неща, освен дрехите — книгите, които много пъти бе препрочитал, след като Емили го беше научила да чете.

— Тя май усещаше, че нещо не е наред.

— Не, няма нищо.

Емили изтича и застана пред него, преди той да е стигнал вратата.

— Щом не можеш да го споделиш с майка си, значи е нещо много сериозно, Жан-Жак.

Брат ѝ стоеше с наведена глава. Той никога не би излъгал Емили, няма да го направи и сега. Вдигна очи, пое си въздух и каза:

— Полин очаква дете от мене.

— Бебе? Но това е чудесно, Жан-Жак — каза тя, без да се замисля.

— Нямам право да я видя отново. Никога! Ще ми вземат детето — промълви Жан-Жак, заобиколи я и отвори вратата.

Когато той си отиде и я остави сама с това, което току-що беше чула, Емили отпусна глава и заплака. Тя не разбираше защо плаче — за това, че Полин очаква дете, или защото Жан-Жак щеше да го загуби, но плака дълго, гледайки отвореното чекмедже и чистите ризи. Сълзите ѝ пресъхнаха едва когато реши да поговори с Полин.

Когато на другата сутрин Емили отиде при Уестбъри, за да се срещне с Полин, тя получи обичайния напоследък отговор: „Полин не е тук.“

— Майка ѝ очаква дете и мисля, че Полин няма да има време да пие чай с вас, защото трябва да се грижи за майка си.

Емили видя госпожа Уестбъри да преминава през вестибюла и когато погледът ѝ се задържа върху тази подутина на корема ѝ, в която досега смяташе, че се намира бебето ѝ, тя разбра, че Жан-Жак е прав. Бяха му взели бебето, преди то да се роди.

Тази вечер тя написа в дневника си нещо, което да не може никой никога да забрави, най-малкото тя самата: „Заклевам се от днес да бдя

тайно над бебето на Жан-Жак. Завинаги! Амин.“

Но Емили не знаеше, че преди години Клара също е дала обет и че се е заклела с кръвта си върху Библията, да го спазва.

— Тези детинщини не ме интересуват! — каза Прюданс, като се дръпна от Библията, която Клара бе сложила на леглото заедно с големия ключ. — Не я слушай, Сюзан, тя говори глупости.

Но Сюзан слушаше. Споменът от нощта, в която те бяха сключили този кръвен пакт, не беше я напуснал. Тя го смяташе вече за погребан, но ето че Клара го възкресяваше пред изпълнения ѝ с ужас поглед.

— Следите от кръвта ни още личат на тази страница — и тя я показва на Прюданс. — Ето, виждаш ли, това е нашата кръв. Кръвта, която ще се пролее, ако ние не удържим на клетвата си.

— Не! — промълви Сюзан.

Тя се опита да отвори вратата, но Клара я заключи.

— Моля те, Клара, отвори! — каза Сюзан.

— Не, преди да приемеш — отговори студено Клара. — Не сме вече деца. Това не е игра. Този залог е по-важен от всякога.

— Защото Жан-Жак трябва да наследи Добра Надежда ли? Какво те засяга това, Клара? Добра Надежда ще ти послужи само да направиш впечатление на лорд Марздън.

— Занимавам се с това, което ми принадлежи по право.

— Това, което ти принадлежи!? — извика Прюданс.

Тя се отправя към Клара с такава решителност, каквато не ѝ беше присъща.

— Дай ми този ключ! — заповяда Прюданс.

— Когато свършим.

— Ние вече свършихме.

Прюданс сграбчи ръката на Клара и измъкна ключа.

— Как смееш? — каза тя и се спусна към нея.

Прюданс подхвърли ключа на Сюзан.

— Бягай!

Сюзан се втурна към вратата, докато Прюданс задържаше Клара.

— Няма да те слушам само защото съм свикнала с лъжите ти. Щом искаш да говориш за клетви, за кръв и Библия или за петното, което Жан-Жак е оставил върху нашето семейство, хайде, започвай!

— Сюзан! — извика Клара, докато тя се измъкваше през вратата.
— Остави ме!

— Ще те оставя, всички ние ще те оставим.

Прюданс грабна ключа и го мушна в ключалката от външната страна.

— Щом толкова обичаш ключовете, опитай се да измъкнеш този.

Прюданс заключи, а Клара започна да удря по вратата.

— Трябва ли да помоля лорд Марздън да дойде и да те освободи? Ще му кажа, че Дулцинеята му е съкрушена — и Прюданс си замина със смях.

— Отвори ми! — изрева Клара.

— Няма — отвърна ѝ Прюданс и се изкикоти. — Какво ли може да направи твойт рицар сега, за да те спаси?

Прюданс не знаеше, че Сюзан не е излязла само от стаята, а беше напуснала къщата. Тя тичаше в нощта далече от омразата на Клара, която не можеше повече да понася. Сега Сюзан вдишваше от любовта и от Тис. Тя трябваше да го намери, а ако това е невъзможно, нямаше да има повече смисъл да живее.

Едва на сутринта забелязаха, че Сюзан е изчезнала.

Първа госпожица Търстън изпита безпокойство, като видя, че леглото ѝ стои недокоснато. Тя веднага отиде при Жак, за да му каже. Реакцията му още повече засили опасенията ѝ. След обесването на Ботма Сюзан сякаш не беше съвсем нормална.

Те претърсиха околностите. Цялото семейство и прислугата тръгнаха да я търсят — всички, с изключение на Клара. Дори и господин Клодел излезе от скривалището си, за да вземе участие. Събитието му позволи да се покаже пред Жак и Прюданс.

Колкото повече търсеха, толкова безпокойството на Прюданс нарастваше. Чувстваше се виновна. Тя ѝ беше хвърлила ключа, тя ѝ бе помогнала да избяга. Но съдържаше чувствата си, за да не притеснява другите.

До обед всички места в Добра Надежда бяха претърсени: плевнята, избата, конюшните и стръмните брегове на реката. Емили ги беше посъветвала да отидат там, защото това бе мястото, където Сюзан и Тис обикновено се срещаха. Изведнъж тя се обърна към Жак:

— А къщата му? Може би е отишла в къщата на Ботма.

Тя изтича с баща си до конюшните, но той искаше да отиде сам. Другите трябваше да останат тук, в случай че Сюзан се върне. А може би е ранена...

Когато забеляза къщата на Ботма, Жак усети, че го побиват студени тръпки. Той се спря и извика: „Сюзан!“ Сърцето му се сви. Мястото беше толкова пусто, че наоколо цареше мъртва тишина. А може би и Сюзан беше мъртва... Обърна се и бързо тръгна в обратна посока. Искеше да си отиде в Добра Надежда, където дъщеря му вероятно вече се е върнала. Но нея я нямаше.

Съседите се стекоха да предлагат помощта си. Господин Уестбъри беше сред тях.

— Смятате ли, че е разумно да оставяте жена си сама? — попита Жак, който си спомни какво се бе случило, когато остави Емили сама.

— Раждането не е предвидено за утре, пък и Полин е с нея — успокои го господин Уестбъри.

Емили отвърна очи. Тя се страхуваше да не прочетат в погледа ѝ обвинението за лъжа, което тя едва сдържаше. Видя как баща ѝ, Жан-Жак и още петима мъже се отдалечават от Добра Надежда. Прюданс стоеше до избата. Емили се доближи до нея и докосна ръката ѝ. Тя чувстваше, че сестра ѝ е разстроена. Всички бяха потресени, но Прюданс изглеждаше повече от всички.

— Те ще открият Сюзан. Ще я намерят — каза Емили, като се опитваше да успокои и себе си, и Прюданс.

Тя си повтаряше: „Намерете Сюзан! Трябва да я намерите.“ И както винаги, в заключение: „Амин.“

Жак измери с поглед пропастта, простираща се под несигурния път, по който яздеха. После той се обърна и нареди на трима от хората, които вървяха след него, да продължат нататък, докато той и останалите претърсят планината. Страхът от това, което можеше да види, го въздържаше да погледне отново надолу.

Мъжете се разпръснаха. Жан-Жак остана с баща си, чиято тревога беше осезаема. Ако откриеха най-лошото, той се надяваше, че ще му помогне да го понесе.

Цял ден търсиха напразно. Настъпи вечерта, а от Сюзан нямаше и следа.

Ден след ден те продължаваха да търсят. Изминаха седмици и тогава решиха да се върнат по местата, откъдето бяха минали. На един усамотен връх, който в началото Жак заобиколи, забеляза парче плат от роклята на Сюзан. То се беше закачило на един клон от изсъхнало дърво, което висеше над пропастта.

Джон Уестбъри предложи да слезе с него, знаейки много добре, че няма да открият нищо друго, освен труп. Жак отказа. Той искаше да слезе сам, дори без Жан-Жак. Помоли останалите да си отидат, но синът му остана.

Спускането беше трудно и бавно, забавяно още повече от сигурността, че ще се намери нещо ужасно. Жак усещаше безкрайна празнота. Имаше чувството, че извършва ритуал, може би нещо като пречистване, преди да приеме неизбежното. Жан-Жак го наблюдаваше отгоре, докато стигна до тясната долина. Спускаха се тъмни сенки, които закриваха баща му. Тогава Жан-Жак се отдръпна от ръба и седна малко по-далече. Той се питаше какво ли можеше да каже на баща си, ако намери трупа на Сюзан. Мислеше и за своето дете.

Беше се стъмнило, когато Жак се изкачи до върха на стръмната скала. Катеренето му отне цял ден. Жан-Жак доведе коня му. Те не размениха нито дума, докато стигнат до Добра Надежда. Без нищо да си кажат, бяха приели сигурната смърт на Сюзан.

Но през следващите три месеца всички от семейството посвещаваха и най-кратките си свободни мигове в търсене на Сюзан, без да се надяват, че ще я намерят. Как можеше да е жива още? Би ли могла да оживее след едно толкова страшно падане? Възможно ли бе да оживее сред тази природа? Това беше Африка — с нейните леопарди, лъвови и змии.

Въпреки немалкото бели къщи и безупречно поддържани лозя, Африка присъстваше навсякъде.

Жак реши да организира възпоминателна служба в памет на дъщеря си. Това беше негов начин да приеме безспорния факт.

Присъстваха всички от семейството и много съседи. Лорд Марздън поиска позволение да ги придружи.

Войникът, който отвлече Сюзан, за да я заведе при Тис, бе погълнат от беглия спомен за едно непознато момиче. А в това време семейство Бовилие казваше сбогом на Сюзан. Но не и Емили. Колкото и да се опитваше да го заглуши, един тих глас безспирно повтаряше в нея: „Сюзан е жива.“

9.

— Дръж я! — извика госпожа Уестбъри, докато Полин се дърпаше с всичка сила.

Тя крещеше и се изпъваше при всяка настъпваща болка.

— Трябва да ми помогнеш. Започва се — каза Мери.

Джон беше неспособен да направи някакво движение. Чувстваше се напълно объркан от виковете на Полин, които го пронизваха. Той се облегна на стената, която му се искаше да разбие с глава.

— Знаеш какво ни остава да направим! — гласът на жена му отекваше в съзнанието му.

Целият плуваше в пот, дрехите му бяха залепнали, а чувството за безполезност го караше да трепери. Дръпна се от стената и излезе навън.

Слънцето грееше с блясък, който сякаш го обвиняваше и осветяваше срама му.

— Напъни се, Полин! — преследваше го гласът на Мери.

— Не мога повече... Не! — се извиси викът на дъщеря му.

При този вик кръвта му се смрази и дъхът му секна. Инстинктивно се обърна и застана под едно дърво, като че ли сянката му можеше да заглуши виковете. И наистина, настъпи тишина. Джон погледна към къщата. Дантеленото перде в стаята на Полин се повдигаше от лекия ветрец. Затаил дъх, той стоеше неподвижно, с втречени в прозореца очи. Каква вечност! Пое глътка въздух, след което потъна още по-навътре в сянката на дървото. Той се притисна силно, като търсеше защита от листата, вкопчи се здраво в кората, а тишината го обгръщаше отвсякъде.

— Виж го!

В същия миг се обърна и я видя да върви към него с малко вързопче, увито в шал. Почувства, че не може да се отлепи от дървото.

— Виж го! — заповяда Мери като се спря пред него.

Той поклати глава и заплака.

— Виж го! — повтори тя и дръпна шала.

Джон притвори очи. Спомни си за новородените котенца, с разперени от страх лапички, с невиждащи очи и розови носленца, които се опитваха да останат над водата. Той все още усещаше в ръцете си борбата им за живот. Натискаше ги по-дълбоко и изведнъж мъничките им телца ставаха безжизнени.

— Не, моля те! — сълзите му не спираха.

— Джон! — гласът на госпожа Уестбъри звучеше заплашително.

Той погледна, но през мрежата, която сълзите спускаха пред очите му, можа да види неясните очертания на ръцете, които държаха шала. Джон трепна. От мъглата пред него изплува само едно малко личице. Той вдигна към жена си пълните си с надежда очи, след което погледна отново към шала. Бебето беше бяло.

Обхванат от радостен порив, той протегна ръце и го грабна. Докосна го с лице и тогава мъничкото човече започна да плаче.

— Джон!

Той погледна жена си.

— Ще го наречем Джон Уестбъри — каза тя, — като баща му.

Новината за раждането на бебето стигна до Добра Надежда едва месец по-късно. Емили очакваше детето на Полин да се роди скоро, но с Жан-Жак никога не говореха за тази тайна. Когато Емили предложи да отидат на гости и видят дали госпожа Уестбъри е добре, отговори й, че е по-добре да се въздържат засега. Майката била на такава възраст, че имало известни опасения.

Единствено Емили и Жан-Жак знаеха, че истинската опасност за бебето е друга. Най-накрая семейство Бовилие бяха поканени да видят новородения син на Уестбъри.

— Почакайте ме! — извика Емили и се върна вкъщи, за да вземе терличките, които беше изплела с помощта на госпожица Търстън.

— Няма ли да дойдете? — попита тя гувернантката.

— Не — отговори госпожица Търстън и се обърна с гръб. — Имам много работа.

Емили знаеше, че тя няма никаква работа, но не би отишла у Уестбъри, защото й беше неприятно Мери да се отнася с нея като със слугиня, още повече че не я уважаваше особено. Тя представляваше една част от новите пришълци в колонията, на които единственото

безумно желание се свеждаше до издигане на общественото им положение. Госпожица Търстън знаеше, че всички те имат по-долен произход от нея.

Жак караше, синът му седеше до него, а Емили и Прюданс бяха отзад. През това време Клара се разхождаше с лорд Марздън. Жак говореше за работата, която щяха да свършат, като се върнат.

Надяваше се, че няма да загубят много време във възхищение пред бебето, но все пак трябва да бъде любезен. „Какво ли щеше да изпита — питаше се Емили — ако знаеше, че въпросното бебе е негов внук?“ Тя гледаше Жан-Жак в гръб. Какво ли чувстваше той, като знаеше, че няма да му позволят да го види?

— Толкова е мъничко! — възкликна Емили, като видя бебето в ръцете на госпожа Уестбъри. — Какви малки ръчички има! Как се казва?

— Джон — госпожа Уестбъри се усмихна. — Като баща си.

— А! — каза само Емили.

Прюданс погледна бебето малко сдържано. Тя не искаше да показва особен интерес от страх да не го дадат.

— Прилича на него — каза тя, защото не можа да намери други думи.

— На кого? — попита веднага госпожа Уестбъри.

— На баща си — отговори Прюданс. — Къде е Полин? — попита тя, за да се отърве от бебето.

— Почива си — отговори господин Уестбъри, като взе една бутилка вино. — Ще пиете ли нещо? — попита той, за да смени темата. — За здравето на бебето.

Беше малко нервен.

— Благодаря.

С един поглед само Прюданс припомни на баща си работата, която ги очакваше. За да я успокои, Жак се усмихна на господин Уестбъри и му каза:

— Няма да останем дълго.

Емили стоеше до госпожа Уестбъри и непрекъснато гледаше бебето. Тя се опитваше да запечата образа му в съзнанието си.

Трябваше много точно да го опише на Жан-Жак веднага, щом останат сами.

— Жан-Жак е станал голям експерт по присаждането — каза неочаквано Жак, който не предполагаше какво напрежение ще породят думите му. — Може би скоро ще ви го изпратя, за да ви помогна. Можем да се уговорим още сега.

Той беше готов да отиде и да го извика.

— Не — отговори малко рязко господин Уестбъри, като подаде на Жак чаша вино. — Имам един познат, който ми помага. За ваше здраве!

— Наздраве! — отговори Жак и вдигна чашата си към госпожа Уестбъри и бебето. — Нека ви донесе много радост.

Емили рязко се обърна към прозореца, защото не можеше повече да понася всичко това. Навън видя Жан-Жак, който гледаше към къщата.

— Ще отида да видя Полин — каза Емили.

— Недейте, Емили, тя не се чувства добре днес — отвърна госпожа Уестбъри, като се опитваше да я спре.

— Не се притеснявайте, няма да стоя дълго при нея.

Тя излезе тичешком. Знаеше, че ако майката на Полин продължава да я задържа, това ще събуди подозрения. Бебето заплака. Госпожа Уестбъри погледна с безпокойство мъжа си, който се обърна към Жак:

— Много любезно от ваша страна, че дойдохте да видите бебето, наистина много мило.

— Полин, аз съм, Емили. Мога ли да вляза?

Емили почака пред вратата, после попита тихо:

— Полин, трябва да ви видя. Моля ви, пуснете ме да вляза.

Никакъв отговор. Емили не знаеше какво да прави. Ако извикаше по-силно, госпожа Уестбъри щеше да я отведе от тук. Тя постави ръка на бравата и я завъртя, без да се надява, че вратата ще се отвори, но тя се отвори. Емили се спря, като видя Полин да гледа през прозореца.

— Идете си — каза спокойно тя. — Не трябва да стоите тук.

— Но трябваше да дойда!

Емили чакаше и гледаше в гръб Полин, чийто поглед сигурно беше устремен към Жан-Жак.

— Той е много тъжен, Полин.

— Какво искате да кажете?

Полин рязко се обърна. Емили се отдръпна уплашена от страха, който се четеше в очите на Полин.

Тя се приближи плахо.

— Имате чудесно бебе. На никого няма да кажа, Полин. Никой никога няма да узнае.

Полин избягваше погледа на Емили.

— Но вие трябва да кажете на Жан-Жак, че държите на него.

— Не.

— Трябва!

— Не.

Емили сведе очи. Лицето на Полин отразяваше това категорично „не“.

— Не разбирам — каза Емили.

„А Жан-Жак трябва още по-малко да разбира“ — помисли си тя.

— Обичате го, знам това. Все трябва да се намери решение.

— Имаше ли решение за баща ви и майката на Жан-Жак? — попита студено Полин.

— Да — отговори Емили и повдигна гордо глава. — Те се ожениха. Жан-Жак е наш брат и семейството го прие. Дори и законът го признава.

— Признава? — повтори Полин и погледна с искрящи очи към Емили. — Защо детето ми трябва да има нужда от закона, за да бъде прието като човешко същество?

— Приемате ли го, Полин? — гласът на Емили звучеше спокойно.

Настъпи продължително тишина. Емили разбра, че думите я бяха дълбоко засегнали.

— Съжалявам, Полин.

Тя се приближи до нея, но Полин се обърна. Емили не знаеше какво да прави. Виждаше как раменете и се повдигат под силата на вълнението. Полин беше напълно разбита. Изведнъж тя се сепна. Плачът на бебето се усили. Тя докосна корсажа си и усети, че е мокър.

— То плаче, а млякото ми изтича — каза тя на Емили. — За да го нахраня, трябва да има някой, за да подхраня лъжата, която майка ми изгради около него. Представяте ли си, Емили, тя ми го носи, когато плаче и ако няма никой. И тогава аз го кърмя. След това ми го взема. Взема сина ми и го отвежда, изтръгва го от мене.

— О, Полин — извика Емили, като се впусна към нея и я прегърна — моля ви, не плачете.

— Предупредете Жан-Жак, че ако направим каквото и да било, с което да разкрием истината, ние няма да го видим никога повече. Ако искаме то да живее, трябва... — и тя сведе глава. — Кажете на Жан-Жак, че и аз загубих детето си.

Връщането сякаш продължи безкрайно. Емили се чувстваше замаяна от вълнение. Животът на бебето зависеше от Полин, не само от млякото ѝ, но и от нейното мълчание. Погледна към Жан-Жак. Как би могъл да разбере? Замисли се за майка си. Как ли са я хранили, щом майка ѝ е умряла? Емили никога досега не беше разсъждавала върху това, но то изведнъж ѝ се стори изключително важно. Съществува ли връзка между бебето и тази, която го кърми? Тази връзка между Полин и детето ѝ нямаше ли някога да се прекъсне? Трябваше да се осведоми, преди да говори с Жан-Жак.

— Искях само да знам кой ме е хранил, щом бебетата имат нужда от майчиното мляко — каза Емили, като се опитваше тонът ѝ да бъде непринуден.

Затруднена от този въпрос, госпожица Търстън се обърна настрана.

— Учудена съм, че ме питате така направо...

— Защо? — Емили беше още по-учудена от явното отвращение, с което гувернантката ѝ отговори. — Все някой трябва да ме е хранил!

Госпожица Търстън я погледна смаяна и малко притеснена:

— Но какво, за бога, искате да кажете?

— Искам да кажа, че е трябвало някой да ме храни.

— Наистина, детето ми, щом едно посещение у госпожа Уестбъри предизвиква у вас такова любопитство, по-добре ще е може би да не ходите вече там.

— Но какво толкова необикновено има да знам кой ме е хранил?

— Задоволете се с това, че сега сте щастлива! — отсече госпожица Търстън, твърдо решена да не отговаря повече на подобни въпроси.

Емили се приближи до прозореца и погледна навън. Все не можеше да намери случай да говори с Жан-Жак насаме. Сега баща му беше с него, затова тя отиде в кухнята.

Там свари Мария и дъщеря ѝ Розита. Двете с Емили бяха на почти еднаква възраст и често си играеха заедно като малки. Емили постоя малко облегната на вратата, за да погледа как Мария показваше на дъщеря си по какъв начин да бели зеленчуците по-икономично.

— Мария, ти ли си хранила Розита? — попита весело тя.

От изненада Мария си поряза пръста.

— Без малко щях да го отрежа, Емили! Дъщеря ми има ли вид на недохранена?

— Искях да кажа, кърмила ли си я?

— Разбира се. Как иначе щеше да порасне и да работи колкото мене?

— А мен кой ме е кърмил?

Широката усмивка на Мария изчезна и белите ѝ зъби се скриха зад дебелите устни.

— Знаеш ли? — повтори Емили.

— Как мога да знам такова нещо? Излезте, Емили, оставете ме да работя и не ми пречете, когато уча Розита.

За да бъдат думите ѝ по-убедителни, тя грабна голямата метла и изгони Емили.

Стойки зад кухненската врата, малкото момиче се питаше защо никой не беше в състояние да отговори на въпроса ѝ, а най-вече защо не искаха да ѝ отговорят. Тя забеляза Сънди, който седеше под едно дърво и държеше въдицата си. Изтича към него сигурна, че той ще проговори, защото Сънди знаеше всичко.

— Добър ден — каза тя и се облегна на дървото.

Емили се възхищаваше от сръчността, с която той завързваше кордата към въдицата, направена от самия него.

— На риболов ли ще ходиш?

— Искате ли да дойдете? — попита той и я погледна. Тя беше забелязала, че единствено нея от всички други в семейството гледаше право в очите. Явно отношението му към Емили беше различно.

— Времето е хубаво за риболов — добави той.

— Сънди, бил ли си тук, когато съм се родила?

— Вие ли?

— Да. Виждал ли си ме след раждането ми?

— Да, но не си спомням много добре — каза Сънди, като откъсна със зъби излишната корда. — Защо ме питате?

Емили се свлече по дървото, седна на земята и започна да рисува с пръст върху пясъка.

— Изглежда, че някоя робиня ме е кърмила. Вярно ли е? — попита тя, като се надяваше, че тази хипотеза ще ѝ помогне да узнае истината.

— Не знам — отговори той и стана да огледа въдицата си. Така искаше да избегне въпроса. — Не съм чувал да се говори за това.

— А баща ти Али? — продължи Емили, като го погледна втренчено. — Всичко, което се е случило тук, той ти го е разказвал.

Сънди вдигна рамене и се отдалечи, но Емили го настигна.

— Кой е? Кажи ми, моля те...

Той се спря.

— Тя не ви ли каза?

— Но кой?

— Значи не знаете.

— Но кой е? Моля те, кажи ми, умолявам те...

— Мария.

Той не можеше да се сдържи и ѝ каза истината, но се огледа боязливо наоколо и добави малко преди да си тръгне:

— Не го казвайте на никого!

— Мария... — прошепна Емили с недоверие.

— Да, Мария, защото тя също имаше бебе — Розита. Тя ви кърмеше и двете.

Емили застина като поразена от изумление. Сънди я погледна за миг, приближи се до нея и каза:

— Не споделяйте с никого това, което чухте.

Емили кимна с глава и докосна ръката му.

— Благодаря. Доволна съм, че узнах.

— Защо?

Без да отговори, Емили се затича към къщи. Тя си знаеше защо беше доволна. Съществуваше тясна връзка между нея и Мария, между

нея и хората като Сънди. Щеше ли да има същата близост между Полин и бебето ѝ? Тя искаше незабавно да го каже на Жан-Жак.

— Ето защо не са ми го казали, Жан-Жак!

Емили здраво държеше ръцете на брат си и го гледаше с вълнение. Намираха се в неговата малка мансарда. Беше се стъмнило — само по това време можеше да му говори спокойно.

— Каквото и да направи госпожа Уестбъри, бебето няма да е нейно, защото Полин го кърми.

Жан-Жак отвърна очи. Тя докосна гърба му с пръст.

— Погледни ме.

Когато той я погледна, тя му се усмихна.

— То прилича на тебе. Страхотно е! — каза Емили, но когато забеляза тъжните му очи, добави: — Нищо няма да му се случи. Трябва да повярваш.

— А Полин?

— И за нея е трудно, ето защо трябва да направиш това, което тя казва. Заради доброто на бебето трябва да разбереш.

— Не разбирам! — Жан-Жак беше почервенял от гняв. — Аз стоях навън, докато всички гледаха сина ми! Стоях навън, без да мога да го видя, нито дори да го докосна.

— Не, Жан-Жак.

— Така е.

— Но то си е ваше — на тебе и на Полин.

— Не, бебето е тяхно.

Той отиде до вратата, излезе от стаята и се спусна тихо по стълбата.

„Един ден всички ще узнаят истината“ — написа тази вечер Емили в дневника си. После тя смени перото, помисли малко, след което натопи писалката си в мастилницата и добави: „Заклевам се. Амин.“

— Не разбирам защо искате това, Чарлз — Клара вдигна очите си към него.

Те се разхождаха по хълма, който се издигаше над лозята на Добра Надежда.

— Какво необикновено има в това, че ви предлагам да станете моя жена?

Той се обърна към нея. Ето, вече почти три години се подготвяше за този миг. Ухажваше я по обичайния начин. В писмата до родителите си, които живееха в Англия, беше споменал за нея, а те го бяха посъветвали да се върне. Беше предпочел да не им казва, че семейството на Клара е богато. Въпреки че неговите родители имаха сериозни финансови затруднения, както повечето английски аристократи, те не гледаха с добро око на браковете с новобогаташите, особено на тези от колониите. За тях единствено бяха приемливи цивилизованите пари. Те предпочитаха да не обръщат внимание на Клара, докато не му дойде умът в главата.

— Не можахте ли досега да разберете, че искам да станете моя жена? — попита тихо лорд Чарлз Марздън.

— Не.

Клара погледна към Добра Надежда, която се простираше върху голяма част от планините. Къщата и нейните пристройки се издигаха величествено в средата.

— Не и когато виждам всичко това — причината, заради която вие искате ръката ми.

— Клара, когато ви гледам, не искам нищо друго.

Тя знаеше, че погледът му е отново върху гърдите ѝ и това я очароваше, защото не пропускаше случай да използва властта си над него.

— Не е възможно, не, не мога да повярвам.

— Обичам ви — каза той.

Клара се обърна, сякаш беше неспособна да понесе тежестта на думите му, които отекваха в цялото ѝ тяло.

— Любовта ми заслужава ли порицание? — попита лордът.

— Не, не.

— Ще ми повярвате ли повече, ако първо говоря с баща ви?

— Баща ми ли? — попита Клара и го погледна предизвикателно.

— Той е в основата на нашите проблеми.

— Разбирам, намира ме за неподходящ.

— Вас? — погледна го Клара смаяно. — Аз съм неподходяща. Аз, която не мога да ви предложа нищо друго, освен една зестра като капан... само лъжи... само... — тя замълча за малко, след което добави: — Аз нямам нищо.

— Но аз искам да се оженя за вас, Клара — каза той и я прегърна през раменете. — За вас.

— Мислили ли сте за нашето бъдеще, за децата ни?

Тя се отдръпна и го принуди да свали ръцете си. После погледна отново Добра Надежда.

— Всичко това трябва да е мое, както и ваше, след брака — и на нашите деца като наследство. Но...

Тя повдигна рамене и се обърна отново към него:

— Нямам нищо — повтори тя и се отдалечи от него, като че ли й беше невъзможно да го гледа. — Опитайте се да си представите болката ми. Не мога да живея без вас, но не ми е възможно да приема предложението ви, като знам върху каква лъжа е изграден животът ми. Ако приема, ще ви обидя.

Клара се обърна към Добра Надежда.

— Ако справедливостта не възтържествува, нашата любов ще бъде открадната, както е откраднато и моето наследство.

— Кажете ми какво се е случило.

Клара мълчеше.

— Между нас не може да има повече тайни, Клара.

— Спомняте ли си, когато ви помолих да потърсите баща ми?

— Да.

— Спомняте ли си къде го намерихте? В кочините на малайския квартал, в едно вонящо рибарско село.

— Да, спомням си.

— Ето жилището, което си е избрал. Там живее жената, заради която е пожертвал всичко останало. Там би трябвало да се намира и синът, когото са създали заедно. Но той е тук — и тя показва няколкото работника в лозята. — Там, там е синът на моя баща и неговият наследник Жан-Жак. Той е този, който ни разделя и заради когото не мога да се омъжа за вас.

Тя го погледна нежно и леко докосна лицето му.

— Как бих искала да не ви казвам това — и като сведе очи, тя остави една сълза да се търкулне по страната ѝ. — Ето защо не мога да

приема това, което най-много желая на този свят — да стана ваша жена.

— Клара! — той повдигна лицето на младата жена и изтри сълзата ѝ. — Вярвате ли, че ще позволя нещо да попречи на нашия брак?

— Не знам.

— Бог ми е свидетел — никога! Трябва да ми вярвате.

Лицето на Клара се озари от най-чувствената усмивка, очите ѝ блестяха от желание. Тя повдигна глава и устните им се докоснаха.

— Не можете да си представите, Чарлз, какво страстно влечение изпитвам към вас — прошепна тя и отново го целуна. — Ще се омъжа за вас, да. И ще ви отдам завинаги тялото и душата си.

Езикът ѝ се плъзна между устните му, с което му загатна за удоволствията, които го очакваха.

— Не мърдайте, моля ви.

— О, не мога повече! — каза Емили.

Тя си хапеше устните и гледаше Пиер Жустин, художника, който ги караше да стоят неподвижни на местата си. Те позираха за сватбения портрет.

— Изхвърчаха ли ми копчетата, Прюданс? — попита тя, като едва отваряше устатата си. Беше я страх да говори, както и да мълчи.

— Да — отговори Прюданс зад нея.

Тя оправи роклята на Емили.

— Но ако трябва още дълго да останем тук, не обещавам да те запазя в приличен вид.

— Моля ви, госпожици! Не мога да работя, щом мърдате!

Художникът сложи ръце на кръста си и стрелна Прюданс с обиден поглед.

— Извинете ме — каза тя и се усмихна. — Той е толкова зает с мисълта, дали Клара е бременна, че не е забелязал наболите ти гърдички.

Емили наведе очи. Роклята ѝ, ушита, без да се вземе под внимание зараждащата се женственост, се пукаше по шевовете. Клара и лорд Марздън бяха женени от шест месеца и оттогава един път в месеца те трябваше да позират за сватбения портрет. На всеки следващ

сеанс се виждаше как гърдите ѝ наедряват. Емили насочи мислите си към Жан-Жак, който по решение на лорд Марздън беше изключен от портрета, предназначен за родителите му в Англия. Емили знаеше, че брат ѝ се възползва от тези дни, за да се измъкне, и тя разбра къде точно ходи той. Криеше се из храстите близо до Полин. Той чакаше, гледаше и беше доволен само ако я види отдалеч със сина си.

— Стига толкова, имам работа — каза изведнъж Жак и се дръпна.

Художникът хвърли четките си във въздуха.

— Дали ще мога някога да свърша?

— Без мене — отговори Жак. — Трябва да се заема с лозята си.

Искаше му се да го има на портрета, но му беше омръзнало да позира.

— Татко, трябва да присъствате на семейния портрет.

— Наистина ли, Клара?

Той хвърли един бърз поглед към лорд Марздън, на когото очевидно диалогът не беше направил никакво впечатление. Освен това никак не държеше да участва в този ежемесечно разиграван театър.

— Той се е оженил за тебе, а не за мен. Пък и семейството не е в пълен състав.

— Татко е прав! — каза Прюданс, която се възползва от случая, за да изчезне.

— А на мене не ми става роклята — добави Емили и се затича след нея.

— А сега? — попита художникът, обиден от това държание. — Какво да правя?

Чарлз Марздън се приближи до него. Дълбоко в себе си той беше доволен.

— Да направим ново позиране — предложи той.

— А те ще останат ли?

— Може би — отвърна лордът и се усмихна.

Той хвана ръката на Клара и се отправи към къщи, като остави зад себе си яростния и объркан художник.

Чарлз се радваше, че сеансът се провали, защото това беше единственото време, което можеше да прекара с Клара, преди да се върне в замък. Мечтаеше за това непрекъснато. Клара не показва ни най-малко отвращение, когато той я попита с усмивка:

— Имате ли други планове?

— А трябва ли да имам? — каза тя закачливо, след което се вмъкнаха в къщата и изчезнаха в стаята си.

Чарлз чакаше на леглото, докато Клара се приготви. Той не можеше още да повярва, че живее в този омайващ свят, в който жена му го беше взела. Свят на най-съкровениите му мечти. Понякога се срамуваше от тези свои блянове, но сега с Клара те се бяха превърнали в действителност. Това толкова чувствено създание сякаш го разкъсваше. Чарлз се любуваше на чудесните ѝ гърди. Почувства как възбудата му нараства, когато Клара го докосна леко с ръка, за да му вдъхне желание да направи същото.

— Колко ми липсваше!

Тя застана пред него и погали лицето му с разголените си гърди, жадуващи за ласки.

— Докосни ме — промълви тя.

Тя взе ръката му и нежно помилва настръхналите си зърна, докато усети възбудата да я обхваща.

— Махни го — каза тя.

Той се подчини като омагьосан. Чувствайки допира на гърдите ѝ, Чарлз започна несръчно да развързва корсажа ѝ, който тя свали със смях. Под фустата си нямаше нищо.

— Какво щеше да направиш навън, ако знаеше, че съм гола?

Клара хвана ръката му и я плъзна между бедрата си. Тя потрепери и се задвижи плавно, докато той проникваше в нея.

Извита като дъга, задъхваща се, тя постави отново ръката му върху венериния хълм и го погледна с премрежени очи. Клара бе неудържима, сладострастна и закачлива.

— Желаш ли ме?

Той хвана бедрата ѝ, притегли я към себе си и зарови лице в нежния черен триъгълник.

— Хубаво ми е — шептеше Клара.

Тя повдигна ръцете му до гърдите си.

— Беше ми обещал нещо, Чарлз — каза тя и го погледна в очите.

— Спомняш ли си? Това беше преди сватбата ни.

— Да — каза той отчаяно.

— Ще удържиш ли обещанието си?

— Да, но моля те, Клара.

Силно раздразнена от възбудата, тя се свлече върху него. От дълбините на душата ѝ се изтръгна страстен вик.

Като чу този шум, Емили се обърна отегчено към къщата. Всеки път, когато лорд Марздън беше тук, тя го чуваше. Вече не ѝ правеше впечатление, но за да се измъкне от това, се затича към избата, където беше Жак. Там намери един непознат мъж, който разговаряше с баща ѝ и господин Клодел.

Щом се приближи до тях, Жак я прегърна и каза:

— Господин Вагнер, това е най-малката ми дъщеря. Емили, това е новият ни винар. Той идва от Германия.

— Добър ден — каза Емили и му подаде любезно ръката си, която той целуна.

Тя погледна към господин Клодел, а той стоеше с наведена глава.

— Значи заминавате, господин Клодел? — попита тя.

— Трябва да се върна в Европа. Майка ми остаря и се чувства много уморена.

Емили поклати глава. Тя знаеше истинската причина за заминаването му, но не каза нищо.

— В този случай разбирам, че трябва да си тръгнете.

Емили беше станала очарователна девойка.

— Говорите английски, нали? — попита тя господин Вагнер.

— Малко, но ще се науча — отговори той и повдигна рамене.

— Аз ще ви преподавам — усмихна му се тя.

— Ние имаме нужда само от вашите познания, а те са значителни — добави Жак и се обърна с поглед към господин Клодел.

Емили забеляза Прюданс, която ги наблюдаваше от вратата. Тя каза на баща си:

— Мога ли да взема колата, татко?

— Къде искаш да отидеш, Емили?

— Да видя малкия Джон Уестбъри. Розита ще дойде с мене.

— Пак ли?

— Но аз съм му кръстница.

— Да, вярно е.

Преди да се отдалечи с господин Вагнер и Клодел, той каза на Емили:

— Бъди разумна.

— Да, да — извика тя и се обърна, след което се затича към конюшната.

Щом Жак и двамата господа се изгубиха от поглед, Прюданс влезе в избата. Тя беше доволна, че господин Клодел си отива, но щеше да накара господин Вагнер да разбере, че избата е нейното владение. Ще го научи на английски, но той никога няма да узнае думите, които тя най-много мразеше: „Мястото на жената не е в лозята.“

Изтегнат на леглото, Чарлз се любуваше на Клара, която лежеше в прегръдките му. Дори и заспала, тя господстваше над него, а желанието, което предизвикваше у мъжа си, го превръщаше в роб. Той се измъкна внимателно и стана. Клара се размърда, отвори очи и го видя да се облича.

— Реши ли? — попита тя сънливо.

— Съвсем не съм мислил за Жан-Жак, а за тебе — отвърна ѝ той с усмивка.

— Но трябва, Чарлз — каза тя, като се изправи — той ни заплашва.

Клара го погледна съблазнително.

— Хубаво ли ти беше? — попита го тя.

— Да, Клара.

Чарлз побърза да отмести поглед от нея, за да прекъсне чародейството ѝ.

— Имам една идея — заяви той и седна да си обуе панталона. — Мисля, че армията би била чудесна кариера за него.

Той си обу единия ботуш.

— В армията могат ли да постъпват мулати? — попита Клара с интерес.

— Кавалеристи.

— А те бият ли се?

Тя се обърна по корем и го погледна от леглото. Бе възвърнала закачливото си изражение.

— Да — отговори той.

Чарлз притвори клепачи, а тя се завъртя по гръб, без да го изпуска от очи.

— Трябва да тръгвам — каза Чарлз, за да прогони желанието и срама, които усещаше да се надигат в него.

Чувството на вина беше неразделна част от платното, което тя тъчеше около него.

— Говори по-скоро на Жан-Жак за армията — тя опипа гърдите си. — Тогава може би ще имаш повече време за мене.

— Клара — каза той, отново пленен от желанието.

Чарлз се приближи до нея, а тя се дръпна бързо и се търкулна на леглото, като го гледаше с порицаващ поглед, който го влудяваше.

— Първо трябва да говориш на Жан-Жак, Чарлз!

Жан-Жак отстъпи назад, като видя Чарлз Марздън застанал на вратата на конюшната. Той никога не се чувстваше удобно в негово присъствие, но днес беше по-нервен от друг път. Емили го помоли да я чака в конюшната, след като беше приготвила колата, за да отиде до Уестбъри. Той усети, че тя крои нещо.

— Добър ден, Жан-Жак — каза Чарлз и се приближи до коня му.

— Добър ден, сър.

Жан-Жак както винаги наведе очи и отиде да търси коня си.

— Мислех си за тебе — Чарлз го гледаше как отвързва коня с едва забележима усмивка. — Мислех си за твоето бъдеще. Имаш ли планове?

— Баща ми иска да остана тук, сър. Искане да се заема с владението.

— Наистина ли? — възкликна Чарлз, без да скрие учудването си. — И ти му вярваш?

— Какво искате да кажете, сър? — попита Жан-Жак, без да вдига очи.

— Няма значение.

Преди да се качи на коня си, Чарлз се спря и се обърна.

— Един ден трябва да дойдеш с мене в града и сам ще решиш.

— Вече съм решил, сър.

— Да се заемеш с Добра Надежда? — попита той с ирония. — Виждам.

— Това е бащината ми воля, сър.

Жан-Жак се надяваше, че той ще си замине, преди Емили да е дошла.

— А твоята воля каква е?

Младежът не отговори.

— Не знам дали е в твой интерес да се откажеш от всичко и да се надяваш, че той ще удържи на обещанието си — заяви Чарлз с безразличен тон.

Той замълча и погледна Жан-Жак проникателно.

— Освен ако... — каза лордът и го изгледа с любопитство. — Освен ако обещанието на баща ти не те прави равен с него. В този случай е съвсем различно.

— Баща ми ме зачита — отговори Жан-Жак, без да го погледне.

— Така ли? Значи можеш да стоиш с гордо вдигната глава и да искаш всичко, което си е твое — каза Чарлз с презрение. И за да подсили думите си, той метна крак над коня. — В армията ти ще си бъдеш господар. В британската армия няма и следа от зависимост — добави той, като не го изпускаше от очи.

Той тръгна с коня си към изхода.

— Пък и заплатата си заслужава интереса.

Той знаеше, че Жан-Жак го слуша. Като наведе глава, за да премине през вратата, подхвърли:

— Имаме нужда от хора като тебе.

Чарлз вдигна гордо глава. Униформата му беше безупречна.

— Освен ако не искаш да си слуга, за какъвто те смятат — заключи той.

Лордът пришпори коня си и изчезна. Жан-Жак притвори очи. Чарлз Марздън беше изрекъл няколко истини, но за момента го занимаваха по-важни неща.

Полин забеляза преди майка си, Емили и Розита да пристигат с колата. Беше свикнала с посещенията на младата си приятелка, но въпреки всичко се чувстваше нервна. Тя наблюдаваше сина си, който седеше на земята и радостно си вряскаше и хвърляше наоколо малки дървени играчки. Беше вече навършил две години. Полин го вдигна на ръце и забърза към вратата.

— Мамо! — извика тя.

Като наближи къщата, Емили също се почувства напрегната. Тя се надяваше, благодарение на постоянните си грижи, да е спечелила доверието на госпожа Уестбъри. Почука на вратата и зачака. Усмихна се на госпожа Уестбъри, която ѝ отвори с детето на ръце.

— Добър ден, Емили — каза тя сърдечно.

— Боже, колко е пораснал! — извика Емили и протегна ръце, да го вземе. — Как е кръщелникът ми днес?

Тя го вдигна високо и детето започна радостно да се смее.

— Сигурно ще му станете по-добра сестра от Полин — каза госпожа Уестбъри, като хвърли поглед към дъщеря си, която тъкмо се промъкваше през вратата зад нея.

— Добър ден, Полин! — Емили ѝ отправи очарователна усмивка и се обърна към майката. — Имаме си ново жребче и искам да знам дали може да го заведе да го види.

— Не — отговори веднага Полин.

— Но, разбира се, че може — възрази госпожа Уестбъри.

— Благодаря ви — каза Емили.

Тя бързо се върна в колата, за да не даде възможност на Мери да промени решението си. Подаде детето на Розита и скочи до нея.

— Скоро ще ви го върна — извика отдалече Емили.

Госпожа Уестбъри махна с ръка.

— Емили е негова кръстница. Би било странно да откажа на една толкова естествена молба.

Полин гледаше от прозореца колата, която отиваше към Добра надежда. Тя знаеше къде водят сина ѝ.

Когато вратата се отвори и пропусна потока от светлина да влезе в конюшната, Жан-Жак вдигна глава.

— Ето че пристигнахме, мъничък Джон. Баща ти иска да се запознае с тебе.

Застанала срещу светлината, Емили мълчаливо наблюдаваше Жан-Жак. Когато се приближи до нея, тя му подаде детето. Той го съзерцаваше като омаян.

— Вземи го, Жан-Жак.

Брат ѝ пое детето внимателно и сякаш малко боязливо. Обгърна сина си още веднъж с поглед, после изведнъж го притисна до себе си и

се обърна встрани. Русите къдрици на детенцето се открояваха на фона на тъмното му лице. Емили се измъкна безшумно навън.

Тя се облегна на стената и зачака. Докато гледаше да не дойде някой, си мислеше за Жан-Жак. За пръв път го беше видяла да плаче. Въпреки омразата и униженията, които е понасял, единствено радостта бе успяла да го трогне до сълзи. Емили се надяваше, че детето ще му даде смелостта, от която се нуждае, за да повярва, че всичко ще се уреди един ден.

От мига, в който за пръв път бе държал сина си, Жан-Жак възвърна своята смелост. На следващата сутрин отиде близо до фермата на Уестбъри и зачака в скривалището си. Този път, когато Полин се опита да избяга, той я настигна и улови за ръката.

— Защо се страхуваш от мене, Полин?

— Знаеш добре от какво се страхувам. Иди си, моля те. Знаеш, че не трябва да си тук — каза тя, като се мъчеше да се освободи.

— Не, вече нищо не знам.

Жан-Жак я привлече в храстите. Тя започна да се дърпа, но той не я пускаше.

— Знаеш ли от колко време ме избягваш, Полин? От колко години не ми говориш?

Тя се освободи и го погледна яростно.

— Нашият син беше приет, има бъдеще пред него. Смятам, че това оправдава всичко.

— Не!

Решителността, която прозираше в гласа му, я изненада, но тя изправи глава и каза:

— Всъщност нямаме какво да си кажем.

Тя искаше да си отиде, но той здраво я хвана.

— Причиняваш ми болка — извика Полин и погледна ръката му.

— Да, Полин! Исках дори да те убия!

Жан-Жак я пусна, но този път тя не се опита да избяга, не се помръдна дори.

— Искам да ми кажеш истината, Полин — гласът му звучеше спокойно.

— Никога не съм те лъгала.

— Но позволи на родителите ти да решават вместо тебе. Обичам те, Полин, но трябва да знам дали ме обичаш още. Отговори ми!

Тя не отмести очите си от него, не се отдръпна, но не му отговори. Той взе ръката ѝ и я вдигна към лицето си.

— Когато се запознахме — продължи той, — се питах дали мене искаш, или съм повод да предизвикаш родителите си. Но сега имаме дете и аз държа това дете в ръцете си.

— Държал си дете, което има бъдеще.

— Какво може да го очаква без родителите му.

Тя сведе поглед към ръката си, която той държеше.

— Полин, ако мога да ти докажа, че за нас има бъдеще, ще дойдеш ли?

— Нямаме никакво бъдеще.

— Ти не ме слушаш, Полин — каза той отчаяно, като я хвана за раменете и я разтърси. — Ти и синът ми сте моят живот. Вие сте всичко за мене.

— Не.

— Ти ме обичаш!

— Не!

Тя се обърна, но той я прегърна и притисна до себе си.

— Твоите чувства не са се променили, Полин. Нищо не се е променило — каза той и докосна с глава косите ѝ.

— Не — прошепна тя, като го погледна.

Жан-Жак притвори очи, без да я пуска, и тогава в него отекнаха думите на Чарлз Марздън: „В армията ти ще си бъдеш господар. Можеш гордо да вдигнеш глава и да искаш всичко, което е твое.“

Докато вървеше към избата на Гюнтер Вагнер, Жак гледаше сина си и се усмихваше.

— Господин Клодел, изглежда, смята, че Жан-Жак ще може скоро да ме замести.

Не беше забелязал Прюданс, която се криеше наблизо.

— Без съмнение това ще стане скоро, но има още да се учи — каза учтиво Гюнтер. — Като мене по английски.

— Готов ли си да учиш още? — попита той и прегърна Жан-Жак.
— Убеден съм, сине.

— Аз не съм сигурен — отвърна Жан-Жак.

— Нали това искаш! — и Жак се огледа наоколо. — Всичко това ще ти принадлежи един ден.

— Мисля да се отдам на военна кариера. Може би ще бъде добре за мене.

Жак се отдръпна, погледна сина си, после Гюнтер.

— Не, не мисля така — каза той и леко се усмихна.

— Лорд Марздън ми говори за това.

— Ах, да. Униформата действително му отива, но не и на тебе.

Имението е твое.

— А Прюданс? — попита Жан-Жак. — Това е нейният живот.

От страх да не бъде забелязана, Прюданс отстъпи назад.

— Тя е жена, а животът на жените е съсредоточен върху децата.

— Но Прюданс има познания повече от всеки друг.

— Да, така е, но не искам да чувам за това повече — каза Жак и го потупа по гърба. — Армията не е за тебе. Надявам се, че вие ще му го докажете — добави той и се обърна към Гюнтер Вагнер.

Когато излезе от избата, Жак се обърна:

— Имам нужда от тебе тук.

Жан-Жак кимна с глава. Не му беше лесно да наскърбява баща си. Не искаше също да се откаже от бъдещето, за което си мислеше и в което щеше да има място за Полин и сина му.

Жак обходи избата с поглед. Знаеше, че трябва да почака синът му да вземе решение. Въпреки че не искаше да вярва в това, което беше чул, той разбираше добре какво казва Жан-Жак. Качи се на коня и тръгна към планините. Имаше нужда да остане сам.

Седна на една висока скала, която се извисяваше над долината. Скоро всяко от децата му щеше да има свой собствен живот. Те имаха свои идеи и планове. Всички, освен една — Сюзан. Тази болка не беше го напускала нито за миг, но сега не искаше да я изпита отново. Ако Жан-Жак постъпи в армията, щеше да е погребан завинаги от баща си. Докато гледаше местността, която се простираше пред него, той се помъчи да отхвърли тази тревога, но не успя, както и не можа да прогони мислите си за Сюзан.

В продължение на хиляда и триста километра мисията е единственото цивилизовано място сред пустош и скали, в които безспирно броди смъртта. Това бе една малка мисия, която не престава да се разраства с издигнатите около нея постройки от кирпич и глина, приютяващи сираци и ранени войници.

Негово преподобие Филип беше мисионер от шест години. В началото разпространяваше само Божието слово в Африка, но скоро неговата мисия се превърна в приют не само на душите, но и за сакатите. Непрестанните войни на кафрите бяха сложили своя отпечатък върху много английски войници, оставени да охраняват източната граница. Той правеше всичко, за да облекчи страданията им. Не можеше да отсъди докъде се простира правото, защото не той, а единствено Бог имаше право на това.

Тъй като се нуждаеше от помощник, той замина за нос Добра Надежда, откъдето се върна с доктор Стивънс, — млад лекар, изпратен в Африка. През една нощ, на връщане оттам, след като бяха пътували седмици наред, те преживяха нещо, което никога нямаше да забравят.

Една девойка, чиито руси коси блестяха като ореол от злато, изведнъж изникна от мрака и се хвърли пред колата им, която беше дълга пет метра и направена от грубо дърво. Теглеха я биволи, впрегнати по двойки, превили врат под тежкия дървен хомот. Спускаха се по един наклон и никой не би могъл да спре колата в нейния устрем надолу. Щеше да се стовари с цялата си тежест върху младото момиче. Но точно това се случи, и то навреме. Преподобният Филип веднага позна Божието дело.

Доктор Стивънс се втурна към нея. Потресен от това видение на смъртта, от която бе избягала, той започна да крещи:

— Луда ли сте? Какво правите тук? Без малко да се убиете!

Той каза всичко това малко преди да разбере, че тя е почти безжизнена и гледа като на сън.

— Коя сте вие? — попита накрая преподобният Филип.

Тя не отговори.

Доктор Стивънс не можеше да повярва на очите си. Той не очакваше да срещне в сърцето на Африка бяло момиче.

— Сигурно е от тук някъде — каза той, без да мисли, но като си спомни през какви местности бяха преминали, разбра, че е казал

глупост. — Дали има ферми наоколо? — попита той.

Преподобният Филип я беше хванал с двете си ръце за раменете, за да не падне, но и за да се увери, че не е видение, защото още не беше съвсем сигурен.

— От лозарските стопанства ли идвате?

Тя изведнъж се дръпна от него и му обърна гръб. Преподобният Филип не знаеше какво да прави.

— Можем да я заведем в най-близката ферма.

— Не! — извика девойката.

Те веднага се обърнаха към нея. Отстъпила назад, тя ги гледаше с ужас. Преподобният Филип внимателно се приближи до нея.

— Тогава кажете ни откъде сте.

Тя не отговори.

— Как се казвате?

Никакъв отговор.

— Но трябва да ви заведем у вас. Не можете да останете тук сама.

При тези думи девойката изчезна в нощта, а те тръгнаха след нея.

Откриха я на ръба на една пропаст, към която беше вперила разширените си от страх очи.

— Ако не ме вземете с вас, ще скоча.

Докато я теглеха назад от пропастта, парче от роклята ѝ се беше закачило на един бодлив храст.

— Сюзан! — извика преподобният Филип.

Тя току-що беше минала край него с едно бебе на ръце, следвана от цяла върволица чернокожи деца.

— Трябва да ги нахраня, преди да са ме изяли.

Сюзан му се усмихна, без да спира. Тя беше загоряла от слънцето, крехкото ѝ и нежно тяло бе станало по-силно. Изглеждаше толкова променена. Изучила бе занаята на медицинска сестра и езика кхуза, но никой не знаеше нищо за нея.

— Искате ли да видите новите библии? — попита преподобният Филип, който държеше един екземпляр в ръцете си. — Те са на кхуза — той се приближи до нея и отвори Библията. — Ето, виждате ли?

Тя погледна разгърнатата страница.

Сюзан си оставаше за него все така загадъчна, както през нощта, в която я бяха намерили. Той дори не беше сигурен дали наистина се казва Сюзан. Нищо не знаеше за нея, освен това, че в живота ѝ има някой си Тис. По време на пътуването тя на няколко пъти бе произнесла името му насън. Като забеляза промененото изражение на лицето ѝ, преподобният Филип каза:

— Май че тази Библия ви плаши.

Гледаше я с любопитство. През изминалите години, откакто тя бе с него, той непрекъснато се опитваше да научи нещо за нея.

— Защо! Какво ви напомня?

— Нищо — отговори тя и се обърна, за да отиде при децата. — Имам работа. Извинете ме.

— Може би в Библията ще намерите това, което търсите, Сюзан.

Той ги придружи до малката постройка, която им служеше за кухня.

— Трябва добре да търсите.

— Но не е в тази книга.

Тя извика едно дете, което се беше отделило настрана:

— Ненса, ела тук!

— Защо, Сюзан? — попита преподобният Филип.

След като изчака детето, тя го хвана за малката черна ръчица. Лицето ѝ стана сурово.

— Днес прочетох в Библията, че човек е създаден по божия образ — каза Сюзан. — Прочетох го на децата — тя издържа погледа му. — Не мисля, че ми повярваха, във всеки случай — не повече от мене. Когато човек гледа тези гладни деца, умиращите войници и тази пресъхнала земя, създадена с толкова любов от Бога, трудно му е да повярва на това, което пише в Библията.

— Но те нали слушаха?

— Да, но се питам дали не сгрешихме, като я преведохме.

Сюзан щеше да продължи пътя си, но преподобният Филип сложи ръка на рамото ѝ и я спря.

— Когато виждам вашето състрадание, не мога да не повярвам, че човек е създаден по образа на Бога, Сюзан. Знам, че има надежда.

Той отмести ръката си, а тя се обърна и замина, без да каже дума.

— Кой е разбил сърцето ви? Тис ли?

Сюзан го погледна предизвикателно.

— Но кой го е разбил?

Сюзан продължи пътя си следвана от децата. Лицето ѝ беше непроницаемо. Преподобният Филип тръгна по своя път с разтворената Библия в ръце, без да открие нищо друго, освен страха ѝ от светата книга.

— Раните им са опасни, отче. Можете ли да ни помогнете?

Преподобният Филип веднага тръгна към тях, като извика доктор Стивънс и Сюзан. Той погледна младия войник, който беше вързан за една носилка, закрепена в колата. Ръката му висеше едва придържана от разкъсани парчета кожа, тялото му бе покрито с дълбоки рани, получени от дивашки копия. Войникът не отместваше очи от преподобния Филип, сякаш те съзираха отново ужаса, който бяха вече видели. Сюзан пристигна веднага.

— Пригответе всичко необходимо за операция, Сюзан — каза Филип.

Тя кимна с глава и веднага се затича, без да хули повече Библията, която той боготвореше. Другият войник беше умрял.

Седнала пред малката постройка, където оперираха, с глава между коленете, Сюзан още трепереше. Най-после преподобният Филип и доктор Стивънс излязоха и се спряха до нея. Тя прикри безпокойството си зад една усмивка.

— Ще живее ли?

— Мисля, че една чашка ще ви дойде добре, Сюзан, както и на нас впрочем — каза Филип и поклати глава.

Тя влезе с тях в малката колиба, която служеше за неделна църква. Докато преподобният Филип ѝ наливаше вино, Сюзан стоеше със затворени очи. Не искаше да си спомня нито за Добра Надежда, нито за ранения войник. Това беше безвъзвратно погребано минало, както и войникът. Сигурно и тя е мъртва за семейството си. Сюзан вдигна чашата сякаш за да строши тъжната атмосфера, която ги съпътстваше през ранните утринни часове.

— За здравето на тези, които успяхме да спасим! А другите очевидно са близо до Бога — каза тя, след което се усмихна и отпи. Доктор Стивънс погледна към преподобния Филип, но никой нищо не каза. Те се отпуснаха изнемощели върху столовете си. Чуваше се само песента на щурците.

— Лека нощ — каза доктор Стивънс. След като изпи чашата си, той си тръгна.

— М-м — отговори преподобният Филип, който не откъсваше очи от Сюзан.

Сега тя изглеждаше различно. Той усети гнева, който ѝ бяха вдъхнали Библията и неговият Господ, но сега чувстваше нещо друго.

— Кой е Тис?

Думите му сякаш дойдоха изневиделица. Тя го погледна с големите си сини очи, но не отговори нищо.

— Когато ви намерихме, вие често повтаряхте името му насън.

Сюзан най-после заговори, но без да го гледа:

— Той не можеше повече да ме обича.

Преподобният Филип усети как сърцето му заби силно. Никога досега не беше я чувал да произнесе думата „любов“. Той замълча. Ако тя искаше да говори, то сигурно предпочиташе да го направи сама, а не да отговаря на въпросите му.

— Когато англичаните обесиха баща му — продължи тя, — той се закле да си отмъсти, дори и на мене.

— Много е трудно, Сюзан, да обичаш някой, който е на отсрещната страна.

Едва произнесъл тези думи, той веднага съжали. Сюзан го погледна с гняв. Филип бе докоснал истината.

— Каква друга страна? — извика тя. — Не се ли стараем всички ние да живеем както можем в тази изоставена от Бога страна? Вашият Бог обърнал ли е гръб на тази страна?

— Не, Сюзан.

— Не трябва ли да се обича? Невъзможно ли е да обичаме някой, който е на отсрещната страна?

— В този свят това може би е невъзможно.

— Това е светът, в който живеем — каза тя и стана, за да си отиде.

Слънцето скоро щеше да изгрее на хоризонта.

— Съжалявам, но не ме интересуват обещанията, които ни дават за отвъдния свят — добави тя. Всичко наоколо се пробуждаше заедно със зората. Тя не виждаше вече всеобхватната сивота. Пред заслепените ѝ очи изплува потъналата в зеленина, красива Добра Надежда. Тис яздеше край реката. Бързаше, за да я види. Зад него се

издигаха виолетовите планини. Чуваше се бълбукането на водата. Той я викаше: „Сюзан!“ Тя рязко се обърна към преподобния Филип, за да пропъди спомените си. Очите ѝ блестяха.

— Ще намеря Тис — каза решително тя. — Ще го открия в този свят, а не във вашето царство небесно, ваше преподобие!

Тя излезе навън озарена от светлината на изгряващото слънце. Преподобният Филип я гледаше как тича към колибата. Как да я убеди, че може да намери царството небесно и на земята с Тис?

Тис, който наливаше кафе в една от двете чаши, изведнъж наостри слух. Стори му се, че чу името си. Джери Малан, четиридесет и пет годишен, с издълбано от бръчки лице, го прониза със зелените си очи, без да престава да подклажда огъня.

— Какво има? — попита той на африкаанс.

— Нищо — отвърна Тис, прогонвайки илюзията, която го беше обзела.

Той погледна към спряната наблизо кола. Тя бе покрита със здраво платно, повдигнато от бамбукова подпора, която приличаше на палатка. В този навес спяха. Тис споделяше колата на Джери, откакто се беше присъединил към малката пътуваща група с надеждата да открие майка си. Джери се отнасяше с него като към свой син — синът, който беше убит заедно с жена му и трите му дъщери от група чернокожи мародери по време на пътуването им на север, където искаха да избягат от англичаните.

— Чух да говорят за една група, която се движела пред нас.

Джери никога не се беше опитвал да проникне в мислите на Тис.

— Казаха, че майка ти била с тях. Във всеки случай ставаше дума за жена на име Ботма, която имала две дъщери.

Тис се приближи до него, като ритна едно пиле, което ровеше земята в краката му.

— Къде? — попита Тис.

Пилето изписука от страх.

— Казаха ми, че било на две седмици път от тук.

Той го погледна и поклати глава.

— Сега, след като племето матабеле е изгонено, тя ще бъде в безопасност — добави Джери, за да го успокои.

Тис стана и отиде да вземе една чаша кафе.

— Джери, това, което търсим ние и майка ми, струва ли си усилието?

— Свободата се заплаща скъпо, сине. Ти би трябвало да го знаеш по-добре от мене.

Джери си мислеше за бащата на Тис.

— Но за свободата ли става дума, или за бягство? — попита Тис.

— О, не — отвърна усмихнато Джери.

Той се изправи и стъпка с крак огъня.

— Невъзможно е да се борим срещу английската армия, но не могат да ни попречат да бягаме.

Той протегна ръка към кафето. Тис му подаде металната чаша. Джери я пое, наведе очи, разклати леко кафето и отпи.

— Не упреквам в нищо англичаните — каза той, като погледна към Тис, — но искам да живея в тази страна както намеря за добре.

Джери се огледа наоколо. В този утринен час местността изглеждаше великолепна. Росата искреше на слънцето, тази обширна равнина, червеникавата земя, бодливите храсти, пълзящите тропически растения... не беше виждал по-красив край от този. Край, в който Бог е завел своя народ и го е създал специално за него. Той знаеше, че в периода на дъждовете въздухът ще се изпълни с благоуханието на жасмин, а земята ще се покрие с килим от нежни цветя.

— Ще заведа своя народ в страната, която съм му обещал.

Той вдигна очи към небето и усети, че вече я е намерил. Като се обърна радостно към Тис, Джери добави:

— Тук ще се установя.

— Тук ли? — каза Тис, учуден от това неочаквано изявление.

— Ще дойда с тебе да потърсим майка ти, но след това ще се върна тук — и той стъпи твърдо на земята. — А ти?

— Ще отида с майка ми.

— Разбира се — отвърна Джери и хвърли утайката от кафето си в огъня, който изсвистя. — И винаги ще си мислиш за англичанката — добави той.

Тис наведе глава, а Джери му се усмихна и подаде празната си чаша.

— Няма нищо лошо в това — заключи той.

Тис погледна Джери, който се отправи към колата. Другите от съседните коли се приготвяха за път. Те започнаха да събират биволите, които се бяха пръснали наоколо. Черните роби, предпочели да пътуват с тях, се нахвърлиха с камшици и викове към животните, за да ги накарат да се помръднат. Изглежда, им доставяше удоволствие да налагат на биволите наказания, които по принцип бяха запазени за тях самите.

Тис насочи мислите си към „англичанката“. Сюзан... Защо му се беше сторило, че го вика? Сигурно се е излъгал. Никога повече няма да я чуе. Никога повече няма да имитира птичи вик. За да заличи това име от съзнанието си, той си подсвири и тръгна към биволите на Джери.

Седмици по-късно, след като беше прекосил обширни и сурови местности, името на Сюзан отново застана срещу него. Сюзан!

Тереза Ботма гледаше сина си, който се беше изправил до нейната кола. Двете му малки сестри стояха до майка си и го гледаха безмълвно.

Думите на майка му прекъснаха и последната нишка, която го свързваше със семейството му. Тис наведе глава. Като почувства погледа на майка си, той вдигна очи, но тя веднага се обърна настрана.

— Иди да я намериш. Нямаме нужда от тебе. Септембр! — викна тя на водача, който стоеше до биволите.

Той погледна Тис и удари с камшик по кафявата кожа на животните. Тис срещна погледа му. Септембр принадлежеше на миналото. Беше син на Питърс и беше едно от децата на робите, с които си е играл като малък. Наричаше се така, защото беше роден през септември.

— Напред! — извика Тереза, нетърпелива да се махне от сина си.

Застанал неподвижно до коня си, Тис гледаше отдалечаващата се кола и майка си, която си заминаваше от неговия живот. Тя бе произнесла името на Сюзан като проклетие. Когато разстоянието между тях се увеличи, Терси, малката му русокоса сестра, му махна с ръка, но майка ѝ я хвана и я накара и тя като нея да обърне гръб на Тис.

Щом колата се скри зад облака прах, Джери се приближи до Тис.

— Един ден ми беше предложил да дойда с теб — каза той, без да се обърне.

— От известно време си мисля, че ти си изгубен, сине — отвърна Джери, който обгърна Тис със зеления си поглед и сложи ръка на рамото му. — Нашата земя ни очаква. Смятам да се вкореним в нея.

И те се отправиха към колата.

— Обичаш ли още Сюзан?

— Смяташ ли, че заедно можем да изградим нашето бъдеще?

— Ние?

Тис поклати глава, а Джери се усмихна и каза:

— Там е нашето бъдеще — и той прегърна Тис. — Един ден ще поканиш и своята англичанка.

Той отстъпи крачка назад и протегна с усмивка ръката си на Тис, който го изгледа с любопитство.

— За нашето общо бъдеще ли? — попита той.

Джери помисли за миг, преди да кимне утвърдително. Тис взе ръката му. Той знаеше, че говори за бъдещето им с англичанката.

— Ако вярваш дълбоко — каза Джери, като изрази по този начин мислите на Тис, — това ще се случи.

10.

Конюшната беше хладна и мрачна, преди слънцето да изгрее. Малките цепнатини в горната част на стената не пропуснаха никаква светлина. Жан-Жак се стараеше да не вдига шум. Беше увил копитата на коня си с платно, за да не го чуят, докато минава по плочките на двора. Когато стигна до вратата, забеляза Емили, която стоеше там безмълвна. Върху нощницата си бе наметнала палто и държеше малка маслена лампа.

— Тръгваш, без да ми кажеш довиждане — каза тихо тя с нескрита мъка.

Жан-Жак сведе очи. Емили се приближи до него и погали главата на коня.

— Ще те видя ли пак някога, Жан-Жак? — попита тя, без да го погледне.

— Когато бяхме малки и ти ме научи да пиша, аз ти обещах един ден да ти напиша писмо.

— Ще те видя ли отново? — повтори Емили и го погледна. — Кажи, Жан-Жак.

— Да — отговори той.

Емили се усмихна и се метна на шията му.

— Ще ми липсваш — каза тя.

— Ще дадеш ли това на татко? — попита Жан-Жак.

Той измъкна от джоба си едно писмо и й го подаде за да сложи край на излиянията. Страхуваше се от обичта си към нея.

— Мислех да го изпратя, когато ти пиша — гласът му сгря въздуха.

— Нямах дори смелостта да застанеш срещу татко? Дори пред него?

Лицето на Емили изразяваше разочарование и страх.

— Но защо? Умолявам те, Жан-Жак, не тръгвай, не трябва да заминаваш.

— Трябва — каза той и взе ръцете й в своите.

Емили не откъсваше очи от него, но той избягваше погледа ѝ. Тя си спомни нощта, когато за първи път ѝ беше говорил за армията. Стоеше на леглото в мансардата му и не вярваше на ушите си.

— Защото в очите на хората не съм достоен за моя собствен син, Емили. Затова трябва да докажа обратното, трябва да покажа, че заслужавам да бъда негов баща — ѝ беше казал Жан-Жак.

— Но ти си негов баща и един ден той ще го узнае.

— Кога?

Неуспяла да намери отговор на въпроса му, тя бе отвърнала поглед встрани.

— Мъжът на Клара, нали? Лорд Марздън те накара да го направиш, нали? — го бе попитала тя.

Емили беше убедена, че е права, въпреки опита на Жан-Жак да отрече.

— Не е необходимо да постъпваш в армията, за да докажеш това, Жан-Жак. Можеш да го направиш и тук, като се заемеш с имението, както иска татко.

— Той не знае нищо за Полин и детето.

— Е, ние ще му го кажем.

— А после? — бе казал той, хващайки я за раменете, за да я успокои и накара да прозре действителността — Полин има право. Ние не можем да разкрием истината.

— Но това, че ще постъпиш в армията, няма да промени нищо, Жан-Жак, тя няма да промени нито тебе, нито детето ти, нито Полин, нито родителите ѝ.

— А ако остана тук? Да не виждам как расте синът ми, да съм принуден да се отрека от него само заради...

Той беше замълчал. Емили го гледаше и чакаше да продължи.

— Имам нужда да докажа пред себе си, че съм някой.

— Но не и в армията.

Без да знае защо, тогава армията не представляваше за нея нищо особено.

— Би могъл да работиш в Добра Надежда и да печелиш достатъчно пари, за да живееш, както ти харесва. Колко ще печелиш в армията?

— Един шилинг на ден.

Емили бе притворила очи. Един шилинг на ден. Един шилинг на ден, за да докаже, че е достоен... Но пред очите на кого? Как? Като умре ли? За един шилинг на ден? Доловил страха ѝ, Жан-Жак бе хванал ръцете ѝ в своите. Макар че Емили беше станала девойка, тя не изпитваше по-голяма увереност от тази на едно малко момиченце. Изглеждаше като птиче, рано паднало от гнездото си. Той виждаше отново малкото дете застанало до гроба на майка си. „Твоят баща е и мой, Жан-Жак.“

Това малко момиченце не беше различно от девойката, чиито ръце сега усещаше да треперят в неговите. В тях той откри същата топлина и обич, но този път носещи отпечатъка на страха, който може да изпитва възрастният.

— Под униформата всички мъже са с еднакъв цвят на кожата, Емили, това е причината — бе казал той, макар да знаеше, че тя очаква истината.

— Куршумите също не искат и да знаят за цвета, Жан-Жак — в очите ѝ се четеше уплаха.

Тя беше избягала навън от стаята му.

Сега той виждаше същия страх в погледа ѝ.

— Страх ме е за тебе, Жан-Жак — прошепна тя и се обърна настрана, докато той водеше коня си към вратата.

Тя остана за миг така, после се обърна отново. Брат ѝ стоеше прав до вратата. Мъглата, която се стелеше в часа, преди да настъпи утрото, го обгръщаше, сякаш искаше да го погълне.

— Пази се, Жан-Жак.

Той потъна в мъглата. Емили погледна конюшната, тази сграда, която винаги бе свързана с него. Тя е напълно възстановена, но стените ѝ се бяха напоили със спомена от онази ужасна нощ, когато огънят разруши всичко. Отиде до вратата и отправи поглед към пътя, който водеше към Добра Надежда и армията. Нищо не се чуваше. През мъглата забеляза силуета на Жан-Жак, който се отдалечаваше с коня си. Той се спря за миг, за да погледне назад, после се изгуби...

— Пази се, Жан-Жак — прошепна тихо Емили. След това тя се върна вкъщи. Когато мушна писмото под вратата на баща си, усети, че потреперва.

Прюданс беше обхваната цялата от възбуда. Още от сутринта тя търсеше баща си. Идеята ѝ за присаждането бе вече реализирана. Най-после го забеляза: той се изкачваше по хълма. Беше сам.

— Искан да ви кажа за присаждането, татко.

Задъхана, разрошена, тя стоеше пред него с разпуснати дрехи, изцапани с вино.

Като я видя, Жак се обърна с раздражение.

— Би трябвало да се срамуваш от вида си, Прюданс.

— От какво? — попита тя и се огледа, после вяло изтупа роклята си и отметна косите си назад. — Намерих по-добър метод за присаждане, татко, и...

— Не те ли е грижа как изглеждаш, Прюданс? — каза той, като скърши ентузиазма ѝ.

Тя се отдръпна объркана.

— Толкова ли е важно, татко? Не съм представителна ли?

— Караш ме да се срамувам!

Жак се отдалечи с бързи крачки, но тя го последва яростна. Не, не би го изпуснала.

— Не искате ли да чуete това, което имам да ви кажа?

Жак продължи, без да отговори. Тя се затича след него, дръпна го за ръкава и го принуди да се обърне.

— Мислите ли, че външният ми вид може да промени каквото и да било в присаждането?

— Това променя нещо в тебе, Прюданс. Всъщност изцяло ли си лишена от гордост? Защо толкова държиш да мразиш женствеността?

Той също беше ядосан. Погледът му я закова за миг на мястото ѝ, но тя веднага се свързе.

— Какво има, татко? — попита Прюданс, затичана след него. — Това няма нищо общо с начина, по който съм облечена. Какво има?

Тя го настигна и го спря, но той я заобиколи и продължи.

— Кажете ми какво не е на ред! — настояваше Прюданс.

Той бръкна в джоба си, извади писмото на Жан-Жак и ѝ го подаде. Докато тя го четеше, Жак я гледаше студено.

— Мисля, че това е твоя идея — каза само той.

— Не разбирам — прошепна Прюданс, като продължаваше да чете.

Тя обърна писмото на другата страна, сякаш там можеше да намери отговор на своето безпокойство.

— Защо? — попита тя.

— Ти винаги си искала да се заемеш с Добра Надежда, Прюданс. Обвинителният му тон вледени сърцето й.

— Вие мислите, че аз съм подтикнала Жан-Жак да го направи? Очите й бяха пълни с яростни сълзи.

— Смятате ли, че съм способна на това? — добави тя.

— Да.

— Татко!

— Тогава кой? Кой стои зад всичко това?

Никога досега Прюданс не се бе чувствала така наранена, но когато погледна къщата в далечината, тя усети как гневът се надига в нея.

— Отговори ми, Прюданс.

Без да обръща внимание на баща си, тя се затича към къщата.

— Прюданс! — извика той отново.

Но тя продължаваше да тича, а яростта я превземаше цялата.

— Забрави ли, че трябва да почукаш, преди да влезеш в стаята ми? — попита Клара, когато Прюданс нахълта при нея.

Вратата се блъсна в стената. Клара спокойно си решише косите пред огледалото. Усмихна се на Прюданс, която застана зад нея.

— Искаш да почукам ли, Клара?

— Може би си дошла да ми поискаш четката за коса?

Клара се засмя, но се обърна учудена, като видя сестра си да се връща решително към вратата. Тя рязко я отвори, после я тресна зад себе си, почука силно от външната страна и влезе спокойно в стаята.

— Така добре ли е?

Клара продължи да се реши, без да й обръща внимание. Като се приближи, Прюданс издърпа четката от ръката й.

— Искам да ти задам един въпрос и очаквам откровен отговор.

Клара пое въздух, обърна се и взе един сребърен гребен.

— Какво участие имаш в зачисляването на Жан-Жак в армията? — попита Прюданс.

— Аз?

Клара се усмихна и прокара гребена през дългите си черни коси.

— Решенията на Жан-Жак са ми напълно безразлични — отговори тя.

Прюданс ѝ дръпна гребена и го хвърли на земята.

— Закълни се, че нищо не си знаела!

— Чарлз ми беше казал нещо за това.

— Казал ти е нещо! — избухна Прюданс. — Негова е била идеята, нали? Той е убедил Жан-Жак да постъпи в неговата армия като оловен войник! Така ли е, или не? — извика тя.

— Той е войник, но не оловен.

Тя стана, за да вдигне гребена си.

— Мисълта да провали живота на Жан-Жак тук го занимаваше прекалено много...

— Така ли? Жан-Жак да го е занимавал?

Клара се изправи пред Прюданс с гребена си в ръка, посегна към четката и се усмихна.

— Изненадана съм — каза тя, — че ме познаваш по-добре от мъжете, Прюданс — и тя взе четката, която държеше сестра ѝ. — Ако някой трябва да знае какво искат мъжете, то това си ти — добави тя, преди да седне отново пред тоалетката си.

— Това, което им предлагат жените! — процеди Прюданс с предизвикателство.

— Намекваш ли за нещо, Прюданс?

Всяка дума нажежаваше атмосферата между тях.

— Не искаш да кажеш какво мислиш, а? — настояваше тя.

— Идеята е твоя. Това е средството, което си измислила, за да се освободиш от него.

— Аз ли? — каза Клара през смях.

— И си накарала мъжа си да свърши мръсната работа вместо тебе! Принудила си го да се отърве от Жан-Жак.

— Аз да съм принудила мъжа ми? — повтори Клара изненадана.

— Да! Майора!

— Не задължавам мъжа си да прави каквото и да било. Безполезно е — въздъхна Клара.

— Точно така.

Като се наведе напред, Прюданс хвърли яростен поглед към огледалото, в което се оглеждаше Клара.

— Ти си служиш с желанието му като с оръжие! Ти си Езавел.

— Езавел? — повтори Клара със смях, но този смях не успя да скрие гнева ѝ. — Сигурна ли си, че имаш право да ми говориш за Езавел? Ти, която избра да работиш сред мъже, под претекст да се заемеш с Добра Надежда? Знам какво правиш — каза Клара, като рязко се обърна към Прюданс. — Служиш си с прелестите си, за да сложиш ръка на Добра Надежда!

Едва чула думите на Клара и цялото страдание, гняв и унижение, които беше изпитала в ръцете на господин Клодел, изплуваха в съзнанието на Прюданс. Престанала да се владее; тя се нахвърли върху сестра си и я сграбчи за косите.

— Пусни ме! — извика Клара, като се опитваше да се измъкне от ръцете ѝ. — Как смееш?

— Не защото е метис, нали, Клара, а защото е син на татко!

Като я дърпаше за косите, тя я повали от табуретката. Клара се насочи с нокти срещу Прюданс, която се опитваше да задържи ръцете ѝ далеч от лицето си. Тя хвана Клара за китките, но ноктите ѝ разкъсаха бузата ѝ.

— Мразиш го, защото ти отне татко! — извика Прюданс, като блъсна сестра си.

Клара падна на земята. Прюданс се нахвърли върху нея, но бе посрещната от ритници. Но по-малката сестра беше по-силна и успя да натисне Клара и да стъпи с крак върху нея.

— Сега кажи ми истината! — заповяда Прюданс.

— Престани! — изрева Клара. — Пусни ме!

— Кажи ми!

— Клара! Прюданс!

Те се обърнаха, като чуха гласа на баща им, който стоеше на вратата.

— Излез от стаята, Прюданс! Хайде!

Прюданс хвърли на Клара убийствен поглед.

— Един ден... — прошепна тя, стана, блъсна баща си и избяга от стаята.

Жак гледаше Клара, без да се помръдне. Тя стана, оправи роклята си, след което седна отново пред тоалетката си, без да погледне баща си.

— Животно! Време е да ѝ говорите, татко. Тя е луда и това е, защото е непрекъснато с мъже.

— Трябва да ти говоря, Клара.

— Тя се нахвърли върху мене като дива котка — каза тя, без да обръща внимание на думите на Жак. — Надявам се, че ще я накажете, татко.

— Клара! — каза той решително.

Тя се обърна и видя баща си да се приближава към нея.

— Искях да ти говоря за брака ти с Чарлз — каза тихо той.

— Изведнъж всички започнаха да ми говорят за него — каза тя, без да се обърне, за да избегне погледа му. — Знам добре, че вие не го обичате.

— Щастлива ли си, Клара?

Тя бе изненадана от топлината, с която ѝ говореше. Обърна се и го погледна в очите, търсейки в тях обичта, която винаги бе намирала като дете.

— Всъщност интересува ли ви моето щастие, татко? — попита тя.

Той кимна с глава.

— А от мене интересувате ли се?

Думите ѝ бяха изумителни.

— Винаги съм се интересувал от тебе, Клара, още от малка.

Очите ѝ блестяха. Лек лъч на щастие озари устните ѝ, смекчи чертите на лицето ѝ. Тя го погледна срамежливо.

— Наистина ли?

— Но ти вече не си малко момиченце, Клара, и не съм сигурен, че познавам жената, която си станала. Ето защо те питам.

Той се отправи към прозореца. Трябваше между тях да има пространство, за да може истината да се изясни.

— Може би не разбирам добре мъжа ти — добави той.

— Щастлива съм — каза Клара с нежен глас.

Тя се приближи до него и боязливо сложи ръка на рамото му, сякаш да намери отново детството си.

— Щастлива съм, татко — повтори тя.

— Тогава съмнението, което изпитвам, е безсмислено.

— Какво съмнение?

Тя почувства желание да се хвърли в ръцете му, да бъде отново неговото дете, малкото момиченце, което усети, че умира, когато видя баща си да държи с толкова обич едно новородено бебе.

— Имам да ви кажа нещо много важно.

Клара докосна ръката му с върха на пръста си, задържа я и я повдигна до лицето си.

— Коя е най-добрата новина, която мога да ви кажа? — попита тя.

Жак не отговори. Държанието ѝ го смущаваше. Тя му целуна ръката.

— Очаквам дете, татко.

Като стисна ръката му в своите, тя радостно добави:

— Ще имате внук. Доволен ли сте? — попита тя развълнувана.

— Да, Клара, доволен съм.

— Тогава, усмихнете се! — каза тя и се усмихна широко.

— Доволен съм — повтори Жак, неспособен да се усмихне. — Поздравявам те.

Той дръпна ръката си и тръгна към вратата. Тя изчака той да се обърне към нея, за да изрази щастие си. Но когато го направи, лицето му беше ледено като гласа му.

— Откога го знаеш? — попита той с равен тон.

— Вие сте първият, на когото го казвам, татко — каза тя.

— Откога знаеш за Жан-Жак?

Като чу това име, Клара рязко се обърна. Приблужи се до тоалетката, взе четката и вяло зареса косите си.

— Никога няма да се разберем, татко — каза тя с раздражение.

Когато той срещна погледа ѝ в огледалото, тя отмести очи и каза:

— Моля ви да напуснете стаята ми.

Прюданс се чувстваше безкрайно смутена. Тя издърпа корсажа си, смъкна полата си и яростно я стъпка.

— Трябвало да се погрижа за облеклото си! Работела съм с мъже! — промърмори през зъби тя. — Ще видят какво ще направя с тези глупости!

Отиде до вратата и рязко я отвори.

— Мария! — извика Прюданс и изтри кръвта, която се стичаше от одрасканата ѝ буза.

— Мария! — извика отново тя.

— Но какво сте направили? Какво сте си направили?

Едрите гърди на Мария потрепнаха. Обзета от ужас, тя се хвана за тях. Прюданс я дръпна в стаята и затвори след нея.

— Имам нужда от помощта ти, Мария.

— Имате нужда от вода, за да си измиете лицето. Какво сте направили? — повтори с упрек тя, като докосна страната на Прюданс.

Прюданс ѝ хвана ръката и я стисна.

— Жан-Жак взе ли дрехите си? — попита тя.

От обърканост Мария остана с отворена уста.

— Кажи ми — настояваше Прюданс.

— Какви дрехи? За какво говорите, госпожице Прюданс?

— Мария!

Прюданс я издърпа от леглото и я накара да седне до нея.

— Иди да видиш! Моля те, иди!

Мария се чувстваше неудобно на леглото. Вдигна рамене и поклати глава.

— Защо? — попита тя.

Като наведе леко назад главата си, погледът ѝ попадна на скъсаната рокля.

— Вие ли сте направили това?

Под претекст да отиде и вдигне роклята, Мария стана. Прюданс я наблюдаваше.

— Не я ли харесвате? Хубава рокля е.

— Да, Мария, роклята е хубава, но аз не съм.

— Вие сте я скъсали! — каза Мария ужасена.

— Да.

Прюданс стана, изправи се зад Мария, обгърна я с ръцете си и наведе глава на широките ѝ черни рамене.

— Моля те, помогни ми.

— Но защо сте развалили роклята си, дете?

Мария погали главата на Прюданс.

— Какво не е наред, дете? Вие сте хубаво момиче като другите.

— Помогни ми.

Прюданс мина пред нея и опря главата си на гърдите ѝ. Мария я прегърна, сякаш все още беше малкото момиченце, което толкова често бе утешавала.

— Не, Мария не е сърдита.

Двата коня, здраво хванати в амуниции, вдигаха глави, разтваряха широко ноздри и ровеха с твърдите си копита из двора. Колата беше готова за път. Кочияшът, в тъмен костюм и шапка, които подхождаха на цвета на кожата му, гледаше към къщата. Когато видя Жак да излиза, отвори вратата на колата.

— Тръгваме, Емили — извика той нетърпеливо.

Като забеляза наблизко една редица малайски земеделски работници, той се спря. Те носеха тръстикови конусообразни шапки, панталони до глезените и дълги бели памучни ризи. Наредени до една двуколка до избата, те си подаваха тежки кошници с грозде. Изведнъж той видя как една от шапките се скри зад другите, отдалечи се и изчезна зад избата. Жак тръгна нататък.

— Ела тук! — извика той. — Да не мислиш, че щом обърна гръб, можеш да отидеш да спиш! — и на свой ред зави зад избата.

— Чакай! — каза той, като видя беглеца.

Силуетът се спря и клекна до стената.

— Какво има? — попита Жак, но след като не получи отговор, добави: — Болен ли си?

Озадачен от мълчанието, той се наведе.

— Говори — каза Жак.

Шапката се смъкна още по-ниско над лицето.

— Защо се страхуваш? — попита тихо Жак човека, който трепереше.

Тогава чу смях. Значи треперенето не беше от страх, а от смях. Тръстиковата шапка се размърда, но без да покаже лицето, което криеше.

— Не си болен. Връщай се на работа! — заповяда Жак. — Не е подходящ моментът за шеги.

— Татко!

Жак се огледа учудено. Шапката се повдигна и от нея се подадоха дълги руси коси.

— Прюданс! — извика Емили, превита от смях, забелязала сестра си, идвайки зад ъгъла на избата.

— Но какво правиш тук? — попита тя.

— Той не ме позна — каза Прюданс, ликуваща, докато Жак я гледаше смаян.

Тя беше облечена като другите работници: с риза и три четвърти панталон.

— Не ме познахте, татко! — каза тя усмихната. — „Не е подходящ моментът за шеги“ — изимитира го тя.

— Наистина, не е моментът за това — каза твърдо Жак.

— Но вие ме помислихте за мъж! Хайде, кажете ми истината. Той не ме позна, знам — каза Прюданс, като се обърна към Емили.

— Не е чудно, ти си толкова смешна — отговори Емили и се изкикоти, като погледна панталона.

— На Жан-Жак е, нали? — попита тя.

Прюданс сложи тръстиковата шапка на главата си и застана пред баща си.

— Е, татко? Не намирате ли, че така съм по-добре, отколкото в рокля? По-малко повлечена и по-добре екипирана за мъжка работа.

— Трябва да тръгваме, Емили — каза той и се отдалечи.

Прюданс го настигна и го хвана за ръката.

— Сърдите ли ми се, татко?

— Не — отвърна Жак и като не може да сдържи усмивката си, я прегърна през раменете. — Но мисля, че те предпочитам в рокля.

— Роклите винаги увисват — каза Прюданс и се облегна на него. — Никога няма да споделя вашия вкус.

Жак се спря и я погледна. Как да устои на непринудеността и естественото държание на Прюданс?

— Да, винаги ще си повлечена, но си твърде женствена, за да се правиш на мъж — притисна я до себе си и я заведе до колата. После погледна към малайските работници, които се наслаждаваха на случката и се търкаляха по земята от смях захвърлили кошниците наоколо.

— Смейте ли се? — извика им той весело. — Жените могат да работят по-добре от вас, не забравяйте това!

Той се обърна към Прюданс, докато кочияшът отваряше вратичката на колата. Емили първа се качи.

— Погрижи се за всичко, докато ме няма, Прюданс — каза Жак.

— Аз, а не Клара?

— Да, ти.

— Добре, татко.

Той се обърна, за да се качи, но Прюданс му хвана ръката:

— Моля ви, целунете Жан-Жак от мене — тя замълча и го пусна.
— И благодаря, татко!

— За какво?

Прюданс не би могла да каже колко отвратителна се чувстваше, колко грозна се виждаше, откакто господин Клодел я беше изнасилил. Оттогава се отричаше от своята женственост.

— Казахте, че изглеждам по-добре в рокля.

Тя изтича към къщи. Без да я изпуска от очи, Жак затвори вратичката, после се обърна към работниците, които все още гледаха развеселени, събирайки кошниците си.

— Ако гроздоберът не свърши, докато се върна, ще ви заместя всичките с вашите майки, жени и сестри.

Той се настани до Емили и се усмихна. Тя се смееше с него, а кочияшът удари с камшик конете. Те високо вдигнаха копита и препуснаха.

От къщата Прюданс наблюдаваше отдалечаващата се кола. Мария веднага дойде и ѝ подаде роклята.

— Оправих я — каза тя. — Баща ви е прав. Твърде хубава сте, за да бъдете мъж.

Мария се обърна, за да си тръгне, но се спря:

— Мисля, че вие нарочно ходите повлечена.

Госпожица Търстън стоеше настрана, а Емили гледаше очарована стаята. Един дребничък беззъб малаец показваше с пръст ръчно нарисувания декор.

— Виждате ли го? — попита госпожица Търстън Емили. — Аз и Раф Еремия го възстановихме сами.

Малаецът потвърди с цялото си дребничко ъгловато тяло и се усмихна гордо, от което лицето му се разшири.

— Винаги съм обичала стенните декори. Това е част от Англия — продължи госпожица Търстън.

— Раф Еремия? — попита Емили и погледна малкото човече. — Това името му ли е?

— Цезар — добави гувернантката. — Раф Еремия Цезар.

Емили не можа да сдържи усмивката си при вида на това дребосъче, натруфено с такова дълго име.

— Все едно че сме в Англия, госпожице Търстън.

Емили се приближи до едно кресло и докосна меката му облегалка.

— Сигурно сте уморена — добави тя.

— Не повече от Раф Еремия.

Госпожица Търстън му се усмихна, на което той отвърна с широката си беззъба усмивка.

— Много е интелигентен, да знаете. Един път му обясних как се поправят чешмите и той веднага започна да го прави.

Емили видя как малкото черно човече се издува от гордост и енергично се отправя към сребърния поднос, където беше сервиран чай. Присъствието му бе съвсем неуместно до този английски декор, но то го съзерцаваше по свой начин, мислеше си Емили. Тя се обърна към госпожица Търстън:

— Той няма привлекателна външност.

— Това е най-малкото, което може да се каже. На няколко пъти щях да го загубя във водосточната тръба.

Госпожица Търстън потупа една възглавничка, поставена на креслото, с което приканваше Емили да седне, а Раф Еремия потвърди с поклащане на главата и ѝ подаде чаша чай.

— С мъж, който е прекарал целия си живот в един толкова нездравословен град, аз успях да извърша невъзможното. Той вече не плюе — заяви тя.

Тъмнокожата ръка ѝ подаде още една чаша.

— Чай, мамо — каза той, като леко наклони тялото си.

— Чай, госпожице Търстън — го поправи тя.

— Да, мамо.

Той се усмихна, отстъпи до вратата и клекна. Широчината на усмивката му съперничеше с разстоянието между коленете му.

— Но страхувам се, че не успях да го отуча да ме нарича „мамо“ — довери гувернантката на Емили.

— Вие сте невероятна! Когато купихте тази къща на търг, се питах дали постъпихте добре.

Тези думи направиха силно впечатление и госпожица Търстън беше очарована.

— Видях оценителя — каза тя и се подсмихна. — Представете ли си, Емили, той още смята, че съм го измамила.

— То си е така.

Емили забеляза, че Раф Еремия кимна с глава в знак на съгласие.

— Не съм го излъгала. Просто се възползвах от неумението му да смята. Да не говорим за това, че не ми е и споменал за обзавеждане.

— Раф Еремия мебел ли е? — попита весело Емили.

— Очевидно оценителят смята, че въпросната мебел обезценява имота — каза госпожица Търстън. — Само ако знаеше какво се крие зад тази камара от имена! Истински шампион. Но все пак няма да му го кажа — заяви тя като се обърна към Емили с наивен вид.

— Вместо това сте го накарали да ви предложи повече пари.

— Естествено. Беше си наумил да предлага на хората пари, за да ги накара да наддават. Той би трябвало да знае, че ако някой удвои предложената сума за тъжната продажба, преди тя да се осъществи, този човек вероятно ще може да раздели половината от окончателната цена на търга. Много е просто — обясни госпожица Търстън.

— Страхувам се, че и аз, както оценителят, съм объркана от изчисленията ви. Но вие си имате къщата, училището и Раф.

— Еремия Цезар — добави госпожица Търстън.

— Толкова се радвам за вас, че ми се плаче от щастие! — каза Емили сияеща.

— Не го правете, моля ви. Това ще ме обърка — прошепна гувернантката и седна до Емили, която веднага хвана ръката ѝ.

— Но изглеждате много изтощена. Трябва да ми обещаете, че няма да се преуморявате.

Малкият силует, който се виждаше до вратата мълчаливо даде знак на съгласие.

— Но не, съвсем не! — извика госпожица Търстън. — Говорих с много хора от града. Изглежда, че мястото няма да е достатъчно за всичките ми ученички.

— Сигурна ли сте? — попита Емили, натъжена от вида на тази възрастна жена, която обичаше толкова, че не би понесла да я види, че страда. — Наистина трябва да внимавате, госпожице Търстън. Грижете се за себе си.

— Скъпо дете — започна госпожица Търстън, като ѝ стисна ръката, — не се безпокойте така! В Добра Надежда има толкова девойки, които бързат да се научат на добри английски обноски. Няма да ги разочаровам.

— Според това, което се говори в града, те искат само да научат моряшкия танц — каза Емили.

— Моряшки танц ли? — повтори госпожица Търстън с отвращение, а Раф Еремия потвърди веднага. — Всички моряци, които танцуват на хубавите каторжни кораби, сигурно са от изоставените в Австралия. Но гавотът, валсът... това са танци за младите момичета.

— На валс ли ще ги учите? — попита Емили учудена.

— Мислите, че не мога ли?

— Не, не съм казала това.

— Станете! — каза госпожица Търстън и се изправи пред Емили.

— Аз?

— Да, вие — потвърди гувернантката и протегна ръка.

— Сега? — попита Емили и стана.

— Трябва да се възползваме от момента.

Госпожица Търстън хвана Емили през талията, взе ръката ѝ и я погледна уверено.

— Готова ли сте?

Изгарящ от нетърпение, Раф Еремия се изправи.

— Раз, два, три; раз, два, три... — отмерваше стъпките госпожица Търстън, увличайки Емили в главозамайващия валс.

Раф Еремия бързо отмести по-изящните мебели от обсега на танцуващите. Обхванато от ентусиазъм, дребното му и гъвкаво тяло се помръдваше в ритъма на музиката, която сякаш чуваше.

— Не искам да танцувам дълго — промълви Емили по време на едно завъртане. — Татко скоро ще дойде да ме вземе и заведе при Жан-Жак.

— Няма да спра да танцувам — отвърна госпожица Търстън, докато Раф Еремия отмести точно навреме един стол. — Благодаря.

— Уморена съм! — каза Емили, като се свлече в едно кресло.

— Наистина ли?

Госпожица Търстън гледаше Емили, която едва си поемаше дъх.

— А сега какво мислите за валса, госпожице? — попита тя, все още изправена. — Смятате ли, че мога да го преподавам?

— Да — отговори Емили и пое дълбоко въздух, а в същото време Раф Еремия отново придаваше на стаята британски вид. — Убедена съм, че можете, госпожице Търстън.

— Добре.

Гувернантката погледна към малкото, но гордо човече, отново клекнало до вратата.

— Благодаря, Раф Еремия Цезар. Благодаря много — каза тя.

Колата приближаваше замъка, в чиито стени морето разбиваше своята дантелена пяна. Емили чувстваше, че баща ѝ е нервен. Тя докосна ръката му.

— Не се безпокойте, татко — каза тя и облегна глава на рамото му. — Моля ви, оставете Жан-Жак да изгради живота си както той желае, както направи и госпожица Търстън.

— Тя добре ли е?

— Да, много е щастлива.

Жак поклати глава.

— А Ева? — попита Емили.

— Да — отговори Жак.

Зареял поглед в морето, милващо пътя, по който се движеше колата им, той отправи мислите си към Ева. Тя нищо не знаеше за намерението на Жан-Жак да постъпи в армията, но бе приела новината от баща му, както винаги посрещаше фактите. Макар и обхваната от страх, Ева не загуби спокойствието, под което Жак обичаше да търси подслон. Тя отказа да го придружи до замъка, като се опита да му внуши, че синът им сам трябва да открие своя път.

Но Жак не беше в състояние да приеме това. Гледаше право пред себе си, докато колата изкачваше павираната алея водеща до замъка. Притвори очи, а шумът на колелата се усили точно в момента, в който преминаваха под тухления свод. Спомни си последния път, когато бе минал оттук. Той все още чуваше Тис да реве от отчаяние, а Сюзан да го успокоява въпреки риданията си. Жак никога нямаше да забрави тази нощ, която бе довела до изчезването на Сюзан. Разтревожен при мисълта, че ще загуби и сина си, той отново пресе спомените си.

— Не мислете за Сюзан — каза Емили, сякаш беше прочела всичко.

Тя обърна глава в момента, когато един войник в хубава червена униформа отваряше вратата. Той застана до колата и поздрави, докато Емили слизаше преди баща си.

За първи път тя виждаше замъка. Най-после позна лорд Марздън. Той не беше нищо друго, освен една червена униформа и представляваше част от тази сграда. Праволинейността на ниските и квадратни постройки и стриктното подреждане на белите колони съставяха единствената украса. Планината величествено издигаше своите масиви от сребрист гранит. Върхът ѝ като че ли очакваше самата кралица Виктория.

— Добър ден — каза усмихнато Чарлз, излизайки от сградата. — Радвам се да ви видя. Влезте.

Той даде знак на една група войници. Емили ги погледна. Конете ровеха земята и вдигаха облаци от прах. Войниците носеха зелени униформи и високи шапки с пера. Някои от тях бяха метиси.

— Кои са тези? — попита Емили лорд Марздън.

— Кавалеристи от Добра Надежда — отвърна той с усмивка. — Жан-Жак е в кабинета ми и ви очаква.

Когато влязоха в малкия кабинет, Жан-Жак удари с крак и поздрави. Той изглеждаше невероятно хубав в своята зелена униформа и Емили се почувства горда. Като го гледаше, тя изведнъж разбра какво е искал да каже, но под униформата Жан-Жак си оставаше нейният брат. Тя се приближи до него с желанието да го прегърне, но се задоволи само да му се усмихне.

— Добър ден — каза тя.

Емили разбра, че не нея гледаше той сега, не дори и баща ѝ. Гледаше право пред себе си и явно беше нервен. Като се обърна към лорд Марздън, тя попита:

— Има ли място, където бихме могли да почакаме с вас, докато татко и Жан-Жак разговарят?

— Разбира се — каза лорд Марздън и галантно отстъпи, за да ѝ даде възможност да излезе първа.

Жан-Жак не погледна Емили, когато тя излизаше; не погледна и баща си щом останаха сами. Жак се приближи до него и разгледа униформата му.

— Много си елегантен.

— Благодаря, сър.

Официалното му държание изненада Жак. Той отстъпи за малко, след което отново се обърна към него.

— Харесва ли ти в армията?

Той усети отчуждението на Жан-Жак.

— Да, сър.

— Толкова по-добре. Доволен ли си, че яздиш кон?

— За момента аз само храня конете, сър.

— Несъмнено, те са чули за твоите способности на кавалерист, но изчакват подходящия момент. Липсваш ми — каза той, като се опитваше да строши леда. — Имам нужда от тебе в Добра Надежда.

— Съжалявам, че не ви предупредих сам, сър.

— Татко.

— Да.

— Защо не го направи? Страхуваше ли се?

Жан-Жак кимна с глава.

— От мене? — попита Жак с недоумение.

— Страхувах се да не ме накарате да си променя мнението.

— Бих опитал и се надявам да го направя — Жак се отдалечи. — Ти нищо не си казал дори на майка си, Жан-Жак — после се върна при него. — Аз я видях.

Жан-Жак вдигна очи и зачака.

— Тя казва, че животът ти принадлежи, но аз не съм съгласен.

Жак отново направи няколко крачки. Притесняваше се да стои пред сина си, облечен в тази униформа, която напълно ги разделяше.

— След колко време ще те изпратят на границата? — попита най-после той. Това беше въпросът, който най-много го измъчваше.

— Ще отида, когато ми кажат.

Жак погледна втренчено сина си. Беше чул отговора и съзнаваше напълно опасността, която той носеше.

— Толкова ли малко съм ти дал, Жан-Жак? — попита той объркан. — Доверие ли ти липсваше, уважение ли, или обич?

— Може би се опитахте да ми дадете твърде много.

— Ти си мой син!

— Може би синът няма нужда да му се напомня кой е.

Жак отлично разбираше какво иска да каже. Той знаеше, че често трябва да си спомня и да напомня на Жан-Жак, че са баща и син, че трябваше пред всички да се казва, че Жан-Жак е негов син.

— Казаха ми, че си се представил под името Вилие.

— Не искам да се отнасят с мене специално, сър.

— Лорд Марздън ли те накара?

— Не, аз сам реших така — отговори Жан-Жак и погледна баща си. — Сега, след като не съм повече с вас, ще обичате ли майка ми?

Тези думи нараниха Жак. Той почувства, че го обхваща гняв, породен от вината му.

— Мислиш ли, че съм се оженил за майка ти заради тебе? Отговори ми!

Жан-Жак кимна с глава.

— Е, добре, грешиш! — лицето на Жак стана сурово. — Напълно грешиш — повтори той.

Всъщност лорд Чарлз Марздън беше толкова истински, колкото и всеки друг — мислеше си Емили, като го наблюдаваше зад чашата чай, която ѝ бяха сервирали в кабинета му. Той очевидно беше възбуден от нещо. Бързаше тъстът му да приключи разговора с Жан-Жак и когато той се върна придружен от един войник Марздън вдигна живо очи:

— Ще пиете ли чай с нас? — попита той. — Седнете, моля ви.

— Трябва да се върна в Добра Надежда — каза Жак, като протегна ръка към дъщеря си. — Ела, Емили.

— Но имам да ви кажа нещо — заяви лорд Чарлз Марздън, като се приближи до него с широка усмивка. — Моля, седнете.

— Знам, че Клара очаква дете — каза Жак с равен тон, като продължаваше да държи ръката си протегнатата към Емили. — Поздравявам ви.

Той не забеляза смайването, което предизвикаха думите му, но Емили видя това. Сякаш те пробиха издутия червен балон на униформата му, който спадна и се сгърчи. Емили побърза да отправи към Чарлз очарователна усмивка.

— Но това е чудесно! Каква прекрасна новина! — каза тя и се опита да скрие безразличието на баща си. — И благодаря за чая. Беше превъзходен.

Лорд Марздън поклати глава, но не каза нищо. Само направи знак на войниците да ги придружат до колата и се върна на бюрото си. Като гледаше затворената врата, Емили имаше чувството, че вижда ясно лицето на Чарлз през тъмното дърво. Виждаше накърнената гордост и изведнъж усети, че я обхваща страх. Жан-Жак беше заплашен от този поглед.

11.

— Редник Вилие!

Жан-Жак погледна нагоре, без да изпуска кофата в кладенеца, който се намираше между големия и задния двор.

— Мога ли да говоря с вас?

Чарлз стоеше изправен до него. Докато се мъчеше да се освободи от кофата с вода, Жан-Жак козирува, удари с крак и го погледна смутено.

— Сър!

— Ако сте зает — каза Чарлз, като посочи с очи кофата, — няма да ви преча.

— Храня конете, сър.

— Да, продължавайте.

Той направи знак на Жан-Жак да мине пред него и го последва към казармите.

— Знам, че прекарвате много време с конете, редник Вилие.

— Натоварен съм да се занимавам с тях, сър.

— Но вие още не сте яздили — каза Чарлз, като се стараше да се покаже колкото може по-сърдечен.

— Не, сър.

Жан-Жак забави крачките си, за да не оставя Чарлз зад себе си. Чувството за несигурност, което изпитваше винаги в присъствието на лорд Марздън, се засилваше още повече от неговия чин.

— Искате ли да поговорим, сър?

Жан-Жак остави кофата на земята и застана пред лорда. Той беше озадачен от това неочаквано благоразположение, за което не знаеше причината.

— Продължавайте с конете — каза Чарлз и посочи кофата.

Жан-Жак я вдигна, а Чарлз го последва до вратите на конюшните. Когато те се приближиха до нея, един кон си показва главата и зарови ноздри в шията на Жан-Жак.

— Виждам, че все така добре се справяте с конете заяви Чарлз.

— Това са добри коне, сър — Жан-Жак влезе в конюшната. — Извинете ме, сър.

Чарлз остана навън. Жан-Жак милваше конете, преди да изсипе съдържанието на кофата в хранилките им.

— Може би скоро ще започнете да ги яздите. Научих, че вашите другари ще се присъединят към войниците от източната граница — каза Чарлз с възможно най-естествен тон.

— Да, сър.

Жан-Жак се върна до вратата готов да изпълни всяка заповед. Откритото му лице притесняваше Чарлз.

— Бих могъл да се опитам да ви освободя, но не ви обещавам нищо. Разбирате, нали?

— Аз искам да отида там, сър.

Чарлз остана изненадан от решителността му.

— Ще ида с другарите си, сър. Не искам специално отношение към мене — каза Жан-Жак и изкозирува.

— Виждам — отвърна Чарлз с поклащане на главата.

Той се отправи към офицерския стол. След няколко крачки се спря и се обърна. Жан-Жак галеше шията на един кон. Дори и от разстояние Чарлз усещаше това, което най-много го измъчваше при Жан-Жак — неговото благородно достойнство.

В офицерския стол Чарлз се настани настрана от бурните смехове и разговори. Той потопи погледа си в чашата порто, дръпна от пурата си и изпусна облак от дим, който се издигна спираловидно над лицето му. Чувстваше се зависим от своите желания и от обичта към Клара, но знаеше, че никога не ще успее да осъществи плана си.

„Ако Жан-Жак бъде изпратен на границата, тогава лесно ще го избегнем, нали, Чарлз?“ Той чуваше гласа на Клара, усещаше гърдите ѝ да докосват гърба му. „Ще е толкова лесно, Чарлз, но и много опасно!“ — шепнеше тя, наведена над него. Той чувстваше още пръстите ѝ между бедрата му.

— Чарлз!

Гласът го върна към действителността. Повдигна очи и видя полковник Стринджър от индийската артилерия да се приближава до масата му.

— Мога ли да се присъединя към вас? — попита той.

Беше по-възрастен от Чарлз и винаги изглеждаше възбуден. Обожаваше армията като всеки професионален войник.

— Да, да — отговори Чарлз и отново се овладя.

Усмихна се на полковника, който тъкмо се настаняваше на малката кръгла маса.

— Каква страна! Това се казва страна! — заяви Стринджър с театрален маниер. — Завиждам ви.

— Сам ли пожелахте да ви преместят тук? — попита усмихнат Чарлз. — Мислех, че Индия е втората ви родина, скъпоценният камък, който бихте носили!

— Да, в действителност.

Полковникът обходи с поглед големите дървени греди на тавана.

— Но това ще се случи тук — каза той с усмивка. — Ще бъде крайно вълнуващо.

— Кое? — попита Чарлз, като смукна от пурата си и погледна Стринджър с полуотворени очи. — Войната, която отдавна очаквате ли?

— Войните с кафрите? О, не, не! Скоро ще ги надвием.

— Така ли? — усмихна се Чарлз. — Отново неприятели!

Дълбоките бръчки, които се спуснаха от външната страна на ноздрите му и стигаха до ъгълчето на устните, се вдълбаха още повече.

— Несрещнати още приятели! — извика Стринджър, като отмести очи от тавана и погледна Чарлз. — Имам нюх за това — добави той и се наведе напред.

— За неприятностите и за питието — каза Чарлз, като погледна изпитата му чаша. — Мога ли да ви предложа още една?

Полковникът бутна празната си чаша към Чарлз.

— Представете ли си какво ще се случи, ако идеите и възгледите им надхвърлят тяхното положение?

— Кафрите ли? — попита Чарлз, като направи знак на тъмнокожия управител в колосана бяла униформа да напълни чашите им.

— Бурите.

Той бързо се огледа наоколо.

— Те ще се избият до един — добави най-спокойно полковникът.

— Кой? — попита Чарлз, без да обръща прекалено внимание на това.

— Момчетата от столицата, които идват тук, сякаш да участват в лятната кампания. Смятам да се заема с тях — каза полковникът, като се изправи и се облегна на твърдата облегалка на стола си.

— С Бурите ли? — попита Чарлз, озадачен от поведението му.

— С нашите хора — полковникът отново обходи с поглед помещението. — Между нас казано — подхвана той с поверителен тон, — те не разбират повече от обикновените войници. Това са офицери от щаба, които ще направят по-добре да се грижат за кралицата ни, докато тя възпитава тези грубияни — шотландците. Нека Бог я благослови!

Чарлз оглеждаше другарите си, а Стринджър продължи:

— Трябва да ги научат как се воюва, а не да им показват парадни упражнения. Ако имах възможност, щях да изпратя един от тези чернокожи да ги научи на някой друг номер, преди да са стъпили на кораба.

Като чу тези думи, Чарлз събра мислите си. Беше му дошло нещо наум.

— Може би това е идея, полковник — каза той сдържано, — но докато чакаме, трябва да се занимаем с кафърските нападения на границата.

— Вие смятате, че това ще продължи?

Полковник Стринджър взе чашата, която му поднесе управителят, без да му обърне никакво внимание, и я вдигна към Чарлз:

— Пия за изучаването на фламандски, езика на докерите, майор Марздън! — каза той широко усмихнат. — Повярвайте ми, че тези метежници — Бурите — един ден ще потърсят възмездие.

Чарлз вдигна на свой ред чашата:

— Не вярвам, че някога ще се говори на холандски език, нито че нехайни и отпуснати хора като Бурите могат да представляват истинска заплаха за империята — заяви той.

— Не са ли алчни като нас? — попита полковник Стринджър, като отново вдигна чашата си.

Чарлз се съгласи.

— Тогава запомнете добре това, което ви казах, майоре — и Стринджър изпразни на един дъх чашата си, като я остави на масата с величествен жест.

Големият слънчев часовник, който се издигаше над свода, разделящ двата двора на замъка, показваше десет часа. Чарлз прибави автоматично четиридесет минути и се приближи до една малка група от кавалерийски стрелци от Добра Надежда, които имаха учение. Слънчевият часовник бе останал от холандските управници. Произведен в Холандия, долният ъгъл на слънцето в южното полукълбо не беше предвиден и Чарлз винаги се дразнеше от това. Но като си спомни заплахите на полковник Стринджър относно Бурите, той се почувства развеселен. Холандските бури никога нямаше да представляват заплаха, защото те винаги щяха да живеят с четиридесет минути назад.

Спря се близо до стрелците, за да може ясно да различи лейтенанта им. Беше лейтенант Дънкън Шоу, млад офицер, който имаше качества да създаде блестяща кариера в колониите, но все пак не бе получил заслуженото повишение. Чарлз се питаше за причината. Шоу се отличаваеше с изключителна красота, имаше руси коси и сини очи. Беше истински ариец и човек с минало.

— Лейтенант Шоу! — извика Чарлз, като стигна до него. — След десет минути — в канцеларията ми!

Той отвърна на поздрава на Шоу и като премина през двора, се запъти към канцеларията си. Обърна се и забеляза Жан-Жак сред войниците. Думите на полковник Стринджър не излизаха от съзнанието му: „Ако имах възможност, щях да изпратя един от онези чернокожи...“ Чарлз мислеше, че може да намери отговора в изискванията на Клара и да удовлетвори нейните желания.

— Не, лейтенант Шоу, вие няма да отидете на границата — Чарлз го гледаше през бюрото си. — Не сте ли доволен?

— Не е добре за мъжете да си губят времето и да бездействат тук, сър — каза Шоу, като показва явното си негодувание. — Те имат нужда от активност.

— Обичате ли да се сражавате? — попита той, като повдигна вежди. — Очевидно да.

Чарлз не изказа докрай това, което беше на езика му, а погледна листа, който стоеше на бюрото. Той не го прочете, но го гледаше така, сякаш представляваше нещо много важно.

— Имате подчинен на име Вилие, нали?

— Моля, сър? — попита лейтенант Шоу, който явно не разбираше за кого му се говори.

— Те всички си приличат, нали, Шоу? — каза Чарлз, който го гледаше през полуотворените си очи.

— Сър, сигурно има някой с това име.

— Е, и?

Лейтенантът стоеше озадачен и очевидно не разбираше какво иска да му каже Чарлз.

— Той добър елемент от британската армия ли е? — попита още Марздън.

— Не бих казал, сър.

— Така ли? — Чарлз се наведе напред. — И защо?

— Те не са приспособени за военния живот, сър.

— Те?

— Той е метис, сър.

— А, да — каза Чарлз, като го задължаваше да продължи и го притесняваше колкото се може повече.

— Всички те са взели лошите страни на белите и тъмнокожите, сър. Човек не може да им има доверие.

— Разбирам — кимна Чарлз, като погледна отново листа на бюрото си. — Значи трябва да стигна до заключението, че вие го считате негоден за военна служба.

— Не съм казал това, сър. Той е силен и се бие отлично.

— И язди по-добре от всеки друг.

— Да, сър.

Лейтенант Шоу замълча и изглежда Чарлз с любопитство. Все още не разбираше как ще завърши този разговор.

— Специално от Вилие ли се интересувате, сър?

— Не повече от вас, лейтенант.

Чарлз потъна в креслото си и погледна Шоу с известно отвращение.

— Става въпрос да се изпрати в столицата един войник от потъмнокожите наши съотечественици, може би някой като Вилие, да обучи новобранците, така че да знаят какво ги очаква в колониите. Съгласен ли сте? — Чарлз се усмихна. — Това би било интересна идея. Какво мислите?

— Малко е необичайно, сър.

— В какъв смисъл?

— Човек като Вилие ще се чувства напълно объркан от английските порядки, сър.

— Но не повече, отколкото ще бъдат нашите млади войници от африканските нрави. Това е целта ми, Чарлз стана, отиде до вратата и я отвори. — Благодаря, лейтенант Шоу — каза той.

— Това ли е всичко, сър? — попита Шоу, като го гледаше объркано.

— Засега.

— Сър!

Лейтенантът удари с крак и тръгна към вратата.

— Мисля, че Вилие е може би нашият човек — каза твърдо Чарлз, за да се увери, че е добре разбран. — Ясно е, че ще ме подкрепите.

— Мисля, че бих могъл да намеря някой по-приемлив от него, сър.

Надменността на Шоу засегна дълбоко Чарлз, но той се усмихна, макар и студено.

— Често се случва по-добрите да не удържат на обещанията си, лейтенант Шоу, и вие знаете това чудесно — каза Чарлз заплашително. — Те допускат малки грешки, които, макар и прикрити, не изчезват завинаги. Приятен ден, лейтенант.

Той го освободи, но заплахата от миналото, с която Чарлз споделяше тайната, тегнеше върху него.

Останал най-послед сам. Чарлз се остави чувството на облекчение да го превземе. Беше открил начин да задоволи едновременно Клара и собствените си желания.

Емили пазеше писмата, които получаваше от Жан-Жак, старателно сгънати и завързани с панделка в последното чекмедже на

шкафа си. Това бяха съвсем обикновени писма, всяко от които изразяваше, освен фактите, свързани с военния живот, единствено важно нещо: любовта към Полин и детето му.

„Не знам дали ще се науча по-добре да си служа с пушка, отколкото да чистя колана на ботушите си. Как е Полин? Как е детето?“

Емили сгъна писмото и отвори друго:

„Обичам да се занимавам с коне и съм доволен, че вече яздя. Надявам се да отида до границата, но все още съм тук. Видя ли Полин и детето?“

Тя сгъна отново писмата и ги подреди в чекмеджето си. След това отвори дневника си и прошепна тихо една молитва: „Пазете го, моля ви.“ Потопи перото в мастилницата и написа: „Слава богу, Жан-Жак не е на границата.“

Петгодишният Джон Уестбъри беше хитричко и цъфтящо от здраве дете. Той подскачаше зад стола на Емили и викаше:

— У-у!

— Ау! — извика тя, като се направи на уплашена. — Ела тук.

Емили хвана малкото момченце и го притегли към себе си.

— Пуснете ме! — кряскаше то, кикотеше се и се бореше яростно.

— Аз ще го взема — предложи госпожа Уестбъри и го хвана за ръката. — Ти си едно противно момченце, Джон! Това не е начин да направиш впечатление на кръстницата си.

— Искам да си играя с Емили — викаше то, докато го извеждаха.

— Леля Емили — поправи го госпожа Уестбъри.

Тази дума се използваше за всички възрастни хора, но Емили се питаше дали госпожа Уестбъри беше забравила, че това обръщение

отговаря на обстоятелствата. Останала най-после сама с Полин, тя я погледна. За да прикрие своето притеснение, Полин се обърна към подноса:

— Искате ли още чай?

— Не, имам.

— Не е ли изстинал? — и тя опипа чайника.

Полин искаше да вземе чашата на Емили.

— Ще потърся друг чайник и ще ви дам нова чаша — добави тя.

Емили докосна ръката ѝ:

— Не съм дошла заради чая. Не ме избягвайте.

Полин се обърна, без да ѝ вземе чашата.

— Изглежда, че му харесва в армията — каза Емили на Полин, която стоеше с гръб.

Емили отказваше да отстъпи пред страха на Полин.

— Кой? — попита Полин, все още объркана.

— Кой?

Емили хвърли поглед към вратата, в случай че госпожа Уестбъри се върне.

— Какво се е случило? Какво става?

— Как сте в семейството? — попита Полин, като се обърна към нея. — Всички ли сте добре?

— Клара наближава скоро да роди — отговори Емили, продължила играта на Полин.

— Радвам се за нея.

— Във всичките си писма говори само за вас, Полин.

Като видя госпожа Уестбъри да влиза в стаята, Емили веднага смени темата.

— И тя е много радостна.

— Знаете ли, мамо, че бебето на Клара трябва скоро да се роди?

— Баща ви ще е много доволен. Колко вълнения ви очакват!

— Защо? — попита наивно Емили.

— Един внук ще бъде добра благословия — каза госпожа Уестбъри, почувствала леко неудобство.

— Той много се радва.

— Още малко чай? — попита госпожа Уестбъри, която не искаше да задълбочават темата за внуците.

— Благодаря — отговори Емили, — но Полин каза, че чайникът е изстинал.

— Ще приготвя топъл чай.

Госпожа Уестбъри беше много доволна, че намери претекст да излезе.

Щом като майка ѝ напусна стаята, Полин вдигна очи към Емили и бързо се приближи до нея.

— Искам да го видя — каза спокойно тя. — Трябва да видя Жан-Жак.

Веднага, щом стана възможно, под претекст, че иска да посети госпожица Търстън, Емили отиде в града, за да види Жан-Жак. Отново използва същата хитрост, за да заведе Полин въпреки упреците на Клара.

— Щом толкова се интересуваш от госпожица Търстън, кажи ѝ да забрави това училище. Идеята ѝ е смешна — подхвърли Клара, докато Емили се приготвяше да излезе с Полин. — Убедена съм, че на Полин не ѝ е до това, с което се занимава тя. Нали, Полин?

— Съвсем не, Клара — отвърна Полин, преди да се измъкне.

— Все пак не мога да кажа на госпожица Търстън да престане да мечтае — заяви Емили и взе слънчобрана си. — Това я прави щастлива.

— Имаше и други начини да разпилее наследството, което ѝ остави майка ни — възрази Клара.

— Заради бременността си ли си такава, Клара? — попита Емили и завъртя чадърчето си на рамото. — Сигурно жлъчката ти се качва до устата.

— Не намирам това за много любезно от твоя страна, Емили.

— Но мислиш, че е любезно да говориш по този начин за госпожица Търстън!

— Това е всеобщото мнение. Много е възрастна, за да открива училище.

— Но не и да си помечтае — каза Емили, като се приближи до вратата, за да сложи край на спора. — Някои хора имат само това — добави тя и се измъкна, преди Клара да може да отговори.

— Досети ли се? Знае ли нещо? — попита Полин, докато Емили се качваше в колата. — Сигурна ли сте, че той иска да ме види? — непрекъснато повтаряше тя по време на пътуването.

— Клара се интересува само от себе си, Полин — каза Емили, като сложи ръката си върху нейната, за да я успокои. — Не се притеснявайте, сега друго ви интересува. Да, Полин, той иска да ви види — потвърди тя.

Когато колата тръгна по павираната улица, където се намираше къщата на госпожица Търстън, Полин нервно се огледа наоколо. Улицата беше оградена с дървета. От двете страни се издигаха редици от къщи. Със зелените си капаци, които се открояваха на белите стени, прозорците напомняха на безброй очи, които дебнеха Жан-Жак и нея самата.

— Той трябва да е на края на улицата — каза ѝ тя, като слизаше от колата. — Ето къщата на госпожица Търстън, където ще ме намерите, щом свършите.

Емили обожаваше тайнствеността. Тя погледна Полин, след това улицата. Нямаше никой. Изкачи набързо стъпалата, които водеха до вратата на госпожица Търстън.

— Той ще дойде — каза тя, за да успокои Полин. — Вървете в тази посока и ще го срещнете.

Полин тръгна. Емили я наблюдава един момент с безпокойство, след което се обърна и позвъни. Вратата веднага се отвори и Раф Еремия застана пред нея.

— Добър ден, госпожице Емили — с дълбок реверанс той я покани да влезе. Беше облечен като английски управител на хотел.

— Раф Еремия! — възкликна Емили, едновременно изненадана и развеселена. Влезе, но преди вратата да се затвори след нея, погледна за последен път към улицата и видя Жан-Жак да се задава на кон. Изведнъж почувства полъха на топла струя. Отпрати се към госпожица Търстън, която тъкмо влизаше във вестибюла.

— Както трябва ли ви посрещна, Емили? — попита госпожица Търстън, като погледна към Раф Еремия.

— Безупречно — отговори тя.

Полин бавно се приближи до Жан-Жак. Не беше усетила как стигна до него. Той скочи от коня си и застана пред нея, но те не се докоснаха. Тя го гледаше със затаен дъх. Сега изглеждаше различен, бе леко променен, но толкова хубав! Раменете му изпъкваха

под повдигнатите позлатени пагони на елегантната зелена униформа. Свали шапката си с пера.

— Имаш ли право да я сваляш? — попита Полин, като не знаеше какво да каже.

— Не — отвърна той с усмивка.

Те мълчаливо се гледаха. Макар че стояха безмълвни, очите им изразяваха безброй неща.

— Емили ме предупреди, че ще бъдеш тук — каза тя.

Докато тя изричаше безсмислени думи, той разглеждаше внимателно лицето ѝ.

— Добре ли си? — попита тя.

Той мълчеше. Полин срещна погледа му и се усмихна.

— Толкова ми липсваш, Жан-Жак.

Сякаш получи отговор за най-страшните си опасения, лицето му грейна от радост.

— Никога досега не е носил жена — каза той и се обърна към коня.

Полин нежно сложи ръка на рамото му и стъпи на ръцете му, които той бе съединил, за да ѝ даде опора. Протегна крака си, като се остави да я повдигне и седна като амазонка. Жан-Жак хвана глезените ѝ и докосна с лице бедрата ѝ. Тя нежно погали косите му. Той повдигна глава и се метна на коня зад нея. Притискайки я в обятията си, той хвана юздите и тръгна натам, откъдето беше дошъл. Тя се обърна и го погледна, а той облегна глава на рамото ѝ и притвори очи.

— Ще се измокря! — смееше се Полин, а Жан-Жак тичаше след нея по белия пясък на плажа.

Вълните се разбиваха в краката им, като заплашваха да ги отнесат. Той я настигна и събори на мокрия пясък, където изведнъж една вълна ги заля.

— Съвсем се измокрих! — извика тя през смях. Жан-Жак я притегли под себе си и приближи устни до лицето ѝ, пресуши водата с целувки.

— Много си мокра и солена — прошепна той.

Полин взе лицето му в ръцете си и се вгледа в него.

— Нашият син е толкова хубав, Жан-Жак! Като тебе...

Устните им отново се сляха.

— Помощ! — извика Полин, когато една огромна вълна се стовари върху тях и ги търкулна на пясъка.

Тя седна и се огледа изненадана наоколо, а Жан-Жак едва се изправяше, за да отиде при нея.

— Виж си униформата!

Тя се засмя, а той ѝ помогна да стане, после избягаха от водата.

— В какво състояние си само! — изкикоти се тя. — Ще те пратят в карцера.

Като стигнаха сухия пясък, тя се хвърли на земята. Той се свлече до нея и се загледаха в морето.

— За какво мислиш? — попита нежно тя.

— Аз ли? — и той се обърна, за да я погледне. — За тебе.

— Е, и?

Жан-Жак отмести мокрите ѝ кичури коса от лицето ѝ.

— За нас. Ще живеем заедно, Полин. Сигурен съм вече. Искаш ли да се омъжиш за мене? — попита той и се усмихна.

Той коленичи пред нея на пясъка. Полин направи смешна гримаса.

— Искаш ли? — попита Жан-Жак и я прегърна през раменете.

Тя кимна с глава.

— Кога? — настояваше той.

— Сега — усмихна се Полин.

Жан-Жак скочи на крака и изтича до морето. Вдигна едно дълго водорасло, което вълните бяха изхвърлили, и се върна, влачейки го след себе си.

— Ето венчалният ни пръстен! — извика той и се затича. Полин прихна в смях и тръгна срещу него.

Жан-Жак нави водораслото около нея, завърза го и я повлече отново към пясъка. Тя се смееше и не се съпротивляваше.

— Обявявам ни за мъж и жена — каза той сериозно и я погледна. Тя стоеше неподвижно до него, завързана с водораслото.

— Можеш да напуснеш службата и да избягаме.

— Къде искаш да избягаме, Полин? — той я гледаше как развива водораслото от себе си. — В Англия ли?

— В Англия ли? — повтори тя и се усмихна. — Как?

— Има начин. Някой разбира това — и той се търкулна с нея на пясъка. — Някой се грижи за нас.

Полин се почувства завладяна от дълбоко душевно спокойствие. „Някой се грижи за нас.“ Тези думи щяха да променят живота им.

— Но това е толкова смешно! — гласът на Клара беше суров. Тя отвърна очи от Чарлз, който я гледаше смутен. — Няма нищо общо с моите планове и вие много добре го знаете, Чарлз.

— Той няма да е вече тук. Жан-Жак не ще бъде повече пречка между нас — Чарлз докосна рамото ѝ и я помилва по врата. — Говорих за това с неговия началник и той ще подкрепи предложението ми — добави той.

Тя дори не потрепна, когато Чарлз хвана главата ѝ и я обърна, за да я погледне, но щом видя изражението ѝ, той отстъпи назад. Колкото повече гневът на Клара се изливаше върху него, толкова авторитетът му, който си беше изградил във военния живот се стопяваше.

— Не ме докосвайте!

Чарлз дръпна ръката си, но тя продължаваше да го гледа студено.

— Не ви ли интересува детето, което скоро ще родя, Чарлз?

— Напротив, Клара. Вие познавате моите чувства.

— Тогава, запомнете добре, че ако не обмислите отново нещата, това може да провали бъдещето на сина ни, дори преди да се е родил — тя въздъхна дълбоко и наведе глава. — Моля ви, оставете ме сама.

— Не сте ли добре, Клара? Да не е бебето?

— Вие трябва да ми го кажете дали е от бебето, или от страха ви. Дотолкова ли се страхувате, че да не можете да закриляте жена си и детето си? — изсъска тя.

— Клара! Моля ви, успокойте се! Помислете за детето!

Тя се дръпна от него, прекоси стаята и като стигна до прозореца, рязко се обърна.

— Казахте, че Жан-Жак трябва да замине на границата!

— Заповедите се промениха.

— Кой ги е променил? Началникът му ли? Кой е той?

— Лейтенант Шоу отговаря за сигурността на Жан-Жак.

— Лейтенант Шоу? — попита тя. — Вие ми бяхте говорили за този лейтенант — каза тя озадачена.

— Клара, не разбирате ли, че искам само това, което вие искате?

— Да, но започвам да мисля, че желанията ви си противоречат. Аз не задоволих ли вашите? Дори повече отколкото сте очаквали! Не се ли съобразявах с нашата уговорка?

— Да, никога не съм го отричал: вашата любов ме омагьоса.

— И вие смятате за нормално аз да спазвам обещанията си, а вие да не искате и да знаете за молбата ми?

— Клара, уверявам ви, че не съм забравил вашето желание.

— Тогава, обещавайте ми нещо, Чарлз — тя сведе очи и леко отметна глава назад. — Да не си служите с фалшиви обещания, за да се вмъквате в леглото ми.

— Не мога хладнокръвно да изпратя един човек на смърт, Клара — каза тихо той.

— Тогава не сте такъв, какъвто претендирате, че сте.

Едва произнесла тези думи, Клара се сви на две и извика.

— Клара! — Чарлз се втурна към нея объркан.

— Излезте! — изсъска тя и се изправи. Хвана корема с двете си ръце и го погледна с омраза. — Излезте и ме оставете на мира, докато не изпълните обещанието си.

Къщата кипеше от оживление. Една преливаща от усърдие акушерка действаше трескаво, защото раждането наближаваше. Клара не искаше и да знае, че жените от околността раждат редовно деца, без да разчитат на друга помощ, освен на съседите си. Тя настояваше да има всичко необходимо, и то най-доброто, и смяташе това за естествено.

Емили и Прюданс наблюдаваха цялата тази олелия от вестибюла. Акушерката сновеше във всички посоки, искаше вряла вода, чисти кърпи, топъл чай и джин.

— Джин ли? — попита Прюданс с гримаса. — Мисля, че ще напусна тази лудница — тя се отправи към входната врата. — Сигурна съм, че ще е добре и ти да направиш така, Емили.

— Да, но трябва да останем тук, за да помагаме — отвърна помалката ѝ сестра.

И двете се обърнаха в миг към вратата, на която се чукаше силно.

— Сигурно е лекар! Тази ламя, акушерката, явно не е достатъчна за Клара.

Когато Прюданс беше вече до вратата, акушерката се втурна към Емили.

— Къде са кърпите? — попита тя.

— Кърпите ли? Ще видя какво мога да направя — и тя се отправи към кухнята. — Мария!

— Не искам тя да ги докосва — заяви акушерката.

— Защо? — попита Емили озадачена.

— Емили — каза Прюданс като се приближи до нея.

Тя държеше бележка. Когато чу Прюданс да я вика Емили се обърна, но акушерката настояваше.

— Без кърпи бебето няма да може да се роди! Трябва и вряла вода. Поисках вряла вода!

— Да, ще се заема с това — отвърна Емили и се питаше дали тази акушерка хвърля новородените във вряла вода.

— Емили — каза Прюданс и докосна ръката ѝ, — има бележка за тебе.

— Госпожице, поисках ви кърпи!

— Потърсете си ги сама! — отсече Прюданс, като хвана Емили и я изведе навън. — Ела, Емили.

— Какво има, Прюданс? Какво става? — попита учудена Емили.

Пред изражението на Прюданс учудването ѝ премина в страх. Не беше нужно да ѝ казва какво пише в бележката.

— Госпожица Търстън ли? — попита Емили.

— Искаш ли да дойда с тебе? — попита Прюданс и я хвана за ръката.

Емили поклати глава.

— Мисля, че поисках джин!

Беше гласът на акушерката, който се чуваше от къщата. Прюданс притвори очи.

— Ще я удавя в него — каза тя и погледна Емили, която беше вперила очи отвъд планините. — Емили!

— Бъди така добра да ми приготвиш една кола, Прюданс — каза само тя. — Искам да отида сама.

Стаята беше мрачна. Плътно спуснатите тежки пердета сякаш искаха да прогонят всякакъв живот оттук. Емили държеше бледата и студена ръка на госпожица Търстън.

— Убедена съм, че ще има опашка — каза Емили.

Тя погледна възрастната дама, която лежеше неподвижно в леглото си. Увисналата кожа на лицето ѝ бе приела вече цвета на смъртта, но светлосините ѝ очи не изпускаха Емили.

— Имате толкова много неща да вършите. Трябва бързо да оздравеете, за да пригответе всичко за учениците.

Пред плахия въпрос, който отгатна в светлосините очи на госпожица Търстън, Емили замълча. Кратко вдишване, последвано от продължително отпускане. Емили почувства, че очите ѝ се пълнят със сълзи. Тя се обърна и погледна лекаря, който стоеше изправен до леглото, после Раф Еремия, клекнал пред вратата със скръстени върху колана си ръце. Сълзите му се стичаха по тъмните бузи и падаха върху хубавата му униформа на хотелски управител. Емили погледна отново госпожица Търстън. Имаше толкова неща да ѝ каже, но оставаше малко време.

— Винаги сте ми казвали, госпожице Търстън, че Бог иска истината да излезе наяве. Съжалявам, наистина съжалявам, че има много истини, които трябва да запазя за себе си.

Госпожица Търстън отново пое въздух. Емили почака малко и продължи:

— В началото вие не обичахте Жан-Жак. Трудно беше да го приемете, но после разбрахте, че е добър. Мисля дори, че го заобичахте, нали?

Госпожица Търстън обърна очи към една картина, закачена на стената, която представляваше английски пейзаж. Емили също погледна картината.

— Винаги сте казвали, че ако отида в Англия, ще е все едно че майка ми се връща там, но не е вярно, госпожице Търстън, не и за мен.

Последва кратко вдишване и продължително издишване. Емили продължи:

— Както Жан-Жак е мой брат, така и Африка е моята страна. Тя е и ваша, госпожице Търстън — прошепна Емили, а сълзите ѝ неспирно се стичаха...

Светлосините очи гледаха втренчено като две камъчета в плитка река. Лекарят се приближи и взе ръката на госпожица Търстън. Емили го погледна, а той поклати глава. Тя стана, погали с поглед за последен път тази, която беше заела мястото на майка ѝ, и се отправи към вратата. Спря се до Раф Еремия, който я погледна с питащи очи.

— Мама е мъртва, Раф Еремия — каза тя.

Разкъсван между страха и неприятния спомен, Чарлз обикаляше из стаята. Още щом настъпиха първите болки, той беше напълно изключен и отхвърлен. Клара ясно му даде да разбере, че не иска да го вижда и че няма никаква полза от него.

Той извади джобния си часовник и го погледна. Като видя акушерката да минава пред вратата на салона, той се втурна към нея.

— Изминаха вече четиридесет и осем часа...

— Раждането е бавно и трудно нещо, лорд Марздън. Без съмнение, това е причината, поради която то е поверено на жените — изстреля тя, преди да изчезне в стаята на Клара с чаша и бутилка джин.

Чарлз отчаяно се оглеждаше наоколо. Чувстваше се притеснен и уморен. За него никога не е имало място в Добра Надежда. Това беше къщата на Клара, нейното наследство. Седна в едно кресло и кръстоса крака. Една тъпа болка в гръбначния стълб издаваше нервното му напрежение. Стана и отново отиде до вратата, докъдето го догони гласът на Клара. Това беше продължителен вик, пропит с бяс и ярост.

Чарлз се обърна. Беше разкъсан между очакването на раждането на едно дете и чувството за вина, вдъхвано му от желанието към Клара. Образът на Жан-Жак изплува в съзнанието му, но той го отблъсна бързо, за да не срещне отново усещането за немощ, което му носеше винаги той. Чувственото и искащо тяло на Клара го измъчваше.

— Още ли не е свършило? — попита Жак спокойно, като сложи край на обърканите мисли на Чарлз. — Би трябвало да излезете малко и да подишате чист въздух. Не е хубаво да стоите така затворен.

Чарлз се върна бързо на креслото си.

— Винаги трае много дълго — каза той, сякаш често е изпадал в такова положение.

— Пийнете чаша вино.

Жак се приближи до подноса и тъкмо се канеше да отвори една бутилка, когато се спря, обърна се и се усмихна на Чарлз:

— Най-послед тишина! — каза той.

Виковец на Клара бяха стихнали. Чарлз стана и забърза към вратата. Вслушваше се да чуе плача на бебето. Като не знаеше какво да направи, той погледна Жак.

— Идете и вижте детето си — насърчи го той.

За първи път досега му се стори, че разбира този чужд за него човек. В момента, в който Чарлз щеше да прекоси прага, акушерката отвори вратата.

— Господин Бовилие? — извика грубо тя.

Очите ѝ преминаха край Чарлз, без да го видят, и се спряха на Жак.

— Елате! — заповяда тя.

— Моля? — попита Жак изненадан.

— Детето ми роди ли се? — попита разтревожен Чарлз.

Самият той приличаше на дете, докато очакваше отговора.

— Дъщеря ви иска да ви види — повтори акушерката, без да поглежда към Чарлз.

Когато тя се готвеше да си тръгне, Чарлз я хвана за ръката. Олюлявайки се, тя му хвърли възмутен поглед, с който го заставяше да я пусне.

— Детето ми роди ли се?

— Имате син.

Тя се освободи, обърна му гръб и каза пак на Жак:

— Дъщеря ви чака, господин Бовилие.

Като се усмихна пресилено на Чарлз, тя добави:

— Вашата жена иска да види само баща си.

Пред вратата Жак се спря.

— Извинете ни — каза той и задърпа зет си за ръката. — Хайде.

Клара предпочиташе да види само баща си, който влезе след Чарлз в стаята. Косите ѝ бяха сресани, лицето — измито. Държеше на ръце новороденото, което тихо плачеше. Тя го гледаше така, сякаш ѝ беше чуждо.

— То плаче — каза тя.

— Хубаво, здраво момченце е — обяви акушерката. — Никак не съм учудена, че му трябваше толкова време, за да се роди, особено като имам предвид, че в тази къща никой не ми оказа помощ.

— Татко! — каза Клара и се усмихна на баща си, който се приближаваше до леглото. Тя упорито не обръщаше внимание на Чарлз, който стоеше настрани и я гледаше умоляващо. — Ето вашия внук — каза гордо Клара.

— Чарлз — каза Жак, като отстъпи малко, за да му позволи да види бебето.

Той чувстваше притеснението му и това го смущаваше, но не искаше да се меси.

— Имате хубав син, Чарлз, вижте го.

— Вижте го, татко, вижте наследника си — Клара се държеше така, сякаш Чарлз не беше в стаята.

— Имам наследник — каза сдържано Жак.

Като отмести поглед от бебето, той се обърна към Чарлз:

— Моите поздравления! Имате хубав син и наследник, Чарлз — добави Жак.

После се отправи към вратата, за да се отърве от положението, в което Клара се беше опитала да го постави. Спря се пред акушерката, която седеше на края на леглото със свити устни, без да гледа никого.

— Мисля, че вашата работа свърши — каза Жак с любезна усмивка.

— И не много рано — изсъска тя.

— Ще бъдете любезна, ако веднага напуснете къщата ми.

Той взе една полупразна бутилка джин и я подаде.

— Можете да вземете и това на тръгване — каза той и напусна стаята.

— Поемете детето! — извика Клара към акушерката, като и подаде бебето, сякаш то беше пакет. — Изморена съм.

След като акушерката я освободи от детето, Клара се обърна към стената и се облегна на възглавницата си.

— Имам нужда от почивка — каза тя. — Нека всички си отидат.

— Чухте ли какво каза жена ви? — попита акушерката.

— Мисля, че вече ви освободиха — каза Чарлз и протегна ръце към детето.

— Никога досега не съм срещала толкова невъзпитан човек като вас — процеди тя, докато той вземаше бебето от ръцете ѝ. — Това е недопустимо.

— Добре, предлагам ви да изчезвате заедно с бутилката джин.

— Ще позволите ли това, лейди Марздън? — измърмори тя. — Това е недопустимо!

Чарлз погледна бебето в ръцете си, а след това Клара.

— Заминавайте! — каза твърдо Клара.

Вратата се хлопна зад акушерката. Искаше му се да протегне ръка и да докосне жена си, да я подържи в ръцете си, а между тях да е детето им.

— Благодаря, Клара — каза само той. — Благодаря!

Тя отвори леко очи, сякаш наистина не искаше да го вижда.

— Когато имам случай аз да ви благодаря, Чарлз, може би тогава ще приема вашата благодарност.

Тя отново се обърна към стената. Чарлз погледна бебето, за да намери някаква утеха. С насълзени очи той наблюдаваше това мъничко лице.

— Сине мой! — прошепна той като омаян.

Клара затвори очи.

— Ще го наречем Жак — каза тихо тя.

Беше положила основите на една дебела стена, която отсега нататък щеше да ги разделя.

12.

Този ден, някъде на хиляда и триста километра от Добра Надежда, силен глас раздра предутринната тишина. Тънките черни стрелки на стъкления часовник показваха четири и половина. Беше утрото на 23 юли 1843 г.

— Ще потеглите с коня в шест лъча на 60 градуса от изходната ви точка. Ще се движите в нормален ход в продължение на половин час във всяка една посока.

Тис спокойно седеше на коня си обгърнат от топлия мрак.

— Когато стрелката на часовника ми стигне до и половина, ще дам изстрел и ще отбележите мястото, където се намирате с кол.

Щом изстрелът отекна, конят на Тис се изправи на задните си крака.

Ландростът^[1] свали пушката си и се облегна на нея. Опита се да проникне с поглед през мрака, после се обърна към Джери в очакване да чуе нещо, или да получи одобрение от него, но той само разклащаше кафеника над огъня. Лицето на ландроста, което изглеждаше червено от огнените отблясъци, изразяваше притеснение. Той отново отправи поглед към непрогледната стена, която нощта издигаше пред него.

— Щом чуete изстрела — подхвана отново гласът на английски, — ще се върнете в изходната си точка, преди да тръгнете в другата посока.

Лицето на ландроста се сгърчи в израз на крайно изтощение, после останаха само естествените бръчки.

— Сигурен ли сте, че ме чува? — попита той.

— Тис! Чу ли какво каза ландростът?

Гласът на Джери потъна в още тъмното пространство, което го разделяше от Тис.

— Да — долетя далечният глас на Тис.

— Чува ви — каза Джери и погледна на изток.

Опитните му очи бяха доловили първата светлина на зората, която бе пробила дебелия черна мантия. Денят скоро щеше да вдигне нощта на раменете си.

— След малко слънцето ще изгрее и ще стане горещо — каза Джери, за да подсети ландроста, че трябва бързо да свърши с напътствията си.

— Ще отбележите с колове шестте точки, до които ще стигнете, а окръжността, която ще се получи, като съедините тези жалони, ще представлява границата на земята ви — заключи англичанинът.

Той се обърна към млад знаменосец, който спеше седнал под едно дърво, със спусната до очите шапка.

— Риан! Събудете се! — извика той, преди да разположи удобно огромното си тяло до Джери. — Разбирате ли правилата? — попита го той, сякаш освен него всички други бяха глупаци.

— Мисля, че да — каза Джери, който си позволи да остави леко съмнение, макар че тази практика беше официална. — Конят на Тис трябва да се движи в нормален ход в шест посоки, а земята ни ще бъде ограничена до шестте точки, до които ще достигне. Така ли е? — усмихна се той.

— Да.

Лицето на ландроста изразяваше изненада от това, че Джери е разбрал.

— Но конят му трябва да се движи с нормална бързина — подчерта той.

— Да — съгласи се Джери и в очите му блесна искра. — Хубаво е и е топло — каза той, като посочи кафето. — Искате ли?

— Това ще убие времето.

Ландростът постави часовника пред себе си на земята. Махна една песъчинка от чашата и погледна знаменосеца, който все още спеше под дървото.

— Риан? — извика той.

Знаменосецът се стресна, защото му се стори, че гласът идва отвсякъде.

— Пушката! Вземете я!

— Да, сър.

Слабичкият младеж стана, издърпа си панталона, който се беше свлякъл под кръста му, и се отправи към огъня.

— На кафе ли ми мирише? — попита той Джери на африкаанс.

— Да, на силно и гъсто кафе — отговори Джери също на африкаанс, но щом забеляза в очите на ландроста раздразнение, продължи на английски: — А за после си имам хубаво питие от Добра Надежда — каза той, за да го изкуши.

Джери посочи с пръст малко буренце с ракия от праскови, което запали в очите на ландроста искрица силно желание.

— Отбран алкохол — каза ландростът, чието внимание беше привлечено от малкото, но пълно с обещания буренце — въпреки че мога да го оценя едва след първата глътка, след като премине паренето.

Той подаде пушката си на полузаспалия знаменосец.

— И не забравяйте да поглеждате към часовника.

— Да, сър — отговори знаменосецът.

— Искате ли кафе? — попита Джери с невинна усмивка, подаде чашата на ландроста и кимна с глава към изток: — Скоро ще стане време.

Конят на Тис нервно тъпчеше около забития в земята кол, сякаш разбираше, че денят, за който толкова отдавна се подготвяха, беше започнал. Тис притвори очи и погали главата на коня.

Ландростът гледаше към хоризонта. Като гъста течност лекият жълт отблясък преминаваше в оранжево. Джери не изпускаше из очи ландроста. Загорялото му лице бе озарено от изгряващото слънце. Знаменосецът стоеше изправен, с пушка, вдигната към все още тъмното небе. При дадения сигнал Джери натисна спусъка.

Щом чу изстрела, известяващ раждането на деня, Тис пришпори коня и той се впусна устремено напред.

— Играете ли на карти? — попита Джери ландроста, гледайки Тис и коня, които се открояваха срещу слънцето. — Това ще убие времето — добави той, като извади от джоба си пакет изтъркани карти.

— Обичам да играя от време на време — каза ландростът и се обърна към знаменосеца, след като се беше уверил, че конят на Тис не бърза. — Не го изпускайте от очи, Риан!

— Да, сър.

Знаменосецът се приближи до него и погледна часовника, сякаш за да се увери дали всяка секунда е добре отчетена.

— Хубаво е кафето — каза ландростът, след като отпи една глътка. После погледна настойчиво към буренцето с ракия от праскови.

— Но може би една глътка ракия ще го подслади.

Джери се удари по главата, като че ли беше забравил нещо важно.

— Разбира се — каза той.

Взе парещата чаша, която му подаде ландростът, отиде до буренцето и хвърли поглед към Тис, който се отдалечаваше. След това подаде на ландроста чашата кафе, подсладена и силно спиртосана.

— Вашето кафе сладко ли е? — попита той младия знаменосец на африкаанс.

— Много е млад, за да пие.

Сред многото неразбираеми думи ландростът долови движението на Джери, който с глава посочи буренцето с ракия от праскови.

— Не, той има работа.

— Но това е само сладка водица. Ще му помогне по-зорко да гледа часовника.

— Тогава съвсем малко.

Знаменосецът набързо изпи кафето си, за да освободи чашата за ракията.

— Напълнете я — каза той на африкаанс и подаде чашата си на Джери.

— Движете се в нормален ход! — изрева ландростът, като видя Тис да пришпорва коня си. — Да не мислите, че съм спял?

— Конят му не може да се движи бавно — каза спокойно Джери, усмихна се на ландроста и подаде щедро напълнената чаша на знаменосеца.

— Месеци наред — продължи той — се опитва да дресира коня си да се движи не толкова бързо, но... — и той поклати глава и повдигна рамене в знак на отчаяние. — Ухапала го е кралската муха. По тези краища конете не стояли мирни. Искате ли още? Харесва ли ви? — попита той, като забеляза, че ландростът изпразва чашата си до последна капка.

— Защо не, но момчето не трябва да прекалява.

— Разбира се — обеща му Джери, като се обърна към буренцето.

Колкото повече се движеше напред по тази твърда и кафява земя, Тис ставаше по-уверен. Искаше едно късче от този свят за Джери и себе си и в този момент очертаваше границите на тяхното царство.

Щеше да направи така, че тези граници да са колкото е възможно по-разширени.

От месеци наред Тис се подготвяше заедно с коня си за това събитие. Бяха изминали години в търсене на земя, която да бъде най-подходяща за техния добитък. Но в Африка времето нямаше стойност, единствено значение имаха сезоните. С Джери търпеливо бяха изчакали смяната на всеки сезон. Бяха наблюдавали прииждането на реката след дъжд. Тази река сега беше пресъхнала и ландростът не вярваше на очите си. Върху съсухрената земя се забелязваше само една дълга вдлъбнатина, която с нищо не подсказваше за застоялата влага под песъчливото легло на реката.

— Мислите ли, че тази земя ще изхрани добитъка ви? — попита ландростът, в чието съзнание изплува споменът за полегатите зеленеещи хълмове на Англия с угоените и породисти крави.

Облиза устните си, за да не изгуби и капка от ракията, налята в чашата за кафе.

— Хубаво ви е стадото — отбеляза той, като посочи обора за добитъка, направен от грубо дърво, който Бурите наричат краал. — Надявам се, че ще преживеят през сухия сезон.

— Ще се оправим — каза Джери, стараейки се да не показва с интонацията на гласа си, че знае за съкровището, което тази земя крие на няколко сантиметра от повърхността си. — Ще раздавате ли?

Той подаде на ландроста тестето с карти, закоравели от мръсотия, и взе празната му чаша, за да я напълни с ракия от праскови.

— Добитъкът ни е свикнал с недостатъчната паша — продължи той, като му подаде могъщата жълтеникава течност. — Виждам, че днес е моят ден.

Докато ландростът беше погълнат от картите, които криеше в свитата си ръка, Джери направи знак на знаменосеца да си налее още от ракията. А той не се остави да му повтарят и побърза да изпълни подканата, без да бъде видян от ландроста.

Тис дърпаше юздите, поглеждаше през рамото си и забеляза в далечината очертанията на ландроста и Джери. Видя също и движението на знаменосеца, който се върна под дървото с още една чаша ракия. Тис леко пришпори коня си. Всяка негова диря върху песъчливата равнина означаваше малко повече земя.

— Движете се в нормален ход! — извика ландростът на Тис.

Тис пусна юздите и конят послушно забави ход. Като извинение той повдигна шапката си, а лицето му грейна от радост при мисълта за тази открадната земя, която оставяше зад себе си и за която можеха официално да претендират.

— Ха, ха! — тържествуваше Джери при вида на новата си карта, поклати глава, промърмори нещо от удоволствие и протегна ръка, за да вземе втората си карта.

— Може ли още една? — попита ландростът.

Джери отвори широко очи и посочи с глава чашата.

— Още една за вас? Защо не? — и без да дочака отговор, взе чашата му.

— Защо не? — съгласи се ландростът.

Намерил успокоение в ракията, която проникваше в цялото му тяло, знаменосецът отново нахлупи шапката над очите си. Ландростът изчака Джери да се обърне с гръб, за да надзърне в картите на противника си, докато раздаваше. Въздъхна дълбоко, върна картите на място и погледна с ужас своите.

— Ето — Джери му подаде ракия с широка усмивка, седна отново и събра картите си.

— Ха! — извика той, като откри новата си карта.

— Колко е часът? — попита ландростът, търсейки отчаяно часовника си, макар че той стоеше точно пред него.

— Има време — каза Джери.

— Риан! — извика ландростът. — Колко е часът?

— Остават десет минути — обяви Джери, като взе часовника.

— Десет минути ли?

— Да — потвърди Джери. — Ето, вижте.

Той се наведе към него с часовника. Ландростът доближи картите до гърдите си и попита недоверчиво:

— Каква е вашата миза?

— Пет минути повече.

Джери остави часовника на пясъка до себе си.

— Риан! — извика ландростът, без да се обърне. — Пригответе се да стреляте. Моята миза е пет минути по-малко.

— Дадено! — каза Джери и хвърли поглед към заспалия до дървото.

— Е, да видим! Покажете си картите!

Джери нареди картите пред себе си.

— Сигурен ли сте, че не сте изхитрували?

— Вижте сам.

Ландростът се свлече до Джери. Коремът му се издуваше над кожения колан, впит в розовата плът. Ризата му беше разпасана.

— Имате ли още от тази ракия от праскови? — попита той. — Много е хубава.

— Разбира се — отговори Джери като погледна отново към заспалия знаменосец. Изсмя се тихичко, докато пълнеше чашата с опустошителния алкохол, който беше приготвил с толкова старание.

— Давай, Тис! — извика той изведнъж на африкаанс при вида на огромната територия, която в момента си присвояваха. — Давай, момчето ми, и вземай всичко!

— Какво казахте? — попита ландростът, който се изправи, за да вземе новата си дажба ракия.

— Казах му да забави ход — Джери вдигна часовника. — Искате ли да гледам часа вместо вас? — предложи той с хитра усмивка.

— Това си е работа на Риан.

Ландростът хвърли поглед към картите, които бяха наредени пред тях.

— Предполагам, че искате да изиграем още една игра — каза той, след като най-после успя да различи Джери през мъглата, замрежила погледа му.

— Разбира се — каза Джери и седна до него. — Този път за десет минути — добави той с усмивка. — Не се безпокойте. Ще гледам дали Тис се движи в нормален ход — с уверен жест той сложи часовника пред себе си. — И ще гледам часа — добави той.

Джери погледна към знаменосеца, който дълбоко спеше под дървото и се усмихна, като размеси картите, преди да ги раздаде.

— Заемем се с всичко — каза той в заключение.

Тис пришпори плувналия в пот кон. Макар и още ниско на хоризонта, слънцето беше палещо. И той също беше изпотен, кожата му лъщеше, очите му блестяха. Застанал прав до заспалия знаменосец, Джери ревеше от ентусиазъм. С пушка в ръка, той погледна към часовника, който беше навил около цевта. Когато голямата стрелка

стигна до и половина, Джери натисна спусъка. Ландростът и знаменосецът не се и помръднаха. Хъркането им пронизваше тишината, която последва след изстрела. Джери едва сдържа смеха си. Погледна Тис, който се връщаше в галоп, след като беше забил и последния от шестте кола. Джери се приближи до ландроста и го ритна с ботуша в рамото — леко, но решително.

— Готово е, сър.

— Какво? Какво е готово?

— Времето изтече — Джери тикна часовника под носа му. — Ето, виждате ли? Времето изтече.

— Какво? Риан! Събудете се, гаден мързеливецо!

— Да, сър.

Момчето бързо стана и нахлу панталона си. Знаейки, че трябва да стреля нещо, той се огледа объркано и затърси пушката си.

— Ето я — каза Джери и му я подаде. И ние имаме вече наша земя — каза гордо той.

— Дайте ми този часовник!

Ландростът сграбчи часовника и започна да го гледа подозрително. После се обърна слисано към Джери:

— Не сте откраднали време! А конят? В нормален ход ли се движеше? — попита той Тис, който идваше в галоп. — С нормална скорост ли се движеше?

— Направи всичко възможно за това — отвърна Джери с усмивка. — Но колкото слънцето се изкачва по-високо, толкова кралските мухи стават по-лоши. А конят сигурно не е вървял през цялото време, но ако ви хапеха по задника, вие щяхте да направите като него. Още малко ракия? — попита сияещият Джери. — Или може би нещо за хапване, за да отпразнуваме?

— Не сте ни измамили, нали? — попита ландростът, все така объркан.

— Усещате ли? — попита Джери, като избягна въпроса. Приблужи се до огъня, където се печеше голям мравояд, обърна шиша, на който беше промушен, и мазнината започна да пръска.

Тис спря коня, скочи усмихнат на земята и изтри лицето си с шапката.

— Добра работа свърши, Тис — каза Джери, като му намигна с очи. Приблужи се до ландроста. — Искате ли да похапнем, преди да

измерите земята, която ни отстъпвате?

— Защо не? — каза ландростът, който се нуждаеше от време и храна, за да изтрезнее, преди да измери отстъпената земя. — Да — добави той, като обходи с уморен поглед километрите песъчлива равнина, които трябваше да обикаля. — Първо ще похапнем.

Джери и Тис, с пълни стомаси и сгрети от ракията, се изтегнаха на сянка под дървото, което знаменосецът беше изоставил, за да обикаля с ландроста. Дори и конете изглеждаха отмалели под тежестта си, когато най-накрая се спряха под дървото. Слънцето ослепително залязваше на хоризонта, а щурците започнаха своя скърцащ концерт.

— Най-малко четири хиляди.

Ландростът се свлече от коня и се стовари на земята между двамата. Той си помогна с крака, за да свали ботушите си. Тис се усмихна на Джери.

— Вие сам установихте часа — напомни му Джери.

Ландростът подаде на Джери лист хартия. Една линия, начертана с молив, свързваше шестте точки, образуващи странна продълговата форма. Джери го предаде на Тис.

— А сега — добави ландростът — кажете ми как искате да се нарича?

— Сър! — чу се тихият глас на знаменосеца, който едва се държеше на коня.

— Слезте, глупако! — извика ландростът и после дръпна листа от ръцете на Тис. — Съгласен ли сте?

— Да — каза Тис.

Като помисли, че знаменосецът можеше да падне отгоре му. Тис леко се отдръпна, миг след което го видя да се свлича и приземява до него. Джери им се усмихна и стана.

— Искате ли още малко от ракията?

Светлината, която запали в очите им това предложение, го развесели.

— Още малко? — повтори той и се запъти към буренцето.

— Как ще се нарича? — попита отново ландростът.

— Доорнфонтейн — повтори ландростът, изпи ракията си и се приготи да пише. — Какво означава това? — попита той, като присви очи, за да види нещо въпреки слабата светлина.

— Извор сред тръни — преведе авторитетно знаменосецът.

Последната чашка му беше възвърнала порива и той забрави, че ландростът не обича някой да разбира африкаанс.

— Знам, че говорите неправилно този холандски език, глупако, и видях бодлите — ландростът се изсмия на собствената си шега. Ракията от праскови беше оказала своето въздействие.

— Изворите ще бъдат там малко по-късно — каза Джери.

— Така ли? — усмихна се ландростът, като с това искаше да сложи край на разговора. — Не се съмнявам.

— Имате късмет — каза знаменосецът на африкаанс, като обходи с поглед местността. — Чичо ми загуби земята си на изток.

— Как? — попита Джери, като стана, за да се облекчи. — Как стана това?

— Английското правителство му каза, че трябва всичко да забрави и да започне другаде. Загуби много добитък, но му казаха, че трябва да започне отново.

— За какво говори? — попита подозрително ландростът Джери.

— Каза, че вашето английско правителство е откраднало земята на чичо му.

— А! Може да не харесва нашето правителство, но англичанките много му харесват. Особено тази, която го спаси от смъртта — каза ландростът.

— Тя беше различна и не приличаше на никоя друга англичанка — отговори знаменосецът. — Ако всички англичани бяха като нея, нещата щяха да бъдат съвсем различни. Тя беше истински ангел. Ръцете ѝ бяха толкова нежни, а косите ѝ — позлатени като слънцето.

Джери забеляза как Тис леко потрепна и се наведе към знаменосеца.

— Това беше просто една медицинска сестра от мисията край границата — заяви ландростът — и няма нищо общо с ангелите.

— Не само това — отвърна знаменосецът.

— Как се наричаше тя? — попита спокойно Тис.

Макар че се стараяше да прикрие любопитството си, то не беше убегнало на Джери. През тези шест години, откакто го познаваше, той се бе научил да отгатва и най-обикновените му мисли.

— Сюзан.

Джери не откъсваше очите си от Тис до момента, в който това име сякаш го удари с камшик.

— Сюзан? — повтори Тис и въздъхна. Цялото му тяло се издаде напред. — Медицинска сестра? Медицинска сестра ли казваш?

— Прав е. Не беше като другите. В нея имаше нещо особено — съгласи се ландростът, след което стана и се приближи към буренцето с чаша в ръка.

— Може ли? — попита той и се обърна към Джери.

— Разбира се — отвърна Джери, без да отделя погледа си от Тис.

— Те не знаеха откъде е дошла — продължи знаменосецът, без да му мине през ум, че думите му бяха причинили толкова вълнение и тревога. — Наистина беше особена. Може би е била ангел. Да, в нея нямаше нищо реално.

Сюзан едва удържаше тялото на войника, който правеше отчаяни опити да се освободи. Тя гледаше настрани. Беше се научила да се грижи за умиращите и за другите болни, но все още не можеше да свикне с ужаса на ампутацията на строшените от карабините крайници, които тук безмилостно отрязваха с трион. Тя не можеше да приеме това. Опитваше се да не чува шума на триона, който проникваше в костта, нито виковете на младежа, когото тя държеше, за да не мърда. Макар самата тя да се чувстваше разкъсана, трябваше да му помогне.

Войните на границата с всяка измината година ставаха все по-смъртоносни. Непрекъснато от Добра Надежда пристигаха войници, за да бъдат избивани. Британската армия беше поискала помощ от мисията.

Сюзан, която се занимаваше и с децата, оставени от убийците на тези войници, не разбираше какъв смисъл има всичко това. Не виждаше дори лъч надежда, единствено я ограждаха сенките на смъртта.

— Опитайте се да го държите, Сюзан — гласът на преподобния Филип прекъсна мислите ѝ.

— Да — прошепна тя.

Отвори очи и с всичка сила натисна раменете на момчето. То крещеше, опитваше се да се изскубне, но тя го държеше здраво. Ала когато видя блясъка на триона, който разряза кожата и стигна до костта, се обърна встрани. Искаше ѝ се да повърне. За да се успокои, тя

се загледа в големия триъгълник светлина, който представляваше входът на палатката. Струваше ѝ се, че земята ще се разтвори под нея. Видя Тис.

— Сюзан! — извика доктор Стивънс строго. — Дръжте го!

Беше ѝ невъзможно да се помръдне. Тис стоеше там, на един метър от нея, пред палатката.

— Да умре ли искате? — изрева отново доктор Стивънс. — Дръжте го, преди да се е разкъсал повече. Ще направи кръвоизлив.

— Да, съжалявам — каза Сюзан и откъсна поглед от отвора на палатката, вглеждайки се отново в болния.

Тя го натисна и затвори очи, а страните ѝ се обляха от сълзи. Цялата трепереше. Сюзан зарови лице в гърдите на войника.

— Тис! — прошепна тя.

Когато отвори отново очи, погледна бързо натам, но вече нямаше никой.

— Сюзан!

Въпреки вълнението си тя се овладя. Срамуваше се.

— Така вече е по-добре, Сюзан — каза доктор Стивънс, възвърнал отново спокойния си тон. — Той е в безсъзнание.

Сюзан погледна войника.

— Свърши вече, Сюзан — каза преподобният Филип, като постави ръцете си на раменете ѝ и я изтръгна от войника, в когото се беше вкопчила. — Къде бяхте? Пак ли в тайния ви свят?

Сюзан го гледаше объркана. Големите ѝ сини очи бяха пълни със смущение.

— Мъртъв ли е? — попита тя.

— Не — отвърна преподобният Филип. — Нещо не е ли наред? — попита той и я изгледа с любопитство.

— Извинете ме — каза Сюзан и се обърна, за да си тръгне. Спря се в светлината на отвора, там, където беше видяла Тис.

— Къде отивате? — извика преподобният Филип и се приближи до нея.

— Имате ли още нужда от мене? — попита тя, без да го погледне, от страх да не прочете мислите ѝ.

— Мисля, че трябва да си починете, Сюзан.

— Да — каза бързо тя, преди да се вмъкне в големия светъл триъгълник.

Ъгловатите палатки са приютили десетки ранени и умиращи войници. Колибите, направени от кал и глина, като рояци бяха пръснати във всяко кътче на мисията, скрита в долината, между отвесните скали. Те бяха пълни с чернокожи сираци.

Сюзан машинално тръгна към своята колиба. Вървеше с наведена глава от страх да не погледне наоколо. Повтаряше си, че сигурно е сънувала. Изведнъж се спря пред един кон, който стоеше сам на площадчето. На едното си коляно имаше спонци. Дъхът ѝ секна. Сюзан се приближи до него и го погледна. Той не можеше да мърда, защото предният му крак беше стегнат с юздата, свързана с околловратника. Досега бе виждала само Тис да връзва коня си по този начин.

Отиде близо до него и помилва главата и ноздрите. Наведе се, сякаш търсеше отговор, когато чу познатия птичи вик и в миг се обърна.

Тис стоеше прав на другия край на мисията. Те дълго се гледаха. Всичко беше замряло около тях. Сюзан чуваше само биенето на сърцето си. Не виждаше лицето на Тис, но го чувстваше. Тя долавяше дразнението, което предизвикваше винаги присъствието му. Сюзан тръгна към него, а той вървеше към нея. Когато се срещнаха, застинаха неподвижни. Погледите им потънаха един в друг.

— Сюзан! — прошепна Тис.

От него се стичаше пот, изтощен от непрекъснатото яздене в продължение на два дни и две нощи. Лицето му беше решително и загоряло от слънцето. През леко отворените му устни се виждаха искрящо белите му зъби. Косите падаха над челото му на златистокафяви вълни. Къдриците галеха врата и се завиваха около кожената яка на якето му.

— Тис! — каза Сюзан, като видя неговата силна и здрава ръка да се приближава до лицето ѝ.

— Ти си — прошепна тя.

Тис едва дишаше. Лицето на Сюзан се беше променило, но тя изглеждаше все така млада. Косите ѝ бяха прибрани под малка бяла шапчица. Няколко златни кичура се спускаха в шията ѝ. От слънцето носят и скулите ѝ бяха леко загорели. Тъмносините ѝ очи го гледаха жадно.

Преподобният Филип спря доктор Стивънс и го пипна по ръката — беше забелязал Сюзан. На Тис виждаше само гърба му, но знаеше кой е той.

— Тис — каза преподобният Филип, погледна доктор Стивънс и очите му засияха.

— Молитвите винаги се чуват. Елате — каза той, хвана доктора и го задърпа към палатката.

— Но откъде сте сигурен, че е Тис? — попита доктор Стивънс, като погледна към тях. — Може да е всеки друг. Ние все още не знаем коя е тя.

— Не — отвърна преподобният Филип с усмивка. — Тис е.

Всички от мисията се бяха събрали още рано сутринта. От два дни приготовленията за сватбата не спираха. Празникът щеше да бъде изключителен. Тъмнокожите дечица бяха подготвили своите песни и танци, както и войниците, за които Сюзан се грижеше, а преподобният Филип — най-голямата служба в своя живот.

Когато видя Сюзан да пристъпва уловила под ръка доктор Стивънс сред затихналата, но развълнувана тълпа, преподобният Филип почувства, че гърлото му се свива. Беше бракосъчетал толкова хора в живота си — в големите английски каменни църкви или на открито, сред зелените поля, под мрачно небе, но никога досега това не беше се случвало под сините африкански небеса, още повече че съдбата се бе противопоставила на този съюз. Погледна Тис, който стоеше изправен до него и очакваше Сюзан. Тис срещна погледа му и се усмихна. Красноречива усмивка. Преподобният Филип знаеше, че присъства на втората част от Господния план за Сюзан. План, в който и той е изиграл своята роля, когато в онази нощ тя се беше появила, за да влезе в живота му.

— Сюзан Бовилие, искате ли да вземете за законен съпруг Матеус Стефанус Ботма?

— Да.

Преподобният Филип забеляза как Сюзан докосна леко с пръсти Тис. Като се обърна към него, той му кимна с главна. Тис извади малка златна халка от джоба на якето си. Това беше брачният пръстен на

майката на преподобния Филип, който той беше запазил след смъртта ѝ, когато бе още малко момче.

— И нека никой никога не разделя тези, които Бог е свързал чрез светия брачен съюз.

Думите на преподобния Филип бяха посрещнати от африкански песни, издигащи се към небесата. Ясни и радостни гласове в хармония се сливаха като един. Гласчетата на децата се извисяваха с остриите си нотки над топлите тоналности на мъжките гласове. Всичко беше в идеално съзвучие с тази африканска земя.

Когато най-сетне Тис и Сюзан останаха сами в малката си глинеста колиба, навън класовете все още се извисяваха, но сега — акомпанирани от барабани, хармоники и флейти.

Тис разгърна бялата памучна рокля, която носеше Сюзан и разголи раменете ѝ. Погледът му се плъзна по шията и се спря на изящната извивка на гърдите ѝ. Тя почувства, че я пронизва тръпка. Той докосна рамото ѝ и през нея премина искра, както ставаше всеки път, щом се докоснеха. Сюзан забеляза как под загорялата кожа на ръката му една вена пулсира. Тис погали страната ѝ, после прекара пръсти през косите. Златистите кичури, навити около ръката му, проникнаха между пръстите му и покриха опакото на ръката му с вълнообразния блясък на коприната си.

Тис доближи устните си до нейните, хвана тила ѝ, притегляйки я към себе си, докато устните им се сляха.

Езиците им се търсеха. Изведнъж в нея нахлу вълна от желание, вкопчи се в раменете му и се притисна до него. Той почувства допира на бедрата ѝ, извивката на корема ѝ, заоблеността на гърдите ѝ. Обсипа шията ѝ с целувки.

— Сюзан! — въздъхна той. — Сюзан!

Тя отметна глава назад и устните на Тис се спуснаха по шията и стигнаха до гърдите ѝ. Той зарови лице в мекия бял памук, впи устни в зърното и го погали нежно с език, докато го усети, че настръхва...

— Тис! — прошепна Сюзан с прекършен от вълнение глас.

Той се любуваше на тялото ѝ, после вдигна белия памучен плат, залепнал на бюста ѝ, а сърцето му заби, когато заоблените ѝ гърди се подадоха под дрехата.

— Сюзан!

Той докосна с устни меките извивки, смъкна се надолу по белите памучни гънки, преди да се скрие между бедрата ѝ. Спускайки ръката си по гърба ѝ, той докосна твърдия ѝ ханш. Сюзан го притегли към себе си и усети как хладна влага бликва от тялото ѝ. Той вдигна към нея блестящите си от възбуда очи. Сюзан беше неспособна да каже и една дума, отпусна се в ръцете му, дръпна роклята си и коленичи гола пред него.

— Тис... — умоляваше го тя.

Сюзан усети тежестта му върху себе си. Когато той нежно проникна в нея, от дълбините ѝ се изтръгна стон на ненаситност. Вкопчи се здраво в гърба му, впи нокти в плътта му, привлече го към себе си по-близо, още по-близо, изпитвайки едно-единствено желание — да се слепят, да изчезне в него. Усещаше топлия му дъх в шията си. Когато той повдигна глава и доближи устните си до нейните, тя извърна леко лице, отвори уста и пое дълбоко дъх. Слети в едно, останаха дълго време неподвижни.

— Сюзан!

Когато тя отвори очи, те бяха влажни, огрени от непозната досега светлина. Тъгълчетата на устните ѝ се извиха в ослепителна усмивка.

— Тис! — прошепна тя.

— Той може да ви построи църквата.

Изправена до Тис, облегнала глава на рамото му, Сюзан отправи към преподобния Филип сияеща усмивка.

— Винаги сте казвали — продължи тя, — че някой ден ще построите тук истинска църква и Тис би могъл да ви помогне за това.

— Наистина ли? — попита преподобният Филип.

Тис прегърна Сюзан и я притегли към себе си.

— Въпреки че самият Бог би казал, че една болница ще бъде полезна за момента от църквата — добави преподобният.

— Ще построя и двете — каза Тис, прегръщайки още по-силно Сюзан. — Ще построя всичко, което желаете.

— А после? — попита преподобният Филип.

— Ще отидем във фермата, която Тис и Джери имат на север — отговори радостно Сюзан.

Но преподобният усети, че нещо я възпираше.

— В подходящия момент — добави Сюзан.

— Какво искате да кажете? Ще бъда много доволен, ако Тис ми помогне. Но защо не заминете сега за фермата? Защо още сега не започнете съвместния си живот далеч от горчивините на тези войни?

Въпреки че Тис и Сюзан бяха разказали всичко, което се е случило, всичко онова, което ги бе довело до неговата мисия, преподобният Филип инстинктивно усещаше, че има още нещо. Нещо друго се изправяше между тях.

— Първо имам други планове — каза Тис с наведени очи.

Преподобният погледна Сюзан, която също беше свела поглед.

— Какво ви липсва, за да се свържете като мъж и жена?

Преподобният Филип очакваше отговор, който не последва. Той проникателно ги гледаше ту нея, ту него.

— Ако има нещо, може би трябва да ми го кажете — посъветва ги той.

— Майка ми — каза Тис и го погледна право в очите.

— Тис има нужда от майчината си благословия — поясни Сюзан.

— Тя никога не ме е приемала. Господин Ботма беше обесен от англичаните.

— Е, добре, трябва да получите благословията ѝ — каза само преподобният Филип. — Трябва, и тя ще ви я даде.

— Да — въздъхна Тис.

— Има ли друг проблем? Не знаете къде е тя ли? — попита преподобният.

— Казаха ми къде се намира.

— Тогава идете.

— Не — отвърна Тис.

— Но сам казахте, че трябва да отидете, Тис — възрази внимателно преподобният Филип. — Никой не може да живее без благословията на майка си. Никой брак няма да устои без нея.

— Да — съгласи се Тис.

Преподобният Филип погледна Сюзан. Тя наблюдаваше Тис, изяждаше го с очи, но сякаш нещо я плашеше.

— Ще намерите майка си в подходящ момент — каза в заключение преподобният Филип, преди да си тръгне.

Не беше сега време да се взема прибързано решение. Той се спря и се обърна.

— Но докато чакате, Тис — добави сърдечно той, — ще ми бъде приятно да помогнете за строежа, както и да направите други, може би още по-поллезни неща.

Сюзан погледна въпросително преподобния.

— Често там има ранени — каза преподобният Филип, като отправи поглед към стръмните скали, обградени с гъсти черни храсти. — Те умират, защото не можем навреме да стигнем до тях.

— Това е опасно — прошепна Сюзан. — Не!

— Да, Сюзан, опасно е — каза преподобният, като я погледна дръзко, — но трябва да го направим.

Той се отдалечи, а Тис обърна Сюзан към себе си и я погледна в очите:

— Той е прав, Сюзан — каза й нежно Тис.

— Да, а ти трябва да отидеш и да намериш майка си — отвърна тя, като се надяваше той да откаже.

Но Тис я притисна и обсипа шията й с целувки.

— Ще ида да намеря майка си, Сюзан. Някой ден...

Тя се усмихна, когато устните му докоснаха нейните.

— Майка ми ще прибави благословията си към тази, която вече имаме.

— Зная — прошепна тя и го целуна.

Изненадани от смехове, те изведнъж се обърнаха. Група от дребни черни дечица подскачаше около тях, надавайки радостни викове. Вдигна се облак от червеникав прах.

— Намират ни за своенравни — каза Сюзан през смях.

— Мислиш ли? — Тис взе лицето й в ръцете си. — Да — каза той. — И Джери ще е на това мнение. Когато те види, ще разбере, че не ракията от праскови е накарала знаменосеца да каже, че си ангел.

Преподобният Филип ги гледаше как преминават през мисията. Той знаеше, че много време ще е нужно на Тис, преди да се реши да напусне отново Сюзан.

[1] Ландрост — земемер — Бел.пр. ↑

13.

Единствено на лорд Марздън убягваше впечатлението от необикновената гледка, която представляваха войниците със своите червени мундири в заревото на лагерните огньове. Отекването на гласовете, прекъсвани от време на време от пронизителния смях на някой хотентот, смесено с цвиленето на конете, не можеха да спрат мислите му. Изправен пред палатката си, той мислеше за това, което трябваше да направи. Спомни си за този ден преди две години, когато се беше родил синът му; за притеснението, което бе изпитал от небрежно изказаните думи на Клара: „Ще се нарича Жак.“ Тя се беше отнесла така, сякаш той нямаше думата, като че ли синът им служеше единствено да утвърди претенциите ѝ над Добра Надежда. Чарлз се беше опитал да ѝ говори, но тя бе отблъснала стремежа му да се върне при нея и открие отново радостите, които му носеше тялото ѝ.

— Викали сте ме, сър.

Лейтенант Шоу се показва неочаквано в мрака и се спря пред него. Той застана мирно и козирува. Дори на слабата светлина от лагерните огньове за Чарлз не остана скрито превъзходството, което се излъчваше от хубавото лице на лейтенанта. Той знаеше причината и това винаги събуждаше гнева му.

— Да — потвърди Чарлз, като направи знак на лейтенант Дънкан Шоу да влезе в палатката.

Изчака го да мине пред него и се вмъкна на свой ред, след като погледна още веднъж към лагера. Призрачни сенки, обгърнати от мъгла, се плъзгаха между огньовете и палатките. Бурята приближаваше. Чарлз се опитваше да прогони спомените си, но напразно. Клара лежеше в обятията му, Клара се любеше с лейтенант Дънкан Шоу. Той потисна гнева си и се отправи към лейтенанта, който го предизвикваше с гордата си осанка.

— Запознах се със службата ви в този край, лейтенант Шоу.

Чарлз забеляза искрица страх в погледа на Шоу.

— Интересно — продължи той, — може да се каже, че сте направили кариера на границата при предишното ви изпращане там.

— Да, сър — гласът на лейтенант Шоу прикри уплахата, която беше предизвикало споменаването на този период.

— Изглежда странно, че кариерата ви изведнъж спря развитието си — Чарлз едва забележимо се усмихна. — Това обяснява присъствието ви при кавалерийските стрелци в Кейптаун.

— Помолих да бъда преместен, сър — отвърна лейтенант Шоу с презрение към мъжа, чиято жена беше отнел.

— Колко интересно! — каза Чарлз и се обърна.

Настана мълчание.

— Винаги ми е изглеждало странно — мъж с вашата закалка да бъде определен за един толкова скромнен полк. Но, разбира се...

Чарлз седна пред полеводите си писалище, над което беше запален фенер. То бе покрито с военни телеграми. Той прерови книжката и извади с два пръста от тях един лист. След това погледна Шоу и като му се усмихна изпитателно, попита:

— Как успяхте да ги убедите? С малко фамилна подкрепа ли?

Лейтенант Шоу присви устни и видя Марздън да пуска листа върху купчината. Той се обърна на стола си, който леко се наклони назад, защото дървените му крака се бяха забили в пясъка под тежестта на Чарлз.

— Това положение беше крайно деликатно за правителството на Нейно Величество и продължава да бъде такова — каза той, като наклони стола си напред и облегна лакти на писалището си. — Това остава като трън в дипломатическите ни отношения с народа кхуза. Не знаехте ли?

— Не разбирам за какво намекувате, сър.

Увереността на Шоу запали омраза в сърцето на Чарлз. Той присви очи.

— Говоря за едно осемгодишно дете, тъмнокожо, разбира се. Едно тъмнокожо дете, убито хладнокръвно от вас, лейтенант Шоу.

— Не, сър. Лъжете се.

— Не сте ли го убили? — Чарлз стана и се отправи към него. — Каквато и цена да е платило семейството ви, за да ви предпази, страхувам се, лейтенант Шоу, че истината не може лесно да се забули — той замълча, ноздрите му се присвиха, после продължи: —

Британската армия обича рапортите. Колкото и дълбоко да са скрити, те никога не изчезват.

— Имахме заповед да убиваме, сър, да задържаме всеки тъмнокож без пропуск, да стреляме в случай на бягство. Да изплашим врага, сър. Това беше наш дълг на границата през цялото време, сър — лейтенант Шоу почувства как страните му изгарят от гняв.

— Имахте заповед да убивате деца? — попита Чарлз. В гласа му отекна нотка на учудване. — И едно осемгодишно дете е било враг?

— Не съм го видял, сър. Имах заповед да...

— Да стреляте по всички кафри! — прекъсна го Чарлз — Казахте ми вече.

Възползвайки се от настаналото мълчание, той започна да обикаля около лейтенант Шоу. Спря се зад него.

— Но това не е бил някой си кафър, а синът на един крал!

Като застана пред него, той хладно го изглежда.

— Народът му очаква правосъдие, лейтенант Шоу — Чарлз се усмихна. — Не знам какво ще изберете: немилост или правосъдието на тъмнокожите. Питам се какво остава на човека след това. Или може би — подхвърли той с усмивка — ще предпочетете моето правосъдие, лейтенант Шоу?

Той не отговори. Чарлз владееше положението и искаше да се възползва от това.

— Може би ще съумеем да се разберем — продължи той. — Имам да свърша една работа. Нещо, което ще ви се понрави. Не се интересувате повече от метисите, отколкото от чернокожите, нали?

— Сър?

Лейтенант Шоу гледаше право пред себе си. Марздън мълчаливо го наблюдаваше. Той се усмихна и го освободи.

— Ще изясня подробностите, когато стана готов.

— Сър.

Лейтенант Шоу козирува и бързо излезе от палатката. Когато видя снажната му фигура да се изгубва в нощта, Чарлз си спомни причината за неговото присъствие на границата и за разговора му с лейтенант Шоу. Това беше Клара.

— Обичате ли го? — бе попитал Чарлз, страхувайки се от отговора, който рискуваше да чуе.

— Обичам го, както не съм обичала друг мъж досега.

Думите на Клара го бяха пронизали, вливайки в цялото му същество отровата на ревността. Той мълча много дълго, докато Клара се впусна от душа и сърце в обществения живот на Добра Надежда. Не каза нищо и когато тя изостави сина им на грижите на Мария, Розита, Прюданс, Емили и кой ли не още.

Настанена в къщата на госпожица Търстън, която Емили беше наследила, Клара успя да убеди всички, че просто иска да бъде поблизо до мъжа си. Всички, с изключение на Чарлз.

Тя мислеше само за развлечения. В Добра Надежда винаги имаше някакъв празник и Клара никога не изпускаше случая. Тя беше потърсила лейтенант Дънкан Шоу. Искаше да види човека, под чиято власт се намираше Жан-Жак. Сигурно би могла да направи нещо, за което Чарлз се оказа неспособен. Но интересът, който беше отвел Клара при лейтенант Дънкан Шоу, бързо смени естеството си. Това, което в началото бе само една полезна връзка, се промени в желание. Клара се намираше пред мъж, който владееше себе си. Мъж, който искаше тялото ѝ и го обладаваше с власт, каквато Чарлз никога не е имал. Страстта ѝ към него доби такива размери, че тя вече не се страхуваше, че Чарлз може да разкрие връзката им. Дори си служеше с нея, за да го измъчва.

— Но как ще заведете жена си и детето си в Англия, Чарлз? — беше попитала Клара саркастично в деня, когато той сподели с нея проектите си.

— Ще задържа жена си на независимо каква цена! — бе отговорил Чарлз, опитвайки се да запази спокойствие.

— Но как? — погледът ѝ изразяваше цялото презрение, което изпитваше към него. — Ще трябва да си продадете дипломата, за да платите пътуването. А после? Какво друго имате за продан? Душата си?

Тя беше отблъснала опита му да я спре, а когато той отново ѝ повтори, че има нужда от нея, тя му се бе изсмяла.

— Но нищо не можете да направите — каза тя с удоволствие, виждайки страданието му. — Ако бяхте удържали на обещанието си за

Жан-Жак, нещата може би щяха да бъдат по-различни, но сега вие сте едно нищо, само една титла, която кънти на кухо.

Думите на Клара винаги отекваха в съзнанието му и пронизваха душата му. Чарлз се беше опитал да прогони горчивината, но напразно. Клара имаше право. Той не представляваше нищо. Без нея той беше едно нищо, „само една титла, която кънти на кухо“.

Чарлз излезе от палатката и потъна в нощта, за да избяга от гласа на Клара. Погледът му се спря на един неясен силует сред конете. Беше Жан-Жак. Чарлз пое дълбоко въздух и вдигна глава към небето. Една светкавица разкъса облаците. Гръмотевица разтърси небесния свод. Едри капки дъжд паднаха пред него и веднага изчезнаха в изсъхналата почва, без да оставят друга следа, освен мириса на зажадняла земя. После облаците изсипаха над лагера проливния си дъжд. Сякаш водопад се изля върху Чарлз, но той не успя да удави необходимостта си от отмъщение.

Емили знаеше много добре защо плаче това двегодишно момченце, което се луташе само в двора на Добра Надежда. Знаеше също защо ѝ се доплакваше всеки път, когато го види.

— Ти си помисли, че всички ние сме заминали и ти си останало самичко, така ли?

Тя взе детето на ръце и почувства хладните му сълзи на лицето си.

— Аз съм тук, мъничък Жак. Леля Емили е тук и ще ти намери нещо интересно.

С детето на ръце, тя се отправи към конюшната.

— Искаш ли да седнеш на голям кон? — попита тя, като се опита да го откъсне от тъгата му. — Ще станеш висок като татко си.

— Мамо! — извика детето. — Мамо!

— Мама скоро ще се върне — излъга Емили и влезе с него в конюшната. — Обещавам ти.

— Мамо! — извика то отново.

— Да — отговори Емили.

Тя го сложи на гърба на един голям сив кон, който ѝ напомняше за Шива. Телцето му стоеше превито върху животното. Жак се вкопчи в гривата с малките си ръчички.

— Не ти ли харесва конят?

Емили го взе отново на ръце. Яростни сълзи се стичаха по зачервеното му лице.

— Жак — каза Емили, почувствала се неспособна да утеши това малко, отчаяно същество.

Всичко се беше променило шест месеца след раждането му. Клара успя да убеди Емили да ѝ отстъпи къщата на госпожица Търстън в града. Въпреки че веднага бе предчувствала опасността, тя не можа да устои на молбите на Клара. Мислеше си, че сестра ѝ иска да живее там, за да бъде близо до мъжа си, до Чарлз. Той не идваше вече в Добра Надежда и Емили смяташе, че военната служба е единствената причина за това отдалечаване. Поредицата от събития показаха, че се е лъгала жестоко. Раф Еремия първи хвърли в тревога Емили. Той явно се чувстваше нещастен от съжителството с Клара, а Емили се питаше каква е причината за това. Един ден тя отиде там, без да предупреди никого, за да види сестра си.

— Тя не тук — не преставаше да повтаря Раф Еремия, навел глава, сякаш за да провери дали е добре закопчана униформата му на хотелски управител.

— Но палтото ѝ е тук, а колата ѝ — навън — изтъкна Емили с усмивка. — Може би е горе.

— Не, госпожице Емили — отвърна Раф Еремия и се обърна настрана, като че ли искаше да се скрие. — Тя вън.

— А лорд Марздън?

— Той не тук. Той заминал.

— Къде? — Емили го хвана за раменете и го обърна към себе си. — Къде? — повтори тя.

Той повдигна слабите си рамена, без да я погледне.

— Раф — продължи Емили, като се опитваше да говори уверено. — Ако нещо не е наред, трябва да ми кажеш. Поверих ти къщата и ти трябва да ми кажеш, ако има нещо.

Думите на Емили бяха прекъснати от продължителен страстен вик, идващ отгоре. Вик, който тя познаваше много добре. Беше Клара. Вик на оргазъм, който толкова често отекваше в Добра Надежда през първите дни след сватбата им с Чарлз. Емили се изкашля. Тя пусна рамената на Раф и отстъпи назад. За пръв път, откакто беше дошла, той я погледна в очите и Емили прочете истински страх в погледа му.

— Раф Еремия не иска остане тук, госпожице Емили!

Тя не можа да му отговори. Тогава едно-единствено нещо ѝ беше дошло наум — да избяга от тази къща заедно с него.

— Раф Еремия иска замине.

На 23 юли 1843 година Емили написа в дневника си: „Липсата на бащина загриженост към детето на Клара, явния наследник, разкри неподозирани черти от нейната индивидуалност. Тя е готова на всичко за Дънкан Шоу, а може би просто иска да отмъсти на мъжа си. Връзката ѝ, за която нищо не знаехме, е обект на всички клюки в града.“

Като прочете това, което беше написала Емили почувства, че я обхваща паника. Сега Жан-Жак се намираше на границата заедно с кавалерийските стрелци, както и Дънкан Шоу. Чарлз Марздън осигуряваше генералното командване.

„Боже мой — помоли се Емили като затвори стария дневник — нека плановите на Сатаната се превърнат във ваша слава.“ Тя взе новия си дневник и потопи перото в мастилото. Повдигна очи към прозореца. Голямото дантелен перде се вееше и увиваше около пердетата от розово кадифе, придържани със сплетени въженца.

„Малкият Жак носи като кръст срама на майка си. И въпреки това той плаче за нея, вика я, търси я всеки ден.“

— Емили!

Емили бързо затвори дневника си, защото Прюданс влезе в стаята ѝ.

— Трябва да ти говоря — каза тя.

— Не — отвърна категорично малката сестра.

Тя стана, дръпна дантеленото перде и затвори прозореца.

— Казах ти вече, че не мога да ти помогна, Прюданс.

— Но какво ще правиш с парите, които ти остави госпожица Търстън? Добра Надежда има нужда от тях.

Прюданс се отпусна на леглото на Емили и я погледна.

— Татко не иска да ме изслуша — продължи тя, — затова дойдох да те намеря. Не мога да постъпя другояче.

— Татко може би е прав — Емили се върна на малкото си бюро. Искаше да остане сама с мислите си и да ги подреди в дневника.

— Емили, дори Уестбъри започнаха да отглеждат овце.

— Татко мрази овцете — отговори спокойно Емили.

— Аз също — каза Прюданс и се приближи до бюрото. — Мразя ги повече и от въшките, но ще ги отглеждам, ако са необходими за спасяването на Добра Надежда.

— От какво?

Емили се обърна към Прюданс, чието лице не беше ни най-малко изтънчено. Никаква следа от грим върху потъмнялата кожа, нито на красивите ѝ устни. Въпреки че дрехите ѝ бяха по-спретнати, косите ѝ си оставаха все така в безпорядък.

— Не си ли мислила да си пооправиш косите? — попита Емили.

— Ако нашите вина се продават добре сега, това го дължим на английското правителство — заяви Прюданс, без да обръща внимание на намека за косите си. — Те оценяват френските вина.

— Може би трябва да им благодарим за това — каза Емили, като хвърли поглед към дневника си. — Не можем ли да говорим друг път, Прюданс?

— Не разбираш ли, че сме зависими и от най-малкия каприз на английския парламент?

Прюданс се отдалечи, след това се обърна и широко разпери ръце с надеждата да трогне Емили.

— Трябва да се пазим — добави тя — не разбираш ли?

— С овцете ли?

— Ако е необходимо.

— Е, добре! Тогава — без моите пари!

— А за какво ще си използваш парите, Емили? Какво е по-важно на този свят от Добра Надежда? Кажи ми какво ще стане, ако Франция се съюзи с Англия?

— Те никога няма да се съюзят.

— Никога ли?

Емили гледаше другаде. Прюданс се наведе над рамото ѝ.

— Кажи ми какво ще стане тогава — повтори тя.

— Не зная.

— Емили — Прюданс се изправи, — за какво пазиш тези пари?

— Това е моя работа.

Прюданс я погледна с любопитство, а Емили въздъхна.

— Не, не става дума за мъж.

Тя прелисти страниците на дневника си. Бързаше да го отвори, да напише в него мислите си, докато все още бяха ясни.

— Не за Добра Надежда, така ли? — попита Прюданс, като сведе очи към дневника на Емили.

— Не.

— Тогава може би ще е по-добре да го отбележиш в дневника си, Емили. Напиши това, което е по-важно от Добра Надежда.

— Хората.

Прюданс се спря, преди да стигне до вратата, и се обърна.

— Малкият Жак — каза Емили, която не искаше да разкрие истината. — Може би ще има нужда от тях.

— Но той си има родители.

— И къде са те? Вярваш ли, че ги е грижа за него, докато взаимно се унищожават?

Прюданс не каза нищо. Тя виждаше, че Емили е тъжна, но знаеше, че не Жак е причина за това.

— Никой не може да избира родителите си, Емили, но разбирам.

Емили се обърна. Твърде много се беше разкрила пред Прюданс.

— Ще помисля за това, Прюданс — каза тя накрая.

— Наистина ли?

— Но сега те моля да ме оставиш.

Прюданс завъртя бравата на вратата, после се обърна и каза нежно, преди да напусне стаята:

— Нищо няма да се случи на Жан-Жак.

Емили отново отвори дневника си и написа: „На Жан-Жак нищо няма да се случи, защото ще дам на Полин парите, които са им необходими за пътуването до Англия. Ще им помогна да осъществят мечтата си. Жан-Жак ще се измъкне.“ Тя прочете последната дума, която се открояваше в средата на страницата. Задраска я и написа на нейно място: „Това ще бъде изкупление за армията.“

Емили вдигна поглед от дневника си. Спомни си последния път, когато беше видяла Жан-Жак. Той се беше завтекъл към нея, докато тя се разхождаше из лозята с малкото момченце на Клара.

— Жан-Жак, колко ми липсваше!

С риск да задуши бебето, тя се хвърли в ръцете му.

— Внимавай! — каза Жан-Жак и погледна изоставеното дете.

После той й се усмихна.

— Синът ми е добре — добави той. — Полин казва, че е станал много голям.

— Вярно е, Жан-Жак — каза Емили и се отдръпна, за да го види по-добре. — Като тебе е. Но ти изглеждаш толкова щастлив. Какво се е случило?

— Можеш ли да пазиш тайна? — попита Жан-Жак с искрящи очи.

— Мисля, че да. И няма да е първата — усмихна се тя. — Кажими.

— Полин и аз взехме решение да заминем за Англия, когато се върна. Майор Марздън каза...

— Да се върнеш откъде? — попита Емили и леко се отдръпна. — Къде отиваш?

— Когато свърша военната си служба в армията, ще замина — отговори Жан-Жак, като заобиколи въпроса.

— Къде отиваш?

Той сведе очи към бебето, за да избегне погледа ѝ. Тя докосна ръката му.

— На границата ли? — попита тя.

— Да! — отговори той със сияеща усмивка. — И след това ще заминем.

— Не.

— Е, хайде, Емили...

— Не отивай на границата! Умолявам те, Жан-Жак! Не отивай!

— Защо?

— Страх ме е за тебе.

— Защо?

— Предчувствам опасност. Заминете сега с Полин, Жан-Жак. Вземете сина си и тръгвайте.

— Невъзможно.

— Напротив, имам пари. Парите на госпожица Търстън. Запазила съм ги за вас. За това искам да ги използвам.

— Ти искаш от единствения си успех да направя провал.

Като си спомни последните му думи, Емили реши да му пише. Трябва да му каже, трябва да го убеди, че самият му живот е успех, че е мъж и няма право да се счита за нисш, че е равен с всички.

Чарлз Марздън видя лейтенант Шоу да излиза от лагера с Жан-Жак и двама английски войници — Пим и Мур. Той се беше разбрал с командира на кавалерийските стрелци да го замести на границата, където трябваше да присъства по дипломатически съображения. Чарлз разчиташе да използва властта си, за да осъществи своя план.

Всичко се оказа по-лесно, отколкото очакваше.

Лейтенант Шоу разбра веднага защо Чарлз Марздън искаше да убие Жан-Жак. Той изпитваше задоволство, че ще му направи тази услуга. Това, че Чарлз си въобразяваше, че някой ден Клара ще се върне при него, не преставаше да го забавлява. Дори и смъртта на Жан-Жак нямаше да промени нищо.

— Фактът, че е метис, сигурно ще улесни нещата, лейтенант — каза съвсем спокойно Чарлз. Сведенията, които притежаваше за миналото на Дънкан Шоу, му позволяваха да запази спокойствие.

Дънкан Шоу погледна Жан-Жак, който яздеше наблизо. Би било забавно да го убие, реши той. Знаеше как да действа, без да остави и най-малката следа. Няма да е първият английски войник, намерен убит и обезобразен с копие от чернокожите. Това ще стане лесно и ще изтрие неговото поведение в миналото.

Жан-Жак се обърна към него. Той притежава, мислеше си Дънкан Шоу, ловкостта на чернокожите. Свалете му униформата и няма да се различава от тези голи диваци, които им бяха врагове.

— Отивам на разузнаване, сър — каза Жан-Жак, преди да пришпори коня си и да изчезне в храсталаците.

Лейтенантът погледна двамата войници, които яздеха спокойно близо до него.

— Ще се погрижа той да се храни и спи отделно. Не се безпокойте.

Шоу се усмихна, за да даде по-голяма тежест на думите си.

— Да, сър — каза Франсис Пим.

Той хвърли поглед към Стенли Мур и вдигна рамене.

— Майор Марздън сигурно имаше право като им препоръча да внимават да няма разправии между лейтенант Шоу и Жан-Жак.

Марздън прекоси лагера и отиде до писалището си, което се намираше на сянка под едно дърво близо до палатката му. Там благодари на младия войник:

— Благодаря, Фрейзър. Това е всичко.

— Телеграмите са подредени при другите ви документи, сър.

Фрейзър козирува и си тръгна.

Марздън погледна книгата. Усмихна се, като забеляза рапорта за убийството на едно осемгодишно чернокожо дете от лейтенант Шоу. Той, без съмнение, беше човекът, когото племето кхуза търсеха. Чарлз седна и втренчи очи в гъстите храсти, които го заобикаляха. Храстите, където Шоу, Жан-Жак и двамата свидетели току-що потънаха. Той се страхуваше да не се завърнат с неопровержимото доказателство, че лейтенант Шоу е нападнал и се е опитал да убие редник Вилие, че Жан-Жак се е съпротивлявал и че самите те са прекратили стълкновението.

Чарлз не може да сдържи усмивката си. Нямаше защо да се страхува за Жан-Жак. Много пъти го е виждал да се бие. Той беше силно момче и едва ли щеше да се остави да го изненадат. Лейтенант Шоу нямаше никакъв шанс да му причини и най-малката злина. За по-голяма безопасност Чарлз беше предупредил Жан-Жак за него. Единственото, което можеше да се случи, беше лейтенант Шоу да утежни случая си. Тази мисъл очароваше Чарлз. Лейтенант Шоу ще бъде отзован от армията и няма да му остане нищо друго, освен да се върне в Англия, в случай че не го предадат на кхуза. Неговите началници ще решават. Дотогава Чарлз можеше да се отпусне. Клара ще разбере, че се е опитал да изпълни обещанието си, а пък той няма да е свалил и косъм от Жан-Жак. Всъщност не би бил способен да го направи.

Когато се стъмни лейтенант Шоу спря бойците си близо до една изоставена ферма, до която трудно се достигаше. Тя се намираше в дъното на скалиста урва, която поройните дъждове бяха превърнали в огромна стълба. Дънкан Шоу беше решил да прекарат нощта там, за да могат конете да си починат, преди да продължат на следващата сутрин.

Най-незначителният шум се засилваше от нощта, мислеше си Франсис Пим, докато гледаше през разрушения прозорец към Жан-

Жак, който сам стоеше на пост. Нещо изшумоля и Пим бързо затвори очи, като се престори на заспал. Той обърна глава под одеялото и хвърли бегъл поглед из стаята. Лейтенант Шоу тихо излизаше от разрушената къща.

— Ей! — прошепна Франсис Пим, щом като той излезе.

Пропълзя до Стенли Мур, който беше дълбоко заспал.

— Стенли! Той излезе — Франсис разтърси войника. — Ела! — с един скок стигна до прозореца. — Не го виждам.

— Нищо няма да направи! Какво, по дяволите, искаш да направи? — каза Стенли Мур. Той се почеса по гърба и — се прозина. — Тези проклетите комари! — и Стенли размаза един върху ръката си. — Какво, по дяволите, си мислиш, че ще направи? — повтори той.

— Виж!

Пим му даде знак да мълчи и го извика. Нощта бе осветена от пълнолуние и той различи силуета на Жан-Жак, който стоеше на пост.

— Това е дърво. Защо трябва да гледам едно дърво?

— Но какво е това? Дърво, което върви? — попита Пим, като показва лейтенант Шоу, който съвсем предпазливо се приближаваше към Жан-Жак в края на поляната, която заобикаляше къщата.

Шоу изчезна в храсталаците.

— Какво държи в ръката си? Видя ли? Какво е това? Не е ли копие?

Франсис Пим бавно се обърна към приятеля си.

— Това е дивашко копие — потвърди Стенли Мур, като поклати глава. Вече беше съвсем буден.

— Жан-Жак!

Жан-Жак се огледа. Някой го беше извикал по име. Ръката му здраво хвана пушката и я насочи натам, откъдето идваше гласът.

— Тук, Жан-Жак, елате.

— Кой е? — попита Жан-Жак предпазливо.

— Елате.

Гласът долиташе от храстите, зад едно сребристо дърво, което се издигаше сред гъстата растителност и тайнствено блестеше на пълнолунието.

— Жан-Жак! — гласът сякаш се спускаше по дължината на дънера.

— Вие ли сте, сър? — попита Жан-Жак.

Той предпазливо се огледа наоколо. Шоу никога не го назоваваше по име.

— Бързо! Имам нужда от вас.

Изглежда, че беше спешно. Жан-Жак се приближи с насочена напред пушка.

Пим накара Стенли Мур да се наведе, докато Жан-Жак се вмъкваше в храстите. Огледа се на всички страни. Шоу не се виждаше. Изведнъж свиреп рев се разнесе от храстите. Подплашените птици излетяха в миг.

Жан-Жак се стъписа ужасен. Лейтенант Шоу размаха копие.

— Хайде, господин Бовилие! — процеди той. — Хайде!

Готвеше се да забие копието в тялото на Жан-Жак, който инстинктивно стисна пушката си и мислеше да си послужи с нея, за да го накара да пусне копието. Той знаеше как да направи това, бяха го научили. Но при вида на бялото лице на лейтенант Шоу, който стоеше пред него, Жан-Жак си спомни всички белокожи, които е срещал в живота си. Всички те бяха Дънкан Шоу, Всички те сякаш го превъзхождаха и изискваха да им се подчинява. Жан-Жак свали пушката си и го погледна. Шоу се поколеба за миг, после ненадейно заби копието в гърдите му.

Жан-Жак му беше дал живота си, на който, като белокож офицер, той сякаш имаше право. Лейтенант Шоу просто си бе взел дължимото.

— Лейтенант!

Като чу гласа на Франсис Пим. Шоу се обърна.

— Вие го убихте! — извика Пим и се втурна към Жан-Жак.

Той се наведе над него. Жан-Жак го гледаше от дълбините на черните си очи. Стиснал копието, той се опитваше да го извади, но колкото повече го теглеше нагоре, толкова то потъваше в него и металното му острие го пронизваше.

— Нещастен случай — каза лейтенант Шоу и бързо се приближи до Пим. — Помислих го за кафър. Стори ми се, че чух шум.

— За бога! Помогнете му! — извика Пим, смазан от страданията, които изразяваше погледът на Жан-Жак. — Спри! — изрева той на

Жан-Жак, който с отчаяни усилия се опитваше да изтръгне копието от себе си. — Остави го!

— Нищо не може да се направи — каза спокойно лейтенант Шоу. — Сложете край на мъките му.

— Не, сър!

— Оспорвате заповедите ми?

— Да, сър. Оспорвам също вашето предаване на фактите. Видях ви да излизате. Знам какво мислите за него. Видях как го нападнахте.

— Аз?

— Да, сър.

— Хайде де!

— Аз също ви видях, сър — намеси се Стенли Мур.

Жан-Жак чуваше шепот на гласове над себе си. Чуваше как Полин го вика. Тя се смееше и държеше в ръцете си дете. Чуваше Емили, която сериозно му казваше: „Моят баща е й твой. Жан-Жак.“ Той направи усилие да различи наведените над него лица. Бяха белокожи, блестяха на пълнолунието. Той не ги познаваше. Те се отличаваха в един дълъг тъмен тунел. Не трябва да заминат, не! Върнаха се. Един мъж коленичи пред него. Беше баща му. Той го гледаше и му се усмихваше. И майка му стоеше там, но плачеше. „Не трябва да плачеш“ — искаше да й каже Жан-Жак, но не можеше. Искеше да й каже, че вече не страда.

— Мъртъв е.

Лейтенант Шоу се обърна към Пим, който се беше навел над Жан-Жак. Очите му бяха широко отворени и го гледаха, без да виждат.

— Вие го убихте, сър — каза Франсис Пим, като прекара ръка над лицето на Жан-Жак да затвори очите му.

— Вие знаете, че това, което казва Пим, е лъжа, нали? — попита Шоу Стенли Мур. — Беше нещастен случай. Помислих го за враг.

— Наистина ли? — каза Стенли Мур, като го погледна ледено. — Той беше ваш враг, сър.

— Мръсник!

Гласът на Марздън разтърси платното на палатката. Той се обърна към Пим и Мур, които стояха като вцепенени до него.

— Разкажете ми още веднъж какво се случи. Разкажете ми!

— Той държеше копие, сър. Трябва да е извикал редник Вилие. Беше в храстите и не можахме да видим какво точно става.

— Но Вилие не се ли защитава? — попита Чарлз, като се приближи до тях. Погледна единия, после другия. Беше отчаян.

— Трябва да се е защитавал — продължи той. — Сигурно се е защитавал.

— Да. Той беше на пост и имаше пушка.

— Тогава защо не се е защитавал? — попита Чарлз, като ги гледаше объркан. — Защо? — повтори той, сякаш на себе си и се обърна. — Шоу не би могъл да го убие в двубой — заяви той и отново се обърна с лице към тях. — Не би могъл. Защо тогава?

— Не знам, сър — каза само Мур.

— Може би е нещо друго, сър — каза Пим.

Чарлз го погледна. Очакваше от него да чуе причината.

— Той е белокож, сър.

— Какво искате да кажете? За какво говорите?

— Не мисля, че се е опитал да се защитава, сър — каза Пим и сви рамене.

Чарлз се приближи до него.

— Разкажете ми.

— Мисля, че редник Вилие се е оставил да бъде убит, сър.

— Какво искате да кажете?

— Той беше тъмнокож, сър — повтори Пим. — Намираше се пред белокож офицер, сър.

Чарлз остана на мястото си. Дъхът му секна. Погледна нерешително Стенли Мур.

— Благодаря — каза той спокойно, преди да се върне на бюрото си.

Пим даде знак на Мур. Те козируваха.

— Още нещо — каза Чарлз. — Готови ли сте да изложите точно всичко, което се е случило, пред военния съд?

Пим кимна утвърдително.

— Благодаря — каза пребледнял Чарлз.

Не бе разбрал, че Жан-Жак се е считал нисш заради расата си. Той се беше родил роб и умрял като подчинен на белите си господари. Това бе единственото, за което Чарлз Марздън не беше помислил.

Когато пазачът излезе от малката колиба, направена от кал, която служеше за временен затвор, Чарлз Марздън погледна лейтенант Шоу. Обходи с поглед дървения стълб, който придържаше центъра на колибата. На него Шоу беше вързан във вериги. Не бе останала и следа от предишната му надменност. Той просто изглеждаше измъчен.

— Трябва да благодарите на Бога, че нямам право аз да определя наказанието ви — каза майор Марздън, вдигна очи от веригата и стигна до лицето на Дънкан Шоу. Усмихна се, но това беше ледена усмивка.

Чарлз бе отпратил пазача и наредил на всички да стоят далече от колибата.

— Какво имате да кажете във ваша защита? — попита майор Марздън, като отметна назад глава, опипвайки ножницата на сабята си.

— Не знаех, че Пим е там, сър. Не бях ги видял — каза Шоу с тон на човек, който защитава живота си.

— Но той ви е видял — майорът се приближи до Шоу, без да сваля ръка от сабята си. Очите му искряха от ярост. Ярост, засилена от чувството на вина за смъртта на Жан-Жак, от безсмислието на всичко, което се случи, и от ревността, която го разяждаше.

— Вие най-хладнокръвно сте убили човек, лейтенант Шоу. Престъплението ви е засвидетелствано от двама души.

— Но сър...

— Няма „но“. Няма никакво съмнение. Този път сте обречен от собствените ви хора — каза той твърдо.

— Вие ми казахте да убия Вилие и аз се подчиних на заповедите.

— Казал съм какво?

Чарлз плъзна пръсти в ножницата.

— Какво съм ви казал да направите, лейтенант Шоу?

— Аз нищо не печеля от смъртта на Вилие. Мога да докажа, че вие искахте смъртта му.

Когато видя Чарлз да размахва сабята над главата му, думите на Шоу замряха, още неизречени.

— Как ще го докажете, Шоу? Как човек като вас, вече убивал безнаказано, който мрази негрите, който мисли само как да премахне тъмнокожите деца, ще успее да убеди съда? Обяснете ми как ще докажете нещо друго, освен собствената си вина?

Сабята трепереше в ръката му. Шоу се сепна.

— При кого ще потърсите утеха, Шоу? При жена ми ли? В леглото ѝ може би. Това се надявате да направите, а? Не! — изрева изведнъж той. — Ще платите за това, че сте спал с жена ми.

Атмосферата беше нетърпима. И двамата бяха до ръба на лудостта. С едно рязко движение майор Марздън вдигна сабята си още по-високо над главата на Шоу. Въздухът изсвистя. Шоу дръпна веригата, която го задържаше. Стоеше неподвижно, сгърчен под сабята, която всеки момент можеше да се стовари върху него.

Той си представи как посребреното острие се насочва към него. Усещаше вече как разцепва черепа му... главата му полита и пада пред него на земята.

— Не! — изрева Шоу.

Сабята остана в същото положение.

— И редник Вилие е бил във вериги — каза майор Марздън спокойно, — макар че не сте ги видели.

Той бързо се обърна.

— Мръсник! — извика Шоу в пристъп на ужас. — Мръсник!

— Без съмнение, ще минете през Военния съд — каза спокойно майор Марздън, без да се обърне.

— Тогава ще ме върнат в Кейптаун. Ще ме съдят в провинцията, по заповед на Нейно Величество — каза Шоу като се опита да вземе преднина.

— Ще ви съдят в Граамстаун, по заповед на Нейно Величество, заедно с хора от различни раси. Всички те са войници на нашата кралица.

Майор Марздън се отправи към вратата, като по този начин сложи край на разговора. Но застина на мястото си, когато гласът на Шоу стигна до него:

— Ще бъда съден за вашето престъпление, защото жена ви носи моето дете.

След тези думи настъпи тишина. Думи, които дълго останаха запечатани в съзнанието на майор Марздън.

— Жена ми ще потвърди ли това, което казвате? — попита той, като се обърна към Шоу.

Почака малко, за да се поуспокои, после продължи:

— Тя вече опроверга публично твърденията ви.

Когато го видя да излиза през светлия отвор на колибата, Шоу разбра, че Чарлз Марздън бе отнесъл живота му. Сабята не се стовари върху него, но той вече беше мъртъв.

— Дойде ли свещеникът? — попита Чарлз, като излезе от колибата.

Той забеляза двама войници, които копаеха гроб в края на лагера.

— Видели са го наблизко, сър — отговори пазачът.

— Добре — каза Чарлз и отвърна очи от гроба.

Трябваше да се заеме с практическите задачи. Имаше телеграми за изпращане. Налагаше се незабавно да се извести семейство Бовилие и той искаше да им каже, че Жан-Жак е бил погребан като християнин. Бързо прекоси лагера, за да отиде в палатката си. Тялото на Жан-Жак беше оставено под едно дърво увито в мръсно платнище от палатка. Като видя това, Чарлз престана да усеща тялото си, сякаш то му беше чуждо. Той чу как един майор от британската армия изкрещя на войника, който стоеше до тялото на Жан-Жак:

— Ще намерите ковчег!

Чарлз усети как се спуща срещу войника, как го сграбчва за ръката и му изкрещя в лицето:

— Ще намерите ковчег!

— Това не е обичайно за границата, сър — отговори бързо войникът.

— Чухте ли какво казах, редник? — попита майорът, треперещ от ярост.

— Нямаме ковчег, сър — отвърна войникът изплашен.

— Тогава ще вземете английското знаме!

Чарлз долови нотка на умопомрачение в собствения си глас.

— Нямаме знамена за погребение, сър.

— Наистина ли?

Гласът му бе станал пронизителен. Чарлз гледаше изправеното тяло на майора, облечен в яркочервено. Виждаше вените му да пулсират над високата му яка, виждаше белия му панталон, прилепнал по бедрата, през които преминаваха нервни вълни. Едновременно с

него той погледна пилона, издигащ се в центъра на лагера, в края на който се вееше британският флаг. Видя как сабята излезе от ножницата и как блесна на слънцето в момента, когато разцепи въздуха, за да отреже въжето на пилона. Видя как родното му знаме бавно се свлече и се превърна в камара от червено, бяло и синьо.

— Ето ви знаме! — изрева острият глас на майора.

Чарлз объркано се огледа. Изведнъж се почувства разбит на хиляди парчета, а морето от лица, които се намираха наоколо, се вираха в малките частици, които представляваше той. Чарлз присъстваше на криза на умопомрачение, в която беше главно действащо лице.

— На работа! — заповяда той.

Чарлз намери подслон под стряхата на своите заповеди и си тръгна, без да предявява никакви претенции.

Преподобният Филип се обърна към Сюзан и Тис. Той яздеше до тях, а един войник ги водеше към военния лагер. Пътят беше тесен и ограден с гъсти храсти, които дращеха краката на конете.

— Не мисля, че цялата британска армия изведнъж е повярвала в Бога, Сюзан. И това е много жалко.

Той я погледна и ѝ се усмихна. Тя седеше на коня пред Тис и сякаш двамата се сливаха в едно.

— Но не отричам, радвам се, че са поискали да направят християнско погребение.

— Кой е убитият войник? — попита Сюзан. — Как се нарича?

— Не знам — отговори преподобният Филип. — Знам само, че е бил убит.

— По християнски начин ли е умрял? — попита Сюзан усмихната.

— Сюзан — прошепна Тис, като потри брадичката си в косата ѝ.

— Закачам се — отвърна Сюзан.

Сюзан се изви назад, за да погледне Тис, и го целуна по брадичката.

— Ако престана да се закачам с него, това ще му липсва — каза тя и се обърна към преподобния Филип, когото обожаваше и на когото завиждаше за вярата. — Така е, нали?

— Да, защото тогава няма да можем да се сдобряваме — каза простиичко преподобният.

— Пристигнахме — войникът посочи палатката на Марздън. — Майорът сигурно е вътре.

— Това ли е човекът, когото трябва да погребат? — преподобният Филип погледна към групата войници, които се бяха събрали под дървото, до тялото на Жан-Жак. Те тъкмо щяха да го загърнат в британското знаме.

— Да, сър.

— Връщам се веднага — каза преподобният Филип и се отправи към тях с коня си.

Тис го последва. Преподобният Филип скочи от коня си и се взря в Жан-Жак, когото бяха облекли в униформа. Мръсното платнище беше насъбрано малко по-нататък. Двама войници се бяха навели, за да вдигнат тялото и го поставят върху знамето, което беше разстлано до тях.

— Кой е той? Как се казва?

— Жан-Жак!

Писькът на Сюзан се разнесе из лагера.

— Жан-Жак! — извика тя отново, скочи на земята, отблъсна преподобния Филип и се свлече до тялото.

— Не! — прошепна тя, хвана главата му, допря се до лицето му и започна да го люлее.

— Не! — изрева Сюзан и разкъса тишината.

Викът ѝ стигна до Чарлз Марздън. Той стоеше сам в палатката си втренчил очи в телеграмата, която пишеше с красивия си почерк: „За да ви известя за смъртта на загиналия в бой редник Жан-Жак Вилие.“

На бюрото му стоеше сгънато писмо, адресирано до Жан-Жак. То бе написано от ръката на Емили Бовилие.

Чарлз се отправи към отвора на палатката и погледна навън. Тис държеше Сюзан. Той се опитваше да я отведе, но тя отчаяно се беше вкопчила в тялото на Жан-Жак.

— Тя го уби! — крещеше Сюзан.

— Сюзан! — умоляваше я Тис, който не можеше да я изтръгне от образите, които се смесваха пред очите ѝ.

Малко момченце, треперещо пред светлината на един факел, се притискаше до майка си. Малко тъмнокожо момченце гледаше

ужасено скорпиона. Гласът на Клара се носеше над тези образи: „Ако скочиш, скорпионът няма да те удари, а може и да те удари.“

— Не! — извика Сюзан, като видя отворената Библия пред себе си.

Тя чуваше шумоленето на страниците и пукането на кожената подвързия. Една капка кръв падна върху страницата. Гласът на Клара отново се промъкна в съзнанието на Сюзан:

„Заклеваме се в святата Библия... — гласът на Прюданс зазвуча редом до този на Клара — че синът на баща ни, Жан-Жак, малкият метис, не ще бъде вече петно за семейството ни“. Сюзан чуваше и собствения си глас: „Или да умрем, ако изменим на клетвата си“.

Пламъците, които се издигаха от конюшната, осветяваха нощта. Гърбът на Жан-Жак гореше. Клара се смееше сред пушеците. „Може би не за Тис Ботма трябва да си загрижена, след всичко това.“ Гласът ѝ се извисяваше и се завърташе нагоре с пушека.

Образът на Чарлз Марздън се приближи и се изправи пред Сюзан. Той я гледаше, но с очите на Клара.

— Вие го убихте! — извика Сюзан на спомените, на гласовете, на миналото.

Тя не знаеше, че лорд Марздън нямаше място в нейните спомени. Той стоеше пред нея и я гледаше, но не с неговите очи, а с очите на Клара.

— Вие! — прошепна тя.

Най-после Тис успя да я откъсне от този кошмар. Тя отпусна глава на рамото му.

— Сюзан — въздъхна той.

— Има ли някъде място, където можем да я заведем? — попита преподобният Филип Чарлз Марздън.

Той беше хванал мига, когато английският майор видя Сюзан и Тис. Не му убягна силното вълнение, което предизвика срещата им. Преподобният Филип разбра, че смъртта на този млад метис е изкопала в миналото пропаст, дълбока като гроба, в който щяха да спуснат Жан-Жак.

— Сержант! — извика Чарлз, като даде знак на сержант Форб. — Заведете ги в щабквартирата — той посочи Сюзан и Тис.

Тис погледна за миг Чарлз. Очите им се срещнаха. Позициите им сякаш изведнъж се размениха. Той не беше вече английският майор,

който предизвикваше сина на един бурски бунтовник.

— Тя се лъже — каза тихо Чарлз.

Тис се обърна, без да каже дума, прегърна Сюзан и тръгна след сержант Форб.

Преподобният Филип чакаше. Той не изпускаше от очи Марздън, който следеше как увиват тялото на Жан-Жак в британското знаме.

— Винаги ли се използват знамена? — попита преподобният Филип, като проследи с поглед голия пилон. — Какво се е случило, майор?

— Тя е права — каза Чарлз и почувства как пропастта на неговата вина зейва под краката му. — Войникът Вилие беше убит.

— Защо?

Простичкият въпрос на преподобния Филип накара да изникнат в съзнанието на Чарлз милион причини, но ги премълча.

— Той не обичаше цветнокожите — каза само Чарлз напук на истината. Виновният ще се яви пред Военния съд. Отведен е в Граамстаун — излъга той.

Слънцето пронизваше с лъчите си изсушената земя. Молитвата на преподобния Филип се издигаше над зажаднялата земя като мараня.

„Приеми твоя син, Жан-Жак Вилие, в широките си обятия, молим Те, Господи, Отче наш. Дано в прегръдките Ти намери повече от това, което е изгубил. Ръцете Ти ще му бъдат опора и подслон, под който ще почива в мир во век и веков. Амин.“

Тих вик се изтръгна от сърцето на Сюзан. Тис видя дългите ѝ клепки да се спущат и страните ѝ да се обливат в сълзи. Видя как обвитото в английското знаме тяло на Жан-Жак се спуска с помощта на въжета в изсъхналите недра на земята. Той се наведе и взе в дланта си малко от тази червеникава земя. Хвана ръката на Сюзан, разтвори я и изсипа пръстта в нея. Тя стоеше неподвижна. Тогава Тис се обърна към гроба, хвърли няколко пясъчни зърна върху Жан-Жак и погледна отново Сюзан. Тя отвори ръката си и изпусна пясъчливите тъмnochервени пясъчинки.

Преподобният Филип наведе глава и изрече: „Помогни ѝ, Боже, да им прости.“

— Ще останете ли за вечеря?

Гласът на Чарлз прекъсна тишината, която обгръщаше гроба.

— Имаме много неща да си кажем — добави той.

— Не мисля, че имаме да си кажем каквото и да било — отвърна Сюзан. — Можем ли да си тръгваме? — попита тя, като се обърна към преподобния Филип.

— Да. Благодаря — и той погледна към Чарлз.

Преподобният Филип се отправи към конете. Тис се готвеше да го последва със Сюзан, но преди това попита:

— Ще се върнете ли в Кейптаун, майор Марздън?

— Да. Ще отида също в Добра Надежда веднага щом имам възможност.

— Ще им кажете ли, че сте видели Сюзан? — попита Тис.

— За тях е важно в този момент да знаят, че тя е жива — отговори Чарлз, който мереше внимателно думите си.

— Не съм жива за тях — каза хладно Сюзан. — За моето семейство аз съм мъртва, както и Жан-Жак. Кажете им, че сте ме видели. Кажете им къде съм. Кажете им, че не искам да видя повече Добра Надежда — Сюзан изтича към преподобния Филип и конете.

— Кажете им, че съжалявам — каза Тис, преди да си тръгне.

Лорд Марздън гледаше отдалечаващите се силуети на тримата, които напускаха военния лагер, за да тръгнат по тесния и криволичещ път, който се губеше в гъстите храсти. Това беше пътят, по който Жан-Жак бе минал преди смъртта си.

Преподобният Филип яздеше бавно пред Сюзан и Тис. Той мислеше за онази нощ, когато Сюзан бе изникнала в мрака, за да влезе в неговия живот. През тези седем години, които тя прекара с него в мисията, той беше питал, без нейно знание, всички, които идваха от областта, дали не са чули да се говори за изчезването на една млада белокожа девойка.

Историите, които му разказваха, бяха толкова объркани, че се превърнаха в мит. Тя стана ангел, вълшебница, богиня. Преподобният Филип стигна до заключението, че Сюзан трябва да е дошла от Добра Надежда. През всичките тези години той внимаваше Сюзан и хората от Добра Надежда да не се усъмнят в това, което беше научил.

Погребението на Жан-Жак и реакцията на Сюзан го убедиха, че е трябвало да запази тайната. Като гледаше тези две същества, които беше бракосъчетал, как се полюшват на коня си, той разбра, че и те са погребали миналото под покривалото на мълчанието.

14.

— Е, Прюданс, идваш ли? — извика Емили, която стоеше изправена до колата.

Малкият Жак я дърпаше за ръката.

— Искам да дойда — повтаряше той.

— Да — отговори Емили като видя баща си да излиза от избата и да се отправя към нея.

Годините бяха оставили у Жак много достойнство и благородство, благородството на човек, здраво стъпил на земята.

— Отивате да видите Клара ли? — попита той.

— И новороденото — каза Емили и широко се усмихна.

Като видя баща си да свива рамене и да се обръща, за да продължи пътя си, Емили го хвана за ръката.

— Татко, толкова ли е важно? — попита тя.

Емили знаеше колко са му неприятни клюките, които се носеха около раждането на втория му внук.

— Може би е важно за Чарлз — той погледна Емили, после малкия Жак. — Да, може би е важно.

— Не искате да се сърдите на едно дете за това, което е направила майка му.

Емили го дръпна настрана, за да не ги чуе малкото момченце, но то се беше хванало за полата ѝ и вървеше след нея.

— Татко — молеше го Емили, държейки детето за ръка, — умолявам ви, бъдете добър.

— С Клара? — пред Емили чертите на лицето му се смекчиха. — Добротата ти стига за всички нас — усмихна се Жак, преди да я пусне, и тръгне към къщата. — Очевидно имаш право.

Един конник с военна униформа се зададе отдалече по пътя, който водеше за Добра Надежда. Конят му се движеше бързо сред облаци прах. Жак погледна конника, после се обърна към Емили:

— Може би е писмо от Клара, в което тя ви пише да не се безпокоите — каза той с усмивка.

— Изпратено по войник? — отговори Емили през смях.

— Изглежда, че е омагьосала цялата британска армия — каза Жак и вдигна рамене.

— Извинявай, готова съм — извика Прюданс, като се показва от къщата.

Без да се спира, тя метна една шапка на главата, завърза я набързо под брадичката си и се опита да натъпче косите си под нея, които веднага се разпиляха в безпорядък.

— Ще се гордеете с мен, когато се върнем, татко — каза тя и му се усмихна.

— Но аз се гордея и сега. Не е ли така?

Прюданс винаги го учудваше. Със своята непосредственост тя му напомняше майка си.

— Ще се почувствате горд, като видите какво ще си купя от града. Кринолин! Току-що са ги получили от Англия.

Емили гледаше приближаващия се конник и неволно изпита страх.

— Кринолин? — повтори Жак озадачен.

— Прилича на подложка от конски косъм.

Конникът се приближаваше все повече. Жак също го гледаше.

— Носят ги — продължаваше Прюданс да обяснява — под полата със стотици фусты. Слагат цял вързоп конски косми, за да приличат на покривало на чайник — тя се смееше. — Това е да си жена. Ела, Емили — каза тя и се обърна към колата. — Модата не чака.

— Господин Бовилие? — конникът стигна до тях, скочи, козирува и подаде един официален плик. — Телеграма за вас.

— Познахте — каза Емили и се усмихна.

Но когато видя, че войникът подава втори плик, смехът ѝ угасна. Това беше писмото, което бе изпратила на Жан-Жак.

— Мисля, че е моето — каза тя, като се приближи до Жак, за да го вземе.

Малкото момченце дърпаше полата ѝ.

— Махни се! — отблъсна го тя.

— Какво има? — попита Прюданс. Тя изгледа с любопитство единия, после другия. Видя плика, който Жак държеше. Той не изпускаше войника от очи.

— Откъде е това съобщение? — попита Жак с равен глас, през който прозираше страхът.

— От границата, сър.

Стиснал плика, Жак се обърна. Емили се приближи и хвана писмото.

— Татко?

Усети, че ѝ прилошава. Едва дишаше. Прюданс ги погледна, след това се обърна към войника. Краката ѝ се подкосиха. Отиде при тях, спря се пред баща си и впери поглед право в очите му.

— Искате ли аз да я прочета?

Жак не каза нищо. Като усети, че очите ѝ се наливат със сълзи, Емили се обърна встрани. Прюданс хвана баща си. Тя усещаше ставите на грапавата му ръка, здраво вкопчена в писмото. Улови едно ъгълче, което се показваше между пръстите му.

— Татко!

Ръката на Жак се разтвори.

Прюданс взе телеграмата, обърна я и пхна пръст под печата, за да го махне. Разгъна белия лист, прочете красиво написаните думи и затвори очи. Отвори ги отново и погледна баща си през сълзи. Жак я питаше с поглед. Тя му подаде листа. Жак го взе и очите му се плъзнаха по думите, без да ги четат. Обърна се към войника. Сърцето му се късаше.

— Благодаря — каза само той, преди да си тръгне.

Жак се отдалечаваше от къщата и от дъщерите си, той си отиваше.

— Емили — каза Прюданс едва чуто на сестра си, която плачеше с глас, — не плачи.

Самата тя беше неспособна да сдържа сълзите си. Приближи се до Емили и я притисна в обятията си, но Емили зариде още по-силно.

— Знаех, че ще стане така — прошепна тя. — Знаех, че ще стане така.

Жак Марздън, малкото момченце, остана напълно забравено. То гледаше как лелите му плачат, гледаше дядо му да отива към лозята. Не разбираше какво се е случило, но усещаше тъга. Малката му брадичка трепереше и едри сълзи се стичаха по бузите му. То искаше майка си.

Ева вдигна очи към Жак, който яздеше горе по високите скали. Знаеше защо идва. Когато силуетът му започна да се спуска към нея, тя се обърна и се остави шумът от вълните да проникне в съзнанието ѝ. При всяко докосване на бялата пяна, която милваше краката ѝ, от дълбините си тя чуваше глас, който ѝ казваше: „Приеми.“

— Ева, Жан-Жак е мъртъв.

Тя не каза нищо. Погледът и мислите ѝ следваха вълните, които миеха пясъка, без да ги е грижа за случилото се.

— Ева!

Жак докосна рамото ѝ. Той беше съкрушен от тази тиха болка. Тя вдигна глава и се обърна към него. Не плачеше. Очите ѝ не изразяваха нищо, освен приемането на един факт.

— Къде е погребан? — попита тя.

— На границата.

Ева отново се обърна.

— Погледни ме — каза Жак.

Тя се подчини. Очите ѝ бяха сухи. А на него му беше невъзможно да разбере това примирение, тази липса на злоба и гняв.

— Вината е моя — каза Жак, за да я накара да реагира.

— Не, Жак, никой не е виновен за смъртта. Тя идва по своя воля.

— Но не и за Жан-Жак.

— За всички нас — каза Ева.

Без да знае, Жак видя в нейното примирение как бе умрял синът му.

— Както и любовта — добави тя.

С най-прости думи тя изразяваше характерното за своя народ, роден в робство, за да приема раждането, любовта и смъртта, без да задава въпроси. Жак я прегърна и притисна до себе си. Пламенната любов от първите години бе оставила място за нежност и дълбоко разбирателство. Той усещаше как сърцето ѝ бие, чувстваше волята ѝ да владее ударите му.

— Плачи, Ева! — каза той и я притисна още по-силно, за да счупи това сляпо примирение. — Синът ни е мъртъв... Плачи, Ева... — сълзите му започнаха отново да се стичат. — Трябва, Ева! — прошепна той със свито гърло.

Ева нежно изтри сълзите му и го погали с поглед. Беше остарял. Косите му посивяваха. Очите бяха изпълнени с тъга, но в него тя

откриваше своя син.

— Да, Жак. Нашият син е мъртъв, но е живял — каза тя и му се усмихна. — Той е живял.

— Как научихте? — попита Чарлз, след като влезе в салона на къщата на госпожица Търстън и се разположи в плюшеното кресло. — Видяхте ли семейството си?

— Емили ми писа — отговори Клара и отиде да седне до него.

Косите ѝ бяха събрани на кок. Погледът ѝ беше суров и блестящ.

— Питам се дали сте способен на това, Чарлз.

— Така ли? — каза той и допря глава на облегалката на креслото. — Способен на какво?

— Да изпълните обещанието си.

Вниманието му беше привлечено от бебешки плач. Той постоя за миг, без да каже нищо, после въздъхна дълбоко и се изкашля.

— Предполагам, че баща ви е направил обичайния си финансов принос след раждането.

— Естествено е човек да разчита на семейството си особено ако съпругът не помага.

— Така ли?!

Чарлз почувства как почервява от гняв. Стана и прекоси стаята. Тъй като бебето не преставаше да плаче, той се обърна рязко към вратата.

— Мога ли да го видя? — попита той.

— Разбира се — отговори Клара и стана.

Тя се отправи към въженцето на позлатения звънец, закачен на стената, и леко го дръпна.

— Не знаех, че се интересувате от бебета, Чарлз.

— Как го нарекохте?

— Момче е.

Чарлз я изгледа, докато тя наведе очи.

— Нарича се Джофри.

Появата на една млада малайка ѝ позволи да избегне следващия въпрос.

— Донеси детето, моля те.

— Да, госпожо — каза малайката и се поклони, преди да излезе от стаята.

— Какво се е случило на малкия управител на хотел? — попита ненадейно Чарлз.

— Моля? — Клара отвори широко невинните си очи.

— Онова джудже с дългото име. Къде е той?

— Замина — отговори Клара и седна отново. — Човек не може да се доверява на хората. Не може изцяло да разчита на тях.

Като видя младото момиче да се връща с един малък вързоп в ръце, тя забърза към вратата.

— Ето го — каза Клара и погледна Чарлз. — Искате да го видите.

Дързостта ѝ нямаше граници. Всички знаеха, че детето не е от мъжа ѝ. Самият той сигурно го знаеше, но тя реши да продължи необикновената игра, в която той я беше въвлякъл. Клара нежно погали главата на детето.

Чарлз го гледаше отдалече. Като видя как лицето му се разстройва пред детето на лейтенант Шоу, Клара не можа да сдържи усмивката си.

— Какво има, Чарлз?

— Откога не сте виждали Жак? — попита той, като отмести очите си от бебето и я погледна.

Клара беше объркана, защото не знаеше за кой Жак ѝ говореше.

— Синът ни. Виждали ли сте го, Клара?

— Сигурна съм, че добре се грижат за него. За предпочитане е едно малко момченце да расте на село.

Чарлз мислеше да си тръгне, но като си спомни причината, поради която беше дошъл, се обърна:

— Ще дойдете с мене на възпоменателната служба за Жан-Жак?

— Наистина ли, Чарлз? — попита Клара, засмя се и даде знак на прислужницата да излезе с бебето. — Дори аз не съм безчувствена до такава степен.

— Веднага тръгваме за Добра Надежда. Колата чака навън — каза той и се отправи към вратата.

— Няма да дойда — отговори тя и хладно го погледна.

— Така ли?

Чарлз се обърна, хвана я за яката, притегли я към себе си и впи очи в гърдите ѝ.

— Ще дойдете с мене! Ще вземете и детето си!

— Оставете ме, Чарлз.

— Пак ли? Да ви оставя отново?

— Какво ви прихваща, Чарлз? Пуснете ме! — извика тя, с искрящи от гняв очи.

— Не сте чувствителна — промърмори Чарлз, тръгна към вратата, но преди да я отвори, се спря и добави: — Ще ви чакам навън, докато вие и детето се пригответе.

— Подлец! — изрева Клара. — Нямате дори смелостта да се борите за мене! Да кажете нещо за това дете!

За първи път смутена, Клара губеше всякакво самообладание.

— Но аз не ви питам нищо за него — помълча малко и добави: — Имам си жена — отвори вратата — и ви чакам вън.

Вратата се хлопна след него. Клара разбра, че нещата са се променили. Трябваше да се подчини, или да загуби това, което ѝ бе донесла смъртта на Жан-Жак. Тя се приближи до вратата и извика:

— Пригответи бебето. Тръгваме.

Може би той ще си получи възмездие.

Небето бе натежало от черни облаци, но дъждът още не беше завалял. Планините се криеха в мъгла. Мрак покриваше Добра Надежда. Малката група от хора, облечени в черно, се намираше пред семейната гробница. Гласовете на земеделските работници, които стояха в кръг извън гробището, се сливаха в съзвучие и се издигаха в мъглата. Гласът на свещеника се присъединяваше към песните, които звучаха в нежния африкански ритъм.

„В името на Исуса Христа и в памет на Жан-Жак Бовилие, ние благославяме този гроб. Изпращаме ви душата на нашия син и брат, когото така скоро и внезапно прибрахте до Себе си.“

Топлите африкански гласове се извисяваха в мъглата и се носеха към самия Бог.

Жак гледаше Ева, чиито устни мълвяха тихо молитва. Прюданс прегърна Емили, която плачеше.

Клара вдигна глава към Чарлз и срещна погледа му. Той не я изпускаше от очи. Тя знаеше причината за това внимание.

„Той завинаги ще остане в паметта ни. О, Боже, приеми душата му.“

Емили се отскубна и изтича. Мария я последва. Лицето ѝ беше застаряло, оградено от ситно къдравите ѝ, вече побелели коси. Тя я прегърна и я отведе, без да прекъсне устремената си към небето африканска песен.

Жак погледна сивия камък, на който беше написано: „Жан-Жак Бовилие, 1820–1846“. Държеше фамилното му име да не бъде изписано с по-ситни букви, както Жан-Жак сигурно би поискал. Той беше негов син. Един Бовилие.

„И щом душата му е вече при Вас, Отче наш на небето, да бъде свято името Ви. Амин.“

Всички безкрайно повтаряха „амин“. То прерасна в химн, който се издигна сред облаците, надвиснали над Добра Надежда. Амин.

Клара непрестанно търсеше доказателства, че мъжът ѝ е все още под нейното обаяние. След като смъртта на Жан-Жак я беше направила наследница на Добра Надежда, сега вече трябваше да се сдобри с Чарлз.

След церемонията семейството се събра вкъщи, а Клара се промъкна в плевнята. Тя направи така, че Чарлз да я види къде се намира. Нямаше време за губене. Той се беше променил. Ако не се отнасяше до връзката ѝ с лейтенант Шоу, тя лесно би могла да прогони опасенията си.

Клара разкопча корсажа на черната си рокля. Мирисът на сено беше възбуждащ, възбуждаща беше и смъртта. Тя погледна гърдите си, чиято белота се открояваше на роклята ѝ. Помилва ги, притвори очи и си представи лейтенант Дънкан Шоу. Спомни си властната му ръка, която се разхождаше по тялото ѝ, чувстваше все още как я привлича към себе си и как я обладава.

— Клара!

Гласът на Чарлз и възбудата, която я обхвана, когато си спомни за любовника си, се смесиха. Той стоеше прав до вратата.

— Желаете ли ме, Чарлз? — простена тя. Можеше да си представи, че той е Дънкан Шоу. Устните ѝ се разтвориха.

Чарлз се приближи и застана пред нея.

— Ще приема детето ви като мое, Клара.

Очите ѝ светнаха. Той я желае и е готов да я купи.

— То ще носи моето име. Джофри Марздън. Доволна ли сте?

— Желая ви — прошепна Клара. — Желая ви, както никога досега.

— Докажете го.

Клара беше учудена. Промяната у него я възбуждаше, но и я тревожеше. Тя свали корсажа си, взе ръката му и я поднесе до устните си.

— Иди там — прошепна Клара, като показва едно кътче от плевнята, където бяха събрани бали сено. — Можеш да гледаш. Радвай се.

Тя знаеше как му действат сексуалните закачки. Той се подчини и седна в сеното. Видя я как развързва и смъква полата си. Обърна му гръб. Като издърпа връвчицата на фустата си, която се свлече на земята, тя го погледна през рамо. Беше напълно гола.

— Виждаш ли, Чарлз, тялото ми те е очаквало голо под траурните дрехи.

Чарлз погледна джобния си часовник. Клара забеляза това и се изсмя сластолюбиво.

— Имаме време, Чарлз.

Тя се приближи до него. Сенките в плевнята галеха стройното ѝ и леко закръглено тяло. Все още бе необикновено хубава. Раждането само беше подчертало чувствените и извивки.

Чарлз се изправи, когато тя дойде при него. Погледът му се разхождаше по голотата ѝ.

— Отдавна не сме се любили — каза Клара и протегна към него ръка. — Вземи ме — прошепна му трескаво тя, като си спомни как лейтенант Шоу я грабваше.

— Видях колко е часът — Чарлз не можеше да скрие напрежението си.

Тя взе ръката му и я понесе нагоре между бедрата си.

— Смъртта на Жан-Жак и тебе те възбуди, нали?

— Мислех за бащата на детето ви.

Тя си отдръпна ръката, а той отново погледна часовника си.

— Сега е пред екзекуционния взвод — Чарлз върна часовника в джобчето си. — Лейтенант Шоу е мъртъв.

Той видя как ударна вълна премина през тялото ѝ. Голотата ѝ изведнъж придоби нови измерения. Чарлз почувства, че примката, в която толкова отдавна тя го държеше затворен се счупва.

— Смъртта ни най-малко не ме възбужда — каза той и се отправи към вратата.

— Какво сте направили? — прошепна тя.

Чарлз рязко се обърна и застана с лице към нея. Клара се впусна към него с насочени към лицето му нокти. Той я хвана за китките и погледна с отвращение това голо тяло, което се мятеше, за да се освободи. Чарлз виждаше само плътта ѝ, тази износена плът, която нямаше вече никаква власт над него. Той въздъхна с облекчение. Беше свободен.

— Бащата на детето ви е екзекутиран за убийството на Жан-Жак.

Чарлз я отблъсна и я видя как полита към земята.

— Довиждане, Клара.

Той излезе от плевнята, като се отърва от Клара и нейната власт. Викът ѝ стигна до него, но Чарлз не го чу. Той беше свободен.

Премина забързано през двора и отиде направо до колата. Погледна към къщата. Оставаше му да свърши още едно нещо, но в този момент му беше невъзможно да застане срещу Жак. Той видя Прюданс да излиза от избата със сина му.

Като погледна малкото момченце, той разбра, че Клара и Добра Надежда никога няма да го напуснат напълно. Тръгна към Прюданс и детето. Прюданс беше хладна, но учтива. Тя никога не бе го харесвала.

— Сметнах, че не е добре за него да остане вкъщи сред толкова много тъга — каза тя и погледна детето.

— Добър ден, Жак — Чарлз се наведе към сина си, който веднага се скри зад полата на Прюданс. — Искам да си поговорим с тебе.

— Не съм сигурна, че ви познава. Кажи добър ден на татко си — Прюданс погледна детето.

Големите кафяви очи бавно се обърнаха към Чарлз. Това бяха очи на възрастен, замислени очи, които измерваха всичко видяно според

своята собствена правда. Детето търсеше да открие в лицето му ключа на неговата самоличност. Чарлз се усмихна. Жак се обърна и погледна Прюданс.

— Искам мама — каза той.

Чарлз се изправи. Малката ръчичка стисна по-здраво ръката на Прюданс.

— Всъщност, той никога не ви е виждал — каза тя, като се опита да смекчи удара.

— Знам.

Като отвърна очи от сина си, той погледна Прюданс.

— Кажете му някой ден.

— Някой ден? Не разбирам.

— Заминавам за Индия — Чарлз се изкашля. — Но трябва да ви кажа нещо, преди да замина.

Чарлз забеляза Клара, облечена в траурната си рокля, която покриваше подиграното ѝ тяло, да притичва зад тях към къщи.

— Сюзан е жива, Прюданс — каза той.

— Сюзан? — повтори Прюданс като поразена. — Сюзан?

— Видях я в една мисия на границата. Добре е. Тя ме помоли да ви го кажа.

Преди Прюданс да има време да му зададе въпрос, преди да е длъжен да обяснява какво се е случило, Чарлз тръгна към колата си. Без да пуска малката ръчица на Жак, Прюданс стоеше като вцепенена. Детето беше видяло Клара, която вървеше забързано към къщи, и искаше да отиде при нея?

— Сюзан! — прошепна Прюданс.

Едва когато разбра какво ѝ бе казал Чарлз, лицето ѝ грейна от радост.

— Сюзан е жива! — извика тя.

Вдигна малкото момченце на ръце и хукна към къщи.

— Сюзан е жива! — каза му тя и блъсна входната врата. Спусна се към салона, но щом чу яростния вик на Клара, се стъписа ужасена.

— Изхвърлете тази черна жена от къщи! — повтаряше тя, втурнала се срещу Ева.

— Клара, престани! — извика Емили, като се опита да я задържи.

— Изпъдете я!

Клара се нахвърли върху Ева, която стоеше съвсем спокойна до Жак. Той хвана ръцете ѝ, преди да са стигнали до жена му. Блъсна я и ѝ удари с всичка сила две яростни плесници, в които беше събран натрупаният от толкова години гняв срещу най-голямата му дъщеря.

Клара видя в лицето на баща си повече омраза, отколкото някога е виждала.

Ева излезе от къщата и пое дълбоко въздух. Когато Жак застана до нея, тя притвори очи.

— Върни се, Ева.

— Искам да се върна у дома — отвърна спокойно тя.

— Имам нужда от тебе — каза отчаяно той.

— Тук няма място за мене — тихо отговори Ева.

Той я прегърна през раменете, а тя постави нежната си тъмна ръка върху неговата.

— Мислех — добави тя, — че Жан-Жак беше най-високата цена, която можехме да платим за нашата любов, но съм се лъгала.

Тя поклати глава. Черният шал, с който бе покрила косите си, засилваше още повече естественото ѝ благородство.

— Оставете ме да живея в моя свят, моля ви...

Тя тръгна към колата. Жак остана неподвижен. Колата потегли. Смесени с тропота на колелата, Жак долавяше непристойните крясъци на Клара, които долитаха от вътре. Стори му се, че къщата се събаря. Почувства как земята се разтваря под краката му, а планините се люлеят някъде сред облаците.

Прюданс докосна рамото му.

— Сюзан е жива — гласът ѝ беше ясен.

Жак бавно се обърна към нея. Изглеждаше обезумял.

— Сюзан е жива, татко — повтори тихо Прюданс.

Жак отново се обърна и видя колата на Ева, която се отдалечаваше и го напускаше, за да отиде там, където беше нейното „у дома“. Земята се затвори, планините не се люлееха вече. Нещо, което го свързваше с този свят, не беше мъртво.

— Иди сега, Полин — каза господин Уестбъри.

Той държеше юздите на малката двуколка, докато дъщеря му се качваше заедно със слабичкия си русокос син, който беше вече на

седем години и половина. Дълбоките му и питащи сини очи гледаха човека, когото той считаше за свой баща.

— Вие няма ли да дойдете, татко?

— Майка ти я боли главата — каза Джон Уестбъри.

Когато погледна към къщата, той забеляза, като потвърждение на лъжата му, едно дантелено перде бързо да се спуска. Но нищо нямаше да го спре да помогне на дъщеря си.

— Не се бави много, Полин.

Той удари по задницата коня и двуколката бързо потегли.

Господин Уестбъри бе страдал не по-малко от Полин, когато научи за смъртта на Жан-Жак. Знаеше, че е невъзможно да убеди жена си да пусне Полин на възпоменателната служба, отслужена в Добра Надежда.

— Но защо Полин трябва да присъства на възпоменанието на един роб, когото тя дори не е познавала? Хората ще се чудят! — бе казала госпожа Уестбъри.

Тогава за господин Уестбъри стана ясно, че жена му никога нямаше да се откаже от тази лъжа. Синът на Полин беше неин син. Тя никога не би изменила на решението си да запази в тайна истинската самоличност на Джон, син на Жан-Жак и Полин. Смяташе, че така закриля дъщеря си. Господин Уестбъри също се опитваше да я закриля, но по различен начин.

Когато се канеше да се върне вкъщи, госпожа Уестбъри изникна на вратата и започна да го блъска.

— Къде отидоха? — попита заплашително тя, докато малката двуколка се отдалечаваше по неравния път.

— Да се разходят — отговори мъжът ѝ, като мина пред нея, за да влезе вкъщи.

— Къде заминаха? — тя го настигна във вестибюла. — Защо ме лъжеш? — извика в гърба му.

— Ти лъжеш! — обърна се той към нея. — Дъщеря ми обичаше Жан-Жак. Джон е техен син и те ще бъдате след малко заедно пред празния му гроб.

— Каза ли му? Каза ли на Джон?

— Не, не съм му казал истината.

— Но изпрати дъщеря си там! Как можа? — гневът ѝ преливаше. — Никога няма да разбереш!

— Защото ти не разбираш дъщеря ни. Ти ѝ разби живота, Мери! Ти открадна любовта ѝ.

— Любовта ѝ ли? — каза тя обидено — И ти би приел животът ѝ да се удави в срама и мръсотията!

— Каква мръсотия?

— Този мъж...

— Но тя го обичаше!

Спорът, който неизменно се пораждаше по този повод, избухна още веднъж.

— И ти си готов да понесеш срама, свързан с произхода на това дете?

— Може би един ден ще трябва да погледнем действителността в очите — каза господин Уестбъри и се опита да се измъкне. — Но не със срам. Срамът, това е лъжата, в която живеем.

— Никога!

Неопрровержимостта, която изразяваше гласът ѝ, го накара да замълчи. Той я погледна. И най-малката частица от кокалестото ѝ тяло отхвърляше всяка друга възможност.

— Докато съм жива, единствената истина ще бъде, че аз съм майка на това момче. Тази е единствената истина и нека Бог ти е на помощ, ако твоята слабост днес я заплаши.

Полин и синът ѝ се носеха по пътя за Добра Надежда. Тя подозираше, че сега родителите ѝ се карат. Неведнъж бе присъствала на техните сцени, за които причината беше тя. Но когато пред нея се разкри гледката на покритата с тежки облаци Добра Надежда, Полин събра мислите си върху Жан-Жак. Тя гледаше пълния с пари плик, който държеше в ръка.

Отвори го и извади парите. Беше ѝ ги дала Емили, за да заминат с Жан-Жак и детето в Англия. Полин вярваше, че това ще стане, беше заживяла с тази мечта.

— За какво са тези пари, Полин? — попита Джон, като я гледаше със замислените си очи. — А защо татко искаше да ни изпрати, преди да е дошла майка?

— Не знам.

Полин сложи обратно парите в плика и погледна сина си.

— Мама смята — продължи тя, — че не трябва да ходим на възпоменанието.

— Кой всъщност е починалият?

Думите на Джон затегнаха лъжата, която майка ѝ беше изтъкала около тях.

— Никак ли не си спомняш за Жан-Жак?

— Не. А ти спомняш ли си?

— Да — отговори Полин и се обърна настрани. — Познавах го.

— Тогава защо майка не искаше ти да отидеш?

— Защото той беше тъмнокож.

Полин събра истината в тези четири думи. Погледна отново сина си като се надяваше, че той ще разбере.

— Ти сигурно щеше да го обичаш — добави тя.

— Защо?

— Защото беше добър човек.

Полин спря малката двуколка пред ниската каменна стена, която ограждаше Добра Надежда. Зад нея се намираше гробището.

— Жан-Жак никога няма да е мъртъв за мене — каза Полин, докато слизаше от колата. Приблужи се до стената и забеляза Емили, която стоеше сама до надгробния камък на Жан-Жак. — Емили — извика тихо тя.

Емили вдигна очи, после погледна гроба.

— Свършено е — каза тя.

— Да.

Полин се обърна към Джон, който стоеше настрана до колата, и му протегна ръка.

— Не исках да безпокоя семейството ви, но исках Джон да дойде.

Момчето се приближи до нея. То се усмихна на Емили и леко се поклони.

— Добър ден — каза Джон.

— Добър ден — отговори Емили и отиде до стената.

Колкото повече се приближаваше до него, толкова празното пространство, оставено от Жан-Жак, се затваряше. Детето забеляза, че тя не откъсва очи от скромния надгробен камък, който се намираше сред другите гробове, и се почувства неудобно. Не разбираше много

добре какво искат да кажат Полин и Емили, но усещаше, че нещо става.

— Полин каза, че Жан-Жак е бил един от нейните приятели — каза той, за да строши неудобството, което ги заобикаляше. — Той е ваш брат, нали?

Полин го гледаше учудена. Никой не бе говорил на Джон за Жан-Жак. Майката на Полин зорко бдеше за това.

— Да, беше мой брат — Емили му протегна ръка. — Искаш ли да се качиш на стената?

Джон поклати глава. Не знаеше защо, но предпочиташе между него и този надгробен камък да стои една стена.

— Ще остана тук — каза той и се усмихна.

Това беше усмивката на Жан-Жак. Емили бързо се обърна към Полин, която тъкмо прескачаше стената. Тя пхна ръка в джоба на престилката си, хвана писмото, което беше написала на Жан-Жак, и се приближи до Полин, която стоеше права до гроба. От нея се изтръгваха нечути викове, от очите ѝ се стичаха невидими сълзи. Погледна Емили и ѝ подаде плика с парите.

— Благодаря ти — каза тя.

Джон ги гледаше озадачен. Какво ли означаваха тези пари? Защо ли сестра му ги даваше на Емили в деня, когато се отслужваше възпоменанието на един непознат наречен Жан-Жак?

— Толкова много прилича на него — каза тихо Емили и посочи с очи Джон.

— Готов ли си да отведеш сестра си вкъщи? — попита Полин, която се отдръпна от надгробния камък, за да отиде при сина си.

Тогава Емили разбра, че смъртта на Жан-Жак ѝ беше донесла нещо друго. Самоличността на Джон Уестбъри ще бъде навеки скрита. Не само от госпожа Уестбъри, но и от самата Полин.

Като гледаше как малката двуколка пресича полето, за да намери отново сигурността във фермата Уестбъри, Емили напипа писмото в джоба си.

Тя си спомни думите, които му беше написала: „Твоят успех е в тебе, Жан-Жак. Ти не си по-малко от другите, дори си повече, защото си роден от любов, въпреки горчивината, в която си живял, а сега разцъфтяваш с раждането на твоя син. Няма човек, който да те

превъзхожда. Никой, освен един, не може да иска нищо от тебе. Синът ти само има право на баща.“

Емили тръгна към къщи. Тя мислеше за това, което щеше да напише тази вечер в дневника си.

„Жан-Жак е мъртъв, но синът му никога не трябва да бъде погребан. Той е хванат в капана на една лъжа. Джон е истината на миналото, а истината никога не умира.“

След като написа това, Емили угаси лампата, поставена на малкото ѝ бюро. Погледна през прозореца луната, която изплува зад облаците, готова да започне нова ера, центърът на която ще бъде Джон Уестбъри.

Мъничкият Жак Марздън, който непрестанно търсеше обичта на майка си, без да може да я получи, нахлу в мислите на Емили. Той стоеше твърдо изправен до Джон, в центъра на бъдещето, което Емили се опитваше да прозре. Пред тях като заплаха изникваше Клара. Емили бе видяла изражението ѝ, когато баща ѝ я удари. Сякаш корсет от горчицина стягаше тялото на Клара. Загубила любовника и мъжа си, тя нямаше какво повече да губи.

Бялата църква се издигаше гордо сред селото, сякаш смазваше с превъзходството на височината си пръснатите наоколо схлупени колиби от кал. Тя се извисяваше в сърцето на долината, където бе разположена мисията. Протегнати към бялата постройка, оголени корени се спускаха от ръба на стръмните скали, където пламтяха като факли яркооранжеви цветове.

Сюзан отвърна очи от църквата, която Тис беше построил за преподобния Филип, и погледна писмото на Емили. Пишеха си почти три години. Да, изминаха вече три години, каза си Сюзан, като прочете датата на писмото — 5 юли 1849.

„Тук сякаш животът е спрял. Сюзан. Като че ли тази година Добра Надежда е застинала във времето. Докато около нас бъдещето бързо прогонва миналото, тук, в Африка, ние попадаме в клопката на неизменните сезони. Радвам се, че сте намерили спокойствие. Войната беше мръсна, както всяка война, но все пак най-лошото не се случи. Да, мисълта за смъртта на Жан-Жак не ни напуска. Как е Тис? С нетърпение очаквам да науча, че имаш дете.“

Сюзан сгъна писмото и го сложи на коленете си. Така би искала да каже на Емили, че очаква дете. Като гледаше църквата, се питаше какво да мисли за вярата на преподобния Филип. Ако тя не бе напразна, защо Бог, пред когото той благоговееше, не я дари с дете? Какъв грях е сторила?

Тя видя Тис да излиза от църквата с преподобния Филип и доктор Стивънс. Тис желаше дете не по-малко от нея. Възхищаваше се на непринудената му походка, на мускулестото му тяло, което винаги пораждаше у нея възбуда. Тя копнееше едно дете да увенчае

любовта им. Какво им пречеше да го имат? Сюзан прогони тази мисъл и се върна към писмото на Емили.

„Не, Сюзан, мисля, че татко никога няма да се съвземе от смъртта му. Той докосва земята, която нарича «безсмъртна майка», но сякаш не стъпва твърдо на нея. Гледа към лозята, но не ги вижда. Сърцето му не е вече тук. Често се питам дали не иска да се върне във Франция, въпреки че в Европа сега има революция. Но съществува Ева.“

Сюзан чувстваше, че трябва да говори с Тис. От страниците на писмото се усещаше смъртта. Ако Тис не получи майчината си благословия, техният съюз би могъл да попадне в клопката на времето.

— Знам защо не искаш да отидеш, Тис — каза Сюзан и погали лицето му. Лежеше до него свита в прегръдките му. Под чудотворната ѝ ръка малката колиба се бе превърнала в истинско домашно огнище. — Трябва да намериш майка си.

— Да — отвърна Тис, без да отваря очи.

Сюзан го гледаше и с края на пръста си милваше извивката на носа му.

— Слушаш ли ме? — попита тя.

Той кимна с глава, без да я погледне.

— Мина много време, откакто църквата е построена, Тис.

— Обещах на преподобния Филип да остана още малко. Той има нужда от помощ.

— Не, Тис.

Той отвори очи и я погледна. Лицето ѝ издаваше решителност.

— И на двамата ни е неприятно да го приемем, но знаеш, че трябва да отидеш.

Тис я привлече към себе си и я притисна в обятията си.

— Защо толкова се страхуваш, Сюзан? — прошепна той и топлият му дъх погали шията ѝ.

— Няма да те слушам повече — каза тя като се дръпна от него.
— Обичам те и искам дете от тебе, Тис.

— Майка ми няма да помогне за това.

— Тис — очите ѝ потънаха в неговите, — признай, че не изпитваш нищо към майка си, че ти е все едно каква ще бъде последната ѝ дума, дори това да е благословия за нас.

Тис я гледаше безмълвно. Очите му се навлажниха.

— Нямам желание да ме напускаш — продължи тя — и се страхувам да се разделим отново.

Той се обърна настрани, а Сюзан се наведе над него, принуждавайки го да я погледне.

— Знаеш ли къде е майка ти?

Тис кимна.

— Но ти от години го знаеш.

Тис отново кимна.

— Аз също знам, Тис. Тя е в Наталия.

— Сега е в Трансоранжия — уточни той. — Още веднъж е избягала от англичаните.

— Трябва, Тис — прошепна Сюзан. — Иди да я намериш.

Той пое дълбоко въздух, после бавно издиша и отново я притисна към себе си.

— Дълго ще ме няма — каза той.

— След това ще сме заедно. Бяхме решили, че когато построиш църквата и когато видиш майка си, ще отидем при Джери във фермата.

— Джери ще ти хареса. Ракията му от праскови също.

Сюзан се усмихна. За първи път те застанаха заедно с лице към това, което се страхуваха да погледнат.

— С майчината ти благословия ще имаме дете, Тис. Ще видиш.

Устните ѝ нежно докоснаха неговите. Тя го обгърна с крак и усетила топлината му, легна върху него, а той погали гърба ѝ, издигайки ръката си по заоблените форми на ханша ѝ. Сюзан беше единственото същество, с което той се чувстваше свършен. Но това означаваше и нещо друго. Дете. Той потъна в нея, в хладината и блаженството на земния рай, който бяха открили заедно. Опитваше се да не мисли повече за заминаването си.

Тис погледна прохода. Проливните дъждове бяха оголили стръмните склонове, които го образуваха. Долу лъкатушеше кафеникавата вода на реката. Водната стихия беше прорязала дълбоко речните брегове. Последния път, когато мина оттук, рекичката бе толкова тясна, че конят му я премина с един скок, а сега беше придошла от дъждовете и никой не можеше да прекоси буйното ѝ течение.

На една скала Тис забеляза останки от волска каруца. Пръснати отсам реката, оглозганите от лешоядите кости на воловете се белееха на слънцето. Те сякаш го предупреждаваха. Конят му нервно отстъпваше назад. Тис погали потната му шия, скочи на земята и откри една тясна криволичеща пътечка, по която конят трудно можеше да мине.

— Не се безпокой — му каза той на африкаанс и го помилва по главата.

Но конят се дръпна, разтвори широко ноздри и зарови с копита, с което като че ли искаше да покаже несъгласието с господаря си.

— Ела — настояваше Тис.

Една маймуна пропищя от високата сива скала, надвиснала над прохода. Тя показва дългите си жълти зъби готова да защити своята територия.

— Изчезвай! — извика Тис, а маймуната седеше на скалистия си трон и го наблюдаваше с малките си втречени очи.

Мигновено цяло стадо маймуни се впусна към своя водач. Сгушени до него, те го подкрепяха с крясъците си за да подчертаят властта му над тях. Конят се дърпаше и цвилеше от страх. Той беше видял острите им заплашителни зъби. Тис свали пушката си от седлото, обърна се към маймуните и се прицели. Вик на ужас изпълни въздуха. Стадото в миг се обърна, показвайки му червените си задници, и изчезна. Успокоен, Тис свали оръжието си и се усмихна. Маймуните знаеха какво е пушка. Те явно бяха виждали да минават хора от тук.

— Ела — каза той на коня и прибра пушката си. — Те казват, че няма опасност.

И Тис бавно пое по тесния път. Конските копита се плъзгаха по скалите, но продължаваха напред. Наобиколили отново своя водач, маймуните мълчаливо ги наблюдаваха. Един камък се преобърна под

краката на Тис. Той направи крачка назад, като се държеше за шията на коня. Камъкът се търкулна по скалите и падна долу с глух шум. Тис изчака ехото да заглъхне. Хвана по-здраво юздите и продължи да се спуска. Мислеше за майка си. И тя сигурно е извървяла този път. Мислеше си за думите на своите близки: „Сега напускаме нашата богата родна страна, където претърпяхме големи загуби и понесохме толкова обиди, за да навлезем в дива и опасна територия, но нас ни съпътства сляпата вяра в едно справедливо и състрадателно същество, пред което изпитваме страхопочитание и което следваме смирено.“

Тис се питаше защо хората се разкъсват в името на Бога, защо Сюзан се беше отдалечила от Него, а други избираха горчивата подигравка.

Спомни си последните думи на баща си: „Имаш право да плачеш, сине.“ И тези на майка си: „Иди при своята англичанка. Нямаме нужда от тебе.“

Писъците на маймуните се чува отдалече. Тис се беше съсредоточил толкова, че не усети как стигна до водата. Обърна се и видя, че маймуните го гледат отгоре. Грохотът на реката заглушаваше техните крясъци. Бреговете бяха стръмни. Нямаше брод. Тис погледна коня си. Имаше само един начин да прекоси реката. Той се съблече, сви дрехите и ги върза на главата си. Приблужи се до коня, който инстинктивно се отдръпна и отметна назад глава.

— Не е страшно — каза Тис, за да му вдъхне смелост.

Хвана юздите и го заведе до брега. Кръстоса стремената върху самара на седлото и навлезе във водата, като теглеше непокорния кон.

Течението ги носеше. Конят държеше главата си изправена. Ноздрите му бяха на равнището на водата. Тис плуваше до него, оставяйки се да го тегли течението. Маймуните се бяха спуснали стремглаво по скалата и надаваха викове на изумление.

Тис усети с бедрото си една скала. Хванал се за юздата, той стигна до отсрещния бряг, ограден с гъста растителност, поникнала сред скалите. Хвана се за един корен. Конят се мъчеше да намери някъде опора. Най-накрая копитата му стъпиха на хлъзгавите камъни. Тис му говореше, за да го окуражи, докато успее да повдигне мокрото си тяло на брега. Тис се свлече до него на земята. От другия край маймуните ги гледаха онемели от изненада.

— Махайте се! — извика им той през смях и те се скриха в скалите.

При този призив те обърнаха червените си задници.

Тис вдигна поглед към стръмните склонове, които се издигаха над него. На отсрещния бряг те бяха по-полегати. По леко загорялата му кожа блестяха малки капчици вода. Най-накрая достигна до скалистия връх. Пред него се откри безкрай от множество малки цветенца, едно от друго по-хубави, разгънати в килим от неподправена красота. Дочуваше се жаловитото гукане на див гълъб, песента на щурец и чуруликането на ято птици.

Тис дълго съзерцаваше тази просторна африканска шир, в която майка му бе намерила подслон и пред която той се чувстваше толкова малък.

Преподобният Филип тръгна към църквата. Щом влезе в храма, свежият въздух го обгърна. Това бе чудесна църква. В дъното имаше балкон от светло дърво. Олтарът гордо се издигаше под белия покров, бродиран от Сюзан. Огромен кръст висеше над светия амвон, резбован от здраво африканско дърво. Месеци бяха необходими на Тис, за да го направи. Той бе напоен с потта му. Всяка издялана треска от дървото му струваше огромни усилия, защото години бяха изминали, докато извая този кръст. Преподобният Филип си спомни за посланието на апостол Павел към галатяните: „Съразпнах се с Христа и сега вече не аз живея, а Христос живее в мене.“ Той се спря пред олтара, наведе глава и влезе в малката стаичка, за да се приготви за причастието.

Преподобният Филип повдигна сребърния потир и го погледна, удивлявайки се на африканците, които с такава простосърдечна вяра приемаха църковните церемонии. Забърса гладката повърхност на потира, в който се отрази деформираният му от извивката на съда образ. Питаше се също дали среброто не изопачава простотата на Христовото послание. Като чу тихи стъпки зад себе си, той се обърна.

— Тук съм, Андреус — каза преподобният на младия кхуза, който често идваше да му помага.

Остави потира и тръгна към вратата, очаквайки да види широко усмихнатия Андреус. Нямаше никой.

Объркан, преподобният Филип излезе от стаичката и навлезе в църквата. Сюзан бе коленичила сред скамейките. Очите ѝ бяха притворени, а лицето — озарено.

— Вие имате право — каза тихо тя.

Той остана безмълвен, от страх да не прекъсне с думи тази първа стъпка.

— Бог отвърна на молбата ми — добави тя и погледна към разпятието. — Очаквам дете!

— Сюзан ще има бебе, татко.

Емили се приближи до баща си, който седеше на обичайното си място — до надгробния камък на Жан-Жак, сред гробовете на жена си и на госпожица Търстън и разрушените каменни плочи на дедите си, дошли в Добра Надежда през XVII век. Емили знаеше, че там той преосмисля отминалите си грешки.

— Имам писмо от нея, татко — каза Емили, като се опитваше да прогони тъгата, която винаги го обгръщаше.

Извивката на раменете му издаваше петдесет и деветте му години. Той се обърна към дъщеря си. Дълбоки бръчки се бяха врязали в лицето му, косите по слепоочията сребрееха, но беше запазил волевите си челюсти и изпитателния си поглед.

— Ще се върнат ли с Тис вкъщи? — попита Жак.

— Тя има друга работа, татко.

Емили не искаше да разкрива това, което бе усетила в писмата на Сюзан. Това, че никога няма да се върне, че не счита Добра Надежда за свой дом.

— Тис е отишъл да търси майка си, за да поиска нейната благословия.

— За какво им е? — каза Жак, като леко присви очи. — Животът си е техен.

— Вие често говорите за прошката на мама — Емили се обърна към майчиния си гроб. — Прощката е най-големият дар Божии, а за да я получиш, трябва да простиш на другите, ви е казала тя.

Жак отвърна поглед от гробовете, от Добра Надежда, от Емили, от всички.

— Прюданс има право, татко. Добра Надежда бавно умира. Вие също.

Тя плахо очакваше реакцията на баща си, но нищо не се случи. Мълчанието му беше още по-ужасяващо.

— Жан-Жак е мъртъв — продължи тя — повече от три години. Обичах го, както никого не бях обичала, но приех този факт. Вие също трябва да го приемете, татко, и да продължите да живеете.

— Защо?

Както винаги Жак Бовилие изразяваше своя отказ. Отказ от бъдещето, от живота. Единствено миналото имаше значение за него.

— Защо ли? Защото искам да намеря отново своя баща — отговори Емили.

Жак я погледна. В нея той виждаше своята съпруга, която го беше обичала въпреки всичко.

— Имаш ли лек за това, което чувствам, Емили? — попита той с горчивина. — Какъв лек може да има за празнотата, която той е оставил след себе си? — Жак погледна камъка. — Сякаш никога не го е имало.

— Не е вярно, татко. Това е лъжа.

Той ѝ обърна гръб. Притвори очи и пое дълбоко въздух. Емили бързаше да продължи, преди да е изгубила смелостта си:

— Във вашето състояние сте безполезен за Добра Надежда. Така нямаме нужда от вас.

Той я погледна като ранено дете.

— Ева се нуждае от вас — добави тя.

Жак отново се обърна и Емили затвори очи, знаейки, че Ева си беше заминала, за да открие своя свят, и го бе изоставила в неговия. Единствената нишка, която ги свързваше, Жан-Жак, вече не съществуваше.

Като чу детски вик, Емили се обърна.

— Чакай ме! — умоляваше детето.

Тя забеляза силуета на едно малко момченце, залитащо по плочките на двора, които за него бяха като скали. Тригодишният Джофри тичаше след Жак, който мислеше само как да се отърве от него. Жак беше почти два пъти по-голям от брат си и крачките му, които също бяха два пъти по-широки от неговите, лесно му позволяваха да избяга от този, който му беше отнел майчината любов.

— Иди си! — каза ядосано Жак. — Остави ме на мира.

— А внуците ви, татко? — попита Емили.

В мислите си тя включваше и Джон Уестбъри, но не можеше да му каже това, макар че сигурно бе единственото нещо, което би го спасило. Жан-Жак беше жив. Той живееше в Джон Уестбъри.

— Какво ще е тяхното бъдеще, ако ние го убием, преди още да са пораснали?

Жак не отговори. За него бъдещето отдавна беше мъртво.

Възбуден от привлекателността на забраната, Жак Марздън нахлу в малката тъмна стаичка, където майка му не позволяваше да влиза. Тя не искаше синът ѝ да ходи при тези хора. За да ѝ угоди, в началото той я послуша, като се задоволяваше да ги гледа отдалече. Харесваше как блести тъмната им кожа, когато заливаха телата си с вода. Беше присъствал на изблици на насилие, които скоро утихваха. Бе видял как буйно изразяват възторга си пред жени като Розита, дъщерята на Мария. Но най-много обичаше музиката им. Тя събуждаше у него нещо непознато, но което сякаш беше част от него.

Сънди се усмихна на малкото белокожо момче, което влизаше в тъмната стаичка. Жак видя как блестят зъбите му, усещаше острия мирис на пот и намираше за вълнуващо влизането в този свят.

— Такива въдици правеше баща ми — каза Сънди.

Очите на Жак свикнаха с мрака. Те се спряха на тънките и тъмни пръсти, напукани в краищата, които слагаха кукичка на въдицата.

— Той казваше: „Тази въдица ще улови един ден хитра риба.“

— Ще отидем ли днес за риба? — попита Жак. — Там, където баща ти Али те е водел.

— Добре — съгласи се Сънди.

Светлите му длани правеха огромно впечатление на Жак. Той погледна краката на Сънди: и ходилата му бяха като дланите.

— Иди си! — скара се той на Джофри, чийто мънищък силует се появи на вратата.

— Моля те — настояваше момченцето. То боязливо чакаше на границата на тъмния свят, който приемаше брат му, но него изключваше.

— Мама ще се ядоса. Иди си!

Малкото момче пристъпи прага.

— И аз мога да ловя риба — каза то решително.

Когато видя Джофри да влиза в колибата на Сънди, Емили предусети драмата. Клара излизаше вече от къщи, за да извика сина си.

— Джофри! Къде си, Джофри?

Емили се отправи към избата, за да избегне сестра си.

— Виждала ли си Джофри? — извика Клара, като я забеляза.

— Той е с Жак — отговори Емили и ловко избяга, за да не ѝ зададе и други въпроси.

Клара погледна към колибите на земеделските работници, където знаеше, че може да намери Жак.

— Колко е непослушен! — измърмори тя. — Джофри! — извика Клара и тръгна натам.

Емили не разбираше защо Клара не обича Жак и се занимава само с Джофри. Тя виждаше, че Жак го забелязва, и това не предричаше нищо добро.

Когато Клара се приближи до забранената зона, под полите ѝ се вдигнаха облаци прах. Откакто Чарлз беше заминал за Индия, Емили бе забелязала, че Клара съсредоточава цялото си внимание към по-малкия си син. Този, който нямаше никаква прилика с Чарлз. Клара изцяло се отдаваше на сина на любовника си, сякаш той представляше всичките ѝ амбиции.

— Излез веднага оттам, Джофри! — извика Клара.

Тя се спря пред тъмния отвор, който отбелязваше входа на колибата, и се вцепени при спомена за Али. Спомни си сина му Сънди, но в никакъв случай не искаше да го вижда. Като хвана Джофри за ръката, тя се скара на Жак, който плахо се криеше зад него.

— Казвала съм ти да не водиш Джофри тук!

После се обърна, дърпайки малкото момченце, докато Жак остана до вратата още веднъж отхвърлен от майка си.

Жак се върна в света на тъмнокожите, в който майка му го беше изоставила. Привикналите му с мрака очи се спряха на Сънди и забеляза, че момчето едва сдържа сълзите си.

— Кажи ми — започна Жак и седна до Сънди на земята.

— За рибата ли? — попита Сънди обнадяван. Той се страхуваше малкото момче да не го въвлече в тайните на Добра Надежда.

— Разкажи ми за това, което се е случило тук. Кажи ми какво ти е говорил твойт баща за миналото.

— Не — отвърна Сънди и поклати глава, като му подаде въдицата. — Това са само истории.

— Разкажи ми ги.

Сънди наведе глава. Жак виждаше само ситно къдравата му черна коса и сплескания нос.

— Разкажи ми това, което баща ти е разказвал за онази робиня, за бебето — настояваше Жак.

— Може би не е вярно — каза Сънди.

— Разкажи ми.

— Неприятности ли си търсите?

Той знаеше откъде могат да дойдат тези неприятности. От Клара.

— Искам да знам истината.

Големите замислени очи не се отделяха от Сънди. Лицето му беше детинско, но очите му гледаха властно, с господарския поглед на белите.

— Разкажи ми! — заповяда Жак.

— Това било много отдавна — започна кротко Сънди. — Девойката била много хубава, както казваше баща ми. Името ѝ било Ева.

Докато Сънди отвеждаше Жак в миналото, Джофри беше затворен в кръга, който майка му описваше около него. А той имаше едно-единствено желание: да отиде на онова вълшебно място при брат си.

— Ние сме призвани да изиграем определена роля в живота, Джофри. И ти ще носиш голяма отговорност. — Думите на Клара минаваха край ушите на детето. Тя непрекъснато го обикаляше, като така стягаше кръга около него. — Ти си този, който ще спаси Добра Надежда. Ти ще ѝ върнеш доброто име.

Жак и Сънди сигурно са стигнали до реката, мислеше си Джофри. И Сънди сигурно си носи въдицата, за да улови хитрата рибка. Може би с тях ще бъде и Джон Уестбъри, неговият герой. Той беше на цели единадесет години. Вниманието на Джофри бе

привлечено от Клара, която му показваше един много голям и много стар ключ. Често се питаше за какво ли служи той. Висеше на стената и около него витаеше тайнственост. С него не можеше да се отключи нито една врата от къщата. Жак му беше казал това.

— Един ден ти ще сложиш този ключ в неговата брава. Ще отидем във Франция да видиш семейството, на което той принадлежи, и ще му го върнеш. Но ние трябва да се покажем достойни за това. Безупречни. Това е голяма задача, която изисква от тебе най-доброто. Разбираш ли?

— Да — отговори Джофри, като се надяваше, че майка му ще го остави на мира.

— А сега иди в стаята си и кажи молитвата.

Сърцето на Джофри се сви. В момента в главата му се въртеше една-единствена молитва: като по чудо да намери Жак и Сънди. Той пламенно се молеше за това. Но когато майка му го хвана за ръката и го заведе до вратата, вече не се съмняваше, че ще каже: „Господи, помогнете ми да измия греха от това семейство.“

Емили гледаше Прюданс, която стоеше сама сред лозята.

— За какво мислиш, Прюданс? — попита Емили, като се приближи до нея.

Гюнтер Вагнер ѝ беше казал, че е в лозята. Емили отдавна бе забелязала, че Прюданс избягва Гюнтер, и знаеше защо. Не бе забравила случката с Клодел и промяната, която настъпи у Прюданс след онази ужасна нощ.

— За Добра Надежда — отговори Прюданс.

— И какво става?

— Всички протестират срещу свалянето от кораба на изпратените в Австралия каторжници. Знаеш ли, че правителството смята да превърне Добра Надежда в исправителна колония?

Прюданс пое отново към къщи.

— Трябва ли да приемем каторжниците, или да им пожелаем приятно пътуване? — попита Емили.

— Искам да ги видя — отговори Прюданс и се обърна към сестра си. — Искам да видя живи хора, които идват отнякъде. От място, което не е мъртво.

— Говорих на татко — заяви Емили.

— Но той не те е чул — каза Прюданс. — Има живи хора там, Емили, цял един континент. — И тя ритна силно в стената, която се пропука. Емили знаеше какво иска да каже сестра ѝ.

— Желаяш ли да отидеш в този нов свят, Прюданс?

— Не! Мисля, че просто искам малко да подишам. Виждам как всичко се руши, Емили. Скоро земята ни ще бъде превзета от плевелите. Не бих могла да го понеса.

— Тогава какво искаш да правиш, Прюданс?

Емили почувства, че за пръв път сестра ѝ виждаше отвъд Добра Надежда.

— Казах ти, искам да подишам — излъга Прюданс.

Истината бе, че тя не можеше да гледа повече как Добра Надежда умира бавно заедно с баща ѝ.

— Богатството на майка ни няма да бъде вечно, Емили, но той отказва да ме изслуша. Не знам какво да правя.

Емили знаеше, че сестра ѝ има право, и не виждаше решение.

— Казах ли ти, че Сюзан очаква дете? — попита Емили и се приближи до Прюданс.

— Но тя няма да дойде тук. Няма да се върне никога.

— Няма — отвърна Емили.

Прюданс предусещаше истинската причина за този отказ.

— Знаеш ли защо? — попита Емили.

— Заради Тис.

Тя не искаше да се връща към този период от техния живот, който завинаги беше прогонила от съзнанието си — клетвата, която Клара ги бе принудила да дадат и чието изпълнение сега беше поверила на малкия Джофри.

— Защото Тис Ботма съвсем няма време за нас и това е напълно разбираемо — продължи тя.

Над селото тегнеше гробна тишина. Тис обходи с поглед поляната, осеяна с набързо построени къщурки. Наоколо имаше безброй следи от стъпки, но никой не се виждаше. Каруци и добитък стояха на сянка под дърветата. Множество мушици бръмчаха в нажежения въздух. Вятърът вдигна вихрушка от червеникава пръст,

която се понесе между къщите. Тис се чувстваше притеснен. В това място, което хората бяха избрали да живеят, той не откриваше и най-малкия признак на живот. Усетил напрежението на господаря си, конят вдигаше крака, сякаш земята под него се люлее. Тис влезе навътре в селото. От една отворена врата до него достигна слабо стенание. Слънцето се процеждаше през прашния прозорец и осветяваше един човек, който седеше в другия край на стаята и зъзнеше.

— Какво се е случило? — попита Тис на африкаанс. Приблужи се до треперещото тяло и докосна рамото на човека. Той гореше целият, а от допира се сви още повече. Тис се наведе, за да види лицето му. Устните му бяха подути, лицето му пламтеше, а очите му гледаха изцъклени. Устните му непрестанно шептяха неразбираеми думи. Тис бе обзет от ужас.

— Тереза Ботма. Търся Тереза Ботма.

Очите на човека се обърнаха нагоре, а напуканите му устни се мърдаха беззвучно.

Тис се обърна и се втурна навън. Тичаше из малките улички, блъскаше вратите и викаше: „Майко! Терси! Адония!“ Като чу конски тропот, рязко се обърна. Няколко мъже се бяха отправили към селото. С тела, прилепени до конете си, те яздеха сред облаци прах. Тис забърза към тях. Когато ги видя отблизо, той се спря. Единият от мъжете скочи от коня си и се приближи до него. От лицето му се виждаха само очите. Тис погледна към другите. И те носеха шалове на носа и устата си.

— Какво правите тук? — попита го човекът на африкаанс. Гласът му се заглушаваше от шала, а очите го гледаха изпитателно. — Не знаете ли, че това място е забранено?

Тис усети страх от този глас и заплаха от очите му.

— Търся майка си — отговори Тис, като се опитваше да прогони страха, който тези маски всяваха в него. — Тереза Ботма.

— Ботма.

Тис не можа да разбере от коя маска дойде този глас.

— Ботма. Тереза Ботма — каза той.

Маските нищо не отговориха, а само го изгледаха.

— Тя тук ли е? — попита Тис умоляващо.

— Да — каза един от групата, като показва с глава една къща. — Другите от семейството са мъртви.

Изведнъж Тис си представи двете си по-малки сестри. Нежната и очарователна Терси! Сигурно е станала жена. Може би е имала и семейство...

— Какво семейство? — попита Тис изплашен.

— Били са голямо семейство.

Тис сграбчи мъжа за яката и го принуди да обясни.

— Били са? — извика Тис. — Какво се е случило?

— Болест.

Тази дума вся ужас, ужаса от неизвестното.

— Каква болест? — попита Тис.

— Тези хора я пренесоха от Наталия. Треска — отговори гласът.

— Която убива, както убиват негрите. Която се появява, както изникват негрите — като изневиделица — каза друг глас, който звучеше също нереално, както и предишният.

— Майка ви вчера беше жива — човекът каза най-последните думи, които Тис трябваше да чуе.

— Идваме всеки ден, за да ги погребваме.

— Трябва да я спрем.

— Болестта не бива да се разпространява — намесиха се другите мъже.

Те мълчаливо гледаха Тис, забързан към къщата, която му бяха показали. Когато го видяха да влиза, се спогледаха.

— Не се връщайте! — извика един глас.

— Махнете се или тя и вас ще убие — поде друг глас.

Тис не ги чуваше. Той забеляза една малка купчинка под грубото одеяло. Беше майка му. Тихо се приближи до нея. Погледът му се плъзна по мебелите, които му бяха толкова близки. Столът, на който седеше винаги баща му. Семейната библия. Масата, на която се хранеха, около която изричаха молитвите си и през която се караха.

— Майко! — извика Тис, хвана слабата ѝ ръка и усети топлината, която се отделяше от нея. Докосна горещото ѝ чело. Залепналите ѝ кичури коса се бяха разпилели по възглавницата, напоена с пот. Очите ѝ бяха затворени и изглеждаха потънали в изпитото ѝ лице. Езикът ѝ търсеше влага по напуканите устни. Тис се наведе над кофата с вода, която стоеше на земята до него. Дръпна шала от врата си и го натопи във водата. После нежно го притисна до устните на майка си. Подутият ѝ език се насочи към течността.

— Аз съм Тис — каза той, като се приближи съвсем близо до нея.

Под одеялото се виждаха очертанията на тялото ѝ, което приличаше на скелет. Чуваше се предсмъртното ѝ хъркане.

— Майко — повтори той.

Тереза чу сина си. Той я викаше някъде отвъд горещата пещ, в която беше затворена. Тис тичаше към къщата, а тя го чакаше на вратата. Блестящите ѝ разрошени коси се спускаха над очите. Тялото ѝ беше младо и силно. Тис бе станал голямо и хубаво момче. Колко много го обичаше! Те се караха. Защо синът се караше с мъжа ѝ? Тя усещаше горчивината, която ги разделя. Виждаше двете си дъщери изправени до нея. Чувстваше нещо в ръката си. Чуваше собствения си глас: „Не ти искам парите. Не искам и тебе.“ Войници в червени униформи обкръжаваха фермата, търсеха мъжа ѝ. И Тис беше сред тях. Той я гледаше тъжно в очите. Изведнъж Тереза бе обхваната от неудържимото желание да прегърне сина си и да му каже колко го обича.

— Прости ми, Тис!

Като чу този глас, който идваше от пресъхналите устни на майка си, Тис отстъпи назад. Тя сякаш прекъсна думите си на две, но дишаше още. Все още беше жива.

— Излезте от тук, сине! — извика от вратата един призрачен глас.

— Ние погребяхме мъртвите. Елате.

— Ще остана при майка си — каза Тис, без да се обърне към човека, който стоеше до вратата.

Той не знаеше, че Тереза Ботма не го вижда вече в предсмъртните си видения.

Тис остана, за да погребее майка си. Другите бяха заминали, но той чувстваше, че ще се върнат, че изчакваха нещо. Беше валяло през миналия сезон, но от дъжда нямаше и следа. Тис копаяше гроба на майка си в изсъхналата, твърда като скала земя, под палещото слънце.

При залез беше свършил. Спусна се с трупа в гроба. Почувства, че ледени тръпки го побиват, а после, че изгаря от горещина, след това усети болки в мускулите. Забравяйки за болката си, той изпълзя над гроба. Беше се здрачило, когато затрупа дълбокия трап. Не знаеше къде са погребани сестрите му. Нямаше сили да мисли за това.

Навсякъде се виждаха пресни гробове, над които нямаше написани имена. Върху дървен кръст той написа „Семейство Ботма — в памет на всички тях“. В памет на баща му и, странно, в памет на самия него. Тис заби кръста в ронливата земя. Очите му сякаш горяха, главата му се въртеше, усещаше страшна жажда. Погледна към малката къщичка, където е живяла майка му. Остра болка прониза главата му. Като че ли мъгла се бе спуснала пред очите му. Едва успя да се довлече до кофата с вода.

Тис чуваше гласове около себе си. Не знаеше къде се намира, нито колко време е минало. Пламъци изгаряха тялото му. Те сякаш обхванаха и стените на къщата. Отнякъде долитаха заглушени гласове, които говореха нещо на африкаанс.

— Мъртъв е.

Тис усети една ръка да го докосва по челото.

— Изгорете къщата.

— Не можем да направим това.

— И нашите семейства ли искате да умрат?

Пламъците се извиваха от стените, съвсем близо до Тис. Отвън се чуваше тропот на копита. Той се опита да отвори очи, но беше невъзможно. Не можеше и да се помръдне. Шумът от копитата затихна. Над себе си чу свистенето на огъня в покрива на колибата. Както и тялото му, покривът бе обхванат от пламъците. Пукащите искри още повече замъгляваха мислите му. Той гореше. Разбра, че го повдигат и го носят, но нищо не чуваше. Бързо го изнесоха навън. Нощният хлад го обгърна. Никакъв шум. Сложиха го на нещо твърдо. Усети мириса на земя. Слагаха му нещо на устните, но не чувстваше нищо. Сетивата му бяха мъртви, както и разсъдъкът.

Светлина проблесна в мрака. Малките пламъчета подскачаха около него. Чуваше гласове, смехове, чу и странната дума „янки“.

Слънцето грееше, но Тис почувства прохлада. Дочуваше шума от конете и добитъка, дочуваше смесица от непознати за него езици. Обърна глава и отвори очи. Няколко тъмнокожи бяха седнали настрани от него, около един млад и едър мъж. Лицето му беше широко, а очите — засмени. Той се усмихваше и гледаше Тис. Стана и се отправи към него. Изведнъж Тис усети, че се вдървява, и отново изгуби съзнание.

През нощта го отнесоха. Наоколо имаше коне. Прахът го задушаваше. Настана ден, сетне нощ, а Тис сякаш се носеше из

въздуха.

Отново усети допира с твърдата земя, но шумът от конете и добитъкът беше изчезнал. Не чуваше нито гласове, нито смях. Обгърнат от тишина, той трепереше и гледаше полумесеца на луната над него, без да знае какво е това. Чу странен шум — лай на куче — и усети топлия му дъх на лицето си. Лаеше непрестанно.

— Какво става? — попита някой на африкаанс. После отново тишина. Тис усети дъха на кучето, което непрекъснато лаеше. Беше жив. Искрица живот проблесна в него.

— Какво става?

Гласът се чуваше отблизо. Две големи обувки се спряха до Тис. Кучето престана да лае. От обувките Тис премести своя поглед към лицето, осветено от пламъка на малък факел. Гледаха го учудени очи.

— Рица! — извика изведнъж гласът. — Рица!

Рица предлагаше на Тис чиния супа. Това беше една закръглена и працияща от здраве жена.

— Ще ви помогне — каза тя и му подаде една лъжичка от супата.

Тис погледна стаята. Никога не беше идвал тук преди. Десет русокоси дечица със сини очи го гледаха мълчаливо.

— Къде съм? — попита той. Това бяха първите му думи, които той произнесе на африкаанс.

— Вие от бурите ли сте? — усмихна се Рица. — Хендрик! — извика тя, като се обърна към вратата, където стоеше едър мъж. — От Бурите е.

Хендрик се извърна към тях. Слънцето подчертаваше очертанията на огромния му силует.

— От бурите съм — каза Тис, без да разбира защо това има толкова голямо значение.

— Откъде идвате? — попита Хендрик с гърлен глас, влезе в стаята и се приближи до масата, където беше седнал Тис.

— От близо.

— Чудно тогава, че никога не съм ви виждал — продължи Хендрик, като гледаше подозрително.

— Не оттук — побърза да каже Тис. — Не идвам оттук.

Виеше му се свят, притвори клепачи и се опита да избистри мислите си. Погледна отново Хендрик, докато Рица му подаваше още една лъжица. Десетте деца го наблюдаваха в очакване, като се споглеждаха.

— Хубаво е — каза жената, за да го насърчи. — Трябва да си възвърнете силите.

— Откога съм тук? — попита Тис. Дали беше ден или година — не можеше да каже.

— От четири седмици — отговори Хендрик, който седна и облегна лактите си на масата. Отправи към Тис пронизателен поглед. Тис усети страх в очите му и го позна. Беше един от маскираните мъже в селото на майка му. Тези, които са изгорили всичко, когато са го помислили за мъртъв.

— Не сте ли от съседното село? — попита Хендрик.

Децата се спогледаха нервно.

— Хендрик — скара се жена му, — той не е още добре.

— Как съм дошъл дотук? — попита Тис. Странни спомени преминаха през съзнанието му. Пламъци, гласове, говорещи на африкаанс, тъмнокожи лица, коне и думата „янки“.

— Ние ви намерихме — отговори спокойно Рица. — Бяха ви изоставили на нашата земя. Лежахте върху това — и тя посочи една биволска кожа.

Децата едновременно се обърнаха, за да видят кожата. И Тис погледна натам. Към нея бяха закрепени две дълги пръчки и така тя приличаше на носилка. Той си спомни шума на конете около себе си, шума на добитъка.

— Как се казвате? — попита Хендрик.

Тис го погледна, без да разбира. Отново в ушите му звучеше думата „янки“.

— Не си ли знаете името?

— Остави го, Хендрик — каза Рица. — Излезте навън!

Децата покорно напуснаха стаята. Тис не знаеше защо, но се чувстваше застрашен.

— Потгитер. Рено Потгитер — каза той.

— Потгитер — повтори Хендрик. — Откъде сте?

Тис усети, че е попаднал в капана на собствената си лъжа. Не можеше да им каже, че идва от английската мисия, че е женен за

англичанка. Като си помисли за Сюзан, изведнъж изпита силна жажда за свобода.

— От Добра Надежда — отговори той.

— Какво правите тук, толкова далече? — упорстваше Хендрик.
— И без кон? С оръжие, но без кон?

Тис имаше усещането, че Хендрик е насочил оръжие срещу него. Като че ли бе попаднал в клопка. Не можеше да диша. Стаята започна да се върти. Той нищо не знаеше.

— Казах ти, че още не е добре.

Чуваше нежния глас на Рица, усещаше ръката ѝ на лицето си.

— Още не се е възстановил, а ти го затрупваш с въпроси.

— Трябва да знаем.

Гласът на Хендрик отекваше сред шумовете, които изпълваха главата му. Тис с усилие отвори очи, за да го погледне.

— Когато спечеля толкова, че да платя това, което ви дължа, ще си замина — каза Тис.

— Нищо не ни дължите... — чу се тихият глас на Рица — освен да оздравеете.

Тис не изпускаше Хендрик от очи.

— Чувствам се добре и мога да работя — каза той и погледна Рица.

— Сюзан. Тис е мъртъв!

Думите на преподобния Филип отекнаха в цялата мисия, но Сюзан го гледаше, сякаш не беше казал нищо.

— Той е мъртъв, Сюзан — каза преподобният Филип, като я притисна в обятията си.

Тя се мъчеше да се освободи от прегръдките му, след това отстъпи назад и го погледна. Беше блед и целият трепереше.

— Как? — попита Сюзан с равен глас. — Как го разбрахте?

— Бях му изпратил вест за детето ви.

Сюзан наблюдаваше изражението на лицето му, без да каже дума.

— Цялото село, където е живяла майка му, е унищожено от болест.

— Кой ви каза това? — попита Сюзан със свито гърло. — Не вярвам.

— Проверих с всички възможни средства, Сюзан.

Преподобният Филип непрестанно разпитваше, откакто беше получил съобщение, че селото Трансгриеп, където е живяла майката на Тис, е било опустошено от болест и изгорено от тъмнокожите, които са откраднали добитъка. Тогава преподобният Филип не бе казал нищо на Сюзан, а беше изпратил вестonosци да търсят Тис Ботма... Те бяха ходили във всички съседни ферми, без да открият следа от него. Единственото име Ботма, за което си спомняха, бяха видели написано на един гроб, гроба на семейство Ботма. Някой си беше спомнил, че е видял Тис Ботма, но е бил мъртъв. Видял трупа му, преди тъмнокожите да изгорят селото и откраднат добитъка.

— Цялото семейство Ботма е умряло — повтори преподобният Филип, без да сваля очи от Сюзан. Той от месеци знаеше, че Тис е мъртъв, но не искаше да ѝ го каже, преди да е напълно сигурен. Очакваше да види реакция от нейна страна, но забеляза само, че очите ѝ, които обикновено имаха наситеносин цвят, придобиха ледена безцветност. Сюзан гледаше към църквата, която Тис беше построил.

— И сега ли ще ми говорите за Божията любов? — попита тя, като отвърна поглед от църквата. — Ще ми кажете ли къде е бил Той, когато Тис е умирал? Ако успеете да ми отговорите, може би ще ви слушам, когато ми говорите за Бог.

Тя леко завъртя златния пръстен на ръката си, извади го, подаде го на преподобния и се отдалечи. Отпрати се към малката колиба, която беше превърнала в семейно огнище.

Йоана, едно малко тъмнокожо момиченце, изтича след нея.

— Сюзан! Сюзан! — викаше я тя.

Тъмните и прашни крачета се стъписаха, когато Сюзан се обърна и я погледна с ледени очи.

— Остави ме! — каза тя. — А Вие — извика на преподобния Филип — кажете на вашия Бог да ме остави на мира!

Когато преподобният Филип я видя как се прегъва на две, имаше чувството, че собственият му гръбнак се счупва. За пръв път в живота си беше изпаднал в безнадеждност.

„Къде бяхте? — попита преподобният Филип, вдигайки очи към Бога. — Отказахте ли се от нас?“ Гласът отекваше в главата му. „Да —

отговори един ясен глас. — Той не е бил там.“

Гледаше към хубавата църква, която Тис беше построил. Чувстваше как съмнението нараства у него. Златната халка на майка му, която държеше в ръката си, бе още топла. Той я стисна и като вдигна поглед към небето, прошепна:

— Авва!

Часът на раждането наближаваше. Усетила това, Сюзан прекара целия ден в леглото, отказвайки да види преподобния Филип и доктор Стивънс. Приемаше храна само от малката Йоана.

— Мокра съм — каза ѝ Сюзан.

— Вода ли искате? — усмихна се детето, без да разбира какво иска да му кажат.

Сюзан погледна корема си. Беше бременна от почти осем месеца, а бебето, изглежда, бе слязло много ниско и не мърдаше. Движенията, които усещаше през последните месеци, бяха спрели. Погали с ръка изпъкналостта, под която се криеше детето ѝ, чувствайки очертанията му под пръстите си. То не мърдаше. Очите ѝ се спряха на локвата вода в краката ѝ.

— Извикай преподобния Филип, Йоана — каза Сюзан изплашена. — Извикай доктор Стивънс.

— Водата ѝ е изтекла — каза спокойно доктор Стивънс на преподобния Филип, който държеше ръката на Сюзан.

— Как е бебето? — попита тя.

— Имате ли контракции? А болки? — избягваше въпроса докторът.

— Не. Бебето мъртво ли е? Не ме оставяйте! — извика Сюзан, щом видя, че доктор Стивънс тръгва към вратата.

— Аз съм тук — каза нежно преподобният Филип.

— Ще трябва да накараме бебето да излезе — обясни доктор Стивънс, като се приближи до нея с едно шише и метална чаша. Преля малко от течността в чашата и я подаде на Сюзан.

— Пийте — нареди той.

Сюзан направи гримаса на отвращение, когато неприятният мирис нахлу в ноздрите ѝ.

— Това е разхлабително. Пийте — увещавахе я доктор Стивънс, като поднесе чашата към устните ѝ.

Тя спря да диша и я погълна на един дъх. Отвратителната течност щеше да се върне обратно, но тя се насили и я глътна. Така детето ѝ щеше да живее.

— Не се е обърнало още — каза докторът, хванал главата на детето, което беше неправилно застанало и трябваше да бъде обърнато, преди да се роди.

— Напънете се, Сюзан! — извика той.

Тя сграбчи ръката на преподобния Филип и се напъна с всички сили. Болката беше разкъсваща.

— Още! — викаше докторът, който държеше малката лепкава главица. — Още!

Йоана гледаше с широко отворени очи. Тя изтриваше челото на доктор Стивънс. Често беше виждала как жените раждат. Сякаш нямаше нищо по-лесно от това. Те само клякаха и бебето излизаше. Просто отиваха зад някой храст и се връщаха с бебе в ръце. Но днес нещо не беше наред.

— Ето го! — каза докторът.

Гласът му беше спокоен. Настана тишина, продължителна тишина. Сюзан чуваше биенето на сърцето си. Тя броеше ударите му в очакване на вика, но не се чуваше никакъв шум.

— Мъртво е! — изрева изведнъж Сюзан. — Мъртво е! — извика отново Сюзан като отблъсна ръцете на преподобния Филип, който се опитваше да я успокои. — Мъртво е!

— Чуйте. Сюзан! — извика преподобният, за да заглуши писъците ѝ.

Долови се странен шум, леко задъхване, трептящ звук. Сюзан притвори очи, за да се убеди, че това е истина. Тя го чуваше.

— Момче е! — обяви доктор Стивънс и се усмихна.

Сюзан усети нещо нежно, мъничко и хладно до страната си. Нещо, което мърдаше и плачеше. Детето ѝ беше живо. Тя погледна малкото розово и сбръчкано човече в ръцете на доктор Стивънс.

— Момче е — повтори той.

Сюзан обгръщаше с очи бебето, което бяха оставили на възглавницата до нея. Лицето му беше подутото и червено, очите — свити, а от отворената му уста излизаха викове.

Едри сълзи заливаха лицето ѝ и се стичаха върху бебето. Тя притисна мъничкото трептящо телце до себе си и изля над него цялата си мъка. Трябваше да се зароди този нов живот, за да може смъртта на Тис да окаже своето въздействие.

Преподобният Филип знаеше, че Сюзан е изгубена за него, но въпреки това се усмихваше. Най-после тя се бе отдала на вълнението си. Тис беше мъртъв, но детето — живо.

Тис се обърна на голямото дървено легло. Беше сънувал Сюзан и тялото му страдаше от липсата ѝ. Пухеният дюшек, в който бе потънал, поглъщаше копнежа му по нея. Скри глава под завивката. Шарките на плата танцуваха пред очите му на утринната светлина. Чуваше се вече бръмченето на насекомите около кошарата, която се намираше близо до къщата. Тис се чувстваше добре. Беше се възстановил и от шест месеца работеше във фермата на Хендрик, за да заплати за грижите и храната, която беше получавал. Искаше също да си купи хубав кон. Той успяваше да скрие самоличността си.

Все още се говореше с погребален тон за селото на смъртта, за семействата, които бяха загинали. Говореха така, сякаш болестта все още броди наоколо. Говореха и за края на семейство Ботма.

Тис си спомни за идването на един мъж във фермата на Хендрик. Търсеше някой, който последен е видян в селото. Някой на име Тис Ботма. Тогава Тис беше отговорил:

— Изглежда, че никой не е оцелял.

Тис не попита защо този човек го търси. Той разбра, че хората му нямат доверие, че все още ги е страх от болестта. Дори и Хендрик. Тогава Тис бе взел решение да напусне Рица и Хендрик веднага щом им се издължи.

Щеше да тръгне днес. Трябва да изпрати вест на Сюзан още с първия вестоносец. Една мисъл го преследваше. Африка бе твърде огромна, за да остави на човек време да се раздели с тези, които са му скъпи. Смъртта не признава разстоянията. Трябва да отиде при Джери, за да го помоли да подготви връщането си със Сюзан. Трябва да се увери, че е добре, защото Джери не беше много млад. Ако не бе отложил посещението при майка си, нещата може би щяха да бъдат различни. Тис полюшваше крака от ръба на леглото. Чувстваше се

щастлив. Макар че мислеше само за Сюзан и как по-скоро да я прегърне, той трябваше да изчака.

Сюзан се любуваше на малкото личице, на сплесканото носле, на заоблените розови бузки, на малките устни, които непрестанно се движеха, поглъщайки млякото, на сините очички, потънали в нейните. Повдигна едно малко пръстче, долепено до гърдата ѝ и бебето спря да суче. Тя се усмихна. Малката устица като че ли се раздвижи, за да отговори, преди да засуче отново. Сюзан чувстваше как млякото изпълва гърдите ѝ.

— Сюзан! — извика преподобният Филип, влизайки в малката колиба. — Тук са.

Тя не покри гърдата си, когато той влезе. Обърна към него празния си поглед.

— Семейство Питърс са доволни, че ще отидете във фермата им.

Сюзан погледна бебето си. То не сучеше вече. Заспиваше, но не искаше да пусне прекрасния източник на вкусното млечице.

— Избрахте ли му име? — попита преподобният Филип.

— Питър — каза само Сюзан. — Кажете им, че ще отидем.

— Не искате ли първо да ги видите? — предложи преподобният Филип, като се приближи до нея.

— Той е почти сляп, нали така бяхте казали?

— Да.

— Тогава, щом той няма да ме види, аз също не искам да го видя. Приемам предложението им за работа. Ще се занимавам със сина им, а в замяна искам само подслон за мене и детето ми. Далеч оттук... — добави тя след малко.

— Колко пъти още ще заминавате, Сюзан? Колко пъти ще трябва да напускате мястото, където ви е срещнала скръбта?

— Кажете им, че съм готова да тръгна. — Сюзан оправи роклята си. — Тръгвам веднага — добави тя.

— Вие обръщате гръб на Бога, Сюзан.

Тя го прониза с поглед, стана и отиде да остави заспалото бебе в раковината люлка, която африканците ѝ бяха изплели, след което обърна гръб на преподобния Филип.

Мисията се отдалечаваше сред металния звън на колелата. Сюзан не погледна назад и не отделяше очи от бебето.

— Изглежда много здраво — каза ѝ госпожа Питърс на африкаанс.

Беше около петдесетгодишна, силна жена. Тежкият труд бе оставил дълбоки следи върху нея, но тя притежаваше изключително благородство. Гледаше към сина си, Йохан, седнал до мъжа ѝ, който караше колата.

— Йохан е доволен, че дойдохте.

— Мислех, че е малко момченце — каза Сюзан на английски.

— На тридесет години е. — Госпожа Питърс говореше на африкаанс. Знаеше, че Сюзан я разбира, както самата тя разбираше английски. — Но за мене той си остава дете.

— Да — каза Сюзан, като премести поглед към сина си.

Камшикът изплющя върху гърба на воловете, които теглеха колата. Ян Питърс погледна Сюзан, след това се обърна към жена си и попита на африкаанс:

— Тя вярваща ли е?

— Ян! — отвърна жена му с възмущение.

Сюзан и нейният син бяха ли отговор на молбите ѝ? Връщаха ли се във фермата си с жена за сина им и едно прекрасно дете?

Сюзан се обърна. Мисията не се виждаше вече.

— Помислихте ли за предложението ми да дойдете с мене? — попита доктор Стивънс преподобния Филип, който не отделяше очи от хоризонта, зад който замина колата, отнасяща Сюзан. — Може би е време да промените намерението си.

— Да — отговори преподобният, пое дълбоко въздух и тръгна с него. — Да — повтори той и погледна църквата, която изведнъж му се стори не на място, както беше и той самият.

Сложи ръка в джоба си и потърси малкия златен пръстен.

— Ще се върна с вас за известно време.

16.

Прюданс яростно сновеше из стаята хванала полите си. Не можеше да накара баща си да повярва в това, което щеше да стане, ако не се подготвят за новите времена.

— Вие сте сляп! Щом отказвате да ме изслушате, значи сте сляп, татко.

— Е, добре, остави ме да си живея в слепотата.

Жак беше седнал до бюрото си с гръб към нея. Както винаги, когато възникнеше такъв спор, той се потапяше в книгите и гледаше цифрите, за да се убеди, че е прав, макар да знаеше в дъното на душата си, че Прюданс има право.

— Имението е в добро състояние. То ще премине през много поколения и няма да бъде оставено на овцете.

— Тогава няма да дочака никого. — Прюданс хвърли поглед към Емили, която стоеше до прозореца и гледаше навън. — Къщата е стара, а земята ще умре.

Емили мразеше, когато баща ѝ и Прюданс се караха и се стараяше да стои настрана.

— Кажи му, Емили — продължи Прюданс, — кажи му, че Добра Надежда ще загине, ако не направи нещо.

— Дори и след смъртта ми Добра Надежда ще живее — каза Жак и затвори гневно книгите. — Няма да умре!

— Даже и ако английското правителство реши да не покровителства нашите вина? — извика Прюданс.

Емили се мъчеше да не ги слуша.

— Земята не знае „ако“ — каза Жак. — Добра Надежда е нашата земя и тя е безсмъртна. Нямам нужда от английското правителство, за да оцелея.

— Говорите като французин.

— Да.

— Тогава не можете да разчитате едновременно на обещанията на англичаните и на Наполеон. Щом сте в Африка, можете да се

обърнете само към Европа.

Прюданс се приближи до него. Искаше да го докосне, за да го накара да разбере нейната гледна точка.

— Не виждате ли, че ако настоявам, то е, защото обичам тази земя?

— „Обичам“? — Жак стана. Беше пребледнял от гняв. Тя бе докоснала истината. — Казваш „обичам“, Прюданс. Е, добре, може би е време да заобичаш нещо друго. Прекаленият интерес, който показваш към това имение, не е естествен.

След като каза тези думи, които повече от всичко нараниха Прюданс, той излезе. Когато след него вратата се затвори, на Емили ѝ се стори, че въздухът свършва.

— Прюданс — каза Емили, като се приближи до сестра си и се спря до нея. В съзнанието ѝ отново изплува онази вечер, когато Прюданс беше изнасилена от господин Клодел. — Татко не искаше да те нарани.

— Може би има право — отговори Прюданс и се обърна настрана, но Емили забеляза, че в очите ѝ блестят сълзи. — Може би не е нормално толкова да се интересувам от Добра Надежда — каза тя и наведе глава, — тъй като Клара ще я вземе.

— Клара ли? — учуди се Емили.

— Тя не се е променила. Не се заблуждавай. Никога не забравяй какво представлява. — Прюданс обърна към сестра си насълзените си очи. — Тя злоупотребява с всички и дори с детето си. Джофри е само средство за отмъщение. Няма да се спре пред нищо, за да успее, и татко ѝ помага.

Емили настръхна, защото знаеше, че Прюданс е права.

— Ако все още ти трябват пари, аз имам — тя докосна ръката ѝ. Говореше за парите, които Жан-Жак не може да използва. — Ти искаше пари, за да купиш овце и съседните земи. На твое разположение са.

— Много е късно — отговори Прюданс. — Няма вече време за това, но от парите ти имам нужда. — Думите ѝ изненадаха Емили. — Отвъд Добра Надежда има цял един континент. Татко е прав, че животът е в тази огромна Африка.

Емили си спомни последния път, когато Прюданс ѝ беше говорила за кораба с каторжниците. Животът за Прюданс е далече от

Добра Надежда. Емили усещаше как семейните връзки се разкъсват.

Навън се чу пронизителният вик на Клара, отправен към единствената ѝ надежда за постигане на реванш.

— Джофри! Къде си?

— Искаш ли да заминеш, Прюданс? — попита Емили, като се опитваше да надвика Клара.

Тя си спомни за писмата, които беше написала на Сюзан. Бяха ѝ върнати без обяснение от мисията. Сюзан бе заминала, намираще се някъде из големия континент, за който говореше Прюданс и където тя самата искаше да изчезне.

— Вземи парите, от които се нуждаеш, Прюданс.

Беше неизбежно. Децата бяха пораснали и искаха да отлетят със своите криле. Тя също щеше да отлети...

Жак Марздън погледна към къщата, откъдето чу майка си да вика Джофри.

— Тя те търси — каза той на малкия си брат.

Жак беше почти на девет години. Надяваше се, че ще дойде ден, когато майка му ще извика и него, но това още не беше се случвало.

— Отивай — и той побутна Джофри като не откъсваше очи от рибата, която се мяташе на въдицата на Сънди. — Тя те търси.

— Искам да видя рибата.

Джофри мразеше вниманието, с което майка му го отрупваше. Мразеше вечните ѝ наставления. Опитваше се да бъде мил с нея, но знаеше, че няма да успее да направи това, което тя очаква от него.

— Джофри! — извика отново Клара. Той държеше в ръка трептящата въдица и гледаше сребристата риба, която водеше ожесточена борба, за да се освободи.

— Тръгвай! — повтори Жак.

Как може брат му да бъде толкова лош с него, питаше се Джофри.

— Джофри! — извика пак Клара със строгост, достатъчна да го откъсне от детството му.

— Идвам — отговори най-после той. Джофри напусна със съжаление речния бряг и опиянението на риболова, за да се върне вкъщи към слънчевото бъдеще, което искаше да му наложи майка му.

Сребристата риба полетя във въздуха и се приземи зад Жак и Сънди. Беше голяма и се въртеше в пясъка.

— Това ли е хитрата рибка, за която е разправял баща ти.

— Нейният син.

Сънди усещаше, че Жак ще го отведе в миналото. Той бързо се огледа наоколо.

— Трябва ни камък — каза Сънди, за да му отвлече мислите.

— Ще потърся — предложи Жак, изтича да вземе един камък и се върна. Поддържа го за миг над главата на рибата. Сънди улови в погледа му омраза. В очите му нямаше нищо детинско. Камъкът се стовари върху главата на рибата с ненужно голяма сила.

— Мъртва е — каза Жак и хвърли камъка, който се търкулна край рибата.

— Ще я занеса вкъщи Розита да я опече. — Сънди взе рибата и си тръгна.

— Защо? — попита Жак.

Сънди се спря, усмихна се и сви рамене.

— Когато се ожените, и вие ще правите каквото ви каже жената.

— Жените знаят ли какво трябва да правят мъжете?

Жак се сърдеше на Розита. Откакто Сънди се беше оженил за нея, нямаше време да разговаря с него. Не му разказваше вече разни случки като преди. Случки, които допринасяха за изясняването на истината, която той търсеше в миналото.

— Жените не знаят нищо. Не мислиш ли?

— Знаят.

Сънди пхна една тънка пръчица в устата на рибата. Поддържа я за малко пред него, след това я метна през рамото му. Очите на рибата като че ли продължаваха да гледат Жак с ужас.

— Жените всичко знаят — каза Сънди.

— Тогава какво знае майка ми за баща ми от това, което аз зная?

В това, което Жак бе научил от Сънди за миналото, не беше ставало дума за баща му. Жак нищо не знаеше за него. Знаеше само, че е английски аристократ и че е заминал за Индия с британската армия. Никой никога не говореше за него. Не им пишеше и майка му не споменаваше името му.

Сънди погледна настрани.

— Господарят Уестбъри — каза той. Беше доволен, че има повод да напусне Жак. От шушуканията между прислугата бе разбрал, че английският лорд не е баща на Джофри, но Сънди никога не говореше за това пред Жак. Новата му съпруга Розита го беше посъветвала да си мълчи.

— Тръгвам си — каза Сънди и бързо се отдалечи, докато Джон Уестбъри яздеше бавно по хълма, който се издигаше над реката.

— Виждам, че си уловил хитрата рибка — извика той на Сънди, който си заминаваше с люлеещата се над рамото му риба.

Сънди се обърна и се усмихна радостно на момчето, което го беше измъкнало от вечните въпроси на Жак.

— Да. Това е синът на хитрата риба. Като мен.

Жак погледна към Джон Уестбъри, който слезе от коня си и се спусна по хълма, за да отиде при него. Беше почти на четиринадесет години. Прекарваше много време в Добра Надежда и Жак се питаше каква ли е причината за това.

— Къде е Джофри?

Реката беше намаляла. Тъмни следи показваха по скалите обичайното ниво на водата.

— Каква суша! Къде е Джофри? — каза Джон.

— Той е с майка ми.

— А къде е майка ти?

— Майка ми ли?

Жак имаше способността да задава смешни въпроси и това беше много забавно за Джон.

— Вкъщи е.

— За какво си мислиш? — попита Джон, като забеляза, че малкият му приятел е замислен.

— Задавах си въпроси.

Жак ритна едно камъче, което цамбурна във водата, а той наблюдава дълго кръговете на повърхността.

— Познавал ли си баща ми? — попита, без да отмести погледа си от кръговете.

— Не. Виждал съм го веднъж. Това е всичко — отговори Джон.
— Сънди разказвал ли ти е нещо?

— Чувал съм разни работи — отговори Жак.

Джон срещна погледа му. Поглед, изпълнен с ярост, и едновременно с това унесен и заплашителен.

— Бащата на Сънди е бил роб в Добра Надежда. Казвал се е Али и е знаел всичко.

— Какво ти е разказал?

С течение на годините и Джон си задаваше немалко въпроси. Спомняше си за това странно разбирателство между сестра му Полин и Емили, когато стояха пред надгробния камък, издигнат в памет на един човек, за когото той не знаеше нищо — Жан-Жак — брат на Емили и син на робиня. Изглежда Сънди знаеше повече за това.

— Искан ми се да знам — каза Джон и седна. — Разкажи ми какво ти е казал.

— Той не може да ми каже защо мама не ме обича.

Жак хвърли още един камък във водата. Джон гледаше кръговете.

— Това може би не е вярно. Какво ти каза Сънди?

Жак се обърна и се отдалечи. Двете момчета ровеха в миналото, за да открият какво е скрито там. Джон Уестбъри гледаше към Жак — това слабо малко момче, преследвано от мисълта за майка си.

— Никога ли не си задаваш въпроси? — попита Жак.

— За какво?

Джон не искаше да се остави Жак да го смути и обърка, но лошото беше вече сторено.

— Кой си ти? — попита тихо Жак.

— Знам кой съм.

Джон се изтегна на земята и отправи поглед към небето. Лъжеше се. С въпросите си Жак просто искаше да го предизвика.

— Сънди знае — каза Жак.

Джон се почувства неудобно. Възрастта му го караше да си задава въпроси за своята самоличност. Той седна и погледна тесния гръб на Жак.

— Какво друго ти каза този роб?

— Той е син на роб.

— И какво още ти е казал? — гласът на Джон издаваше раздразнение. — Може би те лъже. Мислил ли си за това? То си им е навик.

— За какво говориш? — попита Жак.

— За тях — и Джон сви рамене и така изкара всички тъмнокожи лъжци. — Всички лъжат — добави той.

— Не ги обичаш, нали?

— Не. Какво ти каза?

— Ти каза, че той лъже. Защо се ядосваш?

— Не се ядосвам. — Джон стана и се изтупа. — Мисля си, че го слушаш и после говориш глупости.

— Тогава защо идваш тук и ме питаш какво знам, щом мислиш, че говоря глупости?

Джон бързо отиде до коня си.

— Яд те е. Защо? — настояваше Жак. — Какво може да знае за тебе?

— Е, аз ще ти кажа това, което не знаеш. Жак, ще ти кажа защо майка ти не те обича. Защото лъжеш.

— Аз лъжа?

— Да, като негрите. Измисляш си разни истории, защото истината не ти харесва — каза Джон и се качи на коня. Искаше да напусне колкото се може по-бързо това място, където всеки се опитваше да открие причината за тревогите му, с което само ги увеличаваше.

— Сънди не лъже! — извика Жак след Джон. Като не получи отговор, се обърна. Не искаше и да знае за Джон Уестбъри, защото си имаше други грижи, но мъничкото му сърце биеше тревожно. Въпросите му очакваха отговори. Хвърли камък във водата, наведе се да вземе още цяла шепа и започна да ги хвърля един след друг в кръговете, които ставаха все по-големи. Нищо не знаеше за Джон. Освен това, че има всичко, от което той беше лишен: майка, баща и обич. Мразеше го...

Колата на Емили беше спряна пред къщата на Уестбъри. Джон тихо отведе коня си в задния двор. Знаеше, че Емили и сестра му са вътре, а не искаше да види нито едната, нито другата. Забърза се към стадото овце, които забеляза отдалече. Баща му беше там и трябваше да го помоли за нещо много важно, защото единствено мисълта за това можеше да му донесе спокойствие. Пришпори коня си и в галоп стигна до баща си.

— Защо искаш да учиш в Кейптаун? — попита господин Уестбъри и свирна на кучето с черно-бели петна, което завръщаше овцете. — Образованието, което получаващ, не е ли достатъчно?

— По-късно искам да уча право.

Джон очакваше реакция от баща си. Често му се искаше да е по-млад. Тогава би го разбрал.

— На твоята възраст какво можеш да разбираш от това? — отговори господин Уестбъри, без да го погледне. Той знаеше, че момчето е интелигентно много повече от него самия. Обърна се и изгледа Джон, докато кучето тичаше около овцете. — Почакай да пораснеш още малко — добави той.

— Вече съм почти на четиринадесет години. Знам какво искам, татко.

Думата „татко“ винаги притесняваше господин Уестбъри.

— Значи искаш да учиш право.

Джон кимна.

— В Кейптаун ли?

— Ще работя и ще ви върна всичко, което ще похарчите за образованието ми.

— Да, убеден съм. — Той си мислеше за дълга, който никога нямаше да изплати на внука си. Дългът, натрупан от лъжата. — Ще помисля.

— А майка? — Джон знаеше, че майка му няма да го пусне. — Ще поговорите ли с нея?

— Не още.

Като се възползва от това, че овцете се бяха разпръснали, той се обърна. Знаеше, че никога не ще може да говори пряко с жена си за Джон. Свирна на кучето, което се затича на зигзаг, за да завърне овцете.

— Видя ли кръстницата си?

— Тя тук ли е? — попита невинно Джон.

— Да — каза господин Уестбъри и се обърна към него. — Чух какво ми каза, Джон.

— Има ли нещо друго, татко?

— Какво друго? — господин Уестбъри го погледна с любопитство.

— Жак Марздън разказва странни неща. Той прекарва времето си с негрите.

— Той е особено момче. Не го слушай. Не знам защо ходиш толкова често в Добра Надежда — каза господин Уестбъри и насочи отново вниманието си към кучето. Чувството на превъзходство, което изпитваше Джон по отношение на чернокожите, не му беше убегнало. — Ще говоря с майка ти — заяви Уестбъри, като знаеше прекрасно, че няма да го направи.

— Сигурна ли сте, че ще можете да се върнете сама, Емили? — попита Полин. — Мога да ви откарам с нашата кола.

— Добре съм, Полин.

Но Емили не изглеждаше добре. Чувстваше, че ѝ се схващат краката, но не се предаваше. Хвана се за колата. Усещаше ръката си слаба. Нямахте сили.

— Помислете за това, което ви помолих, Полин.

Полин сведе очи. Емили искаше от нея позволение да каже на баща си кой е Джон Уестбъри. Да му каже, че той е негов внук, че Жан-Жак не е умрял, без да остави частица от себе си. Тя ѝ беше обещала, че той няма да говори за това с никого.

Емили чувстваше непреодолима слабост и едва се качи на колата.

— Моля ви, Полин. Той няма вече за какво да живее. — Когато хвана юздите, тя не усещаше, че държи нещо между пръстите си. — Знам значението, което това има за вас, Полин, но заклинам ви! — Емили се опита да раздвижи юздите, но като не успя, извика: — Давай, Шабан! Върни ме къщи.

Конят послушно потегли, сякаш разбираше, че нещо не е наред.

— Емили да не е болна? — попита майката на Полин, която излизаше от къщи. — Изглежда много бледа.

— Казва, че е добре — отговори Полин и погледна към колата, която се движеше към Добра Надежда.

— За какво си говорихте? — попита Мери Уестбъри.

Полин си спомни за думите на Емили: „Истината трябва да се разкрие“, които срещнаха незабавния отговор на Полин: „Това е невъзможно“.

— Говорихме за Прюданс. Заминала е да живее в Кейптаун.

„Разбирам причините, които ви карат да пазите в тайна самоличността на сина си, но това не може да трае вечно, Полин“. Гласът на Емили отново отекна в съзнанието ѝ.

— Може би Прюданс си е намерила някой в Кейптаун. Съобразителна е и знае какво иска — заяви госпожа Уестбъри, прекъсвайки мислите на Полин. — И Емили би трябвало да се омъжи.

— Аз също, мамо — каза тихо Полин, докато в главата ѝ звучаха думите на Емили: „Няма нищо по-важно от това да се оповести истината за раждането на вашия син, Полин.“

— Защо е толкова важно? — беше попитала Полин.

— Защото той е истинският наследник на Добра Надежда и ако това не се знае, Клара ще прекърши още две съдби — бе отговорила Емили.

— А колко съдби ще бъдат разрушени от тази истина?

— Полин! — извика госпожа Уестбъри и погледна дъщеря си с любопитство. — Къде си? За какво мислиш?

— Казах си, че така е по-добре — отговори Полин.

— Кое?

Те видяха, че Джон идва при тях.

— Че Прюданс е заминала. Добре е — повтори тя, като прегърна майка си през раменете. Считаше за свой дълг да я закриля, както Емили — баща си. Беше започнала да вярва в тази лъжа.

Докато Джофри се опитваше да издърпа книгата от брат си, страниците се разкъсаха.

— Моя си е. Мама каза, че е моя — извика Джофри.

— Виж какво направи! — Жак беше позеленял от гняв при вида на скъсаните страници от книгата, на която толкова държеше. Нахвърли се върху по-малкия си брат, хвана го за гушата и започна да му крещи в лицето: — Мразя те! Ще те убия!

Докато стискаше врата му, Жак видя как малкото лице на Джофри се изкривява. Искеше да го убие.

— Пусни го! — извика Клара и се спусна върху Жак.

Тя не виждаше синовете си, а само как Чарлз Марздън убива Дънкан Шоу. Загубила контрол над себе си, тя сграбчи Жак и го дръпна от Джофри. Жак усети омразата в погледа и гласа ѝ.

— Тебе би трябвало да убия!

Жак се чувстваше унищожен, удавен в този порой. Майка му го удари, сякаш откъсна главата му. Той пусна брат си.

— Наведи се! — извика му Клара.

— Не! — малкият Джофри изтича след майка си, която се беше устремила към камшика, закачен на стената. — Не! Аз съм виновен. Аз скъсах книгата.

Клара го блъсна и се приближи до Жак с камшика в ръка. Жак знаеше, че каквото ѝ да беше направил, тя щеше да го накаже заради нещо друго. Той се обърна и се наведе. Усети как ръката на майка му го хваща за панталона и го смъква. Чу свистенето на камшика да разкъсва въздуха зад него. Срамуваше се от голотата си. Стисна зъби, когато каишът удари нежната му плът. Усещаше как сълзи изгарят очите му. Камшикът отново се стовари върху него. Беше унижително и ужасно болезнено. Клара се бе разярила, оставила се на инстинкта си заради унижението, което Чарлз ѝ бе нанесъл.

— Не! Причинявате му болка — извика отново малкият Джофри, заставайки между нея и брат си.

„Иска да ме убие“ — мислеше си Жак, докато тя го биеше. Тялото му трепереше от болка. Не издържаше повече. Най-после камшикът спря и падна на земята до него. Погледна дългия кожен каиш, по който имаше следи от кръв. Чуваше над себе си тежкото дишане на майка си.

— Целия ден ще останеш в стаята си.

Чу как скърцащите обувки на Клара се отдалечаваха, последвани от малките стъпки на брат му, който послушно тръгна след нея.

— Той е лош и не искам да играеш с него.

Жак чу вратата да се затваря след тях. Чувстваше се дълбоко отчаян и унижен. Опита се да си вдигне панталона, но не можа, защото целият трепереше. Стисна зъби и го дръпна по-силно. Лицето му се сви от болка, когато грубият плат докосна раните му. Затвори очи като се насилваше да приеме това страдание, дори да извлече удоволствие от него.

Очите му се спряха на осквернената книга. Разкъсаната страница изразяваше точно чувствата му. Приблужи се до книгата и я взе. Това бяха пророчествата на Нострадамус. Бе написана на френски. Жак я беше взел с надеждата, че това ще се хареса на майка му. Опита се да

събере страниците, както се опитваше да пришие разкъсаните късове на душата си. Сълзите му се стичаха над книгата и образуваха мокри кръгове. Усилията му да научи френски и да покаже на майка си, че го разбира, бяха пропаднали. Той хвана страницата в края и я дръпна с всичка сила. Така довърши и собствената си разруха...

Лекият конски впряг приближаваше Добра Надежда без кочияш. Емили бе клюмнала настрани и тялото ѝ се поклащаше в ритъма на колата. Жак видя това и се втурна към коня, който в бърз ход влизаше в двора.

— Емили! — извика Жак, хвана юздите и конят се спря.

— Какво става? — попита объркана Емили. Погледна ръката, която баща ѝ подаваше. — Къде съм? — Опита се да събере мислите си. Видя къщата и се усмихна. — Сигурно съм заспала.

Като се опитваше да слезе от колата, тя смъкна крака си, но той се огъна като парцалена кукла. Жак Веднага я вдигна.

— Емили! — Той я взе на ръце. Цялата беше мокра. — Емили! — повтори баща ѝ като се опитваше да ѝ помогне да дойде на себе си.

— Леля Емили ще умре ли? — преминавайки през мрака на стаята, тихото гласче на Джофри стигна до тях. — Мислиш ли, че ще умре? — попита отново той със свито гърло. Беше се изправил в леглото си и се опитваше да види брат си в тъмното. — Боли ли те още?

Жак лежеше по корем, със заровено във възглавницата лице. Правеше се, че не чува настоящия глас на брат си. Болката от камшика беше едва поносима, но това, което го смазваше, бе много по-тежко от нея: омразата, която се стоварваше върху него с всеки удар на камшика.

— Съжалявам — поде отново нежното гласче. — Не исках да скъсам книгата ти. Не исках тя да те бие.

— Спри.

Джофри стисна устни. Когато брат му искаше да се отърве от него, или го караше да си тръгне, или да заспи. Но той нямаше желание за това.

— Какво ти разказа той, Жак?

— Кой?

— Сънди.

— А мама какво ти каза? — отговори с въпрос Жак.

— Не знам.

Джофри наистина не знаеше и не искаше да знае. Това надхвърляше неговия усет.

— Какъв е бил баща ни? — попита той Жак.

— Питай майка ни.

— Тя няма да ми каже. Боли ли те още отзад?

— Много си глупав.

Джофри знаеше, че никога няма да бъде толкова интелигентен като Жак, но му се искаше едно-единствено нещо — да стане негов приятел.

— Знам, че съм глупав — съгласи се той.

Настана тишина. Джофри бе наострил уши. Чуваше приглушените гласове на големите и стъпки по лъснатия паркет. Лекарят беше дошъл. Бе прочел страх в очите на дядо си и сега се питаше дали леля му Емили няма да умре. Дано не умре! Толкова е мила!

— Боли ли ви? — гласът на доктора беше спокоен. — Усещате ли краката си?

Той гледаше Емили, която лежеше неподвижна в леглото си. Тя поклати глава. Ако заговореше, щеше да се разплаче. Никога досега не беше се чувствала толкова безполезна. Видя как лекарят повдига краката ѝ, как ги огъва, но те сякаш не бяха нейни. Нищо не усещаше. Видя го как ги пуска и въздъхва примирено.

— Ще мога ли пак да ходя? — попита Емили като се стараяше гласът ѝ да не издаде чувствата ѝ. — Кажете.

Лекарят гледаше настрани.

— Не вярвам. Съжалявам.

„Съжалявам“? Емили се обърна. Той се беше навел над нея, говореше ѝ нежно. Беше дълбоко опечален.

— Имайте любезността да предупредите баща ми — тя отвърна очи от него и от непоносимото му съчувствие. — Не мога да му го кажа сама.

Докторът се изправи и спокойно прекоси стаята. Спря се до вратата. Тя все още се надяваше той да произнесе думата „но“. Не каза нищо и излезе.

Вратата се затвори и Емили остана в затвора, който отсега нататък нямаше да напусне. Обездвиженото от парализата тяло бе нейният затвор. Тя погледна изпънатите си крака и им заповяда да се размърдат, но те стояха отчайващо неподвижни. Усещайки как гневът се надига в нея, тя започна да си хапе устните. Изведнъж осъзна какво се е случило. Крилата ѝ бяха прекършени. Тя бе обречена да прекара живота си в Добра Надежда. Сама се беше осъдила на това преди години, когато се бе посветила на семейството си. Но като видя мъртвите си крака, изпита само едно желание: да стане и да изчезне. Да изчезне, за да отиде при Сюзан и Прюданс, да изчезне към свободата и живота.

Жак влезе в стаята и погледна най-малката си дъщеря, неподвижна на леглото, с обърната към стената глава и затворени очи, сякаш тя искаше да заличи това, което лекарят току-що беше казал. Жак искаше да каже нещо, но не успя.

Приближи се до леглото и остана тихо там. Емили отвори очи и погледна баща си. Опита се да се усмихне.

— Добре съм, татко — прошепна тя.

Но как това можеше да бъде вярно? Той се наведе над нея, повдигна я и я притисна до себе си. Тя трепереше.

— Да, Емили, плачи, мъничката ми. — Той чувстваше как тя се разтърсва и облива в сълзи.

— Защо аз, татко? — попита Емили с глас, задушен от риданията. — Не разбирам.

— И аз не разбирам, детето ми — каза Жак, чиито сълзи се смесиха с тези на дъщеря му.

Прюданс не знаеше нищо за нещастиято. Иначе тя би зарязала плановите си и би се върнала вкъщи, но Емили беше помолила Жак нищо да не ѝ казва. Сега тя се намираше в Кейптаун, където, както я бе посъветвал баща ѝ, се опитваше да устрои живота си далече от Добра Надежда. Емили също я беше заклела да не прави нищо, което да я

отвлече от намеренията ѝ. Така, мислеше си тя, ще може да съществува чрез мислите си за Прюданс.

От няколко месеца тя живееше в къщата на госпожица Търстън. Гледаше в огледалото лицето си и голото си тяло. Огледалото беше елипсовидно, оградено от две редици чекмеджета. Гърдите ѝ бяха закръглени и твърди, талията ѝ — тънка, а ханшът — леко разширен. Всичко в него издаваше женственост. Прекара ръка в косите си, откри лицето си и сви устни. Обърна се в профил и отново се огледа. Причината за нейното неудовлетворение беше носът ѝ. С прибрани коси и издадена напред брадичка той изпъкваше и нямаше нищо общо с малките нослета на Емили и Сюзан, за които толкова често им завиждаше.

Тя отново се замисли върху проектите си. Беше наблюдавала мъжките маниери, начина, по който мъжете се движат, говорят, обличат и смеят. Тази сутрин си бе купила панталон, риза, шапка, боти и сако. За да не предизвиква любопитството на продавачката, тя беше казала, че дрехите са за брат ѝ, че той е много зает, за да дойде лично, и че не е трудно да ги купи вместо него, защото имат почти еднакъв ръст. Тя не ги пробва в магазина, а се задоволи само да ги сложи на себе си възбудена от мисълта за предстоящото.

Отиде до леглото, взе панталона, мушна единия си крак в него, после другия и го издърпа нагоре. Беше доста тесен за дамски ханш. Сложи си ризата и коженото сако и се обърна към огледалото. Изглеждаше смешна. Изпъкналите ѝ гърди ясно се виждаха под сакото. Тя прибра косите и постави на главата си кестенявото бомбе. Стана още по-смешна. Махна шапката, хвърли я на земята и отново погледна в огледалото. Докосна дългите си руси коси, които се спускаха до раменете. Погледът ѝ се спря на малката ножица, оставена на тоалетката.

Когато и последният кичур руса коса падна на пода, Прюданс пак отправи поглед към огледалото. Косите ѝ бяха къси, но с това не изглеждаше по-мъжествена. Съразмерната извивка на веждите ѝ я издаваше още повече. Отметна коси и започна да унищожава нежното изображение в огледалото, като ги подстригваше възможно най-късо. Струваше ѝ се, че ако успее да заличи женствените си черти, ще може да доведе плана си докрай. Тя толкова дълго ряза, че кожата около веждите ѝ се зачерви и възпали, но всякакъв белег на женственост

беше премахнат. Дръпна косите си назад и отново сложи шапката. Вече не беше същата. Ужасно! Започна да прилича на мъж. Като погледна надолу, тя видя гърдите си под сакото. Изпаднала във въодушевление, Прюданс хвърли сакото си, свали ризата, взе фустата от леглото и откъсна една лента от нея, която енергично нави около гърдите си. Но се спря. Стегнатите ѝ гърди я боляха. Едва можеше да диша. Направи гримаса и с примирение продължи да навива лентата. Клетката, в която се беше затворила, я принуждаваше да изпъне раменете и главата си назад. Всякакви женски извивки изчезваха.

Прекара ръка по лицето си и се усмихна. Винаги е имала широки рамене. Работата в лозята ги бе направила по-груби. Някога това я притесняваше, но не и днес. Но в сравнение с тях, нежността на лицето ѝ привличаше вниманието. Тя щеше да изложи на слънце чувствителната си кожа — да изсъхне, да потъмнее и загрубее. Тогава и бръчки щяха да се образуват. Щеше да стане грапава като ръцете ѝ. Облече отново ризата и сакото си. Да! Беше възможно. Можеше да мине за мъж, но първо трябваше да се упражнява в мъжкия говор и движения.

Прюданс наблюдаваше планината отвъд морето, която гордо се издигаше над Кейптаун, сгушен в склоновете ѝ. Остави корабът да я клатушка и каза тихичко сбогом на семейството си и на Добра Надежда, които останаха зад синкавите планини.

Един мъж сложи ръката си на парапета до нея. Тя изтръпна.

— Къде отивате? — попита мъжът, без да я погледне.

— Във вътрешната част — отговори спокойно Прюданс.

— Както всички. — Човекът се обърна, облегна се на парапета и я погледна. — Вярвате ли на всичките тези истории за златото?

— Защо не? — каза тя и се облегна като него на парапета. Като кръстоса крака. Прюданс хвърли бегъл поглед към бюста си. Той с нищо не показваше за съществуването си.

Усети, че ѝ прилошава. Повдиган от вълните, корабът се носеше напред. Опита се да гледа само в мачтата, за да се поуспокои стомахът ѝ, но безуспешно. Зави ѝ се свят. Погледна мъжа до себе си. Беше се навел над парапета. Всичко, което беше яла, се обръщаше в стомаха ѝ. Тя се наведе до него и двамата повърнаха в шумните вълни.

Спогледаха се. Корабът отново се заклати и стомасите им забълбукаха. Те се наведоха над парапета и едновременно запъшкаха. Прюданс не можа да сдържи усмивката си на задоволство.

Пътуването беше мъчително. Прюданс прекара по-голямата част от времето с мъжете. Каза им, че се нарича Пиер Шарбол. Хранеха се, смееха се и повръщаха заедно. Едва на петия ден, когато пред тях се откри заливът Алгоа, тя забеляза, че вече не ѝ става лошо. Малкото градче на брега изглеждаше бедно и пусто. Къщите бяха пръснати в безпорядък по продължение на негостоприемния бряг, върху който със страховит грохот се стоварваха вълните. „Разтоварването“ трябваше да стане с малки тесни лодки. Те танцуваха по морската повърхност, а мъжете превозваха пътниците. Вятърът духаше силно, морето беше развълнувано. Лодкарите искаха две гвинеи, за да оставят пътниците на брега. Цената беше четири пъти по-висока от обичайната. Пристанището гъмжеше от народ. Веселите гласове на лодкарите се смесваха с крясъците на чайките. Прюданс бе толкова възбудена от приключението, което щеше да изживее. Един млад моряк я тласна назад.

— Първо жените. Отдръпнете се.

Лодкарите едва задържаха лодките в посоката на вълните. Най-малкото навеждане настрани — и те можеха да потънат. Един гол до кръста лодкар се усмихна широко на Прюданс.

— Аз взема вас. — Една вълна го събори. Когато тя отмина, той си пое дъх и каза: — Два шилинга и шест пенса.

Никога, от детството си досега, Прюданс не беше се забавлявала така. Седнала на раменете на полуголия лодкар, тя стигна до брега. Най-после се чувстваше свободна.

Щом стъпи на твърда земя и плати на лодкаря, Прюданс погледна отново към града. Заобиколен бе от стръмни хълмове, по които не растеше никаква растителност. В сравнение с Кейптаун, този град е ужасен, но това не намали въодушевлението на Прюданс. Някъде зад тези хълмове я очакваше нейното бъдеще. Изпълнена с доверие, тя тръгна напред. Порт Елизабет беше вратата на Африка.

Ангус Макбрайд, стар, много стар човечец, се беше облегал на бялата стена на малко магазинче, което се издигаше самотно в една

глуха уличка на края на Порт Елизабет. Нахлупил шапката си над очите, той гледаше кафявите кожени ботуши на Прюданс. Тя сновеше пред него и вдигаше облак от прах, който той прогонваше с ръка.

— Една кола в Кейптаун струва шестдесет лири, а хубавите коне са по двадесет и пет — заяви Прюданс и посочи един амбулантен пазар, където бяха изложени стоки за продан. — Е, колко искате за тази кола?

— Ако престанете да ми вдигате прах в очите, може би ще помисля. — Шотландският му акцент звучеше странно на местния фон.

— Много добре — отговори Прюданс, застава пред него с ръце на кръста и килната на една страна шапка. — Помислете си — каза тя и изтри устните си с опакото на ръката. — Предлагам сто и петдесет лири за колата и стоките.

— Охо! — извика Ангус Макбрайд, махна шапката, сложи я пред очите си, за да си направи сянка, огледа Прюданс и отново нахлупи шапката. — Я виж ти!

— Колко искате?

Прюданс беше проучила цените на всички стоки, от които щеше да има нужда като амбулантен търговец, но човекът пред нея малко се интересуваше от установените цени. Той спазваше само един закон — своя. Видя го да изважда от джоба на панталона си пръстена лула, която пхна в устата си и я остави да виси без да я напълни.

— Е, колко искате? — повтори нетърпеливо Прюданс. — Няма да си губя времето в спорове.

— Може би ще бъде по-добре да погледнете стоките в тази кола, господине.

— Вече ги видях.

— Може би е във ваш интерес да погледнете пак.

Макар и с лула в уста, Макбрайд успя да се усмихне. Прюданс отиде при колата и хвърли поглед на стоките в нея: кухненски съдове, часовници с кукувички, пакети със семена, ечемик и блестящ порцелан. Камари памук бяха натрупани в дъното. Тя вече старателно бе огледала всичко.

— Не виждам барут.

— Защото няма — отговори Макбрайд.

— Но от него се печели много, особено в Кимбърли — каза Прюданс.

— Да, така е.

— Тогава, ако прибавите и барут — тя отправи поглед към вътрешността на магазинчето, — ще закръгля малко сумата.

— Откъде казахте, че идвате?

— Нищо не съм казал. И тъй като съм изморен, няма да споря и просто ще си отида. Съгласен ли сте? — попита грубо тя.

Старецът се загледа някъде далеч, присви очи, сложи отново лулата в устата си и се обърна рязко към Прюданс.

— Двеста лири.

— Двеста лири?

— С барута — каза той, като й подаде две големи торби.

— Слънцето ви е замъглило разсъдъка.

Прюданс се дръпна настрани, за да помисли. Спря се, когато забеляза това, което старецът вече бе видял. Облегнат на едно дърво, недалеч от тях, един човек ги наблюдаваше. До него стоеше кон. Малко по-нататък беше клекнал един негър. Ръцете му свободно висяха между коленете му. Беше облечен в дрехи от кожа.

— Ей, вие там! — каза Прюданс и се отправи към тази странна тройка. — Според вас как върви барутът?

— Не бих попитал него за това — каза гласът с шотландски акцент. — Положително не него.

— Тогава?

— В кози или в овце? — попита човекът. Източнолондонският диалект звучеше забавно, но лицето беше сериозно. Той погледна негъра, който стоеше клекнал до него. — Какво ще кажете?

— Вас питам — каза Прюданс и се приближи още повече.

Той се обърна към нея. Прюданс чувстваше неудобство, когато той я гледаше. Очите му бяха кестеняви, имаше хубаво мъжествено и открито лице. За първи път от много месеци насам Прюданс имаше усещането, че е жена. Уязвима. Тя рязко се обърна към Ангус.

— Искате да му се плати в лири — каза тя.

Човекът започна да се подсмива зад гърба й. Тя се обърна и отново го погледна. Пак се почувства неловко. Имаше нещо особено в него. Когато очите им се срещнаха, подигравателният смях секна и погледът му стана сериозен.

— В лири! — извика той, като мина пред нея и се запъти към колата.

— Съветвам те да не ми пробутваш твоите номера, Пол Манхоф! Откакто те познавам, все се опитваш да ми откраднеш колата — каза предизвикателно старецът. — И не искам твоят въшлив негър да се влачи тук.

Прюданс наблюдаваше Пол Манхоф. Той се обърна към нея, след като беше разгледал небрежно колата.

— Колко предложихте?

— Той иска двеста лири.

Пол Манхоф само поклати глава в знак на категорично съгласие.

— Какво означава това? — попита тя подозрително.

— Ангус е хитрец.

— А аз?

Пол я огледа. Въздъхна дълбоко и се отправи към стареца. Прюданс чакаше нерешително. Нито Пол, нито Ангус ѝ обръщаха внимание.

— Нямате ли какво да ми кажете? — попита тя.

Пол Манхоф погледна Ангус, който сви рамене. Пол на свой ред също вдигна рамене. А Прюданс се чувстваше напълно изключена.

— Тук ли ще останете? — продължи тя.

— Изглежда, че това е най-добрият начин на действие — отвърна спокойно Пол Манхоф.

Ангус радостно дръпна празната си лула.

— Сто. Или вземаш, или се отказваш, мръсен шотландски крадец! — Пол му нахлупи шапката над очите и отиде при Прюданс.

— Можете да ми помогнете да натоварим нещата. Уредено е вече — каза той, като погледна Ангус и тръгна към коня си и негъра.

— Една минута! — извика Прюданс и се затича след него. — За какво да ви помогна? Да натоварим кои неща?

— Ще разделим колата по средата. — Пол развърза коня си. — Много просто.

— Защото си въобразявате, че с моите сто лири ще получите половината. — От смайване Прюданс беше повишила тон. После заговори по-тихо: — Не влизам в този род комбини.

Той поклати бавно глава и сложи седлото на коня.

— Искам си моите сто лири, преди да сте докарали работата до бой — каза Ангус.

— Можеш да поискаш отново двеста — извика му Пол Манхоф.

— Чакайте! — отсече Прюданс.

Тя свали шапката си и я хвърли на земята, откъдето се издигна облак прах. Погледна яростно Пол, който ѝ отвърна с усмивка, и се обърна към Ангус, без да знае какво да му каже.

— Е? — Ангус се усмихваше стиснал лулата в края на устата си.

— Може би съм се заблудил. — Прюданс се наведе, за да си вземе шапката, изтупа я в панталона, за да спечели време, и се отправи към Пол Манхоф. — Може би съм се излъгал.

Той незабележимо повдигна вежди и погледна негъра, който вдигна очи към небето.

— Доколкото разбирам, вие искате да се сдружите с мене?

Прюданс си сложи шапката. Кестенявите очи на Пол Манхоф искряха от хитрост и това много я смущаваше.

— Ето ти идея — каза Прюданс. — Отскоро съм тук. Може би това ще е добра работа.

Ангус Макбрайд нахлупи шапката над очите си, сякаш за да не ги гледа. Пол наблюдаваше Прюданс проникателно. Той погледна изпитателно своя съучастник, облечен в кожени дрехи. Тъмнокожите рамене се повдигнаха, после се отпуснаха несигурно.

— Казахме сто.

Пол Манхоф спокойно се приближи до Прюданс, като оглеждаше лицето, тялото и ботушите ѝ. Докато обикаляше около нея, тя усети как женствеността ѝ разцъфтява.

— Какво има? — попита Прюданс.

Той бавно ѝ подаде ръка:

— Манхоф. Пол Манхоф.

Прюданс потрепна, когато коравата му десница хвана нейната. Погледна го право в очите и сърцето ѝ затуптя.

— Шарбол, Пиер — каза тя и енергично стисна ръката му.

Лицето на Пол изрази удивление.

— Пиер Шарбол — повтори тя и дръпна ръката си. — От Франция съм. Европа.

— А, така ли? — Пол изглеждаше успокоен. Той се отправи към коня си. — Можеш да натовариш кожите, Темба. Тръгваме.

— Вие нищо няма да натоварите, защото няма да получа моите сто лири.

Прюданс беше напълно забравила за Ангус Макбрайд. Тя се обърна към него и спря пред пушката, насочена към нея. Пол Манхоф подигравателно наблюдаваше сцената.

— Платете на човека, иначе трябва да го убия! — каза насмешливо той.

— Ще му платя, ако пусне тази пушка — отвърна Прюданс, без да изпуска оръжието из очи.

— Чу ли какво каза господинът, Ангус? — Пол беше явно доволен.

— Тъй ли? — старецът не сваляше пушката си.

Тя почака малко, след което извади с нежелание от джоба си пачка банкноти.

— Сто лири — каза Прюданс.

Тя започна да брои, като поглеждаше към оръжието. Като видя, че той леко навежда пушката си, за да сграбчи шумолящите банкноти, Прюданс му удари един в лицето. След това грабна пушката и метна стареца на земята. Обърна се към Пол Манхоф, който с възхищение вдигна шапката й. Тя му благодари с леко кимване и каза:

— Надявам се, че с вас няма да имам същите неприятности — след което хвърли парите върху Ангус, който се замята в праха, за да ги хване, преди да са отлетели.

— Впрегнете воловете — нареди тя на Пол и посочи малкото стадо недалече от тях. — Четири ще ми свършат работа.

— Воловете? — извика старецът, като хвана и последната банкнота. — Вие нищо не споменахте за воловете.

— И вие също. Но аз нямам намерение да тегля колата. Освен ако, разбира се, моят съдружник няма други намерения.

— Хей, по-кратко! — каза Пол, като вдигна ръце. — Няма да откраднем воловете от стареца.

— Че кой е говорил за кражба, приятелю? — Прюданс го прониза с поглед. — Ще ги взема само назаем, за да си пренеса стоката.

— За воловете — още петдесет отгоре — вдигна врява Ангус, като размаха банкнотите.

— Прочетохте ли парите, които дадох! Кой е този? — попита Прюданс Пол, като погледна към негъра.

— Моят лекар.

— А, петстотин лири! — възкликна Ангус смаян.

Прюданс се направи, че не го чува.

— Болен ли сте? — попита тя Пол.

— Вярвам, че ще оцелея.

Пол Манхоф ѝ се усмихна. Явно изящството на този французин с походка на денди му беше направило впечатление.

— Ловък ли е? — попита Прюданс, отправила очи към негъра.

Той спокойно седеше и я гледаше. Кожата му беше мазна и издаваше особена миризма.

— Темба! Иди потърси воловете.

Негърът се изправи с един скок и мина пред Прюданс, като ѝ хвърли весел поглед.

— Случва ли му се понякога да се мие? — попита тя Пол.

Леко приведен напред, Темба отиваше към воловете и си подсвирваше с уста.

Колата остави зад себе си малкото магазинче и Ангус Макбрайд, облегнат на грубата белосана стена. Празната лула висеше на долната му устна. Със спусната ниско шапка, той броеше петстотинте си лири.

Размахван от Темба, дългият камшик от кожа на носорог се изви във въздуха, преди да се стовари върху воловете.

Конят беше завързан и я следваше в бърз ход. Прюданс погледна Пол Манхоф, който седеше до нея в предната част на колата. Той хъркаше и главата му подскачаше в ритъма на движението. Дори и заспал, лицето му излъчваше нещо насмешливо. Тя изведнъж почувства сигурност. Пристигането тук ѝ беше донесло неочакван късмет.

Докато воловете теглеха тежкия си товар към неизвестността, тя погледна напред. Кухненските съдове се удряха с трясък един в друг, металните колела скърцаха, а сухият въздух, примесен с прах, гъделичкаше ноздрите ѝ. Без да го гледа, тя усещаше силното му мъжко присъствие до себе си. Този мъж я привличаше. Като отметна назад глава, Прюданс насочи вниманието си към обширната местност,

разпростряла се пред очите ѝ. Каквито и да бяха чувствата, които изпитваше, Прюданс не забравяше, че съдружникът ѝ наистина я беше взел за мъж.

17.

Емили погледна недоверчиво странния дървен стол на колела. Оставен до леглото ѝ, той стоеше там от две седмици, а тя вече шеста седмица не беше ставала. Баща ѝ сам го бе изработил, но това, без съмнение, нямаше да я спаси от затвора, в който се намираше. Нито баща ѝ, нито някой друг можеше да разбере, затворът беше в нея самата.

— Ще опитате ли днес? — попита Джофри.

Както всеки ден, малкото момченце подаде главата си през полуотворената врата. То нямаше търпение леля му да седне в стола, за да може да я тика.

— Не днес — както винаги отговори Емили.

— Добре — каза Джофри и си тръгна.

— Къде отиваш?

Имаше още нещо, което хората не можеха да разберат: когато си отиваха, тя се чувстваше по-самотна, отколкото би била, ако не бяха идвали.

— Не знам — каза Джофри и сви рамене.

— Къде е Жак?

— Не знам. Каза ми да се махам.

— Тогава къде отиваш?

— Никъде, но ако поискате да опитате, извикайте ме и аз ще кажа на Розита. — Дребничкият Джофри се промъкна зад вратата, но преди да я затвори, каза тихо: — Не бива да се страхувате.

Той се огледа плахо в коридора и изтича към кухнята. Мария го погледна, когато той влезе. Тясната ѝ памучна рокля се пукаше по шевовите, а дебелият ѝ ханш едва се побираше на дървения стол. Протегнала дебелиите си ръце напред, тя белеше старателно картофи.

— Майка си ли търсите? — попита тя.

— Не.

Джофри отиде при нея. Тя е толкова стара, че би трябвало вече да е умряла, мислеше си той. Погледна ситните ѝ бели къдрици.

— Леля Емили не иска да седне на оня стол — каза той сякаш между другото. Мария издаде напред устни и поклати глава.

Джофри искаше да я помоли да му откачи големия ключ от стената на салона. Много пъти се беше опитвал да го стигне, но не успяваше.

— Знаеш ли го оня ключ? Оня — големия, стария?

— Кой? — Мария продължи да бели картофите. Знаеше за кой ключ става дума.

— Този, дето виси на стената в салона.

Тя въздъхна. Този ключ я дразнеше. Беше толкова стар и мръсен, че не разбираше защо го държат още там.

— Може ли да ми го дадеш?

— Защо?

— За да го почистя.

— Защо?

— Не знам.

— Е, защо тогава?

— Ще ми го дадеш ли? — попита той, вместо да отговори.

— Розита! — извика Мария, без да оставя картофите си.

Джофри гледаше спиралата от картофени обелки върху масата. Розита влезе с вързоп чисто бельо.

— Иди и му дай онзи ключ.

— Кой ключ? — попита Розита. — Какъв ключ искаш?

— Онзи ключ, знаеш го много добре.

— Но за какъв ключ ми говориш?

— Той ще ти го покаже. Но не казвай за това на майка си, момчето ми.

Джофри кимна с глава.

Розита откачи ключа и го даде на Джофри. Той знаеше какво означава този ключ за майка му. Мисълта, че когато порасне, трябва да го занесе във Франция, го ужасяваше. Щом като тук не можеше да отвори нито една врата, защо пък да може във Франция? Всъщност той не искаше да отиде там, защото французите не говорят английски. Жак му бе казал, че затова учи френски.

Реши да скрие ключа. И когато Жак бъде готов, той ще го занесе във Франция. Но малкият Джофри не знаеше, че ключът беше само един символ, а символът не може да се скрие.

— Благодаря, Розита — каза той усмихнат и стисна ключа в ръчищата си.

— Какво ще правите с него? — Розита погали русите му къдрици. — Не казвайте на майка си, че аз съм Ви го дала.

— Няма да го загубя. — Момчето пхна ключа в джоба си.

— Не казвайте на майка си!

Когато Розита си замина, Джофри тайничко се измъкна от салона и като вземаше по две стъпала наведнъж, стигна до мансардата. Тази стая пазеше тайните на баща му и затова майка му никога не идваше тук. Но Джофри не знаеше, че тази мансарда помни и Жан-Жак.

Джофри извади червения мундир и трептящ от възбуда го облече. Ръкавите му стигаха до земята. Малките му ръчички съединиха долните части на мундира. Огледа се и видя, че краката му не се виждат. Пое си дълбоко въздух. След време ще носи същата униформа и ще бъде като баща си. Погледна позлатената корона на пагона и си помисли, че и той ще стане майор. Съблече мундира, извади ключа от панталона си и го пхна в джоба на мундира. Майка му никога няма да се сети да го потърси там. След това Джофри сгъна униформата и я прибра на мястото ѝ. Чу някой да се изкачва по стълбите. Погледна още веднъж голямата кутия, която криеше тайната на ключа и на бъдещето му.

Когато видя брат си изправен до вратата, той се стъписа. Лицето на Жак изразяваше ярост.

— Добър ден, Жак.

— Какво правиш тук? — попита Жак и огледа стаята, в която Сънди му беше казал, че е живяло детето на робинята.

— Нищо — отговори Джофри и сви рамене.

— Знам какво си правил.

— Какво съм правил? — каза невинно Джофри.

— Гледал си униформата на татко.

— Много ми е голяма засега. — Джофри искаше да сподели тайната с брат си, да му каже истинската причина за идването си. — Виждал ли си този ключ?

— Кой?

— Този, който не може да отключи нито една врата — каза Джофри и посочи с глава кутията. — Той е вътре.

— Защо? — попита Жак озадачен.

— Не го искам.

— Но ти не може да го криеш.

— Той е твой.

— Глупак!

Жак рязко се обърна и си тръгна, а Джофри отново се почувства самотен...

— Розита! — гласът на Емили, който долиташе от долния етаж, прекъсна мечтите му. — Искам да седна на стола. Искам да изляза!

От радост Джофри не усети как стигна до вратата и хукна по стълбите. Вълнението беше изтрило и най-малката следа от самотата.

— Розита! — извика той. — Леля Емили иска да седне на стола.

Милувката на свежия въздух по лицето му беше най-възхитителното усещане: скърцането на железните колела по тревата и мачкането на житата при преминаването на количката — най-вълшебният шум. Джофри тичаше отпред, а слънцето танцуваше в сините му очички и оживяваше лицето му.

— Харесва ли ви? Приятно ли е? Сигурно е много забавно. Мога ли да опитам?

— Приятно е, Джофри — каза Емили и докосна ръката на Розита, която тикаше количката зад нея. — Много е приятно.

— Емили — можа да каже само Жак, когато видя отдалече стола на колела. После пришпори коня си към Емили.

— Вижте колко се радва баща ви — каза тихо Розита.

— Тя го харесва! — Джофри се затича към дядо си. — Леля Емили харесва количката, която ѝ направихте.

Жак скочи от коня и коленичи пред дъщеря си. Топлината, която излъчваше усмивката ѝ го накара да забрави всичко останало. Тя погледна баща си в очите, но в тях видя необикновена празнота.

— Сега всичко е различно, татко! Всичко ще бъде различно. Обещавам! — Тя го притегли към себе си и го прегърна...

Инвалидният стол стана неизменна част от пейзажа на Добра Надежда. Емили гледаше баща си, който вървеше из лозята. Седнала на една пейка до количката на Емили, Полин проследи погледа ѝ. Тя често идваше тук. Знаеше какво ще я помоли приятелката ѝ, но този път започна първа:

— Майка ми живее в лъжа, за да предпази сина ми. Ако кажа истината, тя няма да я понесе.

— Истината не може да убие никого. Ако баща ми не намери стимул за живот, ако истината остане скрита, той ще умре.

Полин гледаше Жак Бовилие в лозята. Дори от разстояние личеше как дългите години са превили гърба му.

— Това е най-съкровено то ви желание, нали? — попита Полин.

Емили кимна с глава.

— Сега, когато Джон учи в Кейптаун, мисля, че е възможно — каза Емили, изпълнена с надежда.

Погледът на Полин се спря на инвалидната количка, на шотландската пола и безжизнените крака на Емили.

— Кажете му го — прошепна Полин.

Емили се задъха от изненада, а душата ѝ сякаш скачаше от радост. Протегна ръка и хвана Полин като че ли с това търсеше потвърждение на думите ѝ.

— Но, моля ви, нека да не казва на никого — добави Полин и сведе очи.

— А на Ева?

— Загрижена съм най-напред за майка ми.

На Емили ѝ се искаше да скочи от количката и да се затича към баща си, да се хвърли в прегръдките му и да извика:

— Жан-Жак има син!

Но тя преглътна радостта си. Ще изчака да остане сама с него, за да му го каже.

Настъпи смут в съзнанието на Жак. Струваше му се, че не е чул добре думите на Емили. Гледаше я подозрително и се опитваше да съсредоточи мислите си. Искаше да ѝ повярва, но не смееше.

— Повтори това, което ми каза — помоли я той и седна на ръба на леглото и.

— Полин и Жан-Жак имат дете. Това дете е Джон Уестбъри.

Тя разказа всичко и зачака истината да измине своя път и да достигне до съзнанието му. Забеляза слаба светлина в очите му, но той рязко се обърна, стана и се отдръпна от леглото.

— Татко — нежно го извика Емили. Сега Жак изглеждаше още по-прегърбен, сякаш бе потънал и изчезнал в самия себе си. — Идете да намерите Ева.

Жак се обърна и погледна дъщеря си.

— Какво има? — попита тя като видя изражението му.

— Защо не ми го е казал?

— Не можеше. Нима не разбирате? Той трябваше да предпази сина си.

Жак разбра. Знаеше какво е изпитвал Жан-Жак, когато са му отнели детето. Изведнъж сякаш прозря всичко, което досега му е изглеждало необяснимо. Жан-Жак бе влязъл в армията, за да осигури бъдещето на Полин и сина им. Щастieto, към което Ева и той още се стремяха.

— Търсих ви. — Гласът на Клара изтръгна Жак от мислите му. — Искah да поговоря с вас.

— Пак ли, Клара? — каза Жак и я погледна ледено. Той знаеше какво иска тя. Едно-единствено нещо я занимаваше — завещанието му.

— Отивам в Кейптаун — заяви Жак и тръгна към вратата.

Емили много добре знаеше къде отива той.

— В Кейптаун ли? — каза надменно Клара. — Може би искате да се срещнете с нотариус?

— Не.

Те се изгледаха недоверчиво. Жак не беше отстъпил досега пред желанието й.

— Искаш да въведа ред в делата си? — попита студено той.

— Би било нормално да поемете своята отговорност.

— Знам моите отговорности, Клара. Съветвам те да се занимаваш повече с твоите — каза Жак, погледна съучастнически Емили и бързо излезе от стаята.

— Защо татко се държи така? — попита Клара.

— Не съм сигурна, че те разбирам добре — каза Емили, която наистина не я разбираше.

— От години не е ходил там.

— Да, така е — отвърна Емили и взе дневника от нощното си шкафче. — Но може би е дошъл моментът да отиде отново. Нямам нужда от нищо. Благодаря.

Нещо се е променило в държанието на Емили, чувстваше Клара. Шум от конски тропот я привлече към прозореца.

— Къде отива? — попита тя като видя баща си да напуска Добра Надежда.

Без да се смуцава от присъствието ѝ, Емили старателно написа в дневника си: „Истината съживи баща ми“. После вдигна очи към сестра си, която явно не се чувстваше удобно, и заяви:

— А защо да не отиде в Кейптаун? Не е ли нормално да потърси жената, която обича?

Вратата се затвори с трясък зад Клара и най-после Емили остана сама. Тя въздъхна и погледна отново дневника си. Думите, които написа, се открояваха ясно на страницата: „Господи, направи така, че Клара никога да не узнае истината!“.

Жак напусна Добра Надежда, без да подозира, че е проследен. Жак Марздън дебнеше дядо си скрит в лозята, които ограждаха пътя. Жак знаеше къде отива дядо му. Отиваше при робинята, за която Сънди му беше говорил. Тази жена, чието име не се произнасяше от никого вкъщи, но от която дядо му имаше син — Жан-Жак.

Предградието Уинбърг се намираше само на няколко километра от Кейптаун и Жак пренощува в един малък пансион. Взе решението си внезапно. Не бе виждал Джон Уестбъри отдавна, но знаеше, че момчето е изпратено в Кейптаун, за да учи в едно малко училище, ръководено от английско семейство. Джон живееше с тях и още няколко ученика, които не можеха да се връщат вкъщи. Някои бяха болнави, дошли от Англия заради африканското слънце.

Жак премина през Уинбърг, което приличаше много на холандско селце: хубави къщички със зелени капаци на прозорците и широки пътеки, водещи до планината Тейбъл, чиито полегати склонове бяха покрити с цветя и смокинови дървета. Забеляза голямата бяла къща, която се издигаше над всички останали. Дръпна връвчицата на медния звънец и го чу как отеква в училищните стени. Чуха се детски стъпки и авторитетен мъжки глас:

— Като се върна, да сте го научили добре.

Един мъж на средна възраст отвори вратата — господин Джеймс Робъртсън, чието сако беше изцапано с тебешир. Косите му падаха върху челото и той непрекъснато ги отмяташе назад.

— Какво мога да направя за вас?

— Благодаря ви. Аз съм приятел на семейството на Джон Уестбъри и бих искал да знам дали е възможно да го видя, за да се уверя, че е добре.

— Джон Уестбъри ли? А защо да не е добре? — попита учителят недоверчиво.

— Просто минавах оттук — побърза да каже Жак.

— Ще ида да видя къде е. Казвате — приятел на семейството?

— Съсед.

— Разбирам. — Робъртсън посочи на Жак един стол във вестибюла. — Няма да се бавя, а и вие също, предполагам. Ние учим, и то добре. Джон Уестбъри има голямо бъдеще пред себе си.

Жак седна и зачака. Едно момиче, облечено в ученическа престилка, мина край него и направи лек реверанс.

— Добър ден, господине — каза тя и се отдалечи.

Жак вдъхваше мириса на хартия и тебешир. До него долитаха монотонните гласове на деца, които рецитираха „Илиада“. После чу тежките стъпки на човека, който с толкова недоверие го бе допуснал до своя свят. Свят, към който се стремеше и госпожица Търстън, но смъртта не й позволи да надникне в него.

Джон Уестбъри влезе във вестибюла.

— Добър ден, господин Бовилие — каза той и наведе глава. Очите му бяха сини, а леко начупената му коса руса. Усмихна се учтиво. Жак разбра, че всъщност досега никога не беше го виждал истински. Пред него сякаш стоеше синът му. Единствено цветът на кожата му беше друг.

— Добър ден, Джон.

Жак му протегна ръката си, която Джон стисна енергично. Беше висок за възрастта си. Детинската му непохватност още не бе изчезнала, но зад юношата вече се появяваше мъжът.

— Как си? — попита Жак.

— Много добре, господине.

Джон Уестбъри го гледаше учудено. Чувстваше се притеснен, защото едва познаваше Жак Бовилие и не можеше да разбере защо е

дошъл да го види.

— Добре ли са родителите ми? — попита той, за да каже нещо.

— Да. Бях в Кейптаун и реших да се отбия и да те видя.

— Били сте в Кейптаун?

— Да.

Неловко мълчание се настани между тях. Жак не го изпускаше от очи. Край тях мина едно момиче.

— Сара! — извика Джон.

Тя моментално се изчерви.

— Това е моя приятелка — каза Джон. — Сара Рансъм. Тя е дошла от Англия и живее тук с господин и госпожа Робъртсън.

— Радвам се да се запозная с вас, господине.

Сара се поклони. Беше бледа и крехка. Погледна Джон и отново се изчерви. Джон ѝ се усмихна. И той беше срамежлив.

Учителят се изкашля. Срещата беше приключила.

— Това ли е всичко? — попита той.

Въпросът не изискваше отговор. Господин Робъртсън отвори входната врата.

— Благодаря — каза Жак и стана.

Когато тръгна към вратата. Джон го загледа озадачен. Не беше казано нищо, което да оправдае посещението.

— Моля ви, предайте поздрав на родителите ми и на сестра ми Полин.

— Добре, ще предам. — Жак го погледна, но пред дебелата лъжа, която семейство Уестбъри бяха изтъкали около него, той нямаше сили да му стисне отново ръката. — Ще поздравя и сестра ти.

Жак си тръгна, защото това посещение само усложни нещата. Прекоси прага и хвърли последен поглед към Джон Уестбъри, който стоеше до Сара Рансън. Твърде самоуверен е, помисли си Жак.

— Защо е дошъл да те види? — попита Сара, когато вратата се затвори. — Кой е той?

— Върнете се в стаята си! — извика господин Робъртсън и плесна с ръце.

— Съсед — каза Джон, сякаш това обясняваше всичко.

Наближавайки малкото рибарско селце, където живееше Ева, Жак почувства, че в него отново се заражда живот. За пръв път след смъртта на сина си той имаше хубав повод да дойде при нея. Две измършавели кучета се затичаха между колибите, като джафкаха нервно около копитата на коня. Жълтите им очи светеха, а когато конят ги ритна, те побягнаха с вой от уплаха. Хората от любопитство се показаха по вратите и прозорците си.

Жак спря коня си пред жилището на Ева, което се издигаше направо от земята и приличаше на буквата А. Той скочи от коня, знаейки, че тя вече е излязла. Чу гласа ѝ, който заглушаваше шума от морето.

— Как сте, Жак? — попита тя, сякаш се бяха разделили вчера.

Стоеше до вратата и изглеждаше по-дребна, отколкото той си я спомняше. Тъмните ѝ боси крака бяха потънали в пясъка. Очите му срещнаха погледа ѝ — топъл, както преди, но като че ли по-различен.

Тя хвана ръката му и дръпна шала си, под който косите ѝ се вееха от вятъра. Погледна морето, което я беше пленило още от деня, когато го съзря за пръв път.

— Джон Уестбъри? — прошепна тя и се обърна към Жак, който стоеше изправен на една скала.

Той току-що ѝ беше казал чудото. Вълните се разбиваха в сивите скали и водният им прах ги обсипваше.

— Мога ли да го видя? — попита тя.

— Не.

Жак се приближи до нея. Желанието, което тя му вдъхваше, беше загубило силата си. Но сега имаше нещо по-дълбоко. Сякаш събуден от кошмар, той отново стоеше до нея. Притисна я до себе си.

— Не още — добави той. — Може би никога.

— Но той е там.

Един кичур черна коса помилва лицето му. Той леко го отмести. Времето беше изписало леки бръчки по лицето ѝ и Жак се питаше как е възможно с годините тя да става все по-хубава.

— Гладен сте, елате — каза тя изведнъж като че ли нищо не се беше случило и хвана ръката му.

Ева се бе примирила с мисълта да не вижда внука си, но Жак стоеше отново до нея. Вървеше пред него като стъпваше предпазливо

по скалите, а тъмнокожите лица видяха с безразличие как вратата се затваря след тях.

— Трябва да е на четиринадесет години — каза тя.

— Откъде знаеш?

— Спомням си, че преди четиринадесет години имаше нещо, за което Жан-Жак не посмя да ми каже. — Тя погали страните му. — Искате ли риба?

— Да.

Струваше им се, че синът им не е мъртъв, че всеки момент може да влезе в стаята с внука им. Жак се отпусна в едно кресло, а Ева завърза престилка върху полата си. Тя непрестанно говореше. Толкова силно бе вълнението ѝ.

— Прилича ли на него?

— Да.

— Само външно ли?

— Едва го познавам.

— Но все пак сте го видели. Ходили сте в училището му. А Полин? Добър човек ли е тя?

— Колко въпроси! — Жак притвори очи. Той Виждаше Жан-Жак, Полин и Джон.

— Четиринадесет години... Сигурно е висок.

— По-висок е от тебе.

Жак я гледаше как чисти рибата. Стана, отиде до нея и нежно я прегърна. Тя все още е толкова млада, толкова хубава и нежна! Жак въздъхна и се отдаде на удоволствието да бъде отново тук.

— За какво мислите?

— Хубаво е да си вкъщи...

— Хубаво е, Жак — прошепна тя.

18.

Въздухът трептеше от вълнението. Радостта и тъгата се преплитаха, а болката избухваше в дълги мъчителни стенания. Сякаш тъмнокожите се освобождаваха от натрупаната печал, която отлиташе като мелодична песен. Скръбта беше забравена, а Мария — погребана, за да се върне в земята, от която е дошла.

Емили гледаше Розита, заобиколена от две малки тъмнокожи деца. Макар лицето ѝ да беше обляно в сълзи, тя се усмихваше и гласът ѝ се извисяваше заедно с другите. Сънди стоеше до нея със затворени очи. Изведнъж от гърдите му се изтръгна вик, а кракът му заудря земята. Последваха го десетки други. Вдигнаха се облаци прах, а под инвалидната количка на Емили всичко затрепери.

Тя погледна къщата, която изглеждаше празнична. Това като че ли не беше онази къща, която помнеше от дете. С течение на годините тя бе станала по-голяма, сякаш бяха построили нови и нови стени. Погледът ѝ се спря на семейното гробище, потънало в спокойствие и тишина. Пред очите ѝ отново преминаха погребения и тъжни дни. Завладяха я чувства, които преди беше прикривала. Тропотът на краката и поклащането на негърските тела я откъснаха от спомените ѝ.

Емили притвори очи и се остави африканският ритъм да я превземе. Ритъм колкото тревожен, толкова и опияняващ. Мислеше за баща си и Ева. Знаеше, че душата на Жак никога не е била затворена между белите стени на къщата. Като африканците и той произлизаше от тази земя, а корените му се спускаха в Ева.

Изведнъж Емили се почувства слята с това множество тъмнокожи хора около нея. Страхуваше се, а не знаеше от какво. Замисли се за Сюзан. Трябваше да ѝ пише.

„Скъпа Сюзан — мислено написа Емили, за да прогони натрапчивия шум. — Ще продължавам да ти пиша, докато писмата ти престанат да се връщат при мене“. Спомни си за камарата писма, които ѝ бяха върнали от мисията, както и това, което беше адресирано до

Жан-Жак. Този път тя щеше да прибави и едно писмо с молба да ѝ кажат къде се намират Сюзан. Тис и детето им.

„Бебето ти сигурно...“ Емили се спря и задраска думата в съзнанието си. Не беше сигурна дали детето на Сюзан е живо. Тропането и песните отново нахлуха в мислите ѝ.

„Мария е мъртва, Сюзан.“

„Тя почина вчера. Дотолкова беше свързана с нашия живот, че смъртта ѝ остави в мене празнота. Всички вие сте далече. Страхувам се.“

Сюзан вдигна пълните си със сълзи очи към Мари Питърс, която влезе в малката мрачна къщичка с кошница яйца.

— Вижте колко много снасят — каза тя на африкаанс. Мари се спря пред Сюзан и ѝ показа яйцата. — Когато кокошките снасят много, това е добро предзнаменование.

— Наистина ли? — попита Сюзан, погледна писмото и изтри сълзите си.

— Добри новини ли имате?

— Получих писмо от сестра ми Емили. — Сюзан сгъна писмото. Щеше да го прочете по-късно.

— Добре ли е тя?

— Да.

И двете говореха на африкаанс. Сюзан се надяваше, че Мари ще си отиде и ще я остави сама с писмото и с миналото, към което я връщаха тези страници.

— Детето се събуди — каза Мари и тръгна към кухнята, която заемаше едно ъгълче в същата стая. Къщата беше много бедна. Състоеше се от четири квадратни стаи, чиито стени бяха от кирпич, а подът — вечно покрит с прах. Груби дървени легла, корави столове, голи маси...

— Помислихте ли върху това, което ви бях казала? — Въпросът на Мари беше ясен и пряк както всички нейни въпроси.

— Да — каза Сюзан, преди да отиде в стаята, за да вземе детето си.

— Тогава кажете ми какво изпитвате към сина ми? — попита Мари.

— Харесва ми много — отговори Сюзан.

Тя погледна пълничкото си бебе, което ѝ се усмихваше радостно и риташе с мъничките си краченца. Съзерцавайки сина на Тис, сърцето ѝ викаше бащата на това дете. Вик, който никога няма да получи отговор.

— Харесва ми Йохан. Той е добро момче.

— Вие го съжалявате, но той ви обича, дъще.

— Не! — отвърна Сюзан, наведе глава и докосна бебето си. — Йохан ме харесва и това е всичко.

— Наблюдавам го, когато е с вас — каза Мари и бързо излезе от стаята.

Сюзан почака за миг, после тръгна след Мари. Гледаше я как слага яйцата от кошницата в купата.

— В този край е лошо, когато детето няма баща — каза Мария, като наблюдаваше Сюзан. — Трябва да се борим.

— Не съм влюбена в сина ви. Казах ви го вече. — Сюзан седна с бебето на ръце и забеляза Йохан пред вратата.

— В нашия свят няма място за любов — отговори Мари и си изтри ръцете в престилката. — Трябва да сме реалисти.

Сюзан никога не би запълнила празнотата, оставена от Тис.

— Няма място за любов, а и вашият мъж го няма...

Сянката на Йохан, на този тих великан, се удължи.

— Бъдещето на вашето дете зависи от вас, а в нашето семейство то ще има бъдеще. Йохан не иска от вас да го обичате, както той ви обича. — Мари се спря пред Сюзан и погледна бебето: — Още едно зъбче!

— Да. Предлагате сина си за баща на детето ми? — попита Сюзан.

— В една страна, където животът е суров, аз предлагам надежда за сина ви. — Тя протегна ръце към бебето. — А сега идете да се занимаете с пилетата.

Мари се върна в своя мизерен кът с детето на ръце. Сюзан погледна към вратата, където още се виждаше сянката на Йохан.

Когато Сюзан излезе от къщата, той веднага хвана ръката ѝ и тръгнаха към курника.

Чуваше се как баща му, Ян Питърс, вика наблизко. Той тичаше след един щраус, като се опитваше да го вкара в кошарата, където се намираше друг един, женски. Той се движеше високомерно. Извил дългата си шия назад, женският показваше своето недоверие, а големите му черни очи гледаха предпазливо.

— Не вярвам Емир да иска избраната от родителите му жена — каза Сюзан с усмивка.

— Красив ли е?

Преди да влязат в курника, Сюзан го предупреди да се наведе, след което се изправи и погледна отново щраусите, които Ян се опитваше да събере, с цел да предостави перата им на френската мода. Мода, която можеше да ги изхрани.

— Майка ви пак ми говори — каза Сюзан.

— Не я слушайте.

— Тя смята, че трябва да се омъжи за вас.

Сюзан бутна с крак големия чувал с просо. Без да изпуска Йохан от очи, тя се наведе, напълни шепите си и хвърли зърната на земята. Пилетата настървено започнаха да кълват.

— Какво има, Йохан? Кажете ми.

— Знам какво ви е казала майка ми.

— Искате ли? — Сюзан се опитваше да прогони Тис от съзнанието си. Мари Питърс имаше право. Човек трябва да бъде реалист.

— Не искам нищо от вас — отговори Йохан, който явно очакваше отказ. — Но за жена ми и детето ми ще се грижа много.

Изстрел разкъса въздуха. Те рязко се обърнаха, а госпожа Питърс изскочи като вихър от къщата.

— Не го убивай, Ян! — изрева тя, почервенияла от гняв. — Тези пера са нашата храна.

— Чуваш ли за какво служат перата ти? — извика той на щрауса и пусна пушката си. — Ще ми направиш удоволствието да отидеш при тази женска, иначе ще те оскубя.

Като се обърна към Йохан, Сюзан хвана лицето му с двете си ръце и се взря сякаш в дълбините на душата му. Йохан долови с очите

си само златистия блясък на косите ѝ, а сърцето му беше изпълнено с любов.

— Искам да стана ваша жена...

Йохан хвана ръцете на Сюзан. С този жест той изрази цялата топлина, нежност и загриженост, които ѝ предлагаше.

Така Сюзан прие неопровержимостта на смъртта.

На повече от хиляда километра от тук, отвъд една дива местност, Тис се сблъска с гнева на Джери.

— Не! Не приемам и не ти вярвам. — Джери гледаше Тис с ярост. Той посочи обширната равнина около него. — Трябва да се борим, за да запазим земята си от грабителите! Лъвове, леопарди, хиени и хора! Трябва да я оградим, за да се махнат. Трябва да се бием за всяка капка вода, а всеки ден донася нова битка. — Думите на Джери сякаш бяха ехо на това, което Мари Питърс беше казала. — А любовта? Това е дар Божии и ние нямаме право да го отказваме.

Тис гледаше Джери смутено. Когато пристигна, всичко му обясни. Беше изминал стотици километри, за да го види и да направи това, което смяташе за добро.

— Не ми разправяй на мене какво е добро, Тис — продължи Джери, без Тис да е казал нещо. — Ти си имаш жена и трябва да отидеш при нея. Вечно ли ще бъдеш зависим от вярата на родителите си? Техният отказ да приемат една англичанка или пък някоя друга, която не е като тях, толкова ли ти е замъглил сърцето?

— Сърцето ми не е оковано във вериги. Ще се върна при Сюзан. Казах вече.

— Кога? — попита Джери. — Всеки изминат километър е безвъзвратно изгубено време, Тис. Времето разделя хората повече от разстоянието.

Джери се отдалечи и обходи с поглед земята, която заедно бяха извоювали. Земята, която беше запазил за Тис и жена му Сюзан с цената на своята самотна борба.

— Щом не си с жена си, махай се от тук. Нямам нужда от тебе.

Същите думи и майка му бе казала. Джери здраво беше стъпил на земята. Той беше умен и Тис разбираше, че има право.

— Сюзан знае къде съм и защо съм отишъл. Изпратих ѝ вест.

— А получи ли отговор? Любовта е всичко на този свят и ти не можеш да я предадеш по една бележка. Стигнала ли е при нея? Може вестоносецът ти да не е жив. — Джери знаеше, че мнозина от тях биваха убивани от чернокожите.

Тис почувства ръката на Джери, която докосна рамото му, и в същия миг го обхвана страх. Беше ли получила Сюзан съобщението му?

— Любовта и разумът са две различни неща — каза Джери и сведе очи. Той говореше тихо и мислеше за жена си и сина си, убити далеч оттук. — Ще чакам да дойдеш със Сюзан. Едва тогава ще те приема както подобава.

Тис изведнъж почувства облекчение: не биваше заради дълга да се отрича от чувствата си и от желанието да види отново Сюзан.

— Заминавам — каза само той.

— Благодаря ти, че си помислил за мен, Тис. — Джери кимна одобрително с глава и топло се усмихна.

Отправиха се към колата, където Джери се беше подслонил. Металните колела се бяха дълбоко забили в земята. Джери погледна към двамата негри, които стояха сред стадото наблизко.

— Ще ти построим къща — за тебе и твоята англичанка. И, разбира се, за децата ти.

— За шест! — каза Тис с грейнало лице. Джери го беше освободил от веригите на миналото.

— Мислиш ли, че тя ще хареса ракията ми от праскови? — попита Джери с искрящ поглед. — От нея стават хубави деца.

Тис погледна човека, който заместваше баща му, и изпита гордост. Джери беше истински африканец, когото стръмният път към успеха не беше опорочил. Силата му не произлизаше единствено от земята, а и от вярата в любовта.

— По същия път ли ще тръгнеш? Мини през Таба Ншу.

— Кръстопътят на Африка — каза Тис и топло се усмихна.

Джери погледна с нежност младия човек, когото почти беше осиновил.

— Таба Ншу — повтори той, сякаш за да се убеди, че Тис ще се върне скоро, защото знаеше колко много ще му липсва.

Малката брачна халка се плъзна по средния пръст на лявата ръка на Сюзан. Пасторът говореше на холандски. Като че ли една врата се затвори зад нея. През тази врата тя чуваше гласа на преподобния Филип в деня, когато я беше свързал с Тис. Гласът бе толкова далечен...

„Сюзан Бовилие, искате ли за съпруг Тис Ботма?“

— Да — бе отговорила тогава Сюзан, а сега погледна Йохан.

След това погледът ѝ се премести към госпожа Питърс, която държеше детето ѝ. Разбра, че ще остане завинаги затворена в един живот, който не беше избран от нея.

— Целуни булката, Йохан.

Гласът на свещеника засили желанието на младоженеца. Йохан докосна устните на Сюзан и я прегърна през раменете, но тя прие любовта му с пълно безразличие.

Тис погледна тесния проход, в края на който се стичаше тънка струя вода. Таба Ншу остана на четири седмици път зад него. Разстоянието се измерваше във време, а то бе огромно. Като си спомни за буйните води на това място, които някога трябваше да прекоси, за опасностите, които беше надмогнал, Тис си даде сметка, че много сезони се бяха сменили оттогава. Единствено любовта му си оставаше същата. Като вдигна очи, той видя дефилето, което трябваше да изкачи. Една маймуна, застанала на скалата, нададе вик.

Тис скочи от коня си и го поведе през тясната пътека. За да го разубеди да продължи по-нататък, маймуната се изправи на задните си крака и му показва жълтите си зъби. Тис извика, за да я уплаши. Гласът му отекна в скалите:

— Изчезвай от тук!

Изведнъж отнякъде се появиха двадесетина четириноги, които се втренчиха в него и се вслушаха в ехото на гласа му.

— Тук съм си у дома! — изрева Тис. — Идвам да търся жена си.

Сюзан усети как Йохан се приближава до нея и докосва гърдите ѝ. Тя се обърна настрани и притвори очи.

— Обичам те, Сюзан — прошепна той и легна върху нея.

Тя се сви още повече и една сълза се стече по лицето ѝ. Усети как Йохан я обладава. Болеше я. Не беше както с Тис. Чувстваше се мъртва за всякаква страст.

— Не си ли добре, Сюзан?

Той я прегърна още по-силно и навлезе дълбоко в нея. Тя не сдържа риданията си. Йохан бе целият нежност, но тя плачеше. Тръпнещото му тяло се отпусна върху нейното...

— Съжалявам — каза тихо той.

Тя не отговори.

— Обичам те, Сюзан.

Блестящото слънце засилваше белотата на църквата. Тис сякаш още усещаше между ръцете си влажната и лепкава глина, с която беше изваял облите форми на четирите краища на кулата. Чувстваше също заоблените гърди на Сюзан и прелестния мирис на тялото ѝ. Той пришпори коня си и бързо се изкачи по склона, водещ до мисията.

Спомни си за първия път, когато беше минал тук. Тогава извървя стотици километри, воден от честната дума на един непознат, който му беше говорил за жена на име Сюзан. Спомни си отново лицето ѝ, когато го бе видяла от палатката, устата ѝ, която остана полуотворена като че ли оттам излиташе душата ѝ към него.

Щом стигна до мисията, той погледна към малката колиба, която беше техен дом. Тис изсвири и зачака. Чернокожи деца го наблюдаваха, но като че ли никой не го позна.

— Добър ден, Йоана — каза той на едно малко момиченце.

То веднага избяга, а останалите го последваха. Тъга обхвана Тис. Обърна се към колибата и отново изсвири. Думите на Джери изплуваха в съзнанието му: „Не оставяй времето да ви раздели.“

— Търсите ли някого? — един висок и слаб човек го гледаше от вратата на църквата и тръгна към него. — Мога ли да ви помогна? — попита непознатият на английски.

— Сюзан? Къде е преподобният Филип? — Тис обходи с поглед мисията. Сега тя му изглеждаше различна. Той слезе от коня и се приближи до този човек, когото никога не беше виждал досега. — Къде е доктор Стивънс?

— Познавате ли ги? — Непознатият оглеждаше Тис с любопитство. — Те не са вече тук. Заминаха в Англия.

— А Сюзан къде е? Търся жена си — каза неспокойно Тис.

Лицето на Фредерик Мортимър изразяваше обърканост.

— Кой сте вие? — попита той.

— Наричам се Тис Ботма.

Объркаността отстъпи място на изумлението.

— Какво има? Какво ѝ се е случило? — Тис сграбчи Фредерик Мортимър за раменете и го разтърси. — Къде е жена ми? — изрева той.

Тис не разбираше, че Фредерик Мортимър е изпаднал в шоково състояние, защото се намира пред човек, смятан за мъртъв. Човек, около когото се бяха създали много легенди.

— Тис Ботма? Не е възможно.

— Какво става тук? — Тис се огледа наоколо. Малките чернокожи деца се приближаваха несигурно към тях. Те знаеха нещо, което за него беше неизвестно. Изведнъж се почувства обхванат от паника. — Говорете! — извика той на свещеника.

— Бяха казали, че сте мъртъв. — Фредерик Мортимър погледна Тис и повтори: — Казаха на преподобния Филип, че сте мъртъв.

Тогава Тис усети, че смъртта го покрива със сянката си и че гробът на майка му се затваря над него. Вдигна очи и погледна свещеника от мрачните дълбини, в които се чувстваше заровен.

— А Сюзан?

Свещеникът отпусна глава.

Тис очакваше отговора със свито гърло. Пасторът го погледна и повтори:

— Бяха казали, че сте мъртъв...

Без да знае защо, Тис тръгна към фермата на Питърс. Беше изслушал Фредерик Мортимър мълчаливо, но това мълчание бе изпълнено с гняв. Джери имаше право. Времето му беше откраднало Сюзан и той се чувстваше безсилен да промени нещо. Сега сам, на километри от мисията, Тис чуваше отново думите:

„Бяха казали на преподобния Филип, че сте мъртъв. — Гласът на свещеника отекваше в съзнанието му. — От черна треска, така бяха

казали. Той изпрати хора да ви търсят, а те донесоха вест, че цялото ви семейство и вие сте били мъртви.“

Тис си спомни човека, който беше дошъл във фермата на Хендрик и Рица да пита за него. Тогава той му каза, че се нарича Рено Потгитер.

„Сюзан се е омъжила повторно — чу той отново думите на Фредерик Мортимър. — Разбрах къде се намира, когато се реших да предам едно от многобройните писма, адресирани до нея, по един търговец. Аз лично получих това“. И Фредерик Мортимър бе подал на Тис едно писмо от Емили.

„Ако имате и най-малката представа къде се намира сестра ми Сюзан, умолявам ви да ѝ изпратите това писмо. Моля ви, опитайте се да я откриете.“

Четливият почерк на Емили го беше убедил, че кошмарът му е действителен.

— Къде е тя? Виждали ли сте Сюзан?

— Казах ви всичко, което съм чул — продължи Фредерик Мортимър. — Тя живее с мъжа си, Йохан Питърс. Имат син.

„Те имат син. Живее с мъжа си. Йохан Питърс“ — думите се въртяха в главата му и го измъчваха.

Тис гледаше пред себе си като се опитваше да прогони този глас. В далечината той забеляза пушек, който излизаше от комина на малка къщурка. Сюзан сигурно сега приготвяше храната за детето и съпруга си. Тис спря коня си и погледна къщата. Земята около нея изглеждаше изоставена, пресъхнала и покрита с бодливи храсти. Като забеляза един висок мъж да копае наблизко, Тис усети как тялото му се вцепенява. Един щраус се разхождаше зад него, като клатеше глава, и гъвкавата му дълга шия се огъваше от любопитство. Тис знаеше кой е този мъж.

Като чу конски тропот, Йохан вдигна глава, опря се на дръжката на мотиката и се изправи.

— Кой е? — попита той на африкаанс и се обърна към посоката, откъдето идваше шумът. — Има ли някой? — попита този път на английски.

— Търся вода — отговори Тис, спря коня си до Йохан и го погледна. Горчивината, която течеше във вените му, премина изведнъж в срам при вида на слепите очи, които го търсеха. — Имате ли вода? — Изненадан от детски плач, той се обърна към къщата.

— Да, имаме вода. — Без да обръща внимание на плача, Йохан посочи с пръст. — Натам — уточни той. — Има река.

— Благодаря — отговори Тис и погледна отново мъжа, който стоеше изправен до един изкопан трап.

Имаше наоколо и други изкопани дупки, а до тях бяха поставени фиданки.

— Дървета ли ще посадите? — попита Тис, търсейки с очи лицето на Йохан, за да разбере нещо за Сюзан.

— Храсти чер пипер — отговори Йохан и погледна Тис право в очите, като че ли го виждаше. — Жена ми обича мириса им, пък и правят хубава сянка.

Вниманието им отново бе привлечено към къщата. Този път от гласа на Сюзан, която пееше, за да успокои детето.

— Синът заспива само когато жена ми пее — каза Йохан, сякаш бе прочел мислите му.

Конят на Тис нервно потропваше на мястото си, сякаш напрежението между двамата мъже се беше предало и на него.

— Вие не сте от тук, нали? — попита Йохан.

— Не, не съм. — Тис пришпори коня и си тръгна.

Като чу тропота, Йохан се поколеба. Той явно не отиваше към реката.

— Кой беше?

Йохан се обърна веднага като чу гласа на Сюзан. Взе детето от ръцете й.

— Един пришълец.

— Какво искаше? — Сюзан гледаше отдалечаващия се силует на Тис на фона на залязващото слънце.

— Вода — отговори Йохан, стискайки дръжката на мотиката. — Искаше вода, но не тръгна натам.

— Познаваш ли го?

— Не беше от тук — повтори той. — Можем да започнем да садим утре сутринта. Когато синът ни порасне, ще се катери по дърветата и ще стигне небето. — Като протегна ръка към Сюзан,

Йохан я затърси, притегли я към себе си и зароби глава в златистите ѝ коси. — Дърветата са отражението на Божията десница.

— Какво има? — Сюзан почувства у мъжа си непознато досега колебание. Тя се дръпна от него и го погледна. Лицето му беше безизразно, сякаш бе решил да не разкрива опасенията си. Сюзан инстинктивно се обърна към посоката, където бе заминал Тис. В нея блесна искрица радост.

— Беше пришълец — каза Йохан и я притисна до себе си. — Търсеше вода...

Тис се обърна за последен път към миналото, в което оставаше Сюзан. Към времето, което като пясък бе изтекло между пръстите му заедно с любовта. Но той знаеше, че нито времето, нито случайността му бяха отнели обичта. Родителите му я бяха изтръгнали.

„Имаш право да плачеш, сине“ — последните думи на баща му го преследваха, както и тези на майка му: „Нямам нужда от тебе“.

„Янки“ — това странно звучене, което се беше вкоренило в подсъзнанието му, изведнъж изплува. „Янки“.

Тис въздъхна дълбоко и задържа вечерния хладен въздух. Като остави зад себе си малката ферма, Сюзан, Йохан и сина им, той погледна право напред, към неизвестността. Изпусна въздуха от дробовете си и пришпори коня към бъдещето, което щеше да изгради с Джери, но без Сюзан. Разстоянието между тях се увеличаваше.

Сюзан се питаше защо ли бе почувствала тази радостна тръпка.

19.

Пол Манхоф се облегна назад. Беше нахлупил шапката си над очите. Гласът на Пиер Шаброл не го оставяше на мира. Единствено когато Темба удареше с камшик воловете, непрестанното бърборене на съдружника му секваше.

— ... и след като напуснах Наталия се завърнах в Кейптаун. Тогава реших да тръгна на север с надеждата да направя богатство.

Камшикът изплющя. Прюданс замълча за миг и погледна Пол Манхоф.

— И така реших — продължи тя, — че ще се заема с търговия.

Пол се питаше защо неговият съдружник му разправя толкова лъжи. Много често, откакто пътуваха заедно, той чуваше най-различни описания на една и съща случка.

— Но ако знаех, че след толкова много труд ще ми останат само овцете, сигурно нямаше да си давам зор — добави Прюданс.

Пол отвори едното си око и хвърли поглед към „виновните“ овце, които вървяха около колата. Конят му се движеше най-отзад под надзора на едно дребничко негърче. То дойде отнякъде оня ден, когато си тръгваха от едно село, където бяха търгували.

— Слушате ли ме?

Пол Манхоф се сепна от въпроса на Прюданс. Защо трябва да слуша?

— Отдавна сме заедно, а аз не знам нищо за вас — продължи тя.

Пол наистина нищо не беше казал за себе си и се надяваше нещата да си останат така.

— Криете ли нещо? — попита Прюданс.

— Не повече от вас.

Пол още повече нахлупи шапката си и се облегна по-удобно на дървената облегалка на колата. Чуваше как мухите бръмчат край воловете и ги пъдеше, като удряше по шапката си.

Прюданс го наблюдаваше. Тя беше сигурна, че не е издала пола си, но положението ставаше все по-трудно. Пред него се чувстваше

жена и искаше да стане отново такава.

— Хей! — извика Прюданс и се обърна към малкото негърче, което важно ги следваше и държеше голяма пръчка. — Внимавай с овцете, Джейкъб!

Джейкъб я погледна с големите си кръгли очи и подсмръкна. Като видя, че няколко овце са се отдалечили, той изтича след тях и ги удари.

— Не така! — извика Прюданс. — Темба!

Темба вдигна камшика и го стовари върху гърба на воловете.

— Кажи му да не удря овцете, Темба — каза тя на кхуза.

— Говорете на английски — подхвърли Пол изпод шапката си.

Прюданс виждаше само очертанията на волевите му челюсти. Не беше се бръснал от три дни, което бе предизвикателство към гладкото й лице. Тя се правеше, че се бръсне два пъти на ден.

— Той не е англичанин — каза тя и скочи от колата, за да отиде при Темба. Винаги се обръщаше към него на кхуза, за да изпъкне пред Пол.

С едно поклащане на главата Пол отметна шапката си назад и погледна Прюданс и Темба с раздражение, защото дрънкаха на някакъв неразбираем език и той се чувстваше изключен. Не разбираше държанието на Темба, защото той се отнасяше с уважение към Пиер Шаброл само защото говореше на неговия език.

— Как е възможно да не сте се научили да стреляте с пушка, след като възприемате всичко толкова лесно? — тонът беше безразличен, но Прюданс разбра намека.

— Ако бяхте си направили труда да научите езика му, тогава сигурно щяхте да го разбирате по-добре — каза тя и хвана юздите, за да подкара воловете по каменистия път.

— Не съм сигурен, че имам желание за това — Пол Манхоф се скри отново зад шапката си. — Страх ли ви е от пушките?

— Да ме е страх? — Прюданс забеляза, че Темба се подсмива. — Знам, че според вас всеки мъж трябва да може да стреля, да ловува, да се бие, да пие, да прави скандали и да се държи като животно. В противен случай не го смятате за мъж.

— Свършихте ли?

Пол килна назад шапката си и се усмихна широко на Прюданс, която усети, че се изчервява. Тази усмивка беше развълнувала

женствеността ѝ.

— Да, господин Манхоф, свърших — заяви тя с настроение, за да прикрие чувствата си. После дръпна силно юздите.

— Добре.

Настана тишина и Прюданс забеляза, че тъмните рамене на Темба се раздрусаха от смях. Настигна колата и се метна в нея.

— Забравихте нещо — каза тихо Пол. — Ухажването на жените — добави той похотливо.

Прюданс усети, че гърдите ѝ се повдигат през превръзката, която ги стягаше.

Колелата скърцаха, а колата се клатеше опасно. Прюданс се любоваше на природата. Навсякъде се виждаха скали. Надвиснали над земята, те сякаш се крепяха една на друга. Като че ли това беше бойно поле с воюващи великани, вкаменени от времето. Затрупани с тежки сиви оръжия, телата на убитите лежаха прострени на земята, а другите бягаха и отнасяха ранените. Тя чуваше наоколо стенанията на умиращите великани.

— Вие много говорите, но никога за жени — гласът на Пол танцуваше сред каменните трупове.

— Може би защото вие говорите само за това. Като тези проклетите овце! — Прюданс се обърна към него и видя, че той я гледа изпод шапката си някак странно. — Какво има? — попита тя. Ужасяваше се от мисълта, че може да бъде разкрита, докато една част от нея мечтаеше именно за това.

— Питам се просто защо се бръснете по два пъти на ден. — Пол отметна шапката си назад и погледна овцете. — Какво не им харесвате?

— Всеки път, когато правите трампа, отнякъде падат по няколко овце повече. Ето в какво ги упреквам.

— Всички сделки се правят с овце.

— А за какво са ни?

— Можем да изядем една — каза с усмивка Пол.

Прюданс се обърна встрани, защото отново усети, че се изчервява.

— Не бяхте ми казали за това. — Тя повиши тон, за да скрие чувствата си. — Тогава защо да ви считам за съдружник?

— Защото задържам петдесет на сто.

— Наистина ли?

— Тук няма с какво да търгуват, освен с овце.

— И така, скоро няма да имаме друго.

— Трябваше да помислите за това, преди да се решите да се впуснете в тази работа, господин Шаброл.

Темба подсвирна и това сложи край на разправията им. Като вдигна поглед, Прюданс забеляза наблизно в храстите стадо газели. Тя бутна с лакът Пол. Когато ги видя, той хвана пушката си.

Темба дръпна юздите и колата се спря. Прюданс видя как Пол зарежда и се прицелва. Силните му ръце държаха здраво пушката с пръст на спусъка.

Когато чу изстрела, Прюданс затвори очи. Гърмът отекна в дъното на душата ѝ.

— Хайде — тя чу гласа на Пол, — аз я убих, вие я нарежете.

Прюданс извади от пояса ножа си и му хвърли един поглед, докато слизаше от колата. Той се готвеше за сън.

— Лека нощ — каза тя.

Ножът се заби в крехкия корем на газелата. На Прюданс ѝ прилоша. Кръвта беше хладна, а плътта — почти жива. Затвори очи и вмъкна ръката си в тялото на животното. Усети топлина. Знаеше, че първо трябва да извади вътрешностите, но само като помисли за това ѝ се повдигна. Два черни и прашни крака се спряха до нея. Като вдигна очи видя Темба, който стоеше с протегната към ножа ръка.

— Той спи — каза Темба на техния таен език.

Прюданс въздъхна с облекчение, когато Темба започна да дере животното. Тя се вгледа в черното му измъчено лице, чиито дълбоки бръчки изразяваха мъдростта на възрастен човек.

— Знаеш ли? — попита Прюданс.

Темба бавно се обърна към нея:

— MFAZI? — каза той.

Той знаеше, че тя е жена. Прюданс му отвърна с поклащане на главата.

— NDODA — отговори тя предизвикателно.

— NDODA — Темба се преви от смях, сочейки я с пръст. — MFAZI.

Очевидно за него Прюданс не беше мъж.

Тя клекна до Темба, за да гледа по-добре какво прави. Сухожилията изпъкваха като въжета под черната кожа на ръцете му, докато внимателно дереше животното. Прюданс се наведе, за да изтрие окървавените си ръце в пясъка и погледна към колата.

— Той знае ли? — попита тя на кхуза. Темба поклати глава и се разсмя. — Как го разбра?

Тя потри ръцете си една в друга. Темба посочи торбичката с кости за гадаене и магии, която висеше на кръста му.

— Костите ми го казаха — заяви той.

— Но ти не си говорил с него за това, нали?

По гърления смях на Темба Прюданс разбра, че магьосникът не се и съмнява, че тя е жена.

— Аз я одрах, а сега вие я опечете.

Пол Манхоф скочи, когато на главата му се метна окървавената кожа на газелата. Той я дръпна от шапката си, но кръвта капеше от краищата ѝ и се стичаше по лицето му.

Прюданс впрегна коня в колата и се запъти към един мравуняк.

— Ще наклада огън, защото вие не сте способен да направите такова нещо.

— Почакайте.

Обхванат от ярост, Пол скочи от колата и тръгна след нея с животното в ръце. Забеляза Темба под едно дърво.

— Защо се смееш?

Темба сви рамене и усмивката му угасна.

— Предпочитам това — добави Пол като се приближи до Прюданс, която беше издълбала малка дупка до един мравуняк и я запълваше със сухи съчки. Тя удари два кремъка един в друг и запали огъня.

— Казахте ли на Темба да разпегне воловете? — попита тя, докато той я гледаше какво прави. — Мръсно ви е лицето.

— Кажете му го вие. — Пол избърса кръвта с опакото на ръката си.

— Разпегни воловете — извика Прюданс на кхуза.

Темба веднага изпълни заръката, а Джейкъб отиде да му помогне.

— Предполагам, че ви е научил и да правите магии — каза Пол.

Прюданс се дръпна от мравуняка:

— Може би — отвърна тя с усмивка. — А аз ще ви науча да готвите върху мравуняк.

— Този магьосник си е мой! — извика Пол, като посочи Темба.
— Мой е.

— Аз ще ви науча да готвите, а вие ще ме научите да стрелям.

— Вие? Да стреляте? — попита Пол учудено.

— Колкото и вие да готвите — и тя отсече с ножа върха на мравуняка. — Крайно време е да си разпределим работата. Поставете го тук, отгоре — посочи тя месото.

Той го пусна върху равната и вече нажежена повърхност, а тя се дръпна назад, взе в шепите си малко пръст и я хвърли върху месото.

— Знаете ли защо мравунякът запазва топлината? — попита Прюданс и без да дочака отговор, започна да му обяснява: — Тъй като мравунякът е напоен с мравчена киселина, земята става като огнеупорна тухла. Един голям мравуняк може да служи за печка на цяла армия. Ако се издълбаят няколко дупки, могат да се пекат едновременно пет или шест неща, при това — топлината се запазва дълго.

Като разбра, че Пол не я слуша, тя го погледна. Той седеше до колата с нахлупена над очите шапка. Прюданс се приближи и се спря пред него с високо вдигната глава:

— А сега можете да ме научите да стрелям.

Той взе пушката и я подхвърли.

— Прицелете се и стреляйте.

— Така ли?

Пол Манхоф усети как шапката му пада от главата. Пушката беше насочена срещу него. Той отскочи настрани и блъсна цевта.

— Какво има? — попита невинно Прюданс.

— Вие сте луд — извика той и я прониза с поглед. Хвърли едно око и към Темба. — Този пък защо се смее пак?

— Пречи ли ви, като го видите да се усмихва?

— И вие също ми пречите, господин Шаброл.

— Но защо? Просто чакам да ме научите да стрелям. — Тя му дръпна пушката. — Е, ще се науча сам. Темба!

Тя отиде по-нататък следвана от подскачащия Темба и малката чернокожа марионетка. Пол изтича след тях и грабна пушката от Прюданс:

— Той няма да пипа тази пушка! — изрева Пол и погледна към Темба. — Какво гледате? — обърна се бесен към Прюданс. — Искате да му покажете как да ни убие двамата!

— Мисля, че за това не му е необходима пушка — усмихна се Прюданс. — Той може да ни убие с една-единствена мисъл. Смятам, че сега сте готов да ме научите. — Докосна ръката на Пол, но когато той я хвана, тя се разтрепера. — Може би ще е по-добре вие да се задоволите със стрелбата, аз — с готвенето, а Темба — със своите мисли.

Като прикри вълнението си, тя се върна бързо при мравуняка.

От гняв Пол започна да удря с крак земята, след което си изтри ботуша в панталона и промърмори сам на себе си:

— Извървах целия този път, за да стигна до една несретна дупка с този французин, който не млъква, който никога не се мие и се опитва да ми открадне магьосника.

Като забеляза Темба, той престана да сумти. Темба пък не преставаше да се усмихва. Полудял от ярост Пол се обърна рязко към Прюданс и тръгна след нея, но изведнъж се спря. За първи път му се случваше да върви зад съдружника си. Ханшът му приличаше на круша и леко се полюшваше.

Пол зареди пушката си и се върна към колата, качи се и нахлупи отново шапката над очите си. На лицето му се изписа усмивка.

Нощта беше топла. Прюданс се съгласи да спи на открито, а не в колата, както правеха обикновено. Така хъркането на Пол нямаше да я смущава. Тя предложи той да спи от едната страна на огъня, а тя — от другата. За нейно учудване той се съгласи. Беше започнал да се държи възпитано.

Овцете и воловете бяха събрани заедно, а легнал в клоните на едно дърво, Джейкъб спеше със свити юмручета. Тънкият му силует се сливаше с дървото.

Темба отиде да си легне в колата. Не беше сигурен, че Пол няма да заспи, и затова предпочете да пази колата.

Прюданс се зави със самото си и веднага заспа. Огънят се червенееше между тях.

Пол се почувства самотен. Нямаше навика да стои буден, докато другите спят. Нощта беше тъмна и отнякъде долитаха странни шумове. Огънят представляваше опасност, защото осветяваше мястото им и не можеха да виждат нищо в мрака. Пол се питаше дали не беше по-добре да спи при Темба.

Сред заобикалящата го тишина той се замисли за Лондон. Как му липсваха оживлението и безопасността на градските улици! Спомни си за последната нощ, която бе прекарал с Ани в Битнал Грийн. Още усещаше заоблените ѝ форми в ръцете си. Но каква полза от тези мисли? Затова ги прогони. Цвърченето на щурците му напомняше скърцането на големия кораб, с който му бяха предложили да отиде до Австралия, за да освободи един човек от тежестта на неговото богатство, така че да може по-лесно да премине през иглени уши. Първоначално той беше съблазнен от планината Тейбъл, но колонията на Кейптаун бе отказала разтоварването на каторжниците и това го накара да се реши. Един народ, който е достатъчно наивен, за да си въобрази, че може да не се съобразява с каторжниците, е достатъчно узрял, за да бъде обран.

Беше се промъкнал в кораба и успя да доплува до брега въпреки 30-футовите вълни, чиито води той поглъщаше и след това повръщаше. Въпреки акулите, които го преследваха през мрачните морски дълбини, той стигна до замъка в Кейптаун. На войника, който искаше да го застреля за това, че е гол, бе казал, че самият той е войник, успял да се спаси от бурното море, като оставил униформата си във водата. След това беше излязъл от замъка с хубавата червена униформа на същия този войник, която бе успял да открадне и продаде впоследствие на един бурски бунтовник срещу обикновени дрехи, кон му и магьосника Темба.

Лекото похъркване на съдружника му го накара да си припомни защо не е в колата. Като заобиколи огъня, той допълзла до Прюданс и отмести самото ѝ от лицето. Съдружникът му, който бе придобил уменията да убива комари дори и на сън, му шляпна ръката. Наведен над Прюданс, той внимателно се вгледа в лицето ѝ на трепкащата

светлина на огъня. Кожата изглеждаше прекалено нежна и гладка за един мъж, който се бръсне два пъти на ден. Лек светъл мъх покриваше слепоочията. Той духна върху нея и се дръпна достатъчно бързо, за да избегне втория удар.

Погледът му се разходи по скритото под сакото тяло и се спря на заобления ханш. Повдигна сакото и погледна отдолу. Панталоните му се бяха втвърдили от мръсотията. Още един факт не му беше убягнал: Пиер Шаброл никога не се къпеше заедно с него. Всеки път, когато стигаха до река, той веднага си намираше по-важна работа.

Пол Манхоф задържа колебливо ръката си над ханша. Изпитваше едновременно подозрение и любопитство. Внимателно опипа панталона. Въпреки грубия плат той усети нежната заобленост на женски форми. Допирът му до нежната плът накара кръвта му да закипи. Не можеше да отдели ръката си.

Прюданс скочи и седна, а Пол се дръпна живо и се престори на заспал.

— Какво беше това? — Тя се приближи до него и грубо го разтърси. — Събудете се — извика Прюданс. — Нещо ме докосна.

— Ммм... — изсумтя той и отвори едното си око.

Беше смаян. Как можеше да се остави да бъде заблуден? Пиер Шаброл нямаше нищо общо с мъжете. Пол седна, взе шапката си и я сложи на главата си.

— Ще ида да потърся пушката си.

— Но тя не е ли с вас? Стойте на пост без пушка? — извика тя.

— Скрих я заради него. — И той показа Темба.

Негърът гледаше слисан от колата. Извади пушката от камарата кожи, които се намираха до него и я подхвърли на Пол.

— Кажете ми къде е и ще го ликвидирам — каза той и грабна пушката. — Къде е?

— Къде е какво?

— Този, който ви е докоснал.

— Не знам кой е.

— Не знаете ли? — той се приближи до нея и я погледна втренчено. — Не знаете кой е, но ме събудихте и казахте да го убия?

Пол си спомни за прелестния ѝ ханш.

Прюданс отстъпи за миг. В погледа му имаше нещо особено, което не беше виждала досега.

— Как мога да знам какво ме е докоснало, щом спя? — тя се отдалечи и отиде да се завие до огъня.

— Спете — каза той и си легна на мястото.

Настана тишина, нарушавана от звуците на африканската нощ.

— При вас ли е пушката? — попита тихо тя.

— Да. Утре ще се насочим към Таба Ншу — каза той с нежен глас. — Съгласен ли сте?

Прюданс се питаше защо изведнъж му дойде наум да се интересува от това, дали е съгласна.

— Таба Ншу е кръстопътят на Африка — добави той. — Както Мюнхен за Европа.

— Наистина ли?

— Не знаехте ли?

— Не. — Прюданс чувстваше промяна в него. Той й говореше! Тя се облегна на лакътя си и погледна към огъня. — Добре ли сте? — попита тя.

— По-добре от всякога — каза той и широко се усмихна.

Прюданс се изкашля.

— А вие? — попита той.

— Питам се дали гърбът ви не е изгорял. — Тя легна отново и се сгуши под сакото.

— Да е изгорял ли?

— Преди да заспя, вие бяхте от тази страна на огъня. Сигурно сте преминали през него на сън. Лека нощ.

Прюданс вдигна яката на сакото си и се замисли, а той затвори очи, питайки се дали може дълго да устои, без да я докосне.

Отправиха се на северозапад. Таба Ншу остана на четири дни път от тях. Темба му беше казал, че бурите, живеещи по крайбрежието, имат специални камъни за замяна и Пол веднага си помисли за диаманти. Знаеше, че жените ги обичат.

— Чудя се къде ли е заминал Темба — каза изведнъж Прюданс.

— Не ви ли каза?

Пол Манхоф стовари камшика върху гърбовете на воловете. Напоследък той вървеше винаги зад нея. Поклащането на ханша й го омайваше.

— Каза, че неговите деди са го извикали — отвърна Прюданс.

— Ох! — извика Пол. Камшикът се беше закачил на едно дърво. Обърна се към малкия Джейкъб, който го гледаше с широко отворени очи. — Откачи го, момче! — каза той и посочи дървото.

Дребничкото тъмнокожо телце се покатери като маймуна, взе камшика и го хвърли на земята. Освен с овцете сега пък трябваше да се занимава и с двамата бели.

— Най-послед! — възкликна Пол.

— Какво?

— Вода. Ще можем да се изкъпем.

Прюданс недоверчиво погледна към посоченото място. Една тънка кафеникава водна лента пресичаше местността.

— Ще имате поне приличието да се съблечете зад някой храст, нали? — каза Прюданс. Тя се обърна и се направи, че търси нещо в колата.

— Защо?

Прюданс се изви да го погледне, след което веднага отвърна очи. На себе си той нямаше нищо, освен широката си усмивка.

— Към кого толкова трябва да се покажа учтив? — попита той.

— Ще изплашите момчето — каза тя и посочи Джейкъб.

Седнал до овцете, той спокойно ги наблюдаваше. Но като видя Пол да се приближава крадешком към Прюданс, която стоеше обърната с гръб, широко отвори очи.

— Добре.

Пол хвана Прюданс и я задърпа към реката, а тя викаше и го риташе.

— Какво ви прихваща?

— Ще стоя тук, докато се изкъпете. Щом трябва да живея с вас искам въздухът да може да се диша.

Като стигна до брега на реката, той я завъртя и я хвърли във водата. Прюданс изплува на повърхността, задъхвайки се, а Пол с един скок се намери до нея. Прюданс стовари ръцете си върху главата му, при което той се скри под водата. Тя успя да стъпи на дъното и се отправи към брега, но той заплува към нея.

— Оставете ме на мира! — извика Прюданс.

— Не преди да се изкъпете, Пиер Шаброл!

Той я сграбчи за ръкава и я задърпа, а тя се опитваше да се освободи. С рязко движение Прюданс измъкна ръката си, а в пръстите му остана само празния мокър ръкав, който се завъртя и го улучи в лицето.

Щом се показа над повърхността, той сграби сакото и издърпа Прюданс към себе си. Главата ѝ се скри под водата, а когато отново изплува, от носа ѝ се стичаше вода, кашляше и плюеше, а късите ѝ коси бяха залепнали на главата.

— Как смеете? — извика тя. — Какво ви прихваща?

— Ще ви покажа какво ме прихваща, господин Шаброл!

Като се хвърли напред, той разтвори ризата ѝ. Тя веднага се обърна и закрещя:

— Не ме докосвайте!

Пол задърпа края на лентата, която стягаше гърдите ѝ. Прюданс се въртеше като пумпал във водата. Когато лентата остана в ръцете му, той се хвърли към нея. Прюданс се мяташе, крещеше, но той я държеше здраво. Водата се плъзна по гърдите ѝ, които заискряха на слънцето.

Пол едва дишаше. Когато откъсна очите си от тях, той се взря в лицето ѝ. Тя го гледаше както никога досега. Устните ѝ бяха леко отворени, а погледът ѝ — премрежен. Желанието накара кръвта му да закипи. Той се наведе към нея и докосна лицето ѝ.

Силен вик разкъса обедния въздух. Щом тялото на Пол се допря до нейното, тя започна да крещи. Изражението му и напомняше господин Клодел и целият ужас от миналото избухна с нова сила.

Той се отскубна от нея и остана във водата като поразен. Лицето ѝ се беше изкривило от страх.

Малкият Джейкъб, който наблюдаваше сцената от клона на едно дърво, се почеса объркано по главата. Той хвърли поглед към овцете и воловете, които гледаха глуповато към реката.

Пол подаде ръка на Прюданс да излезе от водата, но тя се дръпна и завика още по-силно. Беше я обхванала истерия. Той ѝ обърна гръб и бързо стигна до брега... Тогава тя се успокои и заплака.

— Не се безпокойте — каза тихо той. — Отивам си.

— Не! — извика тя и тръгна след него.

— Не ли? — едва чуто прошепна той.

Пол се почувства напълно объркан. Обърна се и затича към дрехите си. Като стигна на брега, Прюданс го погледна смутено. Наведе очи към голите си гърди. Не разбираше какво се беше случило. Отдавна тялото ѝ изгаряше за неговото. Отдавна си мечтаеше да стане така, че той да разбере, че тя е жена. Желаете го.

Затича се към него.

— Къде отивате? — извика тя.

Вече облечен, той развързваше коня си.

— Отивам си. — Пол се метна на седлото. — Напускам ви.

— Не! — тя отиде до колата, грабна пушката, която беше оставена зад седалката. Вдигна я и несигурно се прицели. — Никъде няма да отидете, Пол Манхоф.

— Искате да остана ли? — попита той объркано.

— Ние сме се споразумели. Съдружници сме.

— Ами... Сдружил съм се с мъж.

— С мене сте се сдружили.

— С една лъжкиня. С жена, която се прави на мъж.

— Не бихте се съюзили с жена, нали?

— С жена?

— С мене.

— Не!

— Какво друго можех да направя? — каза тя и вдигна пушката, защото той се канеше да си ходи. — Не мърдайте! — изкомандва тя.

— Ще натиснете ли спусъка?

Прюданс кимна положително глава. Пол започна да се смее, а Джейкъб затвори очи. Тя вдигна пушката още по-високо и сложи пръст на спусъка.

— Не сте по-различен от другите мъже. Всички сте еднакви — изрева яростно тя, а от лицето ѝ се стичаха сълзи.

— Вие сте като другите жени! Стреляйте! — заповяда той и пришпори коня си.

Прюданс затвори очи и натисна спусъка, но откатът на пушката я събори на земята. Тя го погледна обезумяла от гняв, а Пол изкомандва още веднъж през смях:

— Стреляйте пак, господин Шаброл!

— Вървете по дяволите! — извика тя и хвърли пушката.

Той не можеше вече да я чуе. Облакът прах, вдигнат от копитата на коня, напълно го скриваше.

— Върнете се! — извика тя през сълзи, които я задушаваша. — Моля ви, върнете се!

Изведнъж се сгърчи от болка и се свлече на земята, като се превърна в тръпнеща от страдание маса. Първият мъж, пред когото тя се чувстваше жена, изчезна.

Олюляваше се със заровено в ръцете си лице. Слънцето жареше тила ѝ, неравният път нараняваше краката ѝ. Не чувстваше нищо, освен една замайваща празнота. Когато погледна обширната равнина, която се простираше пред нея, Пол беше само една точка на хоризонта. А нима тя беше нещо повече от точка, изгубена в големия празен свят...

Усещането, че някой стои зад нея, я накара да се свие и изтръпне. Инстинктивно се обърна към мястото, където бе хвърлила пушката. Там нямаше нищо. Наведе глава и видя два черни крака. Остър мирис на пот стигна до нея, а една ръка докосна рамото ѝ. Прюданс срещна мъдрия поглед на Темба.

— Ще се върне — каза той на безупречен английски.

Едва тогава кръвта се задвижи отново във вените ѝ.

— Ти говориш английски? — каза спокойно тя.

Темба кимна.

— Ти се върна — прошепна Прюданс.

— MFAZI имаше нужда от мене. — И той ѝ подаде пушката.

Изтегнат на една полегата скала, Пол се наслаждаваше на слънцето, чиято топлина проникваше в него. Следваше с очи едно бяло облаче, което се движеше пред палещото светило. Като че ли всичко наоколо стои неподвижно. Единствено топлият вятър раздвижваше край него дългите сухи треви.

Пол вдигна очи към кафявата периферия на шапката си и видя една малка зелена опашка, която се показваше от края. Той плъзна показалеца си под нея и едно мъничко зелено краче стъпи неуверено отгоре. После се показаха изпъкналите очи на хамелеона, които за миг сякаш се взряха в лицето му, а после се огледаха наоколо. Пол свали малкото животинче от шапката си, което беше обвило средния му

пръст с опашката си и стоеше там неподвижно. Бледосини и розови ивици се смесваха с яркозеления цвят на телцето му.

— Гладен ли си? — попита Пол, като го приближи до лицето си. — Няма много мушици насам, а?

Той се огледа, като че ли сам искаше да му потърси мухи. Следвайки погледа му, очите на хамелеона се завъртяха в орбитите си и се върнаха в началното си положение.

Когато чу шум на колела в далечината, Пол широко се усмихна, но щом разпозна удрянето на камшика на Темба, усмивката му изчезна.

— Мисля, че обедът ти идва, Чарли. — Той вдигна пръста си до периферията на шапката и видя как хамелеонът се покатерва внимателно на нея. — Добре ли се хвана? — Почака малкият му зелен приятел да се настани, после, като скочи от скалата, се отправи към коня и се метна на седлото.

Защо се връща назад? Защо нещо трепна в него, когато видя колата? Сигурно заради своите петдесет процента, помисли си той и обясни на хамелеона:

— Тя ми дължи петдесет процента от тази кола, а един мъж не оставя така сделките си.

Но той се лъжеше. Връщаше се заради Прюданс, която го беше очаровала.

— Само жените държат на обещанието си — каза той на хамелеона, като пришпори коня по посока на колата.

Колкото повече конят усилваше своя бяг, толкова повече малките крачета на животинчето се впираха в шапката.

Прюданс вървеше пред воловете. Спря, за да си поеме дъх, и духна в ръцете си, покрити с пращинки. Темба и Джейкъб тикаха, теглеха и удряха животните, за да стигнат до стръмната страна на върха. Тромавите волове оставаха невъзмутими. Както и овцете, които се лутаха около тях.

— Хей! — извика Прюданс, тъй като воловете изнемогваха по стръмнината. — Хей, Темба!

Воловете потеглиха изведнъж, като едва не преминаха през нея. Острото подсвирване на Темба достигна до тях и те неохотно се

спряха.

Прюданс отметна глава назад и затвори очи. Пот се стичаше по слепоочията ѝ, блестеше на капки около очите и носа ѝ. Разтърка очите си, щипани от праха и мръсната пот, и отново ги отвори срещу слънцето. Привиждаха ѝ се черни точки. Отвърна поглед от слънцето и през черните точки, които се разпръснаха, видя силуета на един конник, който яздеше към нея. Отново разтри очи, за да вижда по-ясно.

Пол слизаше бавно по склона. Прюданс остана неподвижна, макар че единственото ѝ желание беше да се втурне към него. Темба кимна на малкия Джейкъб и го заведе на сянка под едно дърво.

— Загубихте ли се? — попита Прюданс предизвикателно.

Пол спря коня си до нея. Вместо отговор той се усмихна.

— Защо се върнахте? За пушката си ли?

Усмивката му грейна още повече.

Погледът на Прюданс го предизвикваше, но тя се засмя:

— Върнахте се за вашите петдесет процента, нали?

— Може би.

— Но за какви петдесет процента става дума, господин Манхоф? Смятате ли, че все още имате някакво основание... — гласът ѝ секна. Той се приближаваше към нея. — Какво правите? — прошепна тя. — Аз се научих да стрелям, след като вие ме напуснахте. — Опитваше се да бъде убедителна, но той се приближаваше още повече. — Темба! — извика тихо Прюданс.

Пол се спря до нея. Тялото му беше толкова близо, че усещаше дъха му.

— Темба ни остави — каза той.

Не си спомняше той да е говорил толкова нежно преди. Нежни бяха очите му, които се вгледаха в лицето ѝ. Усети как се огъват колената ѝ и как тялото ѝ се носи към него.

— Какво искате? — попита тя.

Въздухът, който ги разделяше, беше тежък.

— Съдружника си — отговори той.

— Мене? — едва чуто каза тя.

Той кимна, наведе се към нея и докосна устните ѝ.

— Вас — каза Пол и я погали с дъха си.

— Върнахте се заради Пиер Шаброл? — прошепна тя.

Пол Манхоф отметна назад глава и я погледна изпитателно, а тя допря пръст до устните му.

— Наричам се Прюданс — отговори тя.

— Прюданс. — Той неуверено приближи устните си до нейните.
— Добър ден.

— Добър ден, господин Манхоф.

Когато устните им се намериха, Прюданс усети как настръхват гърдите ѝ.

— Винаги ли така установявате отношения? — попита го тя.

— Само след като съм разкрил фалшива самоличност. — Пол я обгърна с ръце и здраво я хвана за ханша.

Щом устните му отново докоснаха нейните, Прюданс почувства, че я залива топлина. Но когато нещо я гъделичка по челото, тя рязко отстъпи назад. Вдигна очи и видя как опашката на един хамелеон изчезва под ръба на шапката на нейния съдружник.

— На шапката си имате хамелеон, господин Манхоф.

— Наистина.

Животинчето ѝ напомни за Емили и този спомен я отнесе в миналото, от което господин Клодел най-последно се беше оттеглил.

— Защо имате хамелеон на шапката си?

— Заради мухите.

Той хвана хамелеона и тръгна към воловете. Прюданс забеляза с каква нежност Пол постави малкото зелено динозавърче върху дървения хомот. Той вдигна ръка, с което искаше да спре идващата към него Прюданс.

— Трябва да го оставим да се съсредоточи — каза Пол.

Прюданс остана на мястото си и се загледа в мухите, които обикаляха около воловете. Хамелеонът извади езика си, хвана една муха и я погълна. Тя не можа да сдържи смеха си при вида на беззъбата му уста, която дъвчеше мухата, и очите му, които непрестанно се оглеждаха за нова плячка.

— Значи сте се върнали, за да нахраните новия си приятел! — каза Прюданс, като видя как в сплесканата уста на хамелеона изчезва още една муха. — И да попречите на мухите да ме хапят.

Пол се обърна към Темба, който продължаваше да стои под дървото с малкия Джейкъб.

— Струва ми се, че и други фалшиви самоличности ще открием... — подметна той, като му намигна с очи. — Ще ги разкрием заедно — каза в заключение и протегна ръка.

Темба бутна с лакът Джейкъб, измърмори нещо под носа си и малкото момченце с неохота обърна глава настрани, докато Пол и Прюданс се отправяха към колата.

— Можехте и на друго място да ме хванете — каза Прюданс на Пол, който ѝ помагаше да се качи в колата.

Той свали ръцете си от ханша ѝ, погледна ги невинно и предчувствайки удоволствието, също се метна в колата. Подпряна на ръцете му, Прюданс стигна до дъното на колата, но се спря изведнъж при металния звън, който се разнесе наоколо.

— Какво става?

Един меден чайник, закачен на колата, беше улучил Пол право в лицето, докато се промъкваше към Прюданс. Той внимателно го върна на мястото му.

— Така ще ни е по-удобно — каза той, като извади една кожа от камарата, която се стовари върху него.

Прюданс избухна в смях като го видя да се измъква от кожата, без явно да е дочул глухия шум от падането на нещо друго.

— Смешно ли ви е?

— Какво още падна?

— Нямам представа. — Той я хвана за глезените и я издърпа до себе си. — Пък и не ме интересува.

Когато той се наведе над нея, тя едва сдържаше смеха си.

— А сега — каза той, като я погледна в очите — още ли ви е смях, госпожице Прюданс?

— Не, няма да се смея повече.

Очите ѝ изразяваха страст, която никакъв смях не можеше да засенчи. Желанието в погледа ѝ беше красноречиво. Устните им се срещнаха. Той милваше гърдите ѝ и я обсипваше с целувки.

— Какво е това? — попита той изведнъж, щом усети, че нещо топло и лепкаво се стича по главата му. Започна да опипва косите си.

— Мед — отговори Прюданс, разтърсвана от неудържим смях. Тя си облизваше устните, докато медът капеше от косите на Пол.

— Мед ли?

— Преди малко обърнахте буркана с мед — обясни Прюданс, чиито очи искряха от закачливост и страст.

— Е — каза той и се усмихна, като видя, че медът капе върху тялото на Прюданс, — няма да го оставим да изтече, я...

Радостен вик се дочу от колата, която шумно се тресеше върху железните си колела. Темба и малкият Джейкъб гледаха с нескрито учудване люлеещата се кола, после притвориха очи. След малко чуха Пол да казва спокойно и нежно:

— Съдружници ли сме?

— Да, съдружници сме!

20.

Жак Марздън хвана брат си за яката на ризата и удари главата му в едно дърво. Черепът на Джофри изкърна глухо. Момчето не издаде никакъв звук, само се сгърчи и се хвана за дървото, като се опитваше да се задържи. Жак се нахвърли върху него, сграбчи го за косите и със сила блъсна главата му срещу грапавата кора. Джофри едва се държеше. Страните му бяха покрити с драскотини, а от челото му течеше кръв.

Беше 25 август 1861 година. Привидното спокойствие в Добра Надежда бе отлетяло. Тук, сред високите пурпурни планини, натрупаната с годините омраза в сърцето на Жак избухна с нова сила. Беше станал на деветнадесет години. Изглеждаше дребен, но силен. Брат му скоро бе навършил петнадесет, но не можеше да мери силата си с Жак.

— Какво, по дяволите, правиш? — Джон Уестбъри скочи от коня си. — Пусни го, Жак!

Но Жак не го чуваше, нито го виждаше. С едната си ръка той натискаше Джофри към дървото, а с другата се канеше да го удари.

— Казах, остави го! — повтори властно Джон, взе пушката си, закачена на седлото, и стреля във въздуха. Жак се обърна така, сякаш изстрелът го бе върнал към действителността. — Остави го! — спокойно каза Джон, свали пушката си и изгледа Жак.

— Щеше ли да стреляш? — попита Жак, втренчил очи в цевта, откъдето излизаше дим. Погледна Джон, като че ли едва сега забелязваше присъствието му. — Работа ли имаш в Добра Надежда?

— Казах ти да пуснеш Джофри.

— А аз те попитах какво правиш тук.

Като остави Джофри, Жак изля целия си яд на Джон и тръгна към него с решителна стъпка.

— Говориш като съдия — каза той и го погледна право в очите. — Като съсед ли идваш или като натрапник?

Нещо у Джон Уестбъри излъчваше безспорно превъзходство и Жак го мразеше.

— Надявам се — като приятел — отговори спокойно Джон.

— Като приятел ли? — Жак се обърна към Джофри, който се опитваше да стане. — Майка му ли те накара да го защитаваш? — попита гневно той. — Ти си приятел на майка му, нали?

— Тя е също и твоя майка. — Джон се приближи до дървото, за да помогне на Джофри, но той рязко се дръпна.

— Нищо ми няма — каза той, отправил поглед към Жак. — Просто драскотина. Безполезно е да оставате — обърна се Джофри към Джон. Обичта към брат му, която изпитваше още от дете, не беше се променила, макар и да не разбираше защо Жак го мрази толкова много. — Трябва да се измия — усмихна се Джофри, като се опитваше да изтрие кръвта, която му пречеше да вижда.

— Точно така — обърна се Жак към него. — Измий се, преди майка ти да те е видяла. Бягай и се измий добре!

— Жак!

Той погледна Джон обезумял от ярост, като не знаеше на кого повече да излее гнева си.

— Може би искаш да ми кажеш нещо — каза със същия равен тон Джон Уестбъри.

— Какво мога да ти кажа? — изсмя се злобно Жак.

— Струва ми се, че имаш нужда от помощ — Джон отметна назад глава, осъзнавайки своето превъзходство.

— Не съм вече дете и нямам нужда от съветите ти, Джон Уестбъри!

— Тогава може би се нуждаеш от това — и Джон му подаде пушката си. — Щом не си вече дете, сигурно ще можеш да я използваш срещу брат си. — Той замълча, забелязвайки смущение в погледа на Жак. — Вземи я. Хайде, опитай!

— Оставете ни на спокойствие! — намеси се Джофри, като застана между Джон и брат си. — Моля ви, идете.

Джон свали пушката си, изгледа единия, после другия и тръгна към коня си. Но след малко се спря, бръкна в джоба на самото си и каза:

— Може би ще имате любезността да предадете тази покана на майка си. Тя е от моята майка. — Той подаде един плик на Джофри. —

Цялото ви семейство е поканено.

— Достатъчно добро ли е нашето семейство? — попита Жак, като видя пликът да преминава от ръката на Джон в Джофри. — Сигурен ли си?

— Майка ми ви кани — каза Джон с тон, който беше леден като погледа му.

Той се обърна и тръгна към коня си. Жак не го изпускаше от очи. С един поглед само той обхвана широките му рамене, изправения гръб, подчертан от добре скроено сако, стройните крака, обути в сив, безупречен панталон. Всичко в Джон Уестбъри беше отражение на това, което бе станал — млад адвокат с бъдеще.

Докато Джон вървеше през лозята и напускаше Добра Надежда, Джофри наблюдаваше по-големия си брат. Сега повече от всякога той се надяваше те да се сблизат.

— Сигурно искат да представят годеницата му, Сара Рансъм — каза Джофри, като хвърли поглед към новината, която държеше. Забелязвайки едно петно от кръв на сакото си, той побърза да го изтрие. — Мисля, че ти трябва да я дадеш на майка — добави той и усмихнат я подаде на Жак. — Вземи я.

— Никога ли не си си задавал въпроси, Джофри? — попита Жак и го погледна особено. Гласът му беше тих и спокоен. — За нас и нашето семейство.

— Не — отговори Джофри, сви рамене и пипна веждата си. Кръвта беше започнала да засъхва.

— Вярваш ли в това, което майка ти ти разказва? — Жак небрежно изрече тези думи, но от тях се сипеше отрова.

— За какво става дума? — попита Джофри невинно.

— Наистина ли искаш да знаеш? — Жак се приближи до брат си. — Наистина ли искаш да узнаеш истината за нашето семейство? — прошепна той. — Кой всъщност е нашият дядо и къде ходи той? С кого се среща? Наистина ли би искал да разбереш защо Джон Уестбъри ни гледа отвисоко?

— Не съм забелязал — отвърна Джофри, когато намеците на Жак не можеха да развълнуват. Той искаше само едно: брат му да му говори. Най-сетне това се случи и Жак щеше да му се довери. — Но защо ни гледа отвисоко?

— Искаш ли да разбереш?

— Да.

— Ела.

— Къде? — попита Джофри и побърза да го последва от страх да не прекъсне първия контакт. — Къде отиваме?

— Ела — повтори Жак, като прегърна Джофри през раменете и го поведе към конюшната. — Никой не трябва да знае.

Джофри страдаше с цялата си душа. Той предусещаше страшното коварство на брат си, но нищо не каза. Жак изглеждаше откъснат от останалия свят, заключен в мислите си, далече от всякаква действителност.

— Дадох поканата на Розита. Тя каза, че ще я предаде на леля Емили.

Джофри говореше равнодушно и се стараяше да се държи така, сякаш едно отиване до Кейптаун, без да знае причината за това, беше нещо съвсем обикновено.

— Казах й, че отиваме за риба и че ще ни няма цяла нощ. Цяла нощ ли ще ни няма наистина? — попита той и погледна към Жак.

Жак кимна с глава.

Джофри усети болка над окото си и вдигна ръка към челото. Брат му забеляза този жест.

— Няма нищо — побърза да каже Джофри и се усмихна.

Жак се върна към мислите си, а Джофри се остави полюшването на коня да успокои болката му. Яздеха към неизвестното, към което го водеше брат му.

Малкото рибарско селище беше заспало. Лишени от оживлението на деня, сега къщите му изглеждаха още по-злокобни и мизерни.

— Къде се намираме? — попита Джофри, като видя Жак да слиза от коня и да поглежда към една врата. — Какво е това място? — Момчето усети, че го обхваща паника.

— Ела — каза Жак, без да се обърне към него.

— Не — Джофри събра юздите, за да избяга обзет от страх.

— Ще дойдеш с мен! Ти каза, че искаш да узнаеш истината за дядо ни.

— Но къде сме?

— Ела. — Жак го хвана за яката и го дръпна от коня.

Едно настръхнало куче изникна от сянката между две къщи и захапа петата на Жак, който му отвърна със силен ритник в главата. Кучето нададе вой и се върна, като скимтеше жално. Кръвта на Джофри замръзна във вените му. Едва породеното разбирателство между двамата беше останало далече.

Жак блъсна с крак дървената врата, до която бяха застанали, и тласнат от брат си, Джофри се намери в стаята.

— Гледай, Джофри! Гледай нашия благороден дядо Бовилие, собственик на великолепно имение, за което майка ни иска да се борим! — Думите на Жак прокънтяха в мрака на малката стаичка.

Джофри вдигна очи и се вгледа в тъмнината. Успя да различи само едно легло, после дочу женски глас:

— Жак!

— Виж нашия дядо, Джофри! — каза Жак, отново го хвана за яката и довлече до леглото. — Ето каква кръв тече във вените ни. Кръвта на мъж, който се чувства най-добре в прегръдките на една робиня! Погледни ги! — Жак сграбчи брат си за косите и грубо го дръпна.

Въпреки тъмнината Джофри успя да види дядо си, който лежеше в леглото с една гола тъмнокожа жена.

— Ето какво сме ние. Не си прави илюзии, братко!

Малката врата се блъсна силно. Жак беше изчезнал.

Джофри пипнешком тръгна след брат си. После видя дядо си да става и да се приближава към него, а тъмнокожата жена да се загръща в бял чаршаф. Прилоша му. Искаше да извика, но не можеше.

— Джофри — каза дядо му и протегна ръка.

— Не ме докосвайте! — извика момчето и се втурна навън. За миг се спря объркан. В това време около него се заотваряха капаци на прозорци, от които се показваха тъмни лица, белязани със знака на мизерията.

— Джофри! — извика дядо му.

Като чу този глас, изтича към коня си и се метна на седлото.

— Напред! — успя да каже той между две ридания и пришпори коня.

— Джофри, върни се! — извика отново дядо му.

— Мразя ви! — изрева Джофри, докато конят му галопираше напред.

Жак Бовилие остана на прага на евината къща и се загледа в отдалечаващата се фигура на внука си. Обърна се, когато Ева го хвана за ръката. Застана с лице срещу жената, която пламенно обичаше и която му носеше спокойствие.

— Идете при тях, Жак — каза тихо тя. — Върнете се там, откъдето сте дошъл.

— Защо?

— Вие сте техен дядо, а те са ваши внуци.

— А Джон Уестбъри? — попита Жак и затърси погледа на Ева.

Тя наведе глава.

— От коя страна трябва да застана, Ева?

Жак вървеше до инвалидната количка на Емили, която Розита тикаше през лозята. Той чувстваше погледа на леля си. Джофри беше уверил Клара, че цяла нощ са били за риба и че драскотините са от падане от коня. Леля Емили обаче не бе повярвала на това.

— Къде си водил Джофри? — в гласа ѝ нямаше и следа от обвинение, но Жак отвърна очи и съсредоточи привидно цялото си внимание върху една лоза.

— Не съм бавач на брат ми — каза накрая той.

— Какво има, Жак?

Емили също погледна лозята.

Тя го обичаше много, но досега не бе успяла да преодолее високите стени, които той беше издигнал около себе си. Толкова приличаше на баща си. Като чужденец в своя собствен свят.

— Розита, остави ни сами, моля те.

— Веднага, госпожице — каза Розита като докосна леко рамото ѝ и погледна съучастнически Жак. — Грижете се за госпожица Емили...

Жак кимна с глава.

— Способен ли си на това, Жак? — попита Емили, когато Розита се отдалечи.

— Говорехме за Джофри — отговори той, като отклони въпроса и мина зад количката, за да я тика.

— Да, говорех за Джофри — продължи тя, потръпвайки от хладния ветреца. — Ти го заведе да види дядо си, нали? — Количката се спря и тя затвори очи. Макар и малко със страх. Емили продължи: — Завел си го да види дядо ти и Ева. Заблуждавам ли се?

— Мислех, че е време да научи истината — отговори Жак и продължи да тика количката.

— Защо? Кого искаше да нараниш? — попита Емили, като здраво държеше ръката му. — Каж ми, Жак.

Той я погледна: тънки бръчици се бяха появили около очите ѝ. Други, по-дълбоки, причинени от болката, се спускаха по шията ѝ. Но тя все още носеше в себе си нещо детинско. Приличаше на ранена птичка.

— А вас кой ви рани, лельо Емили? — каза той, коленичи пред нея ѝ хвана ръцете ѝ. — Кой ви сложи в тази инвалидна количка?

Емили отвърна очи.

— Виждам, че не искаш да говорим, Жак.

— Но аз ви говоря, лельо Емили.

— За какво? — тя усети, че гневът се надига в нея. Дръпна ръцете си. — Може би е по-добре да извикам Розита.

— Задах ви въпрос. Можете ли да ми отговорите?

За първи път в живота си Жак се опитваше да проведе истински разговор.

— Там е проблемът, Жак. Ти задаваш въпроси, но не изслушваш отговорите.

— Вие не ми отговорихте — каза той и рязко се обърна.

Емили го гледаше как се отдалечава с отпуснати рамене, както когато беше малък. Искеше ѝ се да стане от тази количка, да го прегърне, да пречупи характера му.

— Мислиш, че е невъзможно да приема моя недъг, без да обвинявам някого? Това ли се опитваш да направиш, Жак? Да намериш някой, който да е отговорен за това, което си. — Емили видя как племенникът ѝ трепна, което доказваше, че я слуша. — Мислиш ли, че любовта на дядо ти към Ева има и най-малкото отношение към тебе или това, което изпитваш към Джофри?

— Във всеки случай има нещо общо с отношението на майка ми към мене — отговори Жак с горчивина.

— Защо? — Забелязала лека цепнатина в стената, която го ограждаше, Емили се опита да проникне през нея. — Чувствата на майка ти не могат да те променят.

— Какви са нейните чувства? Защо ме мрази?

— О, не! — Емили поклати глава. — Не.

Той се приближи, наведе се над нея и я погледна.

— Знаете ли защо, лелю Емили?

— Моля те, извикай Розита.

— Какво знаете? Кажете ми — настояваше той.

— Уморена съм. Върни ме вкъщи.

В началото Емили му задаваше въпроси, а сега ѝ беше невъзможно да отговори на неговите. Искаше ѝ се да говори за баща му, за лорд Марздън, за убийството на Жан-Жак, за любовта на майка му към бащата на Джофри — лейтенант Шоу, който беше язвителен като Клара. Но не можа да го направи. Това щеше да го съсипе.

— Можеш ли да ми отговориш само на един въпрос? Способен ли си да обичаш?

Мускулите на лицето му се свиха. Той стисна зъби.

— Може би съм като дядо — недостоеен за обич — каза Жак и обърна гръб.

Емили съжаляваше, че не можа да му даде отговора, от който той се нуждаеше.

— Вярваш ли, че разумът определя любовта?

— Това се отнася за Джон Уестбъри. Защо се вдига толкова шум около бъдещата му сватба със Сара Рансъм?

— Може би защото я обича.

— Не — Жак се отдалечи и спря. — Защото се е показал достоен.

— За какво?

— За майка си. На какво друго може да се надява тя, ако не на успешна кариера и добра съпруга?

— Завиждаш ли?

— Да, завиждам му, че не е като мене.

Емили с тъга установи в каква омраза живее Жак. Но нямаше с какво да го успокои.

— Бих искала да остана за малко сама, Жак. — Тя докосна ръката му. — Не си прав.

— Мислите ли?

Тя кимна с глава.

— По отношение на Джон ли?

— Може би.

Емили притвори очи. Жак я беше отвел към Уестбъри, към Полин и Жан-Жак, към бъдещата сватба, така очаквана от госпожа Уестбъри и толкова опасна за Полин.

Още от ранни зори в къщата на Уестбъри закипя оживление. Паркетът беше лъснат, стъклата на прозорците блестяха като огледала, а мебелите бяха изчистени до съвършенство.

Полин наблюдаваше майка си, която ѝ помагаше да простре покривките на канапетата, така че да бъдат огрени от първите слънчеви лъчи. Денят, от който Полин отдавна се страхуваше, бе дошъл. Момичето, за което синът ѝ възнамеряваше да се ожени, днес щеше да бъде официално представено.

Полин познаваше Сара Рансъм още от времето, когато Джон я беше срещнал в училище. Пред очите ѝ се бе зародило детинско приятелство, което заедно с годините им бе прераснало в нещо много по-дълбоко, и днес резултатът от любовните им отношения я хвърляше в ужас, докато майка ѝ бе предпочела да не се намесва. Двадесетгодишната лъжа се беше превърнала за нея в истина, че Джон е неин син, а не на Полин и Жан-Жак.

— Не се ли безпокоите, майко? — попита Полин, като блъсна с ръка мокрите покривки, които вятърът беше запратил в лицето ѝ.

— Щом я обича, съвсем естествено е да се оженят. От това ще излезе сполучлив брак. Тя е от добро английско семейство. — Мери Уестбъри защита покривката на опънатото между две дървета въже. — Явно има късмет, но и той я заслужава. Тя също има не по-малък късмет.

— Майко! — Полин смъкна покривката, която Мери току-що закачи, и я погледна над въжето. — Не можем повече да се преструваме. Не можем вечно да се крием зад тази лъжа.

— Лъжа ли? — Мери дръпна Полин за ръката и покривката отново застана между тях.

— Единствените хора, които днес имат значение, са Джон и Сара, майко. Аз дължа истината на сина си, а той я дължи на Сара. Те ще имат деца. — Един петел изкукурига. Полин замълча. — Ние им я дължим и вие трябва да приемете това.

— Да го приема? Когато с раждането на това дете метис хвърли позора върху баща си и мене, ти се подигра с всичко, което сме. Ти дори ни насили! А сега ми казваш, че трябва да го приема! Единствената истина е, че аз отгледах Джон като свое дете и жертвах живота си, за да изтрия срама ти. И ето че отново си в състояние да ме оскърбиш.

— Аз? Но кой е оскърбеният? Майко, тази лъжа засяга Джон и годеницата му.

Мери вдигна панерчето от земята и тръгна към къщи. Полин я последва.

— Тя обижда също Жан-Жак — добави Полин. — Единственият мъж, когото някога съм обичала. — Майка ѝ се спря. — Джон трябва да узнае истината, че съм обичала баща му.

— Ще му кажеш ли? — попита Мери.

— Да. Дължа му истината.

Полин вдигна очи към майка си и срещна погледа, който беше видяла един-единствен път, когато я бе попитала какво ще направи, ако детето ѝ се роди тъмнокожо.

— Ако кажеш това, ще отрека всяка твоя дума. — Мери се изправи и стисна здраво панерчето с щипки. — И тогава твоите думи ще станат лъжа, Полин.

Джон Уестбъри излезе рано тази сутрин. Той не обичаше мириса на восък и сапун, който се носеше из къщата. Денят беше изключителен за майка му и той бе решил също да се възползва от него.

— Виждам, че мама не те оставя на спокойствие — каза той на Полин, която минаваше край него с кофа, пълна с мръсна вода. — Сара ще бъде потресена.

— И какво от това?

Язвителният ѝ тон не му убягна. Той тръгна след нея.

— Но какво те прихваща, Полин? Не съм виновен за това, че не си се омъжила.

Полин се обърна и го изгледа. Строгостта, която изразяваше лицето ѝ, го накара да промени тона си.

— Е, добре, аз съм виновен.

— Да — каза тя, — искам да поговоря с тебе.

Джон замълча, без да знае причината за това нейно неразположение. Тя му подаде кофата и погледна към къщи.

— Трябва да сме сами — каза тихо тя.

— Искаш да разбереш дали наистина съм влюбен?

— Може би — отговори Полин и го поведе далече от къщата.

— Гарантирам ти, че е така. Нямах и представа каква е любовта, преди да я изпитам към Сара. На тебе познато ли ти е това чувство? — Едва произнесъл тези думи, той наведе глава. — Извинявай.

— Да, познато ми е, Джон. Знам какво е любов.

— Кой беше той?

— Не е жив.

— Затова ли никога не си ми говорила за него?

— Когато беше малък, често ми задаваше въпроси. Аз ти отговорих само, че е бил добър човек.

— Не си спомням. Кой е той?

— Джон, трудно ми е да ти го кажа, а още по-трудно ще е за тебе да го чуеш, но, моля те, послушай ме със сърцето си.

— Нищо не те задължава да ми казваш каквото и да било, Полин. Твоят личен живот не ме засяга. Къде да хвърля тази вода? — Джон изпитваше притеснение от нарастващото смущение на Полин.

— Ние имаме дете, Джон. — Тя стисна ръката му. — Това дете си ти.

Полин усети, че ръката му замръзва в нейната. Той стоеше като вкаменен. Единствено очите му тревожно се въртяха, сякаш нещо отдавна познато се беше събудило.

— Ти си мой син, но аз бях принудена да те оставя. — Полин чувстваше как сълзите изгарят очите ѝ. — Бях принудена да изоставя и баща ти.

— Кой е бил той? — попита Джон едва чуто.

Полин го прегърна през раменете.

— Кой е бил? — настояваше той.

— Наричаше се Жан–Жак.

Тя усети как кофата се излива върху краката ѝ. Джон се обърна и избяга. Полин се затича след него.

— Това е единственият мъж, когото някога съм обичала, Джон. И той те обичаше — извика тя.

— Той е бил метис! — злъчните му думи я удариха в лицето. — Бил е син на робиня, бил е тъмнокож — викаше Джон.

— Умолявам те! — тя го настигна и го хвана през раменете.

— Не ме докосвай! — изкрещя Джон с омраза и грубо я блъсна.

— Но нима това има значение, Джон? — с обляно от сълзи лице Полин гледаше как синът ѝ се отвърща от нея. — Казах ти, че съм го обичала. Джон, изслушай ме.

Без да чуе молбата ѝ, той влезе в конюшната. Полин се втурна навътре, но трябваше да отстъпи, за да мине конят му.

— Джон! — извика тя, когато го видя да минава като вихър край нея.

— Развратница! Гадна мръсница! — думите на майка ѝ пронизаха стените и достигнаха до Полин. — Кой е бил прав? Посмей да ми кажеш, че си направила добре, като му натрапи своя грях! — Мери съскаше като отровна змия към дъщеря си. — Ти си виновната, а не той!

— Вина, грях? — извика Полин, която гневно се втурна към къщи. — Това ли е всичко, което изпитвате? Това ли ви е внушил моят син?

— Полин! — извика господин Уестбъри и побърза да застане между жена си и дъщеря си. — Не се измъчвай, ще го настигна и ще го върна.

— Тук? При тази жена? При жената, която вижда в него само греха, който той трябва да изкупи? Не! — Минавайки бавно, но решително край баща си, тя се нахвърли върху майка си. — Видях изражението на Джон, когато му казах истината. Беше смазан от срам. Синът ми се срамуваше. Заради вас! — изрева Полин в лицето на майка си.

— Но ти никога не си се срамувала.

— Моля ви, успокойте се... — господин Уестбъри се мъчеше да ги помири.

— От какво е трябвало да се срамувам? — продължи Полин, без да обръща внимание на баща си. — Сега разбирам какво е понесъл Жан-Жак. Какви обиди е трябвало да чуе само защото цветът на кожата му не е приемлив за хора като вас. Вие, вие сте по-нисша, а не синът ми!

— Как смееш? — извика Мери и яростно удари Полин.

— Осмелявам се, защото заради вас днес Джон се чувства понисш от това, което е бил вчера. Защото вие сте погребали чудесното момче под мръсните си предразсъдъци. — Зачервеното лице на Полин бе обляно в сълзи. — Ако това е вярно, майко, ако наистина е по-нисш, то би трябвало да го убиете още при раждането му. — Като каза това, тя се втурна към къщи и блъсна вратата след себе си.

Господин Уестбъри наблюдаваше жена си мълчаливо. После протегна ръка към нея и тихо каза:

— Полин е права, Мери.

— Не е права — отвърна жена му, като рязко изправи глава и хладно го изглежда. — До края на живота си ще твърдя, че тя лъже!

Джон препускаше с коня, без да знае откъде идва, нито накъде отива. Сякаш мозъкът му се беше размекнал като тесто. Слънцето пронизваше с палещите си лъчи. От устата на коня излизаше пяна. Животното отмяташе назад глава, но Джон непрестанно го пришпорваше. И двамата имаха отчаяна нужда от отдых. Джон спря и се свлече близо до едно дърво и пълзешком стигна под сянката му. Главата му бучеше. Умственото напрежение го разкъсваше. Опря се на дървото и си спомни за Сънди, чернокожия приятел на Жак. Повдигна му се от отвращението, което изпитваше към всички хора с тъмен цвят на кожата. Спомни си и за възпоменанието на Жан-Жак и притеснението, което беше почувствал тогава от това, че сестра му е отишла на гроба на някакъв си метис. Но и той самият бе такъв...

Джон погледна ръката си. Кожата му бе загоряла. Той заби ноктите си в нея и видя как те оставят малки бели следи, но знаеше, че не в това е проблемът.

Изведнъж усети тежест в сърцето. От устата му се изля пареща, горчива течност. Остра болка прониза дясното му слепоочие. Той затвори очи и се разтрепера, а болката премрежваше погледа му. В

съзнанието му изплува образ на един малък малайски просяк, когото бе срещнал на входа на „Мадър енд Бьозелинк“, на Лонг стрийт, където се намиреше кантората му. Сякаш в огледалото виждаше отвращението, с което беше погледнал малаеца с протегнатата черна ръка.

— Ако изчистят улиците от тези хора, в Кейптаун ще може да се диша по-спокойно — беше казал на Сара. Той бе преминал светкавично край човека от страх очите му да не я докоснат.

Мигрената се усили. В този момент си даде сметка, че чувствата му не са се променили. Но той беше един от тях. Като че ли някой разцепи главата му с брадва. Какъв беше той, ако не един от тези метиси, които презираше. Разплака се. Метисът под дървото плачеше. Риданията го разтърсваха, а това само увеличаваше болката му. Беше се изгубил в една пустиня от предразсъдъци, които му бяха втъпявали още от ранно детство, и той отчаяно търсеше път.

Един далечен глас го извика:

— Джон! Джон Уестбъри! — беше Жак Бовилие, когото Мери Уестбъри, жената, която считаше за своя майка, смяташе за най-нисшето създание, за най-презряното същество. Този мъж беше неговата плът и кръв, неговият дядо. Тялото му отново се разтърси и той повърна цялата жлъч.

„Джон Уестбъри още не се е завърнал вкъщи“. Емили натопи писалката си в малката мастилница. Скрита в стаята си, тя написа в своя дневник: „Полин се упреква за това, което се е случило. Упреква се, че е позволила на майка си да посее своите предразсъдъци и в сина й и че ги е оставила да избуят като плевели. Тя смята да се завърне в Англия“. Една мисъл я накара да вдигне поглед от дневника си.

С какво цветът на кожата може да промени човешката същност? Изведнъж гласът на Жан-Жак отекна в съзнанието й: „Трябва да докажа, че съм достоен да бъда негов баща, Емили“. Образът му изплува пред нея.

— Да го докажеш на кого, Жан-Жак? — чу се да казва високо тя.

— Емили?

Побърза да затвори дневника си и да остави писалката.

— Мога ли да вляза, Емили? — извика Клара от вратата.

— Влез. — Емили взе една книга и се престори, че чете. Вратата се отвори и Клара влезе. Щом Клара влезеше някъде, стаята ставаше по-малка. Емили вдигна глава. — Четях — каза тя.

Макар и петдесетгодишна, възраст, на която някога Емили смяташе, че всички трябва да умират, Клара все още беше много хубава.

— Има ли някакви новини за Джон Уестбъри? — попита тя, като се изправи до леглото на Емили.

Пищната ѝ пола, издута от колосана фуста смешно се движеше пред нея.

— Не съм чула — отговори Емили и отново се загледа в книгата си. — Защо толкова се интересуваш? — Тя знаеше, че хората могат да заинтригуват Клара само ако пряко я засягат. — Не мислех, че семейство Уестбъри те занимава до такава степен.

Тя се ужаси при мисълта, че Клара би могла да открие причината за бягството на Джон, и си спомни това, което бе написала в дневника си преди около двадесет и пет години: „Заклевам се, че Клара никога няма да узнае нещо за детето на Полин и Жан-Жак“.

— Безпокоя се за госпожа Уестбъри — каза Клара като обходи с поглед стаята, сякаш търсеше причината за някакъв лош мирис. — Беше толкова привързана към него. Как бурите наричаха децата, родени в напреднала възраст на майката? Laat...

— Lammetjie — отговори Емили, сякаш на себе си.

— Какъв ужасен език! — каза Клара и направи гримаса на отвращение. — Вярно е, че той надмина надеждите на майка си. Наистина, много жалко.

— Кое е жалко? — попита Емили, като затвори книгата си. — За Сара Рансъм ли говориш?

— Може би семейството ѝ е против — и Клара изтупа полата си от въображаем прах. — В края на краищата, те са изпратили дъщеря си в Кейптаун, за да лекува дробовете си, а не да се омъжи за някакъв овчар.

— Джон Уестбъри не е овчар. — Емили се опитваше да овладее раздражението си. — Той е адвокат с бъдеще.

— Да — Клара отстрани един кичур коса от лицето си. — Той има успех... като се има предвид...

— Какво?

— Произходът му.

— Не като на Джофри, нали? — Емили не можеше повече да сдържи гнева си. — Съжалявам, Клара, но това никак не ме интересува.

— Но то е факт! — процеди Клара. — И човек е длъжен да приеме положението си като факт, Емили.

— И според тебе какво е положението на Жак? Безспорно той има право да наследи титлата на баща си.

Клара погледна шокирана и се отправи към вратата.

— Всъщност смятам да направя някои промени вкъщи — каза тя.

— Каква идея! Къщата си е добре и така.

— Тази къща е много стара, Емили. Може би ще е по-добре да построим нова.

— Клара! — Емили се завъртя в инвалидния си стол. — Стара или не — това си е нашата къща.

— Вижда се, че скоро не си ходила на гости у съседите. — Клара се усмихна състрадателно. — Страхувам се, че твоят убедителен стремеж към бедността ще бъде прекършен. Всеки прави промени в къщата си. Лозята са в цветущо състояние и ние можем да печелим. С тези пари би трябвало да подобрим общественото си положение.

— Забрави ли какво казваше Прюданс? Че английското правителство може скоро да премахне таксите за френските вина. Лорд Палмърстън говори вече за това. И тогава къде ще отиде „подобреното ни обществено положение“?

— Прюданс е казала много неща, Емили — отвърна Клара с цялото презрение, което можеше да й вдъхне само името на другата им сестра. — Може би прекалено много.

— И по-голямата част от тях се оказаха верни — добави сухо Емили.

— Да, и къде е тя сега? — усмихна се Клара. — Може би си научила, че се занимава с търговия. Че търгува с кожи, барут и овце.

— Е, и? Ти си въобразяваш вероятно, че една хубава къща ще помогне на Джофри да осъществи своята мечта и да направи от семейството ни това, което то не е.

— Не, но че тя ще му върне отнетото достойнство — каза Клара с язвителност, която годините бяха успели само да засилят.

— И ти разчиташ на Джофри, за да си върнеш достойнството? А защо не на Жак?

Клара отвърна с леден поглед, като ѝ обърна гръб, което означаваше, че въпросът не заслужава отговор.

— Или пък на Джон Уестбъри? — каза Емили на себе си.

Жак Бовилие не беше се завръщал в Добра Надежда от деня, в който научи за съществуването на своя внук. Прекарваше цели дни на морския бряг, гледайки как рибарите теглят мрежите си и дълги нощи в търсене на своята самоличност.

Когато слънцето се скри зад хоризонта, той въздъхна и се отправи към селото на Ева.

Вървеше с наведена глава срещу вятъра. Приблужи се към тясната пътечка, която се извиваше през скалите. Беше бос, с навити до коленете панталони и с развени от вятъра ръкави.

Спря се, за да си поеме дъх и краката му потънаха в рохкия пясък. Като погледна към селцето, той си спомни за времето, когато стигаше тичешком до горе, без да се спира. Спомни си хубавата и млада Ева, която го чакаше изправена на скалата. Годиците минаваха и той си задаваше въпроси за живота им. Но преди да си отговори, трябваше да узнае на кого принадлежи.

Наведе глава, пое дълбоко въздух и продължи да се изкачва. Но изведнъж се спря. В съзнанието му изплува образ на нещо, което гледаше, без да може да го види. Един младеж в подножието на скалата.

Стоеше неподвижен. Очертанията на силуета му бяха осветени от залязващото слънце. Жак отвори уста, но не можа да извика. Младежът тръгна към него и колкото повече се приближаваше, толкова сърцето на Жак биеше по-силно. Когато застанаха лице срещу лице, нищо не можеше да чуе, освен лудото биене на сърцето си.

— Дядо! — каза Джон Уестбъри.

Жак остана с отворени уста. Джон се вгледа в загорялата му кожа, набраздена от дълбоки бръчки и обрасла с посребрена брада. Срећна тъмнокестенявите му очи и откри в тях удивлението на малко момченце, живеещо в тялото на старец.

Жак наведе очи и прегърна своя внук.

Нощта отдавна беше дошла, но никой не чувстваше умора. Ева, чиито очи шареха между Жак и внука им, непрестанно носеше нови блюда. Благодството ѝ от младежките години се беше възвърнало и само дългата, прошарена със сребърни коси плитка, издаваше годините. Макар този хубав младеж да не приличаше на сина ѝ, Ева почувства, че Жан-Жак се беше завърнал в нейния малък дом.

— Иди да намериш Сара — каза Жак и дръпна лактите си от масата, която Ева безшумно почистваше. — Тя те обича, Джон. Обича тебе, а не това, което си смятал, че си.

— Как да ѝ го кажа? — Джон гледаше дядо си и без да знае защо, се чувстваше като у дома си в тази малка мрачна стаичка. Имаше усещането, че винаги е познавал Жак и Ева.

Човекът, когото считаше за баща, всъщност му беше дядо, както и Жак. Майка му е била негова баба, а сестра му — майка. Заслепен от възмущение, той погледна към Ева. Тя му се усмихваше.

— Защо не са ми казали истината? От какво са се страхували?

— Защо? — Жак поклати глава и хвана ръката на Джон. — Невинаги се страхуваме за себе си, а за тези, които бихме могли да нараним.

Ева гледаше двамата мъже, които си държаха ръцете през масата.

— Говорете ми за него — каза Джон. — Той се наведе и погледна ръцете на дядо си. Тези груби, но пълни с топлина ръце, му донесоха непознато досега спокойствие. — Говорете за баща ми — настоя той.

21.

Тишината на унилия неделен следобед се нарушаваше само от конския тропот по паважа на Уинбърг стрийт. Една рижа котка се протегна, като изпъна лапички докрай върху напечените от слънцето сиви камъни, изви гръб като дъга и небрежно пресече улицата точно пред конете. Жак Бовилие погледна надолу, когато конят му ловко избегна котката. Като се обърна към Джон Уестбъри, който яздеше до него, той си спомни за този ден, когато преди години бе преминал по същата улица. Беше дошъл да потърси внука си, но тогава само като негов съсед, защото нямаше право да разкрие истинския му произход.

Днес Жак чувстваше как ги свързва безмълвно доверие, сякаш миналото е било друго, а не това, за което си спомняше. Единствено планината и надвисналите над нея бели облаци изглеждаха същите и сякаш му се усмихваха.

— Господин и госпожа Робъртсън са настойници на Сара — каза Джон, като се обърна към дядо си. — Но мисля, че сега тя ги счита повече за баща и майка, отколкото собствените си родители.

— Родителите ѝ в Англия ли са? — попита Жак. — Той не изпускаше от очи внука си и чувстваше, че Джон се впуска в баналности, за да избегне непоправимото.

— Изпратили са я в Кейптаун заради здравето ѝ. И тя остана тук.

— Защо? — Като видя, че Джон започва да губи смелостта, която той се бе опитал да му вдъхне. Жак спря коня си малко преди училището. Протегна ръка и го докосна. — Каза ми, че Сара те обича. Ето защо е останала.

— Да — съгласи се неубедително Джон. — Така е. — Той пришпори леко коня в хълбоците и пое към къщата.

Когато чу, че входната врата се отваря, Сара се втурна надолу по стълбите.

— Джон Уестбъри! Не е възможно! — извика Джеймс Робъртсън. — Сара, Джон се върна!

Като стигна до вестибюла, Сара изпита желание да се хвърли в обятията му, но се поколеба и се спря. Тя не знаеше причината за отложеното ѝ посещение при родителите на Джон и дори си беше помислила най-лошото, че той е променил решението си.

Преди да стъпи на последното стъпало, Сара здраво се хвана за парапета изплашена от мисълта, че ще направи крачката, която ще я сблъска с действителността. Сигурно бе дошъл да ѝ каже истината, да ѝ каже, че не желае да се ожени за нея. Повдигна глава. Сълзите пареха лицето ѝ. Стисна зъби, докато Джеймс Робъртсън се приближи до нея, посочвайки Джон.

— Сара! — каза свенливо Джон.

— Добър ден — отвърна тя и наведе глава. Изпитваше позора на безличните момичета, които младежите бързо изоставяха.

— Спомняш ли си господин Бовилие? — Джон се обърна към дядо си. — Сара, той е мой дядо.

Жак пристъпи към нея. Тя изглеждаше толкова объркана!

— Виждали сме се вече — каза Жак.

Сара срамежливо се усмихна. Взе ръката ѝ и откри в очите ѝ плахия поглед на жена си Емили. Развълнуван от това, той рязко се обърна.

— Сара и Джон сигурно имат много неща да си кажат — Жак погледна господин Робъртсън и тръгна към вратата.

— Наистина ли трябва да заминете — попита Джеймс Робъртсън.

Смутен от вълнението, което го беше обзело, той покани с жест Жак като държеше двата си пръста леко разперени, сякаш бе хванал тебешир.

— Мога ли да ви предложа чай? — Загриженото му лице изведнъж грейна в усмивка. — Жена ми е в отсрещната стая. Елате, моля ви. — Жена му сигурно щеше да поеме нещата в свои ръце. Той протегна към Жак ръката си и изпусна въображаемото парче тебешир.

— Дълго се пътува до дома — каза Жак и погледна към Джон и Сара, които не откъсваха очите си един от друг. — Надявам се, че скоро ще дойдете в Добра Надежда. Много скоро — повтори той и като че ли камък падна от сърцето му. — Благодаря, господин Робъртсън — каза Жак и го погледна сърдечно. — Довиждане.

Той отвори вратата и си тръгна. Джеймс Робъртсън гледаше объркано след него.

— Добре — каза той сякаш на масивната врата от дъб, до която имаше меден звънец. — Добре. — Пристъпваше от крак на крак, без да знае какво да направи. Чувстваше се натрапник в собственото си училище. — Не чай! — каза Джеймс и изтупа от ревера на самото си несъществуващо петно от тебешир. — Може би предпочитате освежителна напитка? — Погледна Джон и Сара, като знаеше прекрасно, че те не го слушат, усмихна се учтиво и тръгна заднешком към вратата, която водеше към училището. — Кориците на книгите са едни...

Джеймс Робъртсън отстъпи на жена си да мине пред него. Тя едва крепеше в ръцете си купчина книги, които подпираше с брадичката си.

— Джон! — извика тя и вдигна глава. Тогава господин Робъртсън видя с ужас как скъпоценните му книги започнаха да падат една по една. — Но къде бяхте? Представяте ли си колко се притеснявахме?

— Елизабет! — Джеймс се обърна повелително към нея. — Изгървахте книгите ми! — отбеляза глупаво той, като я държеше с едната ръка, а с другата се опитваше да събере падналите на пода книги. — Не се грижете за нас! — измърмори той и задърпа жена си.

— Какво правите, Джеймс?

— Извинете ни — каза той, сграбчи последните книги и затвори вратата.

Останали сами във вестибюла, Сара и Джон се гледаха безмълвно, очите им задаваха безброй въпроси. Джон свенливо ѝ подаде ръка.

— Трябва да ти кажа нещо — гласът му беше сериозен, от което Сара изтръпна.

— Слушам те — каза тя.

— Може ли да излезем? — Джон се чувстваше притеснен от това, което му предстоеше да ѝ каже. — Моля те — добави той.

— Може би е по-добре да ми говориш тук. — Сара наведе глава. — Не съм облечена за излизане. — Тя огледа тънката си всекидневна рокля, а Джон я хвана за ръката.

— Моля те — повтори той.

Конят тръгна бавно по улицата, носейки Сара и Джон. Тропотът на копитата отекваше по паважа. Зелените капаци на прозорците изглеждаха още по-плътно прилепнали към белите стени на къщите и приличаха на наострени уши, които искаха да доловят всяка думичка, казана от младата двойка.

— Каквото и да решиш да направиш сега, ще приема решението ти — каза Джон. — Той говореше с равен глас като съдия, за който вълнението няма място. Със същия този тон той й разкри цялата истина. — Бих те разбрал, ако не искаш да се омъжиш за мене.

— Може би преди да ме „оставиш да си замина“, ще ми помогнеш да слеза от коня — каза Сара и се облегна на него. — Мислех си, че си ме изоставил, Джон — добави тя, видимо успокоена. — Но всъщност не разбирам защо трябва да те напусна. — Тонът й ободри Джон. — Когато ме попита дали искам да се омъжа за тебе, аз казах да. Казах ти, че желая само едно: да бъда твоя жена и майка на децата ти. И ти ми повярва. — Обърна се към него и го прегърна. Лицето й излъчваше спокойствие. — Защо чувствата ми трябва да се променят заради това, че баща ти не е този, когото си смятал? — Тя потри носа си в неговия. — Сама ли да скоча от коня?

— Но всичко е различно, Сара. Аз не съм този, когото си познавала.

— Чувствата ти променили ли са се? — Сара докосна с пръст устните му и се усмихна. — Не виждам нищо по-различно у тебе, но имам една сметка за уреждане. — Тя се отдръпна и сърцето на Джон се вледени. — Знаеш ли как се чувства човек, когато любимият му изчезне, без да каже нито дума? Сърдех се на себе си, че съм повярвала в любовта ти. — Думите на Сара възвърнаха настроението му. — Искаше ми се да умра. Наистина ли ме обичаш? — попита тя така, като че ли животът ѝ зависеше от него, но когато го видя да се смее, го погледна объркана. — Ти се подиграваш с мене.

— Да — каза Джон и притисна лицето си до нейното, — подигравам се с тебе.

— Защо? Защо се смееш? — Очите ѝ грейнаха и тя се засмя. — Какво смешно има?

— Хвани се — извика той през смях, като пришпори коня си.

— Какво правиш? — Сара веднага се обърна и се хвана за гривата на коня, който поемаше в лек галоп.

Срещнаха една кола, която се отклони настрани, за да им даде път, а кочияшът изрева:

— Не го карайте да препуска така, глупако!

— Тя ме обича! — отвърна Джон.

Мрежата от предразсъдъци, която го беше почти унищожила, сега бе разкъсана. От разкъсаното място извираше любовта на Сара. Той ѝ беше казал, че е метис, а истината премина край главата ѝ, без да я докосне.

Когато видя дядо си да се връща в Добра Надежда, Джофри бързо се скри зад къщата. Спомените му го отведоха в онази малка стаичка, където бе заварил Жак с тъмнокожата жена. Докато той обикаляше надлъж и на шир, къщата кънтеше от разярените викове на майка му.

— Не ви вярвам! — крещеше Клара, изпаднала в истерия. — Това е лъжа! Няма да ви слушам.

Сякаш тези викове тласнаха вълна от детски спомени, викове от омраза, които се стоварваха върху брат му Жак като камшик. Опитваше се да не слуша този глас, но напразно. Избяга далече от къщи, за да прогони думите на дядо си, но те го преследваха.

— Ще приемеш това, което ти казвам, Клара! Джон Уестбъри е син на Жан-Жак и мой законен наследник.

— Никога! — изрева Клара и си запуши ушите с ръце. — Няма повече да слушам лъжите ви.

— Чуй, Клара, татко ти казва истината.

Клара отправи към Емили леден поглед. Лицето ѝ беше напрегнато, но изразяваше също все по-голяма обърканост.

— Ти си знаела... — прошепна тя.

Клара усети как земята се люлее под нея, а мислите ѝ се връщаха назад в годините. Тя видя едно малко тъмнокожо момченце, което баща ѝ държеше на ръце, едно тъмнокожо момче, което яздеше на плажа. Жан-Жак си оставаше жив между тях.

— Но той е мъртъв... — каза едва чуто тя. — Жан-Жак е мъртъв! — разнесе се нейният вик.

— Той има дете — отвърна спокойно Емили.

— Дете? — Този път сякаш земята се разтвори под краката на Клара. Тя усещаше как потъва в черната пропаст. — Дете? Не, не е възможно!

— Клара — Жак се приближи до нея, — защо да измислям подобни неща? — Той протегна ръката си, за да я успокои.

— Не ме докосвайте! — процеди Клара, втренчила очи в протегнатата ръка. — Вие лъжете! — тя търсеше закрила в самата себе си, за да избяга от призрака на Жан-Жак. — Винаги сте ме лъгали, както лъжахте и мама. Откраднахте любовта ѝ, откраднахте парите ѝ, за да построите Добра Надежда, и хвърлихте всичко това на прасетата! — Гласът ѝ се укроти, но от очите ѝ хвърчаха искри. — Жан-Жак е мъртъв! — извика тя и тръгна заднешком към вратата.

— Оставете я, татко — каза повелително Емили, като видя, че баща ѝ е готов да последва Клара.

Жак се спря, а вратата се затвори с трясък пред него. Пътят, който той искаше да пробие през мрака на миналото, се затвори завинаги.

Емили потръпна от страх, като видя баща си. Светлината, която озаряваше очите му преди, сега беше угаснала. Той изглеждаше още по-състарен, прегърбен, с наведена глава.

— Как се чувствате? — попита тя и приближи бързо инвалидната си количка до него. — Татко! — Емили видя едва забележимия воал на смъртта, който се бе спуснал над него.

— Много е късно — Жак погледна мрачна дъщеря си. — Спомням си какво дете беше Клара... — Той въздъхна, отвори леко уста и присви очите си, сякаш най-после можа да види ясно цялото минало. — Аз я унищожих.

Едно малко плоско камъче цамбурна във водата. Джофри седеше на брега на реката. Хвана друг камък и вдигна ръка, за да го хвърли, но се спря, стисна го здраво в дланта си и се обърна назад, към пътя, по който беше дошъл. Пронизителният глас на майка му още кънтеше в ушите му.

Струваше му се, че това, което става сега, е свързано с онази нощ, когато Жак го беше завел при дядо му. С никого не бе споделял за тази среща, но сега изпита странно облекчение. Стана и погледна към

къщата. Нещо му подсказваше, че омразата, която изправяше един срещу друг дядо му и майка му, се коренеше именно там.

Джофри влезе в стаята, сякаш нищо не се беше случило, и погледна Емили, седнала до Жак, който изглеждаше много по-стар.

— Дядо ти е уморен, Джофри — каза тихо Емили.

— Нека остане — Жак докосна ръката на Емили и нежно я потупа. После, като се вгледа в големите светли очи на внука си, едва доловимо се усмихна. — Може би е дошло време да поговорим заедно.

— Бих искал — отвърна Джофри. — Ако желаете, лельо Емили, аз мога да остана с него.

— Той мисли, че ще умра — каза Жак.

— Не — Джофри се смути. — Съжалявам.

— Няма за какво. Никога не съжалявай.

Емили погледна стареца, стигнал вече до края на живота си, и младежа, който сега започваше своя. Сама приближи количката си до вратата.

— Ако имате нужда от мене, ще ме намерите при Клара — каза тя.

— Когато дойдох, ти избяга. Защо? — попита Жак.

— Страхувах се. Какво става между вас, дядо? — Макар и вече на прага на зрялата възраст, Джофри си оставаше дете и Жак знаеше това.

— Между мене и майка ти ли? — Дядо му присви очите си, за да го вижда по-добре, после пое дълбоко дъх, бавно издиша и продължи: — Майка ти те обожаваше, Джофри. Никога не забравяй това. — Той хвана едно копче от жилетката си и го усука. — Какво ти каза Жак?

— Бих искал от вас да го чуя.

Жак се усмихна. Той усети човешката топлина, която се излъчваше от внука му, и изведнъж разбра защо се е чувствал толкова самотен. Сякаш се бе отделил от плътта и кръвта си и станал чужд в собственото си семейство. Джофри взе един стол и седна до дядо си.

— Това е дълга история — каза Жак и отново усука копчето на жилетката си. — Искан мястото на моя син в тази къща да не остава забравено. Ако можеш да разбереш това, мисля, че ще разбереш и всичко останало...

— Кога се предполага, че се е родило бебето? — попита Клара. Тя не изпускаше от очи Емили, докато ѝ разказваше историята на Жан-Жак и Полин. Макар и изпаднала в ярост, разсъдъкът ѝ си оставаше незамъглен. — Ако това, което казваш, е вярно, то Полин би трябвало тогава да е била дете.

— Аз видях бебето, Клара. Държала съм го на ръце. Аз го занесох на Жан-Жак.

— Значи си била там, когато Джон Уестбъри се е родил? — За пръв път Клара се обръщаше към Емили с повдигнати вежди и трептящи ноздри. — Наистина необикновено! — възкликна тя иронично.

— Естествено, че не съм била там, Клара, но знам.

— Как? Откъде знаеш, че Джон Уестбъри е дете на Полин и Жан-Жак? — изсъска Клара. — Кажете ми, може би тогава ще ти повярвам.

— Знаем, защото това е истината — Емили отметна назад глава. — И Полин ще ти каже същото, ако я попиташ.

— И трябва да ѝ повярвам? Мисля, че също така мога да вярвам и на госпожа Уестбъри. Една жена, чието единствено желание е да се издигне в обществото, не би помислила да лъже, докато има възможност да сложи ръка на Добра Надежда.

— Може би тъкмо обратното — каза Емили сякаш на себе си, като си спомни какво ѝ беше разказала Полин.

— Моля? Не чух какво каза. Госпожа Уестбъри не би излъгала?

— Мисля, че разкриването на истината не я очарова повече от тебе. — Едва изрекла тези думи, Емили съжали. Тя видя как тялото на Клара се изправя, сякаш тласнато от нова сила. — И после, щом не вярваш нито на мене, нито на татко, защо не вярваш на нея? Ти не уважаваш вече госпожа Уестбъри — каза Емили, опитвайки се да се овладее.

Но Клара не слушаше. Мислите ѝ бяха другаде.

— Ако нямаш нищо против, бих искала да си почина. Ще извикам Розита — каза тя.

Пред победоносния вид на Клара Емили усети как силите я напускат. Тя трепна, когато издутата пола на Клара я докосна, после чу завъртането на бравата.

— Розита, ела да вземеш госпожица Емили. Тя иска да напусне стаята ми.

Госпожа Уестбъри се опита да овладее треперещата си ръка, докато наливаше чая със сребърния чайник. Интересът, който Клара проявяваше към тяхното благосъстояние, не можеше да я измами. Тя беше дошла под предлог да поднесе сватбен подарък на Сара и Джон. Знаеше, че са се оженили в Кейптаун и че Полин е решила да прекара известно време с тях, преди да замине за Англия.

— Толкова неща се случиха през последните седмици — каза Клара. — Напълно нормално е Полин да иска да замине.

При тези думи чашата се разклати върху чинийката, която госпожа Уестбъри държеше, и чайт се разля.

— Съжалявам, ще взема друга. — Госпожа Уестбъри погледна мъжа си, който седеше вдървено в един ъгъл и явно не искаше да се меси в разговора между двете жени. — Може би ще сервираме, докато аз се занимавам с това — обърна се тя към Джон, преди да излезе от стаята.

— Добре ли е жена ви? — попита Клара, като че ли беше изпълнена със загриженост.

Чашата и чинийката паднаха с трясък върху кухненската маса, за която Мери се хвана, за да се съвземе. Тя погледна петната върху червените карета на покривката.

— Мери — каза господин Уестбъри, който влезе в стаята, — ще кажа на Клара, че не се чувствате добре, и ще я помоля да си отиде.

— Много съм добре — отвърна Мери и изправи глава. — Занесете ѝ нова чаша. — Тя се успокои и погледна излятия чай така, сякаш мъжът ѝ беше виновен за това. — Ще направите по-добре, ако изплакнете покривката в студена вода.

— Вие знаете защо тази жена е дошла, Мери. Оставете я да мисли каквото си иска.

— Смятате ли, че ще я пусна да си отиде с тези нахални обвинения? В никакъв случай! Няма да прехвърли срама си върху нашето семейство.

— Мери! — господин Уестбъри наведе глава пред решителността на жена си. — Има една-единствена истина и в името

на всички нас ви моля да я приемете.

Госпожа Уестбъри бавно се обърна:

— Да, истината е една! — Мери се усмихна и напусна стаята.

Клара откъсна очи от портрета на Джон Уестбъри като малко момченце, който стоеше царствено над камината в позлатена рамка. Нещо в погледа му ѝ напомняше Жан-Жак.

— Съжалявам, но трябва да призная, че сватбата на Джон и внезапната смърт на лелята на Полин в Англия наистина ми се отразиха зле. — Мери седна и погледна Клара, като повдигна тънките си сиви вежди. — Струва ми се, че когато говорехте за Полин, вие намеквахте за слуховете, които достигнаха и до мене. Убедена съм, че смятате, че те са неоснователни. Но много мило от ваша страна да сте загрижена за чувствата на Полин.

— Нормално е. Страхувам се, че възрастният ми баща е бил измамен. — Клара погледна към господин Уестбъри, който влизаше в стаята с нова чаша. — Вие знаете не по-зле от мене какви са хората.

— Налейте чая, скъпи. Много несръчна съм днес. — Мери се обърна отново към Клара. — Разбира се, че знам. Но колко жалко за вашето семейство! Досадно нещо са клюките. Пък не е и за първи път.

Клара пое чашата от господин Уестбъри, без да го погледне.

— Не подозираме до какви крайности някои хора могат да стигнат, за да унищожат това, което им се изплъзва. Добра Надежда винаги е предизвиквала завист. Но напълно е възможно да се опитват да унищожат сина ви Джон. — Тя погледна портрета на камината. — Знам, че е успял, а и какво хубаво момче е! Разбира се, че един такъв скандал няма да му се отрази добре. Нито на него, нито на брака му.

Господин Уестбъри се обърна настрани. Думите, които тези жени изричаха една срещу друга, успяваха да наранят само него.

— Съмнявам се, че такива смешни измислици могат да стигнат до ушите на Сара или до хората, с които се среща Джон. Но се страхувам, че ще е много трудно за семейството ви да живее сред тези приказки. Хората тук не могат да преценят нещата според истинската им стойност.

Господин Уестбъри напусна стаята, без двете жени да го забележат. Единствено го занимаваше предстоящото заминаване на дъщеря му за Англия. Беше загубил Полин и внука си, но се страхуваше от това, че започваше да губи смелостта си.

— Научихме се да търпим тези клюки — каза Клара. Докато пиеше, тя погледна изпитателно над чашата си, после я свали, като че ли изведнъж ѝ беше дошло нещо наум. — Вие сигурно сте чули онези истории, които се разправяха за един млад работник, който работеше при нас...

— Не съм обръщала внимание на това, което разправят, Клара. Как баща ви може да вярва на тези глупости, не мога да разбера.

— Защото за един мъж е по-трудно да ги опровергае. — Клара внимателно постави чашата си върху плетената покривка, която украсяваше страничната облегалка на креслото, и погледна Мери в очите. — Вие естествено можете лесно да сложите край на тези приказки за сина ви. — Тя замълча за малко, усмихна се и продължи: — Вашият лекар може да докаже...

— Това не е дори необходимо — отвърна Мери, която, като забеляза отсъствието на мъжа си, се обърна към Клара с още по-голяма увереност: — Нямам нужда от никого, за да докажа раждането на детето си, Клара. От абсолютно никого.

— Разбира се — каза Клара и стана. Тя беше чула всичко, което искаше да чуе, и не виждаше причина да стои повече. — Вие ще разберете, че просто исках да ви уверя, че моето семейство никога не би повярвало на подобни глупости.

— И вие дойдохте, за да ме уверите в това? — попита Мери, която не можеше да удържи пред удоволствието да я убоде.

Клара погледна учудено.

— Не се безпокойте, Клара — продължи Мери. — Никога синът ми няма да се унижи да иска каквото и да било от Добра Надежда. Аз отговарям за това.

Клара се изправи и пищните ѝ гърди се притиснаха от стегнатия ѝ корсаж.

— Никога подобно нещо не ми е минавало през ума. Благодаря за чая — каза тя, докато примката се затягаше около госпожа Уестбъри.

Крясъците на чайките, шумните пазарлъци на лодкарите и радостните гласове на рибарите, които хвалеха вкусните мерлузи, скумрии и калкани, се присъединяваха към пристанищната врява. Големият кораб беше готов да поеме пътниците за Англия, а баржите сновяха между кораба и пристанището, танцувайки по бурните вълни.

Джон дръпна Сара и Полин точно когато пуснаха до тях една огромна мрежа, пълна с риба. Ярκο оранжевите петна по главите на рибите, които отчаяно се мятаха, искряха на слънцето. Полин погледна сина си, който сега изглеждаше изпълнен с увереност, и усети прегръдката му. С другата си ръка беше обгърнал раменете на Сара. Никога няма да забрави изражението му, когато бе разкрила истината. Но най-вече спомена за тайния му брак със Сара щеше да запази в сърцето си. По своята скромност той ѝ напомняше за брачния символ с Жан-Жак, който ѝ беше отнет. Вятърът вилнееше и Полин едва задържаше шапката си, като се опитваше да чуе сина си през пристанищната врява.

— Моля? Какво каза?

— Каза, че ще ви пишем — извика Сара, която се беше вкопчила в Джон — и ако той не го направи, ще ви пиша аз.

— Нищо не чувам — викна отново Полин, когато между тях застана един млад усмихнат малаец. Той носеше пръчка с нанизани риби.

— Искате ли бира? Не е скъпа — крещеше той.

Джон хвана Полин за ръката и я отведе настрани от тълпата, която се беше втурнала към лодката за превозване на пътниците до кораба.

— Аз ще пазя багажа — извика Сара.

В другия край на вълнолома цареше относително спокойствие.

— Нямах причина да заминеш, знаеш това.

— Да, знам, но ти трябва да си свободен, за да започнеш нов живот. Всички имаме нужда от това. Майка ми също.

— Но животът си е същият. — Той наведе глава и леко се усмихна.

— Какво има? — попита Полин.

— Току-що си дадох сметка какъв късмет съм имал, че си ми била сестра.

— Колко е красива! — Полин погледна Сара, след това сина си — снажен и хубав младеж. — Толкова приличаш на Жан-Жак, на баща си.

— Предполагам, че е яздил по-добре от мене. — Джон се усмихна, като си спомни какво му беше разказал дядо му Жак.

— И той те е обичал. — Джон прегърна майка си. — Той те е обичал, както го обичам и аз...

— Елате, ще ви откарам до кораба — каза един млад малаец, като посочи с поглед багажа на Полин.

— Не! — извика Сара и се хвана здраво за багажа, който той искаше да вземе. Тя извика Джон и Полин.

— Не искате ли да се качите? Ще чакате ли? — малаецът си тръгна.

— Искам, тоест, тя иска да се качи.

Без да може да разбере какво става, младият малаец повдигна тръстиквата си шапка и се почеса по главата, а Сара подскачаше на едно място и размахваше ръка, за да привлече вниманието на Джон и Полин.

Джон прегърна Полин и забързаха към Сара, докато лодкарят нареждаше багажа в лодката, привързана на кея.

— Време е — каза Полин и широко се усмихна. Стараеше се да прикрие тъгата си и тръгна бързо към малката лодка. Малаецът, чиято шапка като по чудо се държеше на главата, ѝ подаде ръка. Когато тъмните пръсти на момчето докоснаха бялата ѝ кожа, тя се обърна към Джон.

— Внимавай къде стъпваш — извика ѝ той.

— Можете ли да плувате? — попита малаецът и се усмихна, а тялото му се полюшваше, следвайки движението на лодката.

— Не — отговори тя и се олюля. Със свободната си ръка лодкарят я задържа и я сложи да седне върху мократа дъска, закрепена в края на лодката. — Мислите ли, че е безопасно? — попита Полин и се огледа.

— Не се безпокойте, хубава госпожо. Аз мога да плувам — отвърна весело младежът, като отдели лодката от кея с помощта на едно гребло.

Полин се хвана здраво за дървената лодка и погледна Джон, който беше прегърнал Сара. Той махна с ръка, а Полин притвори очи. Сякаш виждаше Жан-Жак при последната им среща, когато бяха решили да заминат заедно в Англия. Тя отмести погледа си към планината. Големите каменни стени на замъка трептяха пред очите ѝ и тя разбра, че тайната за смъртта на Жан-Жак ще остане навеки заровена там.

— Завинаги ли заминавате? — попита младежът, обезпокоен от изражението ѝ.

— Да, завинаги. — После тя погледна отдалечаващия се силует на сина си. — Сбогом — прошепна Полин...

Вкусът на виното беше точно такъв, какъвто Жак очакваше. Това бе истинско вино от Добра Надежда. Силно, с дъх на плодове. Подаде чашата на внука си Жак Марздън.

— Добра работа си свършил, Жак. Виното е хубаво. Ето какво ни трябва, ако искаме да съперничим на французите. — След това се обърна към винаря Гюнтер Вагнер, който проверяваше температурата в една бъчва: — Нали, Гюнтер? Съперничеството си има добри черти.

— Тъкмо за това исках да ви говоря — каза германецът, изтри ръцете си в голямата бяла престилка и погледна Жак. Отношенията им бяха останали същите, като между работник и работодател, и Вагнер знаеше, че никога няма да успее да замести господин Клодел, към когото Жак изпитваше най-добри чувства. — Страхувам се, че няма да издържим на конкуренцията, господин Бовилие.

— За вино като това англичаните биха платили всякаква такса. Нашите вина са известни в цяла Европа — отвърна Жак, който знаеше, че английската политика още веднъж ще тегне над живота му. — Ако англичаните предложат на французите само намалена такса за вината, съмнявам се, че ще трябва да се опасяваме от един постоянен съюз между тях.

— Британските войници се сражават в Китай на страната на французите. Изглежда, са съюзници.

— Те вече се опитаха да ни унищожат, но не успяха — заяви Жак, тръгна след внука си, който се намираше в дъното на избата, и лицето му за миг си възвърна някогашното излъчване. — Не оставяй политиката да те притеснява, Жак. Нищо не трябва да застава между тебе и земята. Трябва да се бориш, каквото и да сторят.

Откакто Джофри му беше разказал за Джон Уестбъри, Жак Марздън се опитваше да покаже пред дядо си на какво е способен. Бореше се, но не заради наследството, а заради себе си, защото знаеше, че дядо му го е поставил на изпитание.

— Смятам, че вече съм ви доказал способността си да се заема със земята и виното, дядо. Така ли е? — Жак зададе въпроса, чийто отговор очакваше с безпокойство.

— Да. — Жак се вгледа в полумрака на избата и обходи с поглед наредените дървени бъчви. — Ти разбираш от земята и виното, което се ражда от нея. Всичко това го знаеш добре.

— Но? — каза Жак Марздън, нетърпелив да чуе какво ще последва.

Никога не бяха говорили за онази нощ, когато Жак беше завел Джофри в къщата на Ева, а дядо му не бе показал и най-малка неприязън към него, но той знаеше, че има нещо между тях.

— На какво още трябва да се науча?

— Да обичаш.

— Татко! — чу се гласът на Клара, която вече стоеше до вратата на избата.

— Опитай се да обичаш — каза тихо Жак, преди да се обърне към вратата. — Синът ти добре работи, Клара. Трябва да го поздравяш.

— Остави ни сами, Жак — каза Клара, без да го погледне.

Като видя как тя отблъсква сина си Жак въздъхна. Изчака внукът му да излезе и погледна Клара. Решителността, с която беше нахлула в избата, не остана незабелязана.

— Имаш да ми кажеш нещо ли? Може би се отнася до сина ти? Защото нямам намерение да говорим за Джон Уестбъри.

В момента, в който се канеше да излезе Клара му препречи пътя.

— Боя се, че трябва да поговорим за него. — На Клара й се искаше да сграбчи баща си, да го разтърси, за да разбере какво й бе сторил. — Говорих с госпожа Уестбъри и тя потвърди, че Джон е неин син.

— Клара, умолявам те...

— Не, татко! Госпожа Уестбъри каза, че лъжете, и искам веднъж завинаги да уредим тази работа.

Силна болка прониза дясната ръка на Жак, а Клара не спираше.

— Приемете го, татко! Приемете, че Жан-Жак е мъртъв и че не е имал дете. Погледнете истината в очите.

Жак отвори уста и се опита да вдиша. Краката му не го държаха вече.

— Добра Надежда е моя, а след това ще бъде на Джофри — продължи Клара, без да забележи състоянието на баща си. — Аз ще я запазя. Но ако държите на всяка цена да вярвате в лъжите, с които онази Ева ви захранва, съветвам ви да идете при нея и да ме оставите да възвърна уважението, което отнехте от това семейство. — Тя рязко се обърна и излезе. За първи път откакто баща ѝ се беше върнал, тя знаеше, че е спечелила битката.

Жак тръгна след нея, залитайки. Ръцете му се опитваха да се заловят за нещо, а от устата му се изтръгваше ням вик за помощ. Облегна се на вратата и отново се опита да извика. Мъгла падна пред очите му и отдалечаващият се силует на Клара затрептя. Обърна се, погледна към бъчвите, впусна се към тях, а острата болка го разкъсваше. Краката му отказваха да се подчинят, но той успя да се довлече до бъчвите.

Хвана се за металния кръг, който стягаше издутото дърво и допълзя до него. Лицето му се свлече надолу, долната му челюст се издаде напред и той затвори очи, борейки се с болката. Плътна ръката си до кранчето и успя да го отвори. Усети хладната течност да се стича по панталона му. Дръпна се от тази бъчва и изпълзя до следващата. Отново ръката му завъртя кранчето и червеното вино рукна по земята.

Жак Марздън чакаше до ъгъла на избата майка му да влезе вкъщи. Чу шума на изтичащата течност и как някой се задъхва. Втурна се напред и видя как дядо му се влачи между редиците от бъчви и как виното се излива на земята.

— Дядо! — Жак се впусна към него, но се спря, като го видя да се опира на една бъчва, вдигайки ръка за да се защити. Приличаше на луд, с хлътнали и посивели бузи, със залепнали от потта коси. Слюнка се стичаше от устата му.

— Ти си искаш наследството. Вземи го... — прошепна той, задъхвайки се.

Устните му се свиха, очите му се обърнаха нагоре и тялото му бавно се свлече на земята. Остана неподвижен, а виното се лееше върху него...

Жак се наведе над дядо си и се опита да го вдигне, а той отвори очи, устните му се раздвижиха и изпуснаха едва доловим звук. Жак затаи дъх. Дядо му викаше Ева. Успя да повдигне тялото на стареца и

се обърна към вратата. Докато вървеше към къщи, чуваше единствено предсмъртния зов на Жак:

— Ева!

Жак Марздън стоеше до Емили, седнала в инвалидната си количка близо до леглото на баща си, а Клара сновеше около него. Той лежеше по гръб със затворени очи. Ръцете му, спуснати от двете страни на тялото, почиваха безжизнени върху белите колосани чаршафи. Беше измит и очакваше смъртта в пълна неподвижност. Само устните му се мърдаха.

— Пак вика Ева — каза Емили на Жак, опитвайки се да сдържи сълзите си.

— Искате да видите Ева ли? — каза Клара, без да обръща внимание на сестра си. — В този случай ще трябва да проявите разум. — Тя извади един документ от джоба на полата си и го размаха пред затворените очи на баща си. — Вие знаете какво искам, татко!

Жак избяга от стаята.

— Клара! — Емили задвижи количката си към нея и се опита да сграбчи листа, но Клара го дръпна и погледна сестра си с искрящи очи.

— Той не може да умре, без да е подписал завещанието си, Емили. Такава е волята му.

— Той иска само да види Ева — извика Емили. — Дори и на смъртното легло ли няма да му дадеш малко обич?

— Обич ли? — Клара произнесе тази дума, сякаш говореше за някой непознат, за когото едва си спомня. Отново погледна безжизненото тяло, което се бореше, за да каже нещо. — Знам какво иска, както знам и за какво съжалява.

Емили искаше да може да стане от количката си, да изскубне документа от ръцете на сестра си и да я изхвърли от стаята, но вместо това рязко завъртя инвалидния си стол и се отправи към вратата.

— Жак! — извика тя. — Жак! — Когато излизаше от стаята, Джофри, който чакаше отвън, вдигна глава. Той се чувстваше толкова самотен, че имаше само едно желание: да избяга от вълнението, което го беше обзело. — Къде е Жак? — Емили го погледна и насочи количката си към входната врата, без да дочака отговора му. — Жак! Имам нужда от тебе!

Розита се показа от кухнята и се втурна към Емили. Очите ѝ бяха пълни със сълзи. Тя не можеше да се откъсне от мисълта за умиращото тяло, което Клара я беше накарала да измие и облече. Все още чуваше единствената дума, която се изплъзваше от устните му — „Ева“.

— Господин Жак си отива. — Розита отвори пътната врата. — Господин Жак! — извика тя, докато той излизаше като вихър от конюшната и от Добра Надежда. — Господин Жак! — извика още веднъж тя и вдигна безпомощно рамене.

— Къде отива той? — попита Емили и се отправи към Джофри. — Къде отива Жак?

— Не знам. Нищо не каза.

— Майка ти измъчва баща ми, Джофри. Моля те, спри я.

Джофри погледна към стаята. Сега той щеше да направи своята първа мъжествена крачка и да се изправи срещу майка си. Но се спря, когато я видя да се показва от вратата.

— Сега можеш да останеш с татко. Нищо не мога да направя. — Когато тя мина край сина си, ъгълът на документа, който тя държеше, го докосна и сухо изшумоля. — Не му остава още много.

Джофри усети, че смелостта го напуска, и погледна безпомощно леля си.

— Иди да се сбогуваш — каза тихо тя.

Когато видя неподвижното тяло на дядо си, гърлото му се сви. Приблужи се до леглото и различи слабите му очертания под завивката. Устните му едва се движеха, но Джофри знаеше кого вика той. Наведе се плахо над дядо си и една сълза падна върху лицето му. Имаше толкова много неща да каже на този старец, който изведнъж бе намерил място в сърцето му... Изправи се и се обърна към Емили. Смелостта, която беше загубил, когато застана с лице срещу майка си, сега се възвърна. Той бързо излезе от стаята.

— Какво има, Джофри? — попита Клара. Тя стоеше права под сватбения си портрет, който висеше на стената в салона. Документът все още беше в ръката ѝ. — Умря ли? — попита хладно тя.

— Не искам, майко — каза Джофри и посочи с очи документа. — Не мога да направя това, което очаквате от мене. Добра Надежда не трябва да бъде моя.

Ръката на Клара стисна здраво документа.

— Съжалявам, че не мога да отговоря на надеждите ви. Аз съм като баща ми. За мене няма място във вашия свят — продължи той.

— Иди си! — прошепна Клара. — Махай се! — изкрещя тя.

Джофри се обърна и излезе.

Когато вратата се затвори, Клара започна да трепери. Рязко се обърна и погледна портрета на стената. Баща ѝ я гледаше, като че ли щеше да ѝ подаде ръка. Напрежението, което бе завладяло тялото ѝ, изведнъж се скърши.

— Татко! — Тя се приближи до портрета и внимателно се вгледа. — Татко! — И малкото момиче, което толкова благоговееше пред баща си, заплака, като протегна ръката си към него.

— Трябва да знаете, че не сте сторили никому зло. Вие сте обичали през целия си живот. — Емили преглъщаше сълзите си и едва сдържаше вълнението си. Отмести нежно един сив кичур коса, който беше залепнал на челото на баща ѝ. — Аз нищо няма да забравя, татко, вярвайте ми. Жан-Жак никога няма да бъде забравен. — Тя наведе глава над гърдите на умиращия си баща и усети хладния му дъх. — Простете на Клара. — Емили не можеше повече да сдържа сълзите си. — Тя не знае какво прави.

Дясната ръка на Жак леко се раздвижи. Тя го погледна.

— Какво има?

Устните му престанаха да шептят. Той сякаш се усмихваше. Емили затвори очи, а ръката на баща ѝ леко погали рамото ѝ. С последни сили той я утешаваше...

Първите светлини на зората огряваха морския хоризонт, а мъглата се стелеше, преди да се разсее от слънчевите лъчи.

Жак скочи от коня си и изтича до вратата на Ева. Почука силно и с последни сили се облегна на стената, без дори да забележи малките кучета, които лаеха около него. Ева отвори вратата. Вгледа се в лицето на младежа и преди той да е казал и една дума, тя вече знаеше защо е дошъл.

— Дядо умира! — Жак инстинктивно отстъпи назад. — Той ви вика. Ако дойдете сега, може би ще му помогнете.

Той очакваше да я види как излиза, за да го последва, но тя се обърна настрани, остана за миг неподвижна, после влезе в стаята и извади една табуретка изпод масата. Табуретката изведнъж се откри на фона на всичко останало.

— Трябва да дойдете, Ева! — Жак пристъпи към нея, но се спря пред твърдия ѝ поглед. Тя стоеше безмълвна до табуретката.

— Той е мъртъв — прошепна тя.

Жак беше потресен от тези категорични думи. Знаеше, че тя казва истината. Изведнъж се почувства привлечен от големите ѝ тъмни очи.

— Защо плачете? — попита Ева.

Той не беше усетил сълзите си. За пръв път в живота си Жак плачеше. Обърна се засрамен, а тя леко го докосна по рамото.

— Плачете, но плачете за нас, не за него. Той най-послед намери покой. — Ева се усмихна. — А ние трябва да намерим нашия.

Емили дръпна белия чаршаф над лицето на баща си.

— Той обичаше, Господи. Макар и без вяра и надежда — той обичаше. — Тя се обърна и погледна изострения му профил, който се открояваше на белия чаршаф. — Сбогом, татко! — прошепна тихо тя. Още усещаше на рамото си неговата последна милувка.

22.

Сюзан стоеше на сянка под храстите и се любуваше на зеления свод, който образуваха. Тя смачка на топка писмото на Емили. Недалеч от нея Ян Питърс поправяше плуга, който сам беше изработил. Един щраус притича през прашния двор, носейки малкия Питър, който го яздеше като кон.

— Внимавай, Питър! — извика Сюзан на африкаанс.

Щраусът започна да тича още по-бързо, а краката на малкия ездач стягаха тялото на огромната птица точно пред крилата ѝ.

— Питър! — извика майка му уплашена.

Ян Питърс вдигна глава за миг, после продължи работата си с плуга.

— Трябва да се научи да се оправя сам — подхвърли Мари Питърс, която влезе къщи с куп изсушено бельо. — Какво е това писмо? — Пусна бельото в един тръстиков кош и се обърна към Сюзан с ръце на кръста. — Новини от семейството ви, нали?

— Баща ми е починал — отговори Сюзан, без да я погледне. Рядко можеше да остане сама и безбройните въпроси на Мари я отегчаваха. Пъкна писмото в джоба си и погледна Питър, който тъкмо скачаше от гърба на щрауса. — Внимавай да не те ритне — каза тя, като си представи 11-годишния си син, повален от щрауса и с разбит череп.

— Ще го разглезите това момче. Трябва да го възпитавате по мъжки — каза госпожа Питърс, преди да грабне коша и да го понесе към къщи.

— Защо? — питаше се горчиво Сюзан. Тя се беше уморила от вечната борба с тази дива африканска земя и мечтаеше да се освободи. Задушаваше се до смърт от праха, който непрекъснато проникваше в къщата. Мразеше топлия и сух вятър, който духаше денем. Мразеше и щипещия студ нощем. Извратеното удоволствие, което Мари Питърс и мъжът ѝ намираха в страданието я отвращаваше.

— Видя ли ме, мамо? — извика малкото момче и вдигна към майка си осеяното си с лунички носле. — Видя ли как го яздих? — То се обърна възбудено към щрауса, който гневно тъпчеше земята, сякаш за да предупреди детето, че следващото състезание ще свърши зле.

— Видя ли го колко разярен беше? — възкликна Питър, изпълнен с гордост.

— Да, видях го. — С единия край на полата си Сюзан му избърса очите. После погледна ушите му едно по едно и лицето на детето помръкна, защото знаеше какво го очаква. — Виж си ушите! Казах ти да ги миеш всеки ден.

— Но аз все още чувам добре. — Малкото носле на Питър се събърчи. Сюзан го отблъсна, защото в дръзкото лице на сина си бе съзряла Тис.

— Иди веднага да се измиеш!

Тя гледаше как момчето бавно вървеше към реката. Пъхнало ръце в джобовете на безформения си панталон, то поклащаше малките си рамена и отмяташе предизвикателно глава наляво и надясно, с което сякаш искаше да възвърне малко от накърнената си гордост.

Сюзан сложи ръката си в джоба, стисна писмото и се върна под сянката на храстите. Ян Питърс ѝ отправи обичайния си презрителен поглед и отново се залови за ралото си. Сюзан седна на един пън, разгъна писмото и го изглади върху коленете си. Гънките бяха изкривили четливия почерк на Емили на неравни вълни. Тя не го прочете отново, но в съзнанието ѝ изплува споменът за баща ѝ, който можеше да дарява толкова обич...

Тя видя малката си стаичка в Добра Надежда. Видя стените, боядисани в нежни тонове, както и белите дантелени пердета. Представи си буйната зеленина на лозята, а зад тях — вълшебните планини. Изведнъж изпита дълбока носталгия по родния си дом.

Един шум я изтръгна от спомените ѝ. Скочи, усети как сърцето ѝ заби силно, а устата ѝ пресъхна. Това беше птичи вик. Зовът на Тис.

Сюзан обходи с поглед равния хоризонт и се вгледа в бодливите храсти. Разумът ѝ казваше, че нищо не е чула, че Тис е мъртъв, но викът се повтори. Тя излезе от сянката на дърветата, като че ли те можеха да скрият този шум и присви очи под яркото слънце.

— Чу ли, мамо?

Сюзан застана, когато видя Питър да тича към нея с големи подскоци.

— Чу ли? — Като стигна до майка си, той я погледна със зачервеното си от удоволствие лице, но брадичката му се разтрепери, щом усети пронизващия поглед на майка си.

— Никога повече не прави това! — Сюзан сграбчи момчето за избелялата му синя ризка и го дръпна към себе си. — Никога не прави това!

— Защо? — сивите му очи искряха от наранена гордост. — Това е като птиците. — Той отново подсвирна.

Сюзан му удари плесница.

— Престани! — изкрещя тя, след което рязко се обърна и се отправи към къщи, като го остави сам и объркан.

Ян Питърс ледено я погледна.

С премрежени от гневни сълзи очи Питър заудря с крак земята. Беше си изчистил ушите, както му бе казала да направи, научи се да свири като птиците, можеше да язди щраус, да реже дърва, да извива шиите на кокошките и след всичко това майка му не се гордееше с него. Той издаде напред долната си устна, отправяйки поглед към Сюзан, която влизаше вкъщи.

Реши днес да не ѝ говори, да не ѝ позволява да го целуне за лека нощ и да не научи нито една дума английски.

Мари вдигна глава, когато Сюзан влезе в полумрака на къщата. Видя я как потръпва и навежда глава, за да разтрие с ръка тила си.

— Какво още пише в писмото ви?

Сюзан се сепна. Не беше видяла Мари в тъмния ъгъл на кухнята, която беше нейно лично владение.

— Казах ви — баща ми е починал — отговори тя, грабна метлата и започна да мете.

Мари не каза нищо повече и се върна в своя мрачен ъгъл. Сюзан се вгледа за миг в малката камара пясък, който беше събрала до краката си.

— Искам да се върна у дома — каза изведнъж тя, без да отделя поглед от пясъка. — Ще се върна вкъщи.

— И как ще се върнете? С какво?

— Какво искате да кажете? — Сюзан измете пясъка до вратата, за да може да обърне гръб на свекърва си.

— С какво ще се върнете? — Като повтори въпроса си, Мари тръгна след Сюзан и застана до нея.

— Със сина си.

— А моят син? Какво ще направите с него?

С годините Сюзан беше намразила всичко свързано с Мари Питърс. Ако в началото ѝ се струваше, че Мари притежава изключителна сила и почти героична храброст, за да се изправи с лице срещу суровостта на този край, сега в това не виждаше друго, освен глупост. „Реализмът“, с който Мари си служеше, за да задуши най-съкровени пориви на Сюзан, беше само едно извратено упорство, насочено срещу смазващата сдържаност на снаха ѝ.

— Синът ми трябва да получи образование.

— В училище ли ще се научи как трябва да живее тук?

— А може би няма да живее тук. — Сюзан излезе, за да изтупа метлата навън, но когато почувства погледа на Мари, рязко се обърна: — Искam да си отида у дома.

Мари се върна в своя ъгъл и изчезна в тишината на мрака.

— Сюзан! — внушителният силует на Йохан се приведе, за да влезе в стаята. — Питър има нужда от тебе.

Сюзан инстинктивно се насочи към вратата, но той я спря:

— Искa да ти покаже нещо.

Сюзан усети топлия му дъх в косите си, нежният допир на ръцете му върху рамената си и изпита отчаяно желание да избяга. Когато го погледна, той се усмихна.

— Позволих му да кара колата — каза Йохан.

— Колата ли? — повтори тя със свито гърло.

— Синът ти расте, Сюзан — отвърна нежно той.

Тя се засрами и наведе глава. Знаеше, че Йохан усеща нарастващото отчуждение между тях.

— Кажи му, че може добре да управлява. Поощри сина си, Сюзан.

„Твоят“ син... Така той изразяваше своето примирение с това, че момчето, което винаги е обичал и за което се е грижил като за свой син, не беше негово дете. Тя усети, че ръката му пуска рамото ѝ. Вдигна очи и го видя да отива при майка си.

Сюзан се качи в колата, с която Питър направи един кръг около къщи. Съзерцаваше ясният профил на сина си и решителността, която

се излъчваше от съсредоточеното му върху конете лице.

— Един ден ще направим голямо пътешествие с тази кола — каза тя, като се опита да се приближи до него. — Съвсем не знаех, че можеш да управляваш.

— Къде трябва да те закарам? На пазар ли?

— По-далече — отговори Сюзан и докосна малката ръка, която здраво стискаше юздите. — Много по-далече.

— Защо? Тук съм си добре.

Сюзан наблюдаваше Йохан, който стоеше пред къщата с наведена глава и хлътнали рамене.

— Татко ще дойде ли с нас?

— Не.

Колата зави и Йохан не се виждаше вече. Безизразното лице на Ян Питърс го замести.

— Е? — каза Питър, като спря колата и победоносно се обърна към майка си. — Ще кажеш ли, че не мога да карам?

— Не, разбира се.

Питър радостно се обърна към Йохан, сякаш към свидетел:

— Тя каза, че мога да карам, татко. Ти беше прав.

Невидимите стени на душевния ѝ затвор се затвориха и още веднъж Сюзан усети, че смелостта я напуска.

— Мед, чай, кафе! — възкликна Джери.

С искрящи очи той гледаше Тис и камарата стоки, оставени под верандата на малката къща. Увивни клони спускаха яркочервените си цветове над главите им. Един паяк се люлееше в края на невидима нишка и търсеше къде да се закрепил. Джери обаче мислеше само за покупките.

— И това — той размахваше една голяма чугунена тенджера — всичко това за едно измършавяло говедо!

— Къде е каруцата? — попита Тис, поглеждайки към Пол Манхоф, който се отдалечаваше с коня си на запад.

Джейкъб, който беше станал голям и силен, се опитваше да събере овцете, пръснали се около коня сред облаци прах. Една от овцете на Джери, чиито кокали изпъкваха под козината ѝ, подскачаше край коня.

— Откъде идва? — попита Тис.

— От Англия. — Джери гордо погледна тенджерата. Мислеше си за хубавата ракия от праскови, която можеше да свари в нея. — Вдовицата Хенис и дъщеря ѝ ще оценят ракията ми — каза той и намигна с очи.

Тис погледна към търговеца, който беше отнесъл една тяхна овца срещу няколко безполезни неща. Но те съблазняваха Джери, който искаше да се домогне до вдовицата Хенис, а дъщеря ѝ беше определил за Тис. Земята бе съсипана от сушата. Не беше валяло от пет години. Тис погледна с надежда небето, където няколко тъмни облаци бяха надвиснали обещаващо. Струваше му се, че чува жалбата на земята под краката си, а облациите се разхождаха, без да удържат обещанието си за дъжд. Слънцето би го превърнало в пара, преди още да е стигнал до земята.

Джери влезе в къщата, люлеейки тенджерата в ръката си, а главата му бе изпълнена с мисли за вдовицата Хенис и дъщеря ѝ.

— Ще поканим всички наши съседи. Хубава сбирка ще направим.

— Какво ще правим, Джери? Земята загива.

— Дъждовете ще дойдат. — Джери вдигна очи към тъмните облаци, които вече се скриваха, победени от слънцето. — Ако не днес, то утре. — Той не искаше сушата да го отклони от намеренията, които биха му помогнали да забрави опустошената земя. — Чух, че била готвачка.

Тис се обърна към силуета на Пол Манхоф, който се изгубваше зад хоризонта. И изведнъж завидя на този човек. Завидя му за това, че нищо не притежава и че се чувства свободен в този умиращ край.

— Освен това е яка — Джери мушна с лакът приятеля си. — А видя ли русите коси и червените ѝ устни? — попита той, като се мъчеше да привлече вниманието на Тис върху дъщерята.

— Нямам нужда от жена — каза Тис и помогна на Джери да внесе вкъщи ценните си придобивки.

Той беше наедрял и косите му сивееха по слепоочията. Годиците бяха помрачили все още хубавото му лице.

— Всички ние имаме нужда от жени — отвърна Джери. Косите му бяха чисто бели, лицето му се губеше под гъстата побеляла брада, но очите му бяха запазили младежкия си плам. — Естествено е да си

имаш жена — каза той и огледа земята, която обичаше и която умираше с всеки изминал ден. — Ето от какво се нуждае земята — от женско присъствие. Стъпките на една жена ще са достатъчни. — Хвърли поглед към Тис и си спомни за деня, когато той се беше върнал без Сюзан. Спомни си как сам прекрачи прага на къщата, която Джери беше построил за Сюзан. — Разправя, че имал много овце — подметна той, като погледна към хоризонта, зад който се беше скрил Пол. — Неговият съдружник ги пазел с каруцата, когато той ходел да търгува. Не прилича на англичанин — Джери замислено си почеса брадата. — Той смята да продължи към Трансваал, за да търси злато. Намерили са злато в мравуняците. — После поклати глава, изсмя се тихо и се обърна към къщата, за да обяви най-важното: — Неговият съдружник е жена!

— Ако скоро не падне дъжд, ще трябва да намерим за животните други пасища. Но как ще я караме? — каза Тис и седна на дървената пейка, която Джери беше сковал на верандата. Кръстоса крак върху коляното си, за да изтрие с лакът дебелия слой прах, който бе покрил ботуша му, и като не получи отговор от Джери, добави: — Един от нас ще трябва да работи.

— Къде?

— Не знам.

— И да работи за какво? Може би ще завали...

— Кога ще дойде тази вдовица Хенис с дъщеря си? — попита Тис, за да върне Джери към единствената тема, която го интересуваше. — Тереза ли се наричаше? — С крайчеца на окото си той видя как грейва лицето на Джери. — Казваш руси коси и червени устни, нали? А вдовицата как изглежда? — закачливо подметна той.

— Мисля, че и тя е руса — отвърна Джери и се свлече на пейката до Тис. — Колкото до устните... Хм... — той се доближи до Тис и загърна ризата си, която широко откриваше дебелия му и бял корем.

— Червени ли са? — попита Тис.

— Червеникави. Но и с това ще се задоволя.

„Джери има право“ — мислеше си Тис, като гледаше вдовицата и дъщеря ѝ сред тълпата, която изпълваше стаята. Мъжете се бяха

наредили на дълга опашка пред кухнята, откъдето се лееше ракията на Джери, а жените стояха в страни на групички.

— Имате хубава къща — каза Тереза на Тис, когато той се приближи до нея, оглеждайки косите и устните ѝ. Да, Джери имаше право. — Мама казва, че ако не завали, ще трябва да заминем.

— Кога ще заминете? — попита Тис и леко се отдръпна.

Близкото присъствие на жена му напомняше Сюзан, но това не беше тя. Той погледна майката на Тереза, която стоеше изправена до стената. Всичко в нея беше квадратно. И устните ѝ бяха червеникави и квадратни.

— Хората говорят, че всички ферми от околността ще се обединят — заяви вдовицата Хенис, като обходи стаята с поглед, за да открие Джери. — Това е единственото решение. — Като забеляза най-после Джери в кухнята, тя смръщи вежди. Той наливаше ракия от праскови в калаените чаши, които наредените на опашка мъже жадно му подаваха. — Хората говорят ли за това, какво ще предприемем срещу сушата? — попита тя Тис и веждите ѝ се върнаха в нормалното си положение. — За това ли сме се събрали тук?

— Искате ли малко ракия? — предложи Тис. — Това е най-хубавата, която Джери някога е правил.

Вдовицата сви ноздри, сякаш ѝ бяха показали умрял плъх.

— Не обичате ли ракия от праскови? — Тис се опита да прикрие усмивката си.

Тереза поклати глава и русите ѝ коси погалиха заоблените ѝ рамена.

— Баща ми я обичаше — отговори тя и погледна към майка си.

— И от нея умря — обясни вдовицата.

— Джери знае ли за това? — попита Тис видимо загрижен.

— Ако не го знае, ще му кажа — отвърна вдовицата Хенис и издаде напред червеникавите си устни. — Ракията от праскови идва от самия дявол.

— Ако ми позволите, ще напълня чашата си — каза Тис и ѝ показва празната си чаша с усмивка. Когато тръгна към кухнята, усети, че вдовицата го отвращава.

— Не е ли такава, каквато ти я описах? — попита Джери и погледна Тис с пламнали от алкохола очи. Подаде пълна чаша на един слаб човек, който се олюляваше пред него. — Мисля, че е по-добре да

излезете — каза той и му посочи вратата. — Тук няма място за киселаци.

Докато мъжът лъкатушеше към вратата Джери погледна Тис.

— Руси устни и червени коси... нали така ти казах, Тис?

— Но се излъга за ракията от праскови.

— Това е най-добрата, която някога съм правил — потвърди в своя защита Джери и погледна чашата, която току-що напълни. — Не можеш да й намериш никакъв недостатък.

— Само това, че е направила една жена вдовица.

Тис се отдръпна, за да даде път на следващия пияч. Бялата глава на Джери щръкна над останалите, търсейки Тис.

— Какво искаш да кажеш?

Мъжът се отдалечи и Джери намери отново приятеля си.

— Кой е направил една жена вдовица?

— Дяволът, който произвежда ракия от праскови, но не се безпокой. Тя смята, че може да накара човек да се откаже от пиенето.

Като каза това Тис излезе от стаята. Тъмните очертания на каруците, които бяха прекосили километри, за да дойдат тук, образуваха защитен кръг около къщата. Не се чуваше никакъв шум. Погледът му бе привлечен от слаба светлинка и той видя млада жена, седнала до една каруца, да храни бебето си. Гръдта ѝ, допряна до мъничкото личице, се открояваше в мрака. Изведнъж изпита желание да зарови лице в гърдите на Сюзан.

— Как? — Като чу гласа на Джери. Тис се обърна. — Как вдовицата може да попречи на един мъж да пие ракия от праскови?

— Тя е силна жена — отговори Тис и сви рамене.

Джери се обърна към къщата, сякаш можеше да види през стената вдовицата и дъщеря ѝ.

— Харесваш ли я? — попита изведнъж той.

— Кого?

— Дъщерята на вдовицата. — Джери се олюляваше и се разкрачи, за да запази равновесие. — Тази с русите коси и червените устни.

— Хубава е... — отвърна Тис.

— Харесваш ли я? Не, нали? — попита Джери, изпълнен с надежда.

— Защо? — Тис се опитваше да прикрие усмивката си.

— Няма да те задължавам... Ако дъщерята не ти подхожда, ще зарежа вдовицата.

Пол Манхоф съблече ризата си през главата и погледна навътре в каруцата. Прюданс се беше свила в един ъгъл завита в одеяло. Косите ѝ бяха пораснали и прибрани на кок.

— Той каза, че сме направили добър избор. Овцата, изглежда, не е лоша.

— Не е лоша ли?

— Е, има жалък вид, но все пак може да се намери месо по нея.

— Трябват ни повече овце — заяви Прюданс и отметна одеялото си настрани, за да седне.

Кокът се развали и косите ѝ се спуснаха по голите рамене, които с годините бяха станали по-заоблени.

— Какво ще правим, Пол? — Тя задаваше всеки ден този въпрос и винаги получаваше различен отговор.

— Имам идея! — каза Пол, покатери се в каруцата и стигна до Прюданс на четири крака. Тя му запрати в лицето една възглавница. — Какво не е наред?

— Искam дете! — каза Прюданс, като отметна назад косите си и разголи гърдите си. — Ако не родя скоро, после ще е късно.

— Да, знам — отговори Пол и смъкна възглавницата.

— А знаеш ли защо нямам дете?

— Не — призна Пол. Той нямаше и най-малката представа за това. Не беше ли направил каквото трябва, за да има? — Защо? Кажи ми.

— Заради това! — извика Прюданс и посочи каруцата. — Искam дом! Искam къща! Искam ограда! — изкрещя тя.

— Ограда ли? — Пол наведе очи и покри главата си с възглавницата. — Къща? — Приглушеният му глас изразяваше пълно отвращение.

Тя дръпна възглавницата, размаха я над главата му и го удари с все сила.

— Искam къща!

— Но аз се ожених за тебе! — отговори слисано Пол. — И ти се чувстваше добре тук, в каруцата, когато ландростът ни ожени.

Пол беше направил най-голямата жертва в живота си, а ето че сега тя искаше къща.

— Не можеш ли да разбереш? — Прюданс обви шията му с ръцете си. — Оставяш ме съвсем сама с овцете, скиташ, а аз стоя в една каруца.

— Не, без къща! — отсече той.

Инстинктивно ръката на Пол се насочи към гърдите ѝ. Когато започна да гали едното ѝ зърно, то настръхна.

— Защо ни е къща? — усмихна се той. Беше забелязал в очите на Прюданс пламъка на желанието, което той познаваше добре. — Мисля да замина за Трансваал.

Прюданс рязко се дръпна и се зави до брадичката.

— Но аз ще се върна. Обещавам.

— И аз ще те чакам тук, в тази каруца, заобиколена от овце? Никога! — тя грубо го отблъсна. — Ако отидеш в Трансваал, няма да се върнеш.

— А ако открия злато?

Единствено любовните игри можеха да разсеят Прюданс, а Пол ги обичаше не по-малко от нея.

— Казват, че имало злато в Трансваал... — поде той.

— А тук казват, че имало диаманти! Досега виждали ли сте дори и един диамант, господин Манхоф? — Прюданс усещаше как възбудата ѝ нараства, но не можеше да забрави желанието си да има дете и къща. — Искам къща! — повтори тя. Отблъсна лицето на Пол и го погледна сериозно. — Обичам те и искам дом!

— Да, да — прошепна той и зарови лице в шията ѝ.

— И мразя овцете ти.

— Нашите овце.

— Те се увеличават с всеки изминат ден. Забелязваш ли как се размножават? Всеки ден виждам все повече овце!

С устните си той докосна шията ѝ, после гърдите. Тя въздъхна.

— И все повече овчари! Пол, ако не ми построиш къща, няма смисъл да се връщаш от Трансваал.

— Няма да се върна — каза той като усети как бедрата на Прюданс се разтварят.

— Кога тръгваш? — попита тя, щом усети, че Пол прониква в нея. — Дори и Темба се размножи. — Прюданс впи нокти в раменете

му.

— Имам петдесет процента.

— Нищо не ти се полага от къщата, която няма да построиш, нито от земята, за която няма да претендираш. — Тя се задъхваше, а тялото ѝ се изви като дъга.

— Не — каза той, твърдо решен да тръгне на следващия ден, преди тя да се е събудила.

— Когато се събудя, ти ще си заминал, нали? — Прюданс се обърна към него. Знаеше, че ще стане точно така, но притвори очи, когато усети, че навлиза все по-дълбоко в нея...

Може би този път ще зачене. Нещо я подтикваше да иска днес това, което никога не беше си представяла.

Писмото пристигна три дни по-рано и Емили го прочете няколко пъти. Добрите новини за примитивния живот на Прюданс проникнаха в съзнанието ѝ и споделяйки нейното приключение, тя успя да се отскубне от затвора, който представляваше инвалидната ѝ количка.

„Не знам колко километра изминахме с нашата каруца, но в крайна сметка се научих да живея с мъж, който не може да се задържи на едно място повече от шест месеца. Толкова е странно, Емили, но мисля, че го обичам. Всичко в него ме подлудява. Същински дявол е! Спомня си, че е женен, само когато има нужда от жена. Може би е чудно, но все ми е едно. Мисля, че го обичам“.

Емили пусна писмото на коленете си и се усмихна. Този Пол, когото Прюданс описваше с чувство на гняв и обич, беше открил жената в нея, но Емили си мислеше, че е успял и да я укроти.

„Най-тъжното е, че трябва да се примиря с това да нямам дете. Представям си изражението ти. Аз да искам дете! Уверявам те, че това е истинското ми желание, но на

лошата шега, която природата си направи с мене, не ѝ се вижда краят.“

Емили пресметна възрастта на Прюданс. Тя беше почти на четиридесет и три години. Тази констатация я накара да въздъхне. Беше ѝ невъзможно да си представи, че Прюданс е на повече години, отколкото беше, когато си замина.

„Реших да си искам земята, заета от овцете. Това е по-просто, отколкото да ги местя. Всеки път, когато пренасям овцете, наследявам по един нов овчар с жена и деца. Реших къщата да се издига в средата на нашата земя. Разбира се, тя няма да е като Добра Надежда, но все пак ще е къща. Как е татко?“

Емили затвори очи. По никакъв начин не можеше да съобщи на Прюданс, че баща им е починал. Писмото беше донесено от куриер. Емили прочете отново. „Как е татко?“ После се усмихна на следващите думи: „Сякаш чувам смеха му, щом му кажеш, че се занимавам с отглеждане на овце.“

Емили обърна количката си към прозореца и се загледа навън. Лозята бяха натежали от грозде, а бъчвите — пълни. Но виното не можеше да се продаде.

„Но не съм изменила на мечтата си, Емили. Кажи на татко, че дори и заобиколена от овце, аз все си мисля за Добра Надежда.“

Едно леко почукване на вратата откъсна Емили от писмото.
— Кой е? Влезте.

Беше Жак. Той все повече заприличваше на баща си. Стоеше неловко на вратата, като че ли се чувстваше натрапен.

— Какво има, Жак? — Емили обърна количката си към него.

— Баща ми се върна.

— Баща ти ли? Лорд Марздън? Къде е той? — Спомни си деня, когато го беше видяла за първи път на закуска. Той ядеше херинга и си служеше с копринена кърпичка. — Кога се върна?

— Не знам какво да правя. Той ме кара да отида в замъка. Искан да ме види.

Като виждаше колко е нерешителен, Емили му се усмихна, за да го успокои.

— Тогава трябва да отидеш.

— Защо? Аз не го познавам. Той изостави майка ми.

— Не, Жак — отвърна Емили, виждайки отново мъжа, успял да разкъса магията, в която го държеше Клара. — Той е добър човек, каквото и да казва майка ти. — Емили не вярваше, че Чарлз Марздън е убил Жан-Жак. — Той ти е баща.

— Помоли ме да отида сам...

— Така ли?

— Джофри би трябвало да види. Той не ме интересува повече от армията, заради която остави жена си и синовете си.

— Питал ли те е дали искаш да постъпиш в армията? — Емили се засмя, за да прикрие напрежението си. — Жак, ти не си виждал баща си от дете!

— И Джофри също.

Жак явно беше объркан. Той все още търсеше отговор на въпросите си.

— И Джофри също — повтори Емили. — Защо дойде при мене, Жак? Надяваше ли се да намериш тук извинение и да не отидеш при баща си? Ако е така, все едно че ме няма.

Жак не отговори. Емили приближи количката си и го погледна. Ъгловатата му брадичка, предизвикателната извивка на леко орловия му нос, всичко ѝ напомняше за Чарлз Марздън.

— Той е искал да те види и ти нямаш право да не се съобразяваш с желанията му. А предполагам, че и ти искаш да го видиш. Но майка ти не трябва да знае къде отиваш. — Емили си мислеше как може да се уреди тази среща. — Нуждая се от помощта ти за някои подобрения, които трябва да се направят в къщата ми в Кейптаун. Можеш ли да ме придружиш?

23.

Гледайки новите къщи, които стигаха чак до склоновете на планината Тейбъл, Чарлз Марздън осъзна колко дълго е отсъствал от Кейптаун. Макар че колонията бе засегната от остра криза, градчето приличаше на кошер. То преуспяваше благодарение на търсачите на богатство.

Там, където някога се простираха само голи земи, сега се издигат нови градове. Железопътните линии, подобно на стоманени змии лъкатушат през непознати местности. Дългите пипала на Британската империя бяха обхванали черния континент, за да завладеят всичко, което бурите можаха да изтръгнат. Но африканската авантюра струваше скъпо на английските данъкоплатци и мнозина настояваха за оттеглянето на полковете от Кейптаун, защото те изискваха само пилеене на средства. Чарлз Марздън си даваше сметка, че е част от тези „излишни разходи“.

Понижен в чин полковник, той се питаше къде е грешката в неговия живот. Защо беше излязъл невредим след толкова сражения? Годиците му на военна служба не бяха променили нищо. Сякаш неотдавна беше срещнал Клара за първи път в балния салон на замъка...

През съзнанието му преминаха двадесет и петте години оттогава. Преценяваше моментите на страдание и провал. Но това само изостри нервите му. Очакваше сина си Жак. Спомни си малкото момченце, което Клара използваше, за да го унижи, и което после беше захвърлила заради втория си син, Джофри, дете от любовника ѝ. Чарлз се върна към спомена за смъртта на Жан-Жак. Сърцето му се сви от отвращаващата действителност, която го караше да се чувства виновен за смъртта му.

Увлечен от спомените, Чарлз се опита да съсредоточи мислите си върху Жак. Последния път, когато го беше видял, малкото момченце плачеше за майка си, а той обръщаше завинаги гръб на Добра Надежда.

— Чарлз Марздън!

Английската интонация на гласа, който идваше зад него, върна Чарлз в действителността. Той се обърна с любопитство. Човекът носеше груба кожена куртка, а дрипавите му панталони бяха пъхнати в изтъркани ботуши. Долната част на лицето му се криеше в побеляла брада, а искрящите му сиви очи се усмихваха и озаряваха загорялото му лице.

— Чарлз Марздън, нали? — приятното английско звучене сякаш не идваше от този грубоват мъж. — Не си ли спомняте за мене?

— Мисля, че не — отвърна Чарлз, като изпъна червения си мундир.

С годините правата линия, която образуваше устата му, се беше извила надолу, като че ли цялото му лице бе грохнало под силата на отвращението, което изпитваше към себе си. Отново се вгледа в очите на непознатия, като се опитваше да си спомни кой е той, но напразно.

— Срецали ли сме се някъде? — попита надменно той.

— Индия не е страна на великолепието и разкоша, нали? Но е приятна. Очарователен край с неясно бъдеще.

— Майор Стринджър! — облекчен, че най-после го е познал, Чарлз се приближи до него.

— Полковник! — каза Стринджър, като отстъпи назад и вдигна ръце пред себе си. — Не се приближавайте. Не мога да се измия, нали разбирате, веднага ще ме открият.

Чарлз стоеше като поразен пред това недодялано същество, в което беше разпознал безупречния майор Стринджър, чиято кариера в Индия неведнъж бе предизвикала завистта му.

— Откога удостоявате с честта на вашето присъствие това великолепно крайбрежие? — попита полковник Стринджър, като разглеждаше хубавата червена униформа, зад която Чарлз се опитваше да скрие това, което годините бяха опустошили. — Виждам, че сте си извоювали кресло.

— Това се случва на всички — каза Чарлз, като прибра корема и се изпъчи. — Мислех, че вие славно сте се оттеглили.

— Каква слава може да има в едно оттегляне? — Стринджър се почеса по брадата. — Това е първият симптом на срамната смърт. Като бюрото, на което седите! От дървото му ще направят ковчег, който ще

бъде още по-неудобен. Макар и покрит с британския флаг, пренасянето му в рая няма да стане по-привлекателно.

— Как успяхте да се изплъзнете от пенсионирането? — попита Чарлз, видимо раздразнен от откровения тон на Стринджър. — Направихте ли от бюрото си дърва за разпалки?

— Просто надуших нещо. Ще застана тук. Кажете ми — възбудено продължи Стринджър — спомняте ли си какво ви бях казал за бъдещето на Африка? Бурите, вярвайте ми, ще ни създадат големи неприятности.

— Бурите ли? — Чарлз се засмя. — Но ние още не сме във война с тях.

— Чуите добре какво ви казвам: бурите скоро ще решат, че мирната съпротива е напразна. — Той се усмихна и сви рамене. — И те са научили не малко от тази земя. Като негрите. — Стринджър насочи към червения мундир на Чарлз Марздън мръсния си пръст. — Колко ще харесат хубавия ви червен мундир! Като кафрите някога! — лицето на Стринджър разцъфна в широка усмивка.

— Така ли се подготвяте за борба срещу бурите? — попита Чарлз, но изведнъж погледът му беше привлечен от един младеж, който се изкачваше по стълбите и приближаваше към тях.

Полковник Стринджър погледна в посоката, в която Чарлз беше вперил очи. Новодошлият, облечен в елегантни цивилни дрехи, се бе спрял на стълбите и ги гледаше.

— Имате посещение ли? — Стринджър беше раздразнен от този цивилен, нахълтал във военния им свят. — Ще дойда пак и ще поговорим.

Чарлз не го чуваше. Той забрави за годините, които ги разделяха. Жак стоеше неподвижно. Гледаше баща си, но не виждаше друго, освен червения мундир, който висеше толкова смешно на малкото телце на брат му. Мундирът, който майка му беше запратила на тавана.

— Жак! — неуверено каза Чарлз. — Пораснали сте! — усмихна се той.

Ковчегът, прикрит под формата на бюро, заемаше почти целия блестящ под на малката канцелария, предоставена на Чарлз след завръщането му. Думите на нечистоплътния полковник го възпряха да

седне. Беше предложил мястото си на Жак, а самият той седна отгоре — върху капака на ковчега си.

— Майка е добре — каза Жак, чийто глас издаваше напрегнатост. Застанал срещу баща си. Жак се питаше защо ли майка му го мрази толкова. — Всички сме добре.

— А Добра Надежда? Как преживява в лозарската криза? — Чарлз като че ли говореше на напълно чужд човек. — След смъртта на дядо ви, предполагам, че вие се занимавате с имението.

— Това ми харесва — отговори Жак. — Нищо не съм казал на Джофри, както ме помолихте. — Жак очакваше отговор, но Чарлз погледна настрани. — Джофри иска много да ви види — каза най-после Жак, опитвайки се да разчупи учтивостта, която ги разделяше, за да разбере защо баща му не е искал да види по-малкия си син. — Той има нужда от вас...

— В какъв смисъл? — дълбоките бръчки около устата на Чарлз се врязаха още повече, той скочи като пружина, приближи се до прозореца и обърна гръб на Жак. — Съмнявам се, че Джофри може да има нужда от мене за каквото и да било.

— Той иска да стане военен.

— Защо? — попита Чарлз с равен тон...

Жак се обърна настрани и се усмихна.

— Защото е ваш син и е като вас. Виждам сам... Както казва леля Емили, аз съм като дядо — добави Жак и сви рамене...

— Вярно е, приличате на дядо си — съгласи се Чарлз и се върна на бюрото си. — Майка ви сигурно го е казала.

Вълнението, което Жак усети в баща си, когато му спомена за Джофри му даде кураж.

— Трябва да сте доволен, че един от синовете ви е тръгнал по вашия път.

— И иска да му помогна, нали? — каза Чарлз с отвращение, което не убягна на Жак. — Това иска майка му, предполагам?

Усещайки, че омразата на баща му се надига срещу него, Жак се облегна на креслото.

— Не, майка не иска това — отвърна той с добре премерен тон. Уловил една искра в погледа на Чарлз, Жак запали огъня. — Тя ви мрази! — Баща му заби поглед в бюрото. — Защо? — попита Жак. — Той беше дошъл само за да зададе този въпрос. — Кажете ми защо?

Чарлз погледна сина си. Усети, че по челото му избиват капки пот, и извади от джоба на панталона си носна кърпа.

— Боя се, че не мога да направя бог знае какво за Джофри. Скоро ще напусна работата си тук и имам други намерения. Моля ви, убедете Джофри, че е безполезно да си губи времето и да ме търси. Няма смисъл.

— Вие не отговорихте на въпроса ми. — Убеден, че баща му крие нещо, Жак заговори по-тихо: — Кажете ми защо.

— Защото не съм негов баща.

Чарлз подаде на сина си оръжието, което той беше търсил цял живот. Оръжието, с което можеше да унищожи брат си.

Жак потръпна от удара. Стана и отиде в другия край на стаята. Стоеше с гръб към баща си.

— Вие искахте да чуete истината — каза Чарлз.

— Никога не му я казвайте. Няма да го понесе.

— Майка му не е престанала да си служи с него против вас, Жак. Видях как се отнася с вас.

— Моля ви, не му казвайте! — каза Жак и усети как бащината ръка докосва рамото му.

Чарлз оцени у сина си чувството на състрадание, което той самият никога не бе изпитвал. Реши да се върне при полковник Стринджър.

В съда цареше пълно оживление. Джон Уестбъри напразно се мъчеше да надвика тълпата, която изпълваше докрай залата. Дори ударите на съдийското чукче не можеха да прекъснат хаоса, породен от сблъсъка между расизма и закона.

— Господин Уестбъри! — извика съдията, като погледна над очилата си Джон, застанал пред разгневената тълпа. Решителността на Джон и призивът му за справедливост не останаха незабелязани. — Тишина! Настоявам за тишина!

В залата настана относително спокойствие. Глъчката бе заменена от шепот на недоволство, последвано от подигравателно подсвирване. Съдията се обърна към обвиняемия с леден поглед.

— Може би искате да заемете моето място, господине като съдия, съдебен заседател и палач!

Нервен смях се разнесе из залата, след което всичко утихна. Съдията се обърна към Джон Уестбъри и му даде знак да продължи.

— Ваше благородие... — Преди да погледне към съда, Джон обходи с гневен поглед морето от враждебни бели лица, от които се излъчваше мерзост. След това се взря в тъмнокожия, който стоеше с наведена глава на подсъдимата скамейка. Той беше обвинен в убийство на белия си работодател. — Ако този човек бъде признат за виновен, той ще получи смъртно наказание.

Тълпата шумно аплодира, а Джон затвори очи. Отново отекна ударът на съдийското чукче.

— Ако продължавате така, ще бъда принуден да закрия съдебното заседание.

— И справедливостта ще бъде завинаги погребана в тази страна — продължи Джон Уестбъри. Приблужи се до утихналите скамейки и заговори по-тихо: — За какво правосъдие можем да апелираме, щом като съдебният състав се състои изцяло от белокожи, с изключение на един-единствен съдебен заседател, когото вие искахте да отстраните. Не вярвам, че този процес е справедлив. — След това рязко се обърна към обвиняемия, който го гледаше уплашено. Очевидно той не разбираше какво се беше случило. — Можете ли да откажете на този човек един справедлив процес? А може ли той да не признае присъдата на единадесетте бели съдебни заседатели? — Вглеждайки се внимателно в лицата на хората от съдебната трибуна, Джон спря погледа си на единствения тъмнокож сред тях. — Този съдебен заседател е избран според правилника, а вие с чиста съвест искате да го отстраните. По каква причина? Защото цветът на кожата му е като този на обвиняемия! И защото човекът от подсъдимата скамейка е обвинен в убийство на белокож, вие смятате, че той трябва да бъде съден от бели съдии. Защо? — Джон се приближи до тълпата и със свито сърце се облегна на преградата, която ги разделяше. — Ако този съдебен заседател бъде отхвърлен, аз ще кажа, че английското правосъдие не съществува. — Той се обърна към обвиняемия, чийто живот беше заложен на карта. — Ще заявя, ваше благородие, че ако волята на съда бъде удовлетворена, обвиняемият ще бъде признат за виновен в противовес на всяко правосъдие.

Той се върна на мястото си, а тълпата избухна от недоволство. Силна мигрена проряза дясната половина на главата му. Докосна с

пръсти слепоочието си и си спомни как някога, свлечен до едно дърво, му беше прилошало от откритието, че е метис.

— Тишина! — извика съдията.

Гласът му и ударите на чукчето останаха нечути сред всеобщия хаос. На всички страни се разхвърчаха хартии. Като усети по рамото си удар от смачкана на топка хартия Джон се огледа. Срещна погледа на един бял младеж, който се смееше и му правеше знаци да разгъне хартията.

„Близач на негри!“ — пишеше там.

Ревящият глас на съдията, който призоваваше към ред безполезните удари с чукчето и виковете на истеричната тълпа отекваха толкова силно в главата му, че той загуби съзнание.

— Кетрин Уестбъри! — Емили държеше малкото момиченце на ръце и му се усмихваше. Косата на бебето стърчеше, а вирнатото носле му придаваше дързък вид. — Чудесна е! — Емили погледна Сара, която се приближаваше към нея с чаша в ръка. — Прилича на тебе.

— Дайте ми я, докато си пиете чая. — Сара пое детето от скута на Емили. При вида на майка си бебешките очички светнаха от радост. — И аз я намирам чудесна — каза Сара и нежно притисна Кетрин до себе си. — Както и баща ѝ.

Емили се остави топлината и спокойствието, които се излъчваха от дома на Джон и Сара, да проникнат в нея. Спомни си как навремето тайно бе занесла малкия Джон на Жан-Жак.

— Тогава за първи път го видях да плаче — каза тя на Сара. — Той плачеше от щастие. Как е Джон? Изглежда, си е създал име.

— Как научихте? От семейството му ли? — попита Сара усмихната.

Емили изпи с наслада чая си, но се почувства неразположена.

— Знам защо сте дошли, Емили — каза Сара и я погледна така, като че ли четеше мислите ѝ. — Но Джон няма да отиде.

— Госпожа Уестбъри е вече стара. Тя умира, Сара — отвърна предпазливо Емили.

— Знам — Сара прегърна още по-силно бебето си. — Говорих за това на Джон.

Входната врата се отвори и затвори. Лицето на Сара помръкна и тя се втурна към вестибюла, където отекваха стъпките на Джон.

— Той се върна, виж кой идва, Кетрин! Татко е!

— Добър ден, Емили — каза учтиво Джон, преди да целуне Сара и нежно да погали дъщеря си. Той тръгна към гостенката със свити устни. — Как сте? — Джон целуна ръката ѝ.

— Добре съм, а дъщеря ти е очарователна.

— И вие смятате, че трябва с гордост да я представя на баба ми? — Отпрати се към прозореца и широко го отвори, сякаш се готвеше да избяга. — Мисля, че е невъзможно — добави той. Напрежението, което го беше обхванало, не остана незабелязано от Емили.

— Какво има, Джон?

— Тя сигурна ли е, че детето ми е бяло? Може би затова иска да ме види. Но как би приела дъщеря ми, ако тя не беше бяла, госпожице Бовилие?

— Джон, моля те! — извика смутена Сара.

— Затова сте дошли, нали? За да ме поканите да отида при баба си? Съжалявам, лельо Емили, но залогът е много голям, за да полаская предразсъдъците ѝ. Всеки ден се сблъсквам с тях в съда.

— Но тя умира, Джон — каза Сара, опряла глава до малкото личице. — Забрави миналото.

— Да го забравя?

— Да, забрави.

— Сара! Видях как съдът изпрати един човек на смърт само защото е тъмнокож. Разбирам тези чувства. С тях бях захранен и не мога да ги забравя. Всички тези предразсъдъци ми бяха насаждани от баба.

— А сега като я осъждаш, какво стана от тебе?

— Това, което съм, лельо Емили. Един от тях. Знаете ли кои са „те“? Познавате ли ги? А мене познавате ли ме?

— Тези, които мразиш толкова, спечелиха вече битката, Джон — каза Емили и се надигна в количката си. — Колко би се радвала сестра ми Клара да те види как се самосъжаляваш!

— Да се самосъжалявам ли?

— Да. Когато ти се роди, баща ти нямаше право да те признае. Той беше отхвърлен и осъден като този негър, за когото ми говориш.

— Може би не е трябвало да се примирява — Джон се обърна настрани.

— Може би, но той го направи, и то заради тебе! — Емили сведе очи и видя как ръцете ѝ се бяха вкопчили в колената. Тя раздвижи пръсти, за да се успокои. — Той умря за теб. Какво бъдеще ще имаш, ако само укоряваш? Защото това е вече предразсъдък, Джон. Предразсъдък е да се чувстваш заплашен от нечие положение, богатство или дори възпитание. Но ако ти имаш смелостта да използваш пламъка, който виждам днес в тебе, срещу несправедливостта, породена от страха, тогава хора като баба ти и сестра ми Клара ще бъдат освободени от истината, която ти ще разкриеш.

Уверена в своето превъзходство, Клара гледаше отвисоко Джон Уестбъри.

— И така, вие изчакахте смъртта на майка си, за да поискате Добра Надежда? — Тя усети документът, който той държеше, да докосва ръката ѝ.

— Не Добра Надежда искам, лейди Марздън. Искам земя — каза уверено Джон, като ѝ остави автентичния документ и се запъти към вратата. — Сара ще се радва, ако я посетите в един от следващите дни във фермата — каза той на Емили.

— Не си въобразявайте, че новата господарка на къщата Уестбъри ще бъде по-добре приета от майка ви — отвърна Клара и го погледна презрително. — Защото — добави тя, като размаха документа — аз продължавам да смятам, че тя е била вашата майка.

Емили направи знак на Джон да се въздържа.

— Защо искате да запазя този документ? Ако не сте сигурен във вашата самоличност, най-малкото е странно да идвате тук, за да получите потвърждение. Нямам нужда от него. — Тя разтвори пръсти и видя как документът пада на пода.

— Стига! — извика Емили, която не можеше да сдържа повече гнева си и приближи количката си до Клара. — Как смееш да се държиш така?

— Всъщност идеята за тази малка комедия е била твоя, нали? — отвърна Клара, като дръпна полата си от колелото на инвалидната

количка. — Каква детинщина!

— Идеята е моя! — каза господин Уестбъри. Никой не беше го забелязал до този момент. Той стоеше като сянка на прага. Тялото му, приведено сякаш от ураган, беше слабо и крехко, но погледът му изразяваше решителност.

— Чаках повече от двадесет години този миг. Много време ми трябваше да събера смелост. Истината, лейди Марздън, няма да бъде погребана с жена ми, както вие се надявахте. Този документ — той погледна падналия на пода лист — е изявление, направено под клетва. В него ясно е посочено, че Джон е син на дъщеря ми Полин и на вашия доведен брат — Жан-Жак Бовилие.

Клара рязко обърна гръб на господин Уестбъри, който влезе в стаята. Старостта забавяше крачките му.

Когато стигна до документа, той се наведе внимателно да го вземе.

— Вашата омраза нарани дъщеря ми. Така вие наранихте и мене. Аз постъпих подло, но повече не мога да мълча. Вие предадохте баща си, както аз предадох моята дъщеря. — В очите му се четеше ужас, породен от собствените му думи. Той повдигна бавно ръката си и подаде документа на Клара. — Вземете го!

Клара се подчини, без да го погледне.

— Благодаря — каза той. — Не идвайте никога повече у дома, лейди Марздън. — Господин Уестбъри си тръгна с бавни крачки, както и беше влязъл.

Жак се дръпна от сянката на камбаната за роби, където се криеше, и тръгна към къщи. В този момент Джон и дядо му се качиха в колата. Свит зад ъгъла на къщата, Джофри го гледаше.

— Радваш ли се, че се върна на село? — попита той любезно Джон. — Тук нямаме нужда от вятър, за да се освежи въздухът.

— Климатът ще се отрази добре на дъщеря ми — отговори Джон.

Един негър на средна възраст се приближи и подаде ръка на господин Уестбъри.

— Спомняш ли си Сънди? Оня, който ни научи да ловим риба... — Жак не беше забравил отвращението, което Джон изпитваше към

Сънди.

— Да — отвърна небрежно Джон, като погледна към негъра, който широко му се усмихна със същата онази усмивка, която помнеше още като младеж. — Как вървят работите във фермата?

— В Добра Надежда ли? — Занемареното състояние и грохналостта на имението се набиваха в очи. Стените на двора се бяха съборили, а къщата — разнебитена. — Добивът от лозята е добър. Бяхме се подготвили за кризата. — Думите на Гюнтер Вагнер, казани преди да замине за Европа, звучаха още в съзнанието му: „Виното на Добра Надежда е мъртво“. Жак се отскубна от този спомен. — Ако имаш нужда от нещо... — Той бързаше да си тръгне преди Джон да го е оставил.

— Хей, вие! — извика господин Уестбъри за изненада на Жак, защото възрастният човек всъщност показваше него с пръст.

— Моля? — каза Жак и се приближи до колата. — С какво мога да ви помогна?

— Вашата майка — господин Уестбъри погледна към къщата — сигурно се нуждае от вас. — Той замълча, пое дълбоко въздух и като отметна предизвикателно назад глава, заяви: — Добра Надежда е ваша. — След това обърна гръб на Жак и погледна напред, към пътя, който водеше в дома му. Беше зачеркнал в съзнанието си цялото семейство Бовилие.

Когато колата потегли, Жак отправи поглед към къщи. Джофри наведе смирено глава и тръгна към него.

— Адвокатът не се интересува от Добра Надежда — каза Жак, без да се спира.

— Аз също. Добра Надежда е твоя. Вземи я. — Джофри го хвана за ръката. — Изведнъж всички престанаха да се интересуват от Добра Надежда — прошепна Жак, загледал в земята.

— Напротив, ти се интересуваш.

— Аз? Как можеш да се преструваш, че ми даваш това, което вече ти принадлежи? Майка ти казва, че Добра Надежда е твоя.

— Никога не съм я искал.

Жак се загледа в земята и започна да рови с крак. Чарлз Марздън като че ли изведнъж застана между тях и Жак изпита отново желание да закриля Джофри.

— Може би някой ден ще я поискаш.

— Този ден няма да дойде — отвърна Джофри, като търсеше погледа на брат си и се опитваше да види какво се крие зад тази маска. — Нашият баща се върна. — Той погледна към къщи, сякаш искаше да се увери, че Клара не го чува. — Аз заминавам, Жак.

— Отиваш да го видиш ли? — брат му едва прикриваше страха си.

— Не — отговори Джофри за негово успокоение. — Той вече не е в Кейптаун. Заминал е, но никой не знае къде. Аз ще го открия.

Последва мъчителна тишина. За първи път в живота си Жак изпитваше чувство, близко до братската обич.

— Имам нужда от тебе тук — каза той и топло се усмихна.

— От мене? — Джофри мислеше, че не е чул добре. — Как можеш да имаш нужда от мене?

— За да оцелеем заедно, Джофри. — Жак прегърна брат си през раменете. — Бъчвите гният, пълни с вино, което не можем да продадем, но ние ще оцелеем.

— Ние?

Когато срещна откритото лице и ясните очи на Джофри, Жак се запита как е могъл да го мрази толкова силно. Той стегна прегръдката си около него.

— Нуждая се от тебе, ако трябва да преживеем всичко това — каза тихо Жак.

— Ако мислиш, че този документ няма никаква стойност, защо го прибираш в чекмеджето си? — попита Емили. — Можеше да го скъсаш. Защо не го изгориш? Винаги си обожавала огъня...

— Няма смисъл. Този документ нищо не означава. — Клара опря върха на обувките си до изтъркания килим. — Питам се дали този килим е бил почистван както трябва. Всъщност аз отпратих останалите прислужници.

— Какво си направила? — извика Емили. — Кого си отпратила?

— Те не заслужават дори храната си, пък и е време да се научим на икономии. Предполагам, че ще продадеш къщата си в Кейптаун.

— Никога! — Емили усети колко е ненужна, прикована на този дървен инвалиден стол, докато около нея ставаха толкова неща. Очите

й се задържаха на изтърканите брокатени завеси, които времето беше обезцветило. — Никога няма да продам тази къща!

— И ще оставиш Добра Надежда да загине?

— Тя вече е мъртва. Борила си се за нещо, което не е живо, Клара. Но няма да ти позволя да изгониш Розита и семейството ѝ. Това ще ги обрече на глад.

— Може би предпочиташ да умрем от глад всички заедно? Мъчениците са отегчителни хора, Емили.

— Клара, ако ти изпъдиш Розита, аз ще закова този документ на всички дървета в Кейптаун.

— И си мислиш, че това може да ме безпокои? — Дълбоките бръчки, които се спускаха от очите на Клара до брадичката ѝ, се врязаха още повече. — Ни най-малко не ми пречи.

Емили се вгледа в жената, в която баща ѝ си мислеше, че е открил нежното малко момиченце. Не намери и следа от това дете. Клара никога не е била дете или пък, ако е била, то язвителността беше изтъркала сърцето ѝ както килима, на който бе стъпила.

— Как не бях помислила за това по-рано? — каза сякаш на себе си Емили. — Трябваше ми време, за да го разбера. — Тя приближи количката си до Клара и се вгледа в очите ѝ като че ли я виждаше за пръв път. — Не Добра Надежда си искала. Целта ти беше да унищожииш баща ни, защото той обичаше друга жена.

Пронизана от острите думи на сестра си, Клара остана като вкаменена.

— А що се отнася до това да върнеш достойнството на семейството ни, предлагам ти да започнеш от себе си, Клара. — Емили спря пред вратата. — Пося вятър, а ще жънеш буря — каза тя, без да се обърне.

Шумът от движещата се инвалидна количка отекна в коридора, но последните думи на Емили останаха в стаята. Клара погледна към лявото чекмедже на бюрото, в което се намираше писменото доказателство за това, което досега се беше опитвала да заличи. Изведнъж се почувства мръсна. Дръпна се назад, сякаш отвратителната кал, каквато за нея беше любовта на баща ѝ към Ева я беше изцапала. Чекмеджето беше малко, за да я побере. Тя щеше да прелее и да се разнесе из цялата къща.

Клара хвана медната дръжка. Пред нея застана баща ѝ с едно новородено бебе в ръце. Тя го чуваше да казва: „Сине мой!“ Зад него се виждаше Джон Уестбъри, който властно влизаше в стаята и ѝ подаваше документ.

Щастието му се беше усмихнало и той бе приел с лекота факта, че е метис. Джон беше спечелил.

Клара отвори чекмеджето и се взря в документа, който искаше да унищожи. Изведнъж всичко се проясни. Ако тя се чувстваше заплашена от съдържанието на този лист, какво оставаше за Джон Уестбъри? Той беше казал, че иска земя.

24.

Новината за откриването на диамантите се разпространи като гръм из цяла Южна Африка. Икономиката на страната, която беше пред фалит, получи нов тласък от обещанието, скрито в тези скъпоценни камъни. Каруците на бурите бяха минали над тях, без да се спрат, защото окупаторите се интересуваха от земята, която можеше да ги изхрани, и презираха богатството. Хора от цял свят се втурнаха на север, като се надяваха да натрупат състояние. Английското правителство скоро оцени важноста на откритието и с алчна стръв се включи в треската на търсачите.

Усетил нарастващото недоволство сред чернокожите и бурите от това, че пред очите им ограбваха собствената им земя, полковник Стринджър пое инициативата да наложи английско военно присъствие в северните области. Яхнал коня си, той дъвчеше тютюн.

— Сигурно разбирате какво може да стане — обърна се той към Чарлз Марздън, докато язدهа начело на десетина мъже. — Имало е вълнения на границата Басуто. Бурите са вече много повече и техният глас се чува.

Зареял поглед из пустинята, Чарлз поклати глава. Топлият вятър галеше лицето му и го посипваше с пясък. Той придаваше голямо значение на чистотата, но заедно с полковник Стринджър беше открил нещо ново: отсега нататък щеше да принадлежи на Африка.

Погледна към вързопа, в който бе загъната униформата му. Когато се чувстваше потиснат от усещането, че е изгубил военното си достойнство в тази война, той отваряше вързопа и се любуваше на своето минало. Червеният цвят и златните нашивки го успокояваха веднага.

— Разкажете ми нещо за жена си — неочаквано му каза Стринджър. — Тя францужойка ли е? Хугенотка, доколкото си спомням.

— Да — отговори Чарлз, който явно нямаше желание да се задълбочава в тази тема.

— Всеки мъж тук е оставил зад себе си по една жена, Чарлз. — Стринджър погледна навъсено равната шир, която се простираше пред тях и изплю тютюна си на земята. — Винаги ми е било забавно да гледам как жените си пилеят силите, за да си намерят мъж, и то с единствената цел да го променят. Негрите са прави, като си вземат друга жена, преди първата да е постигнала целта си. Май че има един чудесен публичен дом в Дю Тоа Спан. Знаеш ли защо проститутките са толкова ласкави и приветливи? Защото си сменят мъжете, вместо да ги променят. Разбирате ли какво искам да кажа? — Стринджър погледна Чарлз и забеляза с учудване, че той не го слуша. Щракна с пръсти, за да привлече вниманието му. — Слушате ли ме? Имах една жена — продължи той. — Последния път, когато я видях беше на Оксфорд стрийт. Носеше от онези издути гащи, като на американките! — И Стринджър избухна в смях.

Чарлз изпъна раменете си назад и го погледна.

— Имам син... всъщност — двама. Ако някога срещнете войник на име Джофри Марздън... — той замълча и сведе очи, сякаш бе забравил какво иска да каже. — Мисля, че възнамерява да тръгне по моя път.

— Тогава изпратете му тази униформа? — каза Стринджър, като посочи свития вързоп под седлото на Чарлз. Той знаеше, че Марздън, като всички военни, мечтае един ден да бъде призован за спасяване на отечеството си.

— Ако нещо се случи с мене и ако го срещнете... Не го изпускайте от очи.

Чарлз замълча. Стринджър си взе още малко тютюн. Усещаше, че Чарлз Марздън се беше опитал да разкрие едно кътче от душата си.

Наоколо цареше пустош. Сред обширната равнина, покрита с оскъдна растителност, се издигаше лагер изграден от пръти и платно. Скрити под сянката на дърветата, хората пресяваха пясък и камъни. Камъчета без всякаква стойност хвърчаха във всички посоки, захвърляни от алчните търсачи. Мъже с различен произход обикаляха около изкопаните трапове, дебнейки лесната плячка, а истинските търсачи се бяха вкопчили в своите тридесет стъпки концесия.

— Ако си искате вашите петдесет процента, господин Манхоф, ще ги намерите в края на тази цев!

Пол Манхоф не знаеше кое го вълнува повече: Прюданс в яркочервената си рокля, гарнирана с турнюр, който правеше ханша ѝ по-закръглен (този ханш, чиито очертания помнеше толкова добре) и дрънченето на едно пиано зад Прюданс или надписът, който се люлееше на фасадата на сградата, пред която беше застанала жена му. На него бе написано „Салон на госпожа Манхоф“.

— Това е моето име! — извика Пол, като посочи надписа и се закани с пръст. — И ти си го дала на един бордей!

— Като се има предвид, че ги посещаваш доста често, не е толкова скандално. Впрочем — и тя насочи оръжието си към него — твоето име е и мое. Забрави ли, че се ожени за мене?

— Не съм се оженил за съдържателка на публичен дом.

— Ти се ожени за мъж — отвърна Прюданс през смях.

Пол погледна надписа с вид на човек, който мечтае.

— Но защо точно това?

— По чисто финансови съображения — отговори Прюданс, като изпъчи гърдите си напред. Сега тя беше по-пищна, отколкото когато я бе оставил, за да дойде да търси злато. — Вие ме научихте, господин Манхоф, кои са най-честите нужди на мъжа — процеди тя през яркочервените си устни.

— Но какво си сложила на лицето си? — той се приближи и ококори очи. — Цялата си се нацапала!

— Естествено — отвърна Прюданс, като се отмести, за да даде път на един мъж, който излизаше от заведението. — Не сме вече в средновековието.

Мъжът свали мръсната си шапка и каза:

— Довиждане, госпожо Манхоф.

— Платихте ли си поне? — попита Прюданс и го прониза с подозрителен поглед.

— Разбира се.

— Как?

— В диаманти. — Като мина близо до Пол, мъжът му направи знак с глава: — Каква досадница! Но жените си струват... — След като му намигна с очи, той си замина.

— Е? — каза Прюданс и погледна към Пол, който се беше обърнал, за да проследи клиента с нескрито изумление.

Пол погледна редиците от палатки и малки дървени бараки, наредени по продължението на прашната улица. На километри оттук бяха спрени каруци, препълнени със стока за продажба. Непрестанните удари на кирките заглушаваха дрънченето на пианото.

Пол Манхоф свали шапката си и я хвърли на земята, откъдето се издигна облак прах. Той се закашля и избърса устата си.

— Ти седеше на мина от диаманти, а я продаде заради това!

— То си е мое! — отвърна Прюданс и отметна предизвикателно главата си назад. — Къщата, която не искаше да ми построиш, си направих сама. Тя е моя.

— А земята наоколо? Земята ни гъмжи от хора, които няма какво да правят тук.

— Както казваше Темба, тук няма диаманти... После продадох овцете. За какво ни са тогава пасищата? Не съм се родила, за да ставам скотовъдец!

— И цялата земя ли продаде? — попита Пол изумен.

— Нали ти казах, Темба мислеше, че тук няма диаманти. Според него е имало само под къщата... — Смутена от това, че трябва да признае грешката си, тя добави: — Отказвах да копаят под къщата ми.

Пол още веднъж погледна към люлеещия се надпис и тежко въздъхна.

— Цял следобед ли ще спорим тук на стъпалата?

— Няма ли да рискуваш и да влезеш? — попита Прюданс, загледала в свитите устни на Пол.

— Да вляза ли?!

— Да, освен ако джобовете ти не са пълни със злато... Всъщност затова ли панталонът ти виси?

— Предпочитам да остана навън. Но къде е въшливият магьосник?

— Дедите му го извикаха. Е, няма ли да влезеш?

— Не.

— Както искаш. — Преди да влезе, Прюданс се спря на дървеното стъпало и каза нежно: — Липсваше ми...

— Е, оплаквам ли се, че си надебеляла?

В момента, когато устните им щяха да се срещнат, една възглавница се стовари върху Пол, който не успя да се задържи и падна на земята.

— Какво е това? — той повдигна чаршафа от дюшека.

— Коприна. — Тя го гледаше наведена от ръба на леглото. Прюданс беше свалила грима от лицето си, което въпреки възрастта бе запазило своята чувственост. — Я повтори, каква съм станала?

— Съвсем мъничко си напълняла — отговори Пол и се покатери отново на леглото. — Възрастта ти отива.

— Така ли?

Той избегна следващия удар на възглавницата, като се смъкна от леглото.

— Каква възраст? — извика тя.

— Една жалка пухена възглавница и копринени чаршафи... Колко вземаш за този лукс? — усмихна се Пол.

— Нищо — каза тя и се обърна настрани. Изведнъж се почувства остаряла и непривлекателна. — Използвам жените. — Блясъкът в очите ѝ угасна.

— Хей! — извика Пол, като я хвана за брадичката. — Сърдиш се, защото ти казах, че си надебеляла? Просто спомням си точно каква беше.

— Така ли? — очите ѝ си възвърнаха блясъка.

Той я целуна.

— Беше истински потоп — каза Прюданс.

Той се дръпна озадачен, защото не разбираше за какво му говори.

— След дълги години на суша изведнъж се изля дъжд. Къщата се срина... и оградата. Темба беше прав.

— Не говори повече — каза ѝ той и покри шията ѝ с целувки.

— Имаше диаманти под къщата, но само на повърхността.

— Гърдите ти са наедрили.

Когато усети по тялото си познатия допир на устните му, Прюданс се обърна и прошепна:

— Разбира се, вие имате петдесет процента, господин Манхоф.

— Сто — поправи я той, докато целуваше корема ѝ. — Салонът на госпожа Манхоф е изцяло мой!

Воловете едва теглеха хомота си. Тис свирна и се вкопчи за единия, като тътреше крака по сухата земя, докато животните спряха. Той се изтупа и погледна напред.

Разпръснатите постройки, каруци и палатки се криеха в мрака. Тук-тамہ блестяха трепкащите светлини на запалените огньове. Отнякъде долитаха звуци на пиано и заглушаваха шумовете на хора и животни, които се приготвяха за сън.

„Мислиш ли, че с диамантите ще можеш да купиш дъжд?“ — Тис още чуваше гласа на Джери и виждаше силуета му под верандата, когато тръгна да търси средства за препитание.

— Те не искат бури там — беше казал Джери. — Ти просто ще им бъдеш слуга, като негър.

Тис се качи в каруцата, за да прекара нощта. В ушите му прозвучаха собствените му думи към Джери:

— Чух, че плащат много за наемането на каруци.

— И с наема ли мислиш да си купиш дъжд? — Джери не можеше да разбере, че Тис търси нещо друго. — Дали ще можеш да купиш и завръщането на Сюзан? — Джери знаеше, че приятелят му не се е примирил със загубата на Сюзан. Но суровият тон, с който го изпрати, му напомняше за баща му: — Знай, че за тях ти ще си човек от втора класа и ако припечелиш хляб, това ще са само трохи. Аз ще остана. По-скоро бих умрял, отколкото да събирам трохи под някоя английска маса. Чуй ме, Тис! Тези диаманти ще причинят смъртта на републиката.

Решен да стигне в града преди изгрев, Тис слезе от каруцата, удари с камшик воловете и свирна, за да прогони от съзнанието си гласа на Джери: „Кога ще се върнеш, Тис?“ Но думите му продължаваха да кънтят. Мислеше си за времето, което му остава да преживее на тяхното парче земя.

— Ще те чакам тук! — беше извикал Джери.

Пушекът от запалените огньове се извиваше и проникваше в Тис, който гледаше към палатките и каруците, изникнали сякаш от отъпканата земя. Той ясно чуваше дрънченето на пианото. Поглеждайки натам, откъдето долитаха звуците. Тис забеляза един човек пред вратата на дървена постройка, над входа, на която се

люлееше надпис „Салон на госпожа Манхоф“. Толкова отдавна не беше говорил английски.

— Янки!

Тис замръзна на мястото си. Повикът идваше някъде из неясните очертания наоколо. Привлечен от натрапчивия шум, той тръгна напред. Отново някой извика. Последва дрезгав смях, който идваше изпод една каруца, спряна малко по-далече. Тис се приближи към мястото. Сякаш го обхвана треска. Чуваше все същия вик и същия смях.

Под каруцата се показва едно измършавяло куче. Втренчило святкащите си очи в Тис, то започна да лае. Без да му обръща внимание, той се наведе. Гласовете и смехът секнаха. Тис изчака очите му да свикнат с тъмнината и различи силуета на мъж, облечен в кожи.

— Търся янки. Можете ли да ми помогнете? — попита той на африкаанс. Чернокожите лица вече ясно се виждаха в мрака. Те го наблюдаваха мълчаливо. — Познавате ли янки?

Един от мъжете се наведе напред и кожите, които покриваха раменете му, се свлякоха на земята. Тис отстъпи. Човекът носеше западни дрехи, а погледът му излъчваше враждебност.

— Тук има само добри християни и английски джентълмени, чернокожи англичани. А вие им говорите на развален холандски. Свикнал съм да виждам как белите си свалят шапките, когато поздравяват. Защо се опитвате да си скриете лицето, когато се обръщате към мене?

Питайки се дали наистина оттук излиза това име, което го преследваше от години. Тис свали шапката си.

— Нямам какво да крия — каза той.

Чернокожият се наведе и отиде да потърси приятелите си под каруцата.

— Той говори английски!

Когато един висок и слаб човек излезе от каруцата, Тис отстъпи назад. Човекът го погледна за миг, след което се приближи до коня му.

— Не го продавам — каза Тис.

— Той е коран — каза другият и се усмихна. — Кораните са африкански конници. Те не пропускат кон, а вашият може би си струва да бъде откраднат — мъжът гръмко се изсмя.

Тис погледна към високия човек, който разглеждаше коня му.

— Не — каза той, — не го продавам. — После рязко се обърна, защото другият беше изскочил изпод каруцата и го оглеждаше така, както приятелят му гледаше коня.

— Не намирате ли шегата ми за забавна? Или вие, бурите, не се смеете никога?

— Не разбирам шегите ви, както не разбирам и историите ви за кораните, янки.

— Кораните не принадлежат дори и на Бога — каза той, гледайки Тис с любопитство. — Но защо ме наричате янки? Произнасяте го особено. Не янки, а Джанти. Джанти ли търсите?

— Вие ми спасихте живота — каза Тис.

— Джанти да ви е спасил живота! — Великанът се засмя, после стана сериозен и внимателно се вгледа в Тис. — За какво ли Джанти би спасил живота на един бял? Чернокожите могат само да убиват. Вашата майка не ви ли го е казала, бели човече?

— Вие ми спасихте живота. Вие ме извадихте от едно опожарено село.

— Но защо? — Джанти отстъпи назад и скръсти ръце. — Защо?

— Не знам, но ме спасихте.

Джанти се обърна и видя как коранът развързва коня на Тис. Тръгна към него и го удари така, че коранът се олюля.

— Той искаше да ви открадне коня, но първо трябва да знам защо съм ви спасил живота. Защото сега вие ми принадлежите. — Джанти се вмъкна под каруцата и след малко излезе с пушка, която размаха под носа на Тис. — Ето какво ми трябва. Нямам нужда от живота ви. Можете ли да ми намерите пушки, които да стрелят?

— Не, но мога да ги поправа и да ви науча да си служите с тях.

— А вие мислите, че аз не знам? — извика Джанти, като насочи оръжието си към небето и гръмна.

Коранът отскочи назад и легна по корем зад каруцата на Тис.

С едно движение Джанти се намери под нея, откъдето се чуха думите му:

— Идете да видите белите проститутки. Гърдите им са хладни като дробовите на убита коза. — Единствено смехът, който долиташе изпод каруцата, доказваше присъствието му. — Наричам се Лука Джанти. Името ми означава вяра. А вие как се казвате? — Думите, излизащи от мрака, сякаш бяха ничии.

— Тис Ботма.

— Тис Ботма, идете да спите, защото утре, рано сутринта, ще имаме работа.

— Да, Джанти. — Чувство за сигурност изпита Тис, когато разбра чий е бил преследващият го глас. Обзе го странно вълнение. Сюзан беше частица от изгубеното време, което той намери отново.

Пол Манхоф седеше на един дувар кръстосал крака, обути в нови ярки ботуши и отбелязваше в тетрадка сумите, които дължи на негрите. Те сновяха пред него като разнасяха кожи и дърва за горене. Изпълнен с гордост, той погледна брокатовата си жилетка. Чувстваше се идеално в новата си роля.

— Искам да се срещна с госпожата — каза на африкаанс един плах глас.

Пол вдигна поглед и видя слабичко момиче, което стоеше близо до доставчиците. Зад тях беше Джанти. Той наблюдаваше сцената от каруцата си и се усмихваше многозначително. Седнал до него Тис дъвчеше стръкче трева, гледайки замислено към публичния дом.

— Вътре е — каза Пол и посочи вратата.

— Благодаря, господине. — Момичето мина пред него и леко се поклони.

Той изчака вратата да се затвори, за да разгледа изложените пред него кожи.

— Изчистени ли са? — попита негъра, който искаше да му ги продаде. — Колко струват?

— Вода — прошепна Тис на Джанти, без да откъсва поглед от публичния дом. — Ще им продадем вода — добави той, гледайки Пол, облечен в елегантните си дрехи.

— Вода ли? Моята вода? — Джанти не скриваше любопитството си.

— Казахте, че имате много. Ще я пренесем в моята каруца.

Стаята беше мрачна, облицована в тъмночервено кадифе. Когато на вратата се почука, Прюданс стана от претрупаното си бюро и отиде

да отвори. Девойката, която Пол беше упътил, направи дълбок реверанс.

— Добър ден, госпожо — каза момичето и леко се усмихна. Лицето ѝ беше бледо, а очите — големи и тъмни.

— Добър ден. Как се казваш? — Прюданс присви очи и се вгледа в нея. — На колко си години?

— На шестнадесет, госпожо — отвърна момичето с акцент, който правеше думите ѝ почти неразбираеми.

След като разгледа внимателно детето, което стоеше пред нея, Прюданс се отправи към бюрото си. Момичето с любопитство наблюдаваше как турнирът на Прюданс се полюшва над ханша ѝ.

— Боя се, че няма работа за тебе тук — каза Прюданс и седна. — Съжалявам.

— Но, госпожо...

— Ти си холандка, нали? Не виждам какво можеш да правиш тук.

— Чиста съм, госпожо, и говоря английски. Имам нужда от пари. Моля ви, госпожо.

— От пари, за да изхранваш цялото си семейство? — каза хладно Прюданс. — Не наемам деца. Нямам работа за тебе. Върни се при майка си.

— Тя ме изпраща и ми каза какво трябва да направя. Знам какво се прави.

Прюданс я гледаше изумена. Тази малка хлапачка я трогна.

— Как се казваш?

— Мариан, госпожо.

— Много добре, Мариан. Ще ти дам работа, но не такава, каквато търсиш. Можеш ли да смяташ без пръсти?

Момичето я гледаше объркано.

— Е, добре. Ще те науча. — Прюданс видя как лицето на Мариан грейва в усмивка. — Ще ти покажа практическата страна на нещата. Но ти няма да работиш в публичния дом. Имам достатъчно момичета.

— Прюданс! — властният глас на Пол долетя отвън, но тя не му обърна никакво внимание.

— Можеш ли да правиш чай?

Мариан кимна с глава.

— Иди в кухнята и когато се върна, ще искам чаша чай. Освен това трябва да ми кажеш какъв е сборът от дванадесет плюс шест.

— Осемнадесет, госпожо.

Прюданс одобрително кимна и се приближи до момичето. Когато чу Пол да я вика отново, тя хвана Мариан за ръката и излезе с нея.

— Ще кажа на господин Манхоф, че вече не е единственият тук, който може да смята.

— Водата е по-ценна от диамантите — каза Тис на Пол Манхоф.

Като си чешеше главата, Джанти гледаше как един белокож продава вода на друг белокож.

— Това, което предлагате, не е достатъчно, но ако го удвоите, може би ще се споразумеем — заяви Тис.

— Какво става? — попита Прюданс, като вдигна ръка пред очите си, за да се предпази от слънцето.

Тис се обърна към нея и когато погледите им се срещнаха. Прюданс усети как въздухът започва да трепери.

— Тис Ботма! Не вярвам на очите си! — Тя се приближи и вратата с трясък се затвори зад нея. — Да, това е Тис Ботма!

Пол наблюдаваше сцената с любопитство, а Джанти се върна в каруцата.

— Прюданс Бовилие? — прошепна Тис.

Пол се почувства излишен.

— Да, не ми се привижда, вие сте! — Прюданс се хвърли на шията на Тис. После се отдръпна, за да го види по-добре. — Мисля, че сте станали по-хубав. Да, още по-хубав, отколкото ви помня. Косата около слепоочията е посивяла. Не е справедливо — усмихна се тя. Хвана го за ръката и без да я е грижа за Пол, го поведе към заведението. — Има да наваксваме толкова години!

— Вода — каза спокойно Пол. — Той дойде, за да ни продаде вода.

— Е, купувай. Ти винаги си обичал да се къпеш. — Тя влезе последвана от Тис, който погледна към Джанти. Той му направи знак да не забравя за водата. Знаеше, че щом мъжете влязат в публичен дом, си загубват разума.

Мариан сервираше чая, а Тис, седнал на ръба на една пейка, разглеждаше кадифените тапицерии. Той се чувстваше неловко до тази натруфена жена, която помнеше като свежо младо момиче, сестрата на Сюзан.

— Неодобрението ви е очевидно, Тис — каза Прюданс, като му подаде чаша чай.

— Каква сте станали? — попита той, след като забеляза момичето.

— Аз съм делова жена. — Тя даде знак на Мариан да излезе.

— Момичета като това влизат ли във вашите сделки? Какво е станало от вас, Прюданс?

— Такъв е животът! — каза тя и изправи глава. — Притесняват ли ви публичните домове? — попита Прюданс невинно.

— Не сте проститутка, нали? — лицето на Тис беше сериозно, а очите му — тъжни.

— Аз съм съдържателката. А вие? Кажете ми къде е сестра ми Сюзан? Къде я оставихте, когато избягахте? — с обвинителен тон попита Прюданс.

— Има и други начини човек да си изкарва прехраната, Прюданс. Да използвате гладните деца! Никога не са ви липсвали идеи.

— Ето кой ще ме учи на морал! — каза тя, неспособна да прикрие гнева си. — А вие от какво живеете, Тис Ботма? — попита Прюданс, обидена от намеците за Мариан. — Водите преговори с чернокожия вероотстъпник Джанти! Баща ви би се гордял с вас.

Тис погледна настрана. Зад приказките за Сюзан той виждаше раната ѝ, а зад тежкия грим на съдържателка на публичен дом, Тис откриваше някогашната Прюданс.

— Пари нямам, но имам земи и любовта ми към Сюзан. Но тя се омъжи за друг.

— И каква е вашата отговорност? Смъртта на баща ви?

Тис не отговори нищо, но усети гневът да се надига в него.

— Миналото си е минало, а аз просто си изкарвам прехраната — каза Прюданс и стана. Като го погледна през рамо, тя добави с леден тон: — Вие ме осъждате, Тис Ботма. Но ми е все едно.

Тис поклати глава и сведе очи. Напълно объркана, Прюданс погледна през прозореца и видя Джанти.

— Съдите ме, а в същото време продавате оръжие на чернокожите, за да убиват англичаните, нали? Ще си получите вашето възмездие!

Тис стана и решително се отправи към вратата. Когато стигна до нея, Прюданс рязко се обърна:

— Тис, съжалявам...

— Дойдох да продавам вода, а не пушки.

— Аз също се опитвам да живея — извика тя с насълзени очи. — И имам нужда от вода.

Прюданс видя как лицето на Тис се озарява от сърдечна усмивка. Тя също му се усмихна и изтри сълзите с опакото на ръката си. Черният грим се стичаше на ивици по лицето ѝ.

— Омъжих се. Вярвате ли? Този мъж отвън е моят съпруг и аз го обичам. Аз съм омъжена жена и се опитвам да живея с вярата, че един ден ще спася Добра Надежда. Това е всичко, което искам, Тис.

Той се приближи и нежно изтри мокрите ѝ страни.

— Не се учудвам, че Сюзан ви е обичала толкова много...

— Скоро ще се върна — извика Сюзан и дръпна юздите на коня. Беше чула, че преподобният Филип е отново в мисията, и искаше да го види. Не знаеше защо изпитва това желание. Може би очакваше той да я успокои по някакъв начин. Беше част от живота ѝ с Тис. Погледна към сина си и му махна с ръка. — Довиждане, Питър — каза Сюзан с престорена веселост.

Питър не ѝ отговори. Изправен до Йохан, той гледаше след майка си и осъзнаваше мълчаливата драма, която се разиграваше между родителите му.

Напрежението, обхванало всички, не му убягна. Защо майка му не бе забелязала, че нещо не върви? Или може би избягва тъкмо това...

— Трябва да се нацепят дървата! — гласът на Мари Питърс прекъсна въпросите, които той си задаваше.

— Защо майка ми отива в мисията? — Питър не мислеше, че връщането на преподобния Филип е истинската причина за това.

— Дървата! — Мари не позволяваше на вълнението да надделее над ежедневните задължения. — Зимата ще бъде дълга — каза тя като му подаде брадвата.

Йохан влезе в храстите и седна на един голям камък. Беше вече размислил. Държеше между коленете си пушката на баща си с насочена към небето цев. От джоба си извади малко листче хартия. На листа бяха написани две думи: „Бъди свободна“.

Йохан го остави на земята до себе си. Пипнешком намери камък и го сложи върху листа. После отправи незрящия си поглед право напред. Той отпусна глава, докато усети до устата си хладния допир на метала. Ръката му се спусна надолу по цевта и напипа спусъка. „Бъди свободна, Сюзан“ — си каза той, преди да напусне единствената жена, която беше обичал.

Питър вдигна глава, след като дървото се разцепи на две под желязната тежест на брадвата. Ято птици излетяха уплашено от близкия храст, прогонени от отекването на изстрела.

— Татко! — извика Питър. Брадвата падна от ръцете му и той се втурна към мястото, откъдето бе долетял гърмежът.

Мари Питърс се показва на прага и остана като вкаменена.

— Какво става? — изтича от задния двор Ян Питърс.

— Йохан е... — отвърна Мари на един дъх.

Километрите, които Сюзан беше изминала на път към мисията, сякаш ѝ нашепваха нежни обещания. Това бе път към миналото, през който тя мислеше как да преведе сина си и Йохан. Сюзан знаеше, че никога не ще може да раздели Питър от мъжа, когото той счита за свой баща, но те трябва да избягат, ако искат да оцелеят. Необходима им е смелост, за да пречупят строгите библейски закони, с които семейство Питърс се бяха затворили. Тези закони я оковаваха във вериги и я свързваха с мъж, когото тя никога не бе обичала. Закони, които непрестанно я обвиняваха, докато тя се бореше срещу студения калвинизъм, който Ян Питърс поставяше над любовта.

За първи път тя почувства, че във вратата на преподобния Филип може да намери отговорите, които търси.

Мари Питърс стоеше настрани от мъжа си, който загладяваше пръстта върху гроба на сина им. Питър мълчаливо беше втренчил очи

в земята. Той бе предчувствал, че ще се случи нещо, и се упрекуваше за това, че повярва в наивното обяснение за пътуването на майка си.

— Няма ли да изкажеш една молитва на гроба на сина ни? — попита Мари, като видя мъжът ѝ да се обръща с гръб.

— Той посегна на живота си и това е смъртен грях.

— Но ти си длъжен — извика тя. За пръв път вълнението се издигаше над обикновените неща. — Ян, моля те, прости му...

— Когато ти доведе тази жена у дома, аз ти казах, че не трябва една неверница да живее под нашия покрив, но ти не ме послуша и нашият син умря отвърнат от Бога. — Когато Ян отпрати към Питър поглед, пълен с жажда за отмъщение, момчето отстъпи назад. — Майка ти обрече сина ми на вечно проклятие — каза той, преди да си тръгне.

Питър остана неподвижен, вгледан в гроба, на който не беше написано името на баща му, и усети, че погледът на Ян Питърс породил в сърцето му ненавист.

Сюзан гледаше стареца, който стоеше срещу нея на полираната маса и не вярваше на очите си. Струваше ѝ се, че никога не се бяха разделяли.

— И вие се върнахте в Африка, за да умрете тук?

— Африка ми е скъпа като родината — отговори преподобният Филип, чиито очи озаряваха бледото му лице.

— Защо? — Сюзан хвана ръцете му. — Не разбирам.

— Вие не мразите Африка, Сюзан... — Той се вгледа нежно в нея. Тя му беше почти дъщеря, а никога не бе успял да я накара да сподели вратата му. — Но мразите Бога.

— Може би той ме презира — Сюзан погледна преподобния право в очите, като че ли там можеше да намери опрощение за вината, която я потиска. — Никога не съм обичала Йохан. Той всичко ми даде, но аз не успях да го обикна като съпруга. Тис е в мене и не бих приела Бог да ми го отнеме... Освен ако не ми кажете защо.

Преподобният Филип поклати глава. Как да ѝ каже истината след толкова години?

— Тогава как може да твърдите, че той ни обича, че Бог е любов?

— Сюзан... — каза той и стисна ръцете ѝ. — Не съм се върнал тук само за да умра. Моята мисия не е завършена. Аз допуснах грешка, но трябваше да ви оставя да откриете първо вашия път.

— Грешка ли? За какво говорите? Обяснете ми — каза Сюзан задъхана. Тя се намираше съвсем близо до откровението, което едва дръзваше да чуе.

— Майко, къде си?

— Това е синът ми — каза Сюзан, стана, дръпна ръцете си от преподобния и се затича навън.

Изведнъж се спря. Питър стоеше пред нея, но това не беше вече нейният син, а сякаш чужд човек. Лицето му беше каменно. Държеше малък вързоп. Погледна Сюзан, като че ли я виждаше за първи път.

— Баща ми умря — каза той и хвърли пакета в краката ѝ. — Няма защо да се връщаш там. Той ти върна свободата. Аз също. Баща ми ти даде цялата си любов, а ти го обрече на смърт. Не си ми майка — извика Питър и избяга.

Сюзан искаше да се впусне след него, но преподобният Филип я задържа.

— Пуснете ме! — викаше тя.

— Оставете го, Сюзан.

— Питър! — но синът ѝ не се обърна назад.

Сюзан остана на прага вкопчила ръце в рамката на вратата. Объркан, преподобният Филип погледна настрани и забележа хвърления пакет. Едно листче падна на пода. Той се наведе да го вземе, но гласът на Сюзан го спря:

— Това Божие дело ли е? — В гласа ѝ прозираше отчаянието, но той успя да прочете двете думи, написани на листчето: „Бъди свободна“. — Това ли е любовта на вашия Бог? Той уби Тис, уби Йохан и настрои сина ми срещу мене. — Викът ѝ стана истеричен: — Това ли е Богът, когото обожавате, преподобни Филип?

— Да — каза тихо той и се приближи до нея.

— Не! Не ме докосвайте!

— И аз не разбирам, Сюзан — каза той и я хвана за раменете.

— Мразя вашия Господ!

Преподобният Филип не я пусна и усещаше как трепери в ръцете му. Над тях беше надвиснал Божият двуостър меч.

— Тис не е мъртъв, Сюзан.

Тялото ѝ се вдърви, а той здраво я хвана, като се опитваше да предотврати кризата.

— Тис е жив!

Тя сякаш излезе от един кошмар, за да потъне в друг. Чувстваше се изгубена.

— Тис не е мъртъв? Не! — изрева тя заради двадесетте пропилиени години. — Вие лъжете!

Сгърчена като ранено животно, Сюзан се свлече в краката на преподобния. Той знаеше: засега само едното острие я беше докоснало. Затвори очи и повтори думите на Исаия: „Оставих те за малко и с колко труд ще те върна“.

25.

Сухата и прашна до снощи равнина се беше превърнала в шарен килим от малки цветенца, които дъждът бе събудил през нощта. Изправен в каруцата, Джанти викаше възбудено:

— По-бързо! Давай по-бързо!

Тис препускаше с шеметна бързина. Когато видя, че конят на корана го задминава, той усети, че се свлича от седлото. Изведнъж цветята, небето и хоризонтът се люшнаха и Тис падна на земята. Коранът спря коня и се обърна назад. Яздейки към него, той се наведе и отскубна шепа цветя, а после коленичи до Тис и му ги подаде с широка усмивка.

— Мислехте, че е възможно да победите корана? — извика закачливо Джанти, скочи от каруцата и изтича към Тис. — Сега конят ви е негов!

Като видя, че конят на Тис тръгва напред, коранът се метна на седлото и запрепуска след него, подсвирвайки си весело с уста.

— Мисля, че ще станем добри съдружници, когато се научите да яздите добре. — Джанти помогна на Тис да се изправи и го тупна приятелски по гърба. — Сигурно ще трябва да спася живота и на други белокожи — каза той и погледна към корана, който се връщаше с коня на Тис.

— Конят си е мой! — каза Тис.

— Засега не е — извика Джанти, докато се качваха в каруцата, — но вие познавате проститутката...

Тис се обърна към коня си, който току-що беше загубил и когото коранът яздеше гордо.

— Спали ли сте с онази проститутка? — попита Джанти.

— Познавам сестра й — отвърна Тис, мислейки как да си възвърне коня, който сега беше всичко за него.

— А, значи сте спали със сестрата на проститутката! И не сте се оженили за нея сигурно защото и тя работи в публичен дом.

— Не, тя беше омъжена.

— А, това е вече проблем.

Тис се обърна настрани и Джанти разбра, че не иска да говори повече за това. Вдигна рамене и се отправи към каруцата си.

— Вие загубихте коня си, а това е по-тежко, отколкото да загубиш една жена. А сега — на работа! Искam оръжие и муниции.

Тис погледна още веднъж към корана, който яздеше коня му, и разбра, че изцяло зависи от Джанти. За да си възвърне коня, а заедно с него и средствата за съществуване, трябва да играе внимателно.

Мисията беше голяма и хубава, но изглеждаше безлюдна. Звънът на църковната камбана напомни на Тис за преподобния Филип. Но освен това нищо друго не приличаше на мисията, която Тис си спомняше толкова ясно.

— С кого търгувате тук? — обърна се той към Джанти.

— Лично с преподобния Ансуърт. — Джанти скочи от каруцата и се отправи към един снажен мъж, който излезе от малка къщичка близо до църквата. Бялата му яка беше леко изкривена, а дебелият му врат лъщеше като на всички англичани.

— Приятелю! Добре дошъл! — извика преподобният Ансуърт и прегърна Джанти. — Добре дошъл, добре дошъл — повтаряше той като потупваше приятелски негъра по гърба. Когато видя Тис, той се спря. За първи път Джанти идваше с бял човек. — Виждам, че имате пленник.

— Господин Тис Ботма! — каза Джанти учтиво. — Да, принадлежи ми — и той избухна в смях.

— Влезте в моето скромно жилище — преподобният Ансуърт посочи малката бяла къща.

Като не знаеше какво да прави, Тис погледна към корана, а той му отговори със свиване на рамене. Тогава той скочи от каруцата и последва Джанти, който вървеше под ръка с Божия пратеник. После се обърна към бандата безбожници, с които беше дошъл, и ги видя, че отиват да спят на сянка.

— Моят приятел Джанти ми каза, че вие му принадлежите. Влезте, моля ви — и Ансуърт се отдръпна от вратата, за да пусне Тис пред себе си. — Ще пийнете ли чаша вино?

Въпреки топлото посрещане Тис не се чувстваше добре. Подозрителният поглед на Джанти се местеше между него и преподобния.

— Вие познавате ли се? — попита той.

— Не — отвърна Тис.

Джанти се поколеба. Погледна двамата белокожи до себе си, а след това заспалите си приятели.

— Ще говорим по същество, когато престанете да си бърбите като белокожи — усмихна се той на Ансуърт. После отиде при приятелите си. Тис го наблюдаваше с любопитство, а Джанти му правеше знаци с ръце. — Говорете, говорете! Той знае английски. — След малко Джанти се озова при приятелите си на сянка.

— Какво търгувате с Джанти? — попита Тис преподобния, който го беше поканил в една малка варосана стаичка.

— Извинете ме — каза Ансуърт и плесна с ръце. Едно тъмнокожо момиче изскочи от леглото и излезе навън. — А вие какво търгувате, господин Ботма?

— Вода. Продаваме вода с Джанти. — Тис видя как преподобният взема бутилка вино. — А вие? С оръжие ли търгувате?

— Човек трябва с нещо да си изкарва хляба. Наздраве! — каза Ансуърт и подаде на Тис чаша вино. — Предполагам, че пиете вино, а не кафърска бира.

— Защо въоръжавате тези хора? Странно е за един мисионер. — Погледът на Тис се спря на потъналата в прах Библия, поставена до леглото, под една бутилка коняк. — Те ви имат доверие.

— Защо? Повярвайте ми, скъпи приятелю, че ще дойде време, когато това няма да има значение. Онези диваци там няма да избират между бурите, англичаните и самия Господ. Но дотогава аз ще ги насърчавам да се изтрепват едни други — каза Ансуърт, като се отпусна в едно кресло, което се наведе под тежестта на тялото му. — Вие знаете, че най-необяснимата война, която ще избухне в този край, ще направи чернокожите племена врагове. С малко повече късмет те ще намалееят. Това е много благоприятно за англичаните. — Преподобният се усмихна и погледна Тис с изпъкналите си очи. — Може би вие не мислите като мене? Виждате ли, господин Ботма, аз съм отявлен империалист и служа само на кралицата... И на Бога — добави той неуверено.

— Джанти ви смята за приятел — каза Тис.

— Аз съм му такъв. Той иска пушки и аз му давам. Може би това са негодни пушки, но той не е виждал подобри. Сигурно си казвате, че подготвям само терени, а когато дойде моментът, ще се оттегля на сигурно място заедно с моя Бог.

— И не ви е грижа нито за земята, нито за хората? — попита Тис с горчивина. — Ще заминете ли, щом получите желаното?

— Ще оставя Библията — отвърна Ансуърт, като погледна Тис с престорено учудване — в замяна на тяхната земя. Смятам, че сделката е справедлива.

Тис стана, остави чашата си на масата и се вгледа в преподобния. В него той виждаше събрано всичко това, което баща му мразеше у англичаните. Испита желание да го убие, но овладя гнева си.

— Може би ще успеете да ни вземете земята и да ни отнемете езика — каза Тис, който изведнъж си спомни как тялото на баща му се люлееше пред английските войници. — Но след това ще ви убия!

— Кажете на вашия чернокож приятел, че съм готов да говорим. — Ансуърт направи на Тис знак с ръка, който означаваше, че трябва да си тръгне.

Яхнал коня му, коранът не преставаше да се усмихва подигравателно на Тис, с което искаше да му каже, че някой ден би могъл да си го получи обратно, но на каква цена...

— Не знам какво си направил на този коран, братко, но знай, че никога няма да го загубиш — каза Джанти на Тис, който седеше до него.

Отпред се движеше каруцата, натоварена с пушки, които бяха скрили под камара от кожи.

— Защо мисионерът те ядоса?

— Мисля, че грешиш, като му се доверяваш — каза тихо Тис.

— А той има ли право да ни се доверява, приятелю? — Джанти ококори невинните си очи. — Ти какво искаш? Вода или земята ми? Защо си тръгнал с негър? Обичаш ли негрите.

— Вече ти казах.

Самият Тис не можеше да си отговори защо е с тях. Харесваха му скромността и достойнството на Джанти. Но това, което в началото

беше само връзка с миналото му, сега се бе превърнало в нещо по-дълбоко.

— Знай, че и на мене не трябва да имаш доверие — извика Джанти и се метна от седлото в каруцата. Тис го видя как се свива на кълбо, как слага една риза под главата си и се приготвя за сън.

Коранът му се усмихна широко и кимна, с което като че ли искаше да каже, че е готов за ново надбягване.

— Колко дни път има до твоята земя? — попита Тис.

— Един ден ще разбереш — отвърна Джанти сънено.

Скърцащите колела на каруцата се носеха все нататък, отвеждайки Тис в дълбините на Африка.

26.

Блясъкът на Добра Надежда беше отминал. Утринните лъчи на слънцето огряваха стаята и на стените ясно се открояваха местата, на които някога висяха картини. Пердетата бяха свалени, а без тях стъклата изглеждаха още по-мръсни.

— Децата ми вече са големи. Всичко ще се оправи — каза Розита и в усмивката ѝ Емили разпозна Мария, която би се разплакала, ако можеше да види до какво положение са стигнали.

— Сънди каза, че ще си намери работа, а аз ще дойда с вас — добави Розита. Изпъчила едрите си гърди напред, тя понесе към Жак едно голямо перде, а огромният ѝ ханш гордо се полюшваше.

— Няма да има повече работа за Сънди — каза Емили и затвори очи, докато Жак пое пердето от ръцете на Розита и го сложи в един сандък.

— Кажи на Сънди да отиде при господин Уестбъри — изкомандва Клара. Тя нервно дръпна пердето, което Жак беше прибрал. — Защо си го нагънал така?

Жак се отстрани, а тя заизважда пердето от сандъка.

— Един Господ знае защо си правим труда да вземаме всичко това с нас. Може би скоро ще ни грабнат под носа и земята.

— Кой? — попита хладно Емили.

— Всичко това ти доставя удоволствие. Сигурна съм, защото ти харесва да страдаш.

— За какво страдание говориш? Има много по-нещастни от нас. Някои хора няма къде да си пренесат багажа... А сега трябва да се заемем с килима, Розита. Извикай Сънди, ако обичаш.

— Да, госпожице Емили — Розита бързо излезе от стаята, като усети, че бурята приближава.

— Доста дълго мълчах и те гледах как ядеш каша като негрите. Слушах те как ни поучаваш в духовните добродетели на бедността, как непрекъснато ни напомняш, че твоята къща в Кейптаун ще ни спаси и че въпреки болестта ти ти ще ни изведеш на обетованата земя. Но ще

ти кажа защо стигнахме дотук: защото оправдаваше греховете на баща ни.

— Клара! Как смееш винаги да обвиняваш другите? Погледни се!

— Не, Емили, твоя е грешката. Ти намери извратено удоволствие в бедността, в която бяхме въвлечени. Ти тласна Джофри към жертвата, която той направи, само за да има едно гърло по-малко за изхранване.

— Не се жертвам, майко, а правя това, което винаги съм искал.

Клара рязко се обърна към сина си. Той бе облечен в червената униформа на британската армия. Обзета от паника, тя остана на мястото си като поразена. После тръгна към него, но се спря, защото Жак я изпревари.

— Не! — каза решително той и застана между майка си и брат си.

Клара отстъпи назад. По лицето ѝ се четеше отвращение.

— Ти се осмеляваш да ми кажеш не!

— Джофри ще замине. Нищо не можете да направите.

— Така ли? Кажи ми истината, Джофри. Жак ти вкара тази идея в главата, нали?

— Не, майко, аз сам взех това решение. Той дори се опита да ме спре.

— Заради баща ти ли? — попита Клара с по-мек тон. Емили разбра, че сестра ѝ ще заложи на последната си карта. — Мисля, че вече е време да говоря за баща ти, Джофри. Никога ли не си се питал защо си ми толкова скъп?

Като усети тежката ръка на Жак върху рамото си, Клара замълча.

— Бих искал да ви кажа нещо насаме.

— Искаш да говорим? Осмеляваш се да се месиш в живота на Джофри!

— Да, осмелявам се.

Джофри се отдръпна, за да даде път на майка си, и срещна погледа на Жак.

— Излез! — прошепна Жак.

— Не! — извика Клара. Тя започна да се дърпа, но той я теглеше към кухнята! — Не мисли, че не виждам как дори развалините на Добра Надежда не са пречка да изпратиш брат си на смърт само за да запазиш имението за себе си. Ти би трябвало да заминеш. Той иска да

отиде при своя баща, а не при неговия. — Клара замълча за малко, за да види действието на стрелата си, но Жак не трепна дори. Тогава тя се смути. — Чу ли какво ти казах? — извика майка му, обхваната от ужас заради мълчанието на сина си.

— Ако му кажете истината, той ще бъде загубен за вас. — Жак я пусна, приближи се до вратата, но се спря и я изгледа с отвращение. — Аз приех срама на вашето минало, но ако държите на Джофри, представете си, че лейтенант Дънкън Шоу никога не е съществувал — каза той, преди да излезе.

Клара не намери сили да се помръдне. Последните думи на Жак отекваха в кухнята. Тя се приближи до масата и с един замах помете съдовете от нея, като че ли искаше да заглуши гласа на сина си.

Жак извади от куфара червения мундир. Позлатените нашивки, пагоните и платът бяха изядени от молците. Усмихна се като си спомни как Джофри изглеждаше някога в тази униформа. Но преди да я постави отново на куфара, Жак се спря. Беше усетил нещо твърдо. Той разтърси мундира. Пъхна ръка в джоба му и ръцете му напипаха големия ключ. Ключът, който можеше да отвори една несъществуваща врата във Франция и който, според думите на майка му, щеше да възвърне изгубената гордост на семейство Бовилие.

Джофри отправи последен поглед към Добра Надежда. За пръв път той се чувстваше истински свободен. Брат му беше отрязал пъпната връв, която го свързваше с майка му.

Новата униформа му даваше самочувствие. Той пришпори коня си и се устреми към бъдещето, което се очертаваше пред него благодарение на Жак.

Утринните слънчеви лъчи се отразяваха в окаченото на едно дърво огледало, пред което Джон Уестбъри се бръснеше. Той забеляза в огледалото Сара да си играе със седемгодишната им дъщеря пред фермата. Жена му очакваше дете.

— Ела тук! — извика тя, като се спря да си поеме дъх и хвана корема с двете си ръце. — Ела да си обуеш обувките.

— Не ми трябва. Ще яздя кон.

Джон се обърна, за да погледне дъщеря си. Тя тичаше волно, а тежките ѝ кафяво-червеникави коси се вееха на вятъра.

— Тя е едно малко диваче — каза Сара на мъжа си. — Не мога да я укротя.

— Кетрин е частица от земята — отговори Джон и погледна корема на жена си. — А освен това сега не трябва да бдиш само над нея.

Сара се обърна настрани, без да каже нищо, но Джон долови искрица страх в погледа ѝ. Избърса бръснача си в кърпата и го остави до дървото.

— Не се страхувай, Сара. Няма да загубиш това дете.

— Пак ли заминаваш? Предизборната кампания, нали? Живееш само за политиката и тя те е обсебила изцяло. На всяко дърво е закачен портретът ти, но и това не ти стига.

— Сара, какво има? Нещо те смущава?

Постепенно жена му се беше променила, без той да забележи това.

— Страхувам се, Джон. Чувам какво се говори за тебе и виждам как ме гледат. Твоята работа ме плаши.

— Все пак трябва да се действа — отвърна Джон, като я прегърна. — Ако някой не се заеме с това, какво ще стане?

— А защо трябва да си ти? — попита нежно тя. — Защо?

— Защото мога да навляза в политиката, докато за други това е невъзможно.

— За какви други говориш? Знаеш ли дори кой си ти, Джон? Все ми е едно за другите. Единствено ти имаш значение за мене. В Кейптаун разбират твоята борба.

— Затова трябва да се борят тук, за да могат тукашните хора да осъзнаят собствените си предразсъдъци.

— Но техните предразсъдъци са насочени срещу тебе, а те дори не знаят истинския ти произход. Плашат ме.

Джон я притисна по-силно, опитвайки се да я успокои.

— А Емили и семейството ѝ, те също са изгонени от земята им. Какво повече имат от тези, за които ти се бориш?

— Цвета на кожата си.

— Той ще им помогне ли да си запазят къщата? Би ли могъл да попречиш на това?

Джон се обърна към къщи и видя господин Уестбъри да излиза. Той се беше прегърбил почти на две, премига срещу слънцето и тръгна бавно към стола, който беше оставен до вратата.

— Ами той, Сара? Той яростно се е борил срещу това, което е защитавала жена му.

— Искам да родя в Кейптаун — каза тя и наведе глава. — Ще отида при господин и госпожа Робъртсън.

— Защо? — Джон изведнъж почувства уплаха.

— Така искам. Нямам повече смелост.

Докато Сара вървеше към къщи, Джон усети как пропастта, която ги разделя, става по-голяма. Беше загубил младата жена, чието свободомислие го бе спасило. Шум от конски тропот привлече вниманието му и той вдигна глава.

Един добре облечен човек, явно несвикнал на дълги преходи, яздеше към къщата. Той спря коня си близо до Джон и слезе непохватно.

— Добър ден — каза мъжът и изтупа елегантната си черна куртка. — Търся имението Добра Надежда. Знаете ли къде се намира?

— Натам — Джон посочи пътя към фермата. — На около пет километра оттук — добави той, все още обсебен от мисълта за Сара в нейното състояние.

— Джон Уестбъри! — извика мъжът, който го беше разпознал. — Вие работехте при „Мадър енд Бьозелинк“, ако не се лъжа.

— Да — отвърна Джон и го погледна с любопитство.

— Сега работя там — човекът свали шапката си. — Радвам се, че ви срещнах, господине. Следя кариерата ви с голям интерес. А политическата ви позиция в този регион е просто възхитителна! Точно от това имаме нужда.

— Благодаря — отвърна Джон и сви рамене. Сега единствено го интересуваха Сара.

— Наричам се Ралф О'Рейли.

— Приятно ми е.

— Желая ви късмет. На колко километра казахте, че е оттук? — попита О'Рейли и се обърна към коня си с явно нежелание.

— На пет километра.

— Познавате ли семейство Бовилие?

— Да.

— Може би ще имат нужда от вас — каза О'Рейли и пришпори коня си. — Радвам се, че се срещнахме, господине. Довиждане.

Джон се обърна към къщата и видя, че Сара стои до един прозорец. От възхищението, което му засвидетелства този непознат, той осъзна колко самотна се чувства тя.

„Защо отново усещам смъртта близо до нас?“ — Емили се огледа в празната стая. Малкото вещи, които носеше със себе си, бяха наредени в сандъци. Потопи перото си в мастилото и видя как то потъва в черната течност. Тя също имаше чувството, че е погълната от тъмна пропаст. От салона се дочуваха гласове, но Емили не им обръщаше внимание. „Може би ние самите сме попаднали в мрака. Добра Надежда загина“.

На вратата някой силно почука.

— Госпожице Емили, трябва да дойдете. Бързо! — викаше Розита, обзета от силна възбуда.

— Вратата е отворена, Розита.

Прислужницата трепереше от вълнение. Белите ѝ зъби блестяха зад тъмните устни, отворени в широка усмивка. Най-широката, която Емили бе виждала от месеци насам.

— Елате! — каза Розита и затика инвалидната количка към вратата. — Всички ви очакват.

Жак слушаше внимателно господин О'Рейли, който съобщи нещо неочаквано. Той се страхуваше, че ако го прекъсне, всичко ще изчезне като сън.

— Нашият клиент желае да купи виното, с което разполагате, и да има това право през следващите три години. — Господин О'Рейли погледна към Клара, която слушаше с безизразно лице. — Нашият клиент настоява вината да се експедират незабавно.

— Това е невъзможно — каза Жак. — Вие виждате, че имението е разсипано и че са необходими пари за възстановяването му. Тогава едва бихме могли да произвеждаме количествата, за които говорите.

— Жак, не се меси — прекъсна го Клара сухо. — Ние приемаме вашето предложение — обърна се тя усмихната към господин О'Рейли.

— Приемаме ли? — Жак погледна майка си право в очите. — Какво знаете вие за състоянието на лозята, майко? Оставям на вас грижата да обясните как се възстановява продукцията от земя, която е била изоставена от години.

— Клиентът ми е в течение на положението — отвърна О'Рейли и погледна Емили, която влизаше тикана от Розита. — Добър ден — поздрави той.

— Продължавайте, моля ви — каза Емили, като видя каква възбуда цари наоколо.

— Срещу вината моят клиент е готов да отпусне необходимите средства за възстановяването на това имение. Предполагам, че вие го управлявате — обърна се гостът към Жак.

— Да — Жак се стараеше да запази спокойствие. — Ако клиентът ви е готов да ни даде аванс, ние приемаме предложението ви.

— Все пак трябва да намерим сигурно поръчителство — каза О'Рейли, който беше очарован от ролята си на добър вестоносец.

— Извинете ме, но съм малко объркана. Кой е този клиент, за когото говорите? — обади се Емили.

— Страхувам се, че не мога да ви го кажа.

— Не го ли познавате? — попита Емили изненадана.

— Какво значение има? — намеси се Клара. — Освен ако си натъжена за това, че няма да можеш да настаниш семейството в къщата на госпожица Търстън.

— Един момент — Жак се опита да надвика майка си. — Остава да решим проблема с поръчителството.

— Това не е трудно — отговори господин О'Рейли, чието лице просто сияеше. — Вашият съсед, господин Уестбъри, е приемлив гарант.

— Джон Уестбъри? — извика Клара ужасена. — И вие ще молите Джон Уестбъри да ви бъде поръчител?

— Сигурен съм, че клиентът ми ще го одобри. Какво ви смущава? Вие го познавате, надявам се.

— Кой е вашият клиент? — настояваше да чуе Емили, а Клара мърмореше от възмущение.

— Не мога да си позволя да съобщя името на въпросната личност. — О'Рейли поклати глава и се усмихна учтиво.

— Споразумението е приемливо — каза Жак като бързаше да приключи с тази сделка, която му даваше възможност да се изяви. — Ще получа гаранцията, господин О'Рейли. Ще уредя това колкото е възможно по-скоро. — И той вече си подготвяше думите, които щеше да каже на Джон Уестбъри.

Неизвестността на клиента продължаваше да безпокои Емили, но като видя каква промяна донесе това на Жак, реши да не се намесва. Колко разпаленост се излъчваше от лицето му! Тя не би провалила първата възможност, която му предлага животът.

Пътят, който водеше към фермата Уестбъри, сега се стори по-дълъг на Жак. Той различаваше в мрака овцете, които пасяха зад къщата, малката Кетрин, която яздеше кон, и силуета на господин Уестбъри, седнал в едно кресло пред къщата.

„Джон, искам да отправя към вас една молба... — ето как мислеше да започне той. — Вие ще извлечете политически дивидент, като подкрепите фермерите в региона...“ Не, това не върви. „Изглежда, че вашето поръчителство ще бъде прието като най-подходящо...“ — сам той се удиви, че е измислил това изречение.

В къщата проблесна светлина и Сара излезе. Тя хвана стареца под ръка и преди да влязат вътре, извика:

— Кетрин! Време е да се връщаш!

Малкото момиче покорно поведе коня си към къщи.

— Искате да се срещнете с баща ми ли? — попита Кетрин, която подскочаше пред къщата. — Оставете ми коня си — предложи тя и побърза да хване юздите. — Вие сте Жак Марздън, нали? Познавам ви.

— Да, аз съм Жак Марздън, а ако не се лъжа, вие сте Кетрин Уестбъри.

— Жак!

Той се обърна, като чу Джон да го вика, и тръгна към него, а думите, които мислеше да каже, се наредиха тържествено в съзнанието му.

— Познавате ли се с баща ми? — попита Кетрин, без да пуска юздите. Лекото ѝ телце едва не се отлепи от земята, когато конят

отметна главата си назад.

— Добър ден, Жак. Радвам се да ви видя. — Джон му подаде ръката си. — Какво мога да направя за вас?

Жак пое протегнатата ръка, отвори уста, но изведнъж подготвената му реч изчезна пред приятелското изражение на Джон.

— Имам нужда от помощта ви — каза той.

Сюзан скочи от колата, като я остави да се движи сама към Добра Надежда. Вътре нямаше нищо, освен една торба, торбата на преподобния Филип. Там тя беше сложила малкото вещи, които синът ѝ бе хвърлил в краката ѝ.

Вървеше бавно по следите, оставени от колелата. Мина през изоставените лозя, които шумоляха, полюшвани от вятъра.

„Сюзан! Ела тук! — Прюданс я викаше и се смееше. — Ела тук, щом ти казвам. Тис Ботма се интересува от тебе. Мисля, че те харесва!“ — кикотенето на Прюданс отекна в лозята, преди да изчезне.

„Той целуна ли те? — този път беше детският глас на Емили. — Ей! Представи си, ако те целуне!“

Птичи вик я накара да настръхне. Спря се и притвори очи, а сърцето ѝ заби силно.

Димна завеса се издигаше пред къщата. „Жан-Жак гори!“ — викаше тя.

„Може би не за Тис Ботма трябва да мислим...“ — казваше Клара. Чу се конски тропот. Пламъците изведнъж се превърнаха в английски униформи. Появи се Чарлз Марздън, гордо изправен на коня си, а до него Тис, който гледаше смутен. Сюзан усети, че някой я ритва в краката и тялото на Уилям Ботма увисна пред очите ѝ. Той бавно се полюшваше и сякаш ѝ се усмихваше, а въжето се впиваше в шията му...

Сюзан се спря, направи усилие да избяга от кошмарните си спомени и пое отново след колата.

— Какво е това? — попита Емили, без да пуска пердето, което Розита закачаше. — Дойде ли някой?

Розита наведе мощното си тяло и погледна през прозореца.

— Някаква кола дойде — каза тя и се изправи, за да си продължи работата.

— Разбрах, че е кола, но не чух някой да слиза.

Розита въздъхна, с огромно усилие се наведе отново и издаде напред устни.

— Наистина, никой не слезе.

Емили пусна пердето и Розита изведнъж загуби равновесие от тежестта на плата. Табуретката, на която се беше качила, се олюля и тя се улови за корниза.

Кочияшът спокойно си седеше с цилиндър на глава, но се изправи, когато видя Емили да излиза с инвалидната си количка от къщата.

— Добър вечер — поздрави той с кимане на глава.

— Добър вечер — отвърна Емили, озадачена от празната кола. — Мога ли да знам защо сте тук?

— Моята пътничка ще пристигне след малко — каза той смутено. — Ще сваля багажа.

Раздразнена от глупавото положение, Емили го гледаше как прекалено внимателно смъква една-единствена малка торба.

— Бих искала да ми обясните, моето момче! — каза тя с целия авторитет, който ѝ придаваше възрастта. — Спирате колата си пред нашата къща, сваляте някаква си малка торба... — Емили замълча. Една жена се показва от завоя. Присви очи и се вгледа в мрака. — Кой е?

Жената се затича към нея. Златистите ѝ коси падаха до раменете. Емили отвори широко очи. Кочияшът гледаше с нарастващо любопитство, като не пускаше торбата от ръцете си.

— Сюзан!

Докато двете жени безмълвно се прегръщаха, той слезе от колата и пусна торбата до тях.

— Половин крона — каза той.

— Нямам — отвърна Сюзан и изтри сълзите си. — Имаш ли половин крона, Емили?

— Не — отвърна тя, смеейки се през сълзи.

Кочияшът гневно гледаше тези две жени, които, изглежда, се забавляваха от това, че няма да му платят. Тогава той взе торбата, а Сюзан извика:

— Не струва половин крона.

— Вземете това — Емили дръпна от шията си един медальон и му го подхвърли.

— А какво мога да правя с него?

— Изяжте го! — отвърна Емили. Тя не откъсваше поглед от Сюзан, като че ли искаше да навакса всичките изминали години.

Сюзан насочи количката на Емили към салона, но се спря потресена от бедността, която се издаваше наоколо. Емили я наблюдаваше, докато тя обходи с поглед стаята, търсейки някогашния комфорт, с който бе свикнала. Лицето ѝ беше бледо.

— Госпожице Сюзан! — извика Розита, която най-послед бе закачила пердето. Тя слезе от табуретката и се втурна към нея, размахвайки ръце. — Вие ли сте? Ох! — и тя вдигна ръка пред устата си. — Вашата стая... Къде ще спи, госпожица Емили?

— Не се притеснявай, Розита. Сигурна съм, че на Сюзан ѝ е все едно.

— Мога ли да видя стаята си? — попита Сюзан, нетърпелива да намери отново своето минало. — Къде е Клара? — изведнъж тя си спомни страха, който всяваше сестра ѝ. Огледа се, сякаш очакваше Клара да изникне изневиделица.

— Какво има, Сюзан? — попита Емили, като забеляза тревогата ѝ.

Сюзан стоеше пред вратата на стаята си. Дантеленото перде го нямаше вече. Стаята бе празна, а стените, боядисани в нежни тонове потъмнели.

— Всичко е наред, Сюзан. Добра Надежда ще се възроди. Жак има големи проекти. Всичко ще възстановим — каза Емили.

— Не — отвърна тъжно Сюзан и погледна през прозореца. — Много е късно. Останала е само бедността. — Тя се приближи до сестра си, която смилено стоеше в инвалидната си количка. Бедната Емили! Колко назад живее във времето. Тази количка сякаш я бе оставила в безвъзвратното минало. — Всичко си е отишло — каза тя, като видя, че от евкалипта под прозореца ѝ са останали само коренищата.

Емили поклати глава. Тя хвана ръката на Сюзан и докосна с пръстите си загрубялата кожа, която издаваше годините на страдание.

— Говорих ти за Джон Уестбъри — каза Емили.

Сюзан кимна, без да отговори.

— Той се изяви в политиката и се бори срещу това, което ни доведе дотук. Имаш право, останала е само бедността. Но ти си у дома, не можеш да го отречеш, а може би това е в памет на баща ни...

Елизабет Робъртсън хвана главата на новороденото и извърна очи. Тя видя черната като катран коса и тъмната, още топла и влажна кожа на бебето. Усети между пръстите си мекия череп и мъничкото му вратле. Инстинктивно го издърпа и не чу нито последния вик на майката, нито първия дъх на бебето. В съзнанието ѝ отекваше единствено решителният глас на Сара в деня на нейното пристигане:

— Ако не е бяло, ще го вземете. Ще го настаните в сиропиталище и ще го забравите. — Тя нямаше вече нищо общо с онова цъфтящо момиче, което семейство Робъртсън обичаше като свое дете.

— Но защо? — Господин Робъртсън бе пребледнял от ужас. — Не ви разбирам, Сара. То си е ваше дете. Какво значение има, ако кожата му е тъмна? — И той безпомощно вдигна ръце към небето. — Това е дете, нов живот, това е детето на Джон...

— То може да го унищожи. — Силна болка я накара да се прегъне на две. — Обещайте ми, че ще направите това, което ви моля.

— Но аз никога не съм акуширала — каза Елизабет и отправи към мъжа си отчаян поглед. — Опасно е.

— Тя не може да го направи. Не. Не искам да се подлагате на опасност. Елизабет не може да поеме тази отговорност.

— Значи не се интересувате за Джон. Ако дори и малко бяхте помислили, щяхте да разберете каква опасност крие за него едно тъмнокожо дете. Моля ви, заклевам ви, обещавайте ми!

И те се подчиниха. Без желание.

Плачът на бебето прекъсна мислите на Елизабет и тя го погледна как рита с мъничките си крачета върху окървавения чаршаф. Беше момче, още свързано с майка си чрез дълга розова връв.

— Кажете ми какво е — попита Сара на един дъх.

Елизабет сведе очи. Беше ѝ невъзможно да отговори. Тя прекъсна връвта, а Сара се изправи на лакти, за да погледне.

— Изнесете го! — извика тя и отпусна глава на възглавницата.

Бебето плачеше. Елизабет се обърна към мъжа си за помощ. Джеймс Робъртсън стоеше настрана, съзерцавайки детето, чието бъдеще държеше в свои ръце. Той го взе от жена си и усети как телцето му се гърчи, а малките му ръчички и крачка махаха във въздуха и търсеха за какво да се хванат в този свят, в който майчината му утроба го беше изхвърлила.

— Погледнете бебето си — каза той на Сара, като ѝ показва този ревящ образец на тъмнокожото човечество.

— Не! — извика тя и отметна силно главата си назад, стискайки очи.

— Вижте го! — повтори Джеймс. — Това е вашият син. Той има нужда от вас.

Джеймс се обърна към жена си напълно съкрушен. Без да го взема от ръцете му, тя зави бебето с мека бяла пелена. Лицето на Джеймс Робъртсън изразяваше смущение. Той я погледна за миг с поглед, пълен с отчаяние.

— Иди! — му каза Елизабет. — Иди бързо!

В очите му блесна сълза. Жена му знаеше, че той не плаче за детето, а за тази, която бяха приели преди години като собствена дъщеря. Тя беше вече мъртва от навлизането в политическия живот на мъжа си Джон, защитник на правата на тъмнокожите. Оттогава тя живееше в страх, който преди не подозираше дори, че може да изпита.

Джеймс Робъртсън гледаше олющените стени на манастира. Той държеше увитото в бяла пелена бебе. Беше смъртно пребледнял. Всяка крачка го отдалечаваше от най-съкровената му вяра, от човешкото му достойнство.

Дори не бе забелязал, че е позвънил. Вратата се отвори и пред него застана една монахиня с продълговато лице, облечена в черно. Очите ѝ бяха светли, а кожата — толкова гладка, че почти блестеше. Зад нея стоеше тъмнокожа жена и го гледаше с любопитство. Погледът ѝ се спря върху белия вързоп, който той държеше. Тя знаеше какво държи, дори предполагаше какъв е цветът му. Видът на Джеймс Робъртсън беше красноречив.

— Какво е това? — попита монахинята с ирландски акцент. — Какво желаете? — Тя протегна ръце към Джеймс, сякаш въпросът нямаше нужда от отговор.

— Намерих това бебе — отвърна господин Робъртсън веднага, докато тя вземаше бебето. Той протегна ръка към детето, после отстъпи назад и погледна тъмнокожата жена, която придружаваше монахинята. — Беше изоставено.

— Да — отвърна монахинята, като подаде детето на негърката. — Как се казва?

— Вилие — измотолеви Джеймс, спомняйки си за името Бовилие.

— А малкото му име? Може би е мюсюлманин?

— Джон.

— Вилие е африканско име.

— Йоханес — поправи се Джеймс.

— Йоханес Вилие — повтори монахинята, а негърката поклати глава.

— Да — каза той и наведе очи.

— Когато го намерихте, имаше ли бележка с името му?

— Това е името му. Всички деца трябва да имат име, особено изоставените.

Монахинята кимна и протегна бледата си ръка. Той инстинктивно подаде своята, но ръката ѝ хвана дръжката на вратата.

— Довиждане — каза любезно тя.

— Мога ли понякога да идвам, за да го виждам? — попита Джеймс, като задържа вратата. — Бих искал да...

— Защо? — монахинята го прониза с поглед.

Искрица светлина проблесна в очите на тъмнокожата, сякаш животът ѝ зависеше от неговия отговор.

— Може би е по-добре да не идвам — каза той и видя, че в същия миг светлинката угасна.

Вратата се затвори зад него и ключът се завъртя в желязната ключалка. С несигурни крачки Джеймс тръгна към оградата. Чу някой да го вика, спря се и се обърна. Малки тъмнокожи личица, с големи кръгли очи и сплескани нослета го наблюдаваха безмълвно.

27.

Джофри дълбаеше твърдото дърво на вратата с парче остър камък. Прекара пръст по вдлъбнатината, която образуваше буквата Д. За да изпише тази единствена буква, му бяха необходими много дни, а той знаеше, че ще прекара още доста време в мрака на килията си.

Щом чу, че прозорчето на вратата се отваря, Джофри бързо тръгна пипнешком към малкото късче светлина, което то пропускаше. Някой бутна навътре метална паница и капакът ѝ издрънча. Той побърза да го вдигне, преди светлината да изчезне и видя вътре обичайната попара.

— Кой сте вие? — Джофри извика към човека, който му беше донесъл яденето и когото никога не бе виждал. — Как се казвате? Говорете ми!

Прозорчето отвън се затвори и мракът отново се спусна над килията. Успя да напипа в тъмното купата и се облегна на влажната стена. Стигна до ъгъла и се свлече до земята. Тя също беше пропита от морската влага, обхванала стените в подножието на замъка. След като седна, той натопи пръсти в попарата.

Както всеки ден, и днес в съзнанието му изплува инцидентът, който го хвърли в тази килия и го лиши от хубавата му червена униформа. Премисляше отново какво се бе случило, за да се разбият мечтите му.

Войниците се наредиха в една редица и вдигнаха оръжие готови за стрелба. Сержантът извика:

— За огън!

Джофри беше залегнал на земята готов да открие огън, но изчакваше последната секунда, за да стане.

— Марздън! — викът на сержанта гръмна в ушите му и той скочи, за да козирува.

Подофицерът тръгна заплашително към него. Още чуваше скърцането на ботушите му.

— Да не си въобразявате, че щом се казвате Марздън, трябва да имаме към вас специално отношение? Мислите ли, че името Марздън ви дава право да не се подчинявате на заповедите?

— Не, сър. Опитвах се само да обясня защо смятам, че трябва да ставаме, както го правят те, сър.

— Как така „те“? Кой са те? — попита сержантът.

— Бурите, сър.

— Значи от тези голтаци предпочитате да се учите!

— Те имат опит, сър. Ако тренировката днес се провеждаше срещу племето кхуза, то всички ние щяхме да отнесем по едно копие в главата. Или пък куршум.

— А, така ли? — каза сержантът, като втренчи в Джофри изпъкналите си очи и го лъхна със зловонния си дъх на тютюн. — Баща ви ли ви втълпи това? Той и прочутият полковник Стринджър?

— Не, сър, научих го от народа.

— От народа... — изкрещя сержантът, който без малко не онемя, като чу тази дума.

Джофри едва можа да преглътне залъка си. Закашля се и ясният образ на сержанта избледня. После пое дълбоко въздух и сержантът отново се появи. Войниците се тренираха така, сякаш всички войни трябваше да се водят според устава в британската армия. Джофри презираше всичко, което считаше за глупаво, и упорито не искаше да се подчини на заповедите. Беше отказал да си свали униформата преди лягане, за да бъде готов в случай на неочаквано нападение. Виждаше ясно отвратителната физиономия на сержанта, който крещеше:

— Арестувайте този човек! — Джофри още усещаше как железните нокти на военната полиция се впиват в него.

— Но армията не може да спи по пижама! Вие сте глупак — извика той в лицето на сержанта. — Вината за смъртта на тези войници ще се стовари върху вас, когато вашата глупост ги убие! — С тези думи Джофри удължи престоя си в карцера.

— Не, Марздън — каза сержантът. — Само вашата кръв ще изцапа ръцете ми. Кръвта на войник, който си въобразява, че знае повече от мене.

Докато го дърпаха за косата, Джофри имаше чувството, че ще му отскубнат главата.

— Хвърлете го в карцера!

Вледеняваща влага проникваше сякаш в костите му. Той опипа вътрешността на купата и облиза останалата попара. Намери пипнешком камъка и изпълзя до стената. Прокара пръсти по студения камък, докато стигна до вратата. Там той откри думите, издълбани отпреди близо четиридесет години: Уилям Ботма. Това име нищо не му говореше, но братско чувство го свързваше с човека, който е имал неговата участ. Когато стигна до буквата Д, той протегна ръка, за да очертае Ж.

— Марздън! — Джофри рязко отстъпи назад заслепен от светлината, която нахлу през отворената врата. Той загуби равновесие, олюля се напред и видя сержанта, обут в добре лъснати ботуши.

— Ще имате възможността да докажете вашите теории на практика, момчето ми — каза познатият глас.

Джофри вдигна глава и примига с очи пред силната светлина. След огромните ботуши погледът му се спря на ъгловатата му брадичка и жълтите зъби, които се показваха през напуканите му устни, разтворени в нещо като усмивка.

— Баща ви е пенсиониран. — Сержантът се изсмя злорадо. — Крайно време беше да се сложи край на неприятностите, които ни причиниха той и неговият приятел, полковник Стринджър. Избрахме вас да му съобщите за изключването му от британската армия. Не искаме да рискуваме живота на повече от един човек. Справедливо е това да сте вие.

Джофри усети, че очите му се наливат със сълзи. Най-последеше да види баща си.

Чарлз Марздън наблюдаваше как Стринджър разкъсва със зъби парче изсушено месо. Той беше свикнал със соления му вкус и хрущялите. Те бяха станали част от живота му. Живот, изключващ всякакви добри маниери, на които го бяха приучили в детството му. Беше навършил шестдесет години. Приятелството със Стринджър му донесе такова душевно спокойствие, че единствено смяната на сезоните имаше значение.

— Ще влезем призори. Той няма да ни очаква.

Докато дъвчеше, Стринджър се взираше в тъмнината, за да види мисията.

— Има ли смутове там?

Той ги причинява с това, че добре си оправя положението.

— Странни хора са това мисионерите. Един ден питам Ансуърт защо се учудва, че бурите са се опитали да прекъснат пътищата на мисиите. Пътищата за трафик на оръжие — Стринджър уточни с намигване на очите. — Негрите на север, ми отговори той, имали нужда от протекция. От кого, попитах го аз. От тях самите, беше отговорът. Ансуърт смята, че негрите въобще не зачитат бурите, а още по-малко — англичаните.

— Може би тук се чувстват у дома си.

— Бурите ли?

— Негрите. И едните, и другите.

Стринджър се изправи, потупа Марздън по рамото и протегна умореното си от дългия път тяло. Отново се вгледа в мрака, който скриваше мисията.

— Ще ги убедим, че имат нужда от нас — каза той и се усмихна. — Но защо трябва да чакаме до сутринта, приятелче? — Стринджър погледна една малка групичка мъже, които играеха на зарове. — Винаги съм се питал на какво ли ще прилича, ако си махне бялата яка, която му държи главата.

Марздън и Стринджър заедно дърпаха въжето на камбаната и викаха, за да заглушат металния звън, а очите им искряха лукаво:

— Представяте ли си, че като дете съм пял в хора на Уестминстърската катедрала! — извика дяволито Марздън и увисна на въжето.

— А аз съм бил послушник в „Свети Павел“ — Стринджър се изсмя гръмогласно, погледна надолу от върха на църквата и направи знак на Марздън да замълчи. Беше забелязал светлината от газена лампа. После вратата на малката къщичка на Ансуърт се отвори. Стринджър се усмихна широко. — Колко жалко, че гласчетата ни не са като едно време, когато пеехме в хора.

Но камбаната заглуши думите му, така че Чарлз виждаше само как си мърда устните.

Полковникът погледна отново надолу и извика силно:

— Вас търся, преподобни Ансуърт! — Дръпна се назад и едва сдържа смеха си.

Ансуърт беше съвсем гол. Трепкащата светлина на лампата осветяваше едрото му розово тяло. Той се заобръща и погледна към небето.

— Кой е? — попита той сякаш звездите. — Ти ли си? Мръсен кафър!

— Не ме познавате — отговори Стринджър. — Но аз ви познавам, Ансуърт.

Преподобният се стресна. Два силуета се спуснаха от кулата на църквата и скочиха пред него.

— Видяхме те, Ансуърт — каза Стринджър и спря поглед на тлъстия розов корем, който скриваше жалкия му признак за мъжественост. — Камбанният звън ли ви призовава да излезете така, както майка ви е родила? — и продължи като видя една тъмнокожа девойка да излиза от къщата на преподобния: — Един по един — добави той, докато момичето влезе в една колиба.

— Не мислех, че ще дойдете тази вечер, полковник Стринджър — каза Ансуърт, като дръпна назад розовите си телеса. — Не очаквах такава чест.

— И ние също — изсмя се Стринджър. После се обърна и изсвири с два пръста. — Но вярвам, че моите хора ще оценят положението.

Няколко мръсни и дрипави мъже изскочиха като че ли изневиделица, подобно на нощни пеперуди, и заобиколиха Ансуърт, избухвайки в смях:

— Имаме нужда от храна и сън!

— Някои може би ще имат нужда от друг род развлечения. Мога ли да ви представя полковник Чарлз Марздън? Това е преподобният Ансуърт, изпратен далече в Африка в служба на кралицата... и на джоба си — обърна се към тях Стринджър.

Ансуърт, който най-после се беше облякъл, подаде на Стринджър и Чарлз по чаша вино.

— Това вино е от Кейптаун и е по-добро, отколкото очаквах. Купих го много скъпо от една очарователна жена. — Той отпи глътка и мазно се усмихна на гостите си. — Трябва ми за причастието, нали

разбирате. — Ансуърт се опита да изглежда по-авторитетно и сведе надолу очи, като заприлича на гущер.

— Откъде е по-точно? — попита Чарлз. Вкусът на виното го отведе години назад, към едно минало, което почти беше забравил. Хвана бутилката и се вгледа в остатъците от етикета. — Някога съм пил такова вино в Добра Надежда.

— Боя се, че не мога да ви кажа точно произхода му. Преди да го купя, се уверявам дали са махнали етикета му. Предпочитам да не знам откъде точно идва. Разбирате ли какво искам да кажа?

— Да бяхме поговорили по-скоро за новините в района, отколкото за виното, какво ще кажете? — Стринджър свали ботушите и показва мръсните си крака, като с удоволствие размърда пръсти.

Ансуърт се отдръпна, за да се настани до отворения прозорец.

— Какво ново можете да ни кажете, преподобни? — попита Стринджър, протягайки към него вонящия си крак.

— За момента всичко е спокойно, но мисля, че това няма да трае дълго. Вълненията са неизбежни.

— Какво ви кара да мислите така? — Стринджър сложи в устата си малко тютюн. — От коя страна се очакват?

— От диамантените залежи. По тези места царува алчността — отговори Ансуърт. — Не е ли вярно, че бурите, както и негрите, са неспокойни сега?

— Защо? — запита Стринджър, макар да знаеше точно причината за тяхното безпокойство.

— Мисля, че справедливите претенции на нашето правителство върху тази земя са причината — каза Ансуърт.

— Може би отказват да признаят, че земята принадлежи на англичаните? — намеси се Чарлз. — Дю Тоа Спан и Ню Раш в крайна сметка са включени в Бурската република. — Той отпи голяма глътка вино, спомняйки си за мечтата на Тис да живее в мир на своята земя.

— Но тези земи принадлежат на човек, който желае те да са под британска власт — отвърна преподобният. — Мисля, че се казва Никълъс Уотърбърс.

— Но другите участващи страни, изглежда, не са съгласни. Те са много, за да предявяват претенции върху диамантените залежи. Странно е, че толкова хора си оспорват тези негостоприемни земи. Вие познавате ли ги? — попита Стринджър преподобния.

— Кого?

— Казахте, че хората са недоволни — отбеляза Чарлз. — Кой стои зад това недоволство? Бурите или негрите?

— Мисля, че едните и другите — Ансуърт изпразни чашата си и се вгледа в гостите. — Всъщност аз се свързах с тях. — Той смяташе, че ще може да ги хване за носа и да ги заведе право при Тис Ботма, който заплашваше търговията му с Джанти. — Виждали ли сте един от бурите, който живее с негри без видими причини?

Стринджър и Марздън прекосиха мисията, за да отидат при конете си.

— Вие познавате Тис Ботма, за когото преподобният говори, нали? — Стринджър погледна приятеля си с любопитство, защото бе забелязал реакцията на Чарлз при споменаване на името му.

— Да, познавам го — каза Марздън и се качи на коня си.

— И нищо не казахте!

Марздън се обърна назад към мисията. Когато тук беше преподобният Филип, наоколо гъмжеше от хора, дошли да търсят помощ от него, а сега не се вижда никой. Това всъщност не е учудващо.

— Този мъж не ми харесва. Има качества на политик.

— Наистина — отвърна Стринджър и сви рамене. — Но кой е този Тис Ботма?

— Ние обесихме баща му. Тис Ботма се закле да си отмъсти на англичаните.

— А, така ли? Значи преподобният Ансуърт е прав — каза Стринджър, като подкара коня си към групата, която ги очакваше.

— Ансуърт обърка пътищата. Не мисля, че е прав, но ще видим на основата на какви сведения „преподобният“ отправя своите обвинения.

Пристигането на Ансуърт в селото събуди подозренията на Тис. Пасторът леко се усмихна, като разбра, че Тис живее с негри. Не му убягна и доверчивият жест, с който едно негрче му подаде ръката си.

Ансуърт гледаше селото с пръстените му колиби, което кипеше от работа и ехтеше от смехове. Дрехите на жителите му

представляваха странна смесица от европейско и туземско облекло. Някои от тях бяха метиси.

Джанти се обърна към шумящия водопад, пред който се беше спрял Ансуърт.

— Продавам вода на бурите — каза той. — Не можете да си представите, преподобни Ансуърт, как белите проститутки обичат да се къпят! — После даде знак на Тис да го последва към една колиба. — Виждам, че не ми носите оръжие.

— Не съм дошъл за това — отвърна Ансуърт, като забеляза, че Тис идва към тях следван от негърчето. — Интересуват ме вашите дървета. Поздравявам ви, че имате толкова много дървета на тази територия.

— Вашият Бог ни ги посади — отговори Джанти. — Сега пък ще ми иска дърветата! А аз искам само да си живея на земята, за да мога да я защитавам.

— Безспорно вие сте у дома си — усмихна се преподобният.

Малкото негърче се сгуши в скута на Тис.

— Дърветата от вашата земя струват скъпо. Джанти. На хората край диамантените залежи им е студено, а няма с какво да си запалят огън. Ще ви платя много пари.

— Проститутката също плаща добре — избухна в смях Джанти и намигна на Тис.

— Но аз ви предлагам договор — Ансуърт извади от джоба си лист хартия. — Този договор ангажира и двете страни.

— Не го подписвай — каза спокойно Тис.

Джанти долови в погледа на преподобния гневна искра. Той се облегна на лакътя си, предвкушвайки удоволствието да гледа как двама бели се бият за земята му.

— Вие не искате дървета, а земя — Тис се обърна към пастора с ледено изражение. — Искате това парче земя, защото ви затваря пътя до диамантените залежи.

— Щом приятелят ми го казва, тогава искам да говорим за земята ми, преподобни. Какво ще му отговорите?

— Вашият приятел! — възкликна Ансуърт и погледна Тис с изпъкналите си очи. — Наистина ли смятате, че той може да пази земята ви от англичаните?

— А вие можете ли? — попита Тис и премести детето на другото си коляно. — Освен ако се биете срещу англичаните, за да спасите себе си.

— Приятелят ви се пали от нищо, Джанти. Дошъл съм тук за дърветата и ви предлагам да ги продавам във ваша полза.

— Не, преподобни господин Ансуърт! Щом ми казвате, че ще продавате моите дърва, това означава, че те ще станат „наши“. — Той поклати бавно глава. — Тези дърва са мои. Корените им са пуснати в моята земя. А освен това — имам и пушки, спомнете си.

— Да, спомням си и за помощта, която ви оказаха, за да си служите с тях — каза пасторът и погледна Тис. — Е, обсъдете това с проститутката — той тръгна към младия негър, който го чакаше до каруцата. — За момента ще забравим за това — Ансуърт размаха договора, — но съмнявам се, че англичаните ще забравят за вашия приятел. — Когато се настани в каруцата и тя потегли, преподобният махна с ръка и извика: — Англичаните имат добра памет, господин Ботма.

— За каква памет става дума? — обърна се Джанти към Тис.

Тис не отговори, а гледаше каруцата, която се изгубваше в африканската равнина. Алоевите храсти ограждаха пътя в строги редици и приличаха на центуриони, приветстващи римски император.

— Ти го смути, Тис. Страхувам се, че англичаните ще чуят за тебе.

— Те ще научат, че нямам време за тях.

— Имаш време само за сестрата на проститутката. — Джанти погледна към една млада негърка, която грухаше пшеница в голямо дървено корито. Гъвкавото ѝ тяло се навеждаше и изправяше, а голите ѝ гърди се поклащаха в ритъма на движенията и блестяха на слънцето. — Ти имаш нужда от жена — заяви Джанти.

— Обичам жена си — отвърна Тис и пусна негърчето, за да стане.

— Тогава къде е тя? Не я виждам.

— Тя е в сърцето ми. — Тис пое дълбоко въздух и се вгледа в Джанти. Големите му кафяви очи изведнъж загубиха присмехулния си блясък. — Какво ще стане сега? — Той клекна до Джанти.

— Вятърът току-що ми го прошепна, приятелю... Те ще ми вземат земята. Белите ще ми я вземат.

— Аз ще я защитавам заедно с тебе — Тис докосна ръката му.

— Ти? — Джанти тъжно погледна приятеля си. — Ти си бял като тях.

— Но съм твой другар.

— Животът ти принадлежи ли ми?

Тис кимна.

— А какво ще стане, когато няма да имам вече земя? Все още ли ще си ми приятел, или тогава ще се бориш за „твоята“ бяла земя, редом с бялата ти жена?

Негърчето мушна малката си ръчица в ръката на Тис. Нежният допир на черната кожа го трогна и той погледна детето, чието личице грейна и разцъфтя в обична усмивка.

Прюданс седеше на бюрото си и усещаше, че се задушава от отвращението, с което Ансуърт говореше за бурския народ.

— Трафик на оръжие? Наистина ли? — тя беше сложила ръцете си на бюрото. Първите наченки на артрит бяха странно изкривили пръстите ѝ. — И как се казва този човек? — попита Прюданс равнодушно.

— Тис Ботма. Изглежда, че вие имате търговски отношения с него и съдружника му Джанти, оня черен вероотстъпник и крадец.

— Да, вярно е, но аз купувам от него вода. Странно... Чух да се говори за трафик на оръжие по ваш повод, господин Ансуърт. За трафик на оръжие и кражба — добави тя усмихната.

— Аз не съм „господин Ансуърт“, а преподобен.

— Така ли? Каква изненада! — Прюданс вече не криеше отвращението си и си даде сметка, че много време от живота си е загубила за хора, с които няма нищо общо. — Благодарение на господин Ботма ние можем да предложим топла баня на клиентите си. Моля, извинете ме, но имам работа — каза Прюданс и стана.

— Как върви работата ви? — попита Ансуърт, без да се помръдне.

— Много добре. Сигурно както и вашата — тя отиде до вратата. — Довиждане, господин Ансуърт.

— Вие сигурно знаете защо попитах за отношението ви с Тис Ботма. — Преподобният се приближи до вратата и застана до

Прюданс, като я разсъбличаше с поглед. — Може би с него поддържате отношения, каквито един Божи човек не може да си представи.

— Може би — отвърна Прюданс и отвори вратата, пред която стоеше Пол Манхоф. — Чу ли каквото искаше, Пол? А вие разбрахте, господин Ансуърт, че аз съм делова жена и внимателно избирам хората, с които си имам работа. Довиждане.

Ансуърт мина край Прюданс и несприинудено ѝ докосна гърдите. На крокодилската му усмивка тя отвърна с леден поглед.

— Може би ще имаме повод да се срещнем отново, господин Манхоф.

— Едва ли — Прюданс затвори вратата след него и най-после можа да си поеме дълбоко въздух.

— Кой е този Тис Ботма? — попита Пол.

Тя се обърна към него, облегна се на вратата и затвори очи.

— Пол, моля те. Методите на Ансуърт няма да ти харесат — каза Прюданс и се върна на бюрото си.

— А ако е прав?

Тя не отговори, а се вгледа в подутите си стави.

— Ако британската армия реши да го търси тук, сделките ще пострадат. Ти го познаваш, нали?

— Разбира се, че го познавам — отвърна сухо Прюданс. — Но какво те прихваща? Питала ли съм те някога за нещо, свързано с миналото ти?

— Не — призна си Пол, като взе една бутилка вино. — Къде отидоха парите, Прюданс? — и Пол ѝ показа бутилката. — Защо етикетите са махнати, госпожице Бовилие?

— Пиеш много — каза тя, като избягваше погледа му.

— Защо нищо не си ми казала? — Пол отиде до бюрото и постави бутилката пред нея. — Това е от твоето семейство, нали? Добра Надежда е твойт дом и това вино идва оттам.

— Какво значение има? Виното е добро и ти сам го казваш. То ни позволи да разширим сделките си и, доколкото знам, ти не плюеш върху печалбата, която извличаме. — Прюданс усети, че я превзема тъга. Той се беше оставил да му запушат устата и се бе превърнал просто в един сводник. — Пол, говори се много за златото на Пилгримс Рест. Защо не отидеш? — Тя стана от бюрото и се приближи

до мъжа си, търсейки погледа му, в който не откри онази дяволита искрица, заради която се беше влюбила в него. — Трябва да отидеш.

Пол Манхоф поклати глава, като не изпускаше от очи бутилката.

— Ти имаш нужда от мене, нали? — каза нежно той.

— Иди — повтори Прюданс. — Знам какво ти доставя удоволствие. — Тя го прегърна нежно и опря глава до брокатената му жилетка. — Тези дрехи не ти отиват. Ти не си от онези, които обичат да киснат по баровете.

— Обичаше ли го истински?

— Я виж ти! Няма да отречеш, че си ревнив. Ревнуваш от Тис Ботма!

— Защо не? — попита измъчено Пол.

— Скъпи — прошепна Прюданс и зарови лице в гърдите му, така че черният ѝ грим се размаза, — колко те обичам!

— Наистина ли? — каза той и се отдръпна, за да я погледне в очите.

— Почувствах се по-млада, като разбрах, че ме ревнуваш — усмивката ѝ огря цялата стая.

— Нямам ли причина?

— Никаква. — Тя изведнъж се оживи. — Как би ти харесала Добра Надежда! О, Пол, колко щяха да те обичат! Но аз нямам право да те задържам тук. Ти трябва да заминеш, за да можеш да се върнеш отново. — Спомни си за радостта, с която го посрещаше след всяко негово завръщане. — Аз не съм твоя собственост, Пол. Обичам те и това е всичко.

Тис изтърколи и последното буре до каруцата, насърчаван от радостните викове на сина на Джанти, който подскачаше до него. А Джанти наблюдаваше внимателно сцената.

— Мисионерът ти е устроил клопка, Тис. Не ходи в публичния дом.

Тис се обърна и се приближи до приятеля си, а детето се затича, за да го хване за ръката.

— Виждам, че съм загубил сина си, както ти твоя кон — каза Джанти, като видя коранът да минава край тях с коня на Тис.

— Смятам да си го върна обратно. — Тис отиде още по-близо до негъра следван неотлъчно от момченцето. — Да се криеш, не е решение.

— Че аз крия ли се? По-скоро ти го правиш. Но този път моят син ще те върне при нас.

Джофри галопираше през равнината, а вятърът рошеше косите му. Той бе погребал британската армия заедно с униформата си. Всеки нов ден, всеки изминат километър му носеха увереност. С всяка минута той се приближаваше все повече към баща си, но Чарлз изчезваше точно тогава, когато Джофри мислеше, че го е догонил. А да вървиш по дирите на полковник Стринджър, се оказа почти невъзможно.

Той гледаше обширната равнина, осяна със скали и кактуси. После зорът му се отпрати към планината. Този път беше сигурен, че ще постигне целта си, защото Чарлз Марздън сигурно се намираше някъде зад тези планини. Джофри се наведе напред и пришпори коня си, който бързо препусна през равнината.

Пътят беше достатъчно широк, за да премине каруца, теглена от волове. Чарлз Марздън спря коня си до един човек, който седеше пред палатката си. Ситото, с което работеше, беше почти деветдесет сантиметра дълго и седемдесет и пет широко. Стринджър застана до Чарлз и се загледа в мъжа, който доближи до себе си купчина камъни. С три разтърсвания той отся калта, отдели камъните, а останалото хвърли на земята.

— Това всичко ли е? — попита Стринджър Чарлз, а след като видя люлеещия се пред публичния дом надпис, добави: — Ще ме придружите ли до госпожа Манхоф?

— Предпочитам да почакам тук — отвърна Чарлз и слезе от коня, за да отиде по-близо до човека, който беше взел нов куп камъни.

— Госпожа Манхоф плаши ли ви? — Стринджър свали шапката си и си изтри челото с опакото на ръкава.

— Да се страхувам от една проститутка! Не познахте. Но когато тя ви отведе лично при Тис Ботма, ще дойда и аз.

Стринджър поведе коня за юздите и се запъти към публичния дом. На стълбите две закръглени проститутки се припичаха на слънце.

— Добър ден, госпожи — каза учтиво той.

Те отпавиха към него празните си погледи и дори не се помръднаха.

— Добър ден, господине — отвърна той вместо тях и тръгна по дървената стълба.

— Виждала ли си господин Манхоф, Мариан? — попита Прюданс и влезе в кухнята. — Не мога да го намеря.

Прюданс замълча, като видя един стар негър да стои пред задната врата. Мариан му подаде коричка хляб.

— Той каза, че ще се върне — отвърна момичето. — А на този му дадох хляб и му казах да си върви. Хайде! Изчезвай!

— Остави го — заповяда Прюданс. — Защо се върна, Темба?

— Манхоф имаше нужда от мене — отвърна той с широка усмивка.

— Манхоф замина — каза Прюданс с равен тон.

— Да, той замина.

— Така — Прюданс се обърна към Мариан, — пригответи баня за Темба и го настани в стаята в края на коридора.

— Госпожо Манхоф — момичето с ужас погледна негъра, който още стоеше до вратата, — сигурно не смятате да го оставите в къщата.

— Прави каквото ти казвам, Мариан, и си спомни, че когато те приех, ти имаше нужда не само от баня. — Прюданс се отдалечи, но гласът на Темба я спря:

— Той ще се върне.

— Не, не и този път.

— Може би не тук.

Гласът на Стринджър изведнъж се разнесе из кухнята:

— Има ли някой? Салонът отворен ли е или затворен, госпожо Манхоф?

— Кажи му, че е затворено.

— Аз съм госпожа Манхоф — отвърна Прюданс и побърза да го изтласка към вратата, като видя мръсните му дрехи. — Заведението е затворено на обяд.

— Толкова по-добре, защото тук съм по служба на Нейно Величество и ако работата ме задължава да бъда навън в тази

горещина, то за съжаление няма да ми позволи да се възползвам от вашата „търговия“.

Прюданс пусна пердето и изтръпна. Беше познала Чарлз Марздън. Когато той погледна към прозореца, тя ясно видя лицето му. Обърна се към Стринджър и го изгледа презрително, след което отиде до бюрото си.

— Това ли е човекът, когото смятате за почтен съдружник? С положителност полковник Марздън не е по-достоеен за уважение от вас.

Спомените за Чарлз и Клара нахлуха в съзнанието ѝ. Тя би искала да го види по-отблизо, да поговорят, за да се върне към миналото и Добра Надежда. Но Прюданс чувстваше, че трябва да мълчи.

— В армията вече цивилно ли се ходи? — попита тя, като не можа да си спомни да е виждала Чарлз без униформа. — Е, какво мога да направя за вас? — Тя много добре знаеше, че появата на Стринджър е първата последица от посещението на Ансуърт.

— Знам, че вие търгувате с един негър на име Джанти. Купувате вода от него, нали?

— Вода, дърва за отопление и кожи — отговори Прюданс и седна на бюрото си, зад което се чувстваше по-сигурна. — Щом сте дошли, бихте ли искали да се окъпете? Или може би делата, свързани с вашата кралица, изключват чистоплътността?

— Вие, предполагам, добре знаете, че определяне правото на собственост върху диамантените залежи може да предизвика вълнения.

— Искате да кажете, че англичаните ще се обявят за собственици? — подхвърли иронично Прюданс. — Полковник Стринджър, винаги е имало смутове в мините, но не си спомням британската армия да е идвала на помощ. — Тя взе един монокъл и се вгледа в Стринджър. — Каква мръсотия! Но ще ви предложи една баня, за да допринесе за доброто състояние на армията. — Прюданс свали монокъла си и сериозността ѝ се възвърна. — Джанти единствената причина ли е за това ваше посещение? Нима един обикновен чернокож трафикант ще смути покоя на Британската империя?

— Фактът, че един от бурите е с него, ни кара да мислим, че е възможно да се предизвикат вълнения сред негрите. Той е добре

въоръжен.

— Така ли? — Прюданс усещаше, че подозренията ѝ за Ансуърт се потвърждават. — Може би намекувате за Тис Ботма?

— Познавате ли го? — Стринджър не скри учудването си.

— Не повече, отколкото го познава вашият приятел, полковник Марздън, който чака отвън. Съдържателката на публичния дом не „работи“ в своята област, Стринджър. Все едно да лаеш сам, а да имаш куче. Не мислите ли?

— Не ми е идвало наум, госпожо Манхоф. Но вие търгувате с Тис Ботма, нали?

— Купувам вода.

— А пушки?

— Бурите са против въоръжаването на негрите. А, доколкото знам, търговията с оръжие сега е в ръцете на един друг служител на Нейно Величие. Не, полковник, боя се, че няма да ви помогна. — Прюданс стана и се отправи бавно към вратата. — Не познавам Тис Ботма по-добре от останалите бури, които минават оттук, за да търсят работа. Съжалявам, че не мога да ви помогна. — Тя отвори вратата.

— Е, тогава ще съм принуден сам да му говоря.

— Ето, това е разумно — каза Прюданс и се отмести, за да го пусне да мине.

— Кога трябва да пристигне той? Вашите бурета за вода чакат празни отвън, госпожо.

Изправена в каруцата, Мариан енергично махаше с ръка.

— Спрете! — викаше тя на африкаанс.

Когато натоварената с бурета каруца на Тис се изравни с Мариан, Тис спря и изтри челото си.

— Трябва да се върнете — извика Мариан. — Госпожа Манхоф ме накара да ви кажа да не идвате днес. В града има английски войници и те ви търсят.

Щом видя Дю Тоа Спан в далечината, Тис усети, че го обзема гняв. Сгушен в равнината, градът изглеждаше спокоен. Обърна гръб на Мариан и дръпна юздите.

— Кажете на госпожа Манхоф, че ще ѝ доставя водата както обикновено.

— Но тя ви моли да не ходите. Английските войници ви търсят.

— А защо? Какво съм им направил? — попита Тис и камшикът му изплющя върху воловете.

— Не отивайте! — Мариан забеляза едно малко чернокожо лице, което я наблюдаваше с любопитство между буретата. Беше синът на Джанти. — Кое е това дете? — попита тя с отвращение.

— Моето — отвърна предизвикателно Тис. — Кажете на госпожа Манхоф, че съм тръгнал.

Мариан гледаше каруцата, която се движеше с грохот, и негърчето, което ѝ се усмихваше.

— Може би ненапразно ще ви арестуват — извика тя, преди да се качи на каруцата си.

Прюданс наблюдаваше от прозореца Чарлз Марздън и Стринджър, които чакаха на улицата до празните бурета. Наоколо имаше и много непознати. Дръпна се назад и зачете отново писмото на Емили.

„Радвам се, че твоята чайна има успех, Прюданс. Никога не бих се сетила, че при диамантените залежи се пие толкова чай, но ти винаги си била делова жена. Моят свят се разшири благодарение на тебе и Сюзан. Да знаеш само колко трудности е преживяла! И тук не е щастлива и иска да си отиде. Не разбирам защо Добра Надежда толкова я натъжава. Тя говори за Тис, сякаш той не съществува, макар да знае, че е жив. Страхувам се, че Сюзан е мъртва.“

Прюданс се отпусна в креслото зад бюрото си и се загледа в думите, без да ги чете. Мислеше за Тис. Мариан ѝ беше предала реакцията му. Оставаше ѝ само един начин да му попречи да попадне в ръцете на полковник Стринджър.

— Няма да се върна отново при този мъж — извика Мариан на Прюданс. — Имам работа. — Тя отвори една голяма книга, която се намираше на масата пред нея, сякаш Прюданс я нямаше.

— Ще правиш каквото ти казвам! — заповяда госпожа Манхоф и затвори книгата. Дръпна писалката от ръката ѝ и я сложи в мастилницата. — Ще отидеш веднага да намериш Тис Ботма и ще му повториш думите ми!

— Няма! Той живее с негри и има чернокожо дете. Няма да отида. Нека попадне в клопката, която англичаните са му направили! Моят народ мрази такива хора.

— Твоят народ ли? — извика Прюданс и впи пръсти в облегалката на стола, на който седеше Мариан. — От кой народ произлизаше ти, когато майка ти те изпрати тук, за да станеш проститутка?

— Как се осмелявате да ми говорите с такъв тон? Това е чиста лъжа! Как смеете? — Мариан трепереше от гняв. В погледа ѝ нямаше и следа от някогашната наивност.

— Осмелявам се, защото е истина. Осмелявам се, защото може би животът на Тис Ботма зависи сега от мене и аз няма да позволя още веднъж да бъде изтръгнат от сестра ми. Върни се и му кажи, че Сюзан го чака в Добра Надежда. Кажи му да се върне вкъщи. Полковник Стринджър не би те последвал, както би направил с мене.

— Вкъщи? — Мариан трепереше, а по страните ѝ се стичаха сълзи. — Но той е намерил своя дом сред негрите! Живее с тъмнокожа и си имат дете.

— Достатъчно, Мариан. Направи каквото ти казах. Ти си обладана от онази тъпота, която някога раздели Тис и сестра ми. Този път не бих го понесла. — Прюданс прониза с поглед това момиче, чиито хули заплашваха всичко, което тя обичаше. — Ще отидеш при Тис Ботма и ще му кажеш, че сестра ми го очаква. В противен случай ще напуснеш тази къща, така както и дойде, въпреки че си бяла.

28.

Негърчето вървеше неотлъчно до Тис, а Джанти следеше всяка тяхна крачка. Товарейки каруцата, Тис погледна към селото, чието оживление предсказваше скорошно отпътуване. Хората завръщаха козите и овцете с пръчки и викове, а домакинските съдове бяха изнесени пред къщите и натрупани в големи кошници, които жените носеха върху главите си. Децата стояха забравени настрани, докато възрастните сновяха нагоре-надолу, без да ги забелязват.

— Къде отиваш, Тис? — попита Джанти.

— А ти? — отвърна Тис в отговор на подозрението, което усети у приятеля си.

— Наистина ли отиваш при сестрата на проститутката? — Джанти му показва един сгънат лист хартия. — Гледай, твоята кралица ми казва къде да отида. Виж! — Той посочи червената корона, която релефно се открояваше в горната част на листа. — Ето шапката на кралицата. Тя ми е писала!

— Заминавам за Кейптаун — каза Тис и се обърна да вземе сина на Джанти, който подскачаше върху каруцата. Докато го подаваше на баща му, детето го риташе и се мятеше в ръцете му. — Вземи сина си.

— Връщаш ми го! Ти го нарече Адам, а сега ми го връщаш точно когато твоята кралица ми отне земята! — Тис откри в погледа на Джанти онази враждебност, с която го беше посрещнал първия път. — Напускаш ме, защото кралицата ти каза да направиш така, нали? Вие белите, не разбирате, че слънцето и луната бдят над нашия сговор. Иди го кажи на кралицата си! — Джанти погледна тълпата от негови събратя, които трескаво се приготвяха за път. — Ще дойдем с тебе.

— Не е възможно... — Тис докосна ръката му, но като усети колко напрегнати бяха мускулите му, веднага се отдръпна. — Отивам да намеря Сюзан.

— Тогава и ние ще дойдем — Джанти широко се усмихна, но погледът му си остана леден. — А може би отиваш при англичаните, а? Защо заминаваш точно сега? — Недоверие бликаше от присвитите му

очи. Съдбата ги беше сближила и той не можеше да се примири с този край.

— Казах ти, че отивам да намеря жена си — повтори Тис, макар да знаеше, че Джанти няма да го разбере.

— Не! Ти каза, че отиваш при сестрата на проститутката, но ще намериш онези бели. Откъдето идваш, там и ще се върнеш! Също като онзи Божи служител, Ансуърт. Белият цвят на кожата ви прави еднакви.

Тис наведе глава. Не знаеше как да убеди приятеля си, че не е предател.

— Каза ми, че била англичанка, нали? И ще изминеш целия път до Кейптаун заради една англичанка! Но не би взел за жена една тъмнокожа, така ли?

— Отивам при жена си! — извика отчаяно Тис. — Мразя англичаните не по-малко от тебе, но не отивам при тях, а при жена си.

— Беше казал, че ще се бориш... Ще ни вземат земята — Джанти показа отново листа. — Беше обещал, че ще се бориш заедно с нас. Защо не го направиш? — Той погледна сина си, който се бе хванал за крака на Тис. — Как може само едно дете да трогне сърцето ти?

Коранът доведе коня на Тис и без да каже дума, го завърза за каруцата.

— Той ти връща коня — отбеляза Джанти.

— Без да съм си го спечелил отново — отвърна Тис и погледна след корана. Тогава усети как се срутва приятелството, което беше открил у тези чернокожи хора.

— Коранът не може да живее с коня на един предател.

— Не съм те предал и ти го знаеш много добре! — каза Тис, преди да се върне при каруцата си. Погледна за последен път към Джанти като малко момче, което се опитва да убеди баща си, че не е виновно. — Отивам при жена си... и нищо повече.

— Но ти ми принадлежиш! — думите му безмилостно тракаха като белезници в ушите на Тис. — Сам ми каза, господин Ботма, че съм ти спасил живота. Ти дойде при мене. Сега е твой ред да ме спасиш. — Джанти се обърна към своите хора като размаха ръце и им извика нещо на техния език. Отвърнаха му с едно тържествено „Еей“. — Това значи „да“. Те ще дойдат с тебе.

Тис погледна малкото момченце, което се беше вкопчило в крака му.

— Е, господин Ботма, ние ще дойдем с тебе в Кейптаун. — Джанти свирна, един кон се приближи до него, той го яхна и извика: — Ще заминем с моя приятел. Той ще ни каже къде можем да живеем сега.

Предизвикателството на Джанти трогна Тис. Силата, която усети да извира от него, когато Мариан му каза за Сюзан, сега изведнъж го напусна.

— Знаете къде отивам — Тис взе юздите от ръцете на детето. — Ще живеем на моята земя — добави той, като си спомни за къщата, която Джери беше построил.

— Но цялата тази земя е наша, Тис — каза тихо Джанти.

— Ах, каква миризма! Мирише на застояло. — Ясният глас на Емили иззвъня в мрака на празната стая. Капаците на прозорците бяха затворени и в салона на госпожица Търстън цареше мъртвило. Под белите си покривки мебелите приличаха на призраци. Паркетът бе покрит с прах, който се вдигна от лекия ветреца, проникнал през отворената врата.

Сюзан предпазливо се огледа. Тя се стряскаше от най-малкия шум, после погледна с безпокойство Емили, която влизаше в стаята, тикана от Розита и Кетрин Уестбъри.

— Оставете на мене! — извика весело Кетрин, като отмести черните ръце на Розита от инвалидната количка. — Кой е живял тук преди? — ококори любопитните си очи тя.

— Отвори капаците, Розита! — каза Емили, като плесна с ръце, сякаш за да прогони спомените, които се бяха наслоили в тази стая. Още чуваше гласа на госпожица Търстън, усещаше присъствието на Раф Йеремия Цезар... — Къща без светлина е като къща без любов. Този дом е изпълнен с обич! — добави Емили и се опита сама да повярва на това.

— Ще ти помогна — Кетрин се завтече към Розита.

Сюзан продължаваше да оглежда стаята. Емили я наблюдаваше, а щом погледите им се срещнаха, тя й се усмихна.

— Тук ще бъдеш щастлива, Сюзан. Градът е близо и ще имаш много работа, сама ще видиш.

— Беше ли с нея, когато умря? — попита Сюзан.

— Да, тя си отиде в мир. — Емили си спомни как държеше бледата ръка на госпожица Търстън и очите ѝ, които угаснаха вгледани в един английски пейзаж. Светлината нахлу в стаята като златен пращец и Емили извика:

— Кетрин, ела да ме видиш, детето ми. — Тя протегна ръка към момичето, което подскачаше към нея. — Искам да се качиш с Розита в стаята и да потърсиш един голям пакет. Сигурно е под прозореца.

— Какво има вътре?

— Донеси го и ще видиш.

— Хайде, Розита — Кетрин я хвана за ръкава и я изтика от стаята. — По-бързо!

Розита погледна Емили безпомощно, но се усмихна, когато детето я задърпа към стълбата. Момичето изкачваше стъпалата през две, следвано от тромавите стъпки на Розита.

Сюзан гледаше през прозореца. Емили дълбоко ѝ съчувстваше.

— Не може все да бягаш, трябва да се спреш. Не знаеш дали Тис е женен. Прюданс просто каза, че с него имало някакво дете.

— Чернокожо — отвърна предизвикателно Сюзан. — И смятам, че не трябва да оставяме Кетрин да стои дълго на слънце. — Блясъкът в очите ѝ изчезна, а и годините бяха оставили своя отпечатък. — Ще намериш своя път. Не се безпокой за мене.

— Сюзан, какво ти е? Гледаш Кетрин така, сякаш е мръсна. В жилите ѝ тече нашата кръв. Но защото Тис е...

— Не ми говори за него! — извика Сюзан. — Забравила съм го вече. Мислиш ли, че на моята възраст имам още надежда за обич? Любовта си отиде...

Шумът от Кетрин, която стремглаво слизаше по стълбата, заглуши последните думи на Сюзан. След миг момичето нахлу в стаята, размахвайки една фуста.

— Това ли искахте? Ваше ли е?

— Ох, навсякъде паяжини... — каза Розита и изтупа мощните си рамене. — Трябва да помогна на госпожица Сюзан да изчисти.

— Ще се справя сама — отговори Сюзан.

Емили дръпна Кетрин до себе си и сложи фустата на нея. Момичето наведе глава и видя как красивата дантела се влачи по земята.

— Изправи се добре, Кетрин. Искам да видя колко още трябва да пораснеш, за да ти стане. — Емили си спомни деня, в който баща ѝ се беше оженил за Ева. Тогава тя бе на възрастта на Кетрин.

— Какво е това?

— Харесва ли ти?

— Да.

— Тогава няма значение. Твоя е.

— Моя?

— На колко си години?

— На десет, скоро ще стана на единадесет — гордо отговори Кетрин.

— Е, ще ти стои добре.

— Че как? Тя прилича на сватбена рокля — извика момичето, чиито очи блестяха като изумруди. — Много е стара. На вашите години ли е?

— Почти да. — Емили погледна към Сюзан. Искаше да я отведе към миналото, с което трябваше да се сблъска, за да открие своето бъдеще. — Тази фуста е била ушита за мене... от жената, която ме е извадила на бял свят.

Сюзан притвори очи и видя мъртвата си майка. Черният силует на Ева държеше новороденото.

— Но това е минало. То действително се е случило, но е било отдавна. А днес сме тук и искаш ли да ти кажа защо?

Кетрин кимна, без да откъсва поглед от фустата. Тя не слушаше, като че ли беше другаде. Въображението ѝ я отнасяше в една бална зала, в деня на нейната сватба.

— Защото сме се обичали — каза Емили и погледна Сюзан, но в очите ѝ откри празнота.

Обзет от шеметен гняв, Стринджър нервно дъвчеше тютюн. Една застаряваща сводница беше объркала плановите му. Той яздеше до Чарлз към земята на Джанти и не можеше да забрави как госпожа Манхоф му беше казала:

— Изглежда, че господин Ботма ви е надушил, полковник Стринджър. Мисля, че трябваше да се изкъпете, както ви бях предложила.

— Тази жена няма нищо общо с проститутките! — извика Стринджър и изплю остатъка от тютюна. — Тя е възпитана и притежава изтънчеността на дама.

— Ето защо е съдържателка — отбеляза Чарлз, който не можа да скрие усмивката си. Гневът на Стринджър го забавляваше, но той се опита да го смекчи, като смени темата. — Знаете ли, че тукашните диаманти са блестящи и прозрачни като стъклото и са по-чисти от бразилските?

— Ще си вземете ли един? — Стринджър ядосано погледна приятеля си и отново натъпка устата си с тютюн.

— За съжаление, не.

— В този случай африканските диаманти не ме интересуват. Тази жена не е проститутка, сигурен съм.

Стринджър присви очи и даде знак на Чарлз да мълчи. На километри отгук, в западна посока, той забеляза слаб метален отблясък. Марздън също го забеляза и се обърна да предупреди тези, които се движеха след него. Разделиха се на малки групички, които се пръснаха в различни посоки. Зад тях остана само обширната пуста равнина.

— Полковник Стринджър? — гласът на Джофри отекна в осеяната със скали и алое равнина. — Полковник Марздън!

Седлото му поскърцваше. Всичко наоколо беше застинало в пълна неподвижност. Щурците пееха, а земята изгаряше под обедната горещина. Африка предаваше своя ритъм на тялото на Джофри. Лек шум го накара да потрепне. Недалече от върха на скалата се виждаше насочена към него пушка.

— Казвам се Джофри Марздън и съм в служба на Нейно Величество! — извика той пред дулото на смъртта.

Цевта се спусна. Джофри застина на мястото си, когато от скалите се показа човешка глава. Пред него стоеше Чарлз Марздън. От храстите излезе Стринджър.

— Кого търсите? — попита Чарлз.

— Чарлз Марздън. — Очите на Джофри се местеха от единия към другия. И двамата представляваха за него еднаква заплаха.

— Е, намерихте ли го? Наричам се полковник Стринджър. Какво мога да направя за вас, момчето ми?

— Търся баща си. — Джофри проследи погледа на полковника и забеляза Чарлз Марздън, който вяло държеше пушката си и го гледаше.

Промушено на шиш, месото се печеше над огъня, а капки мазнина се стичаха върху жаравата. Стринджър гледаше изумено Чарлз и месото изгаряше ръцете му.

— Той можеше и да не ви открие. От колко време го търсите, Джофри? Положително нямаше да ни намерите, ако тази проститутка не ми беше погодила такъв номер.

Чарлз стана и се дръпна от огъня. Джофри не го изпускаше от очи, а Стринджър наблюдаваше и двамата.

— Да вървят по дяволите, Чарлз! Вярвате ли, че ще си тръгна послушен като кученце, когато ми дойде времето? Никой няма право да ме изпраща в пенсия.

— Аз ще се върна — каза решително Чарлз, след което се обърна към Джофри: — Нарезданията ще бъдат изпълнени.

— Но защо? — попита Стринджър предизвикателно. — Те никога няма да ви намерят.

— Ще се върна — повтори Чарлз, като не откъсваше очи от младежа, заради когото бе претърпял толкова неуспехи. — А вие трябва да останете с полковник Стринджър.

— Защо? — учуди се Джофри, който имаше смътното усещане, че е стигнал до края на пътя си.

— Вие ми казахте защо са ви изпратили да ме търсите, а аз знам защо съм тук с полковник Стринджър.

— Ще се върна с вас — отговори Джофри, като погледна човека, когото беше уважавал цял живот, а сега виждаше за първи път. — Ще дойда в Англия с вас.

— Не! — извика Чарлз и се обърна, за да избяга от почитта и любовта, които се четяха в очите на Джофри. — Мястото ви е тук.

— Мястото е до баща ми. Чаках ви цял живот. Няма да избягате току-така.

Молбата на Джофри трогна Чарлз и той се почувства объркан. Сякаш бяха докоснали тази част от него, която смяташе отдавна за мъртва.

— Дълг е на всеки баща да посочи на сина си най-правилния път — каза нежно той. — Мястото ви е до полковник Стринджър, а моето — при пенсията. Ще се върна според заповедта, и то с униформата, която винаги съм носил с гордост. Ще бъда щастлив да знам, че синът ми се бори за страната си. Защото тук е вашата страна, а моята е Англия. — Като каза това Чарлз тръгна към коня си. — Когато видите брат си, кажете му, че сте се вслушали в съветите на баща си.

В светлината на ранното утро Джофри гледаше как баща му се качва на коня.

— Това е самоубийство! — извика Стринджър при вида на приятеля си, облечен в яркочервен мундир, който се забелязваше отдалече.

— Добре изпълнихте мисията си, сине. Вашите началници ще ви оценят. — Твърдата яка на Чарлз опираше до брадичката му и подчертаваше язвителното изражение, което лицето му си беше възвърнало. Пришпори коня си и се изправи на седлото, а конят му, сякаш разбрал последните думи на Стринджър отстъпи назад. Огненият диск на слънцето изгряваше над хоризонта.

Почувствал страх, Джофри искаше да го последва. Червеният цвят на униформата сигнализираше, че баща му е в опасност. Но Стринджър го хвана за ръката. Беше използвал и последното средство, с което разполагаше, за да предпази Чарлз от самия себе си. Той погледна към хората, легнали до загасващия огън.

— Събудете ги, Джофри!

Планината ясно се открояваше под първите слънчеви лъчи. Една капка роса, заплашена от идващия ден, отчаяно се държеше за стръкче трева.

Племето на Джанти вървеше през утринната мъгла като лутащ се човешки поток, предвождан от човек, чиито мисли бяха заети единствено от Тис.

— Какво става, Тис Ботма? Нещо не е ли наред? — Джанти погледна подозрително сина си, който спеше сгушен до Тис. — Моите хора притесняват ли те?

Коранът спря коня си и изчака Тис, който се чувстваше обречен на вечни подозрения заради бялата си кожа.

— Хората ти, Джанти, имат нужда от дом, но ти не търсиш това. Ти и синът ти се нуждаете от домашно огнище.

— Но те ни го откраднаха, забрави ли?

— Тогава трябва да си намерите друго.

— С тебе заедно? Един белокож ли ще ни избира сега дом?

— Англичаните ви дадоха други земи. Защо не заведеш там своя народ?

— За тези земи ли ми говориш? Кажи го на сина ми! Обясни на тези хора зад нас за каква земя става дума. Земя, зад която дебне смъртта! Кажи им, че трябва да умрат с децата си на нея, кръвта им да я напои, за да могат после белите да им я вземат.

Тис отчаяно наведе глава. Джанти говореше истина, която той трудно би могъл да отрече. Истина, която го отдалечаваше от Сюзан и която носеше презрението на чернокожите му приятели.

— Можеш ли да обясниш това на моите хора? Кажи им кой е твоят Бог. Този, който е накарал белия човек да изписва цели листове хартия, за да вземе земята на дедите ни.

— Те взеха и нашата земя, Джанти. — Тис искаше да мисли само за Сюзан, която беше целта на това дълго пътуване. Той се загледа в планините, които го разделяха от тази цел. — Трябва да се борим срещу техните искания в съда.

— В съда ли? — Джанти се усмихна иронично. — Какво знае правосъдието на белите за мене? Как ще могат техните закони да очертаят границите на една земя, огрята от слънцето? Не, Тис тези закони са чужди за земите на нашите отци и на децата ни. Трябва да се бием за нея!

Безразсъдството на тези думи изостри спомена за неговия собствен вик за отмъщение срещу англичаните.

— Ние трябва да живеем заедно — каза Тис и се вгледа в черните блестящи очи на Джанти, чувствайки как около тях се затяга примката на омразата.

С един жест само Джанти го прекъсна. Малкият Адам се протегна в скута на Тис и усети прегръдката му. Той изпитваше смътно предчувствие за опасност.

Чарлз Марздън погледна към планината и слънцето, което огряваше искрящия гранит, веднага го заслепи. Наведе очи и изтри челото си с копринена кърпичка. Не беше забелязал Стринджър и останалите, които се бяха разпръснали около него на добре изчислено разстояние, нито двамата чернокожи и Тис в подножието на стръмните склонове.

Джанти наблюдаваше Тис, залегнал върху скалите, и сина си, свит в процепа между два камъка. С едно леко прищракване на пушката Джанти привлече вниманието му и посочи с глава облечения в червено.

— Твой е! В памет на баща ти.

Като видя английския войник, който гордо яздеше към тях, Тис притвори очи.

— Няма ли да стреляш? Този в червения мундир приятел ли ти е? — Джанти хвана цевта с едната си ръка, а показалецът на другата докосна спусъка. Тогава Тис скочи върху него и нададе вик. Гърмежът заглуши гласа му и Адам видя Тис да разтърсва баща му за раменете и как горещата цев се забива в гърлото му, тикана от Джанти. — Твоят англичанин е мъртъв! — Погледът му гореше от ярост и той все по-дълбоко натискаше цевта. — Животът ти ми принадлежи.

Един кон галопираше в далечината без ездач. Неподвижна като камък, червената униформа се открояваше на земята.

— Мръсници! — изрева Джофри с треперещ от ненавист глас.

От своето скривалище Адам наблюдаваше сцената. Конници препускаха в галоп, ескадронът на отмъстителите изникна като че ли изневиделица. Смъртта на Чарлз Марздън даде сигнал за кървава баня и малкото момченце бе отнесено от вихъра на видения и грохот.

Коранът скочи върху скалите и изсвири за тревога. Редицата от чернокожи, обградени от всички страни от бели конници, беше разпръсната като стадо овце. Адам видя как баща му удари Тис с приклада, а след това насочи оръжието си към идващия насреща му Джофри.

Дъжд от куршуми рикошира в скалата. Лицето на Джанти се пръсна пред очите на сина му.

— Мръсен белокож! — извика Тис, който се беше озовал близо до Джофри.

Адам се сви в своята дупка и затвори очи. Един куршум мина под краката на Тис и изсвистя покрай камъка. Детето усети как каменната маса се разтърсва, а гърмежите и виковете на жени и деца замъглиха съзнанието му.

Тис искаше да настигне колоната чернокожи, но удар в гърба спря устрема му. Беше коранът, който с един скок се намери върху него. Адам отвори очи и видя как желязното копие се забива в гърдите на Джофри и корана, който се подхлъзна и падна върху ранения. Докато двамата се търкаляха по земята, копието проникваше все по-дълбоко в тялото на Джофри.

Гласът на Стринджър отекна зад Адам, който обърна към него уплашеното си лице. Полковникът изрева, за да спре обезумелите мъже. Стреля във въздуха и конят му се изправи на задните си крака. Навсякъде под освирепелите конници се свличаха трупове на жени и деца. Той стреля още веднъж, за да спре тази сеч, но мъжете бяха като луди.

Адам се обърна ужасен към Тис, който беше измъкнал пушката на Джанти изпод тялото му. Насочи я срещу корана, който се беше навел над Джофри и разпаряше гърлото му с нож. След това вдигна ръце към небето и нададе остър вик. Адам усети, че му прилошава. Обърна се към Тис, за да намери спасение от този кошмар.

Тис се прицели в чернокожия, който бе изпълнен с гордост от това, че е убил Джофри. Натисна спусъка и пушката разтърси рамото му. Коранът се олюля и впери в Тис зловещия си поглед. Адам забеляза как ножът, който държеше, падна върху скалата и остави кървава следа. Коранът се сгърчи и полетя надолу.

Нов шум накара детето да се обърне рязко назад. Стринджър беше хванал Тис и натискаше главата му в земята. Когато успя да се повдигне, той получи силен удар в лицето. Струйка кръв бликна от устата му. Адам застана между двамата мъже, обгръщайки Тис с малките си ръчици.

— Знаете ли каква съдба очаква хора като вас, Ботма? — попита Стринджър. Стори му се, че усеща в устата си вкуса от кръвта на тези

невинни. — Видяхте какво стана! — процеди яростно Стринджър безпомощен пред тази безсмислена сеч, която не можа да спре. — Защо?

— Защо ли? — извика Тис, усещайки как Адам се притиска В него. — Вие им откраднахте земите. Земята на баща му — той посочи малкото телце, вкопчено в краката му.

Стринджър погледна към детето, което стоеше като щит пред Тис, но не виждаше друго, освен кръвта на чернокожите, която се стичаше до краката му. Отчаяното бягство на уплашените нещастници, трупът на Джофри и ужасът в неговия поглед се изправяха пред очите му. Усещаше погледите на всички отправени към него. И на живи, и на умрели. Съзираше ги през очите на детето, което закриляше Тис.

— Не можеше ли другояче? — прошепна той.

Недалече от безжизнените тела на Джофри и Чарлз труповете на Джанти, корана и другите чернокожи образуваха кървяща купчина.

Стринджър се опита да откъсне погледа си от мъртвите.

— Трябваше ли да направите това, за да си отмъстите? — той посочи тялото на Чарлз Марздън, чиято червена униформа беше въпреки всичко безупречно чиста. — Ще измиете ли някога ръцете си от кръвта на толкова невинни? А детето ще може ли да забрави всичко това?

Тис се облегна на едно дърво. Още чуваше виковете на жените и децата и виждаше пръснатата глава на Джанти. А над това изпъкваше Чарлз Марздън и ужасната ирония на всичко, което се беше случило.

— Погрижете се за детето... — гласът на Стринджър го откъсна от мислите му. — Ще ви пощадя, защото чрез това дете страшният кошмар ще ви преследва докрай.

Тис усети, че въжето, което стягаше китките му, се разхлабва, разрязано от ножа на Стринджър.

— Всички сме обречени да живеем с този спомен — добави той. После обърна гръб на Тис, за да даде разпорежданията си на хората, които копаеха гробове. — Може би поне ще ни послужи за урок.

Жак не обръщаше внимание на непрестанното бърборене на Кетрин. Беше изцяло погълнат от течността, която изтичаше от медната тръбичка в един леген.

— Това ракия ли е? — попита Кетрин. — Какво е това?

— Чист спирт за ракия.

Той беше горд, че можеше да произвежда качествена ракия, а възторгът на Кетрин го въодушевяваше още повече. Но вниманието и възхищението на малкото момиче го учудваха. Тя го следваше навсякъде. Щом се обърнеше, веднага срещаше усмихнатите ѝ очи.

— Баща ми каза, че вие сте спасили Добра Надежда. Той каза също, че без вас имението е щяло да загине.

— Така ли? А казал ли ви е, че без неговата препоръка нямаше да направя нищо? И че малките момичета не трябва да стоят в избата...

— Аз не съм малка — отвърна Кетрин и се изчерви. Как не може да разбере какво изпитва тя? За нея няма нищо по-важно от това да е близо до него. Би искала вече да е жена, защото го беше виждала с жени. — Почти на дванадесет години съм! — каза гордо тя, като погледна отразяващия се в стъклената тръбичка образ на мъжа, който вълнуваше детското ѝ сърце.

— Убиец! — В издутия меден съд Кетрин видя да се появява деформирания силует на Клара. — Долен убиец! — Тя блъсна момичето и се нахвърли върху Жак.

Кетрин се отдръпна и си запуши ушите, за да не чува крясъците на Клара, които ѝ напомняха за зачестилите скандали между родителите ѝ. Но това, което ставаше сега, беше съвсем различно. Когато видя как Клара раздира с нокти лицето на сина си, тя се обърна настрана, но истеричният вик я настигна:

— Ти си държал ножа, който е прерязал гърлото на сина ми! Ти си го пронизал с копие!

Трагедията на това убийство, извършено в една пустинна равнина, се стовари като камшик върху Жак и разби невинната радост, която бе изпитал с Кетрин. Когато малкото момиче отвори очи, дъхът ѝ секна, щом видя как изглежда мъжът, когото тя обожаваше.

Като стигна до вратата Клара се обърна. Лицето ѝ беше изкривено от презрение и горчивина. Светлината, която проникваше през отворената врата, очертаваше силуета на вцепененото ѝ тяло и спускаше над лицето ѝ ужасяваща сянка.

— Добре, че поне баща ти умря заедно със сина ми и ти ще носиш неговата титла с целия му позор!

Когато вратата се затвори зад Клара, Кетрин свали ръцете си от очите и погледна Жак. Той стоеше неподвижно. Кръв се стичаше по страните му, а погледът му беше втренчен във вратата.

Тя се впусна към него, но се спря и се отдръпна, като го видя да се свлича на колене. Той се олюля и изхълца от болка. Кетрин не знаеше как да го утеши. Как би искала да го прегърне, да изтрие кръвта от лицето му и да каже, че това не е вярно... Вместо това тя сложи плахо ръката на рамото му. Знаеше, че всяка дума би била безсилна.

Мръсната ръка на малкия просяк дърпаше Сюзан за полата. Тя вървеше по улицата и не чуваше виковете на детето. Новината за смъртта на Чарлз и Джофри беше затворила сърцето ѝ за хорската скръб и убила всякаква надежда.

— Гладен съм, госпожице. Жаден съм.

— Махай се! — Сюзан отблъсна детето, което се бе вкопчило в полата ѝ. — Нямам какво да ти дам. — Тя срещна умолителния му поглед, но отказа да погледне нищетата в очите на малкия просяк и продължи напред с пълната си кошница плодове и зеленчуци.

— Гладен съм, искам да ям.

— Казах ти да се махаш. Остави ме на мира! — извика тя с отвращение, съзирайки отворените рани по тъмната му ръка.

— Гладен съм, госпожице — умоляваше я то.

Сюзан забърза, но гласът я преследваше. Един домат падна от кошницата и се размаза на земята. Затича се по стълбите, които водеха до дома на госпожица Търстън, и нервно пхна ключа в ключалката, но не можа да отвори. Гласът отново я настигна.

— Гладен съм.

Малката черна ръчица се протегна към нея. Сюзан успя да отключи и вратата се разтвори под тежестта на тялото ѝ. Момченцето се опита да влезе след нея, но виковете на тази обезумяла бяла жена го отблъснаха назад, изхвърляйки заедно с него всичко африканско, което отново бе нахълтало в живота ѝ.

— Махай се оттук! — извика тя. С трясък затвори вратата и се облегна на нея. Сълзи от гняв и срам се стичаха по страните ѝ. Молещото лице на детето се появи пред очите ѝ, когато чу да се чука

зад нея. — Върви си! — Изведнъж тя рязко се обърна и яростно започна да удря по вратата. Неизпитван досега страх разпали гнева ѝ. Страх, който я обземаше при вида на всяко чернокожо дете.

Когато тръгна към салона, гласът я преследваше. Тя блъсна вратата на стаята и най-после си отдъхна, но вдигна очи, защото ѝ се стори, че чува гласа на преподобния Филип: „Този, който вземе едно от тези деца...”

— Не! — извика Сюзан и отправи очи към Библията на госпожица Търстън. Тя стоеше на обичайното си място — на малката масичка под прозореца. Като я гледаше сега, Сюзан сякаш чуваше гласа на преподобния Филип да извира от страниците ѝ. Приблужи се до святата книга, сграбчи я и я запрати към стената. — Махнете вашия Господ от мене! Махнете го! — а очите ѝ се спряха върху изкушаващата и предизвикателна книга.

Изведнъж я обхвана страх. Тя неуверено се приближи и се наведе, като че ли искаше да вземе книгата. Вдигна я от земята, за да я затвори, но думите, отпечатани върху страницата ѝ се набиха в очите:

„Защото гладен бях и Вие ми дадохте храна, жаден бях и Вие ми дадохте да пия...”

Библията сякаш опари пръстите ѝ. Сюзан я пусна на земята и усети, че гръбнакът ѝ се огъва, а тялото ѝ се превива на две. Сълзи се стекоха от очите ѝ и болката, която таеше от толкова време, изведнъж се изля, като че ли сърцето ѝ се разби. Думите, написани в Библията, отново отекнаха В съзнанието ѝ и я разтърсиха като парцалена кукла.

„Защото гладен бях и вие ми дадохте храна...”

— Лъжец! — извика Сюзан и полетя напред. Една тресчица от паркета се заби в ръката ѝ, но гневът я направи безчувствена. Сграбчи Библията и я дръпна към себе си. Думите, които съзря върху една от страниците, гръмнаха в ушите ѝ:

„Този, който даде дори и чаша вода на едно от тези малки...”

Тя затвори очи и парещите сълзи удавиха думите.

„Аз скитник бях и вие ме подслонихте, гол бях и вие...”

Усети, че, голяма тежест се стоварва на раменете ѝ.

— Оставете ме! — прошепна тя и вдигна глава. — Оставете ме на мира! — Обърна се отчаяна назад с чувството, че не е сама. Хвана Библията и се разтрепери. Имаше усещането, че попада в клопка тласкана от свръхестествена сила.

— Чети! — сякаш някой ѝ шепнеше.

Стаята ѝ се стори изпълнена със сияеща светлина. Всичко вътре блестеше, а лъчите трепкаха около нея. Почувства, че потъва в бездна, но някой я поддържа и ѝ вдъхва сили.

„Не бойте се от телесната смърт, пазете се от този, който може да изгори душата ви в ада.”

Сюзан се влачеше на пода преследвана от библейските думи:

„Този, който остане в тайната на Всевишния, намира покой под сянката на Всемогъщия.”

Опита се да стане, но не успя.

— Чети! — някой отново ѝ прошепна.

„Виж, аз взех от ръката ти горчивата чаша, потира и моя гняв и ти няма да пиеш вече от него.”

Сюзан прочете думите на Исая, изречени сякаш само за нея:

„Аз скрих своя лик от тебе и от обич се смилих — казва Бог, твоят изкупител.“

Тя вече не трепереше, а душата ѝ жадно попи тези думи. Намираше се под закрилата на Всемогъщия и душата ѝ се възвисяваше.

„Защото ще поемете към радостта и ще намерите покой.“

Тя усети този непознат досега покой, който проникваше все по-дълбоко в цялото ѝ същество.

„Не се страхувай, защото те изкупих и те призовах по име. Ти си мой.“

Сълзите непрестанно се лееха, но Сюзан бе чула Божия глас. Той се беше обърнал към нея. В момент на съкрушаващо отчаяние бе открила дълбините на Божията обич. Вътрешната сила на Светия Дух я бе изпълнила с прелестното благоухание на неговия син, Исус Христос.

Тис държеше сина на Джанти в скута си. Наведе се над него, за да го предпази от жаркото обедно слънце. Мечтата му да открие Сюзан беше угаснала в кръвопролитие. Сега трябваше да намери някой, на когото да повери детето. Колкото до собствения му живот, той нямаше вече смисъл.

Виждаше в далечината планинските очертания, които величествено се издигаха над мъглата. Къщата на детството му се

намираше зад тези планини. И Сюзан беше там, но не изпита никаква радост.

Чувстваше се крайно изтощен и годините тежаха на раменете му. Лекият допир на детската главица му напомняше, че е още жив.

— Стигнахме ли? — гласът на Адам го накара да сведе очи. Малкото сънено личице го гледаше доверчиво.

— Не още.

Тис притвори клепачи. Ритмичните движения на коня го полюшваха, но това не го успокояваше. Виждаше отново пушката на Чарлз Марздън, погребана заедно с него. И сина му, Джофри... Потъвайки с поглед в открития гроб на своите спомени, той видя майка си и баща си. Гробът се разширяваше все повече, докато безброй чернокожи тела паднаха в него и потънаха в африканската земя.

Струваше му се, че земята се движи и че камъни и треби изникват под конските копита. За първи път разбра страха на Сюзан от тази земя. Почувства, че една голяма част от него, тази, която принадлежеше на Сюзан бе погълната заедно с кръвта на безбройните невинни.

— Какво виждам! — Възкликна Емили.

Едно малко негърче, гонено от други тъмнокожи деца, тичаше и надаваше радостни викове. Удобното кресло, на което госпожица Търстън гордо седеше, беше превърнато от децата в играчка.

— Предполагам, че не възразяваш, нали, Емили? — попита Сюзан, свали малките от креслото и ги поведе към вратата. — В края на краищата, госпожица Търстън винаги е искала къщата ѝ да стане училище. — После се обърна към децата: — А сега излезте навън и чакайте, докато вечерята стане готова.

— Училище ли? — повтори Емили учудена. — Госпожица Търстън беше много възрастна, но явно и ти си остаряла, Сюзан. — Емили погледна сестра си, която се връщаше в салона. Лицето ѝ бе пооживено от всякога. Очите ѝ бяха озарени от радост. Вече не изглеждаше възрастна. Напротив, сякаш бе станала по-млада.

— Емили, обещах ти да се заема с къщата. Ще я нарека „Училище госпожица Търстън“ — каза Сюзан, коленичи пред инвалидната количка на сестра си и хвана ръцете ѝ. — Обещавам ти,

че няма да шокирам съседите. Скоро тези деца ще получат възпитание като нашето. Дори, надявам се, по-добро.

— Откъде ще намериш пари? — Емили съзря в лицето на Сюзан необикновена сила.

— Пари лесно могат да се намерят. — Сюзан се обърна към откrehнатата врата. — Какво има, Йоханес?

— Ние сме навън — каза Йоханес Вилие и се усмихна. — Ние сме навън и чакаме.

— Какво чакат? — попита Емили. — Манна небесна ли?

— Може би. Или топла супа, която скоро трябва да пристигне — отговори Сюзан и се отправи към вратата. — Това са деца от улицата. Някои от тях никога не са имали дом, други са избягали от къщи. Знам, че не би искала да ги изхвърля навън.

Тис слезе от коня в края на улицата и продължи да върви пеша като държеше Адам за ръката. Беше чул, че на тази улица живее една жена, която приютява изоставени деца. Синът на Джанти се дърпаше, за да избяга от неизвестността, към която го водеше Тис.

— Не можеш да останеш с мене, Адам. Трябва добре да се грижат за тебе, трябва да учиш. — Тис знаеше, че Джери няма да приеме чернокожо дете. Той вече не смяташе тяхната земя за „свое“ огнище.

— Не — отвърна момченцето и отказа да продължи.

Къщите, наредени в прави редици, плашеха детето. Белите им стени сякаш се накланяха към него, а блестящите стъкла на прозорците като че ли бяха очи.

— Не, ще остана с вас.

Тис се наведе над него, хвана го за раменете и го накара да го погледне в очите. Момченцето трепереше.

— Няма къде да отидем, Адам.

— Останете с мене — молеше детето.

— Не. — Тис го притисна до себе си. — Няма място за мене. Ето къде ще живееш — той му показва къщата. — Хайде, иди!

Детето направи няколко несигурни стъпки, после се обърна към Тис, който подхвърли:

— Не те искам.

Тези думи удариха Адам като камшик. Тис бързо се качи на коня и заслиза по улицата. Детето се изплаши. Искаше да избяга, после се спря. Започна да се върти с вдигнати нагоре очи. Белите къщи, които се издигаха до небето, сякаш го зазиждаха в края на тази улица. Безкрайното синьо небе беше изчезнало, а вместо него се виждаха странните форми на заострените покриви. По паважа тъмнееха продълговати черни сенки... Когато шумът от копитата затихна, Адам целят се разтрепери и се обърна да избяга от ужасяващата тишина.

— Какво има? — в момента, в който чу тези думи, момченцето усети някой да го докосва по ръката. То отвори широко уплашените си очи.

Сюзан се усмихна и го пусна.

— Успокой се, не искам да ти сторя зло. Ако си гладен, ще ти дам да ядеш. — Тя знаеше как да утеши тези гонени отвсякъде деца. — Кой те доведе тук? Как се казваш?

— Аз съм син на Джанти — отговори малкото дете, вече успокоено от топлия ѝ поглед.

Тис чакаше в края на улицата. Знаеше, че не може да постъпи другояче, но сърцето му се свиваше от болка. Искаше да остави детето само след като се увери, че е прието от жената, за която беше чул да се говори. Тази странна жена, която хората смятаха за нереална.

Той спря близо до къщата, страхувайки се да погледне натам, да не би да намери момченцето разплакано на улицата.

Една жена се бе навела над Адам, говореше му нещо, а той я гледаше в очите. Тис тръгна към тях. Жената се изправи и поведе детето за ръка. Тогава той се затича...

— Сюзан! — извика Тис.

Тя се обърна и погледна назад. Без да ѝ трепне лицето тръгна към него. После усмивката грейна на устните ѝ и тя цялата засия. Спря се на няколко крачки пред Тис и безмълвно го погледна. От очите ѝ искреше нежност.

— Ти си...

Синът на Джанти объркано гледаше мъжа, когото считаше за свой баща да се приближава към тази жена. Какво става? Защо Тис протягаше ръцете си напред? — питаше се момчето.

Сюзан усети познатия допир на страните му, почувства дъха му и затвори очи, докато той я притегляше към себе си.

— Сюзан! — прошепна Тис.

Телата им се сляха, сякаш никога не бяха се разделяли, а изгубените години се стопиха.

— Бяха ми казали, че има място за детето — каза той без да я пуска. Усещаше я как трепери, а сълзите ѝ мокреха страната му.

— Имам едно — отвърна тя и се притисна още по-силно до него.

Като завърза на кръста си една голяма кърпа. Сюзан се дръпна назад и погледна Адам и Тис, седнали в горещата вана.

— Не знам кой от двамата ви е по-черен. — Тя хвана една голяма четка, размахаше я и попита: — От кого да започвам?

Момченцето я гледаше уплашено и още повече се сви в ъгъла, но очите му заблестяха от възбуда, когато погледна към Тис. Четката беше насочена към него.

— Ох! — извика той, когато Сюзан започна да му търка гърба.

Със свити между колената си ръце Адам гледаше към ваната с поглед, в който смехът се бореше с безпокойството. С едната си ръка Сюзан държеше Тис за рамото, а с другата го търкаше с голяма твърда четка.

— Не мисля, че някога в живота си съм виждала по-мръсен мъж от тебе. Когато си продавал всичката тази вода на сестра ми Прюданс, не можа ли поне малко да се възползваш от нея? — Докато триеше Тис, тя поглеждаше към Адам, който с тревога ги наблюдаваше, защото знаеше, че редът му наближава.

— Скоро и при теб ще дойде! — каза Сюзан и размахаше четката към него. Капки сапунена вода напръскаха лицето му. — Надявам се, че под мръсотията си наистина черен.

— Вижте! — Адам се приближи до ваната и протегна ръката си към Тис. Сапунени мехурчета се появиха на кожата му и изчезнаха. Детето ги гледаше учудено.

— Това е сапун — обясни Тис.

Косите на Сюзан падаха върху раменете ѝ.

— Станали са по-тъмни — забеляза той. Спомни си за блестящите ѝ златисти коси, когато беше млада. Нави един кичур

около пръста си.

— А твоите са посивели. Отива ти, само дето са мръсни, както всичко останало по тебе — каза тя и потопа ръка във водата.

— А моите? — попита детето, като показва дребните си черни къдрици. То се наведе над ваната, пхна глава под течащата вода и след като я извади, се усмихна широко, излагайки на показ вълшебните си коси.

Сюзан се засмя, а очите на Адам шареха от нея към Тис. Развълнуван от неизказаната обич, която се излъчваше от тях, детето се стремеше да я сподели.

— Това са крака — обясни Сюзан.

Адам хвана крака на Тис, който се плъзна и падна отново във ваната.

— Не толкова високо, малко човече. Ние не сме млади и гъвкави като тебе.

— Но не и чак толкова стари — добави Тис на африкаанс и цамбурна във ваната.

— Може да не сме стари, но къщата ще се наводни.

Чувствайки се изолиран от този неразбираем език, детето ги гледаше озадачено.

— Обичам те! — прошепна Сюзан. Като си спомни за Питър, очите ѝ се премрежиха. — Синът ни ти е одрал кожата.

— Това е крак — каза малкото дете, за да се включи в разговора.

Усмихна се на Сюзан и извади другия крак на Тис, който отново се плъзна и потопа във ваната.

Сюзан отвори вратата на стаята и се отправи към малкото легло, до което седеше Тис. Страните ѝ бяха порозовели от топлата баня, а косите ѝ — увити в бяла кърпа. Като чу шума на вратата, Тис се обърна и сложи пръст до устните си, но задържа погледа си върху очертанятия на тялото ѝ, който изпъкваша под копринената рокля.

— Спи ли? — попита тихо тя.

Тис кимна и погледна детето, което отвори едното си око.

— Къде е луната? — попита то и погледна тавана, който сякаш можеше да се стовари върху него.

— Спи! — каза Тис и го погали по страната, а Адам инстинктивно се сгуши и затвори очи.

Усещаше я как се приближава. Нежната ѝ ръка погали врата му. Като дръпна едната си ръка назад, той я прегърна през бедрата. Тя погледна широките му, приведени над детето рамене и плъзна ръката си надолу по гърба му. Той отметна главата си назад, а тя се наведе над него.

— Къде са звездите? — попита детското гласче.

Нежно прегърнати, Сюзан и Тис лежаха един до друг, а от леглото на детето се чуваше леко похъркване. Тя погали гърдите му и го погледна, а щом очите им се срещнаха, разбра, че никога не са преставали да се гледат. Той леко дръпна кърпата, която обвиваше главата ѝ, докато мокрите ѝ коси паднаха върху лицето му.

— Къде беше? — попита Сюзан.

— Знаеш ли как си мечтаех за тебе? Мислех си, че мечтата ми е разбита, както и всичко останало...

— Ти ми го каза вече. — Тя се облегна на единия си лакът и го погледна. В очите му откри стария повик, но отвъд него ясно прозираха годините на изгубена надежда. — Ще заминем за твоята ферма — каза Сюзан неочаквано. Тя се наведе към него и устните им се срещнаха. — Ще живеем с Джери, както си мислехме преди. И Адам ще дойде с нас.

— А училището ти? Какво ще стане с твоите ученици?

— Ще намеря някой да ме замести. — Тя погледна към заспалото дете и отново докосна с устни Тис.

— Сюзан! — прошепна той.

Те сякаш отново се намираха в своята малка колиба в мисията. А всичко, което се беше случило междувременно, нямаше вече значение. Тис я прегърна и тя усети, че потръпва от желание. Позна отново онзи трепет на очакване, който смяташе, че никога вече няма да изживее. Нищо не беше се променило. Само заплахата, която непрестанно тегнеше над тях я нямаше вече...

29.

Облегната на стената на къщата, Кетрин наблюдаваше дядо си, който се поклащаше напред–назад в люлеещия се стол. Тя се питаше дали той знае причината за лошите отношения между родителите ѝ. Господин Уестбъри вдигна глава, когато чу Сара да вика:

— Моля те, Джон, не отивай!

— Защо трябва да споделям опасенията ти?

— Обичам те! Страхувам се за тебе!

Кетрин, която чуваше всичко, затвори очи. После се дръпна от стената и избяга към конюшната.

Влезе вътре и затвори вратата. Пое си въздух и се остави топлият мирис на прясно окосено сено да я успокои. Младата кобила я поздрави с леко изцвилване и момичето протегна ръката си под ноздрите ѝ. Хладен дъх изпълни дланите на Кетрин, която допря глава до конската грива.

— Шазан... — шепнеше тя, а кобилата докосваше с ноздри косите ѝ, сякаш искаше да я утеши.

— Можеш ли да ми кажеш защо не бива да ходя на този митинг? — попита гневно Джон. — Защо се опитваш да ме спреш всеки път, когато трябва да говоря пред хората? Кажи ми от какво се страхуваш?

— От всичките тези лъжи. Целият ти живот е лъжа, думите ти — също. — Сара едва успяваше да задуши риданията си.

— Боря се за справедливост. Къде е лъжата тук? — отвърна Джон, уязвен от истината, която жена му току–що му поднесе. — Лъжата няма ли да накара моите хора да ми обърнат гръб?

— Че какво знаеш ти за тези хора, щом си бял? Знаеш ли при какви условия живеят негрите, след като се възползваш от привилегиите на белокожите? — Сълзи изпълниха очите ѝ, но тя продължи: — Питал ли си се някога какво би станало, ако ти свалят бялата маска? Мислиш ли тогава, че либералите, които те подкрепят сега, ще останат до тебе?

Чувствата на Сара разчупиха обръча, който стягаше истината за раждането на сина им.

— Нашият син сега плаща за това.

Джон се олюля, сякаш изведнъж пред него бе зейнала пропаст.

— Нашият син ли? — Отдавна в главата му напиреха въпроси, които не смееше дори да си зададе.

Защо жена му бе толкова настоявала да роди в Кейптаун? Защо господин Робъртсън изглеждаше смутен, когато му съобщи, че детето се е родило мъртво? Защо той и жена му изведнъж заминаха за Англия? И най-вече — защо раната, която тази драма беше причинила на Сара, не зарастваше с годините?

— Кажи ми какво се е случило? — попита нежно Джон и прегърна жена си през раменете.

— Детето не се роди мъртво... — Тя търсеше в погледа му смелост, за да продължи. — То беше здраво, но чернокожо. Изоставих го заради тебе.

— И ти си направила това?

— Нима не разбираш? — защитава се Сара, съкрушена от болката, която я разкъсваше от толкова години. — Изоставих го, за да те предпазя.

— Къде е той?

— Не зная.

— Трябва да узная къде е — извика той и я разтърси. — Къде е?

— Приюти го в един манастир. Но не знам нищо повече.

— Къде? По дяволите, кажи къде?

— Не знам — тя се отскубна от ръцете му и отстъпи назад, не можейки да понесе цената на своята жертва. — Избягал е от приюта за сираци и е изчезнал. Той е един от тези непознати, за които ти се бориш. Нашият син е жертва на бялата ти политика!

Младите лозички, които Жак беше поръчал от Франция, се развиваха добре. Той стана експерт в областта на дестилирането, но не се гордееше с това. Една част от него сякаш беше погребана заедно с баща му и брат му. Той криеше дълбоко в себе си най-съкровения си мисли, като че ли се боеше да не се счупи крехката черупка, с която се бе оградил.

— Коя е тази? Сигурно вас чака — каза Кетрин, гледайки млада негърка, облегната на едно дърво.

— Не — отвърна Жак и приближи коня си до този на Кетрин.

— Вие не сте като другите — отбеляза момичето.

— Остарял съм. — За първи път той долавяше тъга в погледа на Кетрин. Обърна се към къщата и видя една кола да се отдалечава по пътя.

— Това майка ви ли е? — попита тя, като проследи с очи колата.

Жак кимна.

— Къде отива?

— Нямам представа. Пък и това не ме интересува.

В младата девойка, която бе станала част от него самия, Жак откри достойнството и сърдечността на Ева.

— На колко сте години? — попита той.

— Почти на четиринадесет.

Жак не усети в гласа ѝ радостта, с която му беше казала годините си.

— Хубаво ли е това, което прави баща ми? — попита тя неочаквано. — Намирате ли, че е добре?

— Но да — отговори Жак и я погледна с любопитство. — Защо питате?

— Ако е хубаво, то защо тогава майка ми се плаши?

— Страхът е неразделна част от нашия живот — отвърна той и сви рамене. Жак знаеше, че тя очаква нещо друго, но въпросите ѝ винаги го смущаваха.

— Кажете ми защо. Важно е.

— Какво става, Кетрин? Неприятности ли имате?

— Веднъж майка ми каза, че животът на баща ми е в ръцете ви.

Жак сведе очи, чувствайки върху себе си изпитателния поглед на момичето.

— Вярно ли е това?

Той се обърна към Кетрин и видя, че младата жена, която беше започнал да вижда в нея, беше изчезнала, а на нейно място си оставаше детето, очакващо своя отговор.

— Имате ли ми доверие? Е, добре, слушайте: знаете ли какво означава самоуважение?

— Мисля, че да.

— Какво е?

— Това, за което се бори баща ми.

— Не само цветнокожите имат нужда от него. Аз го получих благодарение на баща ви, а той нямаше никаква причина да ми прави тази услуга.

— Може би разчитате на него, както и на мене?

— Може би. — Жак долови в очите ѝ блясък. — Чакайте! — извика той, като я видя да поема в галоп.

Кетрин се обърна и вятърът разроши червеникавите ѝ коси.

— Ще идете ли тази вечер на митинга? Татко каза, че било много важно.

— Разбира се.

— И аз също — извика тя и подкара коня си към фермата Уестбъри.

Когато конят и Кетрин се изгубваха зад хоризонта, Жак почувства, че не може да откъсне очите си от тях. Искаше му се да ги последва. Испита срам от желанието си да бъде до нея. Та тя беше още дете, можеше да му бъде и дъщеря.

Обърна се към жената, която все още го чакаше. Тя се дръпна от дървото и тръгна към него, но Жак пришпори коня си и се отправи към избата.

Кетрин яздеше волно, с развети коси. Дръпна силно юздите, надявайки се така да отпрати мислите си назад, но Жак не я напускаше. Искаше ѝ се да го докосне, да склони глава на гърдите му. Когато усещаше дъха му близо до себе си, тя си представяше как той я прегръща.

Скочи на земята и изтича до едно дърво. Покатери се до най-високите клони и оттам погледна към Добра Надежда. Видя как Жак влиза в избата. Той потъна в това хладно и мрачно място, което толкова обичаше. Дори когато го нямаше там, тя често ходеше и усещаше присъствието му.

Докосна с ръка малките си наболи гърди, разцъфнали под тесния ѝ корсаж. Не смееше да каже на майка си, че дрехите ѝ отесняват. Страхуваше се да не би промените в тялото ѝ да доведат до промени в живота ѝ. Може би тогава нямаше да може да тича на свобода и да вижда Жак. Разкопча корсажа си. Гърдите и нежната ѝ копринена кожа за първи път бяха докоснати от слънчевите лъчи и погалени от вятъра.

Не знаеше защо, но си представи устните на Жак, долепени до тях. Нещо сякаш потръпна между бедрата ѝ. Усети топлина, а устата ѝ пресъхна. Шазан вдигна към нея големите си черни очи, след което продължи да пасе.

Плъзна ръка между бедрата си... и изведнъж забеляза, че плаче. Затвори очи и се облегна на твърдата кора на дървото, трепереща и засрамена от пробудената си женственост. Погледна в далечината към избата. Това, което почувства, ѝ подсказа, че се превръща в жена.

Жак погледна към черното момиче, което го чакаше до вратата, но му обърна гръб. Насочи мислите си към работата, надявайки се, че тя ще му помогне да прогони чувствата си към Кетрин, които неочаквано го бяха завладели. Струваше му се, че се изправя с лице към тази черна част от своето същество, която майка му непрекъснато виждаше в него.

Като че ли за миг нежността към Кетрин се бе превърнала в силно желание. Но той нямаше да се остави. Беше невъзможно да приеме това. Единственият човек, оказал му доверие бе Джон Уестбъри и нищо не трябваше да разбие това доверие. Кетрин е дете, повтаряше си той непрекъснато.

Погледна изкривения си образ в издутия меден съд, който се нагриваше на огъня, и си каза, че колкото и време да му отнеме това, тази вечер ще направи най-хубавата ракия в живота си. Беше забравил за обещанието си да отиде на митинга.

Емили погледна единствения прибор, сервиран на голямата маса в трапезарията, и се обърна към Розита, която влизаше с димящия супник в ръце.

— Любимата ви леща! — обяви радостно тя.

Докато Розита с гордост поставяше супника в средата на масата, Емили погледна празния стол на Клара.

— Ще ви сипя — прислужницата отвори капака и дръпна главата си пред облака пара, който излезе от супника. — Топла е, както я обичате.

— Защо ще вечерям сама?

— Господарят Жак е на митинг и каза, че няма време да вечеря. Той много работи — отбеляза с укор Розита.

— А Клара? — попита Емили, загледана тревожно в празното място. — Къде е сестра ми?

— Лейди Марздън излезе. Затова приготвих супа.

— Къде? Не мислех, че Клара ще излиза тази вечер.

— Тя замина.

— Но къде? — настояваше Емили и тръгна с количката си към прислужницата.

— Не знам — Розита изненадано отстъпи назад, за да даде път на Емили да излезе. — Супата ви ще изстине...

Емили се спря пред розовото нощно шкафче на сестра си и погледна чекмеджето. Отвори го и видя, че е пълно с документи. Непотребни разписки и хартийки, трупани от години, бяха натъпкани вътре. Спомни си, че за пръв път след смъртта на Джофри проверява дали документът е там. Разтършува се из книжата и с ужас забеляза, че го няма.

— О! Какво правите, госпожице Емили? — извика Розита и се наведе да събира пръснатите хартии. Не беше видяла разтревоженото лице на Емили и се ядосваше само за безпорядъка.

— Къде е Жак? Замина ли на митинга? — Емили хвана ръцете на Розита, за да задържи вниманието ѝ. Като не получи отговор, тя тласна количката си към вратата.

— Какво има? — едва сега прислужницата усети напрежението ѝ. Тя настигна господарката си, поклащайки дебелиите си телеса. — Останете тук, ще ида да видя — извика Розита и излезе навън. — Ето го! — възкликна тя успокоена като видя Жак да влиза през входната врата.

— Майка ти излезе ли? — попита Емили.

— Закъснявам — отвърна Жак, без да се спира. — Извинете ме, лелю. Обещах да отида на митинга с Джон Уестбъри.

— Жак! — извика Емили. Той се спря на място, като чу пронизителния вик на леля си. Тя гледаше като преследвано животно.

— Какво има? — попита Жак и се наведе към нея. За първи път той съзираше бедната ѝ недъгава безпомощност.

Емили го погледна. С едната си ръка докосна неговата, а с другата помилва страната му.

— Иди, Жак, иди!

Вятърът развяваше множеството пъстри знаменца, които украсяваха островърхия покрив на празничната зала в селото. Духов оркестър свиреше фалшиво, без видимо притеснение. Слаби чернокожи младежи наблюдаваха с празен поглед церемонията. Медните инструменти блестяха на залязващото слънце, а негрите, с тяхното вродено чувство за ритъм, не се развълнуваха от музиката на този оркестър.

Малко чернокожо момиче разглеждаше закачения на едно дърво портрет на Джон Уестбъри.

— Не мисля, че е възможно да се разединява така една нация — заяви той. — Ако ме изберете за депутат, аз ще защитавам целостта ѝ. — Гласът му се издигаше над оркестровата олелия. — Ако допуснем и най-малкото ограничение на правата на човека, както бе замислено в Парламента, това ще доведе до възбуждане на недоволство. — Джон говореше уверено и ясно, обхождаше с поглед публиката, сякаш се обръщаше към всеки поотделно.

Сара, която внимателно го слушаше, се обърна и забеляза Клара, седнала шест реда зад нея. Кетрин усети, че майка ѝ става нервна, и взе ръката ѝ, а когато погледна към празното място до себе си, си каза: „Той скоро ще дойде“. Въпреки разума си тя се молеше Жак да пристигне по-скоро, но се изчерви при спомена за собствения си срам. Усещаше странно вълнение и за да прикрие чувствата си, тя отправи поглед към баща си.

Кетрин погледна дискретно малката дървена врата и се изчерви при мисълта, че ще види Жак да я отваря. Майка ѝ я мушна с лакът. Лицето на баща ѝ беше волево и хубаво както винаги, но този път в него имаше нещо особено. В погледа му долови колебливост и си спомни за разправиите на родителите си.

„Ела, Жак, моля те!“ — казваше си тя, като виждаше как все по-неспокойна става майка ѝ. Кетрин забеляза, че е изпуснала част от речта на баща си и направи усилие да се концентрира.

— Така нареченият „цялостен вот“ представлява заплаха за народа. Но към кого е отправена тази заплаха? Към белите ли?

Слушателите наоколо започнаха да изразяват явното си недоволство. Кетрин погледна към майка си и опасенията ѝ се засилиха. Сара едва дишаше. Един човек до нея искаше да привлече вниманието на Джон.

— Не сте ли съгласен. Джеймс? Не мислите ли, че империализмът е коварен? — каза Джон с усмивка, след което се обърна към струпаната пред него тълпа: — Бихте ли допуснали унижението на чернокожите в нашата страна? Бихте ли приели да видите как се потъпква достойнството на негрите и метисите от една чужда империя? Ще можете ли да гледате спокойно как политиците се подиграват с достойнството на африканския народ? И с каква цел е това? Защо нашата политика води до унижение? Защото хората, които я провеждат, смятат, че е необходимо да се установи контрол върху новооткритите богатства в тази страна. Алчността води до потисничество. Ние се гордеем с нашата страна, а алчността е чужда на всякаква гордост. Тези, които са я изгубили, нека я потърсят в собствените си сърца! Ако там е невъзможно да я открият, нека идат при тези, които не са в тази зала! — каза тържествено Джон и посочи вратата.

Сара притвори очи. Тя знаеше кого сочи мъжът ѝ. Защо ли бе дошла Клара?

— Защо закъснява Жак? — прошепна тя на дъщеря си, но думите ѝ бяха заглушени от викове и шум.

— Тези хора са наши братя! Ние имаме еднаква кръв!

Клара извади документа от чантата си.

— Оспорвате ли това, което казвам? Не вярвате ли? — Джон се наведе над катедрата, която бяха взели от църквата и сложили в празничната зала. Господин Клоет, който бе предложил да я пренесат тук, вдигна рамене. Думите на Джон противоречаха на Божиите слова, които чуваше да се проповядват всяка неделя от тази катедра. — Но като ваш представител в правителството аз няма да се боря само за негрите. Ще защитавам и бурите, чиито земи бяха анексирани. Бурите, чийто език бе забранен от Парламента, Бурите и нашите сестри и братя метиси, всички нас!

Джон Уестбъри огледа залата и погледът му се спря на Клара, нервно размахваща някакъв лист. Злобата на тази жена, която се беше

заклел да не вижда повече, бе изписана на лицето ѝ. Въпреки това присъствието ѝ му даде нов тласък.

— Защото, приятели мои, нашите сестри и братя са навън — Джон посочи с обвинителен жест вратата. — Това изгубено дете, което няма къде да отиде, това дете без дом и родина всеки от нас го е срещал, но не му е дал нищо повече от един състрадателен поглед.

— Господин Уестбъри! — гласът на Клара прониза разгорещената атмосфера. Настана тишина. — Мога ли да ви задам един въпрос, господин Уестбъри?

Джон знаеше какъв ще е въпросът и затова едва се усмихна.

— Да, лейди Марздън.

Клара стана и всички погледи се насочиха към нея. С изключение на един. Но ако Сара остана закована на мястото си, то дъщеря ѝ отправи към Клара поглед, из пълен със страх.

— По каква причина изчаквахте да си осигурите място в Парламента и да се посветите на каузата на цветнокожите?

— Човешкото достойнство е достатъчна причина за това, лейди Марздън. То принадлежи на всеки от нас. Аз бих се почувствал поруган от една промяна в законите на нашата страна.

— Отхвърлям това, господин Уестбъри! Не го приемам, защото вашата позиция е продиктувана от лични съображения. — Клара здраво държеше документа. Тя напълно осъзнаваше пораженията, които щеше да нанесе неговото съдържание. Водена от желанието си за отмъщение, кръвта ѝ така бушуваше от омраза, че тя дори не чу отговора на Джон:

— Да. Имам лични причини за това. Причината е моята самоличност.

— Ето защо отхвърлям думите ви, господин Уестбъри! — извика Клара и вдигна високо документа. — Този документ доказва безспорно, че в жилите ви тече негърска кръв. Кръвта, която сте отrekli, за да постигнете целта си и да станете наш представител. — Тя подаде листа на човека пред нея и предизвикателно отметна назад глава. — Обвинявам ви в лъжа! Вие излъгахте тези, които искате да представяте! Този документ отхвърля всяка ваша дума.

Клара блъсна съседа си, за да си направи път към вратата. Джон видя как документът преминава от ръка в ръка. Когато човекът, който

седеше до него, се наведе да го вземе, той притвори очи. Но щом видя, че Клара излиза, изведнъж се почувства свободен.

Кетрин не разбираше какво става и погледна майка си. Сара трепереше. Тогава тя се обърна към баща си, но хората бяха наставали и тя не можеше да го види.

— Татко! — извика Кетрин, надигна се на пръсти, но той остана скрит зад хаоса от глави и вдигнати юмруци.

Джон стоеше неподвижен, със сведени към катедрата очи. Усещаше върху себе си ледения поглед на хората и ги чуваше как четат документа. Когато яростните викове на тълпата утихнаха, той вдигна глава. Блъскаха се, за да стигнат до изхода. Една жена се обърна и го погледна с цялото си презрение. Ето това беше отдръпването на цветнокожите хора. Едва сега разбра какво е искала да каже Сара.

Жак гледаше как тълпата излиза от празничната зала като стадо овце. Колата на майка му премина край него. Лентата около залата се скъса под напора на госпожа Клоет, която мъжът ѝ, погълнат от мисълта за осквернената катедра, побутваше непрекъснато напред. Триъгълните пъстроцветни знаменца паднаха на земята под учудения поглед на едно чернокожо момиче.

Жак спря пред вратата, когато оттам излизаха и последните слушатели на Джон Уестбъри. Той погледна към трибуната и го видя уловен за катедрата. Видя Сара и Кетрин, които седяха в средата на един ред, а около тях столовете бяха разхвърлени и съборени.

— Добър ден, Жак — каза Джон. — Закъсняхте.

— Съжалявам. Забравих за часа, пък и бях зает. — Щом забеляза Кетрин, която го гледаше, той се спря и отново усети чувството за вина.

— Часът ли? — Джон повдигна рамене, слезе по трите дървени стъпала и тръгна към Сара. — Мисля, че е време да се връщаме вкъщи. — Той ѝ подаде ръка през столовете.

Кетрин остана на мястото си загледана в родителите си, които се отправяха към вратата, уловени за ръце.

— Да подишаме малко чист въздух, Жак — каза Джон.

— Майка ви имаше добрината да говори вместо мене тази вечер. Тя намери думите, които търсех. — Той прегърна жена си, но преди да

излязат, се спря и каза: — Не я упреквайте, Жак. Може би отговорът се намира отвъд политиката.

Джон усети в погледа на Сара искрица светлина. Тя се усмихваше. За първи път откриваше у нея онази възвишеност на духа, която често забелязваше у дъщеря си.

— Истината никога не наранява — каза Сара.

Кетрин не изпускаше от очи Жак, но виждаше само гърба му. Когато той се обърна, тя наведе глава, тръгна бавно между столовете и седна до него.

— Той беше прав, нали? — попита тя.

— Да, беше прав, Кетрин. — Жак взе ръката ѝ и я погали, както би направил с едно дете.

Джон помогна на Сара да се качи в колата.

— Кетрин! — извика той. — Ще ида да я потърся.

Не беше направил и крачка, когато няколко души го заобиколиха.

— Какво желаете? — попита Джон учтиво и се усмихна. Знаеше какво ги води тук. Това бе онзи ужасен предразсъдък, с който се беше сблъскал преди много години.

— Верни ли са твърденията ѝ? — думите идваха от един слаб белокож човек.

— Да.

Преди още да изрече това Джон видя проблясването на стомана и усети, че нещо се врязва между ребрата му. Погледна с изненада слабото бяло лице пред себе си.

— Иди по дяволите, долен кафър! — тези думи го разкъсаха едновременно с ножа.

Впери ужасено очи надолу и видя една къса дървена дръжка да стърчи от жилетката му. Болеше го. Страшно го болеше. Хвана дръжката и усети ръката си мокра и лепкава. Краката му се огънаха. Виждаше Сара, наведена над него и се питаше защо ли не се усмихва.

Знаменцата леко се полюшваха. Един портрет беше закован на дървото. Той бавно се обърна и му се стори, че позна човека на него. Не беше Сара.

Жена му плачеше. Тя му говореше нещо, но той не я чуваше. Искеше да ѝ каже нещо, но не можеше да отвори устата си. Нещо се стичаше по лицето му и той не успяваше да го спре. „Кетрин! — каза

си Джон, гледайки дъщеря си, наведена над него. От устата ѝ излизаха нечути викове. — Не викай! Майка ти не обича да викаш...

Търсеше с поглед Сара, но тя беше изчезнала. Всички си бяха заминали. Къде ли са? Защо е тъмно?

— Мъртъв е. — Това беше гласът на Жак Марздън.

„Кой е мъртъв?“ — питаше се Джон.

30.

В спалнята се чуваше равномерно дишане на Клара. Беше легнала на голямата пухена възглавница, а дългите ѝ посивели коси стигаха до чаршафа. Изведнъж силна светлина огря лицето ѝ. Една ръка се протегна към нея... Тя се събуди и видя Жак, който я пронизваше с яростен поглед.

— Какво правиш тук? Излез от стаята ми! — извика Клара и се дръпна назад, уплашена от протегнатата му ръка.

Но той я хвана, свали я от леглото и я повлече по пода.

— Не! — крещеше тя, докато синът ѝ я теглеше навън. Нощницата ѝ се разкъса на входната врата. Нощният хлад я скова и тя се опита да се спре, като заби пети в земята. — Помощ! — извика тя, освободила се за миг и успя да допълзи до вратата.

Но Жак я сграбчи за раменете и я повлече по студената земя. Скъсана от горе до долу, нощницата откри гърдите ѝ, някога толкова пищни и омайващи, а сега увиснали като празни торби. Опита се да събере разкъсаните краища и да се покрие.

— Не! Пусни ме! — извика тя, когато видя, че се приближават до бялата стена на робското жилище.

Жак я блъсна в една тъмна стая. Тя падна на земята и се удари в отсрещната стена. Като затворено животно се огледа и допълзя до слабата светлинка, която идваше от ниската врата. Мирисът на мухъл я задушаваше. Дочуваха се тревожни гласове. Сигурно идваха да ѝ помогнат. С мъка се изправи и започна да удря по вратата с все сила.

Емили потръпна. Виковете на Клара бяха стигнали до нея и тя се събуди. Снощи бе забелязала в очите на сестра си задоволство и усети, че нещо се е случило.

— Ще остане затворена там до края на живота си! — Думите на Жак отекнаха в стаята и сякаш раздвижиха пердето.

„Защо ли в гласа му има толкова тъга?“ — тревожеше се Емили. Искаше ѝ се да скочи и да изтича навън. Никога парализата не ѝ беше

тежала толкова. Наведе се от леглото си, опря се с ръце на пода и краката ѝ се свлякоха. Стигна пълзешком до прозореца.

— Жак! — извика тя. Видя Розита и Сънди, които се дръпнаха от племенника ѝ, като ударени от гръм. Светлината на лампите, които носеха, се отразяваше в пълните им с ужас очи. Жак се обърна с гръб към прозореца. Видя го как закова една голяма летва на вратата. Между ударите на чука се чуваха виковете на Клара.

— Жак, какво правиш? Какво става? — извика Емили и напразно удари с юмрук по рамката на прозореца.

Розита я забеляза, но не знаеше какво да предприеме.

— Ще ѝ се дава само вода и жито! — нареди Жак и се обърна към уплашените слуги. Никога досега не бяха виждали такава ярост в очите му. Изглежда, не чуваше непрестанните викове на Емили. — Няма да се вижда с никого, освен с мене. И ако някой се опита да ѝ помогне, ще го убия! Ясно ли е? По ръцете на майка ми още има следи от кръвта на Джон Уестбъри и тя ще остане затворена, докато нейната кръв не изцапа моите!

Когато чу за смъртта на Джон, на Емили ѝ беше вече невъзможно да се задържи до прозореца. Усети как сакатите ѝ крака се огъват на земята. Изведнъж спомените нахлуха в съзнанието ѝ. Виждаше пред себе си Жан-Жак. Той плачеше и държеше в скута си бебе с руса къдрава косица. Бебето беше мъртво. Успя да различи в мрака дневника си, който стоеше на обичайното си място. Спомни си думите, които беше написала, когато разбра за смъртта на Джофри и Чарлз Марздън. Тогава Клара бе изляла върху Жак цялата си злъч. Още чуваше молбите му, с които искаше да я вразуми. Той оплакваше загубата на брат си и баща си, в която Клара виждаше справедливо наказание.

— Джофри беше син на единствения мъж, когото съм обичала истински! — бе заявила Клара. — Мъжът, когото твойт баща ексекутира. Ето истината, която ти ми попречи да кажа на сина си. Ти го остави да умре. И то заради убиеца на баща му!

— Коя е истината? Истината е, че аз ви обичах, майко! Още когато бях дете... Тогава вие казахте, че „ме е целунал дяволът“. Не, вие сте получили тази „дяволска целувка“. Чувал съм хората да разказват каква сте били някога. От тях научих истината. Спомнете ли си Али, майко?

Емили не усети как Розита я пренесе в леглото. Гласът на Жак кълтеше в съзнанието ѝ:

— Сигурно си спомняте за Али. А неговият син помни едно момиче, което Али е проклетел. Това момиче се е опитало да убие Жан-Жак и майка му. Това сте вие! Вие сте вещицата, с която плашат децата!

Последните думи на Жак се завъртяха като вихър в главата на Емили и тя видя доброто лице на Розита наведено над нея.

— Добре ли сте, госпожице Емили?

— Какво се е случило, Розита?

— Младият господар Уестбъри е мъртъв. Всичко свърши...

Трепкащата светлинка на лампата огряваше бюрото на Емили, която пишеше нещо в дневника си. Макар да бяха изминали няколко дни, виковете на Клара и гневният глас на Жак не преставаха да я преследват.

„Намираме се сред непрогледен мрак. Клара е пропита с омраза, а любовта на Жак охладня и той се отвърна от майка си. Но защо хората често говорят за неща, които не разбират?“

Спомни си за приказките, които се говореха за Джон, за отвращението, което някои ще изпитват винаги към Сара. Питаше се защо тя е избрала да остане в Африка, вместо да се върне в Англия. Пред нея изплува образът на бащата на Полин, седнал до гроба на внука си. Това беше лицето на човек, който не разбира защо е още жив, след като тези, които е обичал, вече ги няма.

Спомни си благородната тъга на Кетрин, зад която виждаше Ева.

„Защо хората инстинктивно искат да разрушат всичко, което не разбират?“

Макар точката да се виждаше ясно, тя добави думичката „но“.

Докато колата вървеше по неравния път, Кетрин гледеше безформеното тяло на Емили, чиито мисли бяха някъде далече.

— Не смятам, че това е хубаво! — загриженият глас на Розита прекъсна мислите на Емили, която се наведе през прозореца и видя, че колата навлиза в малкото рибарско селце.

„Но“ — спомни си тя последната дума, написана в дневника.

— Ела, Кетрин! — извика Емили, без да обръща внимание на мърморенето на Розита. — Нали искаше да видиш прабаба си. — Докато кочияшът смъкваше от покрива на колата инвалидната ѝ количка, Емили гледаше момичето, чиито очи още бяха зачервени и подути.

— Баща ми я познаваше, нали? — попита Кетрин, спряла погледа си на една малка къщурка, пред която стоеше възрастна малайка, с гордо вдигната глава върху приведеното си тяло. — Тя ли е?
— Да.

Емили подаде ръка на Розита, която я повдигна и сложи В инвалидната количка, и се усмихна на Ева. Розита ритна едно мършаво куче, скачащо в краката ѝ и обърна гръб на тъмнокожите, които любопитно я гледаха.

— Не е добре детето да идва тук — измърмори тя.

— Ева! — като чу това име, Розита си спомни за стареца, когото беше изкъпала, и за предсмъртния му зов. Видя как ръката на Ева се протяга към момичето, изправено на стъпалото на колата.

— Добър ден! Казвам се Кетрин.

Кочияшът се обърна и с любопитство погледна към Ева, която не отделяше очите си от Кетрин. Въпреки че лицето ѝ беше набраздено от бръчки, черните ѝ очи излъчваха топлина.

— Знам. Съжалявам, детето ми — каза нежно Ева.

Кетрин сведе насълзените си очи. Емили ѝ протегна ръка. Момичето се поколеба за миг, после пое ръката и се втурна към разтворените обятия на Ева. Розита погледна настрани с отвращение.

„Но — написа в мислите си Емили, като видя Кетрин и Ева прегърнати — има и любов.“

— Ще ида при него — каза Емили и насочи инвалидната си количка към избата.

Странна музика долиташе оттам, а прегракналият глас на Жак, прибавен към нея, всяваше ужас у Розита.

— Какъв срам, госпожице Емили! — прислужницата погледна към мястото, където беше затворена Клара. Макар че оттам не се чуваше вече нищо, жалните викове на Клара я преследваха всяка нощ. — Майка му ще умре. Това е самият дявол! — Розита посочи вратата на избата.

— Не! — отвърна Емили. — Аз ще говоря с него.

— Какво има да му говорите? И мислите, че както се е напил, ще ви чуе!

— Иди си! — извика Емили.

Розита отстъпи изненадана. Тя видя как господарката ѝ придвижва сама количката си към вратата и влиза в избата. Всичко в това семейство, на което вярно беше служила през целия си живот, както и майка ѝ преди, идваше от дявола. Жак беше самият дявол, а госпожица Емили отиваше при него.

Като видя чернокожите музиканти да се обръщат към вратата Жак погледна в тази посока със замъгления си поглед. Изтегнат върху куп стари торби, размахвайки бутилка ракия, той прекъсна своята песен и широко се усмихна.

— Лельо Емили, искате ли да се присъедините към нашата веселба? — той се опита да стане, но веднага се стовари на земята, повличайки със себе си една млада негърка. След това погледна към оркестрантите, чиято музика беше затихнала. — Не съм ви казал да спирате! Продължавайте! Свирете Моцарт! Какво мислите, лельо Емили, Моцарт също е бил развратник, нали?

— Трябва да говоря с тебе, Жак. Би ли помолил тези хора да ни оставят сами?

— Защо? — попита той и притисна негърката още по-силно. — Те не ви пречат. Имали ли сте такива? — Жак разтвори роклята на момичето, за да покаже гърдите ѝ. — А майка ми?

— Така обиждаш момичето, Жак. Обиждаш и Джон Уестбъри.

— Но той е мъртъв! — отвърна Жак и се наведе напред, за да вижда леля си по-добре.

Ракията се разля от шишето и намокри ръкава му.

— А! Бутилката ми се е обърнала!

— Няма значение твоята бутилка, Жак Марздън! Ти петниш паметта на Джон. Изкарай веднага майка си от тази дупка или ще накарам слугите да го направят!

— Накарайте ги — каза тихо Жак, като се облегна на камарата торби и погледна Емили право в очите. — Направете това и аз ще ги убия, ако ви се подчинят!

— Но какво искаш да докажеш? — извика Емили, безпомощна пред този отчаян пияница. Цялото му лице изразяваше болка. — За

какво служи това отмъщение, което дори не е твое?

— Служи за това, че ми става по-добре! — изрева Жак, като отблъсна чернокожото момиче и изпъзля на четири крака към инвалидната количка на леля си. — Но вие плачете? За кого? За мене, за майка ми или за себе си?

— Нищо човешко ли не ти е останало? — попита Емили през сълзи.

— Нищо! — Той седна и разтвори широко ръце. — Всичко това дядо ми го даде и каза да правя с него каквото искам. Не знаехте ли? Но на мене не ми трябва!

Емили обърна инвалидната си количка и тръгна към вратата.

— Оставете майка ми там, където е! — извика той зад нея, преди да падне отново на земята. — Оставете я да умре като робиня!

Розита гледаше от вратата на трапезарията Емили, която стоеше на масата, без дори да е докоснала подноса със закуската. Приглушените стенания на Клара прекъсваха тишината. Жалните й стонове с всеки изминат ден ставаха все по-слаби, но всеки ги чуваше, с изключение на Жак.

— Сънди каза, че ще го направи, госпожице Емили.

— Не. Вземи това.

Розита взе подноса и погледна Емили, която изведнъж се беше състарила. Тогава тя си спомни малкото момиченце, което тичаше заедно с нея, и каза решително:

— Сънди ще изкара лейди Марздън оттам!

Кетрин гледаше към Добра Надежда. В погледа ѝ се четяха смесени чувства. Най-накрая тя пришпори коня си и се впусна към избата.

Изгряващото слънце образуваше позлатена дъга над дългите бели постройки и тя си спомни за вълнението, което някога изпитваше, като ги види. Но това вълнение беше останало далече. Днес тя се тревожеше за някой, който ѝ беше скъп на сърцето и когото можеше да загуби.

Изправена до задната врата, Розита трескаво шушукаше нещо на ухото на Сънди, а той кимаше с глава и тревожно поглеждаше към мястото, където беше затворена Клара. Нейните викове не се чуваха вече, но той не смееше да се приближи. Взе чука, който Розита му подаде, и я погледна в очите. Тя му се усмихна окуражаващо и се прибра вкъщи.

Затворът на Клара се стори твърде далеч на Сънди. Погълнат от мислите си, той не забеляза как Кетрин се промъкна в избата. Вперил очи в босите си крака, негърът се опитваше да си спомни какво момче беше Жак. Детето, което толкова обичаше да слуша истории от миналото. Детето, което не го оставяше на мира с вечните си въпроси. Детето, чийто поглед изразяваше пълно равнодушие.

Като стигна до вратата Сънди мушна чука под лоста, който я затваряше. Студена пот изби по челото му. От едната страна на вратата се намираше една бяла жена, за която баща му Али говореше със страх, а от другата — в избата — стоеше бял мъж, преминал пред очите му от странно дете към възрастен човек, който яростно заплашваше всеки, който дръзне да отвори тази врата.

— Майка ми каза да не идвам тук и да не се срещам повече с вас — каза Кетрин с равен тон.

Жак стоеше облегнат до стената и я гледаше с присвити очи. Гледката, която представляваше той, ѝ навяваше тъга.

— Обичах баща си, но той никога не би искал това, Жак.

— Идете си! — каза Жак и ѝ обърна гръб. — Майка ви има право.

— Не! — отвърна твърдо Кетрин.

Жак я погледна през рамо. Чувствуваше се мръсен и засрамен пред тази свежа и неподправена красота.

— Върнете се вкъщи! — извика той и се закани с ръка. — Вие сте още дете.

— Не съм дете. — Тя се приближи до него и докосна гръба му. Той потръпна и се дръпна. — Това, което правите, какво може да промени? То ще върне ли баща ми? Или сина на Ева? То помага ли с нещо на тези, които страдат? Какво е справедливостта без милост?

— Милост ли? — каза той и се обърна към нея. — Не! Баща ви беше прав. И майка ви също. Оставете ме!

— Не.

Жак погледна нежната ръка, която го докосна. Искаше да я отблъсне, но му беше невъзможно.

— Какво искате от мене? — попита той и я погледна така, сякаш отговорът бе написан на лицето ѝ. — Имайте милост към мене.

— Обичам ви!

Жак не можа да откъсне погледа си от Кетрин. Стоеше като вкаменен и чувствуваше главата си празна. Думите, които никои досега не беше му казвал, пречистиха в миг мислите му.

— Обичам ви! — повтори Кетрин.

Камбаната за робите отново върна миналото. Нейният звън отекваше из цяла Добра Надежда. Изплашен, Сънди се дръпна от вратата, когато и последната треска от дървото, което я беше заковало, остана в ръката му. Жак бавно се приближи до него, спря се и го погледна безмълвно. Сънди нервно се обърна настрани. Забеляза Розита, изправена до задната врата, и тъкмо мислеше да отиде при нея, когато край него притича Кетрин и извика:

— Пригответи нещо за ядене на лейди Марздън, Розита! И оправи леглото ѝ. Къде е леля Емили?

Без да отговори Розита погледна към къщата. Седнала в инвалидната си количка, Емили наблюдаваше от прозореца как Жак колебливо влиза при майка си.

Светлината, която проникваше през отворената врата, достигна до Клара. Тя стоеше сгушена в един ъгъл, а рошавите ѝ коси падаха на кичури над лицето. Голите ѝ ръце изглеждаха в полумрака бели, но напръскани с кафяви петна.

— Майко... — каза Жак и се приближи до нея.

Тя приличаше на мъртвец. Наведе се към майка си, която беше вперила празния си поглед в земята. Той докосна лицето ѝ и веднага отстъпи. Когато Клара вдигна очите си към него, Жак видя, че от устата ѝ се стича струйка кръв.

Розита подпъкна грижливо ленения чаршаф под дюшека. Клара лежеше неподвижно. Косите ѝ бяха сплетени на плитки, лицето — измито, а ръцете ѝ — поставени над завивката.

— Остави ни сега, Розита, и кажи на Жак, че може да дойде.

Приблѝжи инвалидната си количка до леглото и погледът ѝ се спря на изсъхналите устни на Клара. Емили натоѝ бялата си кърпичка в една купа с вода и я долеѝ до устните на сестра си, която отметна глава.

— Трябва да пиеш, Клара — каза Емили с властния тон на госпожица Търстън. Водата се стече върху възглавницата. — Трябва да пиеш, за да спадне температурата.

Емили искаше да прогони от съзнанието си мисълта за смъртта. Чувстваше се толкова уморена, че не можеше да понесе това тревожно очакване. Защо трябва да чака смъртта?

— Хайде, Клара, пий — повтори Емили, без да обръща внимание на яростния поглед на умиращата.

Щом докосна с мократа кърпичка устните ѝ, тя си спомни за Сюзан. Колко радостна беше тя, преди да се сбогуват! Господин и госпожа Дейвис щяха да ръководят училището, наречено „Училище госпожица Търстън“. Любовта на Сюзан и Тис я беше дълбоко трогнала.

— Пийни малко и Жак ще дойде.

При тези думи Клара я изгледа остро, но Емили сякаш не забеляза погледа ѝ. Спомни си с умиление за дребничкия „син на Джанти“, както Адам държеше да се представя. Когато си тръгваха, за да отидат във фермата на Джери, негърчето, хванато за Сюзан и Тис, се обърна да я погледне за последен път. След това Емили си спомни за писмото на Сюзан:

„Адам не се оплаква, че живее с другите негри. Не мога да разбера Джери. Той е сърдечен и прям, а как може да му забрани да живее в къщата само защото е тъмнокож? Но все пак се интересува от детето и мисля, че някой ден ще го обикне.“

— Клара, ако не пиеш, ще се разсърдя. Жак ще дойде... — Емили не искаше да мисли за близката смърт и се върна към писмото на Сюзан:

„Знаеш ли какво ми каза Джери, когато ме видя? Вие сте толкова хубава — възкликна той. — Има късмет, че не се ожени за дъщерята на вдовицата Хенис, която е станала толкова огромна, че може да погълне кухнята си. Пък и аз добре направих, че отказах на вдовицата.“

Емили сякаш чуваше смеха на Сюзан.

„Тис най-после е щастлив, Емили. Той пусна корените си в тази земя. Истински африканец е. И аз станах като него. Странно, нали? Живей в мир и любов като мене. Сюзан.“

Емили усети, че нещо липсва в писмото на сестра ѝ. Синът ѝ Питър отсъстваше от него.

— Ето, Клара, синът ти идва да те види. — Емили дръпна количката си от леглото, за да може Жак да се приближи.

Клара погледна настрани. Емили докосна ръката на племенника си.

— Майка ти иска да останеш — успокои го тя.

За първи път Емили осъзна скръбта, която щеше да причини смъртта на Клара. Прочете я в погледа на Жак.

— Майко, простете ми — прошепна той.

Емили наведе глава. Би ѝ се искало да бъде другаде, да отлети като Сюзан и Прюданс.

— Спомняте ли си това? — попита Жак.

Емили позна стария ключ, който беше изчезнал от много години. Жак го протегна към Клара.

— Един ден ще отида във Франция с този ключ, както винаги искахте.

Клара успя да блъсне ключа от ръката на Жак. Той издрънча на паркета и Емили видя как племенникът ѝ потрепва. Без да го вижда, тя си представяше погледа му. Поглед на отхвърлено дете, което си

спомняше толкова добре. Клара направи усилие да каже нещо, но устните ѝ едва се помръднаха.

— Не си отивай, Жак, моля те! — каза Емили.

Но Жак беше вече стигнал до вратата, хвана медната дръжка, завъртя я и излезе.

— Клара! — извика Емили. — Това е твоят син. Жак се опита да ти се извини.

Клара обърна главата си настрани и затвори очи.

От прозореца на салона Кетрин видя Жак да излиза от къщата. Той се спря до мястото, където майка му беше затворена доскоро. Дори от това разстояние Кетрин успя да долови в него нещо непознато. Човекът, когото тя обожаваше още от детството си и когото сега обичаше като жена, приличаше на дете. Тя обходи с поглед стаята, като че ли търси нещо. Очите ѝ се спряха на семейната Библия. Взе я и излезе навън.

Розита стоеше пред стаята на Клара и чакаше да подготви тялото.

— Какво искате? — попита тя Кетрин, като застана пред вратата, за да ѝ попречи да влезе. — Тя умира.

— Трябва да я видя. Умолявам те — каза Кетрин и сведе очи към Библията, която държеше в ръце. Направи неуверено крачка напред и този път Розита не я спря. Вие сте негова майка — Кетрин се приближи до леглото на умиращата, без дори да забележи Емили, която стоеше до нея.

Тя придвижи количката си към вратата и чу Кетрин да казва:

— Това е вашата Библия, лейди Марздън.

— Моля те, изведи ме навън — каза Емили на Розита. — Изморена съм. Искам да погледам планината.

Кетрин хапеше нервно устни, гледайки Библията.

— Жак има нужда от вас, лейди Марздън.

Клара отвори очи, без да се обърне към нея.

— Не знам защо стана всичко това, но той има нужда от вас. Ако вие не му простите, ако сърцето ви не му засвидетелства малко обич... — Кетрин замълча, задушена от вълнение. Сдържа сълзите си и

погледна сивите студени очи на Клара, в които се разгаряше ожесточена борба срещу смъртта и обичта. — Обичам го. Аз обичам вашия син, лейди Марздън. Но ако вие си отидете... ако сега умрете, без да му простите... — Едри сълзи се стекоха по страните на девойката. — Не разбирате ли какво ще стане, ако не му дадете мъничко любов? Моля ви, дайте ми знак. Покажете ми, че държите на него. Ако вие не му простите, той никога няма да може да обича. Заклинам ви, лейди Марздън, дайте ми знак.

Клара леко помръдна ръката си и погледна Кетрин. Погледът ѝ си оставаше все така студен, но искаше да изрази нещо друго.

— Какво има? — попита Кетрин. — Какво искате? — Клара обърна глава към Библията. — Искате ли да ви прочета от нея?

Кетрин разтвори книгата, но с едно протягане на ръката Клара я събори на земята.

— Какво има? — Кетрин проследи погледа на умиращата, който се спря на ключа. — Този ключ ли искате?

Но Клара отново погледна Библията.

— Не разбирам какво искате. Библията ли? — Думите ѝ се давеха в сълзи. — Не мога да чета на френски.

Очите на Клара останаха втренчени в светата книга, след което се отместиха бавно към Кетрин.

— Разбрах! — прошепна девойката. Сълзите заляха лицето ѝ. Тя се усмихна.

Розита спусна отново пердетата и се отправи към следващия прозорец. Тогава тя забеляза кукичката, от която някога беше откачила стария ключ, за да го даде на малкия Джофри. Никога нямаше да забрави деня, когато той го бе скрил. Сега детето беше мъртво, а Розита така и не разбра какво означава този ключ.

— Иди да си лягаш, Розита, късно е.

Прислужницата се обърна готова за спор. Та тя беше длъжна да чака смъртта на Клара, за да подготви тялото за погребението.

— Жак е при нея. Трябва да ги оставим сами — обясни Емили.

Беше видяла как Кетрин води като дете Жак за ръката. Сякаш и планините бяха въздъхнали с облекчение. Емили придвижи количката

си към стаята на Клара и дочу гласа на Жак, но не разбра думите му. Открехна леко вратата.

Жак седеше до леглото на майка си, а Кетрин се бе изправила до него, докоснала с ръка рамото му. Той четеше на френски четиридесета глава на Исяя.

31.

Малката и мрачна канцелария беше отрупана с книжа и пакети. Зад мръсния тезгях седеше господин Харисън, дребен човечец, който носеше шапка с козирка. Той спря показалеца си на една от тарифите и вдигна очи към Прюданс.

— Петнадесет шилинга — каза той.

— Петнадесет шилинга! Но това е жив обир!

— Е, госпожо Манхоф, изпратете си писмото с конен транспорт.

— Господин Харисън нахлупи шапката си и се облегна.

— За колко думи са тези петнадесет шилинга?

— За двадесет, включително и адреса.

— Много добре — каза Прюданс и му подаде един бял лист. —

Искам да изпратя телеграма.

— Докъде?

— Ферма Добра Надежда, в областта на Кейптаун.

— Телеграмата ще стигне до Кейптаун.

— А после?

— По вестоносец.

— И при наличието на модерни товарни вагони получаването на телеграмите да зависи все още от някаква двуколка и нейния кон!

— Ще изпратите ли телеграмата, или не?

Господин Харисън непрестанно се питаше какво ли става в този публичен дом, където страхът от жена му го възпираше да влезе, възбуждайки още повече копнежите му.

— Че защо, мислите, съм дошла тук? — отвърна Прюданс и тикна листа към него.

— Двадесет и една думи — каза той, без да я погледне.

— Тогава махнете цифрата шест! Ще пристигна на 20 февруари, а не на 26. И, позволете ми да ви кажа, господин Харисън, че ще ви броя парите си с такава точност, с каквата ми преброихте думите! — Прюданс постави пред него една банкнота и купчинка дребни монети.

— Ето ви рестото — процеди той и се сви в креслото си, за да се отдаде на въображаемите картини, които вдъхваше присъствието ѝ.

Прюданс не знаеше какво я беше подразнило най-много: петнадесетте шилинга, отбягващият поглед на господин Харисън или фактът, че изпрати телеграмата ѝ, което я задължаваше да не променя намерението си.

От земята се вдигаше облак прах и полепваше по полата и ботинките ѝ. Палещото слънце грееше безпощадно над равнината.

Наоколо търговците вдигаха шум до Бога. От двете страни на единствения път на Дю Тоа Спан бяха изложени най-невероятни стоки, предназначени да задигнат и последните диаманти от ръцете на търсачите. Където и да спреше погледът ѝ по тази опустошена от човешката алчност земя, всичко я отблъскваше и само засилваше носталгията ѝ по лозята.

Табелката на публичния дом се поклащаше и поскърцваше, сякаш искаше да се откъсне и полети в жаркия въздух. Прюданс се спря под нея и си спомни реакцията на Пол Манхоф, когато я видя за пръв път. Тогава усети колко много ѝ липсва той.

Изкривени от артрит, ръцете ѝ непрестанно я боляха като че ли искаха да напомнят, че целта ѝ не бе оправдала средствата. Тя нямаше да излезе невредима от живота, който си беше избрала. Искаше да се върне в Добра Надежда.

— Можеш ли да си представиш, Мариан, че публичният дом е бил моя мечта? — Прюданс поднесе чашата червено вино до устните си, вдъхна аромата му и мислено се пренесе в атмосферата на Добра Надежда, от чиито лозя се раждаше така скъпото на сърцето ѝ вино. — „Салонът на госпожа Манхоф“ спаси Добра Надежда и сега остава да осъществя мечтата си.

Мариан повдигна вежди и погледна надменно Прюданс. Лицето ѝ беше скрито зад дебел слой грим, косите ѝ бяха събрани в голям кок, а гърдите ѝ преливаха над тесния корсаж. Нямаше и следа от моминската плахост, която някога я бе довела в публичния дом.

— Може би това те навежда на размисъл — продължи Прюданс, изпитвайки тъга при вида на тази сурова жена, в каквата се бе превърнала някогашната Мариан.

— Не мога да си ви представя във ферма — отвърна грубо Мариан.

— Имаше един период, когато не можех дори сама себе си да видя тук, а тебе — още по-малко. Но ето че сега ти се чувстваш като у дома си. — Прюданс сви рамене и огледа тъмната стая, която след тазсутрешното писмо на Емили изглеждаше съвсем мрачна. — Извлякох оттук всичко и когато господин Манхоф се върне, му кажи, че съм в Добра Надежда. — Тя се питаше кога ли ще стигне телеграмата ѝ у дома.

— И вие мислите, че той ще се върне? — учудено попита Мариан, като едва успяваше да прикрие иронията си.

Прюданс погледна писмото на Емили, което стоеше на бюрото. Писмото, което я беше накарало да избърза с решението си.

— Да, ще се върне — каза тя, но сама не вярваше на думите си. — Кажи му, че съм задържала неговата част и че петдесетте му процента са инвестирани в стопанството, което финансирахме.

— И вие ми отстъпвате този публичен дом? — зад въпроса на Мариан прозираше предишната ѝ невинност.

— Ти добре свърши своята работа. По-добре, отколкото бих успяла аз.

Погледът на Прюданс се отмести към писмото, което започна да препрочита отново, макар и да го знаеше наизуст.

„Кетрин е вече на шестнадесет години. Сватбата ѝ с Жак е определена за 2 февруари. Не мога още да повярвам...“

Прюданс си я представяше, сякаш беше там.

„Човек би казал, че смъртта на Клара премахна проклятието, което тегнеше над Добра Надежда.“

— Е, разбира се, тук повече няма да се сервира от нашето вино. Преди го правехме с цел да задоволим клиентите на публичния дом — каза Прюданс и се върна към писмото:

„Жак е пуснал дълбоко корените си в тази земя така, както нашият баща не успя. «Безсмъртната майка» го пое като свой.“

Прюданс вникна в смисъла на последните думи. Дори и годините, които бе прекарала далеч от Добра Надежда, не бяха я откъснали от земята ѝ.

„Любовта затвори кръга и нашето имение се върна в ръцете на законните му наследници. Но защо трябваше една частица от нас да се принася в жертва на ненаситната Африка?“

— Да, Мариан, този публичен дом е твой. — С тези думи Прюданс сякаш отпрати в миналото един дълъг период от живота си.

Малката църква беше изпълнена с благоуханието на цветята, а снопът светлина, който проникваше през един прозорец, трепкаше около Жак и Кетрин. Емили се развълнува, като видя фустата, която носеше булката под дантелената си сватбена рокля. Петдесетте години, изминали от деня, в който Ева я беше ушила, се бяха втели в светлината от обич, озаряваща младоженците.

Жак стоеше изправен до Кетрин и не отделяше очите си от нея. Застанали пред олтара, те държаха ръцете си, а думите на свещеника отекваха омайващо в тях:

— Аз, Кетрин Уестбъри, вземам за законен съпруг Жак Марздън, за добри и за лоши бъднини. Обещавам да го обичам и да му се подчинявам, докато смъртта ни раздели според светия Божи закон.

Искрящата светлина в очите на Кетрин потвърждаваше искреността на думите ѝ. Свела глава, Сара се чувстваше завладяна от вълнение. Жак хвана лявата ръка на младоженката и нежно постави на безименния ѝ пръст златна халка.

— Като ти дарявам този пръстен, аз те вземам за съпруга. От днес тялото ми, както и всичко земно, що ми принадлежи, е твое. В

името на Отца и Сина и Света го Духа, Амин.

На Сара ѝ се струваше, че усеща присъствието на Джон в църквата. Тя сякаш го виждаше как подава ръката ѝ на Жак. Като че ли той беше жив, като че ли всички ужаси след смъртта му са били само страшен сън...

— О, Господи, създателю на живота, благослови този мъж и тази жена!

Сара погледна стария господин Уестбъри. Той стоеше неподвижен на скамейката до нея и тя отгатваше мислите му. Сигурно мислеше за Полин и Жан-Жак. И макар лишен от слух и говор, макар и пред прага на смъртта, той бе осеян от блажено спокойствие. Сватбеният му подарък беше съединяването на фермата му с Добра Надежда. Свързването на земите, чиито граници бяха завинаги заличени, представляваше физически израз на обичта, събрала отново едно разпиляно семейство.

Но все пак някъде из улиците на Кейптаун бродеше синът на Сара. Единственото, което би желала тя сега, бе поне мъничко от любовта, изпълваща пространството около тях, да сгрее и него.

Жак нежно целуна Кетрин. Изправена до Сънди, Розита сияеше натруфена с най-красивите си накити. Техният внук Али, твърде малък, за да сподели вълнението им, описваше с босото си краче кръгове по земята.

Емили спря погледа си на разпятието над олтара. Същият този кръст стоеше над гробовете на тези, които е обичала, но сега той не беше символ на смъртта, а обещание за живот.

Смеховите и глъчката, които долитаха от разгорещения сватбен прием у Уестбъри, настигнаха Жак и Кетрин. Хванати за ръка, те изтичаха до колата. Забелязвайки ги от конюшнята, Шазан им изпрати поздрав с едно изцвилване.

— Не можем да заминем сега, Жак... — каза Кетрин и се обърна към къщата. — Трябва да се преоблека, а и майка ми иска...

— Шт! — отвърна Жак и нежно я задърпа. След като ѝ помогна да се качи, той извика кочияша, който седеше на сянка под едно дърво.

Жак погледна още веднъж към къщата през малкото прозорче на колата и затвори вратата. Когато потеглиха, Кетрин се сгуши до него и

погали лицето му.

— Защо бягаме? — попита весело тя.

— За първи път в живота ми не бягам от никого, скъпа — каза той и я притисна силно към себе си.

Дантеленият балдахин, опънат между четирите греди на леглото, се спускаше на дипли, прихванати в краищата с копринени панделки. Кетрин потрепна, когато чу ключът да се завърта в ключалката. Жак остана облегнат на вратата.

Тя го гледаше с невинността на малко момиченце. Пристъпвайки бавно през стаята, която бяха наели в хотела на Щеленбош, Кетрин се приближи до него. Усети допира на ръцете му върху раменете си и инстинктивно се притисна до тялото му. Той я обгърна нежно с ръце и дълго я задържа така, сякаш искаше да я предпази от него самия. Непорочността и доверието, които прочете в очите ѝ, съдържаха желанието му. Любовта му към Кетрин бе най-дълбокото чувство, което някога го бе завладявало. Беше толкова нежен, че го плашеше дори мисълта да я обладае.

— Вече съм жена, Жак — каза Кетрин, търсейки в очите на мъжа си причината за безпокойството, което усещаше у него. — Аз съм твоя жена.

Тя се надигна на пръсти и го целуна, после го поведе като дете към леглото. Дълга редица от малки копчета се криеше под червеникавите ѝ коси, а снежната белота на дантелената ѝ рокля го предизвикваше да посегне на непорочността под нея.

— Желая те, Жак.

Когато разкопча и последното копче, булчинската рокля се свлече на пода.

— Обичам те — прошепна Кетрин.

Заслепен от красотата ѝ, Жак отстъпи назад, за да я съзерцава. Кожата ѝ бе мека като коприна, гърдите ѝ — заоблени, а фустата, изработена от Ева обгръщаше тънката ѝ талия и се спускаше до нежните ѝ голи глезени.

— Ти си прекрасна!

За пръв път в живота си тя се чувстваше красива. Той зарови ръце в косите ѝ, а тя отметна глава назад. Когато Жак я докосна с устни, Кетрин усети, че я залива вълна от желание. Страхът бе изчезнал.

Той нежно погали раменете и гърдите ѝ. Ръката му се спря на кръста, за да развърже връвчицата на фустата ѝ, която падна върху роклята. Ръцете му галеха бедрата ѝ, а Кетрин усещаше, че силите я напускат...

„Сватбата беше скромна, но хубава. Бракът между Жак и Кетрин като че ли съживи духа на Добра Надежда. Той толкова прилича на Тис. Свързан е дълбоко със земята, а Кетрин принадлежи на тази земя, както и на всеки от нас.“

Сюзан се усмихна, като прочете писмото на Емили, а детските гласчета повтаряха таблицата за умножение. Погледът ѝ се изгуби в тази африканска земя, за която говореше сестра ѝ. Видя Тис, който завръщаше добре охранения добитък.

Тя се обърна към негърчетата, на които преподаваше. Те пееха под бдителния надзор на Адам. Някои от тях бяха седнали в клоните на дървото, други дори висяха с главата надолу.

— А сега таблицата с три! — каза Сюзан. Тя прибра писмото в джоба си и се усмихна на Адам, като вдигна ръце. Той също вдигна своите и лицето му грейна в широка усмивка, усмивката на Джанти.

— Три по три прави...

Сюзан се замисли за този, който липсваше в живота ѝ. „Нека бъде волята ти, Боже, но дари с обич нашия син!“ Тя често отправяше към небето тази молитва.

Тис, който бе чул детските гласове, се обърна към жена си. Земята беше червеникава и плодородна, напоена от последните дъждове. Той погледна към тъмните облаци и си спомни за Джери, който казваше, че дори и земята има нужда от жена.

А Джери, удобно разположен на една пейка, гледаше в посоката, откъдето се дочуваше далечен конски тропот. Той изчисти лулата си и стъпка с крак изгорелия тютюн. После лапна отново празната лула и вдигна ръка, за да се предпази от слънцето, което се промъкваше между два облака.

На хоризонта се появи конник като сребрист силует между падащите от облаците сенки.

Джери стана и отиде на верандата. Едри летящи мравки се показваха от малките дупки по земята и литваха в мъглата, перпелейки с прозрачните си крилца. Според Джери тези мравки, както и облаците, предвещаваха дъжд. Той отново погледна към конника, чийто силует се открояваше вече по-ясно.

Питър вдигна глава към мрачното небе и спря коня си близо до къщата. Джери се приближи към него.

— Мога ли да ви помогна? — попита той на африкаанс. Стиснал лулата между зъбите си, Джери се вгледа внимателно в лицето на младежа. — Да не сте объркали пътя? — После продължи на английски: — Не сте оттук. Да нямате неприятности?

— Търся някого — отвърна Питър на африкаанс. — Казаха ми, че Сюзан Питърс живее тук.

— Кой? — Джери ококори широко невинните си очи. Тогава изведнъж забеляза приликата между Тис и този младеж. — Сюзан Питърс? — той повтори това име, сякаш го чуваше за първи път. Почеса се по брадата с лулата си и погледна в далечината. Знаеше, че както всеки ден, така и днес, Сюзан е събрала децата под дървото. — Не познавам никого с това име.

— Може би сега се нарича Ботма — каза Питър и слезе от коня. — Госпожа Сюзан Ботма — уточни той и изтри лицето си с яркочервения шал, който носеше на врата си.

— Ботма... — Джери задъвка лулата си.

— Познавате ли я? — попита Питър обнадежден.

— Изглеждате уморен. — Джери го прегърна през раменете и го поведе към къщи. — Дълго сте пътували, нали?

— Търся майка си — призна Питър, трогнат от сърдечността на Джери. — В Кейптаун ми казаха, че е тук, че е дошла с един мъж на име Тис Ботма.

— Вашата майка? — изведнъж Джери си спомни колко дълго Тис беше търсил своята. — Но елате, може би една прасковена ракия ще ви дойде добре. — Той тръгна към къщи, но се спря като видя, че

Питър не го следва. — Бързате ли? След толкова дълъг път? Хайде, елате! — настоя той и му намигна с очи. — Ракията ми е хубава.

— Не пия — отговори Питър и хвана юздите, готов да тръгне към следващата ферма. — Трябва да вървя.

— Защо?

— Няма причина да оставам тук, щом не познавате майка ми...

— Винаги може да се намери повод, за да се остане някъде. — Приликата с Тис беше толкова очебийна, че сякаш виждаше бащата. Изглеждаше уморен, но решителният му вид напомняше за Тис. — Ще ви хареса моята ракия — настоя Джери предизвикателно. — Освен ако не мислите, че е направена от дявола. — Той потърка очи раздразнени от слънцето, което проникваше през черните облаци, надвиснали над тях. Спомни си всичко, което Сюзан му беше разказвала за семейство Питърс, и откри в Питър същата калвинистка непреклонност, която някога бе характерна за Тис. — Дяволът плаши ли те, момче? От демона ли те е страх или от Бога? Ако е от дявола, вече си победен. Той няма нужда от прасковената ми ракия.

Питър гледаше учудено този възрастен човек, чиято лула смешно висеше на устата му. Чувстваше се уморен и мислеше само как да продължи, за да открие майка си. Искаше да я моли за прошка, преди да вземе някакво решение за бъдещето, което виждаше единствено в редиците на африканските бунтовници. Но нещо го задържа В погледа на този мъж.

— Имам пари да си платя леглото — каза той.

— Пари ли? — изкикоти се Джери. — Мислиш ли, че с пари можеш да купиш това, което търсиш, момчето ми? — Обърна се натам, където бяха Сюзан и Тис, за да се увери, че не се виждат, и посочи верандата с глава. — Ела, момко, и не се бой от дявола!

Питър седеше на дървената пейка и си почиваше. Очакваше го още път, а километрите, изминати в търсене на Сюзан, вече му тежаха.

— Ако ми кажете как дяволът може да направи толкова хубаво нещо като това, ще престана да пия. Дяволът само се превъзнася! — каза Джери и вдигна чашата си. Любувайки се на златистата течност в нея, той предвкушаваше удоволствието. — Някога познавах един човек, изпаднал във вашето положение — продължи Джери, като видя как

беше завързан коня на младежа точно както го правеше Тис. — Как се наричате?

— Питър Питърс.

— Опитайте от това — Джери очакваше реакцията, която го радваше повече от самата ракия.

Питър поднесе чашата към устните си и смело изпи ракията. Джери го накара да се отмести и седна до него. Едва отпил една глътка от вълшебното питие, и тялото му се сгръ.

— И той търсеше майка си като вас. Търси я в продължение на години. И знаете ли защо? Защото жената, която обичаше, беше англичанка. Обиколи цялата страна, за да получи прошка от майка си заради това, че е обичал англичанка.

Като разбра, че Джери намеква за нещо. Питър го погледна с любопитство.

— И намери ли я?

Джери поклати глава, без да отговори. Спомни си деня, когато Тис се върна без Сюзан.

— Защо ми разказвате всичко това?

— Защото този човек приличаше на вас. Но той мислеше, че заслужава майчината прошка. А вие? — Джери замълча и се загледа в чашата си, където беше паднала една муха. — Смятате ли, че имате право да искате извинение от майка си? — Той бръкна с пръст в чашата, за да извади мухата. — Вярвате ли, че тя ще ви прости? Може би сте извършили нещо непростимо? Ако идвате при майка си с любов, ако любовта ви е довела тук, то тогава времето няма да е срещу вас, Питър Ботма.

Сюзан дочу познатия птичи вик и вдигна глава. Тис яздеше към нея. Когато я настигна, слезе от коня и я хвана за ръката.

Отвори уста, за да каже нещо, но една гръмотевица го прекъсна. Сюзан го дръпна назад. Той проследи погледа ѝ и видя, че Джери седи на верандата с някакъв човек. Тогава Сюзан забеляза коня, завързан за коляното.

Питър стана, погледна го и се върна при Джери, който поклати глава и ухапа лулата си.

— Добър ден, Питър — каза спокойно Сюзан.

Тя се взря в лицето му и откри луничките, които покриваха нослето на едно малко момченце. То яздеше щраус, извиваше врата на едно пиле, управляваше само кола... Видя младежа, който беше дошъл да я търси в мисията на преподобния Филип. Тогава той приличаше на строг повелител, който я гледаше обвинително. Чу отново суровите му думи, с които я осъди и отхвърли. Усети омразата в поведението му... Сега същият младеж стоеше пред нея, но този път воден от обич.

Тис видя как Сюзан се приближава и протяга ръка на непознатия, как го прегръща и тогава изведнъж се почувства ужасно самотен.

Светкавица освети мрачното небе. Чу се гръм. Заваляха едри капки дъжд.

— Искah да ти представя някого — каза Сюзан. При тези думи погледът на сина ѝ се спря на Тис. — Ето твоя баща, Питър.

Небето сякаш се разтвори, за да изсипе пороя.

Джери вдигна чаша за на здраве към семейството, което най-после се беше събрало. Дъждът образуваше сребриста завеса под слънчевите лъчи. Той видя как Тис подава ръка на Питър. Тогава стисна още по-здраво лулата си и обърна гръб.

С прекършени криле, летящите мравки отчаяно се бореха със страшния порой, който щеше да ги удави. Техният вълшебен живот във въздуха свършваше с дъжда, който те предвещаваха.

Али скоро беше навършил шест години. Той не разбра защо баба му го изгони от къщи още в зори, но това не го смущаваше особено.

Сега Добра Надежда не представляваше вече оня прелестен кът, с който бе свикнал. От четири дни насам до днес, 20 февруари 1878 имението приличаше на пощурял кошер. И най-дребните предмети бяха избърсани и лъснати до блясък. Баба му дори му изтърка лицето. По неизвестна за Али причина носът и ушите му бяха подложени на същата обработка, както и всичко останало вкъщи. С влажен парцал тя беше бръкнала в тях и толкова силно беше търкала, че сега го боляха, и той не вярваше, че вече ще имат предишния си вид.

Али погледна колосания си бял панталон, който го бяха накарали да облече, и сърцето му се сви от болка при мисълта, че занапред всичко ще е различно. Той клекна на една скала, която слънцето още не бе огряло и стоплило. Непрестанно се питаше защо обичайното

вълшебство на Добра Надежда бе отстъпило място на тази необяснима трескава лудост.

Баба му Розита все пак му беше „обяснила“, но той не можеше да разбере защо всички внезапно бяха обхванати от тази мания за чистота и защо трябваше сега да облича новия си костюм, с който не можеше дори да седне на скалата. Тя не му каза също защо дядо му Сънди беше издърпан от леглото още преди да се съмне и изпратен да чисти лозята. Каква идея! Никога досега не бе чувал да се говори за това. Питаше се дали всеки грозд ще бъде търкан като носа и ушите му. Стана му смешно при мисълта, че дядо му ще трябва да лъска всяко зрънце, докато се свлече тънката му ципа. Той сам беше опитал да направи това, но му се стори толкова трудно, че предпочете да си хапне.

Погледна надолу студената и сива скала, на която беше клекнал, и забеляза една дълга редица от черни мравки, които очевидно бяха много заети и сновяха насам-натам. После вдигна поглед към прашния път, който се извиваше през планината и водеше до Добра Надежда. Тъй като колата, чието появяване трябваше да дебне, не се виждаше още, той съсредоточи вниманието си отново върху мравките.

Дългата движеща се редица заобикаляше босия му крак. Видя една заблудила се мравка да пълзи до големия му пръст. Когато стигна до глезена му, Али си наплюнчи пръста и го сложи пред дребничкото животинче. Изненадана, мравката се втурна нагоре по ръката му.

Али я проследи с поглед и с един замах я смаза. Той разгледа внимателно кафеникавите мравешки останки по дланта си и се избърса в панталона. После забеляза с ужас мръсната следа по белия колосан лен и интересът му към мравките внезапно секна.

Чувстваше се заплашен, дори само от гнева, който щеше да предизвика това петно. Той се изви назад, за да осъзнае по-добре своето прегрешение. Наплюнчи си отново пръста и отчаяно започна да търка, в резултат на което петното стана по-голямо и предвещаваше драма. Вече усещаше плесниците на баба си Розита и обзет от яд, стъпка с босите си крака цялата мравешка редица.

Жак Марздън се спря пред вратата на избата и се обърна назад. Утихналата къща почиваше в хладната утрин. Първите слънчеви лъчи

нежно галеха островърхия ѝ покрив.

Той влезе в мрачната изба. Аламбикът леко блестеше, докоснат от светлината, която проникваше през отворената врата. Редиците от бъчви оставаха на тъмно, но се усещаше мирисът на дърво и ферментирало грозде. Това беше неговият свят. Свят, в който бе открил Кетрин и доказал себе си.

Жак не си спомняше леля си Прюданс, но помнеше как дядо му разказваше за обичта ѝ към Добра Надежда и за познанията ѝ в областта на винарството. Тогава той се упрекваше за заминаването ѝ от къщи, но беше казал на внука си, че привързаността ѝ към имението ще я върне отново.

Този ден беше дошъл.

Един прозорец се отвори и черната ръка на Розита сръчно започна да бърше стъклото. После тя бавно се изправи и сложи ръце на хълбоците. Нямаше сили да търка повече и се питаше защо си правеха толкова труд заради връщането на Прюданс.

— Колата вижда ли се? — попита Емили.

Розита поклати глава и въздъхна.

— Малкият Али ще ни предупреди за нейното пристигане — каза тя и размаха парцала към Емили, която се закашля от мириса на восък. — Цяла сутрин обикаляте!

— Нормално е — отвърна Емили, оглеждайки стаята в търсене на някакъв недостатък. — Знаеш какво означава Добра Надежда за Прюданс.

— О! — възкликна Розита, която бе видяла едно малко петънце върху бюрото, и побърза да го изтрие с парцала. — Тя няма да забележи къщата, но съм сигурна, че ще започне да брой гроздовете.

— Надявам се, че Сънди се е погрижил там всичко да е наред.

— Госпожице Емили — заяви Розита, — ако госпожица Прюданс възрази срещу нещо, тя ще трябва просто да си тръгне отново!

Емили се приближи до нея и хвана ръката ѝ.

— Знам каква тежка работа свърши, за да подготвиш всичко, но не можеш да разбереш...

— Разбирам всичко много добре. Мога да търкам цял ден и цяла нощ, но не мога да изтрия това, което се намира там.

Розита посочи с пръст бюрото, в чиито чекмеджета стоеше заплахата от неизбежното бедствие. Безбройните дългове според

адвокатите скоро щяха да бъдат покрити от неизвестен гарант.

Али забеляза елегантната кола още отдалече. Изведнъж го обзе страх. Никога досега не беше виждал толкова хубави куфари. Значи всичките тези приготовления не са били напразно. Една бяла дама с изискан багаж сигурно представлява нещо важно. Той изсвири с пръсти и пронизителният звук достигна до дядо му в лозята.

Сънди вдигна глава и размаха ръце към Али. Останалите работници веднага се скриха, като че ли присъствието им можеше да създаде безпорядък.

Сънди си спомни за малката Прюданс. Баща ѝ винаги казваше, че е добро момиче и не е като Клара. Но тя отдавна си бе отишла от техния мъничък свят в Добра Надежда, където той беше прекарал целия си живот. Никой от тези, които бяха напуснали имението, не се върна повече — нито баща му, нито дъщеря му Мария. След раждането на сина си Али тя бе отишла да търси работа.

Когато чува сигнала на Сънди, Кетрин и Жак се усмихнаха. Те стояха прегърнати пред къщи, но Жак усещаше безпокойството на жена си.

— Не се притеснявай — прошепна му тя, макар да знаеше, че той има всички основания да не бъде спокоен.

— Свърши ли, Розита? — попита Емили и оправи косите си.

— Почти, госпожице — закрепил по една голяма четка на подметките си, Розита търкаше червените плочки във вестибюла до блясък. Отдръпна се, когато стигна до входната врата и погледна с гордост своята работа. — Никой да не стъпва по пода! — заповяда тя.

Прюданс чу изсвирването на Али. Погледна през прозорчето на колата, но не видя никого. Широките зелени листа шумоляха появявани от лекия ветреца, който донасяше познатия мирис на грозде. Тя се приближаваше към едно минало, наситено с толкова спомени...

Къщата се открояваше в далечината, сгушена в подножието на планината. Нищо не се беше променило. Щеше ли отново да види

лозията си? За първи път усети загубата на баща си. Когато преди години научи за смъртта му, сдържа сълзите си, но едва сега, като обходи с поглед склоновете, покрити с лозя, тя разбра причината за това.

Баща ѝ си бе отишъл, без да каже, че в обичта ѝ към имението няма нищо неестествено. Струваше ѝ се, че вчера беше напуснала дома си. Още усещаше металния хлад на ножчето, с което си обръсна веждите, чуваше тракането на ножиците, които отрязаха дългите ѝ руси плитки. Сега косите ѝ бяха отново дълги, но вече посивели. Чувстваше се ужасно тъжна. Годишите на зрялост я бяха откъснали от нея самата и от Добра Надежда, бяха ѝ отнели това, което ѝ оставаше — любовта на Пол.

Колкото се приближаваше, толкова къщата изглеждаше по-малка. После се скри зад един завой. В краткия миг, когато не я виждаше, Прюданс разбра причината за своя страх. След всичко, което беше преживяла, най-важното в живота ѝ си оставаше Добра Надежда. И може би това бе неестествено...

— Ето я! Пристига! — извика Розита.

Емили мачкаше телеграмата в ръце и я препрочиташе за стотен път: „Поздравления за Жак и Кетрин. Стоп. Пристигам вкъщи 20 февруари. Стоп.“

По лаконичния телеграфен стил не се забелязваше и следа от Прюданс, но Емили знаеше, че за пръв път сестра ѝ ще я види такава, каквата е. Недъгава.

— Хайде, хайде! — Розита отгатна мислите ѝ и я потупа по гърба. — Всички сме остарели, госпожице Емили.

Кочияшът дръпна юздите и колата спря. Купчината багаж се поклащаше напред-назад върху покрива ѝ. Той слезе и поздрави с кимване събралите се пред къщата хора. Питаше се защо всички стояха изправени в очакване на неговата пътничка. Не беше забелязал нищо особено в тази възрастна жена, но отвори вратата и разгъна стълбичката с подobaващ на тържествената атмосфера маниер.

Емили затаи дъх.

Розита отпрати с ръка една муха, която упорито кръжеше около нея, и съсредоточи цялото си внимание върху колата.

Кетрин погледна Жак и забеляза, че той беше стиснал здраво челюстите си.

— Готова ли сте, госпожо? — попита кочияшът.

Прюданс седеше неподвижно със затворени очи.

— Готова съм. Подайте ми ръка, моля.

— Прюданс... — прошепна Емили, а Розита застина с отворена уста.

Очарована, тя разглеждаше всеки детайл от тоалета ѝ: светлокафявата ѝ кадифена шапка с воалетка, елегантното ѝ копринено сако, ужасно пристегнатата талия, дългата надиплена пола и турнира, който според изискванията на модата беше отстъпил мястото си на шлейф.

Щом слезе от колата, Прюданс се обърна към своите близки. Емили усети, че гърлото ѝ се свива. Жизнерадостната и решителна Прюданс беше изчезнала. Видът на тази елегантна жена с побелели коси издаваше непозната досега крехкост.

— Добър ден, мила — усмихна се Емили.

Когато Прюданс се приближи до количката и се наведе, за да я целуне, Емили усети аромата на силен парфюм. Кожата ѝ бе бледа и набръчкана, сякаш въздухът и слънцето никога не бяха я докосвали.

— Емили! — усмихна се сестра ѝ. Но дори и усмивката ѝ беше загубила своя блясък.

— Ракия! — извика Прюданс и отправи към Жак обвинителния си поглед. — А кой е искал ракия? Първо ми казвате, че сте оставили един непознат да финансира Добра Надежда, за да произвеждате вино, а сега признавате, че сте взели пари назаем заради някаква ракия! Наистина, Емили, надявах се да проявиш повече разум!

— Не бях съгласна — смутено се оправдаваше Емили.

— Но позволи дълговете да се натрупат! Те надвишават цялата стойност на Добра Надежда. Толкова ли си слаб по аритметика, млади човече? — обърна се тя към Жак.

— Но сега фермата Уестбъри и нашата са едно цяло — отвърна той.

— А! Защото е трябвало да прибегнеш до гаранцията на Джон Уестбъри, така ли?

— Защото тяхната ферма сега е част от Добра Надежда и защото семействата ни са обединени!

Прюданс бе успяла да му внуши чувството за провал. Той усети ръката на Кетрин до своята.

— Направих това, което сметнах за добро — каза Жак и погледна леля си право в очите.

— Не е вярно, искал си просто да докажеш себе си!

— Може би.

— И пред кого? — попита Прюданс, учудена от прямотата на племенника си.

— Моля ви! — извика Емили и придвижи инвалидната си количка към тях. — Направил е каквото трябва. Добра Надежда беше смазана от английските данъци и без Жак нямаше да оцелее. Тогава не би трябвало да пишеш, че се завръщаш „вкъщи“, просто защото нямаше да имаме дом.

— Не ви ли го казах? — Прюданс погледна сестра си предизвикателно. — Не ви ли предупредих преди години? Но тогава вие не ме слушахте.

— Каква е играта ти, Прюданс? — попита гневно Емили. — Не дойде ли само да се радваш на трудностите ни?

— Донякъде, мила моя. — Прюданс се обърна, за да прикрие усмивката си, и тръгна към един стол. Седна и погледна Жак. Бележките за дълговете паднаха от ръката ѝ и се разпиляха по пода. — Присаждането отдава ли ти се така добре, както дестилацията, Жак? Защото се задава нещо, за което искам да ви предупредя, филоксерата се е развилняла в Европа и ще опустоши лозята ни. Освен ако не присадим още сега пръчки от диви американски лози. Можеш ли да присаждаш? Можеш ли да усетиш живота в една лоза? — попита тя, като погледна безпомощните си ръце.

— Дядо казваше, че никой не може да прави това по-добре от вас. Според него вие и Добра Надежда сте едно цяло.

При тези думи, които цял живот очакваше да чуе, сърцето на Прюданс се сви от вълнение.

— Татко наистина ли е казал това? — попита тя и се обърна към Емили за потвърждение.

— Да — отвърна сестра й, открила най-последна частица от някогашната Прюданс.

Чужденката, нахлула предизвикателно в Добра Надежда не беше вече тук.

— Татко знаеше защо обичаш толкова нашето имение. За него в тази привързаност нямаше нищо странно.

Прюданс усети, че се изчервява от удоволствие. Тя се наведе, за да събере разпилените разписки, но изведнъж, обхваната от ново раздразнение, ги ритна с крак.

— Остави ги, Жак Марздън! — извика тя на племенника си, който се наведе да й помогне. — Но си извлечи от това поука, ако искаш тези дългове да бъдат забравени!

— Никога не съм имал намерение да ги забравям — отвърна Жак. — Ще ги изплатя, дори и с цената на Добра Надежда!

— Моля те, не прави нищо — каза Прюданс.

Както беше коленичил пред нея, за да събере падналите листи, тя го докосна по рамото. Той я погледна объркано, изненадан от топлотата в очите й.

— Бяха необходими много години и труд, за да ви финансирам. Как една жена би могла да контролира Добра Надежда по друг начин, освен да я купи?

— Значи ти си била... — прошепна Емили и погледна сестра си.

Прюданс кимна с глава.

— Да не си мислиш, че от любов към чая поддържах тази чайна? — Тя погледна с отвращение роклята си и продължи: — Най-последна ще мога да захвърля тези смешни дрехи и да се захвана за работа. Без малко да развалите удоволствието на една възрастна жена, млади момко! — обърна се тя към Жак.

32.

В лозята кипеше трескава дейност.

— Разбрах, че е станал златотърсач на север — каза Прюданс, без да изпуска от очи Кетрин и Жак, които яздеха близо до работниците. Тя вървеше до инвалидната количка на сестра си, тикана от малкия Али. — Обичах го... — Дори и от разстояние, Прюданс усещаше любовта между Жак и Кетрин, а въпросите на Емили събудиха собствените ѝ чувства. Тя не беше още разкрила тайната за публичния дом. — Може би беше негодник и за нищо не го биваше, но имаше друго качество: изключителна честност.

— Щом си го обичала, значи не е бил такъв.

— Много си романтична, скъпа моя... — Прюданс не се доизказа и се спря до една лоза. Беше облечена в памучна пола и панталон. Вместо хубавите ботинки, бе обула груби обувки, а на главата си носеше ярък африкански шал.

— Ето че пак си била права — каза Емили.

— За какво става дума?

— За филоксерата. — Тя протегна ръка към една лоза.

Жак беше направил присаждането, но под строгия контрол на леля си.

— Защо трябва да ги пипаш, Емили? Гледай ги само.

— Не мога да не ги докосна. В тях има нещо вълшебно.

— И за да продължи това вълшебство, не бива да ги пипаме.

— Държиш се като квачка с пиленцата си!

— Но ако искам да осъществя намеренията си, няма да седна да мътя. Мисля, че трябва да те върна вкъщи, преди да си съсипала тези пъпки, които са издържали през целия път от Америка.

— О, Прюданс, нервираш ме! Искам просто да ги погледам.

— Е, добре, ще ги гледаш, но от къщи.

Али слушаше слисан спора между двете възрастни дами. Той не преставаше да се пита защо бяха необходими толкова церемонии за

посрещането на тази странна госпожица Прюданс. Тя изглеждаше по-разпусната и от него.

— Заведи въщи госпожица Емили, момчето ми. Как се казваш? Все забравям името ти.

— Аз Али.

— А, така ли? — Прюданс поклати глава.

— Детето се казва Али, а не Аз Али.

— Откъде да знам? И ако все пак някой си спомня за предишния Али, това съм аз, а не ти. Хайде, карай! — Прюданс знаеше, че споменаването за Али отвеждаше и двете в миналото, но това не беше вече мъчително.

Емили погледна към Жак и Кетрин.

— Добра стопанка е, не мислиш ли?

— Не мога да разбера какво намира в него. Единственото, за което съжалявам, е, че не присъствах на сватбата. — Прюданс погледна към семейната гробница. — Клара сигурно се е обърнала в гроба си.

Али, който не виждаше нищо общо между името си и гробищата, проточи вратле към възрастната дама.

— Имаш ли вести от Сюзан? — попита Прюданс, сякаш липсваше един гроб, този на Сюзан.

Количката се олюля по неравния път.

— Хей, събуди се! — извика тя на малкото момче, което я гледаше така като че ли вземаше участие в разговора. — Внимавай къде вървиш, иначе ще обърнеш сестра ми.

— Имам писмо от Сюзан. Според нея се очакват вълнения. Африканците смятат да устояват пред английското господство.

— Ами! — извика Прюданс и изпъна раменете си назад. — Това е абсурд!

Преди години обаче в диамантените залежи тя стана свидетел на първите признаци на разделение между африканци и англичани. Ансуърт. Стринджър и Тис не излизаха от главата ѝ, но предпочиташе да не мисли за заплахата от война, която тегнеше над Добра Надежда.

— Казват също, че земята е плоска, момчето ми, а тя е кръгла. Когато се опитат да ти обяснят обратното, спомни си какво съм ти казала.

Али сериозно поклати глава. Той знаеше, че земята не е кръгла, но не искаше да влиза в спор.

Сюзан дръпна фитила на лампата и я запали. Тис и Питър бяха разговаряли цяла нощ и макар тишината да известяваше раждането на новия ден, тя знаеше, че разговорът продължава.

— Пасивната съпротива пред англичаните, които взеха земята ни, е напразна, татко. — В очите на сина си Сюзан видя същия плам, който гореше в Тис, когато бяха обесили баща му. — Ние сме едно цяло и трябва да се съюзим в борбата си срещу тях. Иначе ще изгубим завинаги страната и езика си. Те вече ни забраняват да говорим майчиния си език. Сега какво следва? Да убият нашите майки ли?

— Не, Питър — каза Тис. — Какво добро може да се очаква от една кървава баня? — Той си спомни телата на Чарлз и Джофри Марздън, погребани до Джанти, корана и техните хора. Пред очите му се залюля обесеното тяло на баща му. — Мислиш ли, че това ще обедини нашия народ? Кажи ми идеалът с кръвопролитие ли се защитава? — Думите на полковник Стринджър отекваха в съзнанието му: „Ще можем ли да извлечем от това поука?“. — Майка ти е англичанка, Питър. Би ли я убил?

— Сюзан е африканка, Тис — намеси се спокойно Джери. — Нали, Сюзан?

Тя кимна и прибра празните чаши. Беше спокойна, макар да знаеше, че новото й семейство ще я раздели от роднините й.

— Не залагам на убийството — каза Сюзан. — Отмъщението води до никъде.

— А защо англичаните ни избиват, без да им мигне окото и грабят земите ни?

— Пригответе ми малко храна — Сюзан взе една торба и я подаде на Питър.

— Той няма да замине! — каза Тис и стана. — Какъв смисъл има да се бори?

— Може би си прав — Сюзан погледна Тис в очите. — Но да се бориш срещу сина си, е също безсмислено.

Тис знаеше, че тя е права. Сега се разделяше с Питър, както някога се беше разделил с баща си:

— Ако напуснеш този дом, за да отидеш да се биеш, не се връщай повече тук, защото няма да си мой син.

Джери забеляза решителния поглед, който Питър отправи към баща си.

— Сърцето ми ще си пее своята песен — каза спокойно Джери. Усещайки, че всички го гледат, той се взря през отворената врата. Беше съмнало.

Широко усмихнат, Адам подаде непохватно юздите на Питър.

— Сега ли ще тръгнете? — той не знаеше защо африканското му семейство трябва да се бие срещу англичаните.

— Да.

Адам погледна пушката на Питър, която беше закачена на седлото, и смътен спомен изплува в съзнанието му. Изправена до прозореца, Сюзан изпрати сина си с поглед, но защо баща му го нямаше?

— Грижи се за тях, Адам. Имам право да замина и един ден баща ми ще го разбере.

— Да, господарю.

Питър пришпори коня си. Дълъг път го чакаше.

Адам видя, че Сюзан му махва с ръка. Тя плачеше. Обърна се към Питър, който се изгубваше зад синия хоризонт. Не знаеше на коя страна се намира и се почувства ужасно самотен. Когато се върна въкъщи, Сюзан и Тис излизаха от там. Тя, изглежда, го утешаваше, а той изведнъж се беше състарил. Вървяха един до друг по земята, която синът им бе отишъл да брани.

— Адам!

Като чу, че Джери го вика, момчето с радост отиде при него.

— Да не би да искате още праскови от градината на вдовицата Хенис? Ако ме хване, пак ще ме бие!

— Предпочитам това пред конфитюра, с който ще ни отрови, ако първа откъсне прасковите.

След като се убеди, че Сюзан и Тис са далече, Джери даде знак на Адам и двамата започнаха да кроят планове, как да изиграят бдителната вдовица.

— Когато стигна до входната врата... — каза Джери, прегърна момчето през раменете и го поведе към двуколката — ще почукам и докато поднеса своите почитания...

— Аз ще кажа „Добър ден“.

— Не. Понякога наистина си един глупав кафър, Адам! — извика Джери и се облегна на ръката му, за да се качи.

— Но понякога не съм — усмихна се Адам и се метна след него. Докато момчето събираше юздите, Джери го гледаше озадачено. — Тя знае, че последния път, когато похлопахте на вратата й, аз откраднах прасковите. Ако сега не стоя до вас, ще изпрати дъщеря си да ме следи.

— А тогава как ще откраднеш прасковите? — попита Джери и лапна празната си лула.

— Ако остана до вратата с вас, тя ще ви накара да изпъдите този кафър от къщата й.

Джери се засмя.

— Интелигентен кафър ли съм?

Сюзан се спря на вратата и се загледа натам, накъдето беше заминал Питър. Това е пътят, който води към братоубийствената война. А пък Джери и Адам, качени на старата двуколка, отиваха да продължат своята тайна война с вдовицата Хенис. Тис беше излязъл със стадото и повтаряше:

— Той не е мой син!

Изведнъж се почувства самотна на тази огромна земя. За първи път се почувства остаряла. Но ако възрастта ограничаваше движенията й, тя не можеше да отнеме надеждата. Седна на дървената пейка на верандата. Вдигна поглед нагоре и се загледа в лилавия храст над главата й, чийто цвят й напомняше за родните планини. Питаше се дали някога ще ги види отново.

Едно мъничко черно паяче се спусна от храста по копринената си нишка, сви крачета под тялото си и остана за миг неподвижно, преди да се закрепи на следващото клонче.

Сюзан го наблюдава с часове как тъче чудната си паяжина. Беше уморена, но обладана от спокойствие. Най-накрая заспа, сякаш застинала в огромната картина на Сътворението. Беше изпълнена с надежда. Бог съществува...

Седнал неудобно в едно красиво кресло Пол гледаше Прюданс, давайки си сметка колко малко я познава. Не знаеше защо е дошъл и въпреки сърдечното посрещане на Емили, той се чувстваше излишен.

— Отивам в Кейптаун и се отбих да ти кажа довиждане.

— Така ли? — извика жена му и отметна назад рошавите си посивели коси. Тя не беше още се съвзела от изненадата, когато го намери да пие чай със сестра ѝ и не знаеше какво ѝ е казал за тяхното минало. — Къде пак трябва да заминеш? Страхът от войната ли те кара да тръгнеш?

— Може би просто съм остарял.

— Много е лесно така — отвърна Прюданс, опитвайки се да се пребори със същото чувство. Малкият Али беше изтичал в лозята да я намери и задъхан от възбуда я бе предупредил, че „един много странен човек“ я търси. По пътя към къщи той непрестанно ѝ описваше брокатената му жилетка и голямата шапка, сякаш въпросната личност беше паднала от друга планета. — Може би аз съм твърде възрастна за тебе, Пол? — Как би искала да има малко време да се пооправи.

— Не — усмихна се той с онази усмивка, която винаги я е вълнувала. — Спомням си добре за нашите срещи и раздели.

— Никога не си можел да лъжеш, Пол. Питам се само защо си си направил труда да дойдеш тук.

— За да мога да се върна отново.

Тя го погледна учудено, а той потвърди с кимане на глава това, което току-що беше казал. Наистина изглеждаше състарен и като че ли малко безпомощен, но поне нямаше вид на сводник, помисли си Прюданс. Но изведнъж осъзна, че любовта не може да остарее, а само се превръща в нежност и внимание. Именно това изпитваше тя към него.

— Този път къде отиваш?

— В Австралия, за да се кача на кораба, който бях изпуснал... Един кораб, за който не знаеш нищо.

— Така си мислиш. Винаги съм знаела, че си един обикновен крадец, изпратен в Австралия.

— Тогава трябва да си довольна, че заминавам.

— Разбира се, че не. Ще очаквам деня, в който ще те видя отново, Пол.

— Да — каза той и докосна ръката ѝ, която приятелски го потупа по гърба, — но е възможно да замина за дълго. Ще имаш ли търпението да ме чакаш?

— Да — отвърна Прюданс, макар да знаеше, че никога повече няма да го види.

Розита белеше картофи и слушаше Емили с ококорени очи.

— Но какво е това публичен дом? — попита тя и изтърва картофа в един кастрон. — Чайна ли е?

— Не съвсем — неочакваната поява на Пол Манхоф не изненада Емили. Той изглеждаше точно така, както си го беше представяла. Единствената изненада идваше от „салона“ на Прюданс. Засрамена, тя бе решила да запази в тайна това разкритие, но като си спомни писмата на сестра си и описанията за нейните клиенти, избухна в смях. Прюданс не превъзнасяше ли качеството на чая, внесен специално от Англия? — Да, нещо като чайна — каза Емили и придвижи количката си до кухненската врата.

Медните съдове, окачени на стената, отразиха дебелата Розита, която се затича след нея.

— Госпожице Емили! — извика прислужницата, като забеляза победоносното ѝ изражение. — Това не е хубаво! Какво замисляте?

— Просто ще ми е оръжие в ръцете.

— Оръжие ли? — учуди се Розита, която бе разбрала, че публичен дом не означава съвсем чайна, но не можеше да си обясни причината за хитрината, която замисляше Емили. — Какво ще правите?

— Не ти ли се струва, че след всичко, което се случи, сега е мой ред да се позабавлявам? Спомняш ли си деня, в който Прюданс пристигна? — Розита кимна. — Тогава бях груба с нея, но сега съм довольна, че имам в ръцете си оръжие, с което мога да си послужа, ако тя прекали с поведението си.

— Но вие сте лоша, госпожице Емили! — Розита избухна в смях и пищните ѝ гърди се затресоха.

— Позволи ми това малко удоволствие. И най-вече — не й казвай, че знам.

Емили излезе от кухнята и остави Розита радостна, че е открила отново дяволит пламък в очите на нейната приятелка от детството. Сякаш от това остарялата прислужница се почувства отново млада и елегантна. Тя взе един картоф и с ентусиазъм започна да го бели.

Като видя Пол и Прюданс да се отправят към входната врата Емили спря количката си. Пол й се усмихна.

— Благодаря за чая и до скоро виждане — каза той и галантно целуна ръката й. — Но петдесетте процента си остават.

— Довиждане, господин Манхоф — отвърна тъжно Емили.

Прюданс погледна сестра си подозрително, на което тя отговори с повдигане на раменете.

Когато чудноватата двойка излезе навън, Прюданс попита:

— Емили зададе ли ти някакви въпроси?

— Да. — Пол се приближи до Али, който държеше юздите на коня му, и си сложи шапката на главата. — И аз й отговорих откровено.

— Наистина ли?

— Казах й, че чаят е индийски, а не английски. — Той вдигна крак, за да се качи на коня, но се спря и попита: — Да имаш случайно табуретка?

— Разбира се. Донеси ми една табуретка, Али.

Те мълчаливо чакаха завръщането на момчето и се гледаха с топлота и взаимно доверие.

— Благодаря — каза Пол, когато Али донесе табуретката. — Странно, с всяка измината година конете стават по-високи.

— Къде отива? — попита Али, усецайки тъгата на Прюданс.

— Какво те засяга, Али? — отвърна тя и му разроши косата. — Пак ще се върне.

Али гледаше след Пол Манхоф, а Прюданс въздъхна дълбоко и пое към къщи. Емили стоеше до вратата.

— Е? — каза Прюданс, като стигна до нея. За да сдържи сълзите си, тя отметна назад глава и погледна сестра си обвинително. — Защо стоиш тук?

— Разбирам, че го обичаш — Емили сведе очи и реши никога да не използва оръжието си.

— Е?

— Какво има, Прюданс?

— Аз трябва да те попитам.

— Какво искаш да кажеш? — попита невинно Емили.

— Е, хайде! — Прюданс обърна количката на сестра си и я отпрати към вестибюла. — Той ми разказа какво сте говорили.

— А, за публичния дом ли? Сигурно е било много хубаво.

— Човек би помислил, че цял живот си посещавала такива заведения.

— Не, но съм ходила в чайни като твоята.

Али слушаше и се чешеше по главата. Странният човек, който за миг беше нахлул в живота им явно бе дал повод на двете възрастни дами да се карат.

— Ти знаеш, че това не е чайна, Емили.

— Ти знаеш по-добре от мене. Но защо да не ти вярвам?

Али се наведе, за да вземе табуретката. Не можеше да разбере какво толкова има да си говорят.

— Земята кръгла ли е или плоска, Али?

— Плоска — отговори той, изненадан от рязката смяна на темата.

— Точно така! — Прюданс влезе вкъщи заедно със сестра си. — Явно това мисля, Емили, и не виждам защо трябва да ти обяснявам обратното.

А Али се питаше дали все пак земята е плоска.

Йоханес Вилие лъскаше с парцал черната обувка на мъжа, който идваше всеки понеделник при него.

— Добре ли е така?

— Я, мога ли да се огледам в тях? — попита полковник Стринджър, като хвърли поглед към цивилните си обуца. — Да, добре е.

— Гледайте! — извика момчето, като чу шум от конски тропот. — Къде отиват?

Стринджър погледна групата войници, облечени в червени мундири и позлатени пагони, които блестяха на слънцето.

— Да убиват и укротяват бурските бунтовници.

Той не бе успял да научи британската армия да се бие на африканска земя. За него това си оставаше личен провал. Времето му беше отминало и той се превърна в това, от което се страхуваше цял живот: остарял войник, пълен със стари истории, от които никой не се интересуваше.

— Вие сте били военен — каза Йоханес. — И аз искам да стана такъв. Разкажете ми нещо.

Стринджър вдигна и другата си обувка към единствения човек, който искаше да го слуша.

— Какво искаш да чуеш днес? Ами ти никога не си ми говорил за себе си.

— Няма нищо за разказване — отвърна Йоханес и сви рамене. Никога и на никого не би разказал как е избягал от един манастир и от училището на госпожица Търстън. — Вие ми разкажете. — Той се питаше дали днес ще изкара достатъчно пари, че да си купи нещо за ядене, преди да отиде да спи в някое преддверие.

Не беше необходимо много, за да се развърже езикът на полковника и той да се отнесе в славните си спомени. Войниците отиваха на война, която той беше предрекъл. Започна да си мечтае за това, „което можеше да се случи“, ако...

— Не съм ти разказвал за майор Чарлз Марздън, нали? Искаш ли да чуеш неговата история?

— Да. — Момчето беше забелязало, че когато разказваше разни случки, той му даваше повече пари. — Разкажете ми за него — каза Йоханес, без да подозира, че неговата история го засяга лично.

Разкъсвана от страшна болка, Кетрин се стараеше да мисли за Жак и за вълнението, което бе изпитала от приближаващото раждане. Мъжът ѝ беше толкова объркан, когато го събуди... Затаил дъх, той беше поставил ръката си на корема ѝ, за да усети движенията на бебето. И макар намерила утеха в нежността му, тя започна да мрази малкото човече, което ѝ причиняваше непоносими болки.

— Не! Не мога повече! — извика Кетрин.

— Още един път! — молеше я Сара, която държеше ръката на дъщеря си.

— Ражда се! — извика акушерката.

— Къде е Жак? — попита Кетрин с изкривено от болка лице.

— Навън е — отвърна Сара. Тя си спомни за раждането на своето момиче, сякаш е било вчера. — Нека остане там. Какво може да направи един мъж, освен да гледа как се мъчи любимата му? Сигурно е ужасно.

Изведнъж болката изчезна и Кетрин усети нещо топло и влажно да мърда между бедрата ѝ.

— Момче е! — каза гордо акушерката и показа на Сара бебето. — А сега, момичето ми, още малко усилие!

Още трепереща от изтощение, младата майка погледна детето си.

— Добре ли е, мамо? — попита тя, без да осъзнава какво значение имаха тези думи за Сара.

— О, да, чудесно е!

Бебето отвори малката си устица и изплака. То махаше с розовите си ръчици, а Сара го уви в бяла пелена, преди да го даде на дъщеря си. Кетрин се любуваше на малката гола главица, която нежно бе положила на ръката си. Със сгърчено лице и отворена уста, бебето изплакваше гнева си в този чужд за него свят.

— Къде е Жак? — попита отново Кетрин.

— Хайде, още веднъж! — намеси се акушерката.

— Искам да видя Жак — Кетрин обърна към майка си зелените си очи. Макар че лицето ѝ беше обляно в пот, а косата ѝ — разрошена, тя изглеждаше изключително красива. — Искам Жак да види сина си.

— Ще му кажа — отвърна акушерката и се отправи към вратата.

Новината бързо се разнесе из имението. Розита я предаде на Али, Али на Сънди, който бегом се върна от лозята, за да я съобщи на Жак, загледан в планината, сякаш се надяваше оттам да дойде малко спокойствие.

— Момче е! — извика Сънди.

Жак се огледа неуверено наоколо. Стори му се, че не е чул добре.

— Какво?

— Момче е! — провикна се Сънди така, че да го чуят всички.

Прюданс, която тикаше количката на Емили, вдигна глава.

— Какво има? — попита тя Али. Той изглеждаше доволен от изпълненото си поръчение, а Жак препускаше в галоп към къщи.

Всичко наоколо кипеше от оживление.

— Момче е — отговори Али.

— Мисля, че е момче — каза тя на Емили.

— Чух, мила. — Емили притвори очи опиянена от щастие. „Момче е“ — щеше да напише тя в дневника си. Спомни си за Ева, която беше потънала в земната прегръдка преди два месеца.

При вида на Жак, който гледаше с възхищение бебето, сърцето на Кетрин се изпълни с гордост.

— Сине мой! — прошепна той и нежно докосна с лице детето.

Обърна се към жена си, която сияеше от радост, а очите ѝ блестяха като изумруди. Животът, който беше дарила на сина им, озаряваше стаята. Той изтриваше мрачното минало, за да блесне в детското лице.

В малката стая, където Полин беше родила сина си, Сара галеше белите коси на господин Уестбъри. Той почиваше в леглото си и макар да не беше сигурна, че ще я чуе, тя каза:

— Нареккоха го Джон-Джофри. Бебето е чудесно. — Сара срещна настойчивия му поглед. — Какво има? Да, мисля, че това име носи надежда — тя се усмихна и помилва челото му.

Господин Уестбъри затвори очи. Сара знаеше, че той е чул това, което бе чакал, за да издъхне. Надяваше се, че раждането на детето ще го освободи от страданието да живее. Тя отиде до прозореца и погледна дървото, където Джон се бръснеше, но не знаеше, че под това дърво преди много години господин Уестбъри се е опитвал да прикрие срама си.

„Обещавам ти, Джон — прошепна тя на себе си, — че винаги ще търся сина ни. И макар да се съмнявам, че ще го открия, непрестанно ще го търся.“

Сара спусна пердето и се приближи до господин Уестбъри. Той лежеше неподвижно. В стаята беше толкова тихо, че ѝ се стори, че още чува родилния вик на дъщеря си. Не, това бяха виковете на Полин, които отекваха в утихналата къща, сякаш за да освободят баща ѝ от болката, затаил я в себе си в продължение на толкова много години.

Розита сложи ръце на кръста си и гневно погледна Сънди. Те стояха изправени до къщата, докато войници в червени мундири язدهа из двора. Техният началник, майор Джеймс Фицпатрик, скочи от коня си и се отправи към Жак и Кетрин, които тъкмо излизаха от къщи.

— Какво искат тези войници? — попита Розита мъжа си.

Очите на Сънди се бяха присвили, а челото му — прорязано от дълбоки бръчки. Те помнеха деня, в който Чарлз Марздън беше дошъл с Тис. Оттогава бяха изминали четиридесет години.

— Господи! — извика тя, като се сети за простряното пране, което вдигналият се от конете прах щеше да изцапа. Потрепери от яд и с решителна крачка тръгна да го събира. — А ти гледай избата, Сънди. В противен случай ще я опразнят.

Той послушно се отправи натам. Макар че неизбежната война, за която всички говореха, не го засягаше пряко, при вида на мечовете и пушките, които проблясваха на слънцето, той усети безпокойство. Погледна към къщата и видя, че Жак разговаря с английския майор. Някога неговият дядо, Жак Бовилие, разговаряше с подобен офицер на име Чарлз Марздън, а Тис беше един от войниците, изпълнили двора.

Сънди влезе в избата. Той не разбираше, че сега Тис е техен враг.

— Може би ще бъдем принудени да използваме къщата, ако в околността има вълнения — каза майор Фицпатрик. — Ние ще потиснем бунтовете на бурите, които се влияят от външни подстрекатели.

— Сигурен ли сте? — попита подигравателно Жак. Той усети как Кетрин го стиска за ръката. Баща му и брат му бяха убити от чернокожи, предвождани от бурски бунтовник. Но кой беше той, Жак не знаеше. Никога не беше срещал Тис, за когото се говореше като за „африканския мъж на леля Сюзан“. И въпреки че не го беше грижа за бурите, той си спомни омразните лица на убийците на Джон Уестбъри. Този млад англичанин не изглеждаше по-добър. — Може би те вярват в своята кауза, майоре. Вероятно няма да се оставят лесно да бъдат победени.

— Бурите ли? — попита майорът иронично. — Не смятам, че ще ни затруднят. Това са само животни, които са се научили да вървят изправени на задните си крака.

— А аз? — попита Жак.

— Вие сте англичанин — отговори майорът така, сякаш му правеше комплимент.

— И французин, но в Африка се научих да ходя — усмихна се Жак.

Розита събра прането с шумни въздишки на протест срещу нарушаването на ежедневните ѝ навици. Тя погледна пътеката, по която бяха тръгнали внукът ѝ, Емили, Прюданс и бебето. Най-накрая забеляза Али и му замаха с ръка.

Али се почеса по главата и седна на брега. После се изправи и запрати във водата малки плоски камъчета. Не можа да ги хвърли надалече и изпита желание някоя от възрастните дами да направи това по-добре от него. Но никой не познаваше вече тези стари тайни, а възрастните говореха само за война.

— Според тебе има ли още надежда? — попита Прюданс сестра си.

— Да — отговори Емили и се обърна към войниците, които се бяха пръснали из Добра Надежда. После погледна реката и си спомни негърките, прострели прането си върху камъните. Тогава тя търсеше Тис, за да го заведе при Сюзан. Виждаше се как скача от камък на камък и още чуваше песните на перачките... — Али ще успее, ако му покажеш как да го направи, освен ако не си забравила.

— Ще видиш дали съм забравила. Ето как трябва да се хвърли. — Като се опита да не мисли за войниците, Прюданс хвана едно камъче и показва как трябва да се държи.

— Не така! Няма да успееш. Ако искаш да отскочи, хвърли го така! — Емили отметна ръката си назад.

— Не се учудвам, че Добра Надежда е стигнала дотук. Ти си толкова силна в хвърлянето на камъни, колкото и в производството на вино. Ето как трябва, мила моя...

Двете възрастни дами започнаха да се карат и Али съжали, че му е дошло наум да хвърля камъни в реката.

— Не мисля, че си имала много случаи да се упражняваш в своята чайна — отвърна Емили.

— Не може да се каже, че си деликатна.

— Никога не съм стъпвала там, Прюданс. Нищо не знаех за „Салона на госпожа Манхоф“, просто бях чула да се говори за чая, който не си сервираше ти.

— Колко си наивна, скъпа моя! — яростно процеди Прюданс.

Али погледна към двете сестри, чието мълчание изглеждаше добро предзнаменование. Той хвана едно камъче и се приближи до тях.

— Виждам, че няма какво да ми отговориш — продължи Прюданс с цялата си враждебност.

— Мислех за нещо друго.

— За какво?

— За Сюзан.

Прюданс се върна при момчето, което отчаяно запрати своето камъче в реката. То веднага потъна.

— Наистина трябва да му се покаже как се хвърлят камъни... — каза тя.

Емили не отговори нищо, а погали с поглед заспалото бебе.

— Не го събуждай! — нареди Прюданс. — Помолиха ни да го пазим, а не да си играем с него.

Емили протегна ръка и докосна сестра си.

— Каквото и да се случи, всичко остава за това бебе, нали?

— Да, при условие че тази земя съществува, когато то порасне — съгласи се Прюданс.

— Ще оцелее. Сигурна съм — каза Емили, след което се обърна към Али: — Дай ми едно камъче и ще ти покажа как да го хвърлиш.

Момчето взе от земята малко плоско камъче, избърса го в панталона си и тръгна към нея.

— Значи казваш, че Питър, синът на Сюзан, се е присъединил към Африканската лига?

— Да — отговори Емили и хвърли камъчето, което отскочи два пъти по водата.

Али нададе радостен вик и хукна да търси ново камъче.

— Според Сюзан десет хиляди бури ще се бият срещу англичаните — добави Емили без видимо вълнение.

— Все още ли вярваш?

— Като Сюзан.

Прюданс погледна подозрително камъчето, което Али й подаваше.

— Това състезание ли е? — попита тя усмихнатото момче.

— Да — отговори весело то. Успял най-после да открие начин да ги разсее, той сияеше от удоволствие и подскачаше насам-натам.

— Добре. — Прюданс отметна назад ръка и хвърли своето камъче, което отскочи три пъти, преди да потъне. Тя гордо вдигна глава.

— Какво има? — попита Емили, преструвайки се, че не е забелязала постижението на сестра си.

— Сега е твой ред. А Сюзан си фантазира.

— Сигурно — отвърна Емили, от която не убягна подигравателният тон на сестра ѝ. Тя взе камъчето и погледна грейналото лице на негърчето. — Без мечти хората не могат да живеят, както и без любов.

Али потропваше нетърпеливо.

— Надеждата на един народ зависи от него самия. Така е и в семейството. Аз вярвам — каза Емили и спря погледа си върху спокойното детско личице в количката.

Али се питаше защо това бебе я интересува повече от хвърлянето на камъни. Той реши, че когато овладее изкуството на рикошета, за нищо на света няма да го покаже на бебето.

— Ето! — извика Емили, чието камъче отскочи няколко пъти по водата.

— Не виждам нищо особено — отвърна Прюданс и протегна ръка към Али.

Този път тя надмина сестра си, а Али просто трепереше от възторг.

— Кога ще стане на седем години? — попита той, като посочи заспалото бебе.

— През 1886 — отговори бързо Емили и взе ново камъче, нетърпелива да съперничи на Прюданс.

— Загуби! — извика сестра ѝ, щом камъчето потъна във водата.

— Лошо го бях хванала — заоправдава се Емили. — Дай ми още едно, Али.

— Чакай си реда! Хайде! Аз, Али, дай на мене!

Али едва смогваше да събере камъните, необходими за съревнованието. Той бе променил решението си: когато бебето стане на седем години, той ще го научи да хвърля камъни. Дори може да го води за риба, както някога правеше дядо му Сънди.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.